

HANDLINGAR RÖRANDE SVERIGES HISTORIA.
TREDJE SERIEN.

SVENSKA RIKSRÅDETS PROTOKOLL

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFVET

AF

KONGL. RIKS-ARCHIVET

GENOM

N. A. KULLBERG.

III.

1633.

STOCKHOLM, 1885
KONGL. BOKTRYCKERIET
P. A. NORSTEDT & SÖNER

HANDLINGAR

RÖRANDE

SVERIGES HISTORIA.

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFNA

AF KONGL. RIKS-ARCHIVET.

Tredje serien.

SVENSKA RIKSRÅDETS

PROTOKOLL

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFVET

AF

KONGL. RIKS-ARCHIVET

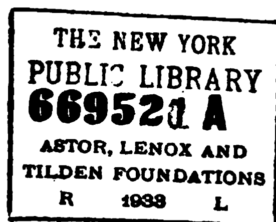
GENOM

N. A. KULLBERG.

III.

1633.

STOCKHOLM. 1885
KONGL. BOKTRYCKERIET
P. A. NORSTEDT & SÖNER

Innehåll.

FÖRORD.

Framlidne arkivarien D:r N. A. Kullberg, som på ett i sanning utmärkt sätt begynt utgifvandet af Svenska riksrådets protokoll och deraf lemnat de tvenne första delarna i allmänhetens händer, hann också, innan sjukdom bröt hans arbetskraft, att ombesörja tryckningen af den i föreliggande tredje del intagna texten. Till registret hade han ock gjort åtskilliga förberedelser; men han förmådde icke utarbeta det, utan nödgades redan någon tid före sin död att lemna detta åt yngre krafter. Det är e. o. amanuensen i Riksarkivet D:r Severin Bergh, som upprättat registret till denna del, hvarvid han sökt att så vidt möjligt följa samma grundsatser, som Kullberg i registren till de begge föregående delarna iakttagit.

Vid utgifningen af rådsprotokollen för 1633 har man uteslutande haft att följa de munderade protokollen i Riksarkivet, då några konceptprotokoll för detta år icke finnas i behåll. De i slutet meddelade protokoll vid konferenserna med de ryske sändebuden om sommaren 1633 äro tryckta efter de renskrifna protokoll, som förvaras i Riksarkivets samling af ministeriella handlingar, afdelningen »Muscovitica».

Stockholm i Kgl. Riksarkivet den 12 Januari 1885.

Carl Gustaf Malmström.
Riksarkivarie.

1633.

Protocoll hollet in Senatu Anno 1633.

Vidh ändan aff heligedagarna sambladhe sigh dhe högvelborne Herrar Rijkzens Rådh uthi Stocholm, och kommo **dhen 3 Januarij** tilsamman uthi Råd-Cammaren Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

1. Oplästes ett breff ankommit ifrån Rijkz-Cantzlern aff dhen 14 Novembris, och innehölt Cantzlerens betänckjande huru sakerne här hemma bäst kunne vara att administrera.

Discurrerades om gräntzehusens provision och om godhe officerare på dhem att förordnas.

På Elffzborg meente Fältherren att Nilss Ribbing bäst kunde adjungeras Ammiralen Rynning; men

På Calmare kunde Hanss Drake adjungeras Bengt Kaffle.

Och dhetta alt pro tempore, så länge fredligit på dhen sijdan vore, men hvar någon fiendtligheet uthur Danmarch sigh yppadhe, och folcket till fält draga skulle, då moste en annan förordning göras. Ty dhem som sine landgodz, slächt och venner dher nedre hadhe, vore på en sådan händelsse inthet så mycket som andre, dhe här oppe boo, till att confidera.

På Jöneköping var meningen, att Öffversten Johan Hindersson skulle förordnas till Ståthollare, och Peder Månsson Lodh honom sättjas till Adjoutant.

Her Claes Flemming remonstrerade dhet store feel som finnes uppå fästningerne aff bysseskyttare och ingenieurer.

Rijkz-Ammiralen svaderade, att Krell skulle skickas till Jöneköping och någre unge karlar hooss honom sättjas, som uthi ingenieurssaker blefve undervijste.

På Kexholm är allaredho Henrich Månsson, och mente Fält- 2
herren att Hanss Bagge kunde honom adjungeras, om han leffver, eller och Arffved Horn.

Her Per Baner sadhe, om Nilss Assersson skulle voceras ifrån Narfven, då skulle ingen bättre tjäna i hans ställe än Arffved Horn.

Resolverades så förslagzvijss, att Arffved Horn skulle bliffva på Narfven och Magnus von der Pahle[1] honom dher adjungeras.

På Nötheborg skulle, jämpte Kinmundt, Reinholdt Wunsk bliffva förordnat.

På Ivangorodh var Claes Galle, och skulle han på all händelsse adjungera sigh Henrich Burth.

Feltherren hölt före att Pernow icke mindre är aff stoor importance; doch bleff dhenne gången inthet dher om resolveradt.

Föreslogs och att Reinholt Wrangell medh sitt regemente skulle förordnas till Dorpt; elljest hadhe Her Johan Skytte hooss sigh Nilss Dobblare.

Feltherren var i den mening, att så länge Rijga och Kåkenhussen äre vidh macht, haffver Dorpt icke så stoor fahra. Doch bleff ändtlige meningen, man skulle skriffva till Her Johan Skytte, att han tager till sigh den han capablest finner.

Om Rijga discurrerades, att emedan dher äre först Gubernatoren Anderss Erichsson, sedan Öffversterne Jacob Skott och Jörgenreich, så och Ståthollaren Paul Wulff; desslikest när folket skall föras till fält, så kommer och dijt dhen som skall bliffva General; hvarföre skulle vara onödigt några flere officerare dijt att förordna.

På Kåkenhusen synes inge flere behöffvas, aldenstund Jöran Jacobsson är dher medh två Capiteiner.

Nymünde Schantz är reda väl försedd och försvares aff Öffverste-Leutnanten Erich Jönsson medh sine Capiteiner.

3 På Eweste skantz skulle Her Johan Skytte en godh Capitein förordna.

Discurrerades sedan om provianted, och höltz nödigt vara, att fästningerne uthi Liffland provideres på åhr och dag, och att samme proviant inthet röras skulle, uthan på alt nödfall bliffva reserveradt.

Her Per Baner svaderade först böra afftalas huru starck garnison på hvar och en ort vara skall, och dher effter göras anordningen med proviantedh. Bleff så dhen deliberationen opskuten, till dess Senaten effter middagen skulle komma tilsamman.

[**Samma dag**] effter middagen klockan tu komme föreskreffne velborne Herrar tilstädes in Senatu.

1. Inkom Jonas Buræus och begärte på några dagar att få reesa uth på landet, hvilket honom bleff effterlåtit.

---

[1] *Pahle*] **Ändradt, som det synes, från "Passle". Jfr sid. 6.**

2. Continuerades medh deliberationen om gräntzehusens proviantering.

Bleff godt funnett att på Calmare skulle skaffas förrådh att underholla 2,000 man på ett halfft åhr.

Sammaledes till Elffzborg och Jöneköping, uppå hvarthere till 600 mans underhold. Och skulle samme provision inthet röras för än högste nöden så fordrade, uthan guarnisonen holle sigh i medler tijdh medh sine lähningar.

Om gräntzefästningarne i Liffland skall skriffvas till Her Johan Skytte, att han dhem uppå åhr och dagh försörjer.

Fästningerne uthi Ingermanland kan vara nogh, när dhe på ett halfft åhr bliffva försörgde.

Bleff sedan om ammunitionen discurreradh.

Her Claes Flemming gaff tilkänna, att man fuller så mycket hadhe i förrådh som uthi fält brukas kunde, men räckte inthet till uthi belägringar. Sadhe att till bahra skepzflotten moste vara 18 läster krut.

Resolverades att skriffva till Rijkz-Cantzlern, dhet han skaffar hijt in 40 läster krut, 300 skeppund lunttor och 400 skeppund bly.

Bleff och resolveradt, dhet Nilss Assersson skall revidera be- 4
fästningerne uthi Liff- och Ingermanland, huru dhe medh proviant och ammunition äre försörgde, och dher nöden så fordrade, begiffva sigh in på Dorpt.

Feltherren stodh på dhen mening, att om Liffland framdeles någon undsättning behöffver, då moste dhet secunderas igenom finskt folk, hvilket att anföra Henrich Flemming bäst tjänte. Rådde fördenskull man skulle sända honom öffver åth Finland, att dher tillijka medh Månss Mårthensson holla folcket i beredskap, på dhet om så behöffves han sedan medh någre regementer må kunna gå öffver åth Liffland.

Hvilket bleff taget ad deliberandum, och discurrerades så vidare om adelens rusttjenst, och var dhe velborne Herrars mening, att dhen inthet kunde bliffva munstrad, för än uthskriffningen vore öffverstånden.

Der hooss resolverades, man skulle skriffva till Cantzlern, att han låther notificera dhen Svenske adelen der uthe, dhet dhe befalla sine tjänare här hemma, att deres rosstjenst i lijka motto må färdigh hollas till hvadh tijdh dhen kan bliffva opfordrad.

Taltes om flottan och skepzbyggningen.

Her Claes Flemming sadhe, medh skepzbyggningen inthet vara till att förandra, allenast något betänckjande falla medh dhet

ena skepped, som opslåes uthi Götheborgh. Dy effter som dhet haffver en ny byggemästare, är till befruchtandes, han bygger dhet medh något feel. 2. Sadhe han sigh fruchta dhet bliffva gamble Makelööss. Man kan inthet få dhet aff stapelen uthan medh en springeflodh. Och vore oss till en stoor spott om dhet inthet skulle komma på vattnet. Meente fördenskull vara bättre man accorderar medh Velden på nytt, att han gör tu mindre skepp för samme penningar.

Fältherren sade att om dhet skönt komme på vatnet, kunde hända Danus kommer och tager dhet sin kooss.

Her Per Baner meente dher medh ingen nödh haffva, man kunde läggjat in om Elffzborgh.

Her Gabriels mening var, att dhet vore fuller nyttigt att haffva store och real skepp för rijkedz reputation skull, men komme vij uthi vidlöfftigheet medh Danmarch, då vore bättre inthet att låtha byggja uthi Götheborg.

Resolverades man skulle här om förnimma Rijkz-Cantzlerens betänckjande.

Om styckegjutningen, så och dhen dispositionen medh Ståthollarne, vore Rijkzens Rådh aldeles uthi en mening medh Rijkz-Cantzlern.

Om factieuse breffs opptagande skall skriffvas till Ståthollarne, och meente Feltherren, man skulle här uthinnan observera samme modum som medh Rousselio uthi Påland hollen är.

Befaltes att ställa breff till Her Johan Skytte, dhet han låter haffva noga upsicht på gräntzen om breff eller suspecte personer, som kunne inkomma.

Taltes om Qvarn- och Lille tullen, och var alles mening att såsom dhe äre nye skatter, så skulle dhe, om dhe en gång affkomme, re exigente sädan aldrig igen bevilljas, och fördenskull vara nödigt att dhe hollas gående.

Discurrerades om kopparen.

Her Per Baner hölt nödigt vara, att den holles fast till dess han kan komma i prijss, och sedan uthi ens mans hand bleffve försålder. I Nörenberg skole finnas monge penningar, som hoc rerum statu inthet kunne anläggjas, och här uthinnan väl vara till att engagera.

Her Claes Flemming sade, att till Berget moste åhrligen förordnas 300,000 Rijkzdlr, och haffve vij inthet annat än besvär dher aff så länge han oss i händerne och odebiterad ligger. Slöt äntli-

gen dhet vara en träffelig nytta för fäderneslandet om Koppar-Compagniedt igen kunne oprättas.

Resolverades, att här om i lijka motto skriffva till Cantzleren. 6

3. Her Claes Flemming proponerade sedan, att såsom här så monge tusende skeppund koppar och järn väges, och man inthet veet hvar effter dhe skole justeras, att Hanss Weiler fördenskull motte giffvas en fullmacht till att ransaka om mått och vicht. Sadhe och att anno 1603 skall en Ordning dher uthinnan gjord vara.

Her Gabriel hölt rådeligit vara, man differerar dher medh till rijksdagen.

4. Taltes om dhe Svenske Rijkzdalerne, att dhe alle förarbetes och föres aff landet.

Feltherren sade: Så länge vij låthe ontt mynt hooss oss gälla. är omögeligit att beholla gott mynt uthi landet. Refererade huru i Ryssland, Engeland och Franckrijke tilgår, och meente vij skulle observera samme modum.

5. Oplästes Fegræi breff angående hans correspondent Henning Schröder, dhet han ärnade reesa hijt til Stocholm.

Her Gabriel meente att dher han reeser hijt, då råkar han i suspicion hooss dhe Danske, och skall sedan ingen tjenst kunna göra.

Her Per Baner frägade, om han och veke hijt för några misstanckar skull han kan haffva på sigh uthi Danmarch, och Rex Daniæ sedan begärte administrationem justitiæ öffver honom, huru man då skulle förholla sigh.

Resp.: Man moste see till att skynda honom hädan per posta, antingen åth Liffland eller Ryssland.

Befaltes skriffva breff till Fegræum, dhet han affråder honom ifrån denne reesan.

6. Taltes om den Irländische presten, som uthur Preussen var hijtkommen.

Resolverades, han skulle få 20 Daler och sändas till Götheborgh, dher ifrån Ståthollaren skulle skaffa honom öffver åth Skotland.

Den 5 Januarij [1633] vore in Senatu Fältherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Göstaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming. 7

1. Oplästes ett breff från Her Matthies Soop, angående dhe tidender han uthur Tyskland spordt hadhe, sedan dhen ordre han emot spioner haffver göra låthet. Dher uppå befaltes att ställa svar till andre dagen.

2. Lästes op concepted aff dhet breffvet som till Rijkz-Cantzleren affgå skulle.

3. Bleff Samuel Påfvelsson opfordradt och befalt, att emedan man befinner en hoop medh. skälmar vancka här i staden och på malmerne, som sökja till att tända eldh på hussen, han skulle fördenskull tilsäija Borgmästerne, att dhe antingen låtha holla godh vacht, eller och skole vara förtänckte att byggja op cortegarde, och födha här 150 knechter, som kunne holla vacht och vård. Sedan skole dhe och låtha ransaka i alle huuss, hvadh folck här finnes bådhe i staden och på malmerne.

4. Underskreffves åtskillige breff till Ståthollerne Johan Hindersson, Bengt Kaffle, Ammiralen Erich Rynning, Henrich Månsson, Johan Kinmundt och Claes Galle.

Item till Nilss Ribbing, Hanss Drake, Peder Månsson Lodh, Hanss Bagge, Reinholt Wunsch, Magnus von der Passle[1] och Henrich Burth.

Underskreffz än ett breff till Nilss Assersson, att visitera alle befästninger uthi Liff- och Ingermanland.

Sammaledes till Fegræum, och en fullmacht för Arffved Horn att vara Ståthollare på Narfven.

Den 8 Januarij [**1633**] vore in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Göstaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

8 Inkom Secreteraren Grubbe och näst præsentationen aff Rijkz-Cantzlerens breff gjorde relation om tilståndet dher uthe, sadhe sigh vara skild ifrån Cantzlern den 5 Decembris uthi Erffurt; våre armeer vara uthi tämmeligh stat, och haffva då nyligen intagit Zwickaw och Kemnitz. Här emot hadhe fienden retirerat sigh åth Behmen, och kastadt mästedelen aff folcket effter sigh i passerne, så att Wallenstein sjelff icke öffver 3,000 starck är dragen öffver Böhmerwald.

Förmälte och om H:nes M:t Drotningen, huru som H:nes M:t i begynnelssen var illa till att trösta, och ställer sigh nu christeligen an. Heela hoffstaten, meente Cantzlern, skulle transfereras till Wolgast att dher bliffva till öped vattn.

Bleff Cantzlerens memorial opläsin, som Secret. Grubbe var medgiffven.

Honom frågades om sal. K. M:t inthet haffver gjordt något testamente. Responderade: Neij, inthet vijdare än Regeringsformen,

[1] *Passle*] Utan tvifvel origtigt i st. för *Pahle* (Pahlen). Jfr sid. 2.

men elljest skall hooss Rijkz-Cantzlern något skrifftelighfinnas, som sal. K. M:t haffver gjordt vidh Nörenberg, och Cantzleren kan frambära dher någre turbæ sigh yppa vele.

Discurrerades om rijkzdagen, som in Februario är anstäldt, och meente Feltherren, att monge vidrige consilia skole förmedelst den samme kunna förhindras.

Secret. Grubbe sade, att Cantzlerens rationes, dhet han in Majo hollas motte, vore desse, att 1:o Ständerne i Finland och Liffland kunne tillijka komma hijt. 2:o Kunde man uno actu beställa om begraffningen. 3:o Cantzleren ville och sjelff gärna tilsee att kunna då vara här tilstädes.

Taltes om Qvarnetullen. Grubben berättade huruledes almogen icke var så mycket svärigh öffver förhögningen som öffver sjelffve opbördzmännen. Senaten meente att oansedt förhögningen affskaffades, skulle dhet feelet igenom myntedz redressering nogsampt bliffva 9
stoppad, och Chronan ingen skadhe dher igenom taga.

Om dhet Danske väsendet förmälte Grubben, att så frampt oss någon oförrätt tädan effter skulle vederfahras, då ville Cantzlern förordna Her Johan Baner hijt neder till Elffven och Kniphusen medh 12,000 till Wäse[r]strömen, att dhe in hunc eventum kunne tillijka gåå in uthi Holsten och Jutland. Och oansedt Saxo hänger på Dani sijda, så haffve vij doch större anhang uthi Tyskland, särdeles haffve åtskillige Furster defererat Cantzlern directorium belli på Sveriges Chrones vegnar.

Dher till medh haffve Konungens i Franckrijke Generaler skriffvit till Rijkz-Cantzlern, och icke allenast offererat continuationen aff contributionerne, uthan och loffvadt, att dhe till en godh deel skulle ökte bliffva.

Bleff om Regeringen ihugkommet, och sadhe Secreteraren att den kommer på dhe fåm Capita Collegiorum, hvilke skole göra ett särdeles Collegium. Elljest uthi dhe breff, som affgå skole, kan H:s M:tz Frökens nampn och titel sättjas offvan före, och dhe fem Capita sine nampn der underskriffva.

Sidst mentionerades om fältslachten vidh Lützen. Och hade K. M:t den gången inthet ärnat att hasardera någon battaglie, uthan allenast att gå emellan fiendens qvarteer, effter som sal. K. M:t och allenast togh fyre läster kruut medh sigh. Men sedan H. M:t förnam Papenheimb vara gången ifrån armeen och på Hall[e], då resolverade K. M:t att angripa Wallenstein. Och mena en part att en catolisk Ryttmästare, som någre månader påachtade sal. K. M:t, skulle haffva tagit dhenne occasionen i acht. Der hooss berättade

Grubben, att Cantzlerens mening var till att tala medh Chur-Saxen,
10 dhet ett capell motte byggjas på dhen orthen K. M:t sitt lijff tilsatt haffver till evigh åminnelse, och att K. M:tz contrafactur dher skulle opsatt bliffva.

[**Samma dag**] effter middagen voro föreskreffne velborne Herrar nedre i Räkne-Cammaren hooss H. F. N:de Pfaltzgreffven, och då bleffve dhe adviser igenom läsne som Doctor Salvius hade hijt skickat.

Den 9 Januarij [**1633**] voro uthi Råd-Cammaren tilstädes Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Göstaffsson, Her Per Baner och Her Claes Flemming.

Bleff Regeringsformen opläsin; dher hoos något obiter discurrerades om tilståndet uthi Tyskland. I synnerheet gaff Secret. Grubbe tilkänna, huru som all adelen uthi Francken är evangelisch, och är bäst att dhe förnempste städerne Aussburg, Ulm, Nörenberg, Franckfurth och Strassburg äre i vår devotion, och väga så mycket som hela dhen Öffver- och Neder-Sachische Creitzen. Dher och sakerne till extrema komma skulle. då är Cantzlerens dessein att kasta Tyskland öffverända och alliera sigh medh Franckrijke. Item draga Hollenderne samt Kongen i Engeland till sigh i Tyskland.

Taltes om dhe sälsamme discurser i landet höres, särdeles att almogen nedre i Småland haffver låtit inbilla sigh, dhet en aff Konungens söner i Påland är Luttersk, hvilken väl skulle tjäna till Konung i Sverige, och salig K. M:t varit dher medh tilfredz. Meentes man skulle förmana Ståthollerne att göra sin flijt, dhet sådanne spyflugor må bliffva fast tagne.

---

11 [**Samma dag**] effter middagen vore åther föreskreffne velborne Herrar in Senatu tilsamman.

1. Oplästes ett breff, ankommit ifrån Her Steen Bielcke, aff den 8 Decembris.

2. Item ett breff ifrån Cammar-Fiscalen Hanss Pålsson. Bleff om hans saak något discurrerat, och sade Secret. Grubbe, dhet hans klagemåhl hooss salig K. M:t haffver varit in genere öffver dhet han haffver hafft emot Nils Börgesson och Philip Apotekare.

Her Claes Flemming förmälte, huru han på sin reesa neder åth Vermeland haffver giffvit effter konungzsaken på tvänne tjuffvar,

för hvilket han billigt borde plichta. Åntligen resolverades, han skulle fordras hijt heem och inge ransakninger dher nedre holla, effter som folcket (rebus sic stantibus) snarare kan dher igenom tilhopa hissas.

3. Bleff Cantzlerens memorial opläsin, hvilken Secret. Grubbe var medgiffven; dher hooss något dicsurrerades, hvadh scopum vij medh dhetta Tyska krijget sökja skulle.

Her Gabriel Göstaffsson sadhe, dhet sal. K. M:tz scopus var att redigera Neder-Saxen uthi dess förre stat; men vij finne ingen säkerheet för än Keijsaren är extirperadh, eller dher man någre andre medell finna kunne att hjelpa dhe Tyska Fursterne, och vij fingo sedan derföre nöijachtigh recompense.

Fältherren föll uppå samma mening, och att vij moste så stabiliera vår stat uthi Tyskland, att vij in omnem eventum kunne vara bastante emot Pålacken, Ryssen och Juthen.

Oplästes någre conditioner, på hvilke Rijkz-Cantzlern var sinnad att tractera medh Churfursten aff Saxen. Fältherren meente, att såsom Ständerne här i Rijket haffve altidh tilförenne ropadt på freden, så är ovist hvadh dhe nu sökja kunne, och vore fördenskull 12
inthet orådeligit, att medh dhem här om communicerades.

Oplästes concepted aff Greffve Per Brahes memorial, och dhet breff han medh sigh förde till Rijkz-Cantzlern.

Sedan discurrerades, att om sakerne uthi Tyskland ad extrema komma skulle, då vore bäst att inrymma Konungen i Franckrijke en deel aff Tyskland, sammaledes och Hollenderne. Sedan kunde man ruinera Churfursten aff Saxen, och consequenter Regem Daniæ.

Bleff ytterligare discurrerat om icke någre skulle förordnas dijt uth att påachta K. M:tz salige lijk. Grubben sadhe, att Cantzlärn hade dhär till nämbdt Her Åke Axelsson och Her Axell Baner.

Her Per Baner meente, att om någon ex Senatu skulle dijt uth förordnes, vore Her Matthies Soop tjänligast, sedan aff adelen Thure Sparre.

Her Gabriel Göstaffsson fan och dhet samme således gått, särdeles derföre att dhe må kunna adsistera H:s M:t Änckjedrotningen medh rådh och rådh.

Fältherren hölt vara bättre om dhenne chargen opdrages Her Åke Tott och Her Steen Bielke, effter dhe nu äre dher uthe; der hooss kunde Wewitzer administrera cammersakerne.

Hvilken mening aff dhe andre velborne Herrar bleff approberat, och befaltes att breff till dhem här om ställas skulle.

Underskreffs ett svar på Cantzlerens breff aff den 14 Novemb.

Item till Her Matthies Soop svar på hans breff aff dhen 30 Decembris.

Den 10 Januarij [1633] voro uthi Råd-Cammaren tilstädes Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner och Her Claes Flemming.

13 1. Inkallades Ståthollaren Bengt Kaffle, och bleff honom förehollit, dhet han strax effter rijkzdagen kunne begiffva sigh nedh till Calmar att emottaga provincien.

Han skulle inthet tänckja dhet honom någon despect igenom andres præposition skall vederfahras. Elljest haffver han hooss sigh i medler tijdh Hans Drake sampt 4 compagnie Norlänningar; och dher någon fahra påkommo, vill man mehre folck dijt förordna, på hvilke han tryggeligen må kunna lijta.

Bengt Kaffle badh att fästningen motte i tijdh medh proviant och andre nödtorffter försees, säijandes sjelffve desseinen uthvijsa hvadh uppå Calmar och Öland är till försvara.

Honom loffvades att provision intet feela skulle.

Her Gabriel Göstaffsson frågade, huru hollas skulle medh skjutzfärderne uthi Sörmanland och Östergöthland, emedan fåå chronebönder äre i vägen. Feltherren meente att alle så frälsse som chrono skulle hjelpa till att fordra fram herredagz-folcket.

Taltes sedan om Henrich Stör, att han haffver bedit Rijkz-Ammiralen till att villja förlijka den differencen han var råkad uthi medh Kafflen.

Kafflen exaggererade den injurie honom skedd var, och att den inthet kunde bijläggjas uthan för lagh och rätt.

Rijkz-Ammiralen sadhe, dhet Stör tilbjuder sigh att villja förnöija honom medh godhe förklaringar. Dher medh togh Bengt Kaffle affträdh.

Resolverades på Cantzlerns memorial, Secreteraren Grubbe medgiffvin.

14 Dher hooss bleff något om Regeringsformen discurrerat, och i synnerheet om hon på tilstundande rijkzdagh skulle præsenteras Ständerne.

Her Per Baner meente att hvar dhet skedde, då skole dhe så mycket mehra scrupulera öffver hänne på följande rijkzdagh.

Her Gabriel hölt contrarium, att dhe mehre och snarare skulle scrupulera, så frampt hon dhenne gången icke bleffve dhem proponerat. Elljest haffve Ständerne ingen mackt att scrupulera hänne; dhe skulle och på sådant fall snart giffva hänne en annan formam.

Feltherrens mening var, att en Konung kunne framdeles succedera uthi regemented, som skulle tänckja dhet dhe sjelffve haffve den Regeringsformen conciperadt.

Her Per Baner sade, att en Konung skulle snarare haffva orsak att gaudera öffver sådanne ordninger, och meente vara nödigt, att alle Ständerne dhen samma acceptere; sedan moste fuller futurus Rex gilla och emot taga hänne, så frampt han elljest vill få chronan på huffvudet. Elljest till att eximera Ständerne scrupulum och bevijsa att K. M:t hänne gillat haffver, kunde man vijsa dem Cantzlerens breff.

3. Oplästes ett breff ifrån Ståthollaren Otto Scheding, öffver dhet att almogen difficultera till att giffva uth Boskapshjelpen, för än rijkzdagen vore öffverstånden.

Befaltes här uppå ställa svar, dhet han dhem sådant inthet skulle tillåtha, effter dhe eij orsaak haffve mehre än andra att vägra sigh öffver hvadh som på en almän rijkzdagh tilförende är bevilljat.

4. Underskreffves åtskillige breff:

Ett svar til Her Steen Bielke på hans skriffvelse aff den 9 Decembris.

Item till Mårthen Wewitzer, att förskaffa på credit hvadh som behöffves till K. M:tz salige lijkz uthförssell ifrå Wolgast.

Än ett breff till Fegræum, och ett till Ståthollaren Otto von Scheding.

Item tvänne pass: dhet ena för en student Nicolao Silenio åth Vermeland, och dhet andra för en Enspennare.

[**Samma dag**] effter middagen vore föreskreffne velborne Herrar in Senatu.

1. Continuerades medh resolutionen på Cantzlerens memorial.

2. Befaltes ställa breff till Fältmarskalcken Her Herman Wrangell, att han medh administrationen uthi Preussen rättar sigh effter Cantzlerns ordre, lijka som dhet skedde uthi salige K. M:tz liffztijdh.

3. Item till Cantzlern ett breff, att han så här effter som här till ville låtha sigh administrationen aff dhen Pryske staten och licenterne der sammastädes och i Liffland vara recommenderat.

4. Discurrerades om dhem, som uthi Rijkz-Rådh tagas skulle.

Item om Skattemästare och Land-Marskalk, hvilke dher till skulle vara beqvämmast, så och huru Collegia motte väl bliffva besatte; doch bleffve dhen gången inge nampngiffne.

Den 11 Januarij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Göstaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

16 1. Bleff än vidare continuerat medh resolutionen öffver Cantzlerens memorial, såsom och något obiter discurrerat om dhet Tyska väsendet.

2. Underskreffs en fulmacht för Hans Excel. Rijkz-Cantzlern att vara på H:s M:tz och Sveriges Chrones vägner fullmyndigh och general Legat uthi Tyskland.

[**Samma dag**] effter middagen vore föreskreffne velborne Herrar först på Gråmunckeholm, och beságo dher salige K. M:tz lägerstadh; sedan ginge dhe uthi Räkne-Cammaren till H. F. N:de Pfalzgreffven.

Den 12 Januarij [**1633**] sutto uthi Rådet Fältherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Göstaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

1. Oplästes ett breff ankommit medh gräntzeposten ifrån Fegræo.

2. Öffversågs concepted aff dhen resolution, som skulle giffvas på Cantzlerens memorial.

3. Underskreffves åtskillige breff:

till Her Gabriel Bengtsson och Her Åke Oxenstierna;

till Feltmarskalcken Her Herman Wrangell;

till Her Philip Scheding och till Cammerfiscalen Hanss Pålsson.

4. Discurrerades hvadh ordning bäst vore att observera medh dem, som skole tagas uthi Rådet.

Her Per Baner meente, man skulle strax uthi begynnelssen
17 på rijkzdagen præsentera H:s F. N:de Fröken för Ständerne, och då kunde bemälte Candidati Senatus tillijka göra dheres eedh.

5. Oplästes ett breff ifrån Nyköpings stadh angående den skadhe, staden igenom vådeld nyligen taget haffver, begärandes der hooss lindring på dheres uthlagor.

Befaltes ställa breff till Ståthollaren, att han ransakar om dheres skadha. Dhe skole sedan uppå rijkzdagen här om fåå vidare beskeedh.

Den 14 Januarij [1633] voro uthi Råd-Cammaren tilhopa Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

1. Oplästes ett breff ifrån Her Gabriel Bengtsson aff den 19 Decembris.

2. Underskreffs ett svar på dhen memorial, Secreteraren Grubbe ifrå Rijkz-Cantzlern hijt förde.

3. Vocerades till Rijkzens Rådz embete Her Steen Bielke, Jönss Kurck och Per Sparre.

4. Underskreffs ett pass för Secreteraren Grubbe.

Än en intercession för Salvio till Cantzlern, att hans gjorde försträckningar till armeen motte bliffva honom betalte aff creutzermyntet, som dher uthe ligger.

Secret. Grubbe ihugkom sedan, huruledes en vidh nampn Möersius haffver låtit uthgå Historiam Regni Daniæ, dher uthi han mycket blammerar vår nation, och kallar dhem ibland andre förvitelser perduelles, foedifragos. Dhen samme lägges nu åter upp på nytt. Grubben haffver och tilförenne præsenterat salige K. M:t
ett exemplar der aff, hvilken allestandz der uthi in margine haffver 18
noterat och sagt han skulle revengerat.

Senaten tyckte thet illa vara, och mente man skulle låta förnimma hvar dhet exemplaret är bliffvit. Sådant kunne ännu i sinom tijdh inthet bliffva ohämpnat.

5. Advocerades Her Carl Bonde, Her Axell Baner och Her Erich Rynning till dhen 28 Januarij.

Sammaledes underskreffs ett breff till Bengt Kaffle för Nyköping stadh.

Senaten togo affskeedh ifrån hvar annan, att på någre dagar tilgörande reesa uth på landet.

Den 29 Januarij [1633] voro uthi Her Per Baners Cammar församblade Her Gabriel Göstaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

Opbrötes och igenom lästes någre breff ankompne ifrån Hertigh Adolph Frederich aff Mechelburg, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte och Ståthollaren Peder Nilsson.

Den 30 Januarij [1633] sutto i Rådet Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

Discurrerades om dhen hemlige correspondenten Henning Schröder, som här var ankommen.

Her Per Baner förtalde, huru som han begärer assecuration att
19 få bliffva här i landet, dher honom någon anstöt i Danmarch uppåkomme. Feltherren sade dhet sträffva emot pacterne som bägge rijkerne emellan äre oprättade.

Her Gabriel hölt före han skulle vara en kunskapare både för oss och Danmarch.

Her Per Baner sade, huruledes han hade förmält sigh vara uthi Rhen-Greffvens bestälning: han ville icke mindre än herren sjelff bevijsa sin troheet emot Sveriges Chrono, och hoppes fördenskull icke att bliffva någon proditor patriæ, dy han söker allenast att förekomma all blodz uthgjutelsse och att giffva Regis Daniæ intentioner tilkänna, på dhet att när han gör några præparationer till krijgz, vij uthi lijka motto må kunna göra dhet samme, effter som dhet ena svärdet då gemenligen plägar holla dhet andra uthi slidan.

Sedan förmälte Her Per Baner effter hans ord, att Konungen i Danmarch skall rebus sic stantibus inthet töras röra sigh, ty alle medlen äre borta. Elljest animeras han fuller mycket utaff Holck, och göres honom i lijka motto uthaff Keijsaren store promesser både på folk och penningar.

Tullerne i Pryssen belangande, så är inthet tviffvèl, uthan att han sine skepp både för Pillow och Dantzich ärnar att läggja låta. Presterne i Danmarch skole vara emot oss mechta väl animerade. Baudessin är vår hädske fiende. Frantz Rantzou skall igenom Princens stämplingar vara ombracht, och monge store synder gå i svang hooss dhe förnembste, så att inthet kan vara uthan att Gudh dhet landet medh något hårt straff snart moste heemsökja.

Her Gabriel meente, att hvadh dhen karlens säkerhet vid-
20 kommer, så är bäst säija honom dhet vij vele skuffvan på dhen orth, dher han nogsampt kan vara asseurerad; dher hooss man nu strax honom en förähring giffva kunde.

Resolverades att honom skall giffvas 100 ducater, sampt en gullkädh om 60 chronor. Dher brede vidh kan man och låta honom vetha, att så frampt Danmarch något begynner, då äre vij beredde medh alfvar att göra motstånd.

2. Inkallades Jacob Fårbuss och gaffs honom til känna, huru som en Rysk post Simion Annikawitz Löfoff är hijtkommen, hvilken ärnar sigh åth Danmarch. Han skulle fördenskull bliffva hans

præstaf så länge han här på en dagh eller två dröijer, och see till han bliffver väl tracteradh.

Logemented för honom skulle bliffva hooss Michell Fähoff.

Kunne han och något förnimma om hans värf till Danmarch, så vore dhet gott.

3. Gaffs resolution på dhe breff ifrån Hertig Adolph Frederich, Her Gabriel Bengtsson och Peder Nilsson, hijt nyligen voro addresserade.

4. Bleff ett breff underskriffvit till Her Nilss Bielke, och pass för en Enspennare. Item ett breff till Fegræum, som Henning Schröder togh medh sigh.

Den 31 Januarij [1633] voro in Senatu Fältherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Göstaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

1. Oplästes ett breff ifrå Borgmästare och Rådh uthi Rijga, på hvilket och strax bleff resolverat.

2. Resolverades på Her Johan Skyttes hijt ankompne breff. 21

3. Oplästes ett breff ankommit ifrå Secret. Nicodemi.

4. Inkom Matthies Trost och berättade om någon tvist som var opkommen emellan lijnväfverne och båtzmännen, i dhet dhe haffva tagit något arbete ifrån en hoop båtzmäns hustrur, effter dhe dher medh bönhåserij driffvit haffve, och vore dhe nu inthet mechtige att giffva dhem dhet igen, uthan skulle förfråga sigh här om.

Her Per Baner sade: The hade ingen orsaak att turbera qvinfolken, ty bönhåser kallas dhe, som ingen redelig beskedh vete att göra för sigh.

Her Gabriel bejakade dhet samme, säijandes att lijnväfvarembeted består på ett annat fundament; dhe skole arbeta i gross, och haffva inthet att beställa medh en hoop qvinfolk, som allenast haffva en väff för sigh aff 10 eller 12 alnar.

Om dhe och besväre sigh öffver arbete, så uthvijser förfarenheten, att när dhem något arbete giffves, så kan man aldrig få dhet igen. Slöt så vara bäst, att lösa opp skråån, och låtha hvar och en arbeta som han mäst orkar.

Var altså samptlige dhe velborne Herrers mening, att linväfverne skulle igen giffva båtsmänshustrurne väfven, så och refundere dhem dheres skada, medh åthvarning inthet offtare på dhet sättet att igenkomma.

5. Underskreffves breff till Her Gabriel Bengtsson, svar uppå hans här ankompne breff.

Item ett breff till Ståthollaren Peder Nilsson och ett pass för Hans Wewitzer till Ryssland.

---

22 [**Samma dag**] effter middagen klockan tu kommo föreschreffne velborne Herrar åter in Senatu tilstädes.

1. Oplästes ett breff ifrån Feltmarskalcken Her Herman Wrangell, daterat den 3 Decembris, på hvilket och strax bleff resolverat.

2. Bleff och uthi lijka motto på Secret. Nicodemi breff resolverat, särdeles befaltes att ihugkomma uthi svaret, dhet han bär ett vakande öga på dhen Prysche staten och adsisterar Her Wrangell in consiliis.

3. Inkom Mårthen Jacobsson och præsenterade ett pass uthgiffvit i Danmarch åt en student, hvilken man holler före skola vara en spyfluga.

Han bleff inkallad och tilspordes hvar han var född. Responderade: Uthi Elbingen aff Engelsche föräldrar, men haffver elljest inthet varit dher på monge åhr.

Frågades huru han är hijtkommen. Responderade: Han är först kommen ifrån Christianopel på Calmar, der ifrån han bleff recommenderat till Vestervijk, och sigh dher en tijdh uppehollit medh barns instruerande, men är sedan styrkter att draga hijt till Herman Kamphusen.

Hvij han icke haffver sigh här angiffvit? Responderade: Han viste inthet dhet vara brukeligit.

Huru länge han haffver varit frå Christianopel? Responderade: 6 eller 7 veckur.

Frägades ytterligare huru länge han i Danmarch varit haffver: Responderade: Ett åhr; han haffver tilförenne peregrinerat medh en ädelman Mons. Firsel.

23 Hvarföre han icke längre bleff qvar uthi Danmarch? Responderade: Han hade dher till ingen lust, och meente här bättre att kunna prosperera.

Aff hvadh religion han är? Responderade: Han är en sincerus Lutheranus.

Honom befaltes taga affträdh, och var meningen, att han på några dagar skulle anhollas uthi vachtmästar-cammaren till dess man något bättre finge här om inqvirera.

Dhen 1 Februarij [1633] voro tilsamman uthi Råd-Cammaren Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

Bleffve dhe acta igenomlässne, hvilke Secret. Nicodemi hijt hadhe addresserat, angående dhen legationen til Påland.

Dhen 2 Februarij [1633] voro in Senatu föreskreffne velborne Herrar.

1. Oplästes dhe breff och adviser ordinarie gräntzeposten medh sigh hijt fördt hade.

2. Underskreffs ett breff till Camerarium.

Den 3 Februarij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

1. Oplästes breff ankompne ifrån Feltmarskalken Her Herman Wrangell.

2. Bleff ihugkommet, huru som Storfursten i Ryssland skall 24
uthi några sine pass anmäta sigh titelen aff Liffland.

Befaltes ställa breff till Her Johan Skytte, att han dher om låter ransaka, när några poster kunne ankomma, och dher så befinnes skall dhen, som sådant pass haffver, inthet bliffva tillstadt att slippa igenom landet.

[**Samma dag**] effter middagen vore föreskreffne velborne Herrar åther tilhopa uthi Råd-Cammaren.

1. Continuerades medh igenomläsandet aff dhe acter, som vore lagde vidh Feltmarskalkens breff.

2. Bleff och resolveradt hvadh svar uppå Fältmarskalkens breff giffvas skulle.

Den 4 Februarij [1633] kommo tilsamman uthi Rådhet Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

1. Bleff ihugkommet om Cammar-Fiscalen Hans Pålsson, och den act emellan honom och Nilss Börgesson var passerad, item medh Philip Apotechare, och huruledes han dher effter drogh uth till sal.

K. M:t och gaff en hoop medh lögner före, dher uppå han nu sedermehra skall haffva præsenterat Konungen i Danmark sin tjänst, och fördenskull vara mistänckeligit dhet han någon hemligh intelligence medh dhe Danske haffver, effter som han och haffver begärt pass uthi Cammaren för den karlen han hijt opp ifrån gräntzen medh sigh hade.

Resolverades, man skulle inthet tala honom till för än Mårthen Jacobsson kommer igen ifrå Nyköping.

25 2. Discurrerades om dhem som i Rådet tagas skulle, nembligen Her Johan De la Gardie, Her Steen Bielke, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning, Her Jöns Kurck, Her Per Sparre; och bleffve dhe närvarande aff desse då inkallade.

Feltherren förde dem til sinnes, hvadh omsorg sal. K. M:t uthi sin liffstijdh för fäderneslandet altid burit haffver, och i synnerheet huruledes H. K. M:t haffver uppålagdt några aff Rijkzens Rådh regemented här hemma uthi dess frånvahru att förestå, hvilket dhe och effter sin plicht haffve effterkommit; men så äre i medler tijdh några igenom döden hädan ryckte, och dhe öffrige Rijkzens residerande Rådh här aff förorsakade att giffva sal. K. M:t denne defect tilkänna, medh underdånig begäran, K. M:t täcktes några heem försända, eller och några nye Senatorer uthvällja, som dhenne svåre börde tillijka förestå, och i slijke vichtige ährender, som dageligen förefalla, sitt consilium giffva motte.

Detta haffver sal. K. M:t funnet vara skäligit, och discurrerat medh Cantzlern hvilke som skulle vara tjänlige, och K. M:t kunne antingen vidh sin heemkompst, eller och då strax igenom breff der till declarera. Nu haffver K. M:t godt funnet dem igenom breff der till att förklara, effter som dhe allaredo stälte voro, men hafve för K. M:tz hastige reesa neder åth Meissen och Saxen, och consequenter dödelige frånfälle, inthet kunnat bliffva underskriffne; hvarföre som Cantzlern Rådet dhetta sedan optäckt haffver och nampngiffvit 9 personer, nembligen salig Greffve Nils Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Steen Bielke, Her Carl Bonde, Her Åke
26 Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning, Her Jöns Kurck och Her Peder Sparre; hvarföre haffver Senaten funnet tilbörligit dhem dhet samma att insinuera, inthet tvifflandes, att som dhe äre infödde Svenske män, och dheres förfäder samme embete beklädt haffve, dhe och ovägerligen sigh dhetta uppå tage.

Her Johan De la Gardie excuserade sigh till ett sådant svårt kall otjänligh, och badh han motte dher medh förskonas.

Feltherren svarade, han skulle inthet excusera sigh emot dhem; dhetta är kommit aff sal. K. M:t, som honom haffver qvalificerad funnet: sedan bruke hvar och en sitt förstånd, och bedje Gudh om välsignelse, så bliffver väl gott.

Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson och Her Erich Rynning tesmoignerade dheres incapacitet till en sådan charge, bedjandes om dhe på något sätt feela kunde, sådant till dhet bästa motte uptagas.

I lijka motto gjorde Her Axell Baner sin änskyllan. Han vore nogh skylligh sal. K. M:tz befalning att effterkomma, men haffver icke sådanne qvaliteter som aff en rådzperson reqvireras. Uthi hvad motto han elljest kunde tjäna fäderneslandet, ville han hjerteligh gärna göra.

Feltherren svarade, att K. M:tz sidste villje hooss dhem inthet stodh till att mutera, derföre och Her Axell sigh medh skääl här ifrån inthet kunne undandraga. Rådet för sine personer finne sigh och icke i alt fulkomlige, men när man tager Gudh till hjelp och gör effter förmögenheet, så kan ingen mehre fordra.

Her Axell betygade sigh gärna villja tjäna fäderneslandet; han excuserade sigh och icke aff någon malitia, uthan derföre att han haffver aldrig lagt sigh på sådanne saker, och icke heller något studerat.

Feltherren svarade, dhet fåå sutto i Rådet som ex fundamento 27
haffve fördt dheres studier; hoppes icke deste mindre genom Gudz bijstånd haffva gjordt sitt embete effter förmögenheet. K. M:t haffver och dhet alt aff ett gott hjerta uptaget; när man haffver sensum communem och veet staten, så går alt näst Gudz hjelp fort. Han skulle inthet läggja dhen blamme på sigh, och ryggja först K. M:tz villja.

Thet skulle och sälsamme conseqvencer följa aff dhen fååheten in Senatu, der fyre eller fem skole sittja och dirigera consilia.

Äntligh consenterade Her Axell der till, bedjandes om han något under tijden feela kunde, dhet icke mindre motte väl uptagas, som han dhet i en godh mening framställer.

Dher uppå occuperade dhe sine säthen, och bleff dhem lycko och välsignelse önskatt.

3. Bleffve desse nyss antagne Senatores sedan informerade de secretioribus in nostra republica och först uthi hvadh ährender velborne Greffve Per Brahe till Tyskland är affärdat, hvilkens memorial och uplästes.

Bleffve och dhe breff och memorialer igenomlässne, som emellan Rådet och Cantzleren i näst förluppen tijdh gångne voro.

Item dhe breff och relationer Fältmarskalcken Wrangell hijt sändt haffver.

4. Discurrerades om dhet H. F. N:de Pfaltz-Greffven begärer att komma till audience in Senatu.

Feltherren meente dhet H. F. N:de hade några privata att föredraga, såsom om sin gemåhls brudeskatt, om Stegeborgz lähn, huru vijda H. F. N:de dhet ännu kan njutha. Och sedan om sin sons pension på dhe 2,000 Daler, såsom och om sine gåffve- och köpegodz.

Resolverades att H. F. N:de kunne dagen näst effter komma up in Senatu, och skulle conferencen medh honom skee stando.

28 5. Underskreffs ett breff till Her Johan Skytte, dher uthi honom svaras öffver åtskillige ährender.

Dhen 5 Februarij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Göstaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

1. Inkallades Arfved Horn, och bleff honom förehollit, dhet han till Ståthållare på Narfven är förordnat; han skulle fördenskull göra sin flijt, dhet han samma charge medh högste troheet må förestå, och kunde han bliffva här qvar in till dess rijkzdagen vore öffverstånden.

2. Underskreffs ett breff till Feltmarskalken Wrangell, dher uthi svares på hans skriffvelse uthur Elbingen aff dhen 3 Decembris.

Item ventilerades hvadh som uppå hans andre breff svaras skulle.

3. Befaltes ställa breff till Månss Mårthensson, att han bliffver qvar uthi Finland in till dess uthskriffningen är öffverstånden, hvilket bleff straxt underskriffvit.

Underskreffs och ett pass för en Fendrich.

4. Uplästes tvänne breff ankompne ifrån Kinmundt och Henrich Månsson, der oppå befaltes ställa svar till andre dagen.

5. Discurrerades huru man bäst skulle procedera medh Hans Pålsson, effter han är mistänckt att vara uti Konungens i Danmark tjenst. Ty om han insättjes, moste man vidare fulfölgja medh honom judicialiter.

29 Feltherren meente, att honom kunne öffvertygas skelmstycke, i det han haffver angiffvit H. F. N:de Pfaltz-Greffven och Cammer-Rådh, så vijda att dhe inthet vele bryta sigh uth emot någon(!).

Her Gabriel Göstaffsson sadhe dhet inthet finnas bevijsligit, att han någons ähra haffver antastadt.

Åntligen fans gott man skulle hemligen låtha anställa på honom en concursum aff hans creditorer, och dher han icke borgen för sigh bekommer, i medler tijdh insättjas.

Den 6 Februarij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

1. Inkom H. F. N:de Pfaltz-Greffven och vidlöfftigt condolerade öffver sal. K. M:tz dödelige frånfälle, och näst flere behörlige complementer recommenderade Rådet sine privata. Hvilken sin proposition H. F. N:de medh dhet samme skriffteligen inlade.

Feltherren svarade här uppå först till condolencen. Berömde så H. F. N:des faveur emot Senaten, sedan dhen möda och arbete H. F. N:de nu en godh tijdh i Cammaren uthstådt haffver, bedjandes dhet H. F. N:de täcktes ännu någon tijdh der vidh continuera.

Hvar och en redeligh Svensk man varder beflitandes sigh emot H. F. N:de sådant medh all tjenst igen att förskylla; och serdeles hvadh H. F. N:des privata vidkommer, vele Rådet för sine personer vilfahra H. F. N:de uthi alt dhet som Chronan mögeligit och dem försvarligit vara kan. Tackade och så ytterst H. F. N:de för dess lyckönskning till att administrera den svåre regementzlasten, contesterande sigh näst gudomeligit bijstånd och effter ytterste förmögenheet inthet skola underlåta hvadh dheres plicht fordrar och kräffver.

Dher medh togh H. F. N:de sitt affskeedh, och bleff aff hela Senaten tilbakar beledsagat.

2. Discurrerades sedan öffver H. F. N:des inlago, och mente Feltherren honom dhet mäst sökja, att han medh sin olägenhet icke må trängjas frå Stegborgh. Sedan effter Hagenou är kommet uthi dhe Evangelisches våld, att H. F. N:de motte kommas ihugh.

Meentes bäst vara, att medh H. F. N:des postulatis opskutes till en annan rijkzdagh.

3. Oplästes en supplication frå Jesper Nilsson, att han motte bliffva restituerat in integrum.

Resolverades man ville här om göra sitt bästa hooss Ständerne, allenast att han töffvar till en annan rijkzdagh, och i medler tijdh förholler sigh roligen och stilla.

4. Underskreffs ett svar på Borgmästare och Rådz breff uthi Rijga aff den 17 Decembris.

Item ett breff till Feltmarskalken Wrangell, svar på hans skriffvelse aff den 31 Decembris sampt 7 och 8 Januarij.

Än en collation för Her Larss Matthiæ att bliffva pastor på Södre-Malm.

Såsom och tvänne breff till Fougden och Slotz-Secreteraren på Calmare.

Den 7 Februarij [1633] kommo tilsamman in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Boo Ribbing, Her Gabr. Gustafsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

31 Inkom Skäring Rosenhane och berättade sigh vara skild från dhe Rysche Gesandterne vid Nyslott den 20 Januarij, hvilke tackade Senaten för dhen store vänskap, att dhe haffve velat sända emot dhem på vägen, dhet dhe inthet skulle underlåtha att berömma emot dheres Herre Storfursten, begärte allenast att motte få bliffva der liggjandes till vijdare beskeedh uthur Muschou; teedde och en stoor sorg öffver sal. K. M:tz dödh.

Taltes om en Landtmarskalk att förordna, och sattes i vahlet Larss Sparre och Bengt Kaffle; doch bleff dhen gången ingen viss nämbder.

Discurrerades öffver Propositionen, hvilken höltz före att böra dirigeras till desse capita: 1. Att tilfället till dhenne rijkzdagh först insinueres Ständerne, och sahl. Kongl. M:tz odödelige tappre gärningar opreppas. 2. Att Ständerne förmanes till enigheet, som först i religionen, sedan att vara rätträdige emot vår öffverheet, och att dher jämpte ihugkommes hvadh beslut och affskeedh för dhetta är gjordt, där K. M:t uthan manlige liffzarffvinger afföllo, och ytterst att fäderneslandet må emot alle fiender bliffva trygt och säkert conserverat.

Resolverades att Hennes F. N:de skall bäras in på sahlen när propositionen skeer.

Oplästes H. F. N:des Pfaltz-Greffvens inlagde postulata. Skall dheruppå ställas svar, att H. F. N:des discretion medh condolencen berömes. 2. Tackes för gjorde lyckönskning. 3. Bedja att H. F. N:de medh Hennes F. N:de Pfaltz-Greffvinnan vele continuera medh dess furstlige umsorgh om H. F. N:des Fröken education till dess H:nes M:t Enkjedrotningen kommer heem i rijket. 4. Bedja att H. F. N:de ville bliffva i sitt officio till nästkommande rijkzdagh.

5. Vill Senaten haffva H:s F. N:de och dess barn sigh till dhet bästa recommenderat. Sedan skall och begäras, att H. F. N:de täckes bliffva vidh dhen underpant H. F. N:de haffver för sin gemåhls-brudeskatt, in till dess Chronan kan falla lägligit dhen att erläggja. H. F. N:de skulle och vara effterlåtit att beholla dhen underpant 3 åhr sedan som samme brudeskatt är uthlagdt, på dhet H. F. N:de i medler tijdh må haffva lägenheet samme penningar så mycket bättre att anläggja.

Elljest discurrerades, att effter som H. F. N:de hade begärat 32
att göra relation på rijkzdagen för Ständerne om sin administration uthi Cammaren, så vore dhet onödigt, emedan Ständerne inthet haffve H. F. N:de dijt förordnat.

Underskreffs ett breff till Rijkz-Cantzlern, sammaledes till Hallenum, item en doublet till Feltmarskalcken Her Wrangell.

Den 9 Februarij [**1633**] sutto i Rådet Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Per Baner, Her Claes Fleming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Oplästes breff ankompne från Rijkz-Cantzleren, item från Correspondenterne medh ordinarie gräntzeposten.

Igenomlästes concepted aff propositionen.

Resolverades att Her Larss Sparre skulle bliffva Landmarskalk, hvilken opkallades, och bleff här om adverteradt, medh begäran han ville sigh dhet uppå taga. Her Larss Sparre tackade pro delato honore och badh han kunde der medh förskones; vill elljest i annan motto sigh inthet undraga. Honom svarades, att emedan han är aff ett medh dhe förnembste slächte i rijket, och otjänligit vore dhet andra honom skulle föredragas, derföre haffver man inthet velat gå honom förbij; der medh han och samme charge emot togh.

[**Samma dag**] effter middagen klockan ett kommo föreschrefne velborne Herrar opp i Råd-Cammaren.

Oplästes dhe bijlagor som följde Cantzlerens breff.

Befaltes sända en zedell till Kyrkjoherden Mester Jacob, att han låter förkunna aff alle predikestoler, att dhe ankompne Ständer præsentere nästkommande Mondag sine fulmachter uthi Cantzlijet.

---

33 **Den 11 Februarij** [1633] sutto i Rådet Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Gabr. Gustaffsson, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Igenomlästes resten aff bijlagorne som följgde Cantzlerens breff.

Bleff och propositionen på nytt öffversedd och opläsin.

Bleff Mårthen Jacobsson förordnat att vara Böndernes Secretarius.

Underskreffs ett breff till Camerarium för Rickert Klerck om någre skepz-timbermän och takell han skulle hijt in förskaffa.

[**Samma dag**] effter middagen voro föreschrefne velborne Herrar in Senatu.

Bleff en resolution underskriffven på H. F. N:des Pfaltz-Greffvens inlago, medh hvilket Senaten samptlig ginge up uthi H. F. N:des maak, dhet att öffverantvarda.

Sedan Senaten kom tilbakar, bleff discurrerat om dhet H. F. N:de vill gå medh in på rijkzsalen, och var dhe velborne Herrars mening, dhet ingen platz kunde assigneres H. F. N:de, uthan om H. F. N:de ville som en fremmande sökja sigh ställe uthi fänstret eller annorstädes. Kunde och inthet väl affslåes, att H. F. N:de motte ledha Fröken in på salen, både derföre att H. F. N:de icke disgusteras, och sedan att sal. K. M:t så väl som H:nes M:t Drotningen haffve H:s F. N:des Frökens education honom och hans gemåhl committerat.

Resolverades dhet någon aff Rijkzens Rådh skulle förordnas in hoc actu H. F. N:de till Marskalck, såsom och 6 eller otta karlar aff Fändricker och Leutenanter till garde.

---

34 **Dhen 12 Februarij** [1633] sutto i Rådet Feltherrren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

1. Resolverades på Rijkz-Cantzlerens hijt ankompne breff aff den 3 Januarij.

2. Inkom Landmarskalken Her Larss Sparre och gaff tilkänna, att någre Finske och andre aff adell äre ankompne, som för detta inthet säthe hafft haffve, och nu begäre säthe, nämbligen Axell

Räff, Jacob Sabbelhiertha, Linner Claessons son, Henrich von Måneskild, Mattz Sigfridsson, Nilss Gjordsson, frågandes huru medh dhem hollas skulle.

Mentes att dhe som kunde bevijsa sitt adelskap, om dhem kunde ingen synnerlig consideration vara, doch skulle der om granneligen inqvireras.

Her Larss Sparre förmälte sedan huruledes en hoop aff Adelen äre bortha, som låthe göra sin ändskyllan.

Svarades han skulle låtha antekna hvilke dhe äre och hvadh änskyllan dhe förevända.

3. Resolverades att Her Matthies Soop förestår ceremonierne, medan H:s F. N:de Fröken går in på rijkzsalen.

Fans och gott, att Her Axell Baner och Her Thure Sparre beställe om hvadh som reqvireras till sal. K. M:tz begraffning. Her Axell Baner frägade huru om länet disponeras skulle, i lijka motto om stallet. Svarades att dhet kunde skee igenom substituter.

Dhen 13 Februarij [1633] voro in Senatu tilstädes Feltherren, 35
Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Gabr. Gustaffsson, Her Per Baner, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Discurrerades om H. F. N:de Pfaltz-Greffven skulle gå medh in på rijkzsalen.

Her Gabriel Gustaffsson: att dhet kunne H. F. N:de medh skäl inthet impedieras, kan icke heller giffva något præjudicium, så frampt att ingen stool sättjes för H. F. N:de.

Rijkz-Ammiralen mente irraisonabelt vara, dhet H. F. N:de icke motte följa H:s F. N:de Fröken in på salen, emedan H. F. N:de är aff sal. K. M:t till H. F. N:de recommenderat; H. F. N:de begärer och allenast att göra H:s F. N:de der medh ähra. Concluderade så, att H. F. N:de kunne gå in på salen, allenast att honom inthet ställe ordnes; om man och sätter en stool för H. F. N:de Pfaltz-Greffvinnan att hvijla sigh uppå, kan inthet præjudicera, emedan man inthet nämpner H. F. N:de eller dess liffzarffvinger.

Her Boo Ribbing meente, H. F. N:de kunne gå in på salen, doch moste honom inthet ställe ordnas.

Her Per Baner hölt vara efftertänckeligit om dhet skulle H:s F. N:de utheslåes, effter som H. F. N:de haffver begärat att följa

Fröken; skulle och giffva H. F. N:de stoor disreputation, om honom ingen stool bleffve förordnat.

Her Flemming sade inthet betänckeligt vara, att H. F. N:de ju må föllja medh in på salen, så frampt inthet annat der med sökjes än att opvachta H:s F. N:de Fröken, och att dhet allenast skeer dhenne gången; men der framdeles här om kunde anhollas,
36 skulle dhet falla mechta svårt. Mente och dhet H. F. N:de kunde taga sigh ställe uthi fänstredh.

Her Matthies Soop mente H. F. N:de skulle mycket disgusteras, om honom icke någon stool sättjes.

Her Åke Axelsson statuerade dhet ingen stool kunde assigneras H. F. N:de, uthan om H. F. N:de ville taga sigh ställe i fänstret.

Dhet samma meente Her Carl Bonde.

Her Axell Baner: Effter dhet inthet stodo till att förbjuda H. F. N:de, moste man låtad skee, men något vist ställe kunde H. F. N:de inthet bliffva förordnat.

Her Erich Rynning applauderade Her Axell Baners voto, mente och aldrabäst vara, der H. F. N:de kunde öffvertalas att bliffva der ifrån.

Sambledes så vota, att H. F. N:de motte fölgja H:s F. N:de Fröken med in på rijkzsalen, men att något vist ställe inthet kunde bliffva H. F. N:de tilordnat; bleff och gott funnet dhet Her Matthies Soop skulle i discurs medh H. F. N:de om ceremonierne låtha H. F. N:de höffligen der om vetha.

Vore och dhe velborne Herrar i dhen mening, att H. F. N:de Fröken skulle bliffva ledd aff Feltherren och Rijkz-Ammiralen, desslikest att Her Nilss Bielke ledde H. F. N:de Pfaltz-Greffvinnan.

2. Oplästes Ridderhuss-Ordningen.

Inkom Landmarskalcken Her Larss Sparre och frågade huru hollas skulle medh någre, som nu förat äre ankompne och begäre att bliffva immatriculerade.

Svarades att der finnes klart uthi bookstaffven, huru förhollas skall medh dhem som tilförende sigh uppå Riddarehuset inthet haffve angiffvit. Och emedan en gång der om på Ridderhuset är besluted, så kunde han sigh der effter regulera.

Elljest sade och Feltherren, att dhe som fremmande äre, må inthet säthe njutha eller immatriculeras.

Her Åke Axelsson discurrerade medh dhet samma om Öffversten Sperling, och mente att aldenstund han haffver giffvit sigh an
37 någre gånger tilförende, kunde han fördenskull intagas och sättjas fram för dhe andre.

Her Per Baner svarade: Om dhe voro mechtige någon att naturalizera, så kunde Sperling och nu väl komma in på Riddarhuset.

Resolverades, att medh honom och dhe andre motte på någre dagar suspenderas in till dess att andre propositionen skeer.

Her Gabr. Göstafsson sade till Landmarskalken, att dhe aff Adelen som sittje i Hoffrätten äre excuserade, om dhe eij altid kunne komma tilstädes på Ridderhuset. Dher medh togh Landmarskalken affskeedh.

Inkallades Mårthen Jacobsson och bleff befallad att bliffva på dhetta möthe Almogens Secretarius; skulle medh lämpa tala medh dhem, och hvar dhe kunne haffva någre gravamina, inculcere dhem, dhet dhe medh skäl fordra, och elljest tänckja dhet inthet alt nu skall slippa handelöst.

Oplästes Gustaff Leijonhuffvudz supplication om något ekevärke, som till Chronans behoff är hugget på hans ägor. Her Claes Flemming svarade sigh haffva sändt uth någre och befalt dhem hugga på Svartzjö- och Ekrölandet, och der dhe funne någre eker på frälsegodz, skulle dhe begära att hugga för betalning; när nu desse äre kompne till hans Fougde, så haffver och han omsider consenterat där till.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Oplästes Rijkzens Rådz obligation, dhen dhe haffve varit vahne tillförende att göra, och discurrerades huru vidt den nu skall kunna muteras.

Dhe nys intagne Senatores meente sigh böra allenast svärja H. F. N:de Fröken och Sveriges Chrono.

Her Gabriel Gustaffsson sade, att denne eeden moste simpelt 38
funderas på H. F. N:des Frökens och Rijkzens rätt; ty att uthi then gamble eeden står: *budh hans stånda*[1], kan här intet väl accommoderas, quamdiu Regina ob minorennitatem non imperat.

Her Per Baner hölt före, att om dhet icke skedde för den store opsicht Almogen här aff fatta skulle, så vore bättre man differerade ther medh till en annan rijkzdagh. Elljest medh dhet samma

[1] I Rikseus Råds ed, vid kröningsriksdagen i Upsala 1617, lyder 2:dra punkten sålunda: *Till thet andra lofvar och tillsäger jag, att jag skall H. K. M:tt rätta lydhno hålla, och budh H. K. M:tz fullkompna i allo thy mig svarligit är,* etc.

att dhe svärja H. F. N:de, så stoppas munnen till på monge menniskjor. Skulle och vara nödigt att, när begraffningen åhr öffverstånden, H. F. N:de då besvärjes aff alle Rijkzens Ständer. Sade detta vara medh eedens præsterande dhet värsta, att der uthinnan nu i H. F. N:des unge åhr inthet kan skee någon reciprocatio.

Her Gabriel Gustaffsson mente vara bäst, att eden skjutes op till begraffningen, och att H. F. N:des person väl kan besvärjas, men inthet H. F. N:des regemente.

Her Per Baner mente nödigt vara, att man skriffver Cantzlern till, om han icke kommer hem, att han då giffver sitt betänckjande på hvad sätt Ständerne svärja skole, och hvad particularia i den eden böre ihugkommas.

Underskreffs ett breff till Hertigh Adolph Friderich aff Mechelburg.

Resolverades opå åtskillige hijt ankompne breff ifrån Her Johan Skytte, Nilss Assersson, Rijga stadh och Gubernatoren Anders Erichsson, sampt några andre particular breff.

Den 14 Februarij [1633] vore in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

1. Oplästes Archiepiscopi breff till H. F. N:de Pfaltz-Greffven.

2. Oplästes Regeringsformen.

3. Resolverades att Frugerne skole inviteras uthi Senatens nampn till att föllja H. F. N:de Fröken i morgen op i rijkzsalen.

---

39 **Den 15 Februarij** [1633] voro in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

1. Oplästes concepted aff ett breff som var stält till Rijkz-Cantzlerns Excellentie.

2. Underskreffs ett breff till Per Mattsson i Linköping.

3. Reviderades dhet privilegium som Albrecht Smitt sollicitterar om, angående åtskillige handvercker han vill komma på gång här i rijket.

4. Sedan ginge Rijkzens Rådh op uthi rijkzsalen, och bleff med thet samma resolverat, att man skall förordna uppehälle åth

dem som gå med bardisanerne, på dhet dhe kunne bliffva här till dess rijkzdagsacten är uthe.

Den 16 Februarij [1633] voro in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Underskreffves åthskillige breff: till Rijkz-Cantzlern, till Her Johan Skytte, Rijga stad, Ståthollarne Kinmundt, Henrich Månsson, Anders Erichsson, Nilss Assersson.

Uplästes tvenne breff ankompne ifrån Her Johan Skytte.

Inträdde Mårten Jacobsson och gaff tilkänna huru som Almogen hade förklarat sigh 1. på religionen, tackandes Rijkz Rådh der före. 2. Om Fröken, säija dhe inthet betänckeligit vara med, men om regeringen sade några, att dhe vele haffva en som dem förestodo. Elljest besväre dhe sigh om Qvarnetullen, Lille tullen och Fougdekarlarna.

Oplästes en ransakning hollen öffver en Fransösch mölnare, som något lätfärdigt taal de Regis obitu uthspridt haffver.

Her Carl Carlsson proponerade om Jesper Nilssons saak.

Bleff svarat: Om sal. K. M:t hade perdonerat honom, då vore en ting, men nu skall thet giffva stora considerationes.

[**Samma dag**] effter middagen voro föreskreffne velborne Herrar in Senatu, nemligen Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Inträdde Bisperne i Linköping och Vesteråhs.

Och gaff Her Carl Gyldenhielm tilkänna, huru man haffver förstådt, dhet Almogen ärnar anholla om pålagornes affskaffande, som på förra rijkzdagar bevilljade ähre, hvilket eij rådeligit vore, emedan K. M:t ännu ähr obegraffven, och emot våre fiender vij ännu ingen säkerheet haffve. Begärte om dhe haffve något förnummet, dhe vele dem dhet vetha låta

Doct. Johan: Jagh haar inthet hört för min person, men thet ähr vist att folcket qvijder mycket när man reser.

Rudbeck: Neque ego audivi domi aut hic, uthan per intermedias personas hört, att dhe skola vela begära lindring på tullarne.

Her Per Baner: Oss är berättad att dhe vele inthet förklara sigh på propositionen, för än alle besvär ähre affhulpne. Meente

så, om dhet kunne vara till att affhjelpa genom Dominos Episcopos, vore thet en nödig saak.

D. Rudbeckius: Jagh haffver förmant mine medbröder, att dhe skole med flijt förmana sine åhörare, att dhe icke komma fram på rijkzsalen med sine besvär, utan göra thet elljest lagligen.

Her Flemming: Thet ähr en svår saak att remittera och inthet remittera. Remitterer man, strax så giffves fienden stort mod, att vij moste släppa alle media uhr händerne; remitterer man och inthet, så skulle Almogen med mescontentement draga heem igen.

Discurrerades sedan om modo regiminis, och förmälte Rijkz-Ammiralen, att Senaten haffver fått någon information ifrån Rijkz-Cantzlern ther om, att en Regeringsform var för Kongl. M:tz dödh öffverseedd och aldeles färdigh, men inthet kunnat underskriffvas för Kongl. M:tz hastige frånfall, then man och haffver ärnat med dem förnembste att communicera. Och regeringen bliffve vid dhet sättet, som Kongl. M:t sjelff hollet haffver. Sedan hvad religionen vidkommer, hoppas man vij alle der uthi enige [äre]. Elljest Almogens besvär att tysta, vore gott Episcopi ville tala med sine Herredags-präster, och dem informera, att dhe giffva dem sådanne råd in, som kunne vara nyttigast. Åhre privat besvär dhe haffva, då kunne dhe dem här inleffrera, så skole dhe få beskeed.

41 Doct. Rudbeckius: Såsom E. N:der mene att klagemålen bäres i Cantzlijet, dhet holle vij före att dhe nogsampt skole vara till att bringa[1].

Frägade sedan vidh den tridje punchten, om forma regiminis kunne opskjutas till H:s M:t Enckjedrottningen och dhe andre Herrerne hemkomme.

Her Carl Gyldenhjelm gjorde explication på den forma regiminis, och att Senaten vill låta den communicera med Episcopis och några förnembste politicis, men denne gången kan han inthet publice communiceras.

Doct. Rudbeck: Thet tyckes fördenskuld, att något fulkomligit svar eij kan giffvas på den tridje puncten, för än denne forma regiminis bliffver communicerad; lade så detta der till, att uthi dhe förre Besluten finnes, att mortuo Rege skulle regementet aff tree eller två föreståes i den succederande Herres omyndige åhr. Om nu något i denne regeringsform der ifrån ähr affgånget, kunne han inthet vetha.

---

[1] Meningen synes något bristfällig.

Her Per Baner: För än lijket hemkommer kan mycket förelöpa som moste affstyras, och om man icke ähr försäkrad om Ständernes lydno till hvad som befalt bliffver, så kan man inthet bjuda. Inducerade pericula, som emot våhren tilstunda. Sedan att denne forma regiminis ähr ett rättesnöre in omnes casus, och beskriffves dhe personer som skole regera. Quantum attinet *Förestândare*, thet haffver tillförende väl varit brukelig, men man haffver då icke hafft någon viss Öffverheet. Elljest haffve dhe fem högste Embete varit aff ålder, hvilke och in forma regiminis ihugkommes, och moste dhe den omyndige Fröken förestå, doch med Rijkz-Rådz råde.

Doct. Johan approberade och sade väl vara, thet Her Per Baner sådant haffver velat ihugkomma. Sade sigh villja communicera consilia med dem andre aff Bisperne.

Doct. Rudbeck: Jagh kan icke troo dhet någon skall vägra sigh, att bevijsa tilbörlig lydna, när någon cautela der hoos kommer, uthi hvadh som lagligen bjudes, eller hvad på rijkzdagen besluted åhr; frågade om något var determinerat om gubernatione ecclesiastica, så att eij någrom der uthinnan motte skee förnär.

Her Per Baner svarade: Inthet vijdare än att vij stadigt bliffva vid den Aussburgische religionen. Om andre ceremonier ihugkommes der inthet uthi.

Doct. Johan Bothvidi sade, att om Kyrckjoordningen ähr några reesor talat med sal. Kongl. M:t, och ville H. M:t sjelff den öffversij när H. K. M:t skulle heemkomma i landet.

Doct. Rudbeckius: Om gifftermål i förbudne leder, biskopsvahl 42
och elljest finnes mycket indeterminate satt uthi Kyrkjoordningen, så att fördenskuld ganska högnödigt vore att hon bleffve reviderat och omtryckt.

Doct. Johan sade nödigt vara när rijkzdagen är ändat, om dhe velborne Herrar sigh detta vercket uppå taga ville, den att revidera.

Her Per Baner gjorde digression till formam regiminis, eller tertium punctum propositionis, säijandes, på dhet någon om hänne icke må tviffla, så är them eij okärt, hvar the med några andre om Mondag vele opkomma, och den igenom läsa, att opå dhet sättet förekomma alla tviffvelachtigheter. Inducerade att vid sådanne fall, som nu händt är, pläga gärna anstöter uthrijkes påkomma. Och der något påkommo, och ingen vill lyda, så följjer necessario ruinen aff fäderneslandet; hvilket haffver varit orsaken, att kalla dem hijt op, och att dhe vele förekomma dhet Almogen ärnar giffva dhet till svar på propositionen, att dhe först vele vetha hvad lindringer dhe fåå skole.

Doct. Bothvidi loffvade göra all mögelig flijt och underrätta Presterne, huru dhe skole informera Bönderne. Togo så dermed affskeed.

Den 18 Februarij [1633] voro in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Nils Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Inkom Borgmästeren Hans Nilsson; befaltes honom att taga op i Råd-Cammaren med sigh Borgmästarne från Ubsala, Norköping, Götheborg, Åbo och Vijborg.

Discurrerades om dhe som immatriculeras vele på Riddarhuset, nembligen Johan Fiting[hoff], Casper Otto Sperling, Otto Scholman, Casper Gado, Dyker, Capell och Hans Rothkirch. Meentes att den som kan bevijsa, att han är en adelsman, må låtta med dem andre på Ridderhuset, och moste dheres merita considereres, och effter som dhe haffva åhåga att bliffva här uthi rijket och dess bästa befordra.

Inkommo Adelen, Bisperne och dhe sex Borgmästere.

Rijkz-Ammiralen proponerade orsaken hvarföre dhe voro hijt opkallade, nemligen att man ville låtha föreläsa dem regeringsformen. Sade hvad deruthi finnes, dhet alt vara lijkt med dhet sal. K. M:t haffver hafft i bruk och practicerat.

Her Per Baner opläste den puncten i Cantzlerens memorial,
43 som ihugkommer om regeringsformen, att dhe så mycket mehre troo till hänne sättja skulle, och att hon i sal. K. M:tz tijdh reeda gjord var.

Bleff regeringsformen der opå upläsin.

Sedan förde Her Carl Carlsson talet, remonstrerandes att sal. K. M:t haffver dirigerat regementet på dhe 5 Embeter och Senatens rådande. Och emedan dhe haffve förnummet aff propositionen, hvad Senatens begäran var, så vele dhe sigh der opå betänckja. Sedan när thet sal. Konglige lijked bestädjes, kan detta ställas i vercket att haffva sin fortgång. Repeterade så vijdare, thet H. Excell. Rijkz-Cantzlern förmäler om them sal. Kong. M:t haffver destinerat till Rijkzens Råd. Och effter detta haffver varit sal. K. M:tz villje, så haffver och Senaten dem sig associerat. Påminte dhem, dhe vele sigh betänckja och giffva svar på propositionen.

Landtmarskalcken Her Larss Sparre tog alt ad referendum, att dhe närvarande vele med dheres medbröder ther om discurrera, och sedan svar på den puncten giffva.

Rijkz-Ammiralen repeterade Rijkz-Cantzlerns mening, begärandes dhe ville detta beholla hoos sigh, och behöffves inthet att communicera sådant hvar och en.

Gjorde så digression till Bisperne, och förmante dem styrckja Almogen till att giffva resolution.

Doct. Both[vidi]: Om Bönderne fingo höra dhet som nu proponerat åhr, skulle dhe mycket bättre beqväma sigh.

Her Gabriel Gustaffsson svarade: När begraffningen åhr öffverstånden, så kan alt väl communicerat bliffva.

Rijkz-Ammiralen: Här är inthet fremmande eller något nytt, uthan som regemented åhr föreståådt i Kongl. M:tz tijdh, så bliffver och ännu på samma sätt hollet.

Her Gabriel G[ustafsson]: Om någon skulle graveras öffver denne ordning, så skulle Rijkzens Råd det göra; Ständerne må väl gaudera der öffver. Meente och fast periculosum vara, om Bönderne skulle judicera om regeringsformen; om och hvar bonde skulle säija Bispen före hvad han skall göra, då holles han visserligen inthet till godo. Elljest bliffver regeringen som den haffver varit, och kommer denne form öffver ens med förra regemented. Deducerandes dhet particularius, och att mäst alle realia aff Sveriges lag och loffligit bruk tagne åhre.

Doct. Rudb[eckius] sade, att tilförende haffver in hoc casu regeringen varit allenast på två eller tree.

Her Gabriel G[ustafsson]: Thet händer gemenligen, att dhe 5 inthet alle så just kunne vara tilstädes; sedan är bättre att dhe äre fem, än att två eller tree skole alt göra effter sitt eget huffvud.

Borgmästeren Hans Nilsson begärte i lijka motto att få taga 44
ad referendum hvad som proponerat var, och gingo så alle der med sin kooss uhr Råd-Cammaren.

Resolverades om dhe fremmande adelsmän, som begära komma på Riddarehuset, att dhe skole låta sigh nöija, att dhe gaudere adelige privilegier, och att dheres barn kunne komma der in.

Inkom Her Larss Sparre, och gaff Rijkz-Ammiralen honom tilkänna, att dhe Svenske som sin adelige herkompst bevijsa kunne må immatriculeres, men the andre som fremmande åhre kunne nu inthet naturalizeras i Frökens omyndige åhr, effter thet åhr emot gjorde ordninger, uthan dhe kunne successu temporis väl bliffva naturalizerade.

Inkom Mårten Jacobsson, framvijsandes Böndernes svar på propositionen, hvilket och bleff opläsit.

Den 19 Februarij [1633] voro in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Resolverades på Her Gabriel Bengtssons hijt ankompne breff.

Her Gabriel G[ustafsson] och Her Carl Bonde kommo tilbakar från Bönderne och gjorde relation, att the giffva sig väl till fredz och ursechta sigh, att dhe inthet haffve vist aff den inlagde skrifften; begärte någon lindring. Dher emot dhe svarade, att när detta resolveradt ähr, så vele dhe sedan höra dheres besvär, och förde dem till gemüth, att sal. Konungen ännu obegraffven ähr.

Inkom Johan Larsson med Ridderskapedz svar på den tridje puncten, hvilken oplästes.

Johan Larsson sade, att Ridderskapet vele äntligen haffva dhe orden där uthi om försäkringen.

Her Per Baner svarade: När Hennes M:t kommer till sine myndige åhr, så försäkrar H:nes Kongl. M:t oss, men vij kunne ingen försäkring giffva. Befaltes Johan Larsson att träda aff, och discurrerades af Her Gabriel Gustaffsson, att man eij kunde neka den försäkringen, hälst när dhe authorizera oss, och derivera på oss att stå rempub[licam] före in minorennitate Reginæ; och huru skole dhe obediera, om Senaten icke giffver dem försäkring.

45 Her Per Baner hölt obstat, säijandes dhet sal. K. M:t haffver aldrig begärat thet som till dheres privilegiers förminskelse länder, uthan först sammankallat Ständerne. Om han vore på Riddarhuset, så ville han icke achta Rijkz-Rådz försäkring.

Her Flemming: Emedan alt bliffver uthi förra gång, så synes ingen försäkring att göras behoff.

Her Åke Axelsson: Om Senaten haffver macht att befalla dem, så moste och Senaten giffva dem deres försäkring.

Her Per Baner: Vij äre lijka med dem, och interessere även så väl der uthi med våre privilegier; der med kunne vij inthet giffva försäkring. Hvar bonde skulle och komma på dhet sättet och säija, att alt vore oskäligt och emot lagh.

Her Åke Axelsson: Skall jagh haffva macht att befalla enom, så moste jag och giffva [försäkring].

Rijkz-Amniralen: Haffver jagh i sinnet att göra inthet mehre än skäligt, så ähr dhet mycket mindre betänckeligit att giffva dem assecuration.

Her Gabriel Gustaffsson: Om dhe nu så förbittrade äre på Ridderhuset, att dhe ville äntligen haffva försäkring, quæritur quid faciendum?

Her Åke Axelsson: Om dhe förnimme att vij ingen assecuration vele giffva, så skole dhe fatta sälsamme tanckar om oss.

Her Flemming: Alt thet vij göre them, så göre vi oss sjelffva, ty vij ähre ju med dem lijka uthi privilegier.

Inkom Johan Larsson.

Frågades honom huru meningen var om försäkringen.

Johan Larsson: Som jagh menar, skall den skee aff dem som regeringen förestå, hvilket dhe gemene ändeligen vele haffva.

Her Gabriel Gustaffsson: Huru skole vij försäkra dem, vij vele sammaledes haffva försäkring?

Johan Larsson sade, der komme tree eller fyra löpandes effter på trapperne, när han gick neder, och vele haffva någre formalia der till, serdeles om dheres privilegier.

Her Gabriel Gustaffsson: Dhe kunne inthet säija dheres privilegia vara corrumperade, när dhe sjelffve haffve bevilljat något på rijkzdagen.

Her Per Baner meente, man skulle den puncten aldeles uthsluta, som är *att lyda oss*, och att man låter alt gå som thet här till är gånget.

Her Gabriel Gustaffsson sade thet vara nu förseent.

Her Flemming: Thet är bäst att tvänne ville stijga dijt neder 46
och tala med dem, och moste man remonstrere dem att sådanne försäkringer äre fåfänge, och är nogh när vij svärja Fröken och Regeringen.

Her Gabriel Gustaffsson: Vij kunne ingen större försäkring giffva them, än när vij gå fram och svärja. Sedan att vij eij annat ärna att anmoda dem, än thet som är skäligt.

Föll så slutet der opå, att två aff Senaten skulle stijga neder på Riddarehuset. Her Gabriel nämpde Her Åke, och att han moste vara först öffvervunnen i sitt egit sinne. Han excuserade sig, säijandes att den som bättre är aff authoritet borde gå åstadh.

Voterades.

Her Carl sade: Her Gabriell och Her Åke Axelsson.

Her Nils Bielke idem.

Her Gabriel vot[erade] på Her Per Baner.

Her Flemming: Her Gabriel och Her Per Baner.
Her Matthies Soop: Her Gabriel och Her Flemming.
Her Carl Bonde idem.
Her Åke Axelsson idem.
Her Axell Baner idem.
Fölle så alle(!) vota på Her Gabriel Gustaffsson och Her Flemming.
Resolv[erades] och att dhe först skole gå till Feltherren och förnimma hans mening här uthinnan.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Nils Bielcke, Her Boo Ribbing, Her [1], Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Oplästes ett breff ifrån Her Johan Skytte ankommet. Item från Her Gabriel Bengtsson, hvar opå strax bleff resolverat.

Her Per Baner repeterade om H. F. N:des Pfaltz-Greffvens med sigh holdne discurser, att honom poussere trenne ting: 1. Mutatio i Tyskland. 2. Perturbatio status här. 3. Haffve hans venner och förvanter skriffvit hijt, begärandes veta hvar på hans saak vore funderad här i rijket. Att han fördenskuld begärer, att bättre vara förvissad, och honom motte stå fritt att fordra sin gemåhls brudeskatt, när honom så synes. Sedan huru the gode Herrar tycker om dhe godz, han köpt haffver. Repeterade och H. F. N:de haffva berättat sigh eij veta huru Ständerne hans närvaru här i rijket skulle behaga.

Differerades med resolutionen till dess Feltherren skulle komma med in Senatu.

47 Oplästes thet privilegium Albrecht Smidt giffvas skulle, hvilket något bleff corrigerat.

Taltes om dem som skole beställa om sal. Kong. M:tz begraffning.

Nämpdes Her Axell Baner.

Her Axell Baner sade sigh dhet villja göra, så frampt han bliffver förskont med sine tjenster uthi lähnet.

Nämpdes Thure Sparre. Her Åke Axelsson mente att honom något då till underhold i medler tijdh skulle förordnas.

Åntligen resolverades, att Her Åke Axelsson der om skulle beställa, och att honom Her Thure Sparre adjungeres.

---

[1] Lakun.

Den 20 Februarij [1633] vore in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Nils Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Her Gabriel refererade Feltherrens mening vara, dhet onödigt är giffva försäkring, men om Adelen står der hårt opå, då kunne dhet föras i beslutet. Och att när H. F. N:de kommer till sine myndige åhr, H. F. N:de då sjelff sin försäkring giffver.

Frägade så om the gode Herrar thet gott finne.

Her Flemming: Thet vore bäst om dhe simpelt som alle andre Ständer den puncten förbijgå vele, och är dhet obilligt antingen vij för oss eller för Hennes F. N:des person skole försäkra Ständerne, uthan vij vele förbinda oss uthi beslutet.

Her Per Baner: Oss är thet præjudicerligit uthi framtijden om vij någon försäkring giffva skole, hälst emedan dhe fem Capita Collegiorum nu inthet ähre tilstädes.

Her Gabriel Gustaffsson: Vij vele säija Ridderskapet, att dheres begäran ähr uthan fundamento och skääl, och om dhe vele dhet disputera, så kunne dhe sända någre aff dheres medell hijt op. Hvad dhe svare, referemus.

R. Ammiralen: I moste giffva dem någon anledning, elljest bliffva dhe pertinaciter uthi sin opinion.

Der medh ginge Her Gabriel Gustaffsson och Her Claes Flemming oppå Ridderhuset.

Underskreffs ett breff till Her Gabriel Bengtsson. Item ett pass för hans Enspennare.

Discurrerades om andre propositionen, hvilken skall vara: 48

1. Om uthskriffningen, att den effter förre bevilning motte ställas i vercket.

2. Store expenser behöffvas till begraffningen, om någon hjelp där till begäras skulle?

3. Om krijgh yppes aff Pålacken eller någon annan, igenom hvad medell dhet skall kunna emot ståes?

Inkom Mårthen Jacobsson. Sade att Almogen låter sigh väl behaga dhet svaret dhe bekommit haffve, bedjandes dhet med snareste motte bliffva opläsit; om prästen som haffver stält den skrifften säija dhe, om dhe fingo honom fatt, så vele dhe kasta honom uth genom fänstret. Och opläste Mårten så sjelff dhet svaret han stält haffver för menige Almogen.

Her Gabriel Gust[afsson] och Her Flemming kommo igen: refererade att haffva remonstrerat dem iniquitatem petitionis, och brakt dhem, att dhe vele votera på nytt, och komma sedan hijt opp med beskeed. I synnerheet att dem deducerades omständeligen huru onödigt thet var om försäkring giffvas skulle; och att dhe vore sjelffve interessenter, och att skulle dhe giffva försäkring in jurata caussa är onödigt.

[**Samma dag**] effter middagen vore in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Nils Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Her Gabriel Gustaffsson proponerade om man allenast med ett utskott skulle communicera om thet Tyska väsendet, eller och publice. Elljest att begära någonting vijdare än uthskriffningen synes inthet till att practicera.

Oplästes Her Johan Skyttes hijt sände puncta, som han förmener att skulle kunna proponeres och handlas på denne rijkzdagen, der ibland röres och om legationer till fremmande, och meente
49 Her Gabriel att skola vara ett nödigt ting, nembligen att salutera
våre vänner, som Ryssland, Danmark, Engeland och Franckrijke. I synnerheet synes för all ting nödigt vara, att Ryssen och Danmark budh sändas skulle.

Her Flemming meente, man skulle här uthinnan förbijda Rijkz-Cantzlerens betänckjande.

Sedan om dhet Tyska väsendet, att taga alla Ständers betänckjande är inthet nyttigt, ty dher finnas monge krokute capita; allenast genom ett uthskott kunne dhet väl tracteras; och begära först råd aff dem, sedan kunne Senaten säija sin mening.

Her Flemming: Jagh förnam aff den discurs Arosiensis med Feltherren hölt, dhet Bisperne haffva mächta väl optagit, dhet man så troligen med dem haffver communicerat.

Fempte puncten är och högnödig att communiceras Ständerne, hvilket publice väl skee motte.

Sjette punct ähr sammanknippad med then andre.

Huru sal. Kong. M:tz lijk skall condecoreras är föga aff nöden att tillspörja Ständerne; elljest synes nödigt att Almogen en hjelp der till gör. Nomen *Magni* kan väl commode uti besluted och svaren införas.

Inkommo Ridderskaped och goffvo dheres skrifftelige svar på propositionen, hvilket bleff opläsit.

Rijkz-Ammiralen begärte dhe vele litet taga affträd. Och bleff sedan något debatterat der öffver, och meentes alt vara väl sagdt, undantagandes om dhet kunde insättjas: *velat och kunnadt*[1]. Moste elljest inthet scrupulera dhe orden: *otvifflachtigen, förhopning*[2], ty dhe skulle här igenom bliffva mycket galnare.

Her Flemming: Lätom oss seija alt vara väl svarat, allenast vij hoppes inthet, att dhe om oss någon tviffvelachtig opinion fatta skole.

Her Gabriel Gustaffsson repeterade, att man inthet moste scrupulera med dem så mycket.

Her Per Baner sade: Mig behagar thet alt väl, men omögeligit är att dhet skall kunna sättjas på dhet sätted uthi besluted. Ty vij äre Ridderskap och Adell så väl som the.

Her Gabriel Gustaffsson: Thet är bäst tacka dem för god resolution. Och när vij komma till beslutet, då kunne vij moderere thet ene effter thet andre.

The bleffve sedan inkallade och föreholdne, att man finner dheres svar vara modererat, att man med dhet nu eense ähr, tackandes dem derföre, och begärtes the ville tänckja them eij annat före- 50
taga än thet H. F. N:de Fröken, fäderneslandet och dem till gagn och godo [ähr], och om någon togo sigh annat före, kunne dhe väl tänckja, att den skall inthet lijdas ibland Senaten. Elljest synes någon ordzform incuria Secretarii uthelåten att vara. The togo här med affskeed.

Her Larss Sparre bleff de novo infordrat, och begärte Rijkz-Ammiralen, att till sal. Kong. M:tz beröm motte bliffva satt i svaret: *Gustaff Adolph den Store.*

Taltes så om Johan Larsson, att han conciperar så, att thet ingen cohærentz haffver, såsom *mans person* för *mans arffvinge.* Item sätter *confession* ther thet borde heeta *religion.*

Han gick ther med sin kooss.

---

[1] I Ridderskapets och Adelns, dess protokoll bilagda, svar förekommer bland annat följande: — — *dy hafve vi af Ridderskapet och Adeln icke velet eller kunnet de förre loflige och väl betenckte Arfföreningar, som i synnerhet uti Norrköping 1604 beviljat, och seden år 1627 samptligen af oss är förnyat och confirmerat, derifrån afträda:* — —

[2] *otvifflachtigen, förhopning*] Bör väl vara *otvifflachtige förhopning.* I det i föregående not nämnda svar läses: *Desslikest vele vi och uti denne vår nådige Drottnings omyndige år lyda och rätta oss efter de välborne Herrar samptlige residerande Riksens Råds ordninger och befalninger — — uti den visse och otvifvelachtige tillförsicht, att de välborne Herrer i medler tid och alletid erholle oss vid Sveriges lag och våra välfångna adeliga privilegier och friheter.*

Befaltes sedan sända till Presterskapet och Borgerskapet, att förnimma om theres svar på propositionen var färdigt, och att dhe ville thet communicera med Rijkzens Råd.

Discurrerades sedan om man skulle publice proponera Ständerne om thet Tyska väsendet och continuationen aff krijget.

Her Gabriel Gustaffsson meente, man skulle först discurrera om Polnische väsendet.

Her Flemming hölt betänckeligit att mentionera publice om Tyska väsendet, att dem icke må giffvas tilfälle att begära, dhet vij vele fordra folcket hem igen, der öffver våre vänner sedan skole bliffva jalouse. Thet Polnische krijget skadar inthet att man remonstrerer dem vara oundvijkeligit. Och när vij dhet vette, så ähr bäst uthi tijdh att bereda sigh, afftala om medlen, som Uthskriffning, Boskapshjelpen, etc. Men när dhe säija att villja skaffa aff Qvarne- och Lille tullen sampt Boskapsskatten, med mehr sådant, så skall föga medell till krijg finnas.[*]

Oprepeterade så der hoos vara att consultera om ordinarie staten, huru den göras skall, så och krijgzstaten, på hvad sätt den kan anställas.

Her Gabriel Gustaffsson: Mig tyckes onödigt att proponera de statu Polonico, ty Ständerne haffva förr consenterat der uthi. 2. Om Poloni violera inducias, så moste vij necessario defendera oss.

Underskreffves tree pass för Enspennare, som skulle draga effter den förrymbde Hanss Pålsson, att hämpta honom hijt tilbaker igen.

---

51 **Den 21 Februarij** [1633] voro hooss H. G. N:de Feltherren församblade Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Göstaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Debatterades om thet svar Borgerskapet på propositionen öffvergiffvit haffver, och meentes att dhe 2 puncter voro väl fattade, såsom 1:o om H. F. N:des Frökens person; 2:o att dhe vele obediera Rijkzens Rådh; allenast cohærerer inthet dhet dhe inblanda om dheres försäkringer, och thet alt för vidlöfftigt sättje; sedan dhe gravamina, som the där ihugkomme, böre ther inthet nämpnas.

Feltherren: Thet är skäligt att H. F. N:de Fröken giffver sin försäkring, när H. F. N:de kommer till sine åhr, att regera effter Gudz ord, Sveriges lag och privilegier.

Her Per Baner: Jagh seer inthet aff dheres skrifft att dhe begäre försäkring aff H. F. N:de Fröken, uthan aff oss, hvilket är en absurd saak, men att införat uthi besluted, kunde väl skee, effter thet ett ting åhr som följjer aff sig sjelfft.

Her Gabriel Gustaffsson: Vij kunne bäst contentera dem, när vij säije att dhet skall föras in i beslutet.

Her Per Baner: När cronan skall sättjas H:nes F. N:de på huffvudet, så varder H:s F. N:de fuller assecurerandes Ständerne. Sal. Konung Carl gaff och ingen försäkring för än uppå sin cröning.

Feltherren: Vij tillsäije H:s F. N:de huldskap och troskap, med dhe conditioner att H. F. N:de är förplichtad igen, när H. F. N:de kommer till sine myndige åhr, att holla oss vid Gudz ord, Sveriges lag och privilegier. Och när dhet införes uthi besluted, så kan der uthinnan skee dem så väl som flere Ständer till nöijo.

Her Nils Bielcke approberade, att Ständerne kunne och så mycket mehre der igenom obligeres till villigheet.

Her Matthies Soop: Senaten kan inthet giffva special försäkring, men i beslutbet skadar inthet att den clausula införd bliffver.

Her Carl Bonde statuerade thet samma.

Her Åke Axelsson: Jagh förnimmer att alle Ständerne dhet begäre, att dhet i beslutet införes, thet jagh och skäligt befinner att contentera dem der medh.

Her Axell Baner: Jag finner inthet att säija der uthinnan något. 52

Her Erich Rynning: Thet är skäligt, att H. F. N:de Fröken erholler oss vid religionen, Sveriges lagh och våre frijheter, så att vij icke framdeles låta gå något uthur händerne; och hvart Stånd för sigh må haffva sig sin rätt förbehollen.

Feltherren discurrerade sedan om Borgerskapedz gravamina, att otjänligit är om dhe skole publice proponeras, uthan in om lyckte dörar kan thet väl skee. Sedan att dhe eij disputera om regeringsformen, uthan allenast säija, att dhe vele lyda Rijkzens Rådh.

Her Gabriel Gustaffsson meente thet samma, säijandes thet är bäst att dhe svare simpelt på propositionen, som Adelen och Bönderne gjordt haffve.

Her Per Baner opläste sedan Böndernes svar på propositionen.

Feltherren sade thet vara gott om Borgerskapet på dhet sätted och sitt svar vele ställa låtha.

Oplästes Borgerskapedz puncta, och examinerades den förste puncten.

Her Flemming: Om man sluter på en rijkzdag, att Calvinisterne skole gå i kyrkja, så moste en execution gå effter, och hvad

villevalla då följa skulle, är lätt att besinna. Sade och att alt går ther på uth, att dhe vele skaffa Loijs De Geer och flere sin kooss aff rijket, och per consequens tjänar sådant svar inthet att låta upläsa.

Examinerades den andre puncten, och meentes att den heelt och hollet moste uthlåtas, och är en absurd saak att nu fordra H. F. N:de Frökens eller Senatens försäkring; elljest är inthet otjänligit, att clausulen om försäkringen införes uthi beslutet, och kan eij skada att thet är en clausula abundans.

Elljest om vij skulle komma till dhe specialia, som med Arrendatorerne, så äre dhe res odiosæ och præjudicera sal. K. M:tz intentioner. Och emedan dhe tala om Arrend[atorerne], hvarföre taga dhe Calvinister uthi dheres borgerskap, som Albrecht Schmitt?

Åntlig hölts före vara gott att tvenne aff Senaten skulle gå till dem på Rådstugun, att conferera med them öffver detta dheres svar.

Inkommo tvenne prästmän från Clerisiedt, giffvandes tilkänna, att aldenstund dhe nu [vore] kallade till detta Möthet och them
53 någre puncta proponerade äre att svara opå, så haffva dhe der på stält ett svar, men för än thet uplästes haffve dhe velat communicera dhet Senaten, att om något der i vore som förandras bör, dhet då der uthi kan insättjas.

Feltherren tackade them, och sade the ville thet öffversee. Och om the moot klockan tu vele sambla sig in Consistorio, skole dhe der opå få beskeed. The gingo ther med sin kooss.

[**Samma dag**] effter middagen voro hooss Feltherren församblade Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming. Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Discurrerades om then proposition de novo ställas skulle. Och mentes nödigt begära vetta, huru sakerne uthföras skole, om något oförmodeligit rijked opåkommer. Till exempel om Rex Daniæ ville disputera oss något, hvad då står till att göra. Och på den eventum kunne vij eij mista dhe medell man nu haffver händerne emellan.

Oplästes Bispernes och Klerckerijedz svar på propositionen.

Her Gabriel Gustaffsson mente, att effter Klerckerijet haffver hört dhet någre aff Senaten haffve varit på Ridderhuset och hooss Bönderne, så skole dhe och vele haffva den samme åhran.

Her Flemming: Skulle man tilstädja ett Stånd att vagera extra limites, så skulle dhet förtryta dem androm mycket.

Feltherren: Prästerne moste inthet påläggja oss större ook med våre barn, än Kongl. M:t sjelff gjordt haffver. Och om några Calvinische finnas, så ähre the snarest präste- och bondebarn. Sed quid respondendum ad provisional Senatores?

Her Flemming: Man moste svara dem huru länge dhe vele vara provisional Bisper. Item hvem dhe då vele taga till Senatorer sedan.

Och mente Feltherren derföre bäst vara, att ett paar förordnas 54
till att holla conference med Bisperne.

Och resolverade Rix-Ammiralen, att han ville gå dijt till dem.

Her Flemming och Her Johan De la Gardie ginge på Rådstugun till Borgerskapet.

Discurrerades hvad svaras skulle på Bispernes inlago ad propositionem.

Feltherren meente: Vij vele inthet svara dem uthan thet ad rem länder; haffva dhe några gravamina så ingiffve dem privatim.

Her Gabriel Gustaffsson: Thet är bäst man påminner them om scopo conventus och sedan säger dem hvad resolution dhe andre Ständerne giffvit haffve. Elljest äre vij sammankompne att förbinda oss, och nu komma dhe med en hoop ordninger och statuter, ja och med en blasme, lijka som rijket inthet skulle kunna tåhla hvad sal. Kong. M:t haffver förordnat.

Igenkommo Her Flemming och Her Johan De la Gardie från Rådstugun, giffvandes tilkänna, dhet dhe haffva förnummit, thet alle aff Borgerskapet eij haffve der öffver varit, när dhet svaret skreffs, ty Ericus Geeth änskyllar sigh, och vele dhe andre alt emendera och görat dhet korteste dhe kunne; elljest haffve dhe låtit informera sigh aff Bisperne, och är eij alt tilgångit så som sigh borde.

Inkommo bönderne från Dalerne och Bergzlagen, öffverleffrerandes deres klagepuncter.

Hvar opå Feltherren loffvade dem, thet dhe skulle alla få beskeed, så snart dem giffves någon tijdh der på att resolvera.

Dalekarlerne begärte att få vara oskriffne, till dess dhe andre hemkomme från Tyskland.

Feltherren svarade: Om I vele vara försvarade, så see vij inge medell uthan att I lijka som andre moste stå bij.

Dalekarlarne svarade: Thet neka vij inthet till; och gingo så ther med sin kooss.

Inkommo sedan Smålänningerne och goffvo tilkänna, att dhe till H. F. N:des och rijkzens tjenst vele vara samhällige som gode Svenske män, och att dheres lijt är till Senaten, att när dhe klaga, då äre the sådanne män, som the pläga vara, och taga op dheres bön med tolamod. Sedan att emedan den hösten, som senast var, frööss mycket bort, dy förhoppes dhe någon lindring, serdeles på Boskapsskatten, klagandes att den(!) är liten, och att dhe haffve mist mycket bort. Sedan bode dhe att motte lösas med Qvarnetullen, ty dhe vid grentzen boende kunne eij skaffa sigh penninger till
55 dheres uthlagor, uthan moste sällja dheres vahrur öffver grentzen, då moste dhe åter giffva tull.

Feltherren berömde theres offerter, och att sådant var loffligit, och hoppades att dhe stadigt der vid bliffva, eij låtandes sigh der ifrån förföra.

Besvären haffva Rijkz-Råd begärt dhe ville låta fatta skrifftteligen, skulle sedan få der på beskeed.

Boskapsskatten skall dem ingen besvära med, sedan den nu är uthgången, och kan man nu inthet gå från thet en gång är beslutet.

Bönderne svarade: Vij vore inthet ved den rijkzdagen.

Feltherren: Sal. K. M:t lät den gången allenast kalla en deel Ständer hijt, men skonade Almogen med den reesan för dhe besvär rijkzdagar haffva med sigh, och haffver Adelen för sine bönder bevilljat. I andre provincier haffva the gjordt uth Boskapsskatten. Om någon skall besvära sigh, så moste Adelen thet göra, som haffve cederat thet samme under sine säthegårder. Man hoppes och inthet göra them besvär, uthan tiltroo dem att the godvilligt uthläggje Boskapsskatten denne gång. Och haffve deres barn nutit den samme skatten till godo. Nu kan man och inthet med tomme händer något uthrätta, uthan moste haffva medell i händerne. Begärte så dhe skulle giffva in theres besvär skriffteligen.

En bonde Månss Dagesson sade: Vij tacke Eder gode Herrar, att I vele taga Eder den regementsbördan uppå. Och ginge så der med sin kooss.

Discurrerades om propositionen.

Feltherren meente att man bör consultera med Ständerne, om Pålacken begynner något, huru thet skall vara till att obviera, och der dhet icke kan skee med tractater, huru då är till att procedera. Och haffver man aff Wrangels breff nogsampt att dijudicera om theres intentioner.

2. Skulle man tala om uthskriffningen, och för hvad orsaker skull den begäres.

Her Gabriel Gustaffsson: Thet skall holla Pålackerne i tygelen, när dhe höra att vij oss så haffve föreenat.

Her Flemming: Man kunne mentionera alt generaliter, doch in specie nämpna dhe Påvische och Pålackerne.

Her Gabriel G[ustafsson]: Om detta Tyska väsendet moste vij necessario communicera med ett uthskott aff Ständerne.

Her Nils Bielcke: Vij haffve tilförenne förbundet oss att göra dem mootstånd, som oss och vår religion vele antasta. Ergo är till proponera, att där något påkommer, hvad Ständerne vele der till göra. 56

Her Boo Ribbing: Mig tycker thet skulle och proponeras om dem Danske.

Her Gabriel Gustaffsson: Både tu kunne proponeras in generalissimis terminis.

Her Per Baner: Thet är considerabelt proponera generaliter, ty Ständerne skole så snart bliffva blödige, som opväckjas till adsistens; och lärer fahran mehr commovera än animera dem. Och är bäst proponera för ett uthskott både om Polonico och Germanico statu.

Feltherren: Sal. K. M:t haffver aldrig hafft betänckjande proponera generaliter[1] om Polnische väsendet.

Her Per Baner: Thet hade andre orsaker, vij vore då uthi krijget med Polono. Jagh seer icke heller nyttan der aff, ty få mere aff Ständerne skole vij näpligen, si hoc non procedit.[2] Ergo bättre proponera ett uthskott.

Feltherren: Så vidt är dhet nyttigt, att vij kunne erholla hvad förr åhr bevilljat.

Her Per Baner: Theres egen loffven och förra besluth moste tvinga dem der till.

Her Gabriel Gust[afsson]: Pålacken skall inthet feela gravamina, och om Ryssen eij holler honom tilbakars, då lärer han slå på oss; och på den händelse skulle bliffva ett stort alarm bland Ständerne, om thet eij med dem föruth communicerat bliffver.

Her Per Baner: Si ad bellum res [non] venit, non tamen plura possumus obtinere; sed si Poloni nos adorti fuerint, plura obtinebimus. Och menar jag ingen mehr proposition göras behoff än om uthskriffningen.

Feltherren: Denne ratio kunne der till brukas, att till att försäkra oss på allehanda fall så är den samme högnödigh.

---

[1] *generaliter*] MS. har i stället: *för ett utskott*, påtagligen genom misskrifning.

[2] *näpligen — procedit.*] MS. har punkt efter *näpligen*, och komma efter *procedit*.

Her Per Baner refererade, dhet Doct. Johan Bothvidi mente och onödigt vara att communicera om detta Polnische väsendet publice. Och innan tree månader så komma vij åter tilhopa.

Feltherren: Vij moste proponera om uthskriffningen, såsom en ting nödigh till landzens defension.

Kom till voterandet.

Her Claes Flemming hölt nyttigt att man i propositionen alt generaliter sättja skulle, om något oppåkommo, ifrån hvem thet och vara kunne. 2. Om Tyske krijget, att man med några communicerar hvad passerat är, och söker dheres betänckjande.

57 Her Per Baner meente man skulle protrahera intill den andra rijkzdagen, om thet Tyska väsendet.

Her Flemming: Om alt går väl, så haffver thet ingen nödh, men elljest är thet mächta fahrligit.

Her Feltherren: Thet är bäst proponera generaliter emot alle fiender, om dhe något ville begynna emot oss, och kunne vij der hoos säija, att vij inthet tviffle dhet dhe bliffva ved dhet som besluted är om uthskriffningen.

Her Matthies Soop: Thet är bäst tractera med ett uthskott, och eij publice.

Her Johan De la Gardie: Thet är inthet orådeligit för Almogen i gemeen att proponera, och att uthskriffningen förr är tilsagdt. Med communicationen om Tyske väsendet kan man töffva till bud kommer från Rijkz-Cantzlern.

Her Carl Bonde: Så frampt något kan erhollas aff Almogen, synes gott att thet bliffver them proponerat.

Her Åke Axelsson tyckte eij kunna skada, att man rörer i propositionen, att så frampt Pålacken begynner något, hvad tå är till göra. Med Tyska väsendets communication prolongerer man dhet längst som mögeligen är.

Her Axell Baner hölt rådeligit att påminna Ständerne i hvad terminis vij ähre, och hvad troo till våre fiender kan sättjas, och ther något påkommer, man tå motte vara i författning, och culpa eij finnes hooss Rijkz-Rådh, hvarföre the sådant eij för haffve påmint. Med Tyska väsendet kan man differera till vijdare bud ifrån Cantzlern.

Her Erich Rynning: Thet är nödigt repræsentera Ständerne den fahra som sig yppa kan. Ergo kan thet proponeras ved dhet man talar om uthskriffningen, inprimis ad evitandam culpam. De statu Germanico synes circa finem conventus nödigt att kunna communiceras.

Feltherren samblade vota, och mente om man in generalibus terminis proponerar något, så är dhet fuller så gott, som att specificera något; och kan den prætext brukas, att emedan Rex Poloniæ haffver anmätat sigh titelen aff Sverige, ergo på händelse om något krijgh påkommer, är nödigt att vij då stå uthi postur.

Her Per Baner: När sal. K. M:t någon fahra proponerade, så begärte H. K. M:t något der hoos. Derföre, om hvad som för bevilljat och affskedat är synes nu onödigt att disputera.

Oplästes ett breff från Her Johan Skytte ankommet.

Den 22 Februarij [1633] voro in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Resolverades att Rikz-Ammiralen och Her Gabriel Gustaffsson 58
skulle gå till Prästerskapet in Consistorium och discurrera med dem öffver dheres svar på propositionen.

Oplästes Arfföreningen gjord anno 1604.

Rix-Ammiralen och Her Gabriel Gustaffsson kommo igen från Consistorio och berättade om thet disputatz, som dhe haffve hafft med dem om försäkringen, och att äntligen kom der till, att dhe mente thet vara bästa försäkring, om thet bliffver infördt vid ändan på beslutet, att dhe skole bliffva regerade effter Gudz ord och Sveriges lagh. Loffvade och att giffva en annan resolution från sig, så snart Archiepiscopus ankommer; så att dhe omsider aldeles med gott contentement ifrån dem skildes.

Oplästes concepted aff Borgerskapedz svar på propositionen.

Examinerades dhet ordet *skäligen.*

Her Gabriel Gustaffsson meente vara nog när dhe bliffva regerade effter Gudz ord och Sveriges lagh, och moste dhe inthet bära den opinion om oss, att vij annat bjuda skole än thet *skäligt* är; och repeterade så hvad han med Episcopis discurrerade, påminnandes dem att dhe haffve varit med in secretis consiliis, och vette huru staten hänger, sedan huru orimmeligit thet är, om man gör en hoop nye ordninger medan sal. K. M:t ännu ähr obegraffven. Och att detta inthet var fundamentet aff denne rijkzdagh, uthan att vij oss samptligen förbinda skole.

Oplästes några adviser från Her Johan Skytte ankompne.

Inkom stadzens Syndicus M. Eggert Aurelius, och bleff honom förehollit thet Rådet hade läst igenom thet svar han stält haffver, hvilket synes gott i alle sine clausulis, allenast thet ordet synes onödigt att införa.

Thet ordet *skäligen* haffver anseende lijka som Rijkz Rådh något oskäligt påbjuda vele.[1]

Thet Borgerskapet om privilegierne nämpne, så fråges om något är skedt der emot.

M. Eggert svarade: Thet är sälsampt folck att vederfås, och komma inthet öffver ens sin emellan; thet ähre och inthet hans ord, uthan Borgerskapedz ord, som der uthi står.

Åntligen sades honom thet vara bäst att simpliciter svara på propositionen; och der med togh han affskeedh.

---

59 **Den 28 Februarij** [1633] voro hoos H. N:de Feltherren församblade Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Discurrerades om Ståthollare att förordnas uthi landzänderne.

Feltherren meente om Her Thure Sparre förordnas till Vestergötland, Axell Lillie förordnes till Calmare, Rothkirck på Johannisborg. Bleff inthet vist resolverat.

Oplästes ett breff från Rijkz-Cantzlern, angående spannemålshandelen i Ryssland, sampt några bijlagor der hoos fölgde.

Inkom Marcus Steenman och gjorde relation, att H. N:d Cantzlern ville först åth Hall, och sedan åth Ulm, och att H. Excell. haffver commenderat en armee aff 20,000 man åth Wäserströmmen. Item att Her Gustaff Horn haffver slagits med Bavaro, och denne most rymma fälted. Elljest är Wallenstein än inthet kommen i fält, effter han vid Lützen bleff all sin ammunition qvitt.

Han tog affträd, och

Oplästes sedan H. F. N:des Pfaltz-Greffvens inlago och replica på Rijkzens Rådz honom giffne resolution.

Bleff sedan något der om discurrerat, och meente Her Flemming, thet H. F. N:de vill haffva sigh förbehollet, att när H. F.

---

[1] Det ifrågavarande stället har i sjelfva den underskrifna originalhandlingen (förvarad i Riksarkivet) följande förändrade lydelse: — — *der emot lofve Borgerskapet sig vilja E. N:r och H:r all tillbörlig lydna bevisa uti alle christlige och loflige saker, som kunne lända till vår Nådige Drottnings och Sveriges rikes goda, gagn, bästa och reputation.*

N:de begärer sin gemåls brudeskatts-penninger, han tå må bliffva them mechtig, och att thet ene må draga thet andre med sigh, att han tå kunde få sine penninger igen för dhe köpegodzen.

Her Per Baner refererade, 1. att endoch H. F. N:de skulle beholla Stegborg try åhr effter brudeskattens præstation, så är han doch eij försäkrad huru hans verld vill bliffva, och om H. F. N:de skulle slå uth, thet hans bröder honom tilskriffvit haffve, så menar han thet vara honom sedan förvijteligit. Fördenskul sågo gärna honom må deputeras på en viss tijd, när han skall få sine penninger, eller honom motte stå fritt att säija op Stegborg när han ville. Elljest belangande köpegodzen, så äre dhe åtskillige, en deel confirmerade aff K. M:t, en deel inthet. Och begärer H. F. N:de vetta beskeed opå bäggje delar.

Her Gabriel Gustaffsson: Här äre monge andre som haffva köpt godz, och effter som H. F. N:de svares, så rätte dhe sig och der effter, och meente så han som dhe andre velborne Herrar vara bäst om man kunde differera desse åhrenden till en annan rijkzdagh.

Oplästes ett breff ankommit från Residenten Fegræo.

Den 25 Februarij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz- 60
Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Oplästes Albrect Schmidtz privilegium.

Discurrerades något om den Pergamenmakaren på Norremalm, som haffver bedriffvit hordomslast med en gifft mans hustru. Och bleff resolverat, att emedan thet är en gammal saak; 2. äre begges dheres makar döde, som då leffde när detta skedde; 3. intercederar H. F. N:de Fröken för honom; 4. beder hustrun för honom, som han nu haffver: ergo kan vara skäligt att perdonnera honom till liffvet, doch att han böther och står kyrkjostraff.

Inkommo M. Anders Pryttz och M. Jacob Zebrazynthius med Presterskapedz svar på propositionen.

Begärtes att dhe ville lited taga affträd, och bleff svaret i medler tijd opläsit.

Feltherren mente den clausulam vara superfluam: *i alla christelige och loffige saker.* Och synes lijka som the hade elackt förtroende till Senaten.

Her Gabriel Gustaffsson mente, man moste fuller der i acqviescera, och heller see till att moderera besluted.

Her Erich Rynning: Thet borde aff dem vara infördt, att dhe anamma och uthkåhra H. F. N:de för sin Drottning, som i dhe andre svaren förmäles.

Dhe bleffvo inkallade.

Feltherren förde ordet till dem, att man haffver igenom sedt Presterskapedz svar, och finne fuller thet in se ipso gott och skäligt, allenast är till påminna om H. F. N:de Fröken, att dhe vele med insättja, thet dhe anamme Hennes F. N:de för sin Drottning och vele bevijsa hänne all lydno och hörsamheet. Hvilken clausula tyckes nödig vara för våre grannar skuld, som kunne haffve hopp att perturbera vår stat. I den tridje puncten, dher the säija sigh villja lydige vara effter Gudz ord, och repetere dhet åter på nytt, synes som vore en tavtologia, dy när man regerer dem effter Gudz ord, Sveriges lagh etc., menar man thet skall vara nogh, effter som thet in præcedentibus præcaveras.

M. Anders Pryttz svarade dem alle vara i en mening om H. F. N:de Fröken, och om thet icke är så ihugkommet i svaret, så kunne thet införas uthi beslutet.

61 Her Per Baner reponerade, att svaret moste vara fundamentet till beslutet.

M. Jacob: Thet moste vara ett förseende, elljest haffver ingen till att tala der emot.

Her Per Baner: Recordamini, sådanne ordh pläga insättjas, effter som vij anamme, hylle och achta H. F. N:de för vår Drottning, och vele opsättja med Hennes F. N:de troskap och huldskap.

M. Jacob: Ther uthi är inthet betänckjande.

Taltes om tridje puncten, att thet synes att Prästerskapet mene lijka som Senaten sigh något ochristeligit vele understå, och kunne til äventyrs andre som höra thet opläsas i Rijkz-salen tänckja, thet Presterskapet moste haffva något hinderholl.

M. Jacob lauderade Senatens regemente, säijandes: Prästerskapet ärne inthet ther med något att præjudicera them, uthan som brukeligit åhr i skriffvande, att något lägges till att illustrera dhet förregående, så åhr dhet och denne gången skedt.

Feltherren mente den förra clausulen om H:s F. N:de Fröken moste insättjas; vele dhe thet andre mutera så vore thet gott [1].

---

[1] Den ifrågavarande punkten har i tvenne i Riksarkivet förvarade afskrifter af Presterskapets svar följande lydelse: *Är och deras* (Presterskapets) *ödmjuke begäran och tjenstlige tillförsigt, att de välborne Herrar — ville — — regeringen före-*

Inkommo Borgerskapet med dheres svar, hvilket bleff opläsit strax dhe hade tagit affträdh.

Oplästes Casper Sperlings och Otto Schulmans supplication.

Feltherren: Om sal. K. M:t haffver leffvat, så hade med dheres naturalizering ingen quæstion, ty dhe haffva nu länge varit här i landet, och gifft sigh här. Och menar jag dhet sådanne karlar väl behöffvas.

Her Axell Baner: Om den myndigheet står hoos Senatum, så vore mechta irraisonabelt[1], emedan dhe äre väl förtjente karlar.

Her Gabriel Gustaffsson: Thet är tungt resolvera der uthi; vij see Ridderhusordningen, ther emot vij inthet gärna gå kunne. Mente doch man moste på något sätt remunerera bene meritos, oansedt den Ordningen något stricte ähr författad.

Her Flemming: Sal. K. M:t haffver hafft sigh dhet derföre förbehollet, att dhet eij aff andres authoritet skulle härkomma.

Her Per Baner mente, att man kunne väl contentera dem, om thet differeres till näste rijkzdagh, och att dhe som här effter immatriculeras på Ridderhuset skole stå nedan om desse två, och dhe inthet vore plichtige att votera med dem som då inkomme.

I samme mening voro och the andre velborne Herrar.

Befaltes ställa repressaliebreff för Robbert Schmidt, att tasta an Dynkyrcker i Vestersjön.

Oplästes Calmare stadz supplication.

Item ett breff ifrån Her Gabriel Bengtsson, hvar opå då strax 62
bleff resolverat.

Resolverades att effter middagen skulle omblåsas, dhet Ständerne dagen effter skole komma tilsamman opå Rijkz-salen.

[**Samma dag**] effter middagen vore in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axel Baner, Her Erich Rynning.

Discurrerades om den Rysche kornhandelen, och att man skulle skriffva till Storfursten i Ryssland att beklaga Kongens dödh, bedja honom att continuera i den gode venskap, och notificere honom om

---

stå efter Guds ord, Sveriges lag, föregångne riksens beslut och deres gjorde ed — —; der emot utlofva Presterskapet sig vilja de välborne Herrar Riksens Råd all tillbörlig lydna bevisa uti alla christliga och lofliga saker.

[1] att ej naturalisera dem.

H. F. N:des Frökens vahl till Rijket, och skulle man sända en egen karl der med åth Muschou.

Her Per Baner sade stor difficultet att skola finnas uthi titelen.

Feltherren: Man kan observere en sådan form, som elljest hollen ähr, nembligen om man sätter: Den Stormechtige Princesse så och Sveriges Rijkes residerande Råd tilbjude den store Herre, Zaar etc.

Elljest moste betänckjas om vij vele continuera med den kornhandelen, och sedan om vij skole skriffva till Storfursten sjelff eller till hans Rådh.

Her Per Baner: Om thet icke vore för possessionen skuld aff den handelen, att vij stadigt der uthi bliffve, så vore föga med honom nu bevändt.

Her Flemming: Thet kan och vara ett medium att stabiliera vänskapen emellan Sverige och Ryssland.

Resolverades på Rijga stadz hijt ankompne breff.

Bleff och med thet samma opå tvenne Her Johan Skyttes breff resolverat hvad som svaras skulle.

Her Erich Rynning proponerade, att få igen sin gruffva vid Sjösa, emedan hon ligger in om hans hanck och stör, så och att han motte få vederlag för dhet dhe haffva brukad hänne Cronan till nytto.

Resolverades, man skall see i Cammaren hvad rättelse der om finnes.

Her Claes Flemming talte om ett skep som finnes till köps i Götheborg, och en Hollender haffver till sällja.

Her Per Baner mente vara bättre om man köpte Greffve Casimirs skep.

Her Flemming: Greff Casimir begärer 9,000 Rdaler, och detta kan man få för 4,500 Rdaler. Discurrerade om den nytta små skep haffva med sigh.

Resolverades, om man hade medell så skulle man köpat.

63 Underskreffves någre breff.

Item ett pass för en vid nampn Henrich Isaksson på 2 hästar till Östergöthland.

Den 26 Februarij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Underskreffs en donation för M. Samsonio på dhet godz Fästen uthi Liffland.

Ginge Senaten op på Rijkz-salen att förnimma Ständernes svar på propositionen.

[**Samma dag**] effter middagen vore föreskreffne velborne Herrar in Senatu.

Inkom Casper Apotekare och gjorde relation om tilståndet i Tyskland.

Oplästes ett breff och några aviser från Secreteraren Nilss Nilsson.

Item ett breff från Hoffmästaren Adam Pentz.

Den 27 Februarij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, [Her Erik Ryning].

Oplästes aff Her Per Baner den propositionen som på nytt var conciperad.

Discurrerades sedan nödigt vara, att någon aff reputation söndes uth till Hennes M:t Enkjedrottningen, som förestodo sakerne och ordinerade om sal. K. M:tz lijk.

Her Axell Baner: Den som skall draga åstad moste vara en man aff renommée, authoritet och credit.

Bleff Casper Apotekare infordrat och förehollet, huruledes Senaten haffver förstådt, att oordentligen skall tilgå hoos Hennes M:t. Repeterades att Senaten haffver här om skriffvit till Her Åke Tott och Her Steen Bielcke. Frägade hvad man göra skulle, om man nu strax en dijt förordna skall, eller bijda till öped vattn bliffver.

Casper Apotekare mente thet nu strax vara högnödigt.

Talte så om en qvacksalffver, som tilförenne haffver varit en 64
gemeen ryttare och nu tilbudit sigh genom balsamering till att conservera sal. Konungens lijk på 20 åhr, hvilken fick genast 600 Rdaler på handen, och är doch inthet med honom bevändt.

Effter någon discurs tog Casper afftråd.

Her Flemming talte om Camerarii räkninger, så och om dhe store expenser han till sorg gjordt haffver, them han och förer till räkning.

Bleff inthet der opå resolveradt.

Digredierades till discursum om then som skulle draga till H:s M:t Enkjedrottningen.

Her Matthies Soop sade thet moste vara en aff dhe gode Herrar som älst äre in Senatu.

Her Erich Rynning: Thet är vist aff nöden att någon sändes uth, som med fäderneslandzens reputation kunne bära omsorg om H:s K. M:tz lijk. Och ther Gesandter där ankommo, är otjänligit om icke någon viss där är, som H:s M:tz saker antager.

Her Axell Baner: Thet är oundvijkeligit, och moste vara en man aff authoritet, reputation och medell, thet alle samptyckte; och gaff så her Axell med thet samme sitt votum på Her Gabriel Gustaffsson.

Her Erich Rynning: Om Her Gabriel kunne mistas, så vore thet bäst.

Her Gabriel Gustafsson: Man moste considerera Hoffrätten jagh sitter uthi, och att Her Ake Axelsson är engagerat med begraffningsbestälningen.

Her Åke och Her Carl Bonde voterade sammaledes på Her Gabriel Gustafsson.

Her Matthies Soop och Her Johan De la Gardie gjorde thet i lijka motto.

Her Flemming approberade the förre vota, och sade thet vara bäst, synnerlig för rijkzens heder skuld.

Her Per Baner: Ingen aff vårt medell är beqvembligare än Her Gabriel Gustaffsson.

Och voterade dhe andre velborne Herrar sammaledes.

Feltherren: Om Her Gabriel skall draga bort, som nu voterad är, derföre på händelse att han bliffver sjuk på vägen, effter som honom denne tijden om åhret anstöter altid påkomma pläge, dy är nödigt att en för honom adjungeres.

Her Gabriel: Jagh vill inthet opponera mig, uthan effterkomma edre befalninger. Och begärte så der hoos fulkomlig instruction att gå effter; så och att han eij må vara tomhänder af medell.

Proponerade sedan om någon honom skulle adjungeres; hölt han gott om Her Matthies Soop drogo med, effter han är vahn ved ceremonier och elljest lätt på foten.

65 Her Flemming mente thet samma, säijandes att Her Matthies och åhr vahn ved cammersakerne.

Feltherren gaff och sitt votum på Her Matthies Soop, thet alle dhe andre velborne Herrar applauderade.

Oplästes H:nes M:tz Enkjedrottningens breff till Rijkz-Råd för Casper Königh.

Bleff sedan discurrerat om processen som hollas skall och om regalierne med skole uthsändas; doch resolverades inthet.

[**Samma dag**] effter middagen vore föreskreffne velborne Herrar in Senatu.

Oplästes Rutger von Achens supplication, och bleff der på resolverat, att thet är bäst man fordrar Præsidenten och Machler i Hoffrätten och fråger dem om denegata justitia; dher dhe och skole svara Rutger.

Her Per Baner talte sedan om H. F. N:des Pfaltz-Greffvens saak, om den skulle opskjutas till des Bothved kommer. Mentes vara bäst att svara, om H. F. N:de ville haffva tolamod till begraffningen, då skall H. F. N:de vijdarè resolution bekomma. Elljest skall vår stat näplig lijda, att vij innan tree åhr skole kunne betala H. F. N:de, och posito han då betaltes, så haffve vij loffvat honom Stegborg på try åhr gratis, och tu(!) åhr der effter så ähr H:s F. N:de Fröken snart myndigh.

Feltherren försporde sigh hvad man skulle tala till Ständerne på Rijkz-salen.

Rijkz-Ammiralen: Man kunde säija, att man vijdare haffver velat låtha författà en proposition, den dhe ville taga i betänckjande.

Her Per Baner mente gott vara om Feltherren ville tacka dem för god resolution, och att dhe haffve påmint sigh förra affskeder och besluth.

Den 28 Februarij [**1633**] vore in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner.

Ginge dhe velborne Herrar på Rijkz-salen att göra till Ständerne den andre propositionen.

Sedan inkommo fyra bönder, förandes desse ord, att dhe gärna bedje Senaten ville see dem nådeligen till i alle saker. 2. Bedje att uthskriffningen icke motte skee så noga som i fjord, uthan att motte ransakes effter dem, som finnes under bruken och hoos Arrendatorerne.

Feltherren svarade, att sal. K. M:t haffver på förre rijkzdagar 66
förestält Ständerne den fahra som aff Polono och dem Påvesche

tilstundade, då dhe haffva styrkt sal. K. M:t sådant att förekomma, och der till loffvat ospart lijff och all förmögenheet. Så haffver då sal. K. M:t tracterat med dem om uthskriffningen, och haffve sig då alle beqvämat. Men så vill man nu så vidt lindra uthi instructionen, att Commissarierne skole gå skonligen med dem om, der endeste manshjelpen finnes i gården. Och hoppes man inthet att sända folk uth, uthan att haffva dem till värn och defension här hemma. Derföre som eder bleff sagdt på salen, så hoppes man att I som redelige män bliffva vid förre affskeed, och thet ännu göre, seendes till huru I kunne försvara H. F. N:de Fröken och fäderneslandet. Almogen, dhe tackade och rörde sedan något om tullerne.

Feltherren: Vij vele taga eder besvär före. Elljest så haffver sal. K. M:t most besvära Almogen till att uthföra sakerne, och funnit opå dhe skäligste medell, som gingo på alla Ständer i gemeen; och vore fahrligit om thet skulle nu skaffas aff. När monge hjelpa en, så är dhet bättre, och är Qvarntullen en lijdelig skatt. Och om vij nu skulle kasta aff pålagorne, så få vij sedan deste större besvär. Bönderne togo der med affträdh.

Discurrerades om breffven som till Ryssland skriffvas skole, och begärtes att Feltherren ville tala med Hans Berndes, thet han gör sigh färdig till samma reesa.

Taltes om Almogens besvär huru dhe äre till att affhjelpa.

Feltherren: Om mynted redigeras i förre stat, så beneficeres bönderne, och re ipsa haffver man alt behollet.

Her Matthies Soop: Thet är bäst man låter dem i staden för Qvarnetullen giffva 6 m:k på hvar person uthi Småland.

Her Gabriel Gustaffsson: Thet kan inthet gå för sigh.

Her Flemming: Vid grentzen kan dhet eij annorledes hollas, dy elljest mala dhe in öffver grentzen uthi Danmark och Norige.

Feltherren sade, att Almogen kan nu bäst gratificeras om dhe slippa att giffva tull aff gärder och veeden som till slotten föres.

The andre velborne Herrar meente dhet inthet kunna gå för sigh, för understeffvet skuld som der jämpte passerar.

Bleff inthet vist resolverat.

---

67 **Den 1 Martij [1633]** voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Ake Axelsson.

Resolverades oppå någre aff Almogens inlagde supplicationer.

Inkom Land-Marskalcken med någre aff Adelen, och öffvergoffvo dheres besvärs puncter, der opå dem resolution bleff tillsagdt.

Bleff Hans Berndes inkallad och förehollit, att emedan man haffver gott funnet sända honom med budh till Storfursten, skulle han fördenskuld sigh der till præparera.

Han tackade, säijandes sigh dhet villja göra så frampt han der till beqväm finnes.

Der effter oplästes Adelens gravamina.

Item Prästerskapsens besvär.

Der näst Borgerskapedz gravamina.

Feltherren: Vij vele conferera alle general besvär uthi hvad the öffver ens komma.

Her Per Baner: The tänckja inthet på medell att conservera staten. Ergo, bäst skaffa aff rytterij och knechter och sättja bönder på hemmanen, och skaffa in någre 1000 man fremmande.

Nu moste man först deliberera om något är till att lindra eller icke; för haffve vij inthet att tala om.

Feltherren: Om vij sade oss villja affskaffa förhögningen på Qvarne- och Lille tullen, hvilket sedan igen kan remedieras ved myntedz redressering; dy dhe fruchta att oansedt myntet bliffver modererat, skall förhögningen likväl hollas gående.

Her Gabriel Gustaffsson: Thet är en ovillig Almoge, och släppa dem tröstlöse, är befruchtande, att alle våre fundamenta der igenom skulle omkulkastas.

Feltherren meente, om man först kunde öffvertala Prästerne, så skulle dhe andre snart giffva sigh till fridz.

[**Samma dag**] effter middagen voro föreskreffne velborne Herrar in Senatu.

Begyntes den förra discurs, om rådeligit är aldeles att slå Ständerne för huffvudet med uthlagorne, eller om man skall på något sätt kunna lindra dem.

Her Flemming: Mig tyckes svårt att kunna cedera något. Man skulle göra förslag på folcket, och hvad der till vill, såsom och till ordinarie staten, då skole våra ränttor inthet räckja till. 68
Sedan är Cronan mycket skyllig, som Compagniedt och Staterne i Holland; kunde man naggvärja sigh, voro mycket godt, att man eij råkar in inextricabiles labyrinthos.

Feltherren: Thet är inthet fundamented till vår discurs, hvad som vill behöffvas. Men quæstio är, om Ständerne äre till att maintenera i devoir på dhet sättet.

För var ingen som torde säija sanningen. Man veet hvad ringa manskap här är i Sverige; der igenom ligge dheres hemman en stoor deel öde. Och aldenstund Almogen nu så högt tränger, derföre om vij släppa dem uthan beskeed hädan, så haffve vij inthet bättrat uthan förvärrat, dhet vij dem hijt förskreffve.

Inkommo M. Petrus Bjugg med några andre prästmän, giffvandes till känna, att dhe kunne inthet förklara sigh, för än dhe vette Senatens mening om dheres besvärs puncter.

Feltherren: Vij haffve arbetat der opå, och kunne I tänckja, att thet sin tijdh fordrar. I haffve hafft propositionen hos eder 14 dagar, och nu strax fordre I på eder inlago svar. Elljest hade vij förmeent, att I inge besvär skulle andraga, them vij att igenom see öffverbödige ähre. Föruthan dhet see vij inthet huru regeringen kan förestås, medan I vele eder undandraga. Och äre I inthet hijt kallade att besvära eder, uthan mehre som ett Stånd att consultera, huru rijket må kunna vidh macht hollas. Vette I och bättre medell till rijkzens conservation att påfinna, så vele vij desse affskaffa.

M. Per Bjugg: Vij äre inthet kompne att draga oss undan, uthan att sökja lindring på dhe besvär, som inthet komme Cronan till godo.

Feltherren: I begäre att Qvarne- och Lille tullen sampt Boskapsskatten skall affskaffas: och går Qvarnetullen mig så högt an som en annan; hvad till hussholdet behöffves att mala, moste jagh och giffva penninger före.

Her Per Baner: Then inlagde skrifften är något hårdt ståldt; I sättje: *om thet icke bliffver affskaffat, så skall föllja Gudz vrede och hämbd.* Sade så, att den hämbden moste komma så väl öffver eder som andra, ty I haffve och underskriffvit beslutet.

Feltherren: För än desse uthlagor pålades, är nogsampt der om ventileradt. Dhet I säije, att dhe opfordras med eeder och bannor; när I begäre eder tionde aff bonden, så bannas han så väl som elljest.

Och reprocherades dem, alt synes så lijkt, som moste the haffva en ond opinion om Senaten, hvar med dhe göre dem orätt.

Clerici: Thet vari longt ifrån oss; vij äre hijt kompne att consultera med E. N:der, om dhe besvär på inthet sätt kunne förandras. Och meente Prästerskapet, att dhe tullerne bevilljades på en
69 dras. Och meente Prästerskapet, att dhe tullerne bevilljades på en
proff, och sättes der en hoop pack, som dem opbäre.

Feltherren: Om Lille tullen är den clausula der hooss satt. Men om Qvarnetullen är ingen terminus satt, och dhet som då är gott befunnet och bekräfftigad med dheres signeter, är nu svårt att opriffva. Åhr något besvär der hoos, så kan dhet väl förandras.

Her Per Baner: I begäre inthet att abusus skall affskaffas, uthan sjelffve usus.

Clerici talte om Fougderne, att dhe driffva ingen handell som Arrendatorerne.

Feltherren: Arrendatorerne dhe slippa inthet onäpste, om the beträdas att göra orätt.

M. Per Bjugg: Med Qvarnetullen försnillas mycket; undertijden giffva dhe lärefft, undertijden maatvahrur uthi tull; thet tager alt mölnaren, och kommer inthet Cronan till godo. Och som dhe äre en affectionerade, så moste man och tullen uthgiffva. Sade och att dhe kunne inthet draga sigh der ifrån, allenast om dhe finge giffva uth för hvar person effter mantalet, och läte dhet komma till Cronones opgifft, och [ej] dhet försnillande skee.

Her Per Baner: Thet är ingen lijkheet, att en bonde och jagh skole giffva lijka mycket.

Her Gabriel Gustaffsson: I skole der igenom finna tre gångor så stort besvär som elljest, och I skole inthet der med kunna uthhärda. Den som dricker spijsööl och starkt ööl förer inthet lijka mycket till qvarns.

Feltherren förehölt dem sedan, att dhe skulle tänckja på huru sal. K. M:tz lijk må redeligen och väl komma ned i jorden.

M. Per Bjugg talte om drengerne, och bad att Prästerne motte få njuta dem effter nödtorfften.

Feltherren: När uthskriffningen bevilljades, begärte Episcopi att få sjelffve ther om disponere. Berätte der hoos, att den faulten begåes som offtast, att Prästerne taga ifrån enckjor deres endeste drengjer, och låta dem, som fyra eller 5 drenger haffva, ingen mista.

Her Gabriel Gustaffsson: Alt thet I begäre länder vår sal. Konung till despect, och synes lijka som rijket nu alzinthet kunde tala in till begraffningen vore öffverstånden. Vele I inthet lätta under armerne, så moste alt falla; faller thet, så nåde eder Gudh.
Och borde edert Stånd styrkja och förmana andre Stånd, och inthet 70
blåsa under elden.

Clerici: Vij haffve dhet velat föredraga in consultationem och eij till något præjudicium.

Feltherren repeterade hvad sal. K. M:t senast på Hoffrättz-salen talte till Clerckerijed, att dhe skulle förmana Almogen troligen till

dhet dhe loffvat haffve, och att dhe ville komma honom i hugh till dhet bästa. Men om thet eij skedde, ville han för Gudh haffva protesteradt.

Ther medh togo Prästerskaped affskeedh.

Bleff sedan discurrerat om Qvarnetullen, och sade Her Per Baner dhet vara den säkreste inkompst och bäste fundament, som man någon tijdh kan gå opå; och är till considerera, att där uthaff Qvarnetullen skulle bliffva en Mantalshjelp, huru skall den läggjas uth när krijgh opåkommer? Hvem kan och fordra then aff ryttare och knechter?

Her Gabriel Gustaffsson: Uthi våre hjerter moste vij vara samse, att vij inthet träde ifrån Qvarnetullen.

Her Flemming: Orsaken att Qvarnetullen icke är kommen i richtigheet är thenne, att dem, som skulle excolera honom, haffver Qvarntullen fallet mäst besvärlig. Elljest dhet som giffves bort i förhögningen, kan vinnas igen uthi mynted; men synes considerabelt om then relaxationen skall skee nu strax, eller vid begraffninningen. Kunde man med goda skääl öffvertyga dem, att man behöllet till midsommaren, så vore gott för Kongl. M:tz heder skuld, så och att undvijka opbördzmännens tjuffverij; och dess förinnan kunne medell finnas att redressera mynted.

Feltherren: Om dhe nu eij contenteres, så skole dhe bliffva träfflige schwijrige. Gärden kan inthet giffvas effter, och uthi ingen ting kunne dhe lindras uthan i förhögningen.

Her Per Baner föreslogh, om dhe eij skole kunna der med contenteres, om thet varder infördt i besluted, att vid begraffningen skall förhögningen affskaffas.

Her Gabriel Gustaffsson: Kunne vij disputera dem dhet aff, så vore thet mycket gott.

Feltherren menthe thet samme.

Her Matthies Soop sade: Man skulle nu strax præfigera dem enn viss terminum när begraffningen skall hollas.

71 Her Flemming mente, man skulle säija dem, att alt skall så lämpas, att dhet kan bliffva effter thet sätt som först är stadgat.

Feltherren: Man kan göra dem tilsäijelse om lindring på uthlagorne och i medler tijdh redressera myntet. Sade och, om man bliffver vid koppermyntet, så kommer man aldrig till rätta.

Her Flemming: Jagh veet inthet huru vij skole bliffva aff med kopparen, besynnerlig om vij komme i krijg med Juten. Elljest att slå koppermynt mehre än att skillja folcked åth, är inthet rådeligit.

Åntligen resolverades, man skulle låta falla Qvarn- och Lille tullens förhögning på en viss tijdh.

Den 2 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Oplästes Fegræi och flere medh gräntzeposten ankompne breff.

Resolverades sedan oppå Almogens och Prästerskapedz inlagda gravamina.

Discurrerades om Broor Anderssons saak.

[**Samma dag**] effter middagen voro föreskreffne velborne Herrar in Senatu.

Inkom Greffve Per, görandes relation om sin reesa, att han drog ifrån Öresund åth Rostock och sedan till Wolgast; fan där H:s M:t Enkjedrottningen i störste gråth; doch behagade H:s M:t väl, att man hade sändt honom uth till att condolera H:s M:t. Dädan reeste han till Gamble Brandenburg, låg der 5 dagar, sedan åth Wittenberg; ther mötte Rijkz-Cantzlern honom. Elljest bleff väl tracterat hooss Electorem Brandeburgicum, men icke så hoos Saxonem. Brandeburgicus haffver resolverat sigh extraordinarie väl, och skulle paar dagar der effter reesa till Saxonem, att see till kunna beveeka honom; hvar icke, ville han likväl bliffva beständig.

Refererade huru en convent skulle utbskriffvas, der om Saxo och Brandeburgicus sig nu ville föreena. Sedan att Cancellarius haffver gratificerat Brandeburgico, och giffvit honom igen en hoop platzer, som med vår garnison besatte voro.

Oplästes H:s M:tz Enkjedrotningens breff.

Sedan oplästes och Rix-Cantzlerns breff till Rijkzens Råd skreffne.

Underskreffs tvenne breff till Her Johan Skytte.

Item till Rijga stad ett breff.

Den 4 Martij [1633] voro in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her 72
Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Discurrerades något om begraffningen och dess fortsättjande.

Oplästes sedan Rijkz-Cantzlerns breff till Her Claes Flemming; och hölts för rådsampt dhet skeppen i tijd uthkomma för tullerne skull i Pryssen, Liffland och Mechelburg; sedan att holla correspondencen öpen emellan här och Tyskland. Store tullen, städernes contribution och 40,000 Rdaler aff licenterne i Liffland.

Komme Her Gabriel Gustaffsson och Her Carl Bonde från Bönderne, görandes relation, att dhe hade sig nu mehre väl accommoderat, och äre väl contente, villjandes sända några hijt op aff hvar landzända, som skole göra tackseijelse för Senaten; och att dhe sedan rådde dem att förmana sine medbröder när dhe hemkommo, dhet dhe vele vara tålige skattdragare och tänckja på, att en hoop spyflugor skole komma i landet till att intryggja om Kongens son i Påland, dem dhe skulle låta taga vid huffvudet.

Inkommo Bönderne och tackade för nådig resolution, loffvandes, hvad som uthaff dem bör uthgöras, dhet vele dhe godvilligen effterkomma.

Rijkz-Ammiralen. Han tvifflade inthet, att dhe hade förstådt regni necessitatem, fördenskuld dhe och haffve gjordt väl, att dhe sigh så samsatt haffve, att effterfölgja godh rådh; dhe haffve och fått så stor lijsa som någon tijdh skee kan. Förmante dem än vijdare till hörsamheet och lydno, och att dhe ville råda sine grannar och venner till dhet samme.

Bönderne replicerade, att hvad sal. K. M:t hafver stadgat, dhet synes dem gott att vara, och dhet sal. Konungen dem[1] haffver ombetrodt, der om betroo dhe DD. NN:der i lijka motto; och vele dhe vara i alla rättrådige saker underdånige; här hoos förmode sig bliffva tagne under DD. NN:ders hägn och försvar.

Der med togo dhe affträdh, och

Inkommo sedan Prästerne, och vart dem förehollit aff Rijkz-Ammiralen, att för några dagar sedan äre några puncter inlagde, der opå dhe haffva begärt svar; dhet man och haffver låtit författa.

Her Per Baner opläste sedan punctevijs bådhe dheres postulata och resolutionen.

Vidh den andre puncten änskyllade dhe sigh, att dheres me-
73 ning eij är, thet man eij må reesa om helgedagarna, uthan under tijdegärden, så länge predikningen varar. Mentes att der om kunde giffvas befalning till Ståthollerne. Vidh dhe andre puncterne hade dhe inthet att säija, uthan då man kom till den nijonde.

---

[1] Riksråden.

Sade Her Per Baner, att den var en god påminnelse aff Prästerne, men the gripe i Konungens högheet, effter som öffverheten then machten är förbehollen att förordna tjänare. Allegerade causas arrendationis, att Fougdernes tjuffverij motte förekommas, och dhet man aldrig haffver kunnat göra sigh en viss stat på ränttorne.[1]

Till den 11 puncten bleff ihugkommet, dhet Tuchthus- och Inspectors-tunnan är allaredo afflagd, och att Inspectoren skall ingen annan lön haffva vijdare än att han en tertial bekommer aff dhet han kan opspana vara orätträdigt med tijenden tilgångit.

Den 12 punct upptoge Senaten med förundring, effter dhe inthet påminne sigh sådant någon tijd vara skeedt, och tänke icke heller dhet att göra.[2]

Rudbeck: För någon tijdh sedan pålades något silffver, sedan vardt och någon spannemål uppålagd.

Den 13 punct är Senaten bedröffvelig förekommen, att Clerus haffver fattad den mening, lijka som Qvarnetullen vore optänckt aff sal. K. M:t, att almogen der igenom skulle få orsak att sucka der öffver, hvilket är nästan obetänckt svarat.[3] Allegerades så hvad på rijkzdagen anno 1625 beslutet var. Och oplästes samme formalia. Bleff der hoos remonstrerat, hvad gagn fäderneslandet der aff haffver, och dess billigheet. Och är han ett fundament hvar igenom rijkzens regering och stat skall kunna oppehollas.

Her Gabriel Gustaffsson begärte, dhe skulle considerera hvad conseqventier här på fölgja skulle. Ty skole dhe haffva macht att kasta ett beslut omkull, så haffve dhe och macht att omkulkasta andre besluth. Ridderskapet och Adelen, som haffve största interesset der uthi, besväre sigh der öffver inthet.

Rudbeck: Meningen är om bäcke- och sqvalteqvarnar.

Her Per Baner: Sal. K. M:t haffver inthet statuerat der uthi vijdare än hvad Sveriges lag är lijkmätigt. Sade så huru vidt denne

---

[1] Per Baners ofvanstående yttrande har afseende på 9:de punkten i Besvären, hvilken har följande lydelse: *Att Arrendatorerne måtte afskaffas, och i staden igen förordnas beskedelige män till Fogdar, som bekymrade sig om Cronones hus och gårdar, att de icke slätt nederfalle, riket till skada och allmogen framdeles till stoıt besvär; att de ock ett bättre inseende hafva kunne med missgerningsfolk, dem antasta och i Cronones fängelse förvara och uppehålla, till dess de sitt tillbörliga straff få kunna; och deras otillbörliga ocker och skinneri förtaget varda.* (Riksdagshandlingar i Riksarkivet.)

[2] Punkt 12 i Besvären lyder sålunda: *Begäres i lika måtto att ingen ny ordning eller pålaga må Presterskapet påläggas utan deras ja och samtycke.* (Riksark.)

[3] Den ifrågavarande punkten har följande lydelse: *Att Qvarntullen måtte aflagd blifva, som förorsakar mycken suckan och veklagan i landet af största parten, som inga qvarnpenningar hafva, hvilken klagan Gud visserligen hörer och hämnas: eljest gifva de som mala sin vanlige tull med skäppan: och att de fattige måtte få behålla sina hand- och sqvalteqvarnar. och icke tvingas till de rikas qvarnar att mala, hvilket synes sträfva emot Guds ord uti lika fall. Devt. 24. Job 24.* (Riksark.)

puncten är förklarat emot menige Almogen, och att förhögningen skall bliffva affskaffat.

Taltes sedan om myntet, att dhet är dhet förnembligeste jus majestatis. Sal. K. M:t haffver hafft gravissimas causas till koppermyntet; och är kopparen dhet edleste metal som här uthi rijket finnes.

Så haffver och varit omögeligit att kunna föra krijget föruthan
koppermynted; doch emedan litet mynt vanckar, dy går Senaten
74 der med om, antingen koppermyntet kan affskaffas, eller dhet förre
redresseras i dhet schrodt och korn som dhet för varit haffver. Belangande uthskriffningen, förmodar Senaten dem inthet falla betänckeligit att effterkomma dheres förra lyffter, och mener man att dhe eij mehre än andra skole haffva orsak dhet att qvällja. Elljest finne våre fiender oss oberedde, deste mehre skole dhe sin flijt haffva ospardt, rijket att antasta.

Prästerne togo så äntligen der med sitt affträdh.

Den 5 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Gref Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Discurrerades om dhet svar, som skall giffvas på Ridderskapedz och Adelens inlagde besvärspuncter.

Och bleff med dhet samme debatterat om adelens tollfrijheet.

Her Gabriel Gustaffsson sade bäst vara, om dhe vele haffva tolamod in till dess begraffningen är öffverstånden; och faller svårt tillförende något att mutera i sal. K. M:tz desseiner, och för än regeringen i esse kommer.

Feltherren: Vi vele säija, dhet vij vele cedera vår tullfrijheet på ett åhr, tu eller trij.

Her Åke Axelsson: Ridderskapedz begäran funderes på Adelens privilegier, och synes billigt att motte få njutha dem, obilligt strax att skaffa aff hvad för är pålagdt, uthan bäst låta alt gå till sal. K. M:tz begraffning som dhet tilförenne hollit är.

Her Carl Bonde: Om dhe nu icke någet förtröstes, så bliffva dhe heelt mescontent.

Her Johan De la Gardie: En viss tijd är nödig att dem föresättes, såsom först till H. sal. K. M:tz begraffning.

Grefve Per Brahe: Bäst man försäkrade dem i begraffningen, att dhe antingen vist skole bliffva aff med dem[1], eller då en viss tijd præfigeras när dhe affskaffas skole.

Her Matthies Soop: Så snart att förandra skall dhet inthet kunna skee, uthan i begraffningen kan man statuera om en viss tijd som dhe vahra skole.

Her Claes Flemming: Thet synes mycket oskäligt om någon aff vårt medell ville kasta aff sig sine privilegier. Doch som vij altid äre bevechte aff Cronones tarff att cedera våre privilegier, och taga dem igen, så borde här uthinnan skee. Der och framdeles skulle continueres, vore gott att tractera med Adelen; men conti- 75
nuera i licenternes erläggjande uthan bevilning är oskäligt. Elljest är missbruket skedt igenom dheres oförstånd, som dem administrere, men likväl vore nyttigt att samma licenter på några åhr holles gående, både för sal. Konungens heder och vårt eget beröm skuld.

Her Per Baner: Jagh förstår inthet om Adelen vill disputera alt hvad aff Kongl. M:t är publicerat, eller om dhe mene Store tullen. Om dhe honom mene, så är der om statuerat tilförenne igenom sal. K. M:tz Tullordninger; åhr der emot något gånget, så haffver dhet inthet varit sal. K. M:tz villje, och är skäligt att dhet remedieres. Men när en ädelman sälljer här något åth en borgare, så är dhet inthet mehre hans godz, och moste sådant misbruk äntligen corrigeras. 2. Att föra egen upbörd frå Räffle tollfrij, synes inthet mehr än skäligt vara, men altt härtill haffver varit ett missbruk; man haffver sagdt sigh villja föra sin spanmåll åth Sverige, och likväl sändt den åt Tyskland. 3. Om förbudne hampner att föra uthur, är ett oskäligt postulatum och sträffver emot städernes privilegium. Och där Konungens tullar åhre förordnade, der bör godz in- och uthlastas.

Her Gabriel Gustaffsson sade: Monge oordninger kunne vara inrijtne, som ex tempore eij stå till remediera. Och är bäst differera detta till begraffningen. Om rijket tåhler, då kan man kasta dhet aff. Tåhl dhet inthet, moste man see till på några åhr ännu att kunna vinna hoos dem licenterne. Elljest dheres begäran om förbudne hampner seer han inthet skäligt. Thet är emot Köphandels-ordinancien, och skole städerne i rijket der igenom aldrig komma uthi flor och esse.

Her Boo Ribbing: Om vij kunne nååt till begraffningen vore väl; aldeles kasta slätt omkull, är inthet rådeligit.

[1] Tullarne.

Her Nils Bielcke var i samma mening.

Rikz-Ammiralen var uthi en lijk mening med dhe andre velborne Herrar.

Feltherren repeterade, dhet ingen redelig patriot är obenägen att tuera dhet hans förfäder värffvat haffve, och hvad aff Adelen är consenterat till rijkzens värn, dhet haffve dhe gjord med præcaution; altså bör dem der uthinnan continuera, så att hvad dhe göra eij bliffver posteriteten præjudicerligit. Adelen begärer inthet obilligt, när dhet eij hastigt omkullkastas, och är otilbörligt dhet göra förr sal. K. M:tz begraffning. Hvarföre kan man sättja dem en terminum, när dhet skall skee, och om man framdeles behöffver att cedera något, då kan man åter en viss tijdh præfigera. 2. Åhr
76 tilbörligit att man må föra råg ifrån Liffland och hijt; men aldenstund sal. K. M:t haffver committeradt Rijkz-Cantzlern dispositionen öffver licenterne, och han vidt der ifrån är stadd, åre och abusus inritne igenom Licent-förvalterne: ty kan man skriffva till Her Johan Skytte, att adelen eij skeer förnär, och går dhet väl således för sigh. 3. Förbudne hampner kunne inthet tillåtas, ty i alle välbestälte regementer haffver man most haffva förbudne hampner, och är brukelig att man vidh in- eller uthförande sitt godz ansäger.

Och bleff der opå resolverat, att Ridderskapet och Adelen må tullfritt utskeppa hvad dheres rätte affvell är, och på egit äventyr och omkostnad uthsändt bliffver. Sammaledes att dhe som någon opbörd i Liffland haffve, må den inrijkes antingen hijt till Sverige eller Finland, uthan besvär aff tull eller licent, föra låtha; doch så att detta skeer med skutor och sådanne fahrkoster, som icke löpa uthrijkes, och andre personers godz icke der under passerar. Men något uthan i laglige hampner att uthskeppa, kan inthet tillåtas, effter som dhet strider emot Stadzlagen och den Ordinancie sal. K. M:t om köphandelen stadgat haffver.

Bleff sedan ordine oppå dhe andre deres inlagde besvärs puncter resolverat.

Ther effter inkallades Adelen, och bleff dem mundtligen tilkänna giffvit hvad resolution som opå hvar och en punct i synnerheet fallin var.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Resolverades på Borgerskapedz inlagde gravamina.

Hvilke sedan bleffve inkallade och tilkänna giffne om dhen resolution, som them der opå meddelas skulle.

Bevilljades Rijkz-Marsken att han skulle bekomma Uplandz lagmansdömme.

Her Gabriel Gustaffsson proponerade om Her Matthies Soops dimission här ifrån, hvilken mentes att kunna skee innan några dagar, och kunne han uthi tijdh præparera sigh på reesan.

Den 6 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Matthies Soop, Grefve Per Brahe.

Oplästes concepten aff dhe breff, som till Storfursten i Ryss- 77
land medh Hanss Berndes affgå skole; hvilke sedan bleffve befalte att man skulle låta reenskriffva.

Resolverades oppå Kopperbergzmännens inlagde gravamina.

Oplästes några breff ankompne ifrån Her Johan Skytte och Feltmarskalcken Her Herman Wrangell.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Per Baner, Grefve Per Brahe.

Resolverades opå almogens supplicationer ifrån Småland.

Den 7 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Per Baner, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Inkommo några aff Prästerskapet och förfrågade sig huru som hollas skall med biskopsembetet uthi Vijborg, att någon tijt motte förordnas.

Feltherren loffvade, att dhe gode Herrer vele taga sådant uthi betänckjande och låte dem vetha der om beskeed.

Inkom Matthies Trost med Städernes svar på den sennare propositionen, hvilket bleff opläsit.

Resolverades sedan på almogens supplicationer uthi Näricke och Vermeland.

Dereffter togh Her Matthies Soop sitt affskeed och valedicerade in Senatu.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Resolverades på almogens i Västergöthland sampt Mariæstad och Örebro städers supplicationer.

Den 8 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

78 Oplästes een hoop breff och aviser ifrån Her Salvio ankompne.

Underskreffs tvenne breff till Storfursten i Ryssland.

Inkom Hans Weiler, och befaltes honom gräffva uth ett secret och Rijkzens klemma, till att bruka i Cantzlijet.

Underskreffs resolutionen på Adelens gravamina.

Item tvenne pass för Hans Berndes och Marcus Steenman till Ryssland.

Item ett breff till H:s M:t Enckjedrottningen, så och svaren på Borgerskapedz och Böndernes gravamina.

[**Samma dag**] effter middagen vore in Senatu föreskreffne velborne Herrar.

Inkom Secreteraren Grubbe och præsenterade ett breff sampt memorial ifrån H. Excell. Rijkz-Cantzlern, hvilken bleff opläsin.

Sedan gjorde Grubben och något mundtlig relation om tilståndet i Tyskland.

Den 9 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Gingo Rijkzens Råd på Rijkz-salen att låta Ständerne giffva svar på den andre propositionen.

Bleff sedan något discurrerat om regeringsformen, doch inthet resolverat.

Den 11 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Discurrerades om regeringsformen, och hölts nödigt vara, att dhe fem Capita Collegiorum måtte authorizeras, hälst medan dhe andre Collegia elljest merckeligen skole försummas.

Framvijste Secret. Grubbe concepted aff beslutet, hvilket bleff opläsit.

Feltherren mente att böra uthi beslutet införas, att den, som i något collegio brukad varder, skall vara förplichtad effter yttersta förmögenheet att göra der vid sin devoir.

Inkommo Dalekarlerne, begärandes lindring på dheres uthlagor. Sade och att alle dheres uthlagor räknas dem uthi ved och kåhl. Them loffvades beskeed, och der med togo dhe affträd.

Inkom ett uthskott aff alle Ständer.

Feltherren förehölt dem att besluted var conciperad, dhet man Ständerne nu ville låta föreläsa. 79

Sedan den puncten om Hennes F. N:des hyllning var opläsin, frågade Feltherren om någon der emot hade till att säija. Der till ingen svarade annat, uthan att alle läte sig dhet väl behaga.

Her Larss Sparre begärte sedan, att regeringsordningen motte communiceras Adelen på Ridderhuset.

Feltherren svarade: Om något vore som anginge dheres privilegier, dhet vore een ting för sigh, men med en hoop unge karlar att communicerat, och låta dem scholiera hänne, faller betänckeligit.

Her Larss Sparre begärte om beslutet motte dem communiceras.

Feltherren svarade dher uthi inthet vara författad, som dheres privilegia något angår; doch mentes att dhet kunne bliffva dem communicerat.

Tog så der med alt uthskåted affträdh.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Opläses ett breff från H. Excell. R. Cantzlern om Camereraren Tönisses gårder.

Inkom Her Larss Sparre och gaff tilkänna, att aldenstund inthet nytt finnes infördt uthi besluted, så låter Adelen sig dhet väl behaga, tackandes Senaten att dhe sig den svåra regeringsbördan påtaga vele.

Feltherren bad sedan, att han ville tala med Adelen, dhet dhe haffva dheres rosstjenst i god beredskap och färdig.

Ther med tog han affträdh.

Discurrerades om dem, som skulle med flottan följa öffver åth Wolgast, och nampngoffves desse: Jöran Sparre, Iffvar Nilsson, Per Nilsson, Christer Posse.

Resolverades på almogens supplicationer från Finland.

Inkom Lenæus med någre andre aff Prästerskapet, giffvandes tilkänna, att Prästerskaped väl är tilfredz med beslutet, desiderere allenast att der uthi införes 1. specialius om religionen, såsom Symbola Ecclesiæ, Augustana Confessio och Ubsalense Concilium; 2. om sal. K. M:tz victorier, att man lited modererade, på dhet Gallus och flere icke der öffver offenderas. Der opå Feltherren strax replicerade, att man orsak nog hade, att sådant med beröm införas motte. 3. Om regementzformen sade the vara gott, att altså modereres, att Ständerne nu strax icke bleffve der till ad-
80 stringerade. Skall och giffva mindre authoritatem, om dhet står uthi besluted, att sal. Kongl. M:t den inthet haffver underskriffvit.

Feltherren svarade: Hvad der i införes, är inthet nytt uthan gammalt; remonstrerandes att dhe fem Officia haffve varit aff ålder, och att sal. K. M:t hade ärnat stabiliera dhe 5 Collegia, som och att regementet på inthet sätt bättre än här igenom kan stadfästas.

Lenæus sade att Ständerne vele allenast declinera, att dem inthet något skall förekastas, såsom för detta skeedt är med förhögningen.

Feltherren: Förhögningen bleff inthet insererat uthi besluted, men dette insereres. Sade och detta inthet angå Prästerskapet, uthan allenast dem, som med regeringen skola haffva till att beställa.

Lenæus: Gudh giffve att oss dhet eij motte förvijtas.

Feltherren remonstrerade dem sedan nyttigheten att regeringen till dhe 5 Capita redigeres.

Lenæus: Prästerskapet disputera icke regeringsformen, uthan allenast att alt parcius motte införas.

Her Gabriel Gustaffsson sade, att regeringsformen går dem allenast an, och föga någon annan.

Feltherren: Om alle som inthet förstodo om regeringsformen dömma skulle, dhå skole de säija dhet som mehre galit än rätt är.

Lenæus: Thet var Presterskapedz betänckjande, om dhet skulle införas att han är underskriffven.

Her Per Baner: Om han vore underskriffven, så hade man inthet hafft behoff denne att obtrudera.

Ther med togo dhe affträdh.

Den 12 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Resolverades på åthskillige almogens supplicationer ifrån Östergöthland.

[**Samma dag**] effter middagen voro föreskreffne velborne Herrar tilstädes in Senatu.

Inkom Cabeliou och klagade, att Borgerskapet hade förvijst honom och dem andre Directorerne från conthoret, och att dhe haffva beskylt dem lijka som dhe skreffve X för V.

M. Mårten Stenius sampt Participanterne inkallades, och bleff dem förehollit aff Feltherren, att Clerus och Cives haffva sökt att få beskeed om dheres penninger i Skepz-Compagniet, dhet inthet
oskäligt är befunnit, uthan på dhet alt så mycket richtigare tillgå 81
motte, ähr Her Flemming och Her Carl Bonde budne att vara ther öffver. Nu besvära sig Directorerne, att när dhe haffva demonstrerat eder räkningerne, haffve I inthet velat tillåta, att dhe skole vara der hoos, hvilket doch inthet med skääl kan vägras, ty ingen räkenskap kan uptagas med mindre den, som räkningen gjordt haffver, moste stå der brede vid.

Holstenius sade, att Directorerne tilbude sig godvilligen att villja inrymma them bordet, och thet vij inthet hinte hoos them i går, så komme vij åter i dagh att villja see dem vijdare igenom.

Feltherren frågade hvarföre dhe eij ville i dag absentera sig.

Fallentin: I gåhr hade vij Suder-Compagniet före, och dhet gick oss inthet an, uthan Per Andersson. Vände så sitt taal till Ericum Holstenium, att dhet han hade sagdt, att dhe skriffve X för V, skulle han sticka uthi sin egen barm, och vara dhet sjelffver som han haffver vidt dem före.

Ericus Holstenius svarade, att dhe haffve inthet infördt uthi sine böcker alt hvad som är opburit. Vij begärte fördenskul cognitionem rei et status. När jag då talte der om, så löchtade dhe mig; der opå kom dhet ene ordet på dhet andre, och att jagh sade dhet dhe skriffve X för V.

Her Per Baner: Clerus och Cives begära see balancerne uthi Directorernes absentia, och kan inthet haffva till att betyda, att dhe bära balancerne uthom conthoret.

Feltherren gaff tilkänna hvad skuld var på bägge sijdor. Först Directorerne, att dhe vele neka dem balancerne uthom conthoret. 2. Clerus och Cives, att dhe eij vele haffva Directorerne hoos sig när räkningerne slutas skole. Sade så till Directorerne[1]: När the haffva edre qvittancer, så moste I göra dem gott, och haffva edre fulmechtige något opburit, så moste I vara karlar att svara der före.

Danckwarten förmälte, att dhe haffva sagt, att Rijkzens Råd hade förbudit dem till att låta see balancerne.

Fallentin repeterade, att Cabeliou sådant för dem berättat hade.

Her Carl Bonde sade thet samme, att Cabeliou sade till honom, dhet Rijkzens Råd hade förnekat dem samme balancer att communicera.

Feltherren: Clerus och Cives interessere sjelffve der uthi, och kunne fördenskuld väl holla sådanne balancer secrete.

Anders Hindersson: Vij haffva inthet att tala på, när vij få en richtig räkning.

Her Flemming: I moste först öffversee capitalet, att dhet är just, sedan huru der med är handlat, och när alt är richtigt, då sluta balancen.

Anders Hindersson: Vij gjorde så i gåhr, slåendes böckerne igenom, och dhet som richtigt var, läte vij passera, men thet orichtige satte vij NB hoos.

Resolverades äntligen, att Participanterne inthet kunne vägras
82 att see böckerne igenom, och skole Directorerne så länge vara ther ifrån. Sedan behöffve dhe inthet nu att disputera hvad orichtigt är, uthan allenast noterat.

Der med togo alle Participanterne och Directorerne affträdh.

Jönss Hindersson och Anders Hindersson bleffve qvarre uthi Råd-Cammaren. Tackade på alle Städernes vegner för god resolution på dheres gravamina. Bodo sedan att dhe motte förskonas med den Pillousche tullen. Ty sal. K. M:tz befalning var, att dhet

---

[1] *Directorerne*] MS. har i stället, påtagligen genom misskrifning, *Clerum*.

godz som förtullas i Pillou skulle vara frij här i Sverige, och vice versa.

Them loffvades att skola här opå få beskeed, och gingo så här med sin kooss.

Den 13 Martij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Resolverades på Björneborgs, Hernösandz och några flere Norländsche städers supplicationer.

Her Flemming ihugkom om en räkning Casparus König ingiffvit haffver, som inge qvittancer äre hoos, och att man inthet veet om dhet han opsätter för så monge penninger just är accorderat, eller icke.

Oplästes R. Cantzlerns recommendation för Secreteraren Grubbe.

Bevilljades att 1,000 Rdaler skulle giffvas till sal. Fröken Margretas Steenbock moder för hännes præsterade tjenster.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu näst föreskreffne velborne Herrar.

Resolverades på almogens uthi Sudermanland sampt några andre supplicationer.

Den 14 Martij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Boo Ribbing, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Ginge Senaten på Rijkz-salen, att låta der opläsa för Ständerne Rijkzdagsbesluted.

Sedan inkom Henrich Stör, och tilspordes aff hvad authoritet han understod sig att gå och invitera H. F. N:de Pfaltz-Greffvinnan till att gå på salen.

Han svarade, han förstod thet inthet rättare. 83

Frågades hvarföre han lät datera zedelen i Räkne-Cammaren.

Henrich Stör sade, att H. F. N:de haffver fattat store haat till honom, och viste han inthet hvar uthaff dhet kommer.

Feltherren sade, han moste vetta tilbörligen att respectera furstlige personer. Befalte han skulle see till, att han icke bringar något ondt till väga.

Bleff sedan Rijkzdagsbeslutet aff Senaten underskriffvit.

Den 15 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Resolverades på några städers supplicationer.

Underskreffs och några resolutioner.

Den 16 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Erich Rynning.

Oplästes H. F. N:des Pfaltz-Greffvens inlago. Der opå bleff resolverat att giffva H. F. N:de till svar, att Rijkzens Rådh tacka H. F. N:de för dhet H. F. N:de loffvar att vela bära omsorg om Hennes M:tz goda opfödzell, och att H. F. N:de ännu vill continuera i sin charge vid Cammaren till näste rijkzdag; 3. att Rijkzens Rådh tilbjuda sig på H:s M:tz vegner och till dess vijdare ratification vela confirmera H. F. N:de Broborgs hus med andre godz, som H. F. N:de haffver begärat der in under att köpa. 4. Stegborg bliffver H. F. N:de vijdare éffterlåtit, såsom en underpant att njuta, allenast att när H. F. N:de sin gemåhls brudeskattz-penninger vill haffva betalte, att då Cronan sådant ett åhr tilförenne förkunnat varder, då H. F. N:de, när samme åhr är omluppet, skall bekomma 50,000 Rdaler, och åter ett åhr ther effter dhe öffrige 50,000 Rdaler. Der utöffver skall H. F. N:de sedan njuta Stegborg oppå tu åhrs tijdh. Här emot, der Cronan sjelff begärer att inlösa Stegborg, skall dhet i lijka motto H. F. N:de ett åhr tilförende ansäijas. Och sedan heela summan är betalt, skall H. F. N:de äntå beholla Stegborg opå try åhrs tijdh. Och sidst, att man vill recommendera H. F. N:des saker i bästa motto uth till R. Cantzlerens Excell:tz.

84 Inkom Her Larss Sparre och gjorde relation, att han haffver tillsagdt dem som med flottan öffverfölgja skulle, frågandes om dheres entretenement. Bleff den gången inthet der opå resolverat.

Den 18 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Erich Rynning.

Underskreffves en hoop med resolutioner på menige Almogens klagemål.

Den 19 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Erich Rynning.

Underskreffves åtskillige resolutioner för Finnar och Vestgötherne.

Om Mårthen Wewitzers contract resolverades, att han skall bliffva der vid ännu på någen tijdh.

[**Samma dag**] efter middagen vore föreschrefne velborne Herrar in Senatu.

Underskreffs svaret på H. F. N:des Pfaltz-Greffvens postulata.

Den 20 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Boo Ribbing, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson.

Discurrerades om Ståthollerne, och hölts rådeligit, att man ännu något hastigt med dem ingen förandring göra skulle.

Her Nilss Bielcke hölt synnerligen gott vara, att en serdeles Ståthollare förordnades öffver Österbottn, som skulle haffva att obediera Gouverneuren uthi Finland.

Inkommo Ståthollerne, och gaffs them tilkänna aff Feltherren, att man befinner tijden nu falla för kortt till att kunna stadga med Ståthollerne effter regementzformen, der hoos och betenckeligit faller så hastigt något till att förandra, derföre man nu haffver gott funnet, sakerne ännu så gå låtha som tilförende. Och ärnar man i H:s M:tz nampn låta göra instructioner för alle Ståthollare; bad dem, när dhe heem komma, att villja laga så, att almogen icke må haffva orsak att löpa hijt opp och klaga. Ty Rijkz-Råd vele tala till Ståthollerne när någre klagemål här effter komma hijt opp.

Rijkz-Ammiralen proponerade om dhe godzen, som han nedre 85
uthi Vestergöthland mist haffver.

Feltherren svarade: Man vill tagat i betänckjande, och kan inthet mehr än tillbörligit vara, att han haffver ett åhrligit underhold.

Den 22 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Nilss Bielcke, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Underskreffves några resolutioner och åtskillige andre privata.

Discurrerades om Bengt Kaffles prætensioner emot Henrich Stör, och sade Her Flemming, att Bengt Kaffle vill giffva sig till fridz, så frampt Störs supplicationer kunne bliffva uthleffrerade uthur Cantzlijet och Hoffrätten.

Den 23 Martij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Resolverades att Her Thure Sparre skall bliffva Ståthollare uthi Nyköping.

Discurrerades om dhet som skall svaras på Rijkz-Cantzlerns här ankompne memorial.

Inkommo Participanterne säijandes sigh haffva varit på conthoret och bodo DD. NN:der ville giffva dem ett önskeligit svar, huru dhe sigh skole anställa, effter Compagniet en god deel är ruinerat.

Feltherren svarade, att Senaten haffver ännu inthet fulkomlig hafft tijdh dhe sakerne att öffversee. Hölt vara bäst om man sätter en viss dag, på hvilken man kan taga dem före.

Danckwarten: Vij begäre att capitalet motte komma uthur dheres händer, förty innan åhr och dag är icke ett skepp igen.

Feltherren exaggererade, huru otilbörligen Cabeliou procederat haffver, menandes thet haffva varit skeedt genom Hollendernes anstifftan, att skeppen så skulle komma sin koos; och är allenast nu till göra med dhe skeppen som här ligge; om och de skeppen skole sin koos, så moste man taga caution både på skepp och godz.

Der med togo dhe affträd. Och bleffve sedan åtskillige breff underskreffne.

---

86 **Den 26 Martij** [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner.

Her Flemming gjorde relation, att han hade varit på conthoret, och finner vara gott om man skulle låtha Compagnietz skepp löpa åth Archangel.

Feltherren: Kan skee vij få ther ingen spannemål.

Her Flemming: Om dhe icke få, så haffver Stenman penninger till 10,000 Daler, att man då kan köpan. Rästen kan han och väl der till skaffa.

Discurrerades elljest, om dhe på någon ort med proufijt skulle segla, så moste thet skee på Straten.

Resolverades att dhe fem städernes skepp skulle löpa åth Archangel, ty dhe kunne och taga 50 eller 60 flijter, och vinna något med confoy.

Secreteraren Grubbe opläste dhet svar, han conciperadt haffver på R. Cantzlerns memorialer.

Discurrerades något om Kopper-Compagnied. Och mentes om kopparen skulle släppas löös, då vore bäst att Kopper-Compagniedt upbrachtes, ty Cronan vore bättre der medh tjent, och kunne man der igenom stabiliera factorien sampt Compagniedz-skeppen.

Her Axell Baner: Thet är bättre att Compagniet bliffver dresserat på inländische än fremmande.

Her Gabriel Gustaffsson: Thet skall ingen quæstio vara: om vij förmå taga op Kopper-Compagniedt, så skall dhet och vara Cronan till en träfflig nytto.

Her Flemming: Thet är och monge andre nyttigheter med detta Compagniet, ty köpmannen skulle och tå inthet så gapa effter kopparen som han nu gör.

Discurrerades sedan om H:s M:tz Frökens gifftermål.

Her Per Baner: Om Churfurstens aff Brandeburg son vill mutera sin religion och göra hvad vij honom föreslå, hvad stort betänckjande skulle då infalla? Sveriges Crono kunde aff ingen bättre stöd haffva, än aff denne. Och skulle vij bliffva formidable hoos alla nationer.

Her Gabriel Gustaffsson framstälte discursvijs hvilket bättre vore, att få en Konung som drager land och rijke till oss, eller om vij få en fattig herre, som skulle aff Cronans nåder leffva. Inducerade sedan, huruledes dhe fremmande haffva här tyrannizerat, och mente äntligen en inländisch Konung vara nyttigare än fremmande.

Her Per Baner svarade, att dhe herrar, som förr haffve kom- 87
mit hijt, haffve inthet fått en Svensch fröken.

Feltherren: Aff en ländsch skulle flere dissensiones komma.

Her Gabriel Gustaffsson: En Svensk skulle bättre kunna circumscriberas legibus än som en fremmande.

Sade så vijdare, dhet andre konungarijke äre mäst bleffne mechtige igenom gifftermål, och skole dhe Svenske ingenia här effter icke vara så servilia som dhe för detta varit haffve.

Elljest så haffver Sverige en deel i Pryssen, och den andra Brandenburgicus. Går gifftermålet fort, så kunne vij stå med en foot moot Pålacken.

Her Per Baner: Går thet fort, så haffver Gudh underlige ting med oss i sinnet.

Her Gabriel Gustaffsson: Churfursten trachtar dereffter för den orsaken skull, att der våre saker här effter icke gå fort i Tyskland, så kan [hans son] aldrig bliffva Churfurste.

Feltherren: Fremmande herskap och religionen skole göra dhet största affsky.

Her Gabriel Gustaffsson: Vij haffve altid farit så illa aff inhemsch härskap, och mycket bättre skall man kasta en fremmande tyran aff sigh än en infödd.

Her Flemming: Bispernes välde haffver för detta varit en stoor orsak till vår ruin.

Greff Per: Om Churfursten seer att vij draga honom här uthinnan vid näsan, så skall han heelt och hollit slå sigh till Pålacken och bliffva vår fiende.

Opllästes R. Cantzlerns breff till Senaten öffver samma ärende.

Her Per Baner: Vij see att Churfursten aff Brandenburg haffver alt sedan dhet hopped honom gaffs mycket caresserat dhe våre.

Her Flemming: Jag troor näplig att vij skole finna skääl att kasta omkull hvad sal. K. M:t sjelff velat och ärnat haffver.

Her Per Baner: Vij haffve aldrig taget en fremmande aff unge åhr, uthan dem som gamble herrar varit haffve; sedan haffve dhe samme och icke hafft Svenske hustrur.

Her Gabriel Gustaffsson: Pommern moste der igenom läggjas under Sveriges Crono jure perpetuo.

Greff Per: En caution moste vara att han icke förer oss i krijg med Holländeren för land Gülich skull.

Feltherren: Icke heller moste den ringeste officiant här i Sverige vara aff fremmande, uthan här inrijkes född.

88 Her Gabriel Gustaffsson: Vij moste säija om vij befinne dhet nyttigt eller icke.

Her Flemming: Jagh må säija att aff fremmande herrar bör honom någon annan inthet föredragas.

På samma mening föllo och alle dhe andre velborne Herrar.

Her Gabriel Gustaffsson: Här är först votum patris, sedan statuum; och när dhet skeer, så skall H:s M:t Princessan dhet inthet kunna uthslå. Och vij haffve starkare skääl till att säija jaa än neij.

Resolverades att gruffvan skulle restitueras Her Erich Rynning.

[**Samma dag**] effter middagen voro tillsamman hooss velborne Her Per Baner: Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming. Grefve Per Brahe.

Oplästes Greff Casimirs breff angående hans kröijare.

Her Gabr. Göstaffsson: Åhr honom någon orätt vederfarin, då är bäst han förer dhet uth ved Hoffrätten.

Elljest om Rassborgs greffveskaps ränta sades, att den sampt hans egne godz skulle bliffva uthi qvarstad, till dess Greff Steen citeras och dömes. Och terminus comparitionis kunde sättjas innan åhr och dagh, eller på halfft åhr.

Her Per Baner mente han skulle inthet citeras, ty han inthet haffver vyrdat sal. K. M:t en gång med breff, mindre att han en gång skulle draga tijt H. K. M:t var.

Bleff sedan discurrerat om regeringsformen.

Och hölts gott att i Hoffrätten bliffver Her Gabriel Gustaffsson, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie och Her Åke Axelsson.

I Krijgzrätten: Marsken, Her Åke Tott, Her Gustaff Horn, Her Herman Wrangell och Her Johan Baner.

Uthi Ammiralitetet: Rijkz-Ammiralen, Her Claes Flemming och Her Erich Rynning.

Uthi Cantzlijet: Rijkz-Cantzlern, Her Per Baner, Her Steen Bielcke och Her Per Sparre.

Uthi Cammaren: Först en Skattmästere, sedan Her Carl Bonde och Her Matthies Soop.

Rijkzens Marskalck: Her Axell Baner.

Rijkz-Tygmästare: Linner Torstensson.

Rijkz-Stalmästere: Her Thure Sparre.

Rijkz-Jägemästere: Carll Hård. 89

Öffver Burg-Greffve i Stocholm: Her Johan Skytte.

Landzhöffdingen i Upland: Her Larss Sparre.

Landzhöffdinge i Vestergöthland: Johan Lilliehöök.

Landzhöffdinge i Norre och Södre Finland med Åland: Ernst Creutz.

Landzhöffdinge i Småland och Öland: Bengt Kaffle.

Landzhöffdinge i Vässmanland, Sölff- och Jernbergzlagen: Thure Sparre.

Landzhöffdinge i Carelen: Her Åke Oxenstierna.

Landzhöffdinge i Östergöthland: Broor Andersson.

Landzhöffdinge i Sudermanland och Näricke: Knut Posse.

Landzhöffdinge i Tavasteland och Nyland: Jesper Andersson.

Landzhöffdinge i Dalarne: Per Nilsson.

Landzhöffdinge i Värmeland och Daal: Jönss Bonde.

Landzhöffdinge i Norlanden och Lapmarcken: Per Erlandsson.

Landzhöffdingen i Österbottn och Ulaborg: Arffved Horn.

Landzhöffdinge i Estland: Henrich Flemming.

Landzhöffdinge i Ingermanland: Nilss Assersson.

Landzhöffdinge i Liffland: Her Gustaff Horn, Her Åke Tott, Her Johan Baner, Larss Kagge.

I Preussen: Her Herman Wrangell.

Præsidenten i Jöneköping[1]:

Præsidenten i Åbo: Her Jönss Kurck.

Præsidenten i Dorpt: Her Philip Scheding.

Den 27 Martij [1633] voro hoos velborne Her Per Baner församblade Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Her Gabriel proponerade, huruledes han ärnade att låta anrätta ett factorie vid Tyresjö; frågade om han några privilegia der till skulle behöffva. Ty på den ene sijdan spelar Cronones rätt, och på den andre sijdan adelige privilegia och frijheter.

Greff Per Brahe meente, att han må göra på sitt godz alt hvad han vill, undantagandes dhet som vore jus majestatis.

Oplästes H:nes M:tz Enkjedrottningens breff angående den Dan-
90 ske Gesandtens Christian Penses värff, att H:nes M:t ville loffva Hertig Ulrich H:s M:t Fröken till gemåhl. Och som svaret befans aff H:s M:t apposite nog att vara giffvit, så resolverades, man skulle animera och bedja H:s M:t, att där något sådant ytterligare an-

[1] Som bekant är, kom Göta hofrätt till stånd först följande år.

modat varder, H:s M:t tå nådigst täckes förbliffva vid samma resolution, och remittera dhet ährendet till Rijkzens Rådh och Ständer, såsom dhe der till en deel dhe förnembste interessenter ähre. Sedan skall man och låta vetha H:s M:t, att man haffver skriffvit till Fru Ebba Leijonhuffvud, att hon ville taga opå sigh till att bliffva H:nes M:tz Frökens Hoffmästerinna, och att man ville afftala med M. Johan Matthiæ, dhet han jämpte predikoembetet högstbemälte H:s M:tz institution sigh skall uppåtaga.

Discurrerades om then memorial, som Her Gabriel Gustaffsson och Her Matthies Soop skall giffvas till att beställa när dhe komma uth till H:s M:t Enckjedrottningen. Och mentes summa capita der aff att böra bestå, först uthi helssning och condolence; 2. att dhe med flijt driffve dhet som kan vara nödigt till sal. K. M:tz lijkz kostelige prydning, uthförssell och sedan begraffning; i synnerheet kunne dhe beställa kistan effter H:s M:tz villje och Rijkz-Cantzlerns betänckjande, och som dhet kan vara reputerligest hoos den fremmande nationen.

Inkallades Mårten Wewitzer, och frågades om han hade fått befalning aff Rijkz-Cantzlern att låta beställa en sölffverkista till sal. Kongl. M:tz lijk. Responderade: Neij.

Continuerades så vijdare i discursen om Her Gabriels och Her Soops depesche.

Och bleff resolverat der uthi att insättja:

1. Att der Gesandter från åthskillige orter till H:nes M:t kunne ankomma, anten till att condolera H:nes M:t eller med andre verff, dem skole dhe uptaga och effter dheres verff tilbörligen expediera, doch så att dhe, hvad som concernerer rijket, och hvad der aff dependerer, först remittera hijt till Rijkzens Rådh.

2. Skole the och befalla och tillholla Cantzlij-personerne, att dhe icke någre breff och befalninger, ehuru ringa dhe vara kunne, præsentera att underskriffvas, för än som dhe dem öffverseedt haffva.

3. Skole och Her Gabriel och Her Soop med flijt fråga effter hvilken som sal. K. M:tz saker, synnerligen skatuller och egne skrijn, haffver händer emellan, aff hvem dhe ähre igenom sedde och förseglade. I lijka motto granneligen fråga effter dhe clenodier, sölffsmide, the 12 sölff-apostlar, tappetzerier och hvad annat mehra, 91
som sal. K. M:t och H:nes M:t Drottningen dijt uth med sigh fördt haffver. Item ransaka effter sal. Kongl. M:tz vapn, byssor, verior, hästar, carettor och paulun och alle andre stallsaker.

4. Skole dhe och emot den tijden alt bliffver färdigt, och dhe förmena hemreesan skall företagas, Rijkzens Råd föruth advertera, på hvad dagh och tijdh dhe förmena att vela läggja der ifrån.

5. Her Gabriel och Her Soop vele och, så snart dhe dijt öffver komma, sända en aff dhe skickeligeste edellmän heem, som kan bliffva H:nes M:tz Frökens Marskalck.

Dhet öffrige, som uthi memorialen icke kan så specificeradt bliffva, skall ställas uthi dhe gode Herrers egen discretion och försichtigheet, i synnerheet att dhe inthet underlåta tijdigt och offta om alle saker att communicera.

Den 28 Martij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Var Hans Berndes inne, och gaffs honom sitt affskeed åth Muschou, tå honom i lijka motto bleff befallat, dhet han skulle förtrösta Storfurstcn om dhe harneschen, att dhe vist skole bliffva præsterade.

Hans Berndes loffvade sigh alt troligen skola beställa, och togh der med sitt affskeed.

Inkom Mårten Wewitzer, och begärtes aff honom dhet han skulle giffva sin obligation, att han vill förskaffa alt hvad som till sal. K. M:tz begraffning kan behöffvas.

Wewitzer sade, han ville göra hvad han kan, allenast han får vetta hvar han skall bekomma betalningen derföre.

Feltherren sollicitcrade för Greffve Magni effterleffverska, att hänne motte efftcrlåtas att holla begraffnings-collatzet på Vesteråhs slott, hvilket mentes väl att kunna effterlåtas.

Inkom Casper Köning, och bleff honom aff Her Flemming förehollet, att sedan man haffver igenomseedt hans räkninger uthi Cammaren, och gott är befunnet, att med någre posters liqviderande skulle opskjutas till dess nöijachtige qvittancier med framlägges, så haffver han sigh der på besvärat, och beskyldt Cammer-Råd, att
92 uthaff dem skedde honom våld och orätt, och att man allenast favorizerade den, man vore gunstig; begärte så att vetta hvem der med förstås skulle.

Casper änskyllade sigh, dhet hans ord inthet så haffve fallit. Sedan så är dhet ju vist, att alle dagar bliffve folck expedierade; men han kan till ingen ändskap komma. Så är han och uthropat, att han och 24,000 Daler straff giffva skall; veet inthet hvarföre.

Feltherren reprocherade dhet altid vara brukelig, att man alla uthgiffter verificerar med qvittancer; ihugkommandes der jämpte något taal, som Casper skulle haffva fält der uthe i Tyskland om sal. K. M:tz blodige skjortor.

Casper svarade, om thet är sant, tå är han eij värdig att komma någon redelig man under ögonen. Excuserade sigh och der hoos, att han på den orten stadder var, som med sal. K. M:tz lijkz handterande inthet var att ändra. Och dhe må svara, som der till orsaken varit haffve; han rådde inthet derföre.

Sade sig och haffva uthvijst Hertig Franss Albrecht uthur cammaren, där K. M:tz lijk opskars, så och bedit Marskalcken Crelssheimb, han skulle inthet låta så mycket folck komma hijt.

Elljest qvittancierne belangande, sade Casper att sjelffve materien är till ställe, hvilken är bevijs gott nogh. Och vore för dhe 6,000 Rdaler knapperne och ett cleinod der hoos.

Her Flemming: Vij begäre till att vetta, huru högt dhe sakerne äre æstimerade, såsom sadelen, knapperne och regalierne.

Feltherren frägade om Casper inthet hade sagdt åth Tönies, dhet han inthet skulle röra ved sal. K. M:tz skatull.

Responderade: Hvad skulle jagh göra migh till fiende med alle?

Oplästes concepted aff Mårthen Wewitzers fulmacht.

[**Samma dag**] effter middagen vore föreskreffne velborne Herrar uthi H. N:des Her Per Baners logemente tilstädes.

Discurrerades om Her Axell Baners frågepuncter angående stalledz transportation från Strömssholm till Ulffvesund, och bleff resolverat, dhet en deel aff Barckarebyn skall läggjas der in under. Sedan att Tumbo, Öija, Vestermo, Råby och Lijesta sochner skole göra dijt dheres dagsvercken. 3. Skall och Vesteråhs ladugård revoceras uhr arrendet, och till stalledz behoff leffreras från Ubsala 2,000 lass och ifrån Örebro 700 lass. Men till stallet här i Stocholm skall tagas alt höö, som faller vid Ladugården, på Skeppar Oloffs eng, Kakenäset, Hussernevijk och Valmerssön. Item vid 93
Svartssjö, Vantholmen och Ellegarn. Stoden belangande, så skole 30 der aff lämpnas vid Strömssholm till inventarium, och ett hundrade gamble stodh altid bliffva vid Ulffvesund, till dem som der tilförenne ähre.

Oplästes den memorial, som skall medgiffvas velborne Her Gabriel Gustaffsson åth Tyskland.

Befaltes Johan Månsson att gå till Bothved Raffvelsson och säija honom, dhet han gör en skrifftelig relation, huru om K. M:tz saker i Tyskland ähr procederat, hvar cantzlij-sakerne äre vägen tagne, hvad inventaria der finnes, hvem dem under sine händer haffver, och aff hvem samme inventaria antecknade ähre.

Underskreffs ett breff till Feltmarskalken Her Herman Wrangell. Item till Greffve Johan Casimir. Bevilljades och Greffve Steens tjänare ett försvarelse breff till lagh och rätta.

Den 29 Martij [1633] voro till Rådz församblade uthi H. N:ds velborne Her Per Baners logemente: Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Bleff aff Hoffrätten defererat till Rijkzens Rådh om en tvist, som ähr emellan sal. Erland Björssons arffvinger, nembligen Carl Christersson och hans medarffvinger, på den ena, och sal. Jacob Jacobssons barn på den andre sijdan, förfrågandes sigh hvad resolution och domb som giffvas skall, när sådanne casus sigh tilldrage, att en döör som inge föräldrar eller syskon effter sig haffver, som erffva kunne, uthan allenast syskons barn och syskons barnabarn, om dhe tillijka må vara arfftagande?

Så endoch effterskreffne skääl pro affirmativa sententia holla kunne, såsom: 1. Åhr uthi den gamble lagen, som elljest kallas Medellagen, sådant uthtryckeligen tillåtit med desse ord: *leffva barn effter flere samsyskone, taga broders barn broders lutt och systers barn systers lutt alt in till fempte man, än tå att antingen*
94 *leffvi broder eller syster.* 2. Haffva framfarne Sveriges Konunger thet samma gillat, och serdeles sal. Konung Johan, högloffig i åminnelse, uthi en sin domb emellan fru Görväl Abrahamsdotters arffvinger, affsagd med desse ord: *uthi dette fall* (nembligen i sidearff) *ärffves och alt ned in till fempte man, antingen der leffva broder eller syster, som lagh säger.* 3. Bevijses thet samme aff ett gammalt dombreff, giffvit aff Rijkzens Råd anno 1507, der uthi icke allenast en slijk casus så affdömes, uthan och bjudes effter föreskreffne Medellagen uthi sådanne arff framdeles så att dömma. 4. Finnes här på åthskillige exempla, att så väl fordom som nu uthi mannaminne således erfft ähr: Likväl medan här emot, och att syskons barn och syskons barnabarn tillijka med hvar annan eij kunne vara arfftagande, finnes

efiterskreffne krafftige rationes, såsom: 1. Kommer dhet aldeles öffver ens med Gudz lag, Num. 27. 8, der Gudh befaller giffva näste skylman arff, der inge brystarffvinger till ähre. 2. Giffver den naturlige lagen med, att såsom den skylleste är kärast, altså må och den samme arfftaga för den, som den döde mindre vidkommer. 3. Åhr till att see aff vår authenticerade tryckte lagbook, att sedan som uthi dhet 2 och 3 Cap. i Erffda-balcken uthi Landzlagen åthskillige skylskapsleder i sijdo- och baakarff ähre opräknade vordne, då tilsättes denne algemene faste regula: att när som vijdare i slechten delas emellan dens dödes arffvinger, och ähre honom icke jämskylde, uthan annan närmare, då skall den som närmare är, taga altsammans, och giffva inthet uth i andre slechtenne. 4. Sedan hvad Medellagen vedkommer, hvilken tilförenne bleff allegerad, så moste man inthet ansee hvad tilförenne haffver lag varit, uthan fast mera holla sigh vidh vår authenticerade lags uthtryckta mening och grund, att dhe som domareembete bekläda måge förvissade vara, hvar opå dhe sin sentens och domb grunda skole. Offvanbemälte ord i Medellagen äre och icke genom något förseende uthelåtne aff vår lagh, dy the finnas igen in varietatibus, icke att man der effter döma skall, uthan allenast till underrättelse 95
om den åtskildnad, som är emellan gambla och nya lagen; uthan synes heller med skääl vara uthslutne, aldenstund dhe strijda både emot Gudz och naturlig lagh. 5. Salig Konung Johans och Rijkzens Rådz domar äre i sit tilbörlige höge värde, doch kan aff dem icke mehr beslutas, än att dhe uthi detta arffall Medellagen efftерfölgdt haffve. Men aldenstund der om annorledes stadgat ähr, och desse och andre flere sådanne domar icke öffver ens komma med vår tryckte lagh, må man dem icke bruka och draga till någon rättelse och effterdömme; ty oansedt icke ovanligit är, att ny lagh med gammall uthtydes, likväl må thet icke skee när dhe äre emot hvar annan, uthan heter tå, quod constitutiones et leges, tempore posteriores, potiores sint iis, quæ ipsas præcesserunt. Ytterst och till dhet 6. kunna exempel icke mycket binda, aldenstund man uthi trätors affsäijande icke så mycket moste ansee hvad skedt är uthan hvad lagen säger. Dy ehuru väl exemplis kan giffvas vitzord, dhe som icke i beskreffven lag finnas, eller och der dhe med lagen öffverenskomma, doch der dhe der emot sträffve, moste man mehra beskriffven lagh än exempel achta: Hvarföre, sedan alle desse rationes nogsampt äre pondererade, var heela Senatens mening och resolution, att den som i en sådan casu den döde närmare är skyld, han bör ärffva; men dhe som in gradu remotiori äre, kunne inthet gå till arffs med dem andre.

Oplästes sedan Laurentii Vivallii saak, och bleff discurrerat, att man skulle sända honom till Ingermanland.

Rijkz-Ammiralen meente, om han deporteres dijt så begår han flere skälmestycker sedan än tilförende.

Her Gabriel Gustaffsson ihugkom sedan, dhet Vivallius haffver varit till rätta uthi Danmark, och der haffve varit edsvorne vittne. Elljest Hoffrättens fundamentum till att optaga den saken, så haffver varit crimen falsi, hvilket uthi Danmark är simpliciter förbijgånget.

Her Åke Axelsson: För crimine falsi bliffver han och nu här dömbder.

Feltherren: Om vij icke hade tagit honom fast för dhe mistanckar skull man till honom hade, så hade den saken med Ulff Grijps dotter för Hoffrätten inthet kunnat optagas.

Her Flemming: Om Konungen i Danmark hade låtit klaga honom an för dhet han bröt fängzlet, så ginge Vivallius aff med huffvudet. Sade och att Erich Krabbe haffver mycket favorizerat Vivallio in spe att få köpa aff honom alle Ulff Grijps godz.

Her Gabriel Gustaffsson: Om jagh hade hafft dhe samma vittnen som dhe uthi Danmark, så hade jagh och fält samma domb som Krabben.

96 Feltherren: Till liffvet kunne vij inthet döma honom.

Greff Per: Thet är inthet tviffvel att han är en skälm, men till liffvet kan han fördenskuld inthet dömas, uthan till stupone, eller att honom brännes märkje i pannan. Elljest om han skall haffva hustrun, bör decideras uthi Capitlet.

Her Gabriel Gustaffsson: Min dom är att han skall deporteras och vara infamis propter crimen falsi. Men vill Danus sända hijt och klagan an, så kunne han väl dömas till liffvet.

Äntligen fans gott att differera denne acten till vijdare betänckjande.

[**Samma dag**] effter middagen vore hooss velborne Her Per Baner tilstädes Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Greff Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Oplästes Bothved Raffvelssons skrifftelige relation angående hvadh honom om Kongl. M:tz saker vitterligen var.

Oplästes ett svar som på H:s F. N:des Pfaltz-Greffvens inlago giffvas skulle.

Item Secreterarens Grubbens memorial till Rijkz-Cantzlern, hvilken och bleff underskriffven.

Underskreffs ett breff till H:s M:t Enckjedrottningen.

Den 30 Martij [**1633**] effter middagen vore hooss velborne Her Per Baner tilstädes Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Oplästes någre breff ankompne från Rijkz-Cantzlern, Fegræo och Salvio.

Underskreffs breff till Cantzlern.

Discurrerades sedan att inthet, som aff någon importance vore, uthi Cammaren skulle företagas och slutas uthan communication med hela Senatu.

Oplästes Bönedags-patentet, hvilket befaltes att låta tryckja.

Rijkz-Ammiralen ihugkom sine besvär, och begärte att få vetta hvar han skall få sitt igen.

Mente om han finge lösa ut Casparum på Drottningeholm, och han finge sedan behollat till underpant, både för dhe 5,000 Rdaler han åth Casparo giffver, och sedan för thet han vijdare haffver att fordra.

Bleff den gången inthet der opå resolveradt.

Den 2 Aprilis [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammi- 97
ralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Företogs regeringsformen, hvilken punct ifrå punct bleff opläsin, och mentes att der uthi vore en Berg-Öffverste förgätin, som med rätta borde vara en aff Rijkzens Rådh.

Oplästes sedan förslaget på hvars och ens löhn in Collegiis.

Discurrerades om dem som älst äre in Collegiis, att dhe må bekomma 400 Rdaler mehre, än the andre theres colleger bekomma.

Her Gabriel Gustaffsson: Bäst giffva dem alle lijka mycket, nembligen 2,000 Rdaler, om staten dhet kan tåhla.

Feltherren: Man kan giffva 1,600 Rdaler öffver huffvudet, och låta Senioribus Collegiorum få någon annan recompense för sitt omak.

Bleff inthet vist beslutet.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Befaltes Stör att han skulle gå till dhet Mechelburgische budet och förnimma om han haffver åhrende till H:nes M:t. Item om han sjelff vill öffvergiffva sitt creditif, eller om han vill sända thet hijt op; och skulle han thet säija i samptlig Rådetz nampn.

Continuerades med igenomläsningen aff regeringsformen.

Igenkom Stör, refererade att thet Mechelburgische budet begärte mundtlig att få affläggja sitt värff, sade och thet han haffver creditif.

Honom befaltes han skulle gå till honom och hämpta op creditifvet.

Stör kom sedan igen med creditifvet, hvilket bleff opläsit.

Delibererades hvem som honom svara skulle, och på hvad språk.

Föreslogs Greff Per, att han dhet ville förrätta, och att Her Johan De la Gardie, Her Åke och Axell Baner skulle vara med uppe ved audiencen; och kunde man svara honom på Tyska.

Greff Per meente, man skulle svara honom på Svenska; förty man bör inthet mehr hedra en annars än sitt eget tungomåhl.

Her Åke och Greff Per vägrade sigh, ex ignorantia linguæ Germanicæ, att dhe inthet kunne föra ordet; ty resolverade Her Gabriel omsider, att han ville tala, doch med den beskeed, att här effter ingen skall vägra sigh när på honom något voteres. Och skall audiencen giffvas uthi förmaket.

98 Elljest när han går opp skall han föras aff Hoffmästaren och en annan aff adell.

Infordres Stör, och befaltes giffva H:s M:t här om tilkänna, och förnimma om thet kunde skee förr- eller efftermiddagen.

Bleffvo sedan Her Flemming och Her Axell Baner förordnade att gå till H. F. N:de Pfaltz-Greffven med svaret på H. F. N:des inlago, och så dereffter att tala med H. F. N:de och dess gemåhl om Gesandtens audience.

Henrich Stör kom til bakers från Gesandten, sade att han ville vara tilredz, när han bliffver fordrat opp till audience.

Her Axell Baner kom igen, gjorde relation att H. F. N:de och Palatina mente om audiencen, att vara beqvämast att den skedde när klockan 9 slogo förmiddagen, och att den skedde uthi den indre cammaren.

I den andre saken tackade H. F. N:de för godh benägenheet; bad dhe gode Herrer eij ville taga til mistycke, effter han gjorde sådant för den ovissheet, man här i verlden leffver uthi, och att försäkra sine barn något.

Oplästes den fulmacht sal. K. M:t haffver giffvit Mårten Wewitzer på hans Ränttemästare-embete.

Inkom den unge Pattkell, och bleff honom pålagdt, att han prestaff för Mechelburgische budet vara skulle, och tillsee att han bliffver väl tracterat.

Discurrerades om Her Gabriel Gustaffssons resa, och sade Her Gabriel, dhet han ville draga för åth ned till Calmare, att eij längre dröija må med reesan, och kan han få penninger effter, så vore gott; får han inge penninger effter sigh, så vill han icke deste mindre see till att kunna gå sakerne igenom; doch så vill han der hooss vara excuseradt, om icke alt på den händelse kan skee med fäderneslandzens heder och reputation.

Her Flemming sade, han ville see till att kunna skaffa Her Gabriel 6,000 Rdaler i händerne.

Taltes om nådeåhren för Officerers enckjor.

Her Flemming sade, att der med holles ifrå Johannis till Johannis, så att tilkommande åhrs räntta ähr nådeåhret för den, hvilkens man i detta åhr för Johannis nästkommande kan död vara. Sade och, att elljest monge inconvenientia följa skulle, om en förandring der uthi skall göras; och kan inthet Cronan tå frij hollas med 40,000 Rdaler.

Feltherren: Man skulle inthet giffva åth någon nådeåhr; uthan [för] att evitera exempel, så vore bättre gratificera en person med en summa penninger, när en extraordinarius casus sig tildrager, som med sal. Her Johan Sparre och Her Carl Baner skeedt är.

Greff Per: Att giffva 2 åhrs räntta sedan en död är, skall giffva ett stort slag uthi ränttorne, vid hvilken mening the andre velborne Herrar och så vore.

---

99 **Den 4 Aprilis** [1633] vore hooss velborne Her Per Baner församblade Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

1. Oplästes och underskreffs en memorial för Her Gabriel Gustaffsson på någre ährender hooss Rijkz-Cantzlern att ihugkomma.

2. Her Per Baner gjorde relation öffver dhe contenta, som finnes uthi Feltmarskalckens H. Wrangels sidst ankompne breff.

3. Bleffve nye Uthskriffnings-Commissarier förordnade, som uthskriffningen uthi alle landzändar här i rijket till den 1 Maji begynna skulle, nembligen uthi

Upland .... 1.	Henrich Flemming. Erich Erichsson.
» .... 2.	Per Erlandsson. Jonas Buræus.
Sudermanland	Bengt Kaffle. Casper Otto Sperling
Cronebergs Lähn	Otto von Scheding. Per Mattzsson.
Calmare Lähn	Her Johan Gyllenstierna. Isack Hindersson.
Scharaborgs Lähn	Per Jöransson. Johan Lilliehök.
Väsmanneland	Her Thure Sparre. Jesper Andersson.
Näricke	Her Gustaff Leijonhuffvud. Jonas Persson.
Vermeland	Jönss Bonde. Anders Haraldsson.
Jöneköpings Lähn	Åke Hansson Soop. Knuth Drake.
Vester Norlanden	Anders Körning. Melcher Vernstedt.
Östre Norlanden	Ernst Creutz. Björn Christersson.
Östergötland: Östanstång	Her Larss Sparre. Per Andersson.
» Västanstång	Her Claes Christersson. Erich Andersson.

4. Oplästes Episcopi Aboensis supplication, der uthi han be- 100
gärer, att med tijenden uthi Finland motte hollas på samma sätt som här i Sverige.

Resolverades dhet almogen skulle aff Gubernatoren tilhollas att uthgöra dheres rätta och vanlige tiende. Elljest Pargas sochn then han begärer för sin hustru, ther hon honom effterleffver, kan inthet tillåtas, uthan han kan sökja sigh uth paar gårder i sin liffztijdh, och hans hustru, så länge hon är enckja, att njuta.

5. Bleffve aff Her Axell Baner några ährender proponerade, angående stallet vid Ulffvesund, ther opå honom loffvades skriftelig beskeed.

6. Underskreffs breff till Her Philip Scheding, Her Johan Skytte och Her Herman Wrangell. Item till alle Bisper och Superintendenter om Bönedagarne, som detta åhret hollas skole.

Den 5 Aprilis [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axel Baner, Her Erich Rynning.

1. Oplästes ett breff från Ståthollaren på Nötheborg Johan Kinmundt. Item ett pacquett med aviser från Secret. Nilss Nilsson.

2. Oplästes Petter Kruses supplication, der uthinnan han sigh besvärer, att honom uthi Räkne-Cammaren emot sal. K. M:tz contract skeer förnär på gåhrmakerijedt, i dhet med honom på Rijkzdaler in specie är contraherat, och han likväl moste taga kopperpenninger 14 m:k för en Rdaler, oachtad att Rdalern då 16 eller 17 m:k gullit haffver.

Han bleff infordrad och förehollen, att sal. Kongl. M:t aldrig haffver valverat Rdalern på dhet sätted, uthan en hoop åckrare; derföre kunne den valvationen inthet gälla.

Petter Kruse svarade, att hans contract lyder på Rdaler, eller som han går och gäller.

Her Flemming sade, att honom allaredo i fjool remonstrerades, dhet uthi Cammaren ingen annan ordning göras kunde. Han skulle haffva protesterat för än han tog emot penningerne, hvilked han inthet gjorde, uthan sedan åhret var omkring.

Petter Kruse svarade att räkninger göres aldrig för än åhret ähr förbijluppet. Dermed befaltes honom taga affträd.

Her Flemming sade: Att göra förandring på värderingen, skall 101
vara mycket betänckeligit för Cronones böcker skuld. Ett ondt

exempel skulle och ther aff förorsakas, och vore bättre att giffva honom en förähring för sitt skadestånd.

Vid samma mening voro och the andre velborne Herrar, och resolverades, att 2,000 Rdaler skulle göras honom therföre gott uthi sitt arrende.

3. Her Gabriel Gustaffsson discurrerade om begraffningsprocessen, och att dhet motte matureras hvad der till hörer.

Infordrades Mårten Wewitzer, och bleff honom förehollit och vijst uthaff Secreteraren Nilss Nilssons breff, att inthet kläde var än tå kommet till Wolgast. Mårten mente, att dhet väl skulle vara där vid denne tijden.

Frägades honom sedan om vapnerne, som stickas skulle.

Responderade: Han viste inthet huru högt the kunne komma till att kosta, för än han finge see hvad arbete der på vore.

Inbures någre stickade cornett, som vid Leipzich voro eröffrade.

Mårten begärte tijdh till att betänckja sigh in till klockan try effter middagen; tå ville han ther opå giffva beskeed.

Togh så der med affträd.

4. Her Gabriel Gustaffsson togh sitt affskeed uthur Senaten., och bleff på bägge sijdor lycka och välsignelse önskat uthi dheres reeso, desseiner och förehaffvande.

5. Dhe fem Capita Collegiorum, nembligen Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming och Grefve Per Brahe underskrefvo sedan theres reverser.

Discurrerades sedan, att respecten uthi detta Collegio moste vara så stoor som den tijdh sal. K. M:t leffde, elljest skall hela regementet gå öffver ända. Allegerades Cantzlerns exempel, huruledes han tilbjuder sigh att taga ordre aff Senaten.

Feltherrens mening var, att om någen här emot peccerar, då vore han skyllig att svara der till in för Rijkzens Ständer.

6. Än underskreffves fulmachter och instructioner för Uthskriffnings-Commissarierne.

Item collation för M. Sven Vigelio, att bliffva Lector Theologiæ uthi Åbo.

För Jönss Hindersson på Secreteriated i Åbo Hoffrätt.

Bleff än ett breff underskriffvit för gamble Ryttmästaren Erich Jägg på ett hemman Råby uthi Dingtuna sochn, att njuta i sin och sin hustrus liffztijdh.

---

102 **Den 6 Aprilis** [1633] voro in Senatu tilstädes Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Per Baner, Her Claes Flemming,

Grefve Per Brahe, Her Carl Bonde, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Oplästes trenne breff ankompne ifrån Gouverneuren Her Gabriel Bengtsson, på hvilke och strax bleff resolverat.

Resolverades på någre supplicationer.

Underskreffves fem Latinische pass för compagnie-skeep, som skulle till Archangel.

Den 9 Aprilis [1633] voro in Senatu tilstädes Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

1. Underskreffves breff till alle Ståthollare om förhögningens afflyssning på Qvarn- och Lille tullen.

Item en fulmacht för Knuth Posse att bliffva Ståthollare på Nyköping.

2. Discurrerades om den Mechelburgische Gesandtens expedition. Resolverades att Her Claes Flemming skulle förskaffa en guldkädh om 100 Cronor, som kunde giffvas Gesandten till föråhring. Befaltes att ställa ett breff till Her Gabriel Gustaffsson, att han der uthe i Tyskland förskaffar ett smycke om 400 Rdaler och sänder en adelman dermed sampt med creditifvet till Hertigen aff Mechelburg.

3. Feltherren proponerade hvad folck som skulle sändas uth på flottan, och mente vara bäst taga aff dem, som längst bort äre hemma, på dhet om någon fiendtligheet i medler tijdh sigh yppade, the andre må så mycket närmare vara förhanden. Nembde så Norrlandzfolcket, hvilket senast heem förloffvades.

Her Claes Flemming hölt före, man skulle inthet sättja flere soldater på skeppen, än ther kunne vara båtzmän opå.

Resolverades att 4 compagnie Norlänninger thesslikest en sqvadron aff Vässmänningerne skulle der till förordnas, och befaltes härom ställa breff till Öffverste-Leutnanterne Honora Werdlet och Hans Strijk.

4. Befaltes ställa breff till Ståthollaren Johan Hindersson, att han till den 15 Maji låter kalla till Götheborg Nilss Ribbing[s] och [Nils Kaggs[1]] regemente[r], att arbeta där hvardera sin månad. Item till Kreill ett breff, att han och till den tijden begiffver sigh 103
dijt och bijvister arbetet.

5. Resolverades på tvenne Rijkz-Cantzlerns breff aff den 23 Februarij.

---

[1] Se R. Reg. d. $^{12}/_{4}$ 1633 (sid. 537).

6. Bleff och resolveradt på en supplication, som Her Claes Christersson inlade på krigzfolckedz vegner uthi Upland.

7. Her Nilss Bielke proponerade, att han måtte få draga heem till Salestad, hvilked bevilljades; allenast att han ville komma igen när några vichtige consultationer kunne hans närvarelse här behöffva.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Greff Per Brahe.

1. Oplästes gamble Pattkels supplication. Resolverades han skall bliffva Cammer-Junckare, som han tilförende varit haffver.

2. Bleff och den gången på några andre supplicationer resolverat.

3. Inkommo Directorerne öffver Skeps-Compagniet och goffvo til känna, huru som dhe hade låtit författa några petita, begärandes att dhe velborne Herrer sigh der opå täckes förklara.

Her Flemming sade: Hvad dhe fem Compagniedz skep vidkommer, som här liggje, och om hvilke senast der nedre på conthoret bleff delibererat hvad med dem kunne vara nyttigast, så fans gott man skulle låta löpa dem till Archangel.

Taltes om thet otilbörlige procedere, som hollit är med dhe fyra skeppen till Spanien luppe.

Och tilsporde Feltherren Cabeliou, huruledes han kunde försvara, dhet han haffver antagit till köpman en papist, och lätt honom ingen caution för sigh sättja.

Cabeliow svarade, att der om väl skulle finnas andre beskeed, och sade Vallentin Nilsson, att om Directorerne hade förskriffvitt dhett godzet till en Factor, och ingen köpman der hooss sändt, så hade äffven dhet samma väl kunnat skee.

Fältherren frägade, hvarföre dhe icke läte skeppen gå på Franckrijke.

Vallentin svarade: The gjorde så.

Feltherren reprocherade honom, huru som dhe lågo där heela sommaren och consummerade sigh sjelffve.

104 Vallentin excuserade sig sedan, dhet han inthet viste seglationen vara förbudin, säijandes sigh der öffver, om han vistet, villja haffva förvärckat sin halss. Förmälte och vijdare bland andre discurser, dhet dhe Lybesche haffve adverterat Gabriel de Roy, att våre skep skulle komma till Spanien.

Feltherren svarade, att Directorerne skulle haffva seedt der opå, och låtit skeppen löpa på Straten eller annorstädes. Sade och: Kan skee dhet lärer så gå med desse fem skeppen, som till Archangel löpa.

Vallentin svarade: The haffva inthet mehr äventyr att stå, än uthaff Dynckerckerne och sjön.

Cabeliow förmälte, att dhe nu haffva Arboga-skeppet, som moste upläggjas, hvilket dhe inthet uthan advis göra kunne. Elljest är thet i Holland ofritt, och inthet capabelt att segla på Spanien.

Sidst mentionerade Vallentin, att dhet är inthet bevändt med Compagniet, när man icke får negociera på Franckrijket, Spanien och Italien.

Sade och att dhe, som på Spanien negociera, och i synnerheet Hollenderne, sökja att oss all handell och näring må bliffva affskurin.

Der med togo dhe affträd.

4. Oplästes en supplication, hvilken gamble Ränttemästarens Pell Perssons son inleffrerade, hvilken bleff remitterat till Her Claes Flemmings depesche.

5. Discurrerades om Ammiralitetet, och sade Rijkz-Ammiralen, att en Commissarius vore der ganska nyttig, hvartill en aff dhe fyra vice Ammiraler väl kunde förordnas.

Her Claes Flemming statuerade contrarium, och sade att ingen Commissarius är där nyttig, ty lijter man på andra, så är Cronan fixerad.

Feltherren meente, dhe skulle först föreena sigh på Ammiralitetet, huru der med skall vara, och sedan kunne dhe föredraga.

Her Claes Flemming meente, att när Rijkz-Ammiralen præsiderer, så är bäst att tvenne aff Rijkzens Råd äre præcise med tilstädes, som consultera hvad uthi byggning. uthredning och annat nödigt vill behöffvas.

6. Taltes om myntningen och att Myntemästaren sampt Weiler differere sin emellan om rummet, dy Weiler vill haffva thet här på Holmen, men Myntemästaren vid Danvijken.

Senaten mente, att ju närmare man kunde haffva thet, ju bättre skulle thet vara, i synnerheet kunde mycket undersleff der igenom förekommas.

7. Underskreffs ett breff till Her Axell Baner, att han låter 105
transferera stallet och stoogångerne ifrån Strömssholm och till Ulffvesund. Item en förordning huruledes med stallet vid Ulffvesund skall hollas.

Bleff och ett leigde- och försvarelsebreff underskriffvit för Daniel Erichsson till lagh och rätt.

Den 10 Aprilis [1633] vore in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Underskreffs en confirmation för H. N:de Pfaltz-Greffven på några godz, som H. F. N:de aff Cronan köpt haffver.

Item ett breff till Her Gabriel Gustaffsson.

Sammaledes till Öffverste-Leutnanterne Werlet och Strijk.

Än ett öped breff för menige almogen i Väddö sochn, att hvar bonde må njuta en dreng frij för uthskriffning.

Item till Ståthollaren Petter Kruse för Gerwijns effterleffverska.

Uthgick och den dagen ett mandat om koppar[s] och koppermynts uthstjälande, der om tillijka bleff skriffvet till alle Ståthollare uthi landzänderne.

Den 11 Aprilis [1633] sutto i Rådet Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

1. Bleff Öffversten Anders Körning förordnat uthi Strijkens ställe att holla uthskriffning uthi Vester-Norlanden.

2. Opkallades Gouverneuren Her Johan De la Gardie, och tilsades att han ville examinera den karlen, som ifrån Jöneköping var hijt fördh.

3. Feltherren påminte att horæ conveniendi in Senatum moste just i acht tagas, elljest ligger heele vercket nedre.

Her Per Baner affirmerade thet samme, och mente vara bäst, att consultationes attingeres för middagen; effter middagen kan man taga supplicationer och andre privatorum ährender före.

4. Inkom Her Axell Baner och leffrerade en supplication ifrån Stalmästaren Reichenberger, der uthi han förfrâger sigh om han länger skall bliffva i beställning. Sade och, att en Stalmästare nödigt vill behöffvas, och föreslog honom sampt Canis och Åldtman.

106 Feltherren mente, att om Reichenberger icke vill vara så invidus, så vore bäst han bleffve uthi beställningen. Var så alles mening, att man säger honom, dhet man här i staden vill låta uprätta en Academia, och om han der till vill läta bruka sigh, kan han få foder och måhl på tree hästar, sedan fyrehundrade Rdaler aff Cronan och 400 Rdaler aff Ridderskapet och Adelen.

Her Claes Flemming proponerade om en skeppare, vid nampn Jönss Druscha, som för någon tijdh sedan haffver bedriffvit hoor

och är dömbd ifrån liffvet. Frägade huru med honom hollas skulle.

Resolverades att emedan gärningen är longe sedan gjord och han elljest är en god sjöman, kunne han bliffva perdonerat till liffvet.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Oplästes Krijssbacks supplication.

Bleff resolveradt, han skulle för denne gång låta sig nöija med sin beställning, nembligen 600 Rdaler, men framdeles, när man förnimmer hans store flijt så häreffter som här till, då skall han bliffva recompenseradt. Elljest effterlåtes honom en Secund, hvilken han sig sjelff kan uplecta, och beståes på honom 200 Rdaler. Dhet andre folcket belangande, så skulle bliffva vid den anordning sal. K. M:t tilförenne på dem gjordt haffver.

Inkom Willman, och befaltes honom att draga uth emot den Ryske Posten och beledsaga honom in uthi herberget.

Discurrerades hvilken som ordet in Senatu föra skulle.

Her Per Baner mente, att uthi dhe saker, som Cantzlijedt inthet angå, bör Cantzlern inthet tala, uthan hvad egentligen till hans Collegio hörer.

Feltherren sade, att här moste vara ett sådant statutum, att hvar och en uthi Collegio [blifver] vid sitt embete; approberade och, att Cantzlern bör tala uthi dhe ährender, som Cantzlijet angå, men på Rådets vegner bör Drottzen eller hans locum tenens tala.

Inkom Her Åke Axelsson och leffrerade protocollet aff den ransakning, som var hollen nedre hooss Gouverneuren om den tornvachtaren från Jöneköping, hvilken der bleff opläsin.

Feltherren och dhe andre velborne Herrar mente, att denne ransakning sträffver aldeles emot den förra; och

Resolverades fördenskuld, att Her Åke och Her Erich Rynning skulle åter och om andre dagen taga den saken före.

Inkom Her Axell Baner och proponerade om en skriffvare, 107
som haffver hafft gårdzens saker under händer, hvilken haffver sig undanstucket och en smädeskrifft effter sigh lempnat, hvilken bleff opläsin. Frägade fördenskuld huru han skulle förholla sigh emot honom, effter man nu omsider haffver fått honom fast.

Resolverades, han skulle sittja i Smedegården till dess Her Axell kunde få tijdh att uthföra samme saak emot honom på Rådstuffvun.

Underskreffves åthskillige saker, nembligen:

Ett patent för adelen, som haffva sine opbörder uthi Liffland, och vela der aff något till Sverige föra låta, att skola der opå taga certification aff Rijkzens regerande Råd:

Tvenne breff till Hertig Hans Albrecht aff Mechelburg.

Ett contract med Mårten Wewitzer.

Till Her Axell Baner för Svante Horn att bekomma en ung häst till vederlag för twå stycker hästar, [hvilka] till Moritz Stakes compagniedz complering ähre leffrerade.

Item till Knut Posse för en förlammat ryttare Påvel Larsson.

Den 12 Aprilis [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Oplästes ett breff ifrån Under-Ståthollaren på Jöneköping Peder Månsson, hvar opå då strax bleff resolverat hvad som svaras skulle.

Underskreffs en resolution på dhe puncter, som H. F. N:de Pfaltz-Greffven åter på nytt inlagdt haffver.

Item till Ernst Creutz, att han till den 15 Maij sänder hijt en sqvadron Norlänninger, som senast hem förloffvades.

Noch ett breff till Krell, att draga till Götheborg och sij där på arbeted.

Befaltes ställa svar på Rijkz-Cantzlerns Excell. här ankompne breff från Würtzburg de 23 Februarij.

Discurrerades något om mynted, och änskyllade sigh Her Per Baner och Greff Per, att dhe viste inthet votum der uthi att giffva, medan dhe den saken aff rätta fundamented eij förstodo.

Taltes om rummet, och mentes vara bäst, att ju närmare thet är Slotted ju bättre thet voro.

Her Claes sade dhet mycket beqvemligare kunna skee vid Danvijken än här hemma. Bleff inthet vist resolveradt.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

108 Inkommo dhe båtzmän, som haffve varit på Compagniedz confiscerade skepp, och nu vore kompne från Spanien.

Hvilke giorde relation, 1. att dhe bleffve där väl undfångne, lågo och der $6^1/_2$ vecka, som ingen gjorde dem något emot; att och Hertigen aff Medina lätt säija dem, om dem orätt skedde, skulle

dhe sådant notificera. 2. Kongen i Spanien hade velat släppa skeppen för 42,000 Gyllen, på hvilke Gabriel Roy hade låtit arrestera dem, men Commissen ville der till inthet förstå, och hade han att göra hvad han ville, derföre moste skepperne göra effter hans befalning. Elljest så sålde och Commissen alle varurne sin koos som på skeppen voro.

Skepparen Grönberg föregaff, att hade dhe vettad att dhe skole haffva bliffvit förde till Cales, tå hade dhe väl kunnat löpa sin koos från S. Lucas.

R. Ammiralen berättade, huru Vallentin Nilsson varnade honom, att han inge penninger i Compagniedt sättja skulle.

Resolverades att skepparnes och båtzmännernes taal skulle tecknas opp på Rådstugun, och någon aff Ammiralitetet då vara med der hoos, när dhet skeer.

Inkom Hans Weiler och berättade sin mening om loco cudendæ monetæ argentariæ, att dhet skulle bätter skicka sigh här inne uthi staden än vid Danvijken.

Feltherren svarade, att dhe kunne inthet väl plätta der uthe; så ähr och störste fahran der uthe med tjuffvar.

Weiler: Om man kunde haffva här ett korssverck, så voro man bättre försäkradt.

Feltherren: Men thet kan inthet så hårdt driffva.

Her Flemming: Dhet kunde allenast plättas der uthe vid Danvijken.

Bleff sedan något vijdare der om discurrerat, men ingen äntlig resolution der öffver tagin.

Inkom Borgmästeren Doct. Oloff Buræus, och bleff honom oppålagdt, dagen ther effter att examinera på Rådstugun de skeppare, som frå Spanien kompne äre, och skulle Hans Klerk vara der öffver med tilstädes.

Oplästes Rijkz-Ammiralens postulata angående hans skuldfordringer och någre andre prætensioner, hvar opå resolverades, att dhe uthi Räkninge-Cammaren först moste bliffva liqviderade, förän man någon viss beskeed deröffver kan giffva.

Oplästes concepted aff ett svar, som skall giffvas på R. Cantzlerns tvenne här ankompne breff från Würtzburg de 23 Febr., hvilket befaltes att skulle reenskriffvas till andra dagen.

Greff Per frågade huru som hollas skall med rosstjensten i Vissingsborg greffveskap.

Feltherren svarade, att Greff Magni enckja njuter nådeåhret; så gör hon i medlertijdh ingen rosstjenst.

Resolverades sedan opå några supplicationer.

---

109 **Den 13 Aprilis** [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Inkommo tvenne Assessores här i Hoffrätten med Fiscalen Bergio och refererade några criminalia. Lydde: 1. Om en mandråpare Per Larsson i Hagunda. 2. Om Helge Bengtsson, mandråpare. 3. Om Anna Nilssdotter, hvilken haffver legat med en gifft man 4. Om Joen Larsson, en mandråpare, på Elghammar. 5. Om en vachtmästare på Vesteråhs, som haffver släpt fångar sin kooss. Der opå bemälte Fiscal tog Regeringens resolution och den annoterade.

Underskreffves tvenne breff till Rijkz-Cantzlern.

Item ett pass för Anders Haralsson till Vermeland.

Och ett pass för en Enspennare.

[**Samma dag**] efter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Oplästes en heel hoop breff och aviser från Correspondenterne, ankompne med ordinarie grentzeposten.

Den 15 Aprilis [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Resolverades opå trenne criminal saker, som Hoffrätten i Åbo sigh förfråger uppå, såsom: 1. Johan Struk, som haffver stänkt en pijga uthi en kista i sin krambod, och är der öffver död bleffven, att han må slippa med skälige penningeböter. 2. I Jönss Mawoimens saak approberes Hoffrättens domb. 3. Mattz Pämi och Liung Hoffredzssons[1] hustru, som han haffver legat medh, skole hvardhera bötha 160 Daler och stå oppenbara skrifft.

Resolverades sedan på några criminalia uthur Hoffrätten i Stocholm: 1. En kopper Enspennare Per Andersson, som haffver rånt ett paar oxar, skall bötha 100 Dlr, Kongens egen saak, eller slåes i halssjernet, der med att arbeta, och ställa sedan målssäganden klagelööss. 2. Johan Styffvert skall päläggjas arbitral straff att giffva

---

[1] *Hoffredzssons*] R. Reg. d. 16/4 (sid. 555) har i stället *Sigfredzssons*.

till domkyrckjan, effter han emot sine förmäns samtycke haffver dragit uth och låtit copulera sigh med sitt syskonebarn.

Resolverades att Henrich Flemming och Erich Geet skole tilsamman holla uthskriffningen här i Upland.

Den 16 Aprilis [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe. 110

Infordrades Åke Hansson, Doct. Crusius och Fiscalen Bergius.

Discurrerades om Vivallii saak, och mentes, om han haffver begångit crimen falsi, så ähr han infamis.

Crusius: Man haffver ingen lagh att damnera honom criminis falsi, effter han är sin kooss dragen.

R. Ammiralen svarade, dhet honom tyckes inthet betänckjande kunna bäras, att publicera honom för en skälm; allegerade så något Gårdzrätterne.

Deropå sade Crusius, att uthi Hoffrätten får man inthet döma effter Gårdzrätterne. Distinguerade så der hoos inter infamiam facti et juris. Infamia facti är, när en gör oredeligit, och kan inthet skada enom. Och annan är infamia juris, som ipso jure bliffver infamis.

Her Per Baner: Den endeste consideration är, att om han, Vivallius, publicerades för en skälm, då skulle han reetas der igenom att göra oss ondt.

Feltherren mente, man skulle citera Vivallium till en viss dagh, och der han inthet comparerar, då skulle man publicera honom.

Her Per Baner sade, att Vivallius väl kan declareras för en skelm, ty om den ene saken icke i Danmark vore agerat, så hade man kunnat döma honom till en tjuff och rånsman.

Åntligen resolverades, att emedan Vivallius inthet haffver affbijdat Hoffrättens domb, uthan tagit flychten, hvarföre skulle han för en skälm och bedragare bliffva proclamerad, och hans nampn på infame platzer anslåes.

Doct. Crusius frågade, hvem dhet skriffva skulle.

Greff Per meente, Fiscalen dhet böra göra.

Resolverades att och i domben moste författas, hvem detta skall exeqvera.

Oplästes ett breff från Gubernatoren Her Philip Scheding ankommet.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Greff Per Brahe.

Inkom Secreteraren i Hoffrätten M. Eggert[1] med Vivallii domb, hvilken aff Senaten bleff approberat.

Resolverades på någre breff, som skulle skriffvas till Rijkz-Cantzlern, Her Gabriel Bengtsson och Her Wrangell.

Den 17 Aprilis [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

111 Underskreffves åthskillige breff. Och togo Senaten affskeed från hvar annan för Påschehelgen skuld, som tå tilstundade.

Den 27 Aprilis [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Åke Axelsson.

Oplästes någre breff från Rijkz-Cantzlern, Salvio, Fegræo och Secret. Nilss Nilsson, med ordinarie grentzeposten ankompne.

Den 29 Aprilis [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Grefve Per Brahe.

Continuerades med igenomläsandet aff adviserne, som om Lögerdagen tilförenne ankommo.

Oplästes ett breff från Feltmarskalcken Her Wrangell, hvar uppå strax bleff resolverat hvad som skulle svaras.

Inkom Benjamin Baron, berättade något om Tartarische Sändebuden, och att dhe mycket bedröffvade äre, att dhe inthet finge tala med sal. Konungen der uthe i Tyskland.

Den 30 Aprilis [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Taltes om Britha Erichzdotters postulato, och sade

Her Flemming, att hon haffver tilförenne nog nutit, och elljest haffver sal. K. M:t sjelff struket dhet godzet uth, som hon nu anholler om. Bleff inthet resolveradt.

Her Per Baner refererade hvad Cantzlerns bijlagor innehölle.

---

[1] *Eggert*] Utan tvifvel felskrifning i st. för *Ægidius (Girs)*, som vid denna tid var Sekreterare i hofrätten i Stockholm. *Eggert (Matsson Aurelius)* var Stockholms stads Sekreterare.

Och oplästes sedan Secret. Larss Nilssons breff till Rijkz-Cantzlern.

Taltes om Tartarische Gesandterne, och hölts före, att effter som länge att haffva dem här vill falla kosteligit, ty skulle man nu giffva dem audience och sedan svar der opå, när man kommer från Greff Magni begraffning.

Resolverades att dhe nästkommande Fredag skulle städjas till audience.

Underskreffs ett breff till Feltmarskalcken H. Herman Wrangell.

Inkom Doct. Oloff Buræus, giffvandes tilkänna att i sal. K. M:tz tijdh är befalt, huru hollas skulle med byggningen på östre sijdan, och att en stoor oenigheet nu är, i dhet somblige bygge på 18 alnar, somblige på 14 alnar uthi bredden.

Honom svarades att effter thet är stadzens jord, så må staden låta den bekomma platzer som bäst kan byggja. Elljest om the 112
giffva någon tompt bort emot sal. K. M:tz dessein, då skole dhe vara förtänckte den att igen skaffa.

Sedan proponerade Buræus rådeligit vara, att två aff borgerskapet motte vara Borgmästere, bedjandes, om skee kunde, han motte komma der ifrån.

Feltherren refererade hvad honom för var svarat, nembligen man veet inthet om något så hastigt åhr till mutera, för än regeringsformen [är] stabilierat och någon Öffver-Burg-Greffve kan sättjas. Sade nödigt vara, att sådanne karlar tilsättjas som stadzens bästa med alffvar mene. Och kan inthet skada, att en annan välljes i Hanss Hinderssons ställe.

Buræus exaggererade hvad han i 12 åhr med staden haffver most uthstå; sade sigh litet kunna uthrätta, medan the andre en deel litet äre sinnade med ijffver något att driffva. Sade och sigh aldrig ännu så stor löhn bekommit haffva, som han kunne löna sine drenger med. Elljest haffva alle Rådmännen meent att uthvällja Jönss Hindersson till Borgmästere.

Frägades om Vallentin Nilsson.

Buræus svarade, att Hans Nilsson och hans broder komme då både till att sittja.

Rådet mente dhet kunna föga hindra. Elljest är Jönss Hindersson en beskeden man.

Buræus frägade, om Tyske icke må tagas till Kemnerer, hälst effter sal. K. M:t dhet gott funnet haffver.

Feltherren meente, dhet kan inthet skada, effter sal. K. M:tz intention så haffver varit.

Resolverades opå Daniel Langs och några andre breff, som uthfärdigas skulle.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Bleff resolverat hvad som skulle svaras på velborne Rijkz-Cantzlerns här ankompne breff.

Vardt och i lijka motto på Her Philip Schedings interrogatoriis resolution giffven.

Underskreffs ett breff för Greffve Per Brahe, angående hans lagmansräntta uthi Vässmanneland.

---

113 **Den 2 Maij** [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Her Per Baner proponerade om Ezechele Bjorlundio, att han sitter och svelter i Smidjegården.

Mentes han kunne så väl plichta här som i Ingermanland.

Discurrerades sedan om Tatterske Gesandterne, på hvad sätt dhe skole föras till audience, om man skulle låta dem gå op, eller om åka?

Meentes man skulle föregiffva, dhet vore nu en sorgelig tijdh, och derföre kunne man på inthet annat sätt opföra dem, uthan att man läter dem gå till foot.

Feltherren: Thet är till betänckja, att vij kunne bruka dem emot våre fiender, derföre moste man laga så att dhe inthet bliffva discontenterade.

Åntligen fans gott att låta säija dem, dhet man skulle fuller låta föra dem opp med ceremonier, men the moste inthet låta förtryta sigh, att dhet inthet skeer vid denne sorgelige tijden; sedan att H:s M:tz Frökens Förmyndare skole haffva dem till audience, effter sal. K. M:t ingen son effter sigh lempnadt haffver, och alt skeer med samma krafft och myndigheet, lijka som H:s M:t sjelff vore till ställe och närvarande.

Taltes om præsenterne som them giffvas skole.

Her Flemming mente, att man skulle giffva dem 100 lödig marck silffver.

Feltherren och dhe andre velborne Herrar höllo före, att man moste sökja H:s M:tz och Cronans renommée, säijandes att man kan inthet giffva them ringare föräringer än the förre Tartare finge i Vesteråhs anno 1630.

Sedan resolverades, att Her Per Baner skulle svara på dheres proposition.

Inkom Pattkell, och befaltes honom förträda Hoffmästarens ställe, att föra dem op, så och låta sökja op någre aff adell, till 12 eller fjorton stycker.

Resolverades på Her Gabriel Bengtssons interrogatoriis.

Skall giffvas en zedell till Samuel Pålsson, att han exeqverar Hoffrättz domen öffver Ezechiel Bjorlundio, och sänder honom på Skepzholmen uthi smedjan.

Den 3 Maij [1633] voro Tatterske Gesandterne till audience uthi Råd-Cammaren.

Den 4 Maij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammira- 114
len, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Oplästes en ransakning om något lättfärdigt snack, som skall vara passeradt i Näricke om H:nes M:t Enkjedrottningen, och effter som heela skulden giffves på en studiosum Nicolaum Laurentii Gravium, hvilken förebär sigh dhet haffva hört alra först på stadzkällaren i Ubsala aff tvenne hoffmän, ty resolverades man skulle skriffva till Erchjebispen och Fougden Engelbrecht Svensson, att dhe med någre dhe förnembste Professorer examinera samma studiosum in om lyckta dörar; och der han ingen sagesman veet för sigh, att han tå fängzlig anholles.

Oplästes Fegræi och någre andre breff, med ordinarie grentzeposten ankompne.

[Samma dag] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Underskreffs någre breff till Rijkz-Cantzlern.

Item till Her Gabriel Bengtsson, och någre privata.

Öffversågs en instruction och fulmacht som skole giffvas Doct. Crusio och Salomon Persson, att förrätta någre ransakninger nedre i Götheborg.

Den 6 Maij [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Oplästes ett breff från Rostocker stad ankommet.

Inkom Doct. Crusius, och gaffs honom tilkänna om den commission Regeringen ville honom påläggja neder till Götheborg

Crusius befruchtade, hans profession i Ubsala kommo der igenom till att studza.

Greff Per svarade, att dhet kunne eij præjudicera hans profession; then skulle stå honom öpen.

Her Per Baner: Om man skulle sända någon dijt neder, som icke förstoge rempublicam, då skulle till äventyrs snart kunna committeres en faute.

Crusius offererade att göra i saken effter sin högsta förmögenheet. Frägade så, om han skall på ens anklagan eller ex commissione ransaka om byggninger. Svarades: Både ex commissione och effter ens anklagan; hvad han och dess för uthan kan göra. hemställes hans discretion.

Her Per Baner: Om the inthet haffva bygdt som dhe skole.
115 då moste man taga caution aff dhem, att dhe inthet draga sin koos. för än thet är effterkommet.

Doct. Crusius: Om något går Magistraten an, hvem skall adsistera Commissarierne? Responderades: Burg-Greffven.

Der med tog han afftrād.

Inkom Henrich Stör, och befaltes honom gå till dhe Holstenische Gesandterne, som här äre ankompne, och begära att dhe vele sända op dheres creditif.

Oplästes breff från Fru Ebba Leijonhuffvud.

Resolverades på ett breff att skriffva till Feltmarskalcken Her Wrangell.

Resolverades opå någre privata.

Oplästes ett breff från Halleno.

Item ett breff från Her Steen Bielke.

Inkom Henrich Stör med Holstenernes creditif, hvilket oplästes.

Taltes om att otta personer skulle vara upvachtare hoos Hennes M:t Fröken, och sedan förordnas 24 stycker till drabanter.

Och mentes gott vara, att dem skulle giffvas audience dagen ther effter hoos H:s M:t Fröken.

Underskreffs ett breff för Gustaff Stake.

Item ett breff för Her Erich Bielcke.

Och en recommendation till Her Åke Tott och Salvium för en Major Jost Blaer.

Debatterades något om Rijkz-Ammiralens anfordringer, och bleff resolveradt dhet fyra åhr haffver han mist, men för 2 åhr haffver han fått vederlag.

Mentes. Skall påföras icke för skuldfordran, uthan för en löhn, then han continue här effter skall beholla.

För dhe 2 åhr som han haffver mist, löper 6,000 Dr.

Sedan för dem Fru Margreta fick igen [1] vederlag för dhe godz han haffver

Åhrlige ränttan han haffver mist belöper 1,400 Dr skall honom restituers.

Ty sal. K. M:t haffver inthet taget mehr ifrån honom än 3,000 Dr åhrligen.

Sades sedan man skulle erindra honom han ville taga sig an, [1] han kan få vederlag för dhe godzen som Fru Margreta Brahe haffver fått ifrån honom. Sedan och för dhe 2 åhren skall han få så mycket som på åhrlige ränttan sigh belöper, elljest för dhe andre tu åhren haffver Rijkz-Ammiralen fått vederlag tilförenne.

2:do. Belangande hans löhn, så befinnes honom skulle haffva 3,000 Daler uthi Cammaren, der emot är conniverat på 2 åhr för dhe ovisse partzelerne, och hvad som honom resten belöper sigh till 9,000 Daler, hvilke anslåes uthi Rijkzdaler och om Casparus vill affträda Drottningeholm så kan han få thet inlösa, doch moste man och see hvad breff Casparus der på aff sal. K. M:t haffver.

Sedan R. Ammiralens andre prætensioner på försträckninger finnes inthet vara i Cronones skuldbook införde, som derföre inthet 116
approberas kunne, och får han elljest nu [1] lagmansdömet.

Rijkz-Ammiralen inkom, och vardt honom thenne resolutionen tilkänna giffven.

R. Ammiralen ihugkom der opå om sine godz i Ingermanland, och begärte att få nyttja dem, lijka som andre sine godz njuta, synnerligen för sin hustru skuld, om honom något dödeligit vidkomme. [2]

Den 8 Maij [**1633**] effter middagen voro in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner och Her Claes Flemming.

Oplästes någre breff ankompne från Her Johan Skytte.

Regeringen togo affskeedh från hvar annan, förresandes till sal. Greffve Magni begraffning i Vesteråhs.

---

[1] Lakun.

[2] De punkter i protokollet, hvilka röra Riksamiralens fordringsanspråk, äro delvis bristfälliga och otydliga, men i saknad af säker ledning har vid redaktionen intet förslag till rättelse eller förtydligande kunnat göras. Handskriften är derföre här utan ändring återgifven och dess interpunktion bibehållen.

Den 21 Maij [**1633**], effter Grefve Magni begraffning, kommo tilsamman in Senatu Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Her Per Baner proponerade om något i Feltherrens absentia kunne vara att expediera.

Her Flemming mente om Holstenische Gesandterne kunne giffvas audience hoos H:nes M:t Fröken.

Mentes vara bäst dhet opskjutes till Feltherrens hemkompst.

Oplästes ett breff från Rijkz-Cantzlern; var en recommendation för Tönis Hindersson.

Oplästes ett breff från Hertigen af Mechelburg.

Item från Her Philip Scheding.

Bleff Johan Månsson skickad till Holstenische Gesandterne att excusera moram med dheres audience.

Her Flemming proponerade, om han icke skulle kunna få reesa uth med flottan, att han finge afftala med Rijkz-Cantzlern om åthskillige saker, huru vår stat kan sättjas, att den bliffver rätt firmerat, och man med Cantzlern der uthi kunne bliffva rätt eense. 2. Sedan om sjöstaten, och om vij skole continuera med skepzbyggningen och så store speser der med att göra, eller och om man något der med skulle affskära.

Responderades: Cammersakerne skole då inthet väl administreras här hemma, dherföre synes thet eij väl kunna skee.

Befaltes att skriffva till Daniel Lang och Ransaknings-Commissarierne i Götheborg, att dhe inqvirera om något koppermynt där skall vara uthstulit, och att dhe låta haffva flitig opsyn, dhet sådant här effter icke må skee.

---

117 **Den 25 Maij** [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Oplästes Cantzlerns recommendation för Tönis Hindersson.

Oplästes ett breff ankommit från Her Gabriel Gustaffsson och Her Matthies Soop.

Inkom Tönies, och bleff honom tilkännagiffvit, att man ville gärna vetta, huru med sal. K. M:tz saker der uthe är tilgånget.

Han svarade: Jöran Berg var som hade K. M:tz saker under händerne; honom frågade Rijkz-Cantzlern der om, men han sade sigh inthet der aff vetta. Och var der vid Lützen inthet mehre än ett litet skatull, uthi hvilken lågo H:s M:tz Drottningens breff.

Her Per Baner: Dhet var orätt att man skulle öpna skattullet.

Tönies: Thet öpnades fuller, men sågs inthet igenom, och Marskalcken Kreilzheimb var som öpnade skatullet. Elljest i Naumburg hoos tingestet var ingen uthan en Hoffjunckere.

Inkom Her Åke Axelsson. Taltes med honom om Holstenernes audience.

Skickades bodh till Holstenische Gesandterne, att dhe om Mondagh nästkommande skulle komma till audience, för middagen hoos Hennes M:t och effter middagen hoos Senaten.

Discurrerades om Tatterske Sänningebuden.

Her Per Baner sade nödigt vara, att man låter Storfursten vetta hvad dheres verff här varit haffver.

Her Flemming: Får Storfursten höra att vij villje bruka dem emot Pålacken, då skall han bliffva glad.

Oplästes ett breff från Her Johan Skytte till Hennes M:t Fröken.

Her Åke Axelsson proponerade om Her Erich Soops fru, om någre penninger som hennes man aff Her Erich Rynning haffver optagit, och han åth Tyske ryttare försträckt haffver, hvilke äre 200 Rdaler.

Her Flemming: Hänne borde haffva dem aff den Tyske staten.

Den 27 Maij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Voro oppe hoos Hennes M:t och goffvo dhe Holstenische Gesandterne audience.

Oplästes breff från Räffle stad. Item från Marthen Wewitzer.

Her Flemming proponerade, om man finge Öland heelt och hollet till sjöstaten, bådhe med ränttorne så väl som folcked där uthskriffves.

Feltherren: Om man skall taga både dhe gamble och nyskreffne, 118
så ruineres regemented der igenom.

Her Flemming frågade ex ea occasione, huru med uthskriffningen här i staden hollas skulle, aldenstund här eij skole vara till att bekomma öffver 20 man.

Feltherren: Vij moste tänckja på medell hvar igenom dhe måge kunna bliffva lijsade, ty Stocholm är mehre än andra städer besvärat.

Her Per Baner svarade, att med uthskriffningen kunne dhe inthet skonas, uthan med öretalet, b[r]yggninger och bakninger[1] vore en saak.

---

[1] Jfr Del. I, sid. 98, not. 5.

Inkom Johan Carlsson, och bleff honom befalt att extrahera huru monge knechter i dhe sochner äre som begäres till sjöstaten.

Differerades med resolutionen till dess längden på mantalen bliffver öffver seedd.

Her Per Baner proponerade, att för Knut Drake moste göras instruction och fulmacht på ståthollarskaped vid Jöneköping. Och frågade så med thet samma, hvart Per Månsson Lodh skall taga vägen.

Her Flemming: Per Månsson är ther inthet nödigh.

Her Per Baner: Oansedt thet är mycket för honom, Per Månsson, att vara Ståthollare, likväl exeqverar han bäst.

Feltherren: Han må vara Underståthollare, eller man kan låta honom haffva med slotted, och Knut Drake med landet att beställa.

Greff Per föreslog, att dhe både kunde haffva lijka commendo. till dess regeringsformen stadgas, och ställa sigh så här effter som här till, så länge något vijdare der uthinnan statuerat varder.

Bleff så resolverat, att Per Månsson skall haffva med slotted och staden, och den andra, nembligen Draken, öffver landet att beställa.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming. Grefve Per Brahe. Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Voro dhe Holstenische Gesandterne till audience.

Discurrerades sedan något de utilitate negociationis Persicæ, och hölts före dhet alle Ostindianische farter skulle der igenom ruineres. Dhet som man elljest haffver att segla på 3,000 mijl, kan nu förrättas med 800 mijl, allenast ett lijtet eedh eller land uthi Ryssland varder igenom graffvet, tå man sedan kan komma ifrån Casan och Astrekan hijt till Sverige alt med fahrkoster.

Orthen, som dem skulle inrymmas att haffva sin stapell opå. kan vara beqvämast vid Nyen; dhet kan vara bäst, att thet ställes till dheres egen disposition.

119 Igenom lästes den punctuation Rijkz-Cantzlerns Excell. allaredo haffver gjordt öffver samma handell.

Her Per Baner talte om förähringerne för dem, att dhe något kostelige vara skulle, mente så att den ene kunde giffvas en kädh om 150 Cronor, och den andre om ett hundrad tjugufem Cronor.

Var och Senatens mening dhet man skulle ännu förordna dem Holstenische en prästaff; men bleff inthet resolverat fulkomligen.

Beslöts att någon aff adell interimsvijs skall förordnas att stå Hennes M:t Fröken för bordet.

Den 28 Maij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Inkom Öffversten Mettstakell, öffvergiffvandes en supplication, hvilken sedan vardt opläsin.

Taltes att extracter på dhe inkommande breffven göras skulle för tijdvinning skuld, och att inthet betänckjande vore thet Her Per Baner motte öpna breffven och läsa dem igenom för än the extraheras.

Oplästc[s] Holstenische Gesandte[r]n[e]s inlagde skrifftelige proposition.

Feltherren mente gott vara om Her Per Baner och Her Flemming ville gå till att conferera med dem, såsom och i synnerheet förnimma dheres betänckjande, huru den handelen skall kunna gå in specie.

Her Flemming gaff ther till sitt ja-ord, läggjandes ther till: Thet andra the begäre, om kopparen tullfritt att uthskeppa, kunne man connivera med en viss post, och then att köpa för ett vist prijs, föregiffvandes att der på elljest ingen tull är.

Her Per Baner sade, att Hertigen aff Holsten begärer och andre metaller tullfritt, der opå man sigh i lijka motto förklara moste.

Underskreffs en certification för Her Gabriel Bengtsson.

Item breff till Christer Posse, Per Nilsson och Oloff Stake.

Oplästes breffven med dhe Tatterske Gesandterne ankompne.

Der på bleff resolverat att svara först till den Chrimische Zaren, att honom notificeres om sal. K. M:tz dödh; excusera att dhe inthet till audience kompne ähre hooss sal. K. M:t flagrante bello.

Sedan att man tackar den Chrimische Zaren för sin gode villje och benägenheet, i dhet han emot H. K. M:t offererar sigh med den assistencen att göra med sin armée emot dess fiender. Der näst skall man önskylla, att Hennes M:t aff den Chrimische Zaren sådant bijstånd nu icke kan begära, effter H:s M:t tvifflar, att ett fritt durchtog genom Transylvanien för den Chrimische Zarens 120
armée kan bliffva efftcrlåten. Doch kan man honom detta notificera, att såsom den Chrimische Zaren haffver loffvat sigh villja vara sal. K. M:tz ovenners ovän, så tiltroor H:s K. M:t honom, att han uthi samme gode vänskap ännu continuerer; synnerligen der krijget emellan Sverige och Påland åter begynnes, förmodar H:s M:t, att han sin gode benägenheet emot H:s M:t skall låta påskijna. Hen-

nes M:t tilsäger den Chrimische Zaren igen all god nåboelig venskap och benägenheet uthi hvad motto H:s M:t kan och förmår.

Bleff och resolveradt, att man skulle skriffva till Storfursten i Ryssland: 1. att H. sal. K. M:t haffver igenom sitt store Sändebudh Benjamin Baron till den Chrimische Zaren begärat, att han med sine store krijgshärar ville göra H. sal. K. M:t ett gott bijstånd emot Keijsaren och Polen; 2. att den Chrimische Zaren haffver här uppå sitt Sändebud Noraili Holam till sal. K. M:t affärdat, der på taga beskeed; haffver doch sitt verff hoos sal. K. M:t förmedelst dess hastige infallande dödzfall inthet kunnat förebringa; 3. att den Chrimische Zaren haffver genom sitt Sändebud uhrsächtad hvarföre han, Chrimische Zaren, på sal. K. M:tz begäran icke haffver kunnat låta göra något infall uthi den Romersche Keijsarens arffländer; doch tilbjuder han sigh med en stoor krijgzhär att vela komma Hennes M:t til hjelp framdeles, der så behöffves och ett fritt durchtog genom Transylvanien för hans armée bliffver efftерlåten; samma bijstånd loffvar han och vela göra Hennes M:t emot Pålacken, så frampt Hennes M:t innan stilleståndets uthlop icke kommer med Pålacken till fredlig ändskap. 4. Skall man och begära aff Storfursten, att han ville dhe Chrimische Gesandter genom sine store land och herskaper fritt och säkert repassera låtha.

Den 29 Maij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan Skytte.

Oplästes conditionerne om den Persianische handelen, så och dhe Holstenische Gesandternes förslagh.

Discurrerades om them som åstad sändas skulle till Persien.

Föresloges en there aff Falckenbergerne, item Hans Berndes. Taltes och om Petter Spiring.

Her Flemming meente bäst vara man skriffver Cantzlern till, att om han finner Melcher Falckenberg till den reesan beqvemlig, han då ville senda honom hijt heem.

Sedan bleff aff Her Johan Skytte opläsit ett breff, från Knäs Iwan Sarkaski sigh tilskriffvit.

---

121 **Den 31 Maij** [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie.

Bleff Her Per Sparre med gratulation uthi Senaten intagen.

Her Per Baner gjorde relation om hvad som med dhe Holstenische Gesandterne var discurrerat, och att dheres berättelse var: 1. Att dhe haffve öffver 10 åhr trachtat effter den Persianische handelen; der opå fått beskeed aff Storfursten, att dhet inthet kunde skee med mindre K. M:t till Sverige med der uthi interesserade. 2. Om ortens commoditet till att haffva stapelen, kunde dhe ännu inthet säija något vist; meente doch att Nyn skulle vara considerablest. 3. Med capitalet sade dhe att ingen fahra hade, och skulle vij vara försäkrade, att Kongen i Danmark alzinthet skall uthi denne handelen interessera.

Sedan discurrerades om creditifven, att dhe fuller moste vara tvenne, effter som Gesandterne ifrån tvenne Herrar affskickade bliffve, doch att dhe referere sigh hvar på annan. Item moste föräringerne vara sådanne att dhe qvadrera och ingen præjudicerar then andre.

Her Per Baner ihugkom sedan, att om någon ädelman skulle bliffva Caput legationis, då moste man skriffva till Rijkz-Cantzlern här om.

Resolverades och bleff äntligen gott funnit, att Her Gustaff Horn den yngre skulle taga sigh den reesan åth Persien före.

Greff Per discurrerade om comportemented in ceremoniis emellan dhe Svenske och Holstenische Gesandterne under vägen åth Persien; mente der om här först att skola afftalas.

Oplästes concepted aff dhet svar, som Tattersche Gesandterne medgiffvas skulle. Item ett breff, som till staden Rostock gå skulle.

Resolverades att Håkon Skytte skulle föllja med Tattersche Gesandterne åth Muschow.

Oplästes dhe Holstenische Gesandters opsände project om kopparen, den Hertigen aff Holsten tullfritt begärer här att opköpa och uthskeppa.

Her Per Baner: Hertigen aff Holsten motte obligera sigh, att all den kopparen skall debiteras uthi hans hoff, och icke någon handell der med driffvas.

Her Flemming sade thet vara bäst, att man låter dem sjelff förslå huru mycket Fursten behöffver.

Rijkz-Ammiralen proponerade om provision på sin expedition med flottan.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz- 122
Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Resolverades på några supplicationer.

Item underskreffs tvenne fulmachter, för Knut Drake att vara Ståthollare, och Per Månsson Lodh att vara Underståthollare på Jöneköping.

Resolverades att Christian Wilsshusens enkja skall få sitt salt igen, som för hänne ähr arresterat, och hänne effterlåtas dhet att föryttra; sammaledes och sitt jern. Men när thet är föryttrat, och om hon sedan någon ytterligare handell vill driffva, då moste hon borgeligh tunga och besvär vara underkastad.

Den 1 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Erich Rynning.

Oplästes ett breff från Feltmarskalcken Her Wrangell, för några dagar sedan ankommit, på hvilked och bleff resolverat hvad som svaras skulle.

Her Claes Flemming proponerade, att kamrerne för Rysche Gesandterne äre väl tillagade: dem fattas allenast sölffver.

Feltherren föreslog om man finge läna några dusin aff H. F. N:de Pfaltz-Greffven.

Resolverades att borgerskaped så och soldaterne skole ställas i gevähr, Rysserne till heder, när dhe anlände.

Inkom Majoren Johan Månsson, och bleff honom befalt in continenti att låta göra Slottzbackan jämpn.

Taltes om Rijkz-Ammiralens så och Her Erich Rynnings instruction, och bleff resolverat, att den skulle bestå på efterfölljande puncter: 1. Att dhe kommande till Wolgast all mögelig flit använda, att med sal. K. M:tz lijkz uthförssell må bliffva fortskyndat. 2. Rijkz-Ammiralen skall inthet underlåta hijt att advisera hvad dhet lijder, och huru snart dhe der ifrån kunne bliffva färdige. 3. Sedan all ting äre färdige, skall Rijkz-Ammiralen med 8 skep taga sin reesa på Nyköping. 4. Der några skepp dem uthi fram- eller återfärden möthe, kunne dhe sigh der med förholla effter som för dette sedvanligit vara pläger. Sidst skall Her Erich Rynning med dhe öffrige 12 skep förfoga sigh på Dantzicher redden.

Oplästes ett breff från Rijkz-Cantzlerns Excell.

Item från Salvio ett breff med några aviser.

Den 3 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe. 123

Underskreffs breff till staden Rostock.

Item till Hertig Adolph aff Mechelburg.

Item dhe Tatterskes breff, hvilke voro 18 stycker.

Inkom Håkon Skytte, och bleff honom befalt göra sig färdigh att reesa med Tatterske Gesandterne till Muschou.

Skall skriffvas till Her Axell Baner om dhe Hammersmederne, som på Jädersholmen vid Arboga boendes äre, hvilke han haffver skattläggja låtit, att dhe med samma skattläggning och annat borgeligt besvär måge förskonas, så vijda dhe sigh med sitt handverck föda och eij något landzköp eller borgerlig handell driffva.

Oplästes concepted aff breffved, som till Storfursten gå skulle medh Håkon Skytte.

Bleff och resolverat att Håkon Skytte skulle giffvas en memorial vidh effterfölljande mening: 1. Skall Håkon Skytte, vidh Gesandternes ankompst till den Ryske grentzen, der om låta vetha Wojwoden på Nougården, och om godh befordring till Muschou anholla. 2. Kommandes till Muschou skall han giffva tilkänna, dhet han från H:s M:t haffver breff till Storfursten och Patriarchen, och förnimma om han dem sjelff eller genom någon annan skall leffrera. 3. Der han till audience städjes anten hoos Storfursten eller Patriarchen, skall han på H:s K. M:tz vegner helssa H. Z. M:t Storfursten och Patriarchen, och fråga huru dhe må; sedan anholla att dhe Tattersche Gesandter må fritt och säkert genom H. Z. M:tz store land och herskaper till den Tatterske grentzen bliffva beledsagade. 4. Der han nu således kommo till audience, och Storfursten något till honom proponerar, skall han excusera sigh inthet vara der om instruerat, men loffva att vela alt troligen och väl referera. 5. Skall han och flitigt förnimma uthi hvad terminis krijget är emellan Ryssen och dhe Påler, och hvad consilier så i detta fallet som elljest agiteras, och veta der om göra godh relation. 6. Der och sigh öffver förhopning tildrogo, att passagen åth Muschou bleffve dem affslagen, då skall han per posta sådant hijt notificera.

Underskreffs ett breff till H:s M:t Enkjedrottningen.

Item till Her Gabriel Gustaffsson och Her Matthies Soop.

Inkom Henrich Stör, och befaltes honom att laga så, dhet dhe Tatterske Gesandterne om morgon effter middagen må kunna komma opp att taga dheres affskeed.

Reprocherades honom sedan, dhet han skulle haffva förbudit i källaren, att inthet vijn skulle bäras op för Pattkell.

124 Stör svarade, att lackeijen var orsak der till; bedyrade högt, att han inthet var der till vållande, uthan haffver allenast förbudit, att dhe inthet vijn extraordinarie skola uthgiffva.

Han varnades, att han skulle så ställa sigh, dhet ingen orsak giffves H. F. N:de Pfaltz-Greffven öffver någon despect att klaga.

Resolverades att skriffva till Jost Dunt, att emedan han haffver sigh affhändt dhet godz Kegell och åth staden Räffvel försåldt, oachtad att han effter sal. K. M:tz breffs lydelse var plichtig först dhet H:nes M:t och Cronan att hembjuda, derföre är H:s K. M:t sinnad dhet samma till Cronan att igenlösa, och honom hans uthlagde penninger att låta igengiffva, effter dhet värde spannemålen galt den tijdh han godzet köpte.

Skall och skriffvas till Her Philip Scheding, att emedan bemälte Jost Dunt således med bemälte Kegell procederat haffver, derföre haffver H:s M:t dhet till Cronan igen velat lösa. Och kunde dhet fuller lätteligen Her Scheding uplåtas; men såsom Regeringen inthet är mechtig uthi H:s M:tz omyndige åhr något att bortsällja, altså menar Regeringen, der han ville giffva Dunte sine penninger igen och således dhet inlösa, då kan dhet honom till H:s M:tz ratification bliffva uplåtit; då Regeringen sedan, effter undfången information, huru mycket derföre är giffvit, vill honom der opå H:s M:tz breff til handa skicka. Eller och der Her Scheding ville låta affkorta sigh dhe penninger, för hvilke han uthi dhet godzet Lohde är invist, då kunne han så mycket snarare detta obtinera.

Den 4 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Oplästes concepted aff ett breff, som till Rijkz-Cantzlern affgå skall, angående den Persianische handelen.

Inkom en Ryske Gesandternes tolck, giffvandes näst helsningen tilkänna, att hans store Herres Gesandter låta tacka för dhet H:s M:t samma Gesandter väl haffver undfå låtit hela denne vägen igenom alt hijt till Stocholm. Sedan att honom var pålagdt att förnimma när dhe skulle kunna komma till audience. Item genom hvem dhe sine saker må kunna föredraga, när dhe haffva något att sollicitera.

Feltherren svarade, att H:s K. M:t haffver velat dem dhet bevijsa för den store venskap H:s K. M:t haffver medh H. Z. M:t, och haffver dhet [icke] annorledes velat skicka sigh. Elljest när

dhe behöffva något att anmoda, så äre prestaffver förordnade, igenom hvilke dhe dhet kunne göra. 125

Frågade när dhe Tatterske Gesandterne komma sin kooss, ty dhe vele gärne skriffva till dheres Herre.

Feltherren svarade: Innan två dagar. Sade så, att man notificerar Storfursten om theres värff här hoos H:s K. M:t.

Underskreffs ett breff till Storfursten i Ryssland.

Item till Her Steen Bielcke och Hallenum.

Item ett pass för dhe Tatterske Gesandterne.

Oplästes ett project, som Holstenische Gesandterne opsände, angående qvantiteten aff koppar och jern, som Fursten aff Holsten tullfritt begärer att här få opköpa och uthskeppa.

Den 5 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning, Her Per Sparre.

Rijkz-Ammiralen talte om sin och Her Erich Rynnings expedition, och att dhe motte accommoderes med någre nödtorffter på reesan.

Feltherren: Man moste see huru sal. K. M:t med oss hollet haffver både på tractater och elljest. Elljest är billigt, att man giffver hvar och en sin löhn fulkomlig, och sedan inneholler med näffvelöhn der jämpte att spendera.

Her Erich Rynning begärte, han motte få njuta den löhnen han alt här till haffver hafft, in till dess någon annan rådzlöhn bliffver förordnat. Lade och detta der till, att hvad han ther uthe bekommit haffver, vill han att honom här affdrages.

Feltherren svarade: Hvar och en skall beholla som han haffver hafft in till Johanni; då kan hvars och ens stat bliffva fattad, som han sedan skall vara.

Resolverades om Her Erich Rynning, att effter han tilförenne bleff förordnat till Götheborg, dy skall han haffva först den löhn, som der till är deputerat, nembligen för gouverneurskapet 2,000 Dlr gott mynt och på sjöstaten 300 Dlr om månaden, för så monge månader som bevijsas kan att han tjenstgör, hvilket skall räknas till Johanni; men sedan moste så han som andre låta sig nöija medh dhet deputat honom tilordnat bliffver.

Taltes om Rijkz-Ammiralens saak, och dhet han begärer Drottningeholm.

Feltherren: Thet är bäst, när tijden är uthe att Casparus skall
126 träda aff Drottningeholm, att Rijkz-Ammiralen då kan leffrera penninger och lösa honom der uthur. Hvar och en moste haffva sin rätta fahretijdh, och kan vara tijdh nogh att skriffva under breffvet när Rijkz-Ammiralen leffrerer penningerne.

Resolverades att Rijkz-Ammiralen skall inthet haffva att beställa med Casparo, utan leffrere sine penninger uthi Cammaren.

Rix-Ammiralen proponerade sedan om dhet han till vederlag begärer uthi Vermeland.

Feltherren: Han skulle begära så monge godz igen uthi Vestergöthland, där han the andre mist haffver, elljest lärer bliffva en discrepance uthi ränttorne, och inthet annat fölgja än en confusion der opå.

Och bleff så äntligen resolverat, dhet han kunne sökja op godz på andre orther, der dhe inthet Cronan äre præjudicerlige.

Rijkz-Ammiralen proponerade ytterligare om sine godz uthi Ingermanland, att emedan dhe uthi sal. K. M:tz breff inthet nampngiffne äre, uthan står allenast blotta obsetalet, att nampnen fördenskuld genom ett serdeles breff ännu specificeras motte.

Resolverades att dhet väl motte skee.

Rix-Ammiralen begärte sedan en ny confirmation på Peball, att om något dödeligit honom vedkommo sampt hans hustru, att hans gäld der aff då må bliffva betalte.

Honom loffvades en annan gång resolution der uppå.

Resolverades att skriffva till Doct. Salvium, att effter som man förnimmer någre fredztractater der uthe aff en och annan in particulari skola anspinnas, och dhe äre en saak aff stort betänckjande och till äffventyrs lända vår stat till præjudicio, han fördenskull ville låta sigh anlägit vara med flijt att inqvirera, hvad såsom in eo passu kan förelöpa, och hurudanna conditioner aff en och annan kunne föreslåes. Han ville och see till att disponera Hertig Frantz Albrecht till den desseinen, om hvilken han, Salvius, förmäler, och om sådant alt H:s M:t tijdigt advertera.

Item ett breff till Erckjebispen, att effter som H:s K. M:t med snareste förvänter H. sal. K. M:tz lijk heem i landet, och endoch inthet vist är determinerat om tijden när dhet skall bliffva nedsatt, vill H:s K. M:t nådigst, att Erchjebispen icke desto mindre låter H:s M:t vetha, om han förmedelst sin svagheet förmå att holla lijkpredikningen. Elljest är H:s M:t sinnad att vocera der till Bispen i Linköping. Medan och predikas moste när dhet sal. lijket ankommer till Nyköping, och när dhet dädan uthföres, så menar

H:s K. M:t att M. Johan dhet förrätter vid lijkedz ankompst, och Doct. Rudbeckius vid dess uthförssell der ifrån.

Den 6 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe. 127

Underskreffs ett breff till Rijkz-Cantzlern.

Item till Patriarchen i Muschou.

Och en instruction för Håkon Skytte, med någre andre saker.

Resolverades oppå åthskillige supplicationer.

Discurrerades om Hanss Pålssons saak, och hölts före att största actionen emot honom der uthi består, att han haffver hafft Cronones saker under sine händer och them på åthskillige orter nedersatt, sedan och ingen redeligh affskeed taget.

Her Per Baner mente, om han kan skaffa borgen för sigh, att han som en redelig Svensk vill bliffva här uthi rijket och ährligen nära sigh, tå kunde dhet vara en saak att han må relaxeras uthur sitt fängelse. Och resolverades äntligen, att honom ther om uthi Räkninge-Cammaren skall bliffva notificeradt igenom Her Claes Flemming.

Den 7 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Discurrerades om Hertigen aff Holsten kunde gratificeras i sin begäran med den kopparen och annan metal här tollfritt att opköpa.

Her Flemming: Kommer dhet Persianische Compagniet på gång, så kunde till 3,000 Skepp:d koppar åhrligen debiteras.

Mente så, om man honom med 1,000 Rdaler eller tu gratificerar, kunne dhet på en sådan händelse inthet skada.

Feltherren: Största skada haffve vij aff dhet contractet sal. K. M:t haffver gjordt med dem på Nacka; dhe haffva nu låtit upsättja så monge ugnar.

Om messingen vele vij säija, att dhe må köpa.

Resolverades att detta alt skall Hertigen aff Holsten njuta, så länge denne contracten vahrar, nembligen 200 Skepp:d koppar uthi stycken, bleck, kettzlar och andra manufacturer, för 12 pro cento. Item 600 Skepp:d jern och ståål, för 12 pro cento. Men hvad messing vidkommer, skall H. K:t vara efterlåtit att handla med dem

som honom göra, och för bästa kööp som nåes kan, hvilket alt han sedan uthan besvär aff någon tull fritt må uthföra.

128 Discurrerades något om hvad som skulle svaras på Rijkz-Cantzlerns breff, och hvad consilium man H. Excell. om fredztractaten giffva skall.

Feltherren: Om vij med opartijsche komma till att tractera, så vore bäst dhet skedde remotis Dano et Polono.

Grefve Per: Konungen i Pålen skall vara nyttigare i mediationen än Danus; hölt och visserligen före, att kunne Cantzlern på Sveriges Crones och dhe confoedererades vegner tractera med Keijsaren remotis arbitris, så vore dhet väl bäst.

Her Per Baner: Ville Chur-Saxen tractera in particulari, så vele vij och med dhet samma à part tractera med Keijsaren.

Feltherren: Man moste sättja en scopum huru vidt Cantzlern uthi någon tractat sigh skall inlåtha.

Rix-Ammiralen mente, om Cantzlern ville holla sigh medh dhe andre confoederatis effter Heilbrunische besluted.

Her Flemming: Om man skulle säija Cantzlern, dhet han inthet skall följa dhe andre i tractaten, tå vore dhet mechta periculosum.

Och effter som detta ährendet ähr svårt, ty bleff thet på några dagar taget ad deliberandum.

Resolverades att Nilss Assersson skall bliffva vid sitt gouvernemente såsom tilförenne, och der hoos provisionaliter förestå krijgzväsendet i Liffland, att han med folk defenderer landet, der något fiendtligit i hastigheet påkomme.

Oplästes ett breff ifrån Her Gabriel Bengtsson.

Item en skrifft uthaff H. F. N:de Pfaltz-Greffven, opsänd uthur Räkninge-Cammaren, hvar uppå bleff resolverat, att emedan H. F. N:de haffver hafft på andre orter bönder, såsom i Småland, att opfylla hvad Stegborgs län på hans summa inthet haffver tillräckt, så kan vara bäst att H. F. N:de nu i den staden inrymmes dhe ryttaregårder, som ännu där i Stegborgs lähn finnas kunne, undantagandes dhe ryttare, som dheres egne skattehemman haffve och derföre tjenst göra. Sedan på thet H. F. N:de icke må haffva disputation med adelen, så vore bäst att H. F. N:de med dem eij haffver att beskaffa, uthan att the giffva dheres rättigheet åth Konungen och Cronan sjelff.

Hvilken resolution H. F. N:de genom Her Claes Flemming mundtligen insinueres skulle.

Bleff proponerat aff Her Per Baner om dhe åthskillige uthtyd-
ningar, som göres öffver dhe donationer effter Norköpings beslut,
anno 1604 uprättad, giffne äre; hvarföre all orichtigheet att före-
komma, och att man uthi sådanne fall någon vissheet må haffva,
bleff resolverat och stadgatt: att när hustrun tillijka med mannen 129
ihugkommes uthi dhe breff och donationer, som således effter Nor-
köpings beslut giffne äre, då skall hon njutha godzen så länge hon
leffver i enckjestånd; men döttrarne njutha try åhrs ränta till brude-
skatt. Åhr och hustrun inthet nämbd uthi donationen, då förfaller
godzet strax under Cronan, doch så att döttrar tage brudeskatt som
förbemält åhr.

Taltes om Tönies och hans löhn, emedan han här effter skall brukas i Räkninge-Cammaren för en Commissario; och var dhe velborne Herrars mening, att honom åhrligen vid den tjensten skulle giffvas till 800 eller högst 1,000 Rdaler.

Den 8 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Bleffve åthskillige breff underskriffne, så publique staten som privatos angående.

Den 13 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie.

Oplästes några breff från Her Gabriel Gustaffsson.

Item från Hertig Adolph Friderich aff Mechelburg.

Feltherren refererade om dhet han med dhe Holstenische Gesandter discurrerat haffver, då dhe ibland annat haffve honom berättat, att Storfursten skall en gång haffva proponerat Agenten Möller, om han emot en summa penninger kunne få igen dhe festninger han uthi Ingermanland haffver most affstå. Och gjorde så der opå denne conclusion, att dhet moste ännu liggja dem i magan, huru dhe må kunna få igen dhe fästninger, derföre man dem altid med gode garnisoner moste låtha bevaka.

Taltes om dhe Holstenische, att dhe skole vara obligerade skaffa Hertigen aff Holstens ratification oppå dhet, som nu på Compagniedz vägner här bliffver slutedt.

Inkom Majoren Hanss Månsson, berättandes att Rysche Gesandterne begära audience hoos H:s M:t.

Befaltes säija dem, att dhe nästkommande Lördagh skole till audience admitterade bliffva.

130 Oplästes breff från Nilss Assersson.

Item ett breff från Ernst Creutz.

Taltes om Cantzlerns breff och dhet consilio H. Excell. begärer[1], och var dhe velborne Herrars mening, att man kunne inthet annat råd giffva, än hvad tilförenne dijt uth är skriffvit. Icke heller kan man någon aff Rådet sända dijt uth, för än dhe komma tilhopa. Om Cantzlern sjelff ville nämpna hvem han begärer, så vore thet gott.

Den 14 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Her Per Baner proponerade om Her Johan Skytte, dhet han åstundar att komma tädan ifrån Liffland; slogh ett medium före med Anders Erichsson, att han väl kunde gouvernera landet.

Feltherren: Ehuru man lagar, då moste der nödigt vara en aff Rijkzens Rådh, och mente att om Her Philip Scheding kunne dijt förordnas.

Föreslogs så med thet samma, om Her Per Sparre administrerade justitiæ och politiæ väsendet, och någon, anthen Axell Lillie eller en annan, förordnades att antaga krijgzsakerne.

Her Per Baner repeterade sedan contenta aff adviserne, som Secret. Nilss Nilsson hijt sändt haffver.

Reassumerades discursen om Her Johan Skytte, och mente H. N:de Feltherren, att Her Philip Scheding skulle förordnas till Liffland, och Her Matthies Soop till Räffvell.

Åntligen resolverades, man kunne förtrösta Her Johan Skytte, dhet han skulle komma tädan. Allenast moste man råda honom, att han låter sin hustru bliffva der qvar, till dess K. M:tz lijk hemkommer, och heela Senaten öffver hans dimission der ifrån kan consultera.

Taltes om Ryssernes audience.

Her Per Baner proponerade, effter Regeringen ännu inthet är stabilieradh, om någon annan icke ville föra ordet, medan som altid brukeligit är, att den förnembste talar; och mente sigh gärna deferera en aff dhe andre den honorem.

---

[1] Se protokollet d. 7 s. m.

Feltherren: Man haffver redo begynt, att den som här sitter loco Cancellarii han talar, och vore inthet gott att något skulle bliffva muterat.

Sade sedan, att när bemälte Gesandter opkomma till audiencen, moste detta observeres, att twå aff Rådet möta dem uth för dören.

Underskreffs några breff.

Inkom Majoren Hans Månsson och förmälte, dhet Rysserne begäre att dheres egen tolck i morgon dheres egen oration tålcka motte.

Sedan begärte dhe till 24 stycker hästar att föras op medh. 131

Svarades honom, att effter vägen inthet är lång, och monge förnäme aff adell äre som gå, kunne vara nogh att Gesandterne för dheres egne personer rijda. Elljest är sorgetijdh, att man inthet behöffver göra store processer.

Elljest om tolcken, så kan inthet innoveras, uthan dheres tålck kan corrigera H:s K. M:tz tålck, när han tolckar orätt.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Underskreffves åthskillige breff.

Oplästes Balberarens Hans Caspers supplication. Hvar uppå bleff resolverat, att så frampt H. F. N:de Pfaltz-Greffven icke vill beholla honom, då skall han få beställning och så god löhn som i sal. K. M:tz tijdh. Men bliffver han hoos H. F. N:de, eller elljest tager dimission, då kan han få en förähring.

Resolverades att skriffva svar till Rijkz-Cantzlern på hans Excell. hijt ankompne breff vid följjande mening: 1. Att man vill förmoda, dhet han både genom Grubben, som nu sedermehra aff Her Gabriel Gustaffsson, väl haffver förnummit om tilståndet och rijkzdagen här hemma. 2. Att man tackar Cantzlern för dhet han så flitigt aviserar, endoch man uthi dhet öffrige, som nyttigt vore att vetha, moste patientera för tijdzens kortheet och distantien aff rumen, som här emellan något stoor är, och uthförligare rapport om alt förvänta medh Mårthen Augustinsson, såsom och i medhlertijdh önska, att Gudh hans actioner ville göra lyckosamma. 3. Then instruction Cantzlern begärer faller besvärligit här att giffva, med[an] sakerne der uthe sigh stundeligen förandra. Elljest kunne dhe fulmachter, Cantzlern så aff sal. K. M:t som nu sedermehra aff H:s M:t Fröken giffne äre, honom uthi sine actioner nogsampt försäkra.

4. Såsom Cantzlern här till fäderneslandzens säkerheet väl haffver i acht taget, kan man begära att han thet samma och här effter ville låta sigh vara befallat. 5. Endoch man gärna ville giffva Cantzlern ett fulkomligit consilium, huru vidt han skulle sigh inlåta uthi de fredztractater, som der uthe anspinnas; men effter Cantzlern väl veet hvad conditioner sal. K. M:t tilförenne på en sådan händelse haffver ärnat proponera, så kan man inthet annat see, än der man till någre particular tractater träda skall, Cantzlern då dem
132 följja moste, så vidt dhe inthet äre till att undvijka; doch att fäderneslandzens säkerheet och satisfaction för all ting bliffver i acht tagen. 6. Att effter allaredo 9 aff Rijkzens Rådh äre der uthe, så kunne inge flere här ifrån väl vara till att mista. Om the andre unge adelsmännen Cantzlern begärer, vore gott att han sjelff någre ville nampngiffva.

Skall och uthi ett postscripto begäras Cantzlerns mening om Her Johan Skyttes dimission från gouverneurskapet i Liffland, såsom och hvem han hölle bäst vara att skicka till Persien.

Den 15 Junij [1633] bleffve inge saker vijdare tracterade än att dhe Ryske Gesandterne voro till audience oppe hoos H:s M:t Fröken.

Den 17 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Opläst es translationen aff dhet breffvet Patriarchen till H:s M:t Fröken skriffvit haffver.

Befaltes advocera dhe frånvarande aff Senaten.

Resolverades att dhe Ryske Gesandterne skole dagen effter komma hoos Senaten uthi Råd-Cammaren till audience.

Resolverades att Ramsla skall giffvas, pro dedicatione libri sui, på H:nes M:tz vegner 100 Rdaler. Item 50 Rdaler på Senatens vegner.

Resolverades på Nilss Asserssons memorial: Att med Dünemündes befästning skall hollas som här till vanligit varit haffver, in till dess någon annan resolution der öffver kan fattad bliffva. 2. Garnisonens läninger på Dorpt och Narffven kunne inthet förandras; doch att dhe någon förbättring må njutha, kunne dhe understundom omvexlas och uthi Rijga lagde bliffva. 3. Om Nilss Asserssons embete och löhn är specificerat uthi hans fulmacht. 4. Effter Magnus

von der Pahl inthet synnerligen veet till att umgå med landsakerne, der före kan Per Larsson uti hans ställe igen förordnas.

Resolverades att Öffversten Lilliehöök skall förordnas till Rijga uthi Jörgenreichs ställe, för hvilken orsak skuld och bleff befallat, dhet han skall hijt advoceres. Elljest så mente Feltherren, dhet man skulle altid holla then modum, att ett regemente Svenske och ett regemente Finnar städze ligge i Rijga, som alle tu åhr der ifrån kunne afflöste bliffva.

Resolverades att skriffva till Her Gabriel Gustaffsson och Her Matthies Soop: 1. Att man fast ogärna förnimmer, thet H:s M:t en mistancka haffver fattad, lijkasom man H:s M:tz liffgedingsbreff skulle haffva förandrat; hvarföre vill man, så snart Jonas Buræus hemkommer, H:s M:t copior aff samme breff tilskicka. 2. Thet gyllene vellus tillijka med regalierne skole och med första öffversändas. 3. Att ett skep är allaredo från Götheborg åth Wolgast skickad, och skole ännu try tjänlige skepp här ifrån och dijt för- 133
ordnas. 4. Kan man begära, att dhe hijt avisera på hvad dagh dhet sal. lijkedz uthförssell kan anstält bliffva. 5. Notificera dem om tilståndet här hemma.

Bleff och resolverat på Anders Erichssons öffversände puncter från Rijga: 1. Att correspondencen kan genom dhe skep, som emellan Rijga och här löpa, in på sidhösten continueres. 2. The copior aff Rijga stadz privilegier, som der i Cantzlijet icke finnas, skole med första dijt förskickade bliffva. 3. Huru vijda jurisdictionen aff Dynens pilloterij för dhe Rigische sigh sträckja skall, bliffver till vijdare betänckjande differerat. 4. Att till dhen hospital för dhe sjuke soldater kan skepsgården brukas. 5. Aff handqvarnerne skall ett temmeligit antaal göras och strax dijt öffver förskickas. 6. Archlij- och ammunitionssaker sändes nu så mycket är denne gång att mista; hvad restera kan, skall med första sändas effter. 7. Att Öffversten Lilliehök skall med ett regemente Svenske knechter afflösa Jörgenreich och elljest Gubernatoren adsistera. 8. Att ett vist förslagh skall hijt sändas, huru stark garnison så i fredz som fejgdetijdh på starostie-husen i Liffland vil behöffvas. 9. Med Pernous fortification kan fortfaras, men Lambsell skall staden Rijga förbättra. 10. Att dhe som haffve fått godz effter Norköpings besluth skole dem beholla till H:s M:tz angående regering, och då confirmation sökja; men dhe som på liffstijden eller behagelig tijdh, eller och med något annat vilckor, godz bekommit haffva, skole der opå uthi tijdh sökja H:s M:tz vijdare resolution och förklaring. 11. Att Ryserne föra koppermyntet landvägen in uthi Ryssland, kan der med

oförmerckt conniveras, effter dhet uthi Cronones desseiner icke så mycket kan skada. 12. Kläde till soldaternes behoff skall Cammereraren förskaffa, effter dhe anordninger som uthi staten der på gjorde äre. 13. Med koppermyntedz opväxlande och affskeppande öffver åth Elbingen, skall aldeles vara förbudit.

Den 18 Junij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Bleffve dhe Ryske Gesandterne inlåtne till conference medh Senaten uthi Råd-Cammaren, och effter hälsningen förde H. N:de Feltherren till dem ordet, att Hennes M:t haffver väl förnummet i hvad ährender som H. Z. M:t sampt den högvyrdigste Patriarchen haffver velat dem som sine store Gesandter hijt affärda, nembligen att helsa Hennes M:t och der hoos betyga dess medlijdande öffver thet oförmodelige dödzfall, som igenom Gudz skickelse H. sal. K. M:t Konung Gustaff Adolph den Store händt är, så och der jämpte notificera H. Z. M:tz upsåth till att stadigt continuera i den vänskap som han med sal. K. M:t haffver varit uthi. Sedan emedan dhe
134 och skole haffva några andra ärender in secreto att proponera, ty haffver Hennes K. M:t befalt sitt Rijkz-Rådh sådant uthaff dem till att förnimma.

Gesandterne repeterade om den gode vänskap, som bägge store Potentater, sal. K. M:t och H. Z. M:t, emellan varit haffver; så äre dhe nu kompne hijt om den samma emellan H. Z. M:t och Drottning Christina och Maria till att bekräffta.

Sedan satte sigh både Rijkzens Rådh och Gesandterne; och begynte så secundus in ordine aff en rulla att opläsa thet samme som then förste Gesandten näst tilförenne sagdt hade, och att H. Z. M:t begärer att den evige venskap, som med breff och samvete är bekräfftigad, motte i lijka motto oryggeligen bliffva hollen hoos dheres effterkommande, effter som dhe nu tillijka med Rijkzens Rådh vele alle fredzcontractedz puncter med dheres eedh bekräfftiga. Begärte så der jämpte, att H. K. M:t ville tillijka med dheres Herre stå för en man emot bägge deres fiende Konungen i Påland, för den myckna orätt han them haffver tilfogadt, så och ingen fred med honom göra, uthan att dheres Herre med bliffver der uthi begrepen.

Feltherren gaff dem näst complementerne här opå igen tilkänna, att H:s M:t i lijka motto inthet vill affvijka ifrån den förra vänskap, uthan vid honom fast bliffva. Uthi den andra saken, alliancen angående, effter som han är uthaff stoor vichtigheet, så vill man den taga uthi betänckjande, och låta dem der opå vetta svar. Frågade om the hade några fleere saker att proponera, då motte man dem gärna förnimma.

Gesandterne svarade, att dhet kunde skee, sedan Rijkzens Rådh haffve rådgjordt sigh emellan. Begynte så att exaggerera hvad torter Konungen i Pålen så dheres Herre som H. K. M:t, och i synnerheet med fremmande titlers anmätande, tilfogadt haffver.

Feltherren: Man viste sådant väl, men att inthet förbund alt här till är skeedt med H. Z. M:t emot Konungen i Pålen, der till var inthet sal. K. M:t vållande, som för detta altid haffver velat handla med H. Z. M:t der om, men bekommet der opå affsligigt(!) svar, för stilleståndet skuld som H. Z. M:t hade med Pålacken. Sal. K. M:t haffver och för den orsaken skuld inthet vijdare der opå velat urgera; uthan aldenstund Gesandterne nu ther om anholla, så vill man sigh der opå betänckja. Elljest så vele Rijkzens Rådh och taga uthi betänckjande, på hvad sätt fredzcontracten nu bäst skall bliffva bekräfftigad.

Gesandterne refererade sigh sedan på ett fördragh, som skulle vara skeedt emellan sal. Kong Carl och Storfursten Vasili Iwanowitz, der uthinnan dhe loffve att stå hvar annan bij emot Konungen i Pålen; och begynte så lijka som tilförenne att exaggerera Konungens i Påland store injurier och förtreet, tilfogad bägge Potentater.

Feltherren svarade, att man viste väl hvad förbund emellan 135
högstbemälte sal. Konung Carl och Wasili Iwanowitz varit haffver. H. sal. K. M:t haffver och bevijst sin vänskap fulkomligen. Men så är sedan ett missförstånd opvuxit, hvar igenom Pålacken och haffver tagit ifrån dem monge land. Effter H. sal. K. M:tz dödh är H. sal. K. M:t Konung Gustaff Adolph den Store genom Gudz nåde trädd uthi sin Her faders ställe, och är Gesandterne väl kunnigt huruledes H. K. M:t så väl som H. Z. M:t med hvar annan haffve fördragit, och hvad elljest kan vara passerat. Och haffver inthet feelat på denne sijdan, att man sigh med dem emot Konungen i Påland närmare motte förbinda. Doch vill man thet ännu taga uthi betänckjande, och uthi medler tijdh stadigt förbliffva vidh fredzfördraget.

Vijdare applauderade H. N:de Feltherren dem dhet vara orätt, att Konungen i Pålen bruker titelen aff Sverige och Påland, dhet man vill vara betänckt att vedergöra, när stilleståndet tu åhr här effter är lupped till ända, effter som man vill förmoda, att dheres Herre H. Z. M:t sådant och icke ohämpnad låther.

Rysche Gesandterne svarade, thet H. Z. M:t inthet haffver kunnat lijda sådan orätt, och derföre skickad sitt Sändebudh Frederich Plemenikoff till H. sal. K. M:t till att sökja en närmare venskap emot den Polnische Konungen.

Feltherren frägade om terminen aff dheres stillestånd med Pålacken rätt var uthe.

The svarade intet directe, uthan att i affskedet förmäles, dhet Gesandter från bägge Potentater skole komma halfft annat åhr til förenne tilsamman, än att den terminen uthe var.

Feltherren frägade dem fördenskuld annan gången här om, giffvandes orsaken här hoos tillkänna, emedan Pålacken haffver uthspridt, dhet honom uthaff H. Z. M:t inthet är hollet hvarken troo eller loffven.

Gesandterne svarade, att stilleståndet var oprättad på $14^{1}/_{2}$ åhr och går nu snart till ända. Elljest att Pålacken fuller klagar, men förmäler inthet om sin orätt H. Z. M:t tilfogad, såsom när han lätt nederhugga H. Z. M:tz folck, hvilke voro uthsände medh honom till att traçtera.

Feltherren mente vara billigt, att dhe sådant och flere Pålackens injurier kungjorde för heela verlden.

Frägade så om dhe något mehra hade att proponera.

The svarade sigh inthet mehre haffva, uthan vele förvänta svar
136 oppå detta. Hvilket dem loffvades, och effter några complementer togo dhe sitt affskeed uthur Senatu.

Sedan mente dhe velborne Herrar, att man fuller kunne deliberera om denne saken något, till dess flere aff Rijkzens Rådh med komma tilstädes; men dess emellan vore ingen resolution der uthi att fatta.

Den 19 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Discurrerades om den Rysche Ambassadans verff, synnerligen de foedere som begäres.

Oplästes sal. K. M:tz breff in hoc puncto affgångit till Storfursten.

Feltherren sade sigh ännu inthet see huru detta med skääl skall kunna vara att uthslå.

Grefve Per Brahe: Om verffningerne i Pommern kunne vij inthet sluta uthan Cantzlerns advis.

Her Johan Skytte: Der till äre allareda fundamenta lagde.

Grefve Per Brahe: Om Gesandterne skulle nu med oförrättade saker draga här ifrån, kunne monge inconvenientier der opå följa; och fördenskuld är denne saken väl till betänckja.

Sedan discurrerade Senaten hemligen sig emellan, och bleff den gången om samma ährende inthet vijdare protocollerad.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Underskreffs åthskillige breff så och någre pass.

Taltes om någre skeppare och båtzmän, som haffve varit på Compagniedz skepp uthi Spanien, ibland hvilke och är en Hollendere, Cornelius Tisen benembd, som för feel på liffzmedell här ifrån måste förlöpa innan saken med Directorerne kan uthfördh bliffva, medan han ingen ändtsatt aff dem bekommer.

Och bleff resolverat, att man skulle påläggja Directorerne, att dhe till Michaelis tijdh nästkommande sistere och till ställe skaffa den köpmannen, som åth Spanien med dhe fyra skeppen aff dem bleff försänd, på dhet han sjelff må kunna försvara huru med samme skepp är omgångit. Item att dhe i medler tijdh att den skepparen Cornelius Tissen må, när der till kommer, kunna till svars stånda, honom uthaff Compagniedz penningerne fyratijo Rdaler bekomma låte, så och sedan sin månadtlige gage giffva, lijka som han än i tjensten vore.

Sedan resolverades på någre supplicationer.

Inkom Her Bengt Skytte och refererade något huru med tillståndet uthi Tyskland vid hans dädan reeso var beskaffadh.

Den 20 Junij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning. 137

Underskreffves någre breff pro privatis.

Discurrerades något om Ryske Gesandternes verff och om nyttigt kan vara, att man förbinder sigh med dem emot Pålacken.

Her Flemming: Någre gode vilckor på freden med Pålacken synes för oss inthet att kunna erhollas, ty Pryssen skall Polonus aldrig släppa; elljest på sin cröning jure-jurando haffver han loffvat att skola recuperera ablata.

Her Per Baner: Tu åhr här effter komme vij i krijgh med Pålen; med Keijsaren haffve vij nu till att göra, och kan skee Danus slår sigh der till. Derföre om nöden så fordrade, att vij moste göra fredh med Pålacken, så står dhet inthet i vår potestet.

Feltherren applauderade, men sade der hoos, att om vij haffve Ryssen till vän, då skole vij kunna opponera oss Keijsaren, Danmark och Påland. I den staden om vij inthet sluta den alliancen med honom, och Ryssen då gör fredh med Påland, så faller han oss så mycket besvärligare.

Her Per Baner: Pålacken moste cedera oss Liffland och Preussen, och giffva H:s K. M:t sin rätta titel. Mente och der hoos, att om vij inthet förbund ingå med Pålacken, och Ryssen söker sin egen fredh, så stå vij så mycket mehre uthi fahra med Pålen.

Her Flemming: Om vij spela defensive i Pryssen, så kunne vij något när holla oss aff licenterne.

Her Johan Skytte: Pålacken och Danus skole holla sigh ifrån oss, när dhe höra oss med Ryssen att vara allierade.

Her Per Baner mente, effter man inthet kan votera för än dhe andre aff Rijkz-Rådh komma med hijt, så vore likväl gott att man satte sigh på bägge sijdor en viss scopum före, på hvad conditioner ett sådant foedus skulle kunna slutas.

Feltherren: Man moste fuller derföre differera dhet förra till dess Senaten kommer tilsamman uthi Nyköping; och kan man notificera dem nu strax, att vij vele communicere här om med dhe andre Ständerne, och hvad då resolveres, dhet haffver så mycket mehre krafft; sedan kan man säija dem, att vij vele stadigt bliffva vidh fridzfördraget.

Rijkz-Ammiralen sade, att foedus är nödigt både för Pålacken skuld, så och att vara Juten till förskreckelse, om han något ville begynna. Och är inthet vissare, att ehvad vij giffve Pålacken, så
138 få vij doch aff honom aldrig någon säkerheet. Gör och Ryssen fred med Pålacken, så haffve vij honom heelt och hollit på oss.

Feltherren: Om Danus ville disputera oss Sundet, så kunne vij genom detta tillfället haffva salt och andre partzeler uthur Ryss-

land. Så kan och den Persianische handelen der igenom bliffva deste bättre stabilierat.

Her Johan Skytte: Om sal. K. M:t leffde, då skulle han väl gratificera Ryssen här uthinnan.

Feltherren: Detta commodum kommer der till, att Ryssen kan förskjuta penninger åth Tattaren, att han gör ett starckt infall på Påland, hvar igenom dess kraffter kunne både diverteres och försvagas.

Her Flemming sade, dhet sal. K. M:t haffver pousserat Ryssen att begynna krijget emot Pålacken, och skulle han offenderes om vij honom foedus affslogo.

Äntligen begärtes aff Her Per Baner och Greff Per, att dhe ville gå till bemälte Rysche Gesandter, att giffva dem tilkjänna:

1. Att högnödigt är för bägge Potentaters och Rijkers välstånd, att dhet sidste fredzfördragh opå nyo bekräfftas, så hoos oss med eedh som hoos dem med korsskyssning, hvilket doch aff bägge Potentaters Sänningebud tillijka, effter som för skeedt är, skee moste.

2. Sedan effter dem uthi commission giffvit är att see H. K. M:tz sal. lijk, derföre så frampt dhe dhet äntligen ännu vele och begäre, så moste dhe fördröija in till des att H:s K. M:ts lijk inkommer, hvilket dhe doch icke annorlunda uthan uthi en tilslagen kista kunne see.

3. Dhet aff Storfursten och Patriarchen fordras, att H:s K M:t och Sveriges Crona med Storfursten för en man emot Kongen i Påland stå skulle, dhet holle Rijkzens Rådh, på H:s M:ts Drottningens vegner, icke oskäligt, först emedan vij en sådan almän fiende haffva, som bägge våre Öffverheters ytterste undergång sökja, förandes bägge Rijkers titler, med hvad annan stoor orätt som bägge Potentater aff dem äre vederfarne. Dy synes dhet till bägge Rijkers styrckja och conservation väl nödigt vara, och holles aff Rådet billigt, att ingen tractat ingåes med Pålackerne aff någondera aff desse Potentater, uthan att dhet reciproce den ene den andra notificerade, och med hvad conditioner som dhet göras skulle. Och såsom bägge Potentater en stoor controversia med Konungen i Påland haffve, och der uthaff synes vela vidlöfftigt krijgh föllja, altså ästundade Rådet gärna till att höra, oppå hvad conditioner som Gesandterne förmena att ett sådant förbund göras skulle, både huru vidt dhet sigh extendera skulle, och hvar ved krijget skulle ändas.

4. Och såsom detta är en mycket vichtig saak och till bättre 139
assecuration fordrar dhe förnembste af Stendernes betänckjande der

öffver, hvilke vidh sal. K. M:ts lijks hemkompst bliffva till Nyköping förskreffne, då sådant deste säkrare slutas kan.[1]

Sidst skall man och låta dem vetta, att Konungen i Danmarck haffver effterlåtit Konungen i Pohlen att verffva i sitt land soldater, hvilke skole brukas emot Storfursten i Ryssland.

Her Flemming begärte vetha beskeedh om mynted, huru dhet skall slåes i skrott och korn. Hvar oppå honom gaffs till svar, att han skulle låta först göra der opå ett förslagh, och kan dhet vara bäst man låter slå så gott mynt, som våre grannar thet haffva, och att allenast myntas runstycker, marcker och halffve marcker.

Den 21 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Toges Her Philip Schedings interrogatoria före, hvar uppå bleff resolverat:

1. Att effter kyrckjoväsendet uthi Estland nödigt behöffver ett väl qvalificerad huffvud, som församblingerne visiterer och på predikanternes lära och leffverne acht tager, hvarföre vill H:s K. M:t der på vara betänckt, att framdeles en tjenlig man dijt till Biskop må förordnes.

2. Dhe kyrkjogodz, som igenom orätt berättelse äre affhände från kyrckjorne, skole effter föregången noga ransakning och per sententiam bliffva restituerade.

3. Att Gouverneuren med Brudeskattspenningernes opfordrande ännu något inneholler; doch kan han låta dem vetha, att man samme penninger vill haffva, och att dhe göra sigh fast reda att haffva dem tillredz, när framdeles der opå kan fordrat bliffva.

4. Om dhet hoffvet Kegell bliffver vid den resolution tilförenne der opå är giffven.

5. Med revisionen moste suspenderes, till des en nöijachtig instruction och fulmacht med Her Per Sparre kan öffverskickas.

6. Uthi Borgrätten på Slottet kunne sex skickelige personer till Assessorer constitueras, till hvilkes underhold ett capital aff Brudeskatzpenningerne kan förordnas.

7. Magnus Nijrot skall förordnas uthi Effvert Bremens ställe.

8. Att klosterkyrckjan i Räffvel motte bliffva den Svenske församblingen [inrymbd och en särdeles Pastor dher till consti-

---

[1] *Och såsom — slutas kan.*] Meningen något bristfällig.

tueras][1], remitteres till Gubernatoren med dem[2] här om att tractera.

9.[3] Men med clostergodzens arrende rättar Gouverneuren sigh effter sal. K. M:tz honom giffne befalning.

10. Gouverneuren skall göra sin flijt med dem och förnimma om dhe i staden för Qvarntullen något annat uthgöra vele eller sjelffve någon modum uptänckja, hvar igenom den richtigt må uthgå.

11. Befästningen kan Gouverneuren beflita sigh att holla vid macht till dess framdeles resolverat bliffver huru der byggjas skall, 140
och man får see hvad medell der till kunne vara att bekomma.

12. På dhe besvär, som Ståthollaren på Ösell haffver öffverskickat, seer H:s M:t väl vara svarat, der vid Gouverneuren här effter kan bliffva.

13. Derentals enckja skall inthet intrång tilfogas, till dess hänne något vederlagh kan giffvas för dhet godzet Wehmes.

Her Per Baner gjorde relation om sitt och Grefve Peders förrättande hoos dhe Ryske Gesandterne, och berättade i synnerheet, att när dhe begynte tala om foedere contra Polonum, då stötte dhe sigh strax och meente, att sal. K. M:t haffver dem inciterat, och dhe fördenskuld samblat en armée, men inthet förr kunnat bliffva färdige för än nu på sidste åhren. Hvar opå dem svarades, om the hade velat träda till Kongl. M:t när H. M:t i Pryssen eller Liffland var, då hade dhet varit så mycket lättare.

Feltherren meente, att stilleståndet med Påland kunne vij inthet bryta.

Resolverades, man skulle giffva dem Her Baners gjorde proposition till dem skriffteligen, emedan dhe sådant begäre.

Den 22 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Oplästes breff ifrån ordinarie Correspondenterne ankombne.

Underskreffves åthskillige breff.

Rijkz-Ammiralen proponerade om Peball och Skattlöffs gäld, att hans erffvinger motte beholla dem in till dess dhe 20,000

[1] De inom [ ] inneslutna orden äro tillagda efter R. Reg. (fol. 914).
[2] *dem*] staden Reval.
[3] I MS. saknar denna punkt nummer och framför den följande står 8 (upprepadt), o. s. v., hvarför numreringen blifvit här kompletterad och rättad efter R. Reg. (foll. 914–916).

Rdaler bliffva betalte, han förmener sigh hoos Cronan haffva att fordra.

Honom svarades, att dhet moste vara först en liqviderat räkning uthur Räkninge-Cammaren, och sedan att dhet ährendet moste communiceras med flere aff Senaten.

Den 25 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Bleff om Rijkz-Ammiralens anfordran debatteradt.

Feltherren berättade, att sal. Konung Carl gaff Rijkz-Ammiralen någre godz, aff hvilke H. K. M:t lät opbära ränttan, sedan som Her Carl uthi Påland bleff fången. Sedan Her Carl slap löös, gjorde han till 6,000 Daler gäld att stoffera sigh der med op; och kunne fördenskuld synas vara billigt, att han njuter hvad som är gånget aff hans godz medan han var fången.

Her Per Baner: Rijkz-Ammiralens egen tjänare lopp och sin koos med en summa penninger.

141 Feltherren: Om Rijkz-Ammiralens gäld verificeras, så bliffver inthet svårt att resolvera, och haffver Pebal odisputerlig i sin och sin hustrus liffztijdh.

Her Per Baner: Thet synes oss inthet kunna kännas vidh dhe gäld, sal. Konungen inthet haffver velat approbera. Elljest kyrckjotijenden, som Rijkz-Ammiralen prætenderer opå, var förläning och inthet arffvegodz; och kan hvarken der opå eller och på Jackawa något haffva att säija, medan man i 14 åhrs tijdh icke fick sättja der en man oppå. Lagmansränttan haffver Cronan icke heller nutet, uthan är kommen privatis till godo.

Feltherren: Hvad Rijkz-Ammiralen kan bevijsa Cronan haffva nutet, dhet kan honom bliffva betalt.

Her Flemming: Thet vore bättre om han hade begärt recompense för sitt fängzle, än att han der oppå skulle prætendera.

Her Per Baner: Dhet är fahrligit för ett omyndigt barn att antaga sådan gäld.

Feltherren: Vij moste remonstrera honom, att lagmansränttan och kyrkjotijenden kunne honom inthet beståes, och aff Jackawa haffver Cronan inthet nutet.

Her Flemming: Om dhet vore mitt eget, så ville jag aldrig öpna min mun der effter.

Vid samme mening vore och the andre velborne Herrar.

Resolverades så äntligen, att Rijkz-Ammiralens fru, på fall att han förr igenom döden affginge, skall effter hans död uthi fem ahrs tijdh beholla Skattelöffs gäld med ränttan och store gärden, som Rijkz-Ammiralen sjelff dhet nu njuter. Sedan med Peball bliffver dhet effter donationens lydelse.

Her Flemming proponerade om Henrich Teit må slippa från Hoffrätten i Åbo.

Resolverades: Thet kan inthet skee, ty justitien faller då heelt och hollen der neder.

Inkom Her Gustaff Horn den yngre och gaffs honom tilkänna, dhet Regeringen haffver förordnat honom till att vara H:s M:tz Hoffmästare; han skulle derföre låta Henrich Stör inventera ifrån sigh hvad saker han haffver hafft händer emellan, så och göra om alt nödigt förordning både med Junckare och elljest.

Var och Regeringens mening, dhet gamble Pattkell bliffver Hoffjunckare, och när tree der till ordnas, så kan dhet vara nogh för den gången till framdeles.

Her Per Baner proponerade om sin broders sal. Her Carl Baners förläning, om hans fru den något länger må njuta.

Mentes dhet inthet kunna vara mehr än skäligt, att hon beholler dhet i detta åhret.

Grefve Per Brahe proponerade och begärte, att han motte njuta dhe små ovisse partzeler uthi greffveskapet, såsom Saltpetters- och Byggningshjelpen så och körsslerne. 142

Resolverades: Man vill låta extrahera uthi Cammaren hvad dhe sigh kunne belöpa.

Underskreffs en certification för Fru Ebba Grijp att skeppa från Ingermanland 250 tunnor haffra licentfritt.

Den 26 Junij [**1633**] voro in Senatu Feldtherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Erich Rynning.

Inkom Ryske tolcken med ett svar, som Gesandterne haffva latit författa på Rijkzens Rådz till dem gjorde proposition.

Underskreffs ett breff till Rijga stad och Borgmästaren Johannem Ulricum.

Oplästes ett breff från Rådet i Räffle, som var ett creditif för dheres Secretario, den och sedan strax der effter till audience bleff admitteradt, och gjorde sin proposition först mundtligen, inläggjandes sedan den samma och skriffteligen.

Oplästes ett breff från Her Axell Baner, hvar uthi han gör sin änskyllan att inthet kunna komma hijt för än effter några dagars förlopp.

Resolverades att dhe Rigische måge holla pilloterie, doch så att dhe holla båkarne och skola vara skyllige att svara om någon skada skeer på skeppen.

Her Johan Skytte proponerade om den legation Fursten aff Churland till Rijga skickat haffver, och dheres resolution der opå.

Och hölt Regeringen derföre, man kunne inthet see annat, uthan att dhe rätt svarat haffve.

Oplästes ett breff från Ernst Creutz, angående någon gräntzeträta i Jemptelandh.

Resolverades: Han må fuller ransaka, men inthet döma der uthi, så lagandes att H:s K. M:t och Rijket icke skeer något præjudicium.

Sades Rijkz-Ammiralen den resolution, som uthi hans petitis var tagen, och att man finner störste prætensionen vara på Jackawa och lagmansdömet, sedan och några kyrckjotijender; elljest dhet andra löper hugg i hugg för godzen, dem hans Fougde haffver leffrerat ränttan aff till Cronones behoff.

Så finnes inthet beskeed, att aff Jackawa haffver kommit något till Cronones bästa, ty fienden lågh alt den tijden i landet.

2. Lagmansdömet kunne inthet vacera, för justitien, så åhr Rijkz-Ammiralen nu ett annat lagmansdöme der före igen inrymbt.

3. Haffver man på H:s Kongl. M:tz confirmation velat försäkra honom på en recompens med Skattelöffs gäld, att hans fru må dhet njuta i fem åhr effter Ammiralens dödh. 4. Peball haffver han dess för uthan, ty breffvet lyder både på honom och hans hustru.

Rijkz-Ammiralen tackade derföre, menandes der hoos att med sal. K. M:tz breff vijdare haffver varit ansedt.

143 Bevilljades Greffve Per Brahe att opbära och njuta Byggnings- och Saltpettershjelpen aff Vissingzborgs greffveskap åhrligen till H:s M:ts myndige åhr.

Den 27 Junij [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Her Axell Baner proponerade om ett danarff i Vesteråhs, som Borgmästeren haffver dömbt till åthskillige personer.

Mentes man kunde skriffva till Ståthollaren, att han låter optaga den saken.

Gaff sedan tilkänna om två staldrenger, som haffva stulit, hvilka giffva skulden på andre jämpte sigh, och der om när ransakades, så befinnes heela stallet interessera i tjuffverijet.

Resolverades. Mentes inthet gott vara, att dhe nu skulle skämmas; man kunde see genom fingret med dem denne gången.

Toges dhe Ryske Gesandternes saker före.

Och oplästes först Rijkz-Rådz proposition till Rysserne och deres svar.

Mentes man skulle låta säija dem om H:s M:tz Drottningens titel, den dhe inthet rätt giffve. Sedan att fråga dem om desse tree Sändebud vele affläggja korsskyssningen här, och våre Gesandter draga trenne dijt att göra där eedh.

Till den andre puncten discurrerades, att ehuru stoor orätt Pålacken haffver gjordt Ryssen, så haffve Rysserne likväl inthet vela bryta inducias uthan nu emot ändan. Icke heller haffver sal. K. M:t kunnat beveka dem der till, och kunne the inthet förtänckja oss, att vij haffve oss thet samme nu förbehollet.

Feltherren: Man kunde deducera dem hvad skada dem fölgja vill, om the particulariter sökja fredh med Pålacken; sedan att tu ahrs tijdh snart löpa till ända, som stilleståndet emellan Sverige och Påland uthe är; 3. att ett sådant stilleståndz brott är emot Gudh och all billigheet, som Kongen i Franckrijke och Engeland haffve varit med öffver att sluta. Elljest om titelen kan säijas dem, att Polnische Ständerne haffve tagit hemlig obligation aff Uladislao, att om han kan få Liffland igen, skall han affstå med titelen aff Sverige. 4. Kan man och remonstrera dem, att Pålacken haffver igenom åtskillige Konunger och Potentater sökt att tractera med Sveriges Crona; men man haffver hafft stoort betänckjande der uthi, effter man viste att Storfursten står med dem uthi öped krijgh.

Rijkz-Ammiralen: Vij kunne och inthet något de facto ingå 144
uthan Ständernes villje och veetskap.

Resolverades äntligen, man skulle begära vetta dheres mening, hvaroppå förbundet sigh skall grunda. Item hvarest dhe ville stanna, om en fredh medh Pohlen framdeles skall ingåes.

Resolverades att Her Åke Axelsson skall convoyera H:s M:t Fröken åth Nyköping.

Item bleff resolverat, att Rijkzens Rådh skole den 20 Julij riggja till Nyköping.

Underskreffs en memorial för Her Erich Rynning, och någre andre breff.

[**Samma dag**] efter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Resolverades oppå åtskillige privata.

Proponerade Her Axell Baner om någre Smeder vid Arboga, och gjorde der på förklaring, att sal. K. M:t haffver sådant tilförenne expresse befallat. The giffva inthet till Cronan och inthet till staden, och bruka strömmerne aldeles förgeffves.

Resolverades att skriffva till Her Axell Baner, att effter Hammarsmederne bruka Cronones strömmer, så moste dhe och der aff uthgiffva taxan, nembligen 20 Daler.

Den 28 Junij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Oplästes concepted aff dhet svar Rysserne giffvas skall.

Oplästes breff från Rijkz-Cantzlern, ankompne med Marten Augustinsson, sampt H. Excell. Rijkz-Cantzlerns tvenne der hoos fogade memorialer.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner.

Underskreffs ratificationen på alliancen emellan Sverige och Franckrijke.

Inkom Vallentin Nilsson och tiltaltes, hvarföre han haffver giffvit Rijkz-Ammiralen en hoop korta ord om en skeppare på compagniedz-skeppen, att han motte bliffva underhollen till sakzens uthförande med Directorerne, i dhet han haffver svarat, han ville göra effter som man funne raisonnabelt vara.

145 Vallentin Nilsson: Thet var om dhe tree andre skepperne, om hvilke vij ingen befalning haffva; men inthet mente vij thenne Cornelius Tissen.

Feltherren gaff honom en god skrapa, förmanandes honom haffva med sådant fördragh.

Vallentin: Dhen mannen bliffver så högeligen beskyldt, att om thet är sant, tå vore han eij värd att omgåes med redelige menniskjor. Sade der hoos, att dhe, Directorerne, för dheres personer moste handla som köpmän och effter Sjörätten.

Feltherren: I moste holla dhe tree karlarne; och haffva dhe varit eder gode tilförende, hvarföre och icke nu?

Befalte så att ställa dem tillfredz.

Rijkz-Ammiralen togh sedan affskeed uthur Senatu, och honom önskades lycka opå sin reesa.

Underskreffves åthskillige breff så staten angående som privat personer.

Den 1 Julij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

Oplästes dhet svaret, som är stält på Ryske Gesandternes inlagde breff, hvilket och bleff underskriffvit.

Bleffve och någre andre breff samma gång underskreffne.

Oplästes ett breff från Salomon Persson angående en stoor hoop master, som der bliffva uthskeppade.

Resolverades att skriffva till Stadz-Magistraten i Götheborg, att dhe masteträd, som äre under tjugu palmer, måge för denne gången fritt passera; men alle andre, som gröffre äre, skole aff Ammiralen opköpas till Cronans behoff emot dhet köp, som dhe köpmännen sjelffve komma till att stå.

Den 4 Julij [**1633**] voro in Senatu Her Per Baner, Her Claes Flemming.

Bleff Cammer-Fiscalen Hanss Pålsson infordrad, och honom förehollet, huruledes Senaten för detta är förorsakad på hans creditorers anhollande att låta arrestera honom, till dess han hade stält dem till fredz. Der hoos detta sedan är kommet, att man nogsampt orsak hade att låta ställa honom för rätta, att svara hvar före han Senaten oåthspordt haffver velat begiffva sigh aff landet och 146
sökja andra tjenster. Doch emedan hans creditorer nu med honom accorderat haffve, ty haffver och Senaten velat mehre med honom ansee nåden än rätten, att han må slippa lööss, när han lägger in en assecuration, att tjäna H:s M:t tro- och redeligen.

Fiscalen tackade med tårar, änskyllade sin uthreesa, att den till ingen annan ända var anstält, än att han motte skaffa sigh en annan tjenst, och att undfly haat, förbannelse och onda önskninger; och i Vestergöthland på ransakningen fan monge groffve saker, där Ståthollaren doch inthet ville adsistera honom. Badh så med gråtande tårar, att motte komma till ett stycke brödh, och haffver han inthet täckeligare rum att bliffva än uthi sitt fosterland,

Her Per Baner replicerade att man kan pröffva, dhet han haffver så förebracht Kongl. M:t, som skulle honom och här vid residencen ingen assistence skee; men så skall han aldrig kunna bevijsa, thet han här i Cantzlijet om någon adsistentz sökt haffver. icke heller uthi Cammaren. Sedan så seer man aff hans breff, att han sökte tjenst, dhet man låter vara uthi sitt värde. Han kan läggja in sin obligation, så vill man i medler tijdh vara betänckt om någon tjenst för honom.

Han tackade och badh tagas i hägn och försvar.

Her Per Baner: När han gör sin tjenst redeligen och uprichtigt skall honom inthet besvär skee.

Der medh togh han affträdh.

Underskreffs ett breff till Erchjebispen.

Den 10 Julij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

Inkom Ryske tolcken, giffvandes näst helssningen tilkänna, att Ryske Gesandterne begäre få mundtlig audience hoos Senaten.

Honom gaffs till svar, att han ville tacka dem för helsningen och låta dem vetha, att dhe äre nu få personer tilstädes aff Senaten; doch ville man deputera tvenne som dem skole besökja och förnimma hvad dheres proposition ähr.

Oplästes ett breff från Salvio, hvilket var en recommendation för en som haffver fordra någon gäld aff Hans Pålsson.

Oplästes ett breff från Rijkz-Cantzlerns Excellence, hvar opå då strax bleff resolverat, hvad som svaras skulle.

Underskreffs ett breff till Daniel Lang.

147 Item en fulmacht för Jonas Persson att fulfölgja med ransakningen i Götheborgh uthi Doct. Crusii ställe.

Bleffve och någre andre breff underskreffne.

Den 11 Julij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

Discurrerades om Casparo König, att han kunde förordnas till Underståthollare här i Stocholm eller Öffveropseare, att see på Slottzens byggninger, Kläde- och Husgerådz-Cammaren, item Sölffver-Cammaren, humblegårder, trägårder, ladugårder, köök och källare, medan han besvärer sigh inthet kunna gå tjenstelöös.

Resolverades med thet samma på åthskillige privata.

Bleffve och några breff underskreffne.

Den 13 Julij [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Per Baner, Her Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson.

Oplästes breff från Salvio och Fegræo.

Item adviserne ankompne med ordinarie grentzeposten.

Oplästes Stocholms stadz supplication, angående att dhe moste giffva tull aff dhet godz, som reda en gång vid Dantzich eller Pillow aff dem åhr förtullat.

Inkallades Jönss Hindersson och Barckman och tilspordes huru dhe kunne bevijsa, att sal. K. M:t haffver benådat dem, att dhe skole på sådanne Prysche vahrur allenast giffva halffparten emot dhe fremmande.

Jönss Hindersson svarade: Hvad som här ifrån kommer och förtulles, dhet passerer dher fritt, och fördenskuld åhr inthet obilligt, att hvad som från Pillow kommer och der förtulles, här inthet må graverat bliffva.

Her Flemming sade, att sal. K. M:t ville inthet determinera der uthi, uthan sköött dhet till Rijkz-Cantzlern; hölt före dhet vara bäst när man giffver surplus, att hvar som större tull är på vahrurne dijt man anländer, än ther ifrån man affseglar, på samma ort skulle samma surplus och bliffva præsteradt.

Them befaltes taga affträdh.

Och funno så dhe velborne Herrar gott vara, att der vid motte bliffva, som Rijkz-Cantzlern dhet haffver determineradt.

Den 16 Julij [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Per Baner, Her Claes Flemming. 148

Resolverades opå några privata.

Inkom dhen Ryske tolcken Wulff Jacobsson, begärandes på Gesandternes vegner förklaring på dhe orden: *doch skole i medler tijdh bägge Potentater* etc.

Sedan begärte han att få vetta huru med dheres reeso hollas skall till Nyköping.

Honom loffvades der opå skrifftelig svar, hvilket resolverades att skola skee på följande sätt:

1. Att emedan H. Z. M:tz store Gesandter uthi dheres skrifft andöre, dhet H. Z. M:t vill haffva macht på sin sijda både att föra

krijgh och fördragas med dhe Poler och Littower, Sveriges Rijke obebådat, så länge under varande stilleståndztijdh inthet krijgh föres aff H:nes M:tt och Sveriges Crono emot den Polnische Konungen och hans bröder: så ähr Rijkzens Rådz mening även det samma, och att H:nes M:t och Sveriges Rijke skall dhet tillijka vara förbehollet, och H:nes M:t stå fritt, om H:nes M:t så behagar, med dhe Poler någon fred att tractera och sluta i medler tijdh som stilleståndet emellan Sverige och dhe Pohler varar.

2. Sedan belangande den puncten, uthi hvilken desse ord ihugkommes: *Ställa och dhe store Gesandter uthi Rijkzens Rådz förordning, om dhe sigh till Nyköping begiffva skole, att see den kistan som H. sal. K. M:ts lijk ähr uthi,* så emedan med translationen i förtolckningen något är förseedt, och dhe store Gesandters ord lyda, att dhe hemställa Rijkzens Rådh, om dhe få see Kongl. M:tz sal. lijk eller inthet, och att H. Z. M:ts och H. Z. M:ts Her faders, den högvyrdige Patriarchens, store venskap till H. K. M:t etc. nogsampt är skeedt tilfyllest: så äre och Rijkzens Rådh der med till fredz, och låte således der vid bliffva. Elljest är Nyköping fördenskuld uthi Rijkzens Rådz svar ihugkommet, att sal. K. M:tz lijk denne gången inthet vijdare kommer, uthan bliffver der nedersatt in till den tijden, att begraffningen skall celebrerat bliffva.

Den 17 Julij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

Underskreffves åthskillige breff.

Sedan ginge dhe velborne Herrar ned att laga sigh till att följa Hennes M:t Fröken till vägs.

---

149 **Den 18 Julij** [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Her Per Baner och Her Claes Flemming.

Jonas Buræus proponerade att få en knecht till cantzlijdreng in Archivo, hvilket honom bleff bevilljat.

Underskreffs ett breff för Feltherren, att H. N:de på sin beställning må åhrligen låta affbärga Saltlösa eng, så och en annan kongsäng vidh Håtuna by belägen.

Der medh togo dhe velborne Herrar affskeed ifrån hvar annan, att præparera sigh på reesan till Nyköping.

Den 23 Julij [**1633**] kommo uthi Nyköping opp i Råd-Cammaren på Slottet Feltherren, Her Nilss Bielcke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Per Sparre.

Oplästes ett breff förledne Lördags ifrån Fegræo ankommit med några aviser.

Discurrerades om Ryssernes saker, och bleff opläsit dhet som dhe sidst in Senatum låte inläggja uthi Stocholm. Och var dhe velborne Herrars mening, att man skulle nu strax låta dem komma hijt.

Oplästes en ransakning som i Ubsala var hollen om något lätfärdigt snack som var spargeradt.

Den 24 Julij [**1633**] voro in Senatu Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

Oplästes de acta, som Mårten Augustinsson ifrån Rijkz-Cantzlerens Excellentz med sigh hitfördt haffver.

Den 26 Julij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Her Nilss Bielcke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Oplästes några breff och adviser ankompne med ordinarie gräntzeposten.

Discurrerades något om mynteväsendet.

Her Claes Flemming vijste fram ett förslagh, der uthi bland 150
annat demonstrerades att en fijn mark silffver skulle komma till att stå $8^1/_2$ Rdaler.

Berättade så att Myntemästaren togh 400 Rdaler att mynta opp i runstycker, och 400 Rdaler togh Weiler till sigh. Men dhe discrepera sig emellan här uthinnan, att Myntmästaren sätter sölffverköpet skola vara 12 Daler och 24 öre för en marck lödigh, och Weiler menar man kan fåät för 4 öre bättre köp.

Sedan att Myntmästaren vill haffva ett marckstycke mehre aff hvar lödigh marck sölffver, för myntare lönen skuld.

Feltherren hölt före, att med den fördelen Cronan vinner aff celackt mynt tage undersåtherne så mycket mehr skada.

Elljest såsom förslaget nu ähr, bliffver vårt små mynt bättre än dhet Liffländische och Pryske. Med de Lybesche skillinger skillje vij allenast till 6 runstycke i en lödigh marck, och skall ingen thet kunna dadla, när runstyckerne som nu slåes skole bliffva

sex lödigh, i den staden att dhe gambla runstycker haffva varit fyra och en halff lödigh.

Her Per Baner sade, att små mynted i Holland slåes inthet mehr än the njuggast kunne hjelpa sigh med; här är ett stort konungerijke och moste mycket slås, derföre moste man granneligen see sigh före, att dhet eij slås för ringa eller för fijnt. Ty vij moste haffva en stoor myckenheet aff små sort, om landet elljest skall må väl.

Her Flemming: Alt dhet vij slå i Rdaler haffve vij skada uthaff, aldenstund här icke finnes mycket silffver i landet. Men dhet små myntet moste så slås, att den som får dhet inthet tappar der opå, och att dhet med fördeel icke heller kan opsmältas.

Her Per Baner svarade, att på detta sättet vijker man från Rijkz-Cantzlerns scopo, som åhr att Rdalern skall gälla $6^1/_2$ marck.

Feltherren: Neij, sal. Kong Carls scopus var, att en Rdaler för sex mark Svenske gå skulle.

Her Flemming: Thet skall ingen kunna reprehendera oss, när vij skaffa gott mynt uthi landet.

Her Johan Skytte: Vij haffve en bättre renommée der aff, än när elackt mynt vanckar.

Her Flemming: Medell skole och väl giffvas till Rdaler att bekomma framdeles igenom kopparen, så snart den kan bliffva debiteradt.

Feltherren: När vij slååt så gott, att vij äre våre grannar lijkmätige, och vid den valor, att dhet inthet kan opsmältas, så åhr bäst. Sedan så skall i fyra åhr landet der med icke en gång väl opfyllas, och är man med samma mynt försvarlig för heela verlden.

151 Her Flemming: Vij vele töffva så länge dhe 800 Rdaler bliffva opmyntade, och Weiler kommer hijt, då man ett sluth der i kan taga. Nu är till considerera och afftala, att dhet mynted icke må giffva någon confusion bland folcket. Förmälte så der hoos huru han haffver låtit förandra pregelen för dhe gambla runstyckerne skuld.

Feltherren: Thet är skäligst att man alt præcaverer, att gemene man icke må lijda der igenom någen skada, och moste man i Mandated exprimera, att sex marck eller fyretijo otta öre sölffvermynt skole göra en Rdaler, och aff koppermyntet tree Daler emot en Rijkzdaler.

Her Flemming: Thet moste och ther uthi ihugkommas, att den som annorlunda vexler någre penninger, skall vara förfallen till böter, och att den dhet kungör, tredjeparten der aff skall bekomma.

Sedan på dhet och någon oenigheet icke må skee förmedelst dhe gäld som uthi koppermynt tillförende kunde gjorde vara, kan och determineras der uthi, att dhe skole betalas effter dhet värde, som dhe emot Rijkzdalern gullet haffva tempore mutui dati et contractus, nembligen in till anno 1628 för $6^1/_2$ mark en Rdaler, in till anno 1629 för 10 mark en Rdaler, men alt sedan för 14 mark, effter som Rdalern oppå dhe tijder i Cronones Räntte-Cammar är opburin och uthgiffvin. Sammaledes att en Ducat inthet må tagas högre än för $10^1/_2$ mark sölffvermynt. Vid hvilken mening och dhe andre velborne Herrar vore.

Discurrerades att man skulle låta hijt hämpta dhe Ryske Gesandterne, och bleff Casper Gado pålagdt der om att beställa. Item att han skall taga 30 dhe bäste hästar aff sitt compagnie, och låta dem der opå rijda från sitt logemente neder till sjön, där dhe skole gå till båts. Så kan man och låta skjuta någre skott aff Tre Cronor, Slotzbacken, Skepzholmen och skeppen vid broen liggjande, när de draga sin kooss från Stocholm.

Skall göras pass för Gado till Stocholm.

Her Per Sparre frågade huru med justitiens administration öffver soldaterne hollas skall uthi Liffland.

Resolverades att dhe som ligge uthi garnisonerne äre under Regements-Rätten.

Her Åke Axelsson proponerade, huru hollas skall med dhe fångar vidh Gripzholm som sloge en djäkne vid Elghammar i hjäl, effter som en reda är affrättadt.

Var dhe velborne Herrers mening, att emedan dhe haffva suttidt i 2 åhr, kan man låta them giffva full mansboot och stå kyrckjostraff.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Toges dhe Räffvelskes postulata före, oppå hvilke och bleff 152
resolverat:

1. Att dhet besvär Borgmästere och Rådh uthi Räffle göra öffver licenterne kan nu inthet affskaffas, uthan dhe moste beqväma sigh tijderne. Medh Spirings person kan inthet muteras, men der något aff honom fins vara exorbiteradt, vill H:s M:t giffva order till Rijkz-Cantzlern att han remedierar hvad otilbörligen kan gjordt vara.

2. Vill H:nes Kongl. M:t att dhe sexhundrade Rdaler, som uthi licent för Gudz kistas spannemål tagne äre, skole igen resti-

tueras, så och Spiring inthet haffva på dhe sexton Rdaler för hvarje läst aff samma spannemål vijdare något att prætendera.

3. Michel Paulsson belangande, så skall han, som honom tilstånd gaff att sända salt sjöledes åth Ryssland, här i Stocholm sisteras till rätta att svara så här till som den skada Michel Paulsson här igenom taget haffver.

4. Att saltlicenten högre opbäres i Räffle än i Rijga, så haffver dhet sine serdeles considerationer, och moste med dess intagande en lijkheet här i Sverige och Räffle vara.

5. Om mast- och andre undgelder, som dhe Räffvelske och dhe Finske skuter och fahrkoster besväres med, vill H:s M:t vijdare beskeed ifrån Spiring förnimma, och der han någon serdeles befalning der till icke haffver, skall han sigh der ifrån äntholla.

6. Med seglationen på Norrebottn moste hollas effter Köphandelsordinantien, doch så att städernes privilegier på något sätt icke förkränckte bliffva.

7. Med dhet hoffvet Kegell bliffver vid den resolution för detta till Gouverneuren öffver Estland här oppå är giffvin.

Den 27 Julij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Her Nilss Bielcke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

Oplästes ett breff från Her Åke Oxenstierna.

Resolverades på Rijkz-Cantzlerns Excell. memorialer hijt ankompne medh Mårthen Augustinsson.

Den 29 Julij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Her Nilss Bielcke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Per Sparre.

Continuerades till att resolvera öffver resten aff Rijkz-Cantzlerns Exellentz hijt ankompne memorial.

[**Samma dag**] efter middagen voro näst offvanskreffne velborne Herrar in Senatu.

Resolverades på några supplicationer.

Item bleffve några privata underskreffne.

Den 30 Julij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Her Nilss 153
Bielcke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Feltherren och Her Åke Axelsson ginge uthi Krijgzrätten att examinera Sven Lindz saak uthi ett mandråp, han haffver begångit på en Ryttmästare Hans Jönsson.

Bleff i medler tijdh Lunda sochens supplication opläsin, angående några exorbitantier, som dheres Pastor haffver begångit.

Resolverades att skriffva till Bispen i Strengnes, att han granneligen förfahrer om dhe groffve saker, som Kyrckjoherden i Lunda aff församblingen der sammastädes tillvijtes, så lagandes att der slijke beskyllningar sanne äre, han då derföre tilbörligen må plichta, och församblingen skee hvad skäligt och rätt är.

Den 31 Julij [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Her Nilss Bielcke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Discurrerades om legationen till Ryssland, och hvilken aff Rådet som dijt sändas skall.

Her Flemming: Vij moste sända sådanna karlar, som framdeles medh brukas kunne uthi andre saker; och mente dhe velborne Herrar, att Peder Sparre och Henrich Flemming så och her Johan Skyttes son dijt sändas skole, sedan att dem en Secretarius adjungeres.

Resolverades att Her Thure Sparre skall advoceres hijt.

[**Samma dag**] effter middagen vore in Senatu Feltherren, Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Oplästes ett M. Johannis Matthiæ förslagh om Tuchthusedt.

Her Flemming mente dhet icke allena vara gott, uthan man motte väl giffva honom 10,000 Dalers capital der till, om han vill taga till sigh Tuchthusedt.

Infordrades Johan Lethoor och vardt förehollen om Smedernes besvär emot honom, och dhet dhe begära få arbeta åth Cronan, eller och pass att draga uthur landet. 154

Lethor svarade, dhet han haffver tilförenne för nöd skuld måst låta passera dheres arbete, ehuru väl dhet var elackt, och förmant dem att görat bättre. Men dhe haffva sådant inthet achtadt. Ty

förledne åhr skickade han 900 reutterharnesch till Rust-Cammaren, aff hvilke allenast 180 stycker bleffve accepterade, och dhe öffrige inthet dugat.

Feltherren frägade, om han skaffar dem god materie.

Responderade: Jaa. Lade och detta der till, att han fuller haffver giffvit dem orloff uhr tjensten, men icke att dhe skola draga sin koos aff landet.

Infordrades Smederne, och bleff Lethors relation dem kungjord, och i synnerheet tilspordes dhe om dhe monge elacka harnischen, som äre befundne ibland dhe 1,000 som senast till Rust-Cammaren äre vordne leffrerade.

Smederne änskyllade, att dhe samma inthet alle äre bleffne besedde.

Her Flemming remonstrerade dem contrarium.

Smederne svarade, att dhe få elacka plåtar, och haffve elljest förbättradt dem som illa gjorde vore.

Lethor föll dem i talet, säijandes att honom haffver beveekt till att inthet besee dem, på dhet icke skall hetas, att han spelar medh dem under ett täcke, uthan när dhe äre Rustmästaren gode, så äre dhe och honom gode.

Feltherren reprocherade dem, att dhe veele vara mästare, och kunne likväl inthet något köpmansgodz göra.

Smederne svarade, att dhe slå altid theres stämpell på dhet arbete the göre.

Frägades om dhe affskeed bekommit haffve.

Responderade: Jaa.

Frägades Smederne om dhe pistolerne duga, som the gjordt haffva.

Responderade: Jaa.

Lethor sade: Derföre leffrerer dem åth Rustmästaren.

Frägades om dhet var contraherat med dem, att dhe skole göra harnesk till Rustmästarens approbation.

Responderade: Neij. Sade och der hoos, att thet är nu på en tijdh mycket bättre arbete gjordt än tilförenne.

Her Flemming sade dem, att dhe skulle låta liggja the plåter som inthet gode äre.

Lethor: The vele haffva lätta plåter, på dhet dhe monge harnesk deraff må kunna göra.

Smederne togo affträd, och gaff Lethor tilkänna, att om the nu affskaffas, så haffver han icke deste mindre ännu i förråd så

monge harnisch, som han på ett åhr inthet kan debitera. Och hvad skall han med så mycket göra?

Feltherren: När the äre gode, så kunne the på alle orter debiteras. Bad honom see till om dhe ännu kunne förlijkas, ty thet skulle elljest giffva stoor disreputation om man them affskaffar; elljest så länge han haffver ther aff hafft nyttan, så haffver han behollit them här i landet, men sedan holler han på att skaffa dem sin koos.

Han togh affträdh.

Den 1 Augusti [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Nilss Bielcke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson. 155

Oplästes ett breff ifrån Her Gabriel Gustaffsson och Her Matthies Soop.

Continuerades med resolutionen på Rijkz-Cantzlerns andra memorial, med Mårten Augustinsson ankommen, alt in till ändan.

Den 2 Augusti [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Nilss Bielcke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Resolverades på några privata.

Den 4 Augusti [1633], sedan H. F. N:de Pfaltz-Greffven var igenkommen uthur skären från H:s M:t Enckjedrottningen, och Rijkzens Råd hoos H. F. N:de varit hade, kommo uthi Råd-Cammaren tilsamman Feltherren, Her Nilss Bielcke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Carl Bonde.

Gjordes förordning huruledes processen med Kongl. M:tz sal. lijkz optagande skee skulle.

Oplästes ett breff från Rijkz-Cantzlerns Excellencie.

Den 5 Augusti [1633] bleff Kongl. M:tz salige lijk optaget och på Nyköpings Slott uthi den gröne salen nedersatt.

Den 6 Augusti [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Nilss Bielcke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Feltherren berättade hvad H. F. N:de Pfaltz-Greffvinnan med
156 honom talt hade och frågat, huru man sigh medh H:nes M:t Fröken holla skulle, om hon skulle leffrera H:nes M:t åth Enckjedrottningen eller och åth Senaten i händer. Sedan refererade, att H:nes M:t Enckjedrottningen haffver skickadt M. Johan Matthiæ till honom och begärt, han ville begå hoos Senaten, att med H. K. M:tz sal. lijkz begraffning motte suspenderes i H:s M:tz lijffztijdh.

Der opå H. N:de gaff honom till svar, att han för sin person mente dhet man skulle göra dhet Gudi kan vara behageligast och H:nes M:t nyttigast och berömmeligast.

Förfrågade sigh så, huru han skulle svara H:s M:t vijdare der opå.

Her Erich Rynning berättade, att när H:nes M:t drog ifrån Wolgast, och Rijkzens Rådh vore oppe att taga affskeed frå H. M:t, då bad H:s M:t i lijka motto, att K. M:tz lijk må bliffva obegraffvet i sin lijffztijdh, eller och att med begraffningen motte opskjutas dhet mäste någon tijdh skee kan.

Inkom Rijkz-Ammiralen och näst andre curialier saluterade Senaten ifrån Her Gabriel Gustaffsson och dhe andre Herrerne som i Wolgast församblade voro, i lijka motto från Hertiginnan aff Brunswich, hvilken badh, att dhe gode Herrer vele haffva sigh H:nes M:t recommenderat till dhet bäste, och att medh Kongl. M:ts sal. lijks begraffning icke något præcipiteres motte.

Feltherren repeterade, att H:s M:t honom om dhet samma bedit hade, och mente der hoos att man inthet tacite kan begraffva H. K. M:t, uthan några fremmande Gesandter moste vara der hoos, och moste man fuller på något sätt contentera H:s M:t.

Her Flemming: Dhet skall vara besvärligit att uthi hastigheet fåå hijt Gesandter sampt adelen uthur Finland och Liffland.

Her Johan Skytte: H:nes M:ts postulatum är duplex: 1. Att med begraffningen må suspenderes i H:s M:tz lijffztijdh, hvilket synes vara absurdum och emot dhet 5:te budordet: Tu skalt icke dräpa. H:nes M:t täncker då altid på att döö och förkorta sin liffztijdh, och borde Theologos den rationem urgera. Sedan så äret och contra receptum morem patriæ, och skulle der igenom komma en blasme på vårt fädernesland. Men i dhet andra petito, att med be-

graffningen på någon tijdh suspenderes, kan gå till, att man något gratificerer H:nes M:t.

Her Åke Axelsson argumenterade aff Hans K. M:tz eget exempel, att Hans K. M:t salig aldrig har hollit aff, att man länge skulle beholla sine döde hoos sigh i husen.

Her Carl Bonde: Mongen skulle der aff taga orsak att säija, dhet vij ingen förmögenheet haffve att låta H. K. M:ts lijk komma till jorden.

Her Flemming: Mongen skall och tänckja, dhet H. K. M:t
inthet vore dödh, och således misshoppas att finna honom i bättre stat. 157

Var så dhe velborne Herrars mening, att primum postulatum var dem inthet görligit.

Discurrerades sedan om 2:do postulato, och mentes att der begraffningen skedde om hösten, tå vore alt tidigt och den beqvämeste tijden om åhret, och ju förr dhet skeer ju snarare kan regementet stabilieras.

Her Per Baner: Thet är nödigt att en rijkzdagh holles, hvilket inthet kan skee förr begraffningen; och mente att i vinter kunne äffven så stoor obeqvämigheet vara för den reesande man skuld. Elljest om begraffningen icke skeer snart, då kan almogen lätteligen fatta vrånge tanckar, och göras med alt dubbel omkostnad.

Feltherren: Här komme tvenne ting i consideration: 1. Om någre Gesandter kunne komma hijt in till den tijden, och alle reqvisita så kunne bliffva i hastigheet färdige, och 2:do Om H:nes M:t kan vara till att öffvertala, eller vij något kunne göra emot H:s M:tz villje.

Her Skytte: Om media manquere, då moste man fuller necessario skjuta op begraffningen.

Bleff inthet vijdare den gången något der om resolverat, uthan Rijkzens Rådh ginge sedan op till H:s M:t Enckjedrottningen.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Underskreffves åthskillige breff.

Discurrerades något om sölffvermynted, och befaltes man skulle låta der öffver skriffteligen författa ett Rådslagh.

Her Åke Axelsson mente, man skulle igenom detta små mynted bliffva alle Rdaler i landet qvitte.

Her Flemming hölt obstat, och sade att man skulle der igenom få mehre Rdaler än i 10 åhr här varit haffva.

Taltes om Slägeskatten, att den skulle bliffva till fyra eller fem procento.

Oplästes H:nes M:ts Enckjedrottningens liffgedingsbreff.

Oplästes den ransakningen som uthi Näricke om något lätfärdigt snack hollen ähr. Och mentes man moste så länge ransaka in till dess dhet opå en stannar.

Her Per Baner: Dhet bliffver en ond möllja ju mehre man ther i rörer.

Och hölt rådeligit man skulle låta sättja dem[1], som sådant uthbracht haffva, eller och att dhe skaffa sigh ett starckt löffte till dess Hoffrätten optages.

158 Her Åke Axelsson: Studenten moste vara första roten till dess någon annan bindes vidh stickan.

Her Flemming: Om klackaren inthet kan betyga sin sagesman, då moste han stå derföre.

Den 8 Augusti [1633] voro in Senatu Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner.

Resolverades på åthskillige supplicationer.

Oplästes Gubernatorens på Rijga Anders Erichssons breff.

Hvar opå strax resolverades att skriffva honom till svar, thet H:s M:t låter sigh behaga hvad han om tilståndet uthi Liffland giffver tilkänna. 2. Krut och undergevehr skall med snareste dijt förordnas, så mycket som kan vara aff nöden. 3. Om dhe nye vercken vid Rijga skall en förmaningzskrifft affgå till Borgmästere och Råd der sammestädes, att dhe dem reparera låte. 4. Om Statien bliffver vid den förordning som uthi Räkninge-Cammaren sidst der på gjord ähr. 5. Kan och vara gott att ett lispund blår till luntmakerijed giffves aff hvarje hakeland, der om han kan medh dem tractera.

Resolverades om adelsmännen, som ähre kallade hijt till Nyköping, att dhe, som laga förfall haffve, nu väl kunne slippa sin kooss igen.

Den 9 Augusti [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Nilss Bielcke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming,

[1] i fängelse.

Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Oplästes åthskillige breff och adviser ifrån Fegræo och flere Correspondenter ankompne.

Discurrerades något om begraffningstijden, och huru länge man skulle H:nes M:t med dess dilation gratificera.

Her Flemming berättade, att H. F. N:de Pfaltz-Greffven menar, att om den skjutes op till Februarij månad, så skall ther igenom bliffva föga större omkostnad än elljest. Lade elljest detta der till, att alt hvad som behöffves i hvette och andre partzeler, dhet haffver man uthi förråd, allenast vill behöffvas till 70,000 Rdaler reda penninger.

Her Per Baner: Om begraffningen inthet i höst skee kan, och inthet in Februario för dem som från Liffland komma skole, så och för Gesandters skuld, så kan dhet eij heller skee för än uthi Junio eller Julio 1634.

Her Flemming: Till Februarij månad skole vij väl få medell. 159

Feltherren: Värst bliffver tå med Gesandter.

Her Skytte: Vij haffve tilförenne altid hafft våre solenniteter för oss sjelffve; och mente att in Februario kan begraffningen väl skee, när den gärden med uthgöres aff almogen.

Her Flemming: Om icke både förlänt och oförlänt giffva then gärden, så åhr dhet eij mödan värdt att hon påbjudes.

Axell Baner: Thet vore inthet betänckjande, att begraffningen skall stå i Februario, allenast att Gesandter tå hijtkomma kunne.

Entligen bleff alles enhällige votum, att begraffningen skall skee uthi Februarij månad nästkommande.

Her Per Baner mente, man skulle notificera H:nes M:t der om, att endoch man först hade ärnat sättja begraffningen in Octobri, så haffver Regeringen likväl velat differera dermed till Februarium.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Continuerades med igenomläsandet aff några aviser.

Her Flemming præsenterade sedan en förordning på Hoffstaten.

Med Stalmästaren, Medicis och Skreddaren mente Rijkzens Råd något vara till att förandra, och att dem högre löhn giffvas moste; men med alt dhet öffrige kunne fuller alt gå för sigh.

Her Flemming proponerade sedan om H:nes M:tz Drottningens liffgeding, och om dhe feel som der uthinnan finnas på mantalen.

Börger Persson, som med her Flemming infölgde, sade att thet kunne inthet annorledes skee uthan att adelens mantal böre med inräknas i H:s M:ts liffgeding för åhrlige ränttan och konungshesten skuld.

Feltherren: Man bör väl considerera, att så framt uthi dhet liffgeding, som H:s M:t först bekom, står adelens mantal, så moste och nu skee dhet samma uthi dhet Hans K. M:t salig nu sedermehro haffver förordnat.

Her Per Baner: Thet är värst att H:s M:t får ett stort öga och menar att dhe mantalen skole så mycket räntta.

Feltherren svarade, att liffgedingsränttan får H:nes M:t tilfyllest.

Befaltes Börje Persson att göra extract på hvad som är bortgiffvit uthi liffgedinget. Der med togh han affträd.

---

160 **Den 10 Augusti** [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Resolverades om Jesper Nilsson, att emedan H:s M:t Enckjedrotningen giffver der opå sitt viss ord, att H. sal. K. M:t haffver bevilljat honom den gården Hamptorp, på Aggarn belägen, så må och samma gårdh honom confirmeres till H:s K. M:tz vijdare ratification.

Oplästes concepted aff dhet svar, som på Rijkz-Cantzlerns Excell. memorialer giffvas skall.

Resolverades oppå Johan Lethors inlagde supplicationer: 1. Att med den frijheet att köpa koppar vidh Berget till messingsbrukedz uppehälle, som han begärer, moste hollas vid sjelffve bookstaffven uthi contractet. 2. Efftersom en gång är resolverat om staffrumsveden, att almogen skole giffva sex mark penninger, eller och en staffrums ved till bruket[1] framföra, derföre må och der vidh bliffva. 3. Aff dhe ny förarbetade harnesch vidh factoriet i Norköping vill H:s M:t en anseenlig post beholla. 4. Om dhe vapner, Loijs De Geer till den Neder-Saxische armeens behoff leffrerat haffver, vill H. M:t

---

[1] Finspång.

ifrån Rijkz-Cantzlern sigh låta giffva beskeed, och så laga att han till betalningen må hulpen bliffva.

Bleff och på några andra privata resolveradt.

Den 12 Augusti [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Her Flemming kom neder ifrån H. F. N:de Pfaltz-Greffven, berättade att H. F. N:de något var malecont[ent], och när han begärte orsaken här till att vetta, haffver H. F. N:de svarat sigh inthet kunna lempna sine barn i sådan ovissheet som dhe nu äre. Der opå han replicerade, att hvad H. F. N:de haffver begärt, såsom confirmation på dhe godzen och elljest, thet haffver H. F. N:de alt erhollit.

H. F. N:de repeterade så, att Senaten hade loffvat att recommen- 161
dera honom til dhet bästa opå den ort som behörde, giffvandes per indirectum tilkänna, att sådant hade bort skee senast för Ständerne.

Her Flemming frågade der emot, hvad dhet skulle importera att komma H. F. N:de ihugh för Ständerne; ty thet var vår basis att erholla den knuten, som tilförende bunden är, nembligen att Hennes K. M:t effter sin sal. Her fader i Rijkzens thron erhollas motte. Och entligen när han frågade, om han motte detta oppenbara för Rådet, svarade H. F. N:de, dhet han stälte sådant i min discretion.

Feltherren mente, dhet man aldrig haffver gjordt H. F. N:de någon sådan förtröstning.

Ginge så Rijkzens Rådh op till H. F. N:de att begära, dhet H. F. N:de sigh här ifrån icke ville förhasta.

[**Samma dag**] effter middagen vore dhe velborne Herrar hoos H:nes M:t Drottningen att tala med H:nes M:t om begraffningen.

Ref[ererade] sin emellan, att H:nes M:t begärade dilation på 4 veckor att svara.

Her Erich Rynning mente, man skulle kunna öffvertala Hennes M:t att lijked till Februarium skall kunna begraffvas.

Resolverades att skriffva till Ståthollaren Per Jöransson för Gubernatoren Anders Erichssons hustru, att han tilbörligen holler hand der öffver, att henne på den gården Ranackra icke något intrång må skee, uthan låter hennes man och henne i possessionen

aff ägorne rolige förbliffva, till dess saken med lagh och rätta tilbörligen kan uthförd och deciderad bliffva.

Her Claes Flemming vijste fram förslaget på H:nes M:tz Frökens hoffstat, hvilket aff Regeringen öffversågs och i mästedelen bleff approberadt.

Den 13 Augusti [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Befaltes Benjamin Baron, dhet han skulle giffva dhe Ryske Gesandterne (som den 11 Augusti dijt[1] ankompne voro) tilkänna, att dhe dagen ther effter skole fåå audience hoos H:s M:t Enckjedrottningen.

Resolverades på några supplicationer.

162 Her Johan Skytte gjorde relation, huru som H:nes M:t Enckjedrottningen hade befalt honom säija Rijkzens Rådh, att sal. K. M:t haffver sagdt, dhet han ville unna H. F. N:de Stegborg erfftligen, och att H:s M:t nu vill intercedera för H. F. N:de, att han dhet må få njuta till H:s M:tz Frökens mogne åhr.

Senaten önskade till att vetta på hvad conditioner man skall kunna thet giffva H. F. N:de, och att H. F. N:de ville resolvera på hvad sätt han dhet ville haffva. Och meente en deel aff Senaten förslagsvijs, om man skulle effterlåta H. F. N:de Stegborg till H:s M:tz mogne och myndige åhr, och dhet såsom en pant.

Doch hölt Her Per Baner der före, att man haffver tilförende determinerat så tiderne, att dhe skulle löpa till H:nes M:tz myndige åhr.

Åntligen var dhe velborne Herrars mening, att man skulle begära att H. F. N:de ville låta Senaten vetta hvad H. F. N:de begärer, ändoch the mene sigh haffva allaredo gjordt så mycket dem någon tijdh haffver mögelig varit. Och fans gott, att Her Johan Skytte och Her Claes Flemming med H. F. N:de här om tala skulle effter middagen.

Underskreffs H:s M:ts Frökens hoffstat.

Item några breff.

Resolverades att Her Johan Skytte, Her Johan De la Gardie, Her Axell Baner och Her Erich Rynning skole bijvista Ryssernes audience hoos H:s M:t Enkjedrottningen.

---

[1] Till Nyköping.

[**Samma dag**] effter middagen voro näst föreskreffne velborne Herrar in Senatu.

Resolverades på några supplicationer.

Oplästes ett breff från Secreteraren Nicodemi.

Her Johan Skytte berättade hvad han och Her Flemming hade taalt med H. F. N:de Pfaltz-Greffven, och huruledes dhe goffvo H. F. N:de till förstå, dhet Rijkzens Råd haffve sigh altid gärna lämpat effter H. F. N:des begäran; så såge dhe och gärna, dhet H. F. N:de ville dem optäckja hvad honom angusterade. Der opå H. F. N:de först tackade pro missitatione, och gaff sedan till förstå, dhet han begärer stå med Stegborgs underpant in till H:nes M:tz ratification in eo statu som dhet nu ähr, och der honom i medler tijdh något dödeligit vidkommer, att man ville vetha hans barn tilbörligen recommendera och till dhet bästa befordrelig vara, att dhe dhet än längre må beholla uthi samma stat som dhet nu är. Sidst ihugkom H. F. N:de dhe 2,000 Dalers åhrlige pension, som H. F. N:des son Hertig Carl Gustaff skall haffva.

Den 14 Augusti [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Underskreffves åthskillige breff pro privatis. 163

Samma dagh vore Ryske Gesandterne till audience hoos H:nes M:t Enckjedrottningen.

Resolverades på Franssosens Abraham De Quesnes begäran, att endoch han inge documenta kan framvijsa på dhe frijheeter han beroper sigh opå, att sal. K. M:t skulle honom tilsagdt haffva på den reparebanen, han achtar uprätta i Narffven, likväl må honom bevilljas, sedan platzen aff Gouverneuren dertill är inrymbd, att alt dhet godz han uthi sex åhr der förarbeta låter, räknandes ifrån den tijden han arbetet först begynner, skall honom vara effterlåtit tullfritt att uthskeppa; men dhet han till verckedz fortsättjande införa låter, derföre skall han eij högre tull giffva än Rijkzens infödde borgare. 3. När dhe sex åhr äre luppne till ända, skole H:nes M:ts Licentförvaltare eij macht haffva för dhet han vid Nyen och Narffven uthskeppandes eller införandes varder någon högre tull än aff H:s M:ts egne undersåthere att taga.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Discurrerades om H. F. N:des Pfaltz-Greffvens saak, och höllo Senaten i gemen först mycket väl vara, om man en gång må kunna komma uthur den labyrinthen. Sedan, om H. F. N:de kan nå detta, att Stegborg confirmeres honom under förra panträttigheet, till H:s K. M:ts myndige åhr, tå moste H. F. N:de här emot obligera sigh att trachta effter dhet som H:s M:t och Rijkedt länder till nytto och fördeel. Elljest för än man skulle præjudicera H. M:t Fröken eller Rijked på något sätt der igenom, tå vore bättre att giffva H. F. N:de sine penninger. Och bleff sedan gott funnet, att hvar och en uthaff dhe velborne Herrar skulle in particulari säija sitt votum och betänckjande, så om panträttigheten som om den recommendationen, H. F. N:de begärer.

Feltherren: Att unna H. F. N:de Pfaltz-Greffven Stegborg pantevijs till H:s M:ts mogne åhr, kan inthet skada, om H. F. N:de der med vore förnögd. Recommendationen kan och väl skee, så vijda den ähr uthan H:nes M:ts vår unge Drottnings, Cronones och alle Ståndz præjudicio.

Rijkz-Ammiralen: Thet är skäligt att man låter H. F. N:de Stegborg pantevijs till H:s M:ts mogne åhr, ty sjelffve naturen kräffver att man fordrar H. F. N:des barn så mycket mögeligit med hus och boning, effter dhe aff Konglig blod födde äre; men på succession och rättigheet till Rijked kan H. F. N:de inthet recommenderes, uthan om sådant begärt bliffver, tå moste dhet affslås.

Her Johan Skytte var vidh samme mening, att H. F. N:de
164 beholler dhet pantvijs, effter som tilförenne något när där hän ansedt är, oansedt H:s M:tz mogne åhr uthi sjelffve resolutionen icke så specificerade stodo. H:nes M:t intercederar för H. F. N:de om dhet samma. Recommendationen kan skee in generalissimis terminis, och så att inge specialia attingeres.

Her Per Baner hölt dhet vara skäligast, att H. F. N:de låter Rijkzens Rådh med den saken omolesterade, och bleffve vidh dhet affskeed H. F. N:de tilförende i Stocholm i detta ährendet haffver bekommit; ty dhet samma uthan Senatens despect icke väl kan muteras. Men att gratificera H. M:t Enckjedrotningen, som för H. F. N:de intercederar, kan man likväl consentera der uthi, att H. F. N:de njuter Stegborg pantevijs till H:s M:tz Frökens mogne åhr. Recommendationen må skee så vijda, att H:nes M:t eller Cronan der igenom icke varder præjudicerat.

Her Claes Flemming: Såsom thet är skäligt att venerera H. F. N:de och dess barn, så kan eij vara försedt om man förandrar den förra resolutionen, så att dhet eij imputeres Rijkzens Rådh till klenmodigheet. Hölt så rådsampt, att Stegborg skulle förlängjas H. F. N:de pantevijs oppå 8 åhrs tijdh, och H. F. N:de goffvo der emot en försäkring att vela dess emellan altidh sökja H:s M:tz och fäderneslandzens bästa. Recommendationen kan skee in generalissimis terminis, att man vill vetta H. F. N:de ähra och tack för dess uthståndne mödo i Räkninge-Cammaren, doch alt oförfångligen och uthan H. M:tz præjudicio.

Her Johan De la Gardie: För H:nes M:tz intercession skuld är skäligt att Stegborg förlänges H. F. N:de pantevijs till H:s M:ts Frökens myndige åhr. Recommendationen må skee så vijda den H:s M:t och Rijked är opræjudicerlig.

Her Carl Bonde gaff sitt votum, att Stegborg skulle prolongeres H. F. N:de på 8 åhrs tijdh. Med recommmendationen är han i samme mening som Feltherren.

Her Åke Axelsson: För H:nes M:ts intercession kunne den panten determineras på 8 åhr, allenast att H. F. N:de giffver der emot en försäkring som förbemält ähr. Recommendationen kan skee, H:nes M:t och Rijket sin rätt förbehollen.

Her Axell Baner: Thet är bäst bliffva vid den resolution som togs i Stocholm, ty flere aff Senaten voro då tilstädes, och dhet man nu föreslår, skall H. F. N:de inthet ingå, achtandes med ett åhr mehr eller mindre sigh inthet att vara tjänt, eij heller skall H. F. N:de till något villja sigh obligera. Elljest om man icke recommenderer H. F. N:des barn till successionen, thet andra skall H. F. N:de näpligen något stort achta.

Her Erich Rynning: Med skäl borde den resolutionen inthet förandras, som tilförenne en gång skriffteligen här uthinnan åhr tagen; ty Senaten inthet beröm der aff haffver. Med ett åhr mehr 165
eller mindre kan H. F. N:de föga vara tjent, och obligationen giffver H. F. N:de näpligen. Sedan belangande recommendationen, så är thet inthet nyttigt, och kan dhet framdeles illa uptagas, serdeles aff H:s M:t; doch kan then skee effter dhet sätt Feltherren näst tilförenne sagdt haffver.

Befaltes så att en skrifftelig resolution skulle författas för H. F. N:de vid effterfölljande mening:

Att endoch H. F. N:de för detta är en resolution och förklaring giffven opå dhe ährenden, H. F. N:de om sin gemålins

brudeskatt haffver anholla låtit; likväl som H:s M:t Enckjedrotningen nu sedermehro för H. F. N:de derom intercederat haffver, att den underpant, H. F. N:de för des gemåhls brudeskatt nu innehaffver, motte in till H:s M:tz mogne åhr bliffva H. F. N:de under samma vilckor som tilförenne prolongerat: altså haffver på högstbemälte H:nes M:tz vegner Rijkzens Råd så mycket mindre här uthinnan hafft något betänckjande, både för H:s M:tz intercession skuld, så och derföre att H. F. N:de detta någorledes tilförenne (ehuru väl icke med samma formalier) åhr offererat och tilbudet, och fördenskuld på H:s M:ts vegner unnes och effterlåtes H. F. N:de sampt dess höge angehörige samma underpant in till mehroch högstbemälte H:s M:ts mogne åhr, aldeles under samma rättigheet att innehaffva och besittja, som H. F. N:de den alt här till innehafft och besuttit haffver. Der vidh Rijkzens Rådh och i medler tijdh H. F. N:de och dess höge angehörige stadigt holla och handhaffva vele; som och, der H. F. N:de dess förinnan något dödeligit vidkomme (der med Gudh alzmechtigh doch länge fördröija ville), då vele Rijkzens Råd låta sigh vara H. F. N:des höge Furstlige liffsarffvinger uthi alt dhet, som H:s M:t, vårt fädernesland och hvars och ens stånd icke kan præjudicerligit vara, till dhet bästa recommenderat, och att dhe effter dheres stånd och vyrde som Furstlige personer må respecterade bliffva; förmodandes att H. F. N:de och dess höge angehörige H:s M:t och Sveriges Crono här emot all god assistence, vänskap och benägenheet bevijse.

Den 15 Augusti [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Secreteraren Nilss Nilsson refererade, att Mondags om morgon
166 sände H. F. N:de effter honom, och när han opkom, begynte H. F. N:de att säija, dhet H. F. N:de illa var ihugkommen der uthe i Tyskland, och frågade om han inthet viste der aff; och när han nekade, frågade H. F. N:de om han inthet viste huru han åhr bleffven tracterat här hemma; och begynte gråta bitterligen, säijandes sigh haffva så tjent Sveriges Crona, att han bättre meriterat hade, och nödgades derföre att reesa aff landet; doch ville H. F. N:de inthet draga till dhe Svenske qvarteren, oansedt dhet länder H. F. N:des barn till skada. Sedan berättade H. F. N:de, dhet sal. K. M:t hade befalt honom, hans hustru och barn, der H. K.

M:t något skulle vedkomma, dhet Rijkzens Rådh väl skole vetta att ihugkomma. Och haffver H. F. N:de i lijka motto barn aff Konglig familie, om hvilke H. F. N:de haffver begärt vetta, om dhe skole optuchtas till Rijkzens eller H. F. N:des fäderneslandz tjenst.

Tertio. Ihugkom H. F. N:de ett testamente, som H. F. N:de mente i Pryssen skulle vara oprättad, der uthi och så om honom nämpnes. Men Rijkzens Råd sökja att holla honom oppe med gode ord (effter den versen: Quidlibet in verbis, in facto nihil habebis), till dess dhe kunne stabiliera dheres stat och sedan få råå med H. F N:de. Men H. F. N:de ville alt dhet förekomma. Och lede H. F. N:de nu till 40,000 Dalers skada aff dhet interesset. Doch vill H. F. N:de see H:s M:t Enkjedrottningen så mycket till bästa, att H:s M:t skall fåå den stora gärden.

Var så dhe velborne Herrars mening, att man skulle sända några aff Senaten till H. F. N:de, som H. F. N:de om alt detta sampt dess orimmeligheter remonstrera kunde, och att Senaten förhoppes inthet så haffva stält sigh, att H. F. N:de sigh med sådanne ord skulle låta förlyda.

Och bleffve Feltherren, Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte och Her Claes Flemming deputerade att gå opp och conferera här öffver med H. F. N:de.

Högbemälte Herrar kommo tilbakar och gjorde relation om den holdne conference, som ther uthi bestod, att man remonstrerade H. F. N:de huruledes sedan Rijkzens Rådh hade med Stegborgs underpant præsenterat H. F. N:de, den att må njuta till H:s M:ts Frökens myndige åhr, oansedt att icke äffven dhe samma uthan andre formalia finnes uthi Senatens resolution, då haffve dhe gode Herrar ment, att H. F. N:de der uthi skulle vela acqviescera. Men att H. F. N:de sedan haffver begärat, att Senaten ville genom ett instrument försäkra sigh, dhet Stegborgs lähn skulle giffvas H. F. N:de errftligen, thet kunne dhe såsom H:s M:ts och Rijkzens Råd sigh inthet obligera till, och vele dhe förhoppas, att H. F. N:de dem der uthinnan änskyllade holler.

Der hoos med den recommendationen kunne dhe inthet affsee
H. F. N:de något annat än successionen till Rijket att förstå; men 167
så veet H. F. N:de huru en fahrlig ting dhet vore för Senaten nu att röra, och hvad invidie H. F. N:de skulle hoos H:s M:t Enckjedrottningen komma uthi, effter som H:s M:t dhet inthet annorledes skall kunna optaga, än att H. F. N:de vänter på H:s M:ts Frökens dödh, och förmodar man att H. F. N:de och här uthinnan inthet

vill begära något som præjudicerligit är: men att H. F. N:des barn må bliffva här i Rijket, dhet haffver man sagdt att man vill recommendera H. F. N:des barn, effter som tilbörligen kan vara, och är ingen i Rådet, som både H. F. N:de och dem sin respect icke vill bevijsa.

Der opå H. F. N:de gaff till svar igen, att han tackade H:s M:t och Senaten, och såsom han inthet annat haffver sökt än den familiens gagn och godo, så skall Gud bevara honom för den ambitionen, endoch sal. K. M:t haffver giffvit honom orsak nogh der till igenom sine breff; men tanquam christianus et politicus haffver han aldrig velat der om röra.

Vijdare när ihugkommet bleff, dhet H. F. N:de haffver sagdt sigh här illa vara tracterat, och väl haffver kunnat hindra den Heilbrunische dagen, dhet Senaten fördenskuld tyckte mycket illa vara, att H. F. N:de dem för så indiscrete achta skulle, medan man haffver beflitadt sigh om all ähra och tjenst H. F. N:de till att bevijsa; och vore icke alt så noga observerat, då är dhet skeedt igenom förseende och icke uthaff något upsåth. Bedjandes så att H. F. N:de dem här effter med sådant ville förskona.

Der opå H. F. N:de svarade sigh fuller haffva sagt, om han icke troligen mente med H:s M:t, hade han kunnat skriffva uth till Tyskland, att Senaten inthet är mechtig här att sluta något uthan på ratification. Elljest haffver H. F. N:de inthet mehre nutit till godo, än dhet H. F. N:de haffver boodt här uthi Rijkedt, och kan man inthet förtänckja honom, att han ville försäkra sine barn.

Frägades så H. F. N:de på hvad sätt och conditioner, och hvad H. F. N:de begärer, tå vill man tillsee hvad görligit kan vara.

H. F. N:de svarade sigh vela man här vara såsom en adelsman.

Dher oppå H. F. N:de bleff förehollet, så länge H. F. N:de haffver adelsmans godz, så kunne dhe in eo passu inthet vara mehre än andra ädelmän, men dhet H. F. N:de är en Furste, kan ingen taga ifrån H. F. N:de eller dess barn.

H. F. N:de svarade der opå, att man fuller talar om H. F. N:de men inthet om hans barn; dher emot H. F. N:de gaffs till svar, att man haffver mehra orsak att respectera H. F. N:des barn än honom sjelff.

H. F. N:de allegerade, att inthet Furstligit stånd är här uthi Rijked, uthan för Greffver och Frijherrer etc., och derföre kunde
168 hans barn dhet framdeles förkastas. Elljest var Her Gustaff aff

Saxen i lijka condition som hans barn, och haffver likväl med underskriffvit Ubsala Consilio.

H. F. N:de fick till svar igen, att H. F. N:des barn äre här infödda, och om H. F. N:de låter dem opfödas i vår religion och andre christelige dygder, att dem skall göras hopp till successionen, förmodar man H. F. N:de inthet tänckja, men all annan god affection kunne dhe väl erholla. Ty sal. K. M:t haffver giffvit H. F. N:de såsom en adelsman, men H. F. N:des person respecteres som en Furste. Elljest haffver och K. M:t saligh aff den differencen, som var emellan H. K. M:t och sal. Hertig Carl, offta erwänt att om Gudh goffve H. K. M:t monge barn, skulle dhe aldrig fåå något furstendömme. I synnerheet skall man inthet kunna vägra H. F. N:des söner att gå med på Riddarehuset, ehuruväl dhe inthet votum där mehre än adelmän haffva kunne. Doch när H. F. N:des söner till den ålder komma, så kan vara tijdh nog om immatriculationen att tala. Nu ähr Senaten i H:s M:tz omyndige åhr inthet mechtig att förordna dem något ställe på Riddarehusedt.

Sidst tackade H. F. N:de för dhet man så aperte med honom haffver nu omgå velat; sade sigh vara tilfredz att Stegborg försäkres H. F. N:de pantevijs till H:s M:ts mogne åhr, allenast att den clausula insättjes, att Senaten vill H. F. N:de vara behjelpeligh att H. F. N:de Stegborg ärfftligen bekomma motte.

Till ett affskeed begärte dhe, dhet H. F. N:de ville bliffva i god humeur och inthet movera hvad han sjelff haffver förhulpet att bijläggja, som med store gärden; och haffver man aldrig stött någon för huffvudet som haffve hafft någre Kongedöttrar här i Rijket, så skulle man och inthet förskjuta H. F. N:des barn.

Thet H. F. N:de endels loffvade.

Oplästes så den resolutionen som uthi detta ährendet stält var.

[**Samma dag**] effter middagen vore in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Toges dhe Ryske Gesandternes verff före, och oplästes dheres seneste inlago.

Feltherren: Thet är odisputerlig, att vij för dheres skuld inthet kunne bryta stilleståndet med Pålacken. 2. Att undsättja dem medh 5,000 man, äre vij inthet obligerade till, ty vij haffve sjelffve folck

behoff emot Keijsaren; men att adsistera dem med ammunition mot skälig betalning han haffva sine skääl. 3. Belangande att man ville confirmera fredzfördraget, så synes lkijt, att der igenom dhe först
169 haffve skickat hijt Legater, kan vara skeedt mehra aff fruchtan än kärleek. Elljest är frågan, om vij kunne nu ingå thet förbundet; och voro dhet nogh, att vij kunde förbinda dem inthet ingå fred med Pålacken uthan vår veetskap. Men dhet alrabäste voro, att vij tillijka kunne göra fredh eller stillestånd med Pålacken.

Her Johan Skytte: Vij kunne dhet loffva, att inthet vele sluta uthan dheres vetskap.

Her Per Baner frågade med hvad ceremonier pacta skulle här confirmeras.

Feltherren: Thet är allenast considerabelt, om man skulle göra korsskyssning eller icke. Vij äre inthet med någon korsskyssning nu tjente. Allegerade att sal. K. M:t skickade till Muschou att låta förhindra inducias med Pålacken. Om nu desse göra korsskyssning, kan skee Storfursten dhet sedan skall löhna.

Feltherren exaggererade att uthi credentzbreffvet inthet står, thet dhe reciproce vela göra eedh.

Oplästes hvad som emellan dem skriffteligen är tracterat tilförenne. Och som alle rationes då dijt ginge, så att Ryssen må kunna hollas i godh humeur, emedan vij oundvijkelig synes skole komma i krijget med Pålacken, och om dem nu inthet hopp giffves, skole the ex desperatione göra fredh med Pålacken, så var dhe velborne Herrers mening, att någre ex Senatu deputeres som med dem tractera.

Och bleff äntligen resolverat, att velborne Her Per Baner och Her Åke Axelsson skulle dagen dereffter gå till dhe Rysche Gesandterne och först änskylla, att man inthet kan efflerkomma dheres begäran med dhet folcket dhe begäre, för dhet Polnische krijget skuld. Sedan att man notificerar dem, dhet Rijkzens Rådh nu vele ratificera dhe förre fredzpacta, och dem (Gesandterne) samma ratification öffverantvarda med sigh att hemföra; allenast att dhe en revers ifrån sigh giffva, att våre Gesandter, som till Muschou med snareste skole affärdas, en lijka lydande ratification på fredzpacterne skole bekomma. Ytterst att samme Gesandter och skall i commission giffvas om dhe andre ährenden, som aff dhe Rysche Gesandterne här proponerade äre, och serdeles om förbundet emot Pålen då medh Storfursten att tractera och handla.

Den 16 Augusti [1633] vore Her Per Baner och Her Ake Axelsson hoos Rysche Gesandterne, och bleff den dagen inthet in Senatu tracterat.

Den 17 Augusti [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie.

Her Flemming proponerade, att H:nes M:t Enckjedrottningen 170
haffver slagit Her Axell Baners person före, att bliffva Marskalck.

Feltherren mente, effter man haffver skriffvit till Rijkz-Cantzlern, är till betänckja om man skall töffva till beskeed kommer tillbaker, eller och nu strax förordna någon.

Her Axell Baner sade sigh nogsampt skyllig att bevijsa H:s M:t sin skyllige tjenst, men finner sigh mycket obeqvem, oansedt han gärna vill; doch ställer alt till gode Herrars bättre judicium och förordning, och vore heller förskont, om dhet uthan H:s M:ts misshagh skee kunne.

Feltherren remonstrerade Her Axell, att han inthet behöffver änskylla sine qvaliteter, hvilke gode nog äre.

Her Per Baner gjorde relation om sin och Her Åkes discurs medh Rysserne, öffver hvilket dhet holdne protocollet[1] och bleff opläsit.

Underskreffves svaren på tvenne memorialer från Rijkz-Cantzlerns Excellencie hijt ankompne. Item några andre breff.

Den 19 Augusti [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie.

Inkom Bispen i Linköping Doctor Johan och berättade sigh haffva varit oppe hoos H:s M:t, som mycket sorgbunden är; han haffver derföre dragit sententier ex Scriptura och tröstat H:nes M:t, i synnerheet att thet är tryggast holla sigh vid Gudz ord, och att den andre tröston, att H:s M:t vill beholla dhet sal. lijked hoos sigh, är inthet longvarachtig.

Opläste sedan en undervijsning, som Presterskapet hade författad skriffteligen, att man snart skall begraffva sine döde.

---

[1] Se det första af de vid slutet af denna del intagna konferensprotokollen.

Åntligen sade han, att oansedt H:s M:tz sorg är mycket stoor, kom H:s M:t äntlig så vidt, att om H:s M:t finge haffva lijked $1^{1}/_{4}$ åhr obegraffvet.[1] Tå mente Regeringen thet vara bäst altid att råda H:s M:t effter Gudz ord.

Här emot han loffvade att villja göra sitt bästa.

Bispen anhölt sedan att bönderne inom Vestanstång motte tilhollas att föra ekespån till Vadstena Closter, och dhet sedan kunne bliffva ett Hospital för krijgzfolck, eller och Gymnasium.

Ther opå honom loffvades beskeed.

171 Proponerade sedan om Hoff-Predikanterne, att dhe inthet motte trängjas ifrån lägenheten för än the bliffva försorgde.

3:tio proponerade han om koppar att få köpa till en klocka åth Norköpings kyrckja, för samme köp som dhet kostar Cronan.

Bevilljades dhet kunna skee aff den koppar, som vid Skinskattaberg faller.

Skall och göras fulmacht för Biskopen att haffva inspection på alla Hospitaler i Östergöthland.

Der med togh Doct. Johan affträd.

Bleffve några breff underskreffne.

Discurrerades om tvenne öregehäng, som Greffvinnan fru Ebba Brahe haffver länt H:s M:t Enkjedrottningen, för än H:s M:t drogh åth Tyskland, och Grefvinnan fordrar betalning före.

Her Gabriel Bengtsson: Accepterer man denne gälden, så skole väl flere snart följa effter.

Her Claes Flemming mente, att dhe öregehängen skulle ännu väl vara tilstädes. Och vore dhe tilstädes, så är dhet bäst om H:s M:t goffve dem tilbakar igen åth Greffvinnan.

Her Per Baner: Greffvinnan skeer en stor orätt om hon icke bliffver betalt; här emot synes Förmyndare eij kunna betala dhet ting dhe aldrig seedt haffva.

Her Flemming: H:s M:t giffver offta breff, dhet hänne sedan några veckur der effter mycket ångrar.

Her Per Baner: Alravärst bliffver med den Jutskan som fordrar 50,000 Rdaler. Acceptera vij dhet ene, så moste vij dhet andra acceptera.

Rijkz-Ammiralen: Man moste säija H:s M:t svar, att Rijkzens lägenheet inthet thål att betala sådanne poster, och begära H:s M:t ville giffva en längd in på sin gäld.

---

[1] Meningen något bristfällig.

Her Nilss Bielke: Thet är billigt, att Greffvinnan betales, men får H. M:t Enkjedrottningen thet vetha, tå skall dhet bliffva res mali exempli. Slöt så vara bäst, inthet låta hvarken Greffvinnan eller H:s M:t der om vetta, uthan allena giffva Feltherren till förstå, att man dem vill betala.

Her Flemming: Thet är oskäligt om Greffvinnan skall mista sitt, men aldenstund man ingen verdering veet opå dem, derföre är bäst förnimma om the i någors händer äre, att man finge lösa them igen. Hvar och icke, kan man see till att betala them med andre jueler, som här äre och nu väl mistas kunne.

Resolverades äntligen, man skulle förnimma hoos Feltherren, om han ville taga derföre igen andre jubilatz, eller 2:do sådanne species, som han derföre uthgiffvit haffver, nembligen spannemål 200 tunnor och tjära 50 läster. 3. Om man finge köpa igen samme jueler, thet moste hollas hemligen.

Resolverades på någre supplicationer.

Den 20 Augusti [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz- 172
Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie.

Ginge the velborne Herrar op till H. F. N:de Pfaltz-Greffven.

Sedan inkom den Ryske tolcken Oloff Jacobsson; sade dhet hans principaler, dhe Ryske Gesandterne, begärte att tala med Rijkzens Råd angående någre vichtige saker, the hade med them att communicera. Honom loffvades att Regeringen ville någre der hän förordna.

Her Per Baner repeterade hvad H. F. N:de Pfaltz-Greffven med honom discurrerat hade om H:nes M:tz liffgedings translation till Gripsholm, att i Östergöthland högre räntta är, än thet andra; och att Her Per Baner ther emot svarade, ingen bättre skulle kunna haffva seedt på H:s M:ts bästa än sal. Kongl. M:t sjelff, som sådant haffver förordnat.

H. F. N:de replicerade här opå, att sal. K. M:t ingen macht hade samma liffgeding till att förandra.

Her Per Baner allegerade här emot, att sal. K. M:t haffver giffvit H:s M:t derföre Gripzholm, att H:s M:t der aff större delectation kan haffva än i Östergöthland. Och Senaten skulle väl consentera till dhet förra liffgeding, ther man Kongl. M:ts respect icke ther igenom vore förklenandes.

Her Johan Skytte allegerade huru som Brandenburgici haffve malitiose handlat med gambla Churfurstinnan, att hon inthet liffgeding haffver till sin dödzstund, hvilket borde vara ett argumentum contra Brandeburgicos.

Her Flemming repeterade, att sedan H. F. N:de hörde aff honom, att man önskade något ytterligare contentement att kunna göra H. F. N:de, tå haffver H. F. N:de svarat, att effter så åhr, dy moste han sigh tryckja, men veet inthet hvad han sin slecht skriffva skall, och skedde något, tå vele dhe thet hans desperation tilräkna.

Feltherren mente, man skulle tala H. F. N:de der om till, att H. F. N:de en gång må komma uthur dhe tanckarna.

Bleffve Her Per Baner och Her Åke Axelsson förordnade att holla conference med dhe Rysche Gesandterne.

Den 21 Augusti [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie.

173 Her Per Baner opläste protocollet aff hvad med dhe Ryske Gesandterne dagen tilförenne är discurrerat vordet.[1]

Feltherren mente thet vara bäst, att man giffver them ett breff till Storfursten; om dhet öffrige, som titlerne, kan man giffva våre Gesandter i instruction. Och effter dem inthet behagar confirmationen, så kan man låta bliffva dhet der vidh.

Åntligen fans gott man skulle ställa en resolution för Rysche Gesandterne på effterfölljande mening:

1. Att H:s K. M:t betackar H. Z. M:t för dhet H. Z. M:t aff synnerlig godh affection haffver sändt sine store Sändebud till att betyga H. Z. M:ts store medlijdande öffver H. K. M:tz hastige dödzfall, som och att trösta H:s M:t uthi sin store bedröffvelse. 2. Uptager H:s M:t och med synnerligh vänskap, dhet H. Z. M:t först ihugkommer om dhet eviga fredzfördragedz förnyelse, och sedan att H. Z. M:t begärer, H. M:t ville träda i ett förbund tilsamman med H. Z. M:t, att stå för en man emot den Polnische Konungen Uladislaum. Så endoch H:s M:t longe sedan haffver velat sända sine store Sändebud till H. Z. M:t, att betyga sin gode villje och benägenheet till att bliffva uthi samme venskap med H. Z. M:t,

[1] Se det andra af de vid slutet af denna del intagna konferensprotokollen.

men effter H. K. M:ts sal. lijk inthet förr är hemkommet i landet, haffver den legationen inthet affgå kunnat; doch skall den med snareste till H. Z. M:t affärdas. 3. Hvad dhet eviga fredzfördragedz förnyelse vidkommer, som uthi Stålbova upprättadt och sedan uthi Stocholm confirmerat är, så haffver H:s M:t här uthinnan inthet betänckjande, uthan vill aff synnerlig god venskap dhet confirmera. Men effter H. Z. M:ts Gesandter säija sig ingen fulmacht här till haffva, med mindre den punchten om förbundet mot Polen bleffve tillijka der uthi begrepen, så låter H:s M:t effter H. Z. M:ts store Gesandters godtyckjo der vid beroo, effter dhe så gott finne, och vill H:s M:t sine Gesandter uthi fulmacht giffva både här om och andre gode saker att tractera. 4. Then Polnische punchten belangande, så haffver H:s M:t inthet heller seedt, än att H:s M:t nu strax hade mått kunna H. Z. M:t här uthinnan till villjes vara; men att hela verlden må kunnigt bliffva, att H:s M:t troo och uprichtigheet holla vill, kan H:s M:t dhet uprättade stillestånd med dhe Pohler inthet bryta, eller något krijgh emot dem begynna, för än bemälte stilleståndz termin är luppen till ända. Vill icke deste minder H:s M:t giffva sine Sändebud uthi commission här om med H. Z. M:t att tractera. 5. Med dhe 5,000 man H. Z. M:t begärer emot Polacken honom skole sändas, så holler H:s M:t bättre vara att man desse 5,000 man uthi Tyskland brukar, att dhe på Pålackens land något infall uthur Schlesien göra skole. Hvarföre är H:s M:t i den gode tilförsicht, thet H. Z. M:t här uthinnan H:nes 174
M:t änskyllad holler, och tilbjuder H:s M:tt sigh i alla andra mottor, både med verffninger i H:s M:ts vundne land som och ammunition och hvad mehra som kan lända H. Z. M:t till venskap, så här effter som här till H. Z. M:t gärna att gratificera.

Inkom Doct. Johan Bothvidi, berättade att sedan han hade förehollet H:s M:t åthskillige skääl och grund[er] aff Skrifften, att man skall låta begraffva sine döde, och han badh H:s M:t slå sin hugh der ifrån, att gå till en död lekamen, svarade H:s M:t att hon var till fredz dhet H. K. M:ts sal. lijk motte begraffvas, begärte allenast han ville bedja Rådet, att dhet motte skee när H:s M:t vill, och att H:s M:t kan inthet vara i Stocholm.

Honom tackades för sitt omak, och önskade Regeringen, att H:nes M:t icke motte sökja der igenom till att protrahera begraffningen, hvilket staten inthet kan tåhla.

Resolverades på några supplicationer.

Den 22 Augusti [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie.

Oplästes concepted aff den resolution, som skall giffvas dhe Ryske Gesandterne, och dhet dhe scrupulera öffver H:s M:ts titel.

Her Johan Skytte mente, om the vela vara så oförskämde och then inthet emot taga, då må the intet förtänkja oss, att man säijer sigh vela sända en ägen post till Storfursten med breffven.

Vid hvilken mening och the andre velborne Herrar endeels vore.

Taltes om liffgedingsbreffvet, att dhet H:s M:t skulle bliffva leffrerat, och der hoos säijas H:nes M:t hvarföre sal. K. M:t dhet förre liffgedinget muterat haffver, nembligen effter detta är närmare vidh Stocholm än thet andra kring om Linköping beläget. Elljest haffver H:s M:t här flera hus än uthi Östergöthland, haffver och här tu bergsbruk.

Inkom Hoffmästaren Adam Pens, och begärtes aff honom thet han ville gå till H:s M:t och giffva tilkänna, att Senaten ville præsentera H:s M:t sitt liffgedingsbreff.

Pens kom igen och sade jaa, att thet behagade H:nes M:t.

Ther med ginge Rijkz-Rådh opp att leffrera H:s M:t liffgedingsbreffvet.

Discurrerades sedan hvilke aff Rådet som skole bliffva här qvarre hoos H:s M:t Enkjedrottningen.

Considererades Her Nilss Bielke, att han är åldrig. Her Gabriel Bengtsson och Her Johan Skytte äre nys hemkompne och
175 inthet absolverade från provincierne. Her Åke Axelsson är medh Hoffrätten engagerat, och kan justitien inthet nederläggjas. Her Johan De la Gardie haffver med sal. K. M:ts graff till att beställa. Och mente så Feltherren, dhet Her Axell Baner kunne förordnas till att bliffva hoos H:s M:t, emedan han elljest är förordnat till Rijkz-Marskalks embete, der hoos H:nes M:t honom och sjelff begärt haffver.

Discurrerades: Om Her Carl Bonde skall ifrån Örebro, då åhr bäst han bliffver förordnat i Cammaren, och att haffva bergsbruken under sin opsicht.

Resolverades, man skulle tala till Marskalcken Creilzheimb och Hoffmästaren Pens, att dhe taga sigh an sakerne, och att Marskalcken bliffver här till begraffningen, hjelpandes till att administrera Hoffvet.

Resolverades att Her Axell Baner och Her Erich Rynning skole bliffva här qvarre hoos H:s M:t, och skall för dem göras en memorial: 1. Att dhe med högste flijt achte på H:s M:t Fröken, och att H:s M:t Enckjedrottningen icke mindre må tilbörligen påachtadt och tracteradt bliffva. 2. Der några Gesandter och Poster ankomma, skole dhe, som dhet sigh bör, dem undfå, och om dheres ankompst uthan drögzmåhl Rijkzens Råd tilkänna giffva. 3. Skole dhe och med flijt förfara hvad poster och breff som här ifrån kunne affärdas, och der något aff importance föreluppe, Rijkzens Råd dhet vetha låtha. 4. Der några sollicitanter kunne finnas, som supplicera till H:s M:t om donationer eller något annat, som hoc rerum statu till att bevillja är oskäligt, då skole dhe sådant affvärja och förhindra, så och hvad elljest någon consideration kan haffva till Rijkzens Råd remittera. 5. Uthi discurser med H:s M:t skole dhe beflita sigh genom tjenlige motiver att persvadera H:s M:t, att med begraffningen må matureras, så och tilsee med manier att förhindra, dhet H:s M:t icke så offta H. sal. K. M:ts lijk motte besökja. 6. Thet öffrige ställes till dheres egen discretion och försichtigheet, och som dhe befinne dhet vara bäst och tjenligest.

Oplästes aviserne ankompne med ordinarie grentzeposten.

Resolverades att Her Per Baner och Her Carl Bonde skole gå till Rysche Gesandterne änr vijdare med dem att discurrera.

Den 28 Augusti [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie.

Her Per Baner gjorde relation hvad han hoos Ryssorne talat hade[1], och huruledes när the finge höra H:s M:ts titel inthet att vara förandrat, som the hade tilförenne scrupulerat öffver, begynte genast att protestera, säijandes sigh haffva i commission ingen annan titel att emottaga än then som i fredzfördraget aff bägge Potentater 176
med dheres själar, eedh och korsskyssning åhr bekräffted. Och mente så H. N:de Feltherren bäst vara, att man säger them, thet man vill giffva them breff med tilbörlig form, och inthet låta något för dem opläst. Och fans gott att Her Per Baner och Her Johan De la Gardie skulle effter middagen gå till Gesandterne och förnimma hvad theres begäran vore, medan dhe åter på nytt om en conference hade låtit anholla.

[1] Se det tredje i ordningen af de vid slutet af denna del intagna konferensprotokollen.

Inkallades Capellanen i Lunda sochn Her Lars Lundius och bleff tillspord huru thet tilkom, att han circa administrationem S. Cænæ haffver svängt kalcken öffver huffvudet och giffvit några aff communicanterne allenast den ene deelen.

Lundius svarade, att dhe förre sochnens klagepuncter emot honom ville han svara till. Thet sidste bekenner han sigh icke aff ilska, uthan aff stoor sorg haffva gjordt, och aff den persecution han en lång tijdh haffver varit uthi.

Feltherren föreholt honom, om otilbörligit vore klagat på honom, skulle han haffva folgdt Apostlarnas regla effter, och var han inthet dijtsatter att så administrera Sacram Cænam.

Lundius: När inthet vijn mehre var uthi flaskan, och kyrkjones förmän hade förbudet inthet vijn att köpa, då bleff han bedröffvat och gjorde detta aff stoor sorg och bedröffvelse, och när han kom heem, besinnandes huru här med tilgånget var, gick han till sochnemännen, bedjandes dhe ville förlåta honom sådant.

Feltherren exaggererade detta scandalum, och att våre vederparter skulle heela böcker der om uthgå låta, der dhe här om få förnimma. Entligen befaltes honom taga affträd.

Och resolverades att skriffva till Bispen i Strengnes, att han nu med alrasnareste förordnar några Capitulares till Lunda, som tillijka med M. Johan Matthiæ här om granneligen ransake, och både honom, Lundium, för en sådan act androm till varnagell tilbörligen plichta låte, så och en annan skickeligare prästman dijt till församblingen förordna, med hvilken dhe kunne vara benögde.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie.

Inkom M. Fabricius och intercederade för Laurentio Lundio, att med honom icke motte strängjas effter högsta rätten.

Honom refererades de ipso facto, och bleff der hoos remonstre-
177 rat, att om ministerium skall vyrdas, då moste sådanne bliffva straffade.

Fabricius sade, dhet han ville skriffva Episcopo till, och bad om förlåtelse, ty han viste inthet aff denne hans malitia.

Feltherren sade så till M. Erich, att han skulle förordna någon som uppeholler gudztjensten der i Lunda försambling, till dess Bispen någon tjenligh dijt förordnar.

Der med togh han affträdh.

Befaltes så Knut Posse att säija honom, Lundio, dhet han äntholler sigh församblingen.

Knut Posse proponerade om en som går i jernen vid Slottet, för dhet han något haffver försedt sigh, och H:nes M:t intercederar för honom.

Resolverades att för H:s M:ts intercession skuld så må han slippa lõõs.

Her Flemming berättade, att Hoffmästaren Pens haffver talt medh honom, om store gärden skulle komma H:s M:t till eller icke, och lade der till, att hon haffver varit effterlåtin Drottning Kirstin, och att H:nes M:t begärte få beholla gärden till H:s M:ts myndige åhr. Hvilket alt Her Flemming togh ad referendum an.

Her Per Baner gjorde relation, hurusledes Ryske Gesandterne haffve sagt sigh inge breff med några ovanlige titlar att kunna emot taga, uthan vela heller förreesa här ifrån uthan några breff.

Feltherren: Tå må the draga. Mente man hade inthet behoff att säija them hvad titler man vill bruka.

The andre velborne Herrar voro i samme mening, att man kan præsentera dem breffven; vele the dem eij emot taga, då kan man sända dem fort genom en egen Post, och tå läre thesse sändas till Zibirien, när the till Muschou komme, för theres motvilligheet skuld.

Her Per Baner: Om the med oförrättad saak komma tilbakar, tå skole monge fomentera der under, såsom Pålacken, Juthen och andre.

Feltherren: The läre aldrig consentera till titlerne.

Greff Per: Man kunne remonstrera dem, om någon vidlöfftigheet här på följer, så äre the orsaken.

Och såsom denne saken syntes vara uthaff ett fahrligit uthseende, ty bleff äntligen gott funnet och resolverat, att Feltherren och Her Gabriel Bengtsson och Her Johan Skytte skole gå till Rysche Gesandterne att remonstrere dem desse dheres store obilligheter, och der hoos låta dem vetta, att emedan dhe excusera sigh defectu commissionis inthet kunna sådanna breff emot taga, så vill man beholla dem här qvar, och sända en egen Post till Muschou, att besvära sigh öffver dem, att dhe här så procedera.

Underskreffves några breff.

Den 24 Augusti [1633], strax effter afftonsången, vore in Se- 178
natu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel

Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie.

H. N:de Feltherren gjorde relation om hvad som med Ryske Gesandterne för middagen var passerat[1], och huru man haffver remonstrerat dem dheres obilligheet, att dhe understå sigh att scrupulera öffver H:nes M:ts titel, i den staden dhe voro hijt kompne att beklaga sal. K. M:ts dödh och förnya den förra venskap Rijkerne emellan; sedan att dhe viste sigh och att ihugkomma dheres förslagh emot Senaten om förbundet emot Påland och dhe 5,000 mans adsistence; om hvilket medan Rijkzens Rådh inthet haffve kunnat med dem eense bliffva, uthan man haffver på H:s M:ts vegner gott funnet genom H:s M:ts egne Gesandter här om och annat nödigt med H. Z. M:t att tractera, så haffve Rijkzens Rådh nu låtit ställa vänlige breff till H. Z. M:t, men vette inthet hvad Gesandterne kunne haffva der emot att säija, aldenstund dhe låte sigh höra sigh inge sådanne breff vela emot taga, där likväl Rijkzens Rådh nödvändigt uppå dem svara moste, på dhet H. Z. M:t må vetta hvad uthaff dem här vore förrättad.

Der opå Gesandterne vidlöfftigt repeterade hvad som för detta var tracterat, och i synnerheet huruledes Commissarierne öffver sidste fredzfördragh inthet kunne bliffva eense om titlerne, hvarföre då tvenne breff skreffves, ett med kort och thet andra med fulkomlig titel, och på hvilken bägge Potentater bevilljade, den skulle brukas. Så är aff bägge Potentater samtyckt, att den fulkomlige titelen brukas skulle, men nu haffve dhe seedt en ovanlig titel brukas, den dhe inthet kunde emot taga.

Dhem bleff här emot remonstrerat att man inthet så egentligen kunne giffva H:s M:t den titel sal. K. M:t brukade, ty sal. K. M:t var en Konung och mansperson, men H:s M:t är en Fröken. För uthan dhet, om den evigvarande friden nu skulle bekräfftas, eller och Storfurstens titel uthan på breffvet voro orätt, så voro en ting att dhe något scrupulera ville; men nu få dhe tillyckte vanlige breff, dess innehold dem inthet vedkommer något ad disputera.

Äntligen när Gesandterne svarade, att dhe inge ovanlige titler kunde emot taga, men ville heller uthan breff sin koos reesa, då fingo dhe till svar, att man fuller inge breff kunde dem obtrudera, men icke heller släppa dem sin koos uthan breff, och dher dhe icke vele dem emot taga, så moste man sända dem med egne Gesandter. Och effter inthet bruk är att släppa Gesandter sin koos

---

[1] Se det sista af de vid slutet af denna del intagna konferensprotokollen.

uthan breff, så moste dhe bliffva här qvarre, till dess våre Gesandter ifrån Muschou igenkomma.

Tå begynte dhe något fälla modet och sade, att dhet inthet 179
hade oppå sigh, om dhe icke viste aff denne titelen.

Dem svarades, att man inthet säger hvad titel man vill bruka, uthan den Storfursten skulle vara väl tilfridz med, och dem ville man ingen räkenskap derföre göra.

Tå begärte Gesandterne en skrifftelig försäkring, att breffven skulle vara med vanlige titler, hvilket när man sade sigh inthet vara skyldigh att göra, begärte dhe allenast med ett ord vetta, att titelen är rättmätigh. Der till bejakades.

Sade dhe så ytterligare, att der något sådant vore uthi breffven, så haa dhe dhet inthet gilladt, uthan dhe taga breffven i den förhopning, att rättmätige titler der i finnas skole. Hvilket dhe vid dheres affskeed vele ihugkomma.

Dem svarades, att fuller så vijda för dem kunne vara gott, att dhe sigh detta förbeholle, men skulle inthet skicka sigh, om dhe publice vid affskedet dhet göra ville.

Gesandterne thet hörandes, sade sigh med fåå ord vela seija: The hoppes breffven vara med rättmätige titler. Med hvilken(!) man sedan med dem afftalte att dhe innan en dagh eller två dheres affskeed bekomma skole.

Mentes så, fast dhe än något protestera, så kunne dhet inthet synnerligen haffva opå sigh. Och befaltes så låta förfärdiga breffven, både dem som till Storfursten och Patriarchen affgå skulle.

Den 26 Augusti [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning.

Bleff uthi consideration tagit huruledes nu på en tijdh tilgörande ett merckeligit missbruk och vanvyrdan haffver varit med koppermyntet, der igenom fäderneslandet och serdeles den gemene man störste ruin och skada tagit haffver, men en hoop åckrare och fremmande köpmän med dheres störste fördeel sigh här emot richtadt. Och som fäderneslandzens förderff oundvijkeligen följa moste, så frampt tijdige böther här opå eij skaffas, helst emedan den förhögning, som på en deel aff Cronones ränttor varit haffver, är förmedelst alle Ständers trägne anhollande afflyst bleffven, och dhet fehlet på inthet annat sätt än genom myntedz redressering kan

stoppadt bliffva: hvarföre såsom aff Ständerne på sidstholdne rijkz-
180 dagh träget der om bleff anhollit, så och aff Rijkzens Rådh beleffvat, att sölffvermynts sorter slåes skulle, altså funne dhe velborne Herrar Rijkzens Rådh aff offvanbemälte skääl dhet samma och nu för gott och rådsampt, och att der uthinnan således skall hollas:

Först att sådant mynt uthi marcker och runstycker slagit bliffver, som brukeligit var uthi sal. K. Carls tijdh och elljest sal. K. M:ts Konung Gustaff Adolphs förste regementstijdh, då 6 marck eller 48 öre gjorde en Rdaler, der med vij våre näste grannar, dhe Ryske och Danske (med hvilka Sveriges Crono handla moste) lijka bliffve, så att en öre går lijka mot en denning eller och två skillinger.

Sedan att fyretijo och en halff marckstycke skole väga en marck verck eller godz och holla tolff lödigh i fijnt, så att effter en marck lödig fijnt silffver skall myntas femtijo och fyra stycker, och att en mark fijnt kommer således opå nije Rdaler; desslikest att dhe emot dhe Danskes, Polers och Preussers mynt således gode vara kunne.

Rationes här till voro desse: 1. Att när myntarelöhnen är affdragen, haffver Cronan för koppar granalierne och proufijt halfftridje Rdaler pro cento. 2. När marckerne slås under fjorton lödigh (som Rdalern sölff holla plägar), kunne dhe aff Guldsmederne icke så lätt opsmälte och förarbetade bliffva, som elljest med dhe Svenske Rdaler skeedt ähr. 3. Kunne marckerne något anseenligare bliffva slagne uthj skrot eller stycker, och likväl holla så mycket korn eller fijnt som dem böör.

Till dhet tridje skall med bemälte myntning således hollas, att runstyckerne sex lödigh slagne bliffva, och dhet för effterskreffne skääl: Att dhe 1. således bliffva fijnare än dhe förre runstycker. 2. I anseendet icke så mycken koppar i sigh haffva. 3. Åhre lättare att föra, och likväl i fijnt så mycket, som dem bör, holla. 4. När och på en lödigh marck godz går etthundrade sjuttije och en öre, och aff en marck fijnt myntas fyrahundrade femtijo och sex stycker, så bliffva dhe bättre än dhe Pohlers, Preussers, Hollenders och Danskes payment, och i dhet närmeste så goda som Rijkzstäders mynt. 5. När myntarelöhnen är affräknad, haffver Cronan för koppar granalierne och proufijt tree pro cento.

Hvilket consilium sedan bleff skriffteligen författad och undertecknad, jämpte ett Mandat, som myntet angående aff trycket skall publiceres.

Underskreffves och så åthskillige breff både till Ryssland och andre orter.

[Samma dag] effter middagen voro föreskreffne velborne Herrar tilsamman in Senatu.

Bleffve då tillijka några breff underskreffne.

Sedan togo dhe velborne Herrar affskeed ifrån hvarannan och resolverade att komma till den 10 eller 12 Septembris tilsamman uthi Stocholm.

Den 14 Septembris [1633] voro effterskreffne velborne Herrar 181
aff Rijkzens Rådh församblade uthi Råd-Cammaren på Stocholms slott: Feltherren, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

Oplästes Fegræi breff ankommit medh ordinarie grentzeposten.

Bleffve fyra Cantzlerns breff opläsne, daterade Franckfurt am Mayn den 3, 4 och 6 Augusti.

Item ett hans betänckjande öffver dhe Ryske Gesandternes breff och ährende till H:s M:t Fröken.

Lästes och tillijka op bijlagorne, tesslikest Salvii breff och dhe adviser der hoos folgde.

Item ett breff ifrån Her Steen Bielcke, dat. Stetin den 15 Augusti, angående Holcks infall uthi Meyssen.

Der med förreeste DD. NN:der uth till Ridboholm att bijvista sal. Greffve Nilss Brahes begraffning.

Den 18 Septembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie.

Discurrerades om thet oväsende som är i staden med mynted.

Her Per Baner mente heela fundamented der till vara, att inthet sölffvermynt vanckar. Och effter ränttorne nu opbäres, så skall bonden bliffva galin, när han för ett runstycke moste giffva tvenne; men här emot, om nogh sölffvermynt vanckade, skulle bonden detta icke en gång känna, mycket mindre något der om kunna judicera.

Her Claes Flemming svarade: Om thet icke släppes uth effter handen som thet tilmyntes, så vore inge penninger att tilgå. Han hade sändt en post der aff till Her Erich Rynning, hoffolcket i Nyköping dermed att betala. Här voro dhe och allaredo nogh spargerade ibland folcket. Och effter nu dageligen myntas till 800

Daler, hvarföre mente Her Claes Flemming att låta skynda med myntningen, så att dhet feelet skulle förmodeligen med snareste kunna stoppad bliffva.

Feltherren föll på den mening, dhet man skulle vinläggja sigh att vexla op alle gamble kopperrunstycke, och låta sedan slå fyrkar och halffva fyrckar, besynnerligen för dhe små tullerne skuld.

182 Resolverades att Storcken och Pellicanen och äntå ett nybygdt skep skulle förordnas att afföra den ene sqvadronen Västgöther ifrån Götheborg och till Wissmer; men hvar dhet nybygde skeppet ännu icke vore färdigt, då kunde man i dess ställe taga en pinas.

Skole och paar skep förordnas till Calmare, som der i lijka motte folcked afföra kunne.

Debatterades öffver Her Steen Bielckes breff, och hvad svar der opå giffvas skulle.

Bleff resolverat, man skulle advertera honom, att ehuru väl sidste aviser medgiffve, dhet Holck sigh uhr Meissen retirerat haffver, och fördenskuld lijkt synes nu icke så stoor fahra som tilförende vara på färde för sjökanten, så haffve dhe velborne Herrar likväl till dess bättre defension gott funnet innom 14 dagar 2 sqvadroner knechter dijt öffver till Wissmer att gå låta. Her Steen ville employera dem på dhe nödigste platzer i Pomern och Mechelburg.

Provision till 4,000 tunnor spannemåll skall och sändas dijt ifrån Finland, såsom och här ifrån lax och smör, så mycket man i en hastigheet kan haffva att tilgå. Der och nöden bleffve oundvijkelig, kunde Her Steen genom vexell sökja att opbringa hvad provision som än ytterligare nödigt vill behöffvas, doch så att desse vexler ställas på sex månaders tijdh till att betalas.

Koppar till Officerernes och andre nödige gäldz affbetalning kan inthet uthsändas; Cantzlerns negociation skulle der igenom stutza; uthan hvar den desseinen med kopparen hade sin richtigheet, då kunde Cantzlern honom heller så mycken koppar låta tillordna. Bly och lunta vore bäst att Her Steen läter beställa uhr Pryssen. Musqueter ville man till 2,000 stycker med lijka monge pijker uthan drögsmål dijt öffver sända, såsom och 100 Skeppund jern med andre materialer, så mycket här ifrån kan vara till att mista. Sidst skulle man begära, dhet Her Steen uthi sin vanlige correspondence ville continuera.

Befaltes ställa breff till Salvium om den orichtigheet som vanckar med adviserne. För än något consilium här hemma kan

fattas, då är alt der effectuerat. Han ville fördenskuld låta posterne tidigare och offtare gå, än här till skeedt ähr.

Befaltes skriffva breff till Her Åke Oxenstierna, hvarföre han haffver låtit dhe sidst uthskriffne knechter sjelffve att opbära Rothepenningerne, hvilke han skulle see till att få tilbaka och dem leffrera till dhe personer, som ähre förordnade kläder derföre till knechternes behoff att opköpa.

Detta breff bleff strax stält och underskriffvit.

Inkom Johan Berndes och öffverantvardade DD. NN:der ett 183
breff ifrån Rijkzens Rådh uthi Ryssland.

Gjorde sedan relation om tilståndet der sammastädes.

Han för sin person hade audience hoos Rådet, men inthet hoos Storfursten, hvilket änskylldades der medh, att Storfursten var sjuk aff podagra. Elljest hade Storfursten och då nyligen fått med sin gemåhl en ung son.

H:s M:ts Frökens såsom och sal. K. M:ts titel med dhe ähreorden *den Andre och Store*, sade Johan Berndes sigh fulkomligen vidh audiencen haffva uthsagdt, der öffver dhe inthet moverade. Men när dhe svarade, utheslötes allenast desse orden *den Andre och Store*.

Dheres affection betygade Rysserne nogsampt emot oss, och tilbudo sigh vidh förre venskap att continuera.

Om Tattaren berättade han, att dhe hade till Muschou en anseenligh legation aff 70 man, men i medler tijdh ankom en post med tidender, huruledes någre och 30,000 man aff dem under Chrimisch commando hade satt öffver Naperen, och voro på 6 wurst(!) när Muschou kompne.

Bleff Henrich Piper infordrad att tålcka contenta uthaff dhet Rysche breffvet.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie.

Oplästes ett Franssösch breff ifrån Josia Vosbergen, uthi hvilket han offererar sigh att debitera Cronones koppar, Skeppundet för 100 Rdaler.

Och effter Cammereraren Tönies viste berätta, att den samme är en pfantast, som för detta haffver hafft här om commission uthaff sal. K. M:t, men inthet kunnat uthrätta, haffver och tilförenne bedragit Konungen i Danmark, Engeland och Infantinnan, hvarföre mente Dheres Nåder, man skulle remittera honom till Rijkz-

Cantzlern, att han kunde få den commissionen ifrån honom, som sal. K. M:t honom giffvit haffver, och med hvilken han allenast skall omkring löpa.

Den 19 Septembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie.

Discurrerades att Axell Thuresson, som slogh Moritz Stake ihjäl, skulle vara hemma i landet och holla sigh oppe på Vermbdön hoos Sven Månssons son; dy befaltes att Landz-Prophossen skulle
184 draga dijt och see till att kunna få honom vidh huffvudet.

Her Johan De la Gardie frägade, huru han skulle förholla sigh med någre sällar under krijgzfolckedt, som haffve gjordt öffvervåld på Leys Byggemästaren.

Bleff resolverat dhe skulle ställas till rätta på Rådstuffvun.

Oplästes ett creditif till H:s M:t och Rijkzens Rådh ifrån Hertigen aff Pommern.

Bleff och Gesandterne till svar giffvit, att man ville låta dem vetta, när dhe skole kunna komma till audience.

Inkallades Willman och befaltes bliffva præstaff för bemälte Gesandter; enkannerligen pålades honom, han skulle tillsee att alle man icke löpa der in aff gaturne, att taga där dheres plägning.

Her Claes Flemming proponerade om för saltlicenten skulle här effter tagas 2 Daler hvitt mynt.

Mentes vara nogh när han sättjes på en Daler hvitt mynt, eller en halff Rdaler.

Inkommo Borgmästere och Rådh här i staden. Och bleff uthaff Feltherren dem förehollit, att endoch dhe tilförenne äre nogsampt informerade vordne, huruledes med dhet nye mynted är förståendes; dhe sjelffve haffve med flere Ständer sidst opå rijkzdagen begärat att sölffvermynt motte slåes, hvilket Rijkzens Rådh och fördenskuld haffve gott funnet, och dresserat myntet som thet går hoos våre grannar; men icke deste mindre bliffver skänneligen der med omgångit, i dhet en hoop åckrare taga nu lijka monge sölffver runstycke för ett ting, som dhet tilförenne uthi kopperrunstycke gullit haffver. Påminte dem så, att dhe skulle sådant remediera.

Anders Hindersson svarade, att Bagarne inthet besvära sigh öffver myntedt; dhe sällja nu så mycket bröd för en halffòre som tillförenne för ett kopperrunstycke. Men dhet mästa dem tränger, är att dhe moste nu giffva 16 öre qvarntull, i den staden dhe tilförenne otta runstycke giffvit haffve.

Feltherren mente mehre besvär komma der aff, att en hoop borgare och andre skinna och skaffva med dheres spannemål, som skeer oppe vidh bergslagen och annorstädes, hvarest dhe haffva tagit ett Skeppund jern för tynnan.

Anders Hindersson tilböd sigh att vela haffva förverckadt 3,000 Daler till dhe fattige, om någon kan bevijsa honom i åhr haffva såldt en tunna spannemål.

Feltherren svarade sigh haffva hört aff presten vid Skinskattaberg, dhet han haffver budit honom sin biblia i pant för en tunna spannemål. Anders nekade aldeles.

Jöns Hindersson berättade, att Stocholmsborgerne haffva såldt 185
opstädersboerne en tynna rogh för 7 Daler, men kan hända, att dhe sedan tage 10 Daler eller ett Skeppund järn, som gäller i bergzlagen 10 Daler.

Dem befaltes holla der hand öffver, att alt ordentligen må tilgå.

Ytterst frägade Anders Hindersson huru med tullerne skall hollas, när någon kommer med dhe gambla hvijta runstycker.

Honom svarades, att dhe kunne taga try aff desse för tu nymyntade runstycker, dy då komme 9 mark aff dem på en Rdaler.

Her Claes Flemming sade och orsaken, hvarföre dhet bleff afflyst; thet skulle haffva hollit fyra lödigh i fijnt, men hölt inthet $3^1/_2$ lödigh, hvilked förorsakades der aff, att dhet myntades på diverse orther, såsom Calmar, Götheborg, Räffle etc.

Oplästes gemene almogens supplication ifrån Kexholms lähn, på hvilken och då strax bleff resolverat.

Den 20 Septembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Gabriel Bengtsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Axell Baner.

Resolverades på åthskillige privatorum supplicationer.

Her Axell Baner proponerade och begärte, att emedan han i åhr haffver hafft stoor olycko med sine hästar, dhet honom motte efflerlåtas ett paar unge hästar aff stoogången.

Honom svarades, emedan sal. Her Claes Horn och andre dhet nutet haffva, så kunde honom dhet samma och väl bliffva bevilljat.

Underskreffves breff till alle Ståthollerne, att dhe låta publicera Mandated om myntet.

Underskreffs och ett svar till Her Steen Bielke på hans skriffvelse aff den 18 Augusti.

[**Samma dag**] effter middagen vore näst föreskreffne velborne Herrar in Senatu.

Oplästes translationen aff dhet breffvet, Johan Berndes ifrån Rådet i Ryssland med sigh hijt förde.

Oplästes ett breff ifrån Salomon Persson.

Item ifrån vice Burg-Greffven i Götheborg Daniel Lang.

Debatterades hvem man ännu skulle kunna förskicka dijt neder på ransakningen.

Her Per Baner föreslogh Secreteraren Nilss Nilsson. Der hän gingo och sedan dhe andre vota.

Item resolverades att Petro Dobero samma commission tillijka opåläggjas skulle.

186 *Her Axell Baner frägade huru staten på höö och haffra till stallen göras skulle, medan der äre allaredo unge hästar till 514 stycker.

Mentes vara bäst att minska något och sällja bort aff dhe unge och smärste hästarna.

Feltherren proponerade om den kopparen han hade att öffverlåta Jöran Gerner, och sade, om han finge föra uth bleck-koppar, ville han cavera, att den inthet på Tyskland eller Holland uthan på Skottland och Spanien komma skulle. Chronan skulle och icke den ringeste skada der igenom lijda.

Her Claes Flemming hölt före alravärst vara med ryckted; dhet skulle uthsprängjas lijka som kopparen nu ginge löös igen.

Och var mästedeels dhe velborne Herrars mening, att man bytte med Feltherren och goffve honom kättill- för bleck-koppar.

Resolverades på dhe interrogatoriis Jonas och Salomon Persson hade hijt skickad ifrån Götheborgh.

Befaltes notificera Cammer-Fiscalen Hanss Pålsson, dhet han bijvistar ransakningen i Götheborgh, så vijda hans officium dhet fordrar.

Item skall ställas en fulmacht för Commissarierne i Götheborg, att der några på landet boendes äre, som antingen interessere eller haffva vettenskap om dhe tvistigheter nu i Götheborgh ventileras, då skole dhe haffva macht dem till sigh att citera och kalla.

Den 23 Septembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie.

Oplästes ett breff från Feltmarskalcken Her Herman Wrangell angående tilståndet uthi Preussen.

Discurrerades om sal. K. M:ts begraffning.

Her Flemming sade: Hvad som till maat och förtäring behöffves är alt färdigt.

Feltherren mente att Slottet moste och repareras, elljest haffver man der aff ingen ähra.

Befaltes ställa advocatorias till Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte, Her Åke Tott, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Underskreffs några breff pro privatis.

Item ett breff till Cammer-Fiscalen Hanss Pålsson att bijvista ransakningen i Götheborg. Item ett uthi samma ärende till Doberum.

Till Jonas och Sal[o]mon Persson svar på dheres skriffvelse.

Underskreffs och en resolution på dheres frågepuncter.

Bleff och en fulmacht underskreffven för bemälte Commissarier att advocera dem, som på landet boendes äre och kunne interessera eller haffva notitiam rerum, de quibus controvertitur.

Underskreffs och en fulmacht för bemälte Commissarier att 187
ransaka om grentzetullen.

Befaltes Johan Wilman att excusera hoos dhe Pommersche Sändebuden, att dhe förmedelst störste delen aff Senatens frånvaru och tilstundande sal. Her Claes Horns begraffning icke så hastigt kunne städjas till audience. Dem skulle vidh Senatens igenkompst med forderligast bliffva här om tilkännagiffvit.

Den 24 Septembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Bleff resolverat att kopparfyrckar myntas skole, således att 32 fyrckar skole gå på ett marckpund effter vågen. Item 12,800 fyrker på Skeppundet, på dhet ett Skeppund fyrckar må myntas oppå 66 och 2/3 Rdaler och Cronan 60 Rdaler för Skeppundet der igenom bliffva beholdne, när myntarelönen affdrages.

Underskreffves åthskillige både publike och private breff.

Der med förfogade DD. NN:der sigh till Upsala till sal. Her Claes Horns begraffning.

Den 3 Octobris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner.

Resolverades att dhe Pomersche Gesandterne skulle nästkommande Lögerdag komma till audience.

Feltherren proponerade huru hollas skulle med dhet ölet och brödet till knechternes behoff, som skole sändas ifrån Calmare till Wissmar; remonstrerade periculum vara in mora effter vintern flux infaller. Och, emedan medh bakningen i synnerheet longsambligen tilgick, hvarföre sändes effter Mårten Jacobsson och befaltes, han skulle här om beställa, så att alt innan tree dagar är färdigt. Honom befaltes och laga så, dhet slottzbroen ändeligen innan afftonen färdig bliffver.

Debatterades om defectu Assessorum uthi Hoffrätten, och bleff resolverat, att Her Carl Horn skulle bliffva vice Præsident, såsom och Iffvar Nilsson, Christer Posse och M. Ericus Balingstadius till Assessorer dijt advoceres.

Opslästes Secreteraren Grubbens breff, daterad Franckfurt vidh Main den 27 Aug. Item adviserne ifrån Salvio och Camerario.

188 Lästes och op breff ifrån Hertigen aff Holsten aff den 4 Julij och ifrån hans Gesandter till Persien aff den 29 Augusti.

Bleffve och breff opläsne ifrån Her Gabriel Gustaffsson och Her Matthies Soop, uhr Magdeburg aff den 16 Augusti.

Oplästes et breff ifrån Rijkz-Cantzlern, ankommit med Conradt Falckenberg. Han inkallades och bleff tilfrågat hvad beskeed han viste om kopparen. Falkenberg svarade, dhet man aldrig haffver kunnat komma under grunden der med hoos Tripperne, hvilke haffva föreburit sigh inthet haffva handlat med sal. K. M:t uthan med Erich Larsson. Berättade och huruledes sedan honom uthur Pryssen befaltes att inqvirera huru högt kopparen var belastad, och han här om frägade Erich Larsson, då haffver han svarat sigh inthet vara skyldigh beskeed der före att göra; dhet var alt clarerat uthi Sverige.

Frägades om Cantzlern ändå inthet hade slutet med någon om kopparens debiterande.

Falckenberg svarade, dhet Cantzlern ville först vara informerad aff Erich Larsson om Tripperne hade så mycket att fordra. Ty dhet capitalet stiger högre än Cantzlern hade meent.

Berättade så huruledes någre stode med honom i tractat, att åhrligen taga sin koos 6,000 Skeppund koppar, men fruchtade sigh att sedan desse voro sin koos, skulle andre komma och med köpa aff kopparen. Elljest sade han sigh haffva seedt mycken koppar komma uthur Ost-Indien, men den samme haffva mycket arsenicum hoos sigh och vara skköör, såsom och icke kunna defineras, som vår koppar.

Befaltes ställa fulmacht för Her Thure Sparre, Ståthollare öffver Väsmanneland. Item en fulmacht för Adolph Hårdh att, till vijdare ordre, jämpte sin sqvadron commendera dhe 4 compagnier Vestgöthar som ifrån Götheborg på Wissmer sändes.

Skall och Her Steen Bielke adverteres om dhet folcket, som nu uthsändes.

Den 4 Octobris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Carl Bonde.

Inkallades Johan Wilman, och befaltes att, emedan audiencen för dhe Pommerske Gesandterne är på dagen der näst effter deputerad, han skulle fördenskuld tillsee, att dhe tilbörligen effter förre sedvänjo må bliffva opförde, såsom och tilsäija dhe unge aff adell, att dhe dem beledsaga.

Underskreffves åthskillige breff och fulmachter.

Inkallades Samuel Pålsson och förvittes om den lappen dhe 189
hade slagit på slottzbroen. Befaltes så honom låta taga den sin koos och läggja dijt paar stockar.

Tiltaltes och att så longsambligen tilgår med den kranens byggning. Samuel excuserade thet senare, att dhe moste under tijden slå två timmar på en påhle, och elljest att mycket vraak ligger på bottnen.

Honom befaltes gå sin kooss och göra hvad honom bör.

Feltherren discurrerade sedan, att en General-Gouverneur nödigt behöffves uthi Liffland; repeterade Cantzlerns breffs contenta. Politien är högnödigh opå den orten att motte continueres, effter som allaredo en godh begynnelse der till är gjord opå den orten; elljest går alt omkull.

Remonstrerade så, dhet vår stat ännu inthet rätt åhr formerad. Dhe fem officia och andre embeter moste rätt fattas och beställas, för än K. M:ts sal. lijks begraffning skall kunna skee.

Her Per Baner meente inthet hindra medh bemälte officiers beställninger, uthan att begraffningen likväl skall kunna skee.

Oplästes Nilss Asserssons breff, daterad Leneborg den 16 Augusti, på hvilket strax bleff resolverat.

Den 5 Octobris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Bleffve dhe Pommerske Gesandterne opfordrade till audience, hvilke dheres proposition först mundtligen förebrachte och den sedan skriffteligen inlade.

Der opå dem aff velborne Her Per Baner med complementer svarat bleff, och loffvades dhe skulle effter sjelffve sakens beskaffenheet svar der opå bekomma.

Inkallades Borgmästere och Råd här i staden och förehölts dem, hvad store oordninger här med mynted vancka; och oansed dem nogsampt här om ähr explicerat, så achtas sådant likväl inthet, ty alle vahrur sälljas effter gambla sedvanan, fast valoren aff mynted nu ähr bättre, hvilket ähr aldeles otilbörligit, och skulle dhe haffva bättre inseende der med.

Sedan moverade H. N:d Feltherren huruledes Norlänningerne hade ingiffvit en supplication och besvära sigh, att förmedelst Stockholms stadz privilegier må andre eij segla dijt.

Sade så, man kunde dem inthet annat svar giffva, uthan tilbörligit vara, att man holler der hand öffver. Men här emot moste
190 inge provincier gå under och för feel på proviant döö sin kooss. Och emedan någre både ifrån Räffvel och Rijga anholle till att succurera dhe provincier, hvarföre skulle dhe först taga dhet uthi betänckjande, och see till huruledes dhe mot en billigh vinst må kunna undsättja bemälte Norland, och moste inthet skee med en skuta eller två, uthan så att dhet något förslår för heela landet. Hvar dhe dhet ock icke göra vele, så moste man androm sådant effterlåta, som uthi Rijga och Räffle boendes äre.

Sedan talte och Feltherren om stadzens byggninger, att emedan sal. Kongl. M:ts begraffning snart skall skee, skulle dhe fördenskuld laga så, att gaturne tilbörligen pyntade bliffva och husen må sij något zirligit uth.

Hanss Nilsson loffvade att ingen försumelse der uthinnan vara skulle, säijandes der hoos, att stoor bräck finnes på kalck, den man inthet kan få.

Erich Geet badh att inthet motte tilräknas honom och Doctor Oloff Buræus att så oskickeligen tilgår, säijandes att när Patentet om mynted publicerades, bleff bevilljat att alle vahrur skulle taxeras, men desse (pekandes på dhe andre som hoos honom stodo) vele inthet lyda. Klagade och att Buræus och han få ingen löhn aff staden. Elljest, att DD. NN:ders Rijkz Rådz befalninger icke effterkommas, så ähr orsaken, att Buræo och honom altid driffves i näsan, dhet dhe förstå ingen köphandell. Dhe andra motte och fördenskuld här till svara.

Feltherren gaff dem en tämmelig skrapa och remonstrerade huru otjänligit dhet åhr, att dhe tanquam capita eij bättre sigh emellan sämjas skole. Lemmarna skulle ther igenom värre öffver ens komma. Begärtes och att dhe samma nampngiffvas skulle.

Declarerade och der hoos, att hvadh som om dhet nye mynted är stadgat, åhr alt gjordt uthi en godh mening och nogh försvarligit; att nu några aff ilvillja dhet eij vele fortsättja, dhet kan inthet skee.

Jönss Hindersson svarade sigh inthet haffva förmodat, dhet Borgmästaren Geet dem för rebellische skulle haffva anklagat. Buræus och han skulle vara tilstädes in consiliis att informera dem, på thet dhe icke fara ville, och icke absentera sigh som här esomofftast skee plägar.

Erich Geet repeterade sitt förre taal, att när några discurser de publico komma, så förvijtes dem, dhet dhe inthet förstået, och åhre dhe andre interesserade med gemene man och uthrätta inthet för än compelle kommer der till.

Feltherren tiltalte fördenskuld Rådet, att dhet dhe förekasta Buræo och Geeten för dheres stånd, så göra dhe orätt, ty dhe nogsampt kunne judicera, hvad uthi en sådan repub. åhr nyttigt eller inthet. Sedan till Geeten talte H. N:de, att der han för sine egne negocier ville excusera sigh, dhet gäller inthet in publicis, hvilke in hoc passu privatis föregå moste. Haffver han inthet sådant salarium, der med han kan komma till rätta, då åhr billigt att han 191
i tijdh taler der om; uthan underhold kan han inthet vara.

Vijdare talte Feltherren till Anders Hindersson, att dhet bröd man tilförenne haffver köpt för ett kopperrunstycke, kan man nu inthet få för samme köp.

Anders Hindersson svarade sigh der uthi nogsampt haffva gjordt sin flijt; för några dagar sedan voro dhe tilsamman på Rådstuffvun och sände några skeppare åstad till Bagarne, hvilke finge så mycket bröd för ett hvitt runstycke som tilförenne för tu kopperrunstycke.

Feltherren reassumerade förra discurs, huru dhe voro betänckte till att entsättja Norlanden, och sade, hvar dhe eij ville görat, så moste man dhet effterlåta dhe Räffvelske och dhe Rigische att segla dijt. Dhe begärte dilation sigh här öffver att betänckja.

Feltherren sade, om dhe loffva något och dhet inthet effterkomma, då skole negligentes bliffva nupne i örat. Badh dhe skulle nu medh Norbottnsflotan sända dijt öffver några 1,000 tunnor, och inthet låta gå som här till skeet åhr, att Norlänningerne moste föra dem maat i munnen och dhe stackare döö aff hunger der hemma.

Reprocherade och så der hoos, att man moste giffva Stocholmsborgerne 2 Rdaler för en tunna tjäru och dhe ville inthet köpa hänne aff Norlänningerne för en Rdaler tunnan.

Knut Hindersson[1] bödh till att justificera detta, dhet bästa han kunde, säijandes sigh haffva giffvit för en tunna lax 28 Daler och sällja henne igen för 30 Daler.

Erich Geet sade, att när godzet kommer till tullen, så hörer thet alt Anders Hindersson till.

Anders Hindersson sade sigh villja haffva förverckadt sitt lijff, om något aff honom der uthe ähr köpt eller tingat.

Her Per Baner allegerade om oxar och andre matvahrur, som i dagh till bryggjan ankomme, hvilke alle tilförenne vore optingade.

Feltherren meente, att den ene inthet moste hemma köpenskapen för then andre, och befalte dhe skulle om Måndagen nästkommande låta veta beskeed huru landet skall kunna provideras.

The loffvade detta, och sade Anders Hindersson, att handelen på Norbotten haffver tilförenne altid varit frij, men sedan den ordningen gjordes, att små städer skulle oprättas vidh kyrkjoborden, då bleffve vij der ifrån trängde, och dhe skole segla hijt, der före är seglation på Norlanden mäst öffvergiffven. Sade och, att bemälte Norlandzstaten är mäst hijt lagd för skepsflottan skuld.

Feltherren svarade, att Anders sätter en dräng i Vasa, och är lijka som han sjelff bodde där, ty han handterer där alle hans saker.

Oplästes tvänne breff ifrån Konungen i Danmarck, daterade Glückstad den 15 Augusti.

---

192 **Den 7 Octobris** [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Her Claes Flemming gjorde relation, huru såsom H:nes M:t Drottningen hade begärt aff honom att anholla hoos Senaten, dhet sal. K. M:ts lijk motte begraffvas hvar H:nes M:t behagade. Der opå han haffver svarat, att dhet var svårt till göra emot sal. K. M:ts sidste villje, och skulle bliffva en evigh blamme på Rijked, och monge mena Cronan vara så fattigh, att man inthet kunde fulländа hvad som allareda med begraffningsplatzen är begynt. Elljest vill man H:s M:ts nådige villje och begäran altid effterkomma.

Der på H:s M:t haffver svarat, att om Kongl. M:ts sal. lijk motte nedersättjas i Ubsala, då kunne begraffningen skee när Rådet

[1] Rådman i Stockholm. Se Stockholms stads Tänkebok 1632, fol. 20.

ville. Hvar till Her Flemming haffver svarat, att mycket reqvireres, men H:s M:t här emot meent allenast ett hvalff behöffvas. Marmor och folck haffver H:s M:t bestält ifrån Tyskland, som graffven vijdare sedan utharbeta kunne.

Refererade sedan om den Chur-Brandenburgische Gesandten, att han fick allenast audience hoos H:s M:t Enckjedrottningen. Den andre differerades hijt till Rådet. Han haffver och giffvit till förstå, huruledes Konungen i Engeland och Danmark sampt dhe General-Stater läggja sigh der öffver, att skaffa sin koos tullerne, och hvar dhet icke skeer, skulle näpligen någon fred kunna bliffva.

Her Per Baner meente, att Her Erich Rynning gör emot sin memorials lydelse, i dhet han om sådanne Gesandters ankompst icke notificerar hijt per posta. Och var meningen dhet han här om skulle påminnas, doch bleff inthet resolverat.

Discurrerades om Qvarnetullen, och mente Her Gabriel vara gott, att emedan dhet fast lijder till nyåhret, om man kunne statuera att han i Finland må opbäras effter mantalet.

Her Flemming mente inthet billigare sätt än thet samma kunna finnas, effter som med den administration nu vid qvarnerne skeer icke en fjerde part inkommer. Doch bleff der uthi inthet resolverat, uthan allena ad deliberandum taget.

Discurrerades om Kopperberget.

Her Flemming mente Bergsmännen nu inthet haffva att fordra mehre än 30,000 Rdaler och hoppades Cantzlern skulle i vinter slå den kopparen löös, som der uthe ligger, Skeppundet à 60 Rdaler. Hölt elljest vara nyttigt, att man sände en ehrlig man dijt uth och satte honom ett köp, under hvilket han ingen koppar skulle sällja. Men hvad han mehre kunde få, thet vore gott.

Feltherren repeterade huru Cantzlern haffver meent på ett dhere 193
aff desse try sätt att debitera kopparen, nembligen: 1. Sökt ett compagnie genom Blomaert; han hade velat köpa 6,000 Skeppund, à 64 Rdaler, doch att ingen annan någon koppar skulle få köpa. Pelss sändes derföre åth Holland; i medler tijdh bleff kunnigt att mycken koppar lågh här hemma uthi rijket, då begynte the baxas therföre. 2. Haffva någre præsenterat sigh att taga koppar i betalning för vexlar, Skeppundet à 30 Rdaler, och dhet öffrige vele dhe decurtera i sin betalning. 3. Mente Cantzlern igenom fyra eller 5 köpmän der oppe i Tyskland affnämare till kopparen att sökja.

Her Flemming föll på sin förra mening, och att der tijden något drögzmål icke kan thåla, att man då affärdar ett express

budh till Cantzlern, med fulkomlig commission, antingen Erich Larsson, Falckenberg eller Wewitzer då der till förordnades.

Her Per Baner mente, att Falckenberg aldrig skall få credit hooss köpmän, uthan Erich eller Mårthen; dhe haffve store medell här uthi rijket.

Feltherren förmälte med dhet samma om tullen, att Mårthen haffver (som Tönies berättar) aff honom en otilbörlig vinst.

Her Flemming sade, att Mårten är plichtigh till att läggja op sine böcker med eedh. Contracted kan man alle dagar bryta med honom. Elljest haffver Mårthen föregiffvit sigh mäst begära tullen för sin betalning skull aff Cronan.

Mentes så vara bäst att committera Wewitzer och Erich Larsson tilhopa, och att Erich clarerar uthi Falckenbergs præsentia för dhet han haffver hafft händer emellan.

Her Flemming begärte, att några aff Rådet motte vara der hooss, emedan han holles der uthi partijsk, och mente att Tönies skulle vara ett onyttigt instrument uthi Erich Larssons saker.

Några dhe andres velborne Herrars mening var, han kunde så länge bliffva uhr Cammaren; doch resolverades inthet.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Underskreffves åthskillige breff pro privatis.

Her Per Baner proponerade om Petter Kruse den yngre icke skulle förordnas neder till Götheborg, emedan Doberus aff andre förfall, serdeles för Hoffrätten skuld i Finland, inthet kan dijtkomma. Mentes jo, och befaltes ställa för honom en fulmacht.

194 Taltes om dhet Michel Jordan ännu solliciterer om dhe öijerne och den skuldfordran, på hvilken han effter sin framledne fader prætenderer.

Resolverades, han skulle liqvidera den uthi Räkninge-Cammaren.

Den 8 Obtobris [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Bleff discurrerat om Conradt Falckenberg skulle kunna sättjas i Cammaren, effter svärfadren Her Carl Bonde och så bliffver ther.

Grefve Per föreslogh, dhet han kunde förordnas till Näricke.

Her Gabriel Bengtsson mente, han vore ingen oäffven karl att residera i Muschou; doch stannade mäste delen vid den mening, att man in hoc passu mehre moste ansee ens redelige gemüth och tapperheet än någon svågerskap.

Her Flemming berättade sigh haffva discurrerat medh Falckenberg hvad hopp han hade om kopparen, och är hans relation, att der voro köpmän som stodo i handell att emot taga 6,000 Skeppund, men baxades sedan aff räddhoga att vij skulle med mehre koppar tryckja effter. Och menar han, man skulle sökja consumption på värdet som till Achen, och i synnerheet om man kunde bringa till väga, att dhe i Hagen och Amsterdamb motte täckja dheres husstack med koppar; dhet igenom en qvalificerad man väl vore till driffva, allenast man honom hade. Föreslogh så Wattendenck(?), om man läte honom med innelyckte commission draga till Cantzlern.

Dhe andre velborne Herrar mente om han vore här rotefast, kunde dhet honom förtroes, men nu giffver dhet något betänckjande.

Her Flemming berättade så vijdare, att Spirings förslagh haffver varit, man skulle betala Cronones gäld med den kopparen där uthe ligger, således att creditorerne skulle giffva 30 Rdaler på hvart Skeppund, och dhet öffrige räknas in uthi dheres betalning.

Remonstrerade och der hoos, att hvar kopparen icke bliffver debiterad, så ähr omögeligt att kunna holla Berget gående, ordinarie staten oppe, och mycket mindre låta någon begraffning skee.

Mentes så, om man läte med sidste skep gå uth till 2,000 Skeppund koppar, och der hooss skriffves till Cantzlern, att han all mögelig flijt använder till att slå lööss den kopparen som der uthe är deponerad.

Her Flemming föreslogh, man skulle der jämpte giffva Cantzlern heele statum om kopparen tilkänna: 1. huru mycket Cronan till dato ähr skylligh Berget; 2. hvad dhe kunna inväga till den 1 Maij; 3. hvad omkostnadh som användes på gårmakerij och fohr- 195
löhn; 4. huru mycken koppar här hemma ähr i förrådh. Item hvad koppar der uthe ligger, och huru högt han ähr besvärat. Sedan att man sänder Cantzlern förslagh hvadh som till ordinarie statens underhold nödigt behöffves, och huru mycket der till kan finnas i förrådh. Hvilket approberades att skee skulle.

Debatterades än ytterligare huru detta ährendet med kopparen rätt angripas skulle.

Her Per Baner mente, om man bodo Erich Larsson skaffa penninger ex proprio, och inthet nämpner något om kopparen.

Feltherren svarade, att för en gammal katta är ondt att draga strå; vill man icke tro honom på hans ähra och redeligheet, så ähr bäst inthet att befatta sigh med honom. Slogh så der jämpte ett medium före, att honom hypothicerades 2,000 Skeppund här i Stocholm, och loffvas att bliffva betalt uthaff den Prysche tullen.

Her Flemming sade dhet kunna dåga; Erich kunde få 1,000 Skeppund i Norköping som Loijs gör gahr, och 1,000 Skeppund här i Stocholm, som kunde deponeras i hans huss, Skeppundet à 50 Rdaler, och honom giffvas sedan otta pro cento till interesse. Dhe andre velborne Herrar approberade och samme consilium, doch att man först indirecte här om med honom talar; och hölts gott om Feltherren ville sondera hans mening.

Grefve Per mente, man kunde gratificera Erich Larsson med någon charge, såsom med ståthollare-embetet vid Kopperberget, hvilket skulle giffva honom ett stort anseende uthi fremmande land.

Feltherren sade, att der med skall han inge penninger fournera, uthan til Berget kunde han väl under tijden avancera några penninger. Mente så, man skulle in genere proponera honom detta: han är en infödd Svensk, och ville han vijdare trachta effter att förbättra sitt stånd, då kunde han göra fäderneslandet en merkelig tjenst. Här till dags haffver man inthet kunnat præsentera honom någon charge, före dhe saker uthi Cammaren bleffve alt klare gjorde; han ville fördenskuld sjelff skynda der medh.

Her Flemming opläste ett project ifrån några i Muschou som vele divertera den Ryske handelen på Nyen, allenast att dheres packor och tygh inthet motte upriffvas uthaff Spiring, uthan dem bleffve effterlåtit tullen effter förre tullzedlar att erläggja.

Mentes man skulle först communicera här om med Rijkz-Cantzlern.

Oplästes Borgmästere och Rådz svar här i Stocholm angående succursen aff spannemålen till Norlanden.

Inkom Anders Hindersson och förfrågade sigh huru Baakungs-penningerne opbäras skulle, om han skall taga 6 mark hvitt mynt eller kopperpenninger. Honom svarades, att såsom arrendet uthgiffves på 3 terminer, altså skulle han taga för 2 terminer kopper-penninger och för den 3:dje hvitt mynt.

196 Sedan försporde han sigh, huru hollas skulle på Accisen, om han på dhet, som inthet ähr specificerat i Ordningen, skall holla sig vidh den 32:delen. Honom loffvades sedan här opå beskeed.

Underskreffves några breff.

Den 9 Octobris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Oplästes Cantzlerns recommendation för Johan von Falckenberg angående någon skuld, på hvilken han effter sin broder sal. Marskalcken prætenderer. Resolverades att han moste specificera hvad han haffver till att fordra.

Bleff och en Cantzlerns recommendation opläsin för den unge Spens.

Han remitterades till Cammaren, der sin affräkning att taga.

Än en recommendation för Commissarien Erich Andersson angående en hoop med godz, han aff sal. K. M:t haffver bekommit.

Discurrerades om legationen till Ryssland och hvad personer man mehre än Henrich Flemming der till employera skulle, effter Her Per Sparre synes för justitiævercket skuld uthi Liffland inthet kunna der ifrån affkomma.

Feltherren meente ingen beqvämare än Her Philip Scheding der till kunna finnas, hvilket dhe andre velborne Herrar tillijka approberade, och resolverades att Andreas Buræus dem bägge adjungeras skulle.

Underskreffs en fulmacht för Petter Krusebjörn den yngre att bijvista ransakningen neder i Götheborg.

Item en beställning för Licentiaten Hermanno Clevio att vara H:s M:ts Drottningens Lijffmedicus.

Befaltes ställa breff till Petter Spiring angående dhe gravamina emot honom serdeles uhr Danmark höres. Han skulle avisera hijt huru sigh der med förholler, och där några otjänlige discurser ähre passerade, ställa sigh discretare här effter.

Dhetta bleff strax underskriffvit.

Underskreffs och ett breff till Johan Drake att bliffva hoos H. F. N:des Pfaltz-Greffvens son.

Discurrerades om sal. K. M:ts begraffning, med hvilken Her Flemming mente dhet man inthet kan komma till rätta, med mindre någon undsättning på penninger kommer uthan effter; icke heller kan man något skriffva till H:s M:t om begraffningstijden, för än vij vete hvar medlen tagas skole.

Och debatterades så med thet samma om kopparen, att effter Cantzlerns förslagh är till att begynna ett Kopper-Compagnie, så vore dhet ett medium. Loijs De Geer skulle väl poussera andre med sigh för sitt interesse skuld. Att och kopparen som der uthe

ligger icke må göra them någon skada, då skulle dhe och gärna honom beneficera och sin kooss taga.

197 Feltherren hölt mycket gott vara om dhet kunne gå foort: thet interesse man nu giffver aff kopparen der uthe stiger öffver 50,000 Rdaler åhrligen, hvilket man der med bleffve qvitt.

Her Per Baner talte om dhet gamble Kopper-Compagniet här hemma, och mente Cronan ingen tjenst skee, att dhet capitalet så länge står obetalt, för dhet oskälige interesse, nembligen 20 pro cento, som der aff går. Huru man och lagade skulle man nu strax tilsee att kunna få penninger till begraffningen.

Her Flemming mente, om dhe der uthe finge höra, att Erich bliffver Ståthollare vidh Berget och dirigerer vercket, då skall oss aldrig tryta penninger.

Och var dhe andre velborne Herrars mening, effter dhet förslaget dagen tilförenne gjordes, förnimma Erich Larssons mening.

Feltherren talte om myntet, att oansedt dhet holler vichten, så bliffver dhet gemenligen öffverskuss 12 öre på en lödigh. Skall Hans Weiler dem beholla, så bliffver han rijk nogh.

Her Flemming svarade, att Hanss Weiler kom en gång op i Cammaren och sade, att der vore 3 öre öffverskuss; honom befaltes då genast dem att omsmälta.

Den 10 Octobris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie.

Inkom den Danske Agenten och näst salutationen gaff tilkänna, huruledes hans Herre Konungen i Danmark hade förordnat honom här att residera, refererandes sigh haffva ifrån Nyköping sändt hijt sine creditif, men nu haffva några breff ifrån Rådet i Danmark, hvilke han öffvergaff, och begärte effter sjelffve sakens beskaffenheet att få der opå resolution.

Feltherren svarade der opå med complementer. Creditifven vore här med Her Claes Flemming väl inleffrerade. Berömde Konungens affection och gode venskap, till hvilken han sigh emot H:s M:t erbjuder, och loffvades här uthinnan att reciprocera; Agenten för sin egen person skulle och all god venskap och benägenheet bliffva beteedd.

Han togh affträd, och bleffve samma breff då strax opbruttne och igenomläsne.

Bleff och in genere resolverat hvad svar der opå giffvas skulle.

Inkallades Her Carl Horn och tilsades, dhet han tager uppå sigh vice præsidentskaped här uthi Hoffrätten.

Han tackade, loffvandes hvad honom i så motto är pålagdt effter yttersta förmögenheet gärna vela effterkomma; och togh der med sitt affträdh.

Befaltes ställa generalt svar på Salvii consilio. Hans försorg 198
lauderes, hvilket man vill haffva i åtanckar; han ville och i förefallande occasioner sine consilia än ytterligare meddela.

Inkallades Johan Berndes och Per Ribbing, hvilke befaltes att draga uth emot den Chur-Brandeburgische Gesandten, att helssa honom på Rådetz vegner och säijan, att man gärna hade förordnat honom ett annat logemente, der han sjelff icke hade åstundat att inlogeras i samme herberge med dhe Pomersche.

Her Nilss Bielke besvärade sigh öffver Erich Krabbe, att han låter slå djur på hans enskijlte ägor uthi Vestergöthland.

Befaltes ställa breff till Krabben, dhet han med sådant haffver fördragh, hvilket strax bleff underskriffvit.

Feltherren gjorde relation, hvad han hade talt med Erich Larsson, och om hans svar, att Cantzlern hade fuller först giffvit honom i commission att fulfölgja hvad sal. K. M:t hade honom committerat, men sedan som Cantzlern fan gott, att han inthet skulle befatta sigh med kopparen, så haffver han affskriffvit alle sine correspondencer. Om han förr hade vettat här om, skulle dhet väl haffva varit mögeligt. Elljest var hans mening, om någon koppar skulle deponeras, att dhet skedde lijka som kommo dhet genom en privatum, och att han vore tagin uthi betalning.

Her Flemming hölt dhet vara bäst, att man sände en godh man till Cantzlern med sluten commission, att kopparen löses för billigt prijss, och dhe som kopparen emot taga försäkras, att dhe skole vara orädde, att vij med mehre koppar inthet vele tryckja effter, uthan att dhe på en viss tijdh skole säkert negociera. Sedan vele vij oprätta ett compagnie och effterlåta dem så aff dhet förste som sidste inköpet, allenast att dhe fournera penninger.

Her Per Baner sade, att om man vill bruka Erich Larsson till samma commission, så åhr bäst inthet publice movera om hans saker uthan privatim, och hvad han skyldig bliffver låta honom thet betala.

Her Flemming frägade om dhet är nyttigt, dhet Erichs räkninger optages.

Feltherren meente: Ja, han tilbjuder sigh ju sjelff der till.

Dermed opstege Senaten, och proponerade Her Flemming, sedan Feltherren var sin kooss gången, att han hade talat med Greffvinnan fru Ebba Brahe, att om hon ville haffva igen jueler, ville man tilsee dhet hon skulle bliffva betalt, eller och hon kunde få spannemål, effter som Feltherren säger att dhe clenodierne haffva varit värde. Men nu begärer bemälte greffvinna 1,200 Rdaler in specie, och för dhet öffrige koppar.

Her Per Baner sampt dhe andre velborne Herrar mente, man skulle här med differera, till dess flere aff Rådet komma med tilsamman.

---

199 **Den 11 Octobris** [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Per Sparre.

Feltherren refererade sigh vijdare haffva talat med Erich Larsson, och begärer han att motte bliffva excuserad med den commission.

Elljest mente han, om man secretement, lijka som på hans betalning, ville i höst låta gå uth 1,000 Skeppund koppar, som sattes under Cantzlerns direction, och 1,000 Skeppund skulle han haffva macht att retirera sigh oppå, hvar så behöffves.

Her Flemming opläste ett förslagh, som han öffver kopparen skriffteligen hade författad.

Sammaledes opläste Feltherren ett förslagh, som Tripperne hade giffvit Cantzlern der öffver, och mente att dhet Erich proponerer kan inthet præjudicera Cantzlerns dessein.

Her Flemming sade värst vara, att när kopparen kommer i vågen, så giffver dhet ett stort ryckte, ty alle man skole ljusta der effter.

Feltherren svarade, dhet Erich vill bruka den prætexten att salvera sin credit på dhe 300,000 Rdaler.

Bleff gott funnet att Feltherren, Her Johan Skytte och Her Flemming skulle effter middagen klockan tu vijdare discurrera med honom här om uthi Cammaren.

Feltherren proponerade för en förlammadt Ryttmästere, Jöran Andersson, att han motte få någon hjelp.

Resolverades, han kunde få breff på någre halffve gårder.

Grefve Per proponerade om Her Carl Horn icke må sittja näst Rådet uthi Hoffrätten, effter han är aff frijherrestånd och tämmelig åldrigh.

Honom svarades, att om man skall mutera i ett, så moste man och mutera i alt annat. Broor Andersson och Her Åke Axelsson haffve sammaledes varit vice Præsidenter, men inthet satt sigh öffver dhe andre.

Inkallades Henrich Flemming, och bleff honom förehollet, huruledes man haffver gott funnet att jämpte Her Philip Scheding och Andrea Buræo sända honom till Muschou. Han skulle fördenskuld göra sigh ferdig till reesan, och tvifflar man inthet uthan att han som en redelig patriot varder i samme legation görandes sitt bästa. Rådet ville vetta sådant att berömma, när H:s M:t kommer till sine myndige åhr.

Henrich Flemming tackade för bevijste gunst och nåder; på hans troheet skulle inthet feela. Begärte så att bliffva underrättad om gamble handlinger, och att han motte bekomma något 200
till uppehälle på reesan. Honom svarades, att hvad till reesan behöffves skall honom lijka som andre Legater tildeelt bliffva. Dhe gamble saker han begärer skole och i Cantzlijet opsökjas. Dher med önskades honom lycko, och han togh affträdh.

Underskreffves någre breff.

Oplästes den Chur-Brandeburgische Gesandtens creditif, och mentes man skulle läta honom vetta, dhet han strax effter begraffningen, som nu tilstundar på Valstad, skulle städjas till audience.

Oplästes H:s M:ts Drottningens recommendation för lille Hanskin, angående ett steenhus hart vid Bollhuset beläget, hvilket H:s M:t haffver åth honom förährat.

Mentes man skulle excusera hoos H:s M:t, att dhet inthet kan mistas ifrån Bollhuset uthan dess ruin, uthan man ville heller för H:s M:ts skuld giffva åth bemälte Hanskin 300 Rdaler till dhe 200 Rdaler han nu nyligen bekommit haffver.

Rijkz-Ammiralen proponerade om dhe 6,000 Rdaler Greffvinnan fru Ebba Brahe fordrar, och sade att hon inthet ähr tjent med jueler.

Her Flemming svarade: Dhe 1,200 Rdaler att skaffa ähr omöijelig, uthan om man såge till att holla dem oppe, som skole haffva koppar.

Frågade så huru man nu skall räkna kopparen emot spannemåhl eller penninger, effter Feltherren säger sigh haffva giffvit för dem 2,000 tunnor spannemål.

Her Per Baner sade, att man moste ihugkomma sin plicht; den gälden optages effter H:s M:ts ord, och haffver man aldrig seedt juelerne. Repeterade och huruledes som till att gratificera

H:s M:t och Feltherren mentes uthi Nyköping, att man ville skaffa Greffvinnan igen så monge jueler till värdet, eller och spannemål. Der vid borde man billigt bliffva.

Var så dhe velborne Herrars mening, att man skulle contentera Greffvinnan med 2,000 tunnor spannemål och 50 läster tjäru, eller och med æquipollente vahrur, effter som Cammer-Rådet med Greffvinnan bäst kunne här om öffver ens komma.

Den 17 Octobris [**1633**], sedan sal. Her Johan Sparres begraffning var hollen, kommo tilsamman in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson, Her Per Sparre.

201 Oplästes ett breff ifrån Her Steen Bielke aff den 26 Sept. angående tillståndet uthi den contréen.

Item breff från Salvio och Fegræo.

Discurrerades så om dhet Tyske väsendet, och mente Feltherren för all ting vara nödigt, att sjökanten bliffver väl försäkrad. exaggererandes der hoos, att när man der till skall komma, stannar alt opå medlen, hvilke nu sticke uthi kopparen, och der någon oundvijkelig nödh framdeles opåkomme (dhet Gud förbjude), skulle man nepligen få 30 Rdaler Skeppundet, i dhet han nu 60 Rdaler der uthe gäller.

Her Per Baner hölt före, att man skulle borga och låhna op spannemål, som tilförenne skee plägar.

Feltherren svarade dhet vara nu för seent på åhret; fem eller 6,000 tunnor spannemål skole icke heller mycket förslå; elljest åhr och der opå bättre köp uthi Pommern, så att man inthet behöffver stå den risico, uthan vore bäst om man hade penninger att sända dijt till 50 eller 60,000 Rdaler.

Föreslog så vijdare om Erich Larsson vill taga opå sigh och skaffa credit till 100,000 eller 150,000 Rdaler på den kopparen, och sågo han inthet hvad dhet skulle skada Cronan, när Erich giffver sigh under Rijkz-Cantzlerns disposition.

Her Flemming mente, att kopparen moste dåch den vägen här ifrån, elljest bliffver dhet dubbel skada om man skall negociera på spannemål, ty der kan han ophandlas för bättre köp än här uthi Sverige. Der till med behöffver man oppå sådant sätt inthet att stå med honom något äffventyr.

Her Per Baner svarade, dhet Her Steen begärer inge penninger uthan spannemål.

Feltherren: Thet våller att han inge penninger haffver att köpa spannemålen op medh, derföre begärer han att få spannemål här ifrån, menandes att oppå honom och så här gott köp skall vancka.

Her Åke Axelsson: Thet ähr till befara att fienden kan affskära våre garnisoner passerne, och så skeer dem sedan ingen tilföring. Mente så, man skulle ju förr ju heller handla med Erich Larsson, och kan ingen difficultet vara, när han submitterer sigh Rijkz-Cantzlerns disposition.

Äntligen bleff denne resolution och affskeed der uthinnan tagen, att ehuru man till dato haffver varit i den visse förhopning, att med snareste någon säker advis ifrån Rijkz-Cantzlern komma skulle, att dhet ährendet med kopparen, som nu en long tijdh ligger stilla och odebiterad, hade sin richtigheet, till hvilken ända alle besvär med tolamod dragne äre, och dhe negotianter, som med kopparen haffve sökt att handtera, till Rijkz-Cantzlern bleffve förvijste; likväl, emedan necessiteten här hemma ähr så stoor och oundvijkelig, att 1. ett anseenligit till kopparens inköp vid Berget vill behöffvas, så frampt dhet icke skall gå öffver en hoop; 2. haff-
ver fienden opriffvit våre troupper i Schlesien, och är till befruch- 202
tandes, att han proseqverer denne sin victorie och söker att gå neder åth sjökanten, till hvilkens försäkring både folck och medell till dheres underhold här uthur Sverige fourneras moste; 3. reqvireres store speser till sal. K. M:ts lijks honorable begraffning, så och monge andre nödige uthgiffter, hvilke att komma till väga, med mindre kopparen angripes, ähr omögeligh: hvarföre skall man afftala med Erich Larsson in secreto et sub fide silentii, dhet [han] sigh uppå tager, att man igenom honom till Rijkz-Cantzlerns vijdare förordning och en tijdig provision må uthsända till Holland 2,000 Skeppund koppar. Och dhet på effterfölljande sätt och vilkor, att så frampt den kopparen, som uthi Holland och Hamburg ligger, allaredo voro lös slagen, och till äventyrs något aff den kopparen här hemma ähr tillijka med der under begrepen, så vore desse 2,000 Skeppund och på bemälte summa nu uthsände. Tilldrogo sigh och, att den kopparen, som der uthe ligger, allena aff Cantzlern ähr förssåld, och uthloffvadt att ingen annan koppar nu i höst sälljas skall; så kan och der uthinnan inthet vara förseedt, emedan denne post ingen tilslagen eller till ringeste något ähr belastad, uthan der andre medell finnas, så är heela den saken in integro. Hvar och andre uthvägar eij äre att tilgå, att Erich Larsson då, med Cantzlerns inrådande uthi saken, opbringer på samma kopper

120,000 Rdaler och dem med snareste som skee kan hijt in remitterar, och föruthan dem till den Pomerske staten 20,000, men till Wissmer och Stade 10,000 Rdaler förordnar, att spannemål och annan nödig provision till reserf på all nödfall derföre må kunna ophandlas.

Bleff så Erich Larsson inkallad, och emot honom repeterat, hvad Feltherren tilförenne privatim med honom haffver discurrerat om en post penningers avance opå ett eller 2,000 Skeppund koppar, och emedan han tå hade förklarat sigh som en redelig patriot, menandes, hvar något skee skulle, då lede dhet inthet drögsmåhl: ty haffver man nu velat tala med honom här om. Förmantes så till tystheet för den ruinen skuld, som elljest der oppå följandes voro, der våre illvilljande fingo härom vetta, oansedt man inthet tvifflar uthan att han holler sigh som en redelig man häruthinnan.

Erich Larsson svarade, dhet skall vara honom longt ifrån, och vill han bedja Gudh bevara sigh; han haffver och ingen orsak dertill, uthan skall hollat secret som dhet sigh bör.

Feltherren repeterade så om staten der uthe, att Arnheimb haffver skriffvit till Churfursten aff Brandeburg och bedit honom att see sigh väl före; dhet moste vij och göra, och förekomma all olycko så mycket oss mögelig vara kan. Allegerade så dhe difficulteter som äre med sjökantens proviantering, och ville man nu
203 väl sända spannemål hädan och dijt, men man mener att bättre köp skall vara i Pommern på spannemål, och derföre finner man nyttigare att sända penninger dijt öffver. Sedan så behöffves penninger till sal. K. M:ts begraffning och holla Kopperberget i esse, dhet man honom förtroligen oppenbarar, och moste hans redeligheet vara dhet största band. Och ärnar man fuller med kopparen, som nu heel onyttig ligger, att solvera desse difficulteter, men man befruchtar att dhet skall göra stort roop.

Erich svarade, att dhet inthet roop kan giffva när denne kopparen inthet sälljes, uthan han kan bliffva under den andre kopparen.

Grefve Per frägade huru snart Erich Larsson kunde skaffa hijt in penninger. Han svarade, mente till Februarij månad.

Her Flemming: Han kunde väl när han kommer till Lübeck bringa opp till 40,000 Rdaler; sedan och negociera opp några tusende tunnor spannemål till garnisonens proviantering vid sjökanten.

Erich Larsson: Skall någon koppar gå uth, så åhr nu ingen long tijdh att dröija, och kunne sändas uth på hvart skep till 200 Skeppund, så och skriffvas uth om asseurance, hvilken är 4 pro cento effter Martini. Elljest vill han skriffva till sin egen karl i

Holland, dhet han asseurerer och lichtar honom så monge penninger på Hamburg, att han kan sända dem hijt, tilbjudandes sigh så att villja göra så mycket han någon tijd kan, om han en ehrligh man åhr.

Han berömdes derföre, och sade H. N:de Feltherren till honom, att han moste employera sin credit, men andre moste ingalunda vetta hvar opå han går.

Erich Larsson mente köpet på kopparen der uthe kunne bliffva à 65 Rdaler Skeppundet, och hvad mehra så är gott. Med Her Steen ville han correspondera och skriffva honom till, att han drager vexell på honom till Holland att betala in Majo; allenast begärer han att må haffva dhet han kan retirera på igen, hvilked honom vardt loffvadt, och att hån der om alzinthet skulle haffva att tviffla.

[Samma dag] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Per Sparre.

Oplästes concepten aff breffven, som till Konungen och Rijkzens Råd uthi Danmark affgå skole.

Feltherren proponerade om Dalekarlarna, dhet dhe begäre dilation med dheres knechtefyllning, till dess dhet andre deres folck kan komma heem ifrån Tyskland, hvilket dem här till förorsaker, 204
medan dhe haffve hört, dhet Jesper Andersson haffver fått fulmacht att skola draga dijt op och munstra.

Her Per Baner mente, man skulle inthet minska mantalet, uthan giffva dem respijt till Trettonde dagen.

Her Flemming: Effter några sochner ähre tagne ifrån dem sedan contracted gjordes, så synes skäligt att och mantalet pro quota minskas.

Her Johan Skytte: Thet ähr och billigt att dheres folck, som der uthe åhr, med räknas der uthi.

Resolverades så att Feltherren kan giffva them til beskeed, att munstringen skall prolongeres till vintern.

Sedan frägade Her Flemming, om man nu skall movere om Erich Larssons försträckninger, eller ännu låtat något anstå, ty här disputeres ännu om 38,000 Rdaler.

Feltherren mente, att sal. K. M:t haffver dhet för richtigt erkändt och giffvit der opå qvittancie. Doch bleff inthet vist resolverat.

Her Flemming proponerade om en qvarn, Skälnora benembd, som Her Claes Christersson begärer på sin beställning. Mentes be-

tänckeligit om den inrymmes honom på sin beställning, att icke någon prætension framdeles derigenom sökes.

Grefve Per proponerade huru med criminal saker i greffveskapen hollas skall, antingen Hoffrätten skall skriffva till Ståthollaren eller Greffven om executionen.

Her Per Baner: Hoffrätten skall skriffva både till Greffven och Ståthollaren der om.

Den 18 Octobris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

Feltherren förmälte om Erich Larsson, dhet han haffver sagdt sigh befruchta dhet Rijkz-Cantzlern skall fatta misshagh till honom, lijka som han vore orsaken att kopparen är bleffven uthsänd, och råder derföre, man skulle ännu något dröija, till resolution ifrån Rijkz-Cantzlern här om kommer.

Her Per Baner: Skall tarderas der med, så moste Erich försäkra oss att likvist vela skaffa penninger.

205 Her Flemming: Han säger ther med är inthet försummat.

Grefve Per: Thet kan inthet skada Rijkz-Cantzlerns intention.

Her Flemming: Joo, om Rijkz-Cantzlern haffver loffvat, att ingen koppar skall sändas uth, uthan den allena bliffva under contracted, som allaredo der uthe ligger.

Åntligen var gott funnet, man skulle bliffva vid den resolution som dagen tilförende är tagen.

Taltes om Tatterne, som landet omkringlöpa, och mentes att ett Patent skulle publiceras, att dhe innan åhr och dagh inthet skole bliffva lidne här i rijket; doch var inthet fulkomligit der uthi resolverat.

Oplästes concepted aff ett breff till Rijkz-Cantzlerns Excellentz angående den commissionen Regeringen vill Erich Larsson opåläggja.

Taltes om Brandeburgische Gesandtens audience; hvar hoos Feltherren mente, att man skulle för heder skuld haffva här paar corporalskap eller 36 soldater vid Slotted, hvilket bleff gott funnet att så motte skee.

Resolverades att skriffva till H:s M:t Enckjedrottningen om dhet Her Claes Flemming haffver refererat, att H:s M:t var väl tillfridz att Kongl. M:tz salige lijk må begraffvas på hvad tijdh Rijkzens Rådh finne thet lägligast, allenast att locus sepulturæ må

bliffva i Upsala, nembligen att man först tackar H:s M:t, som med tijden till begraffningen haffver velat hemgiffva dhet uthi Regeringens skjön; sedan med rummet, att man underdånigst gärna ville accomodera sigh H:s M:tz förslagh, hvar sådant icke luppo emot sal. K. M:tz egen intention, den i sin välmacht sjelff haffver uthvaldt sigh en lägerplatz här på Gråmunckeholm, der ifrån något att gå, uthi dheres disposition inthet är. Och sidst skall man bedja, dhet H:s M:t och uthi högstbemälte sal. K. M:ts egen förordning nådigst täckes acqviescera. Sedan skall man uthi ett annat breff svara på H:s M:tz intercessionsskrifft för lille Hanskin, att dhet steenhuset vid Bollhuset beläget, som han begärer, kan inthet mistas derifrån, dhet med sine skääl kan deduceras; uthan man haffver för H:s M:tz intercession skuld nu på nytt låtit giffva honom 300 Rdaler.

Inkom Lilliehöök, och befaltes att vara tilstädes, så och låta säija flere aff adell, att dhe följa op Brandeburgische Gesandten till audience.

Lilliehöök proponerade om sitt laxefiske i Norköping, som honom är ifrån. Honom gaffs till svar, att dhet skulle ransakas, om man kan haffva någon rättelse der om i Cammaren.

Discurrerades så om executionen aff criminal sakerne i greffveskaped, om Ståthollaren der uthinnan skall förbijgåes. Ratio pro est, att i donationen på Vissingsborgs greffveskap förmäles, dhet Greffven må haffva en egen skarprättare, och är allenast dubium in 206
modo procedendi.

Her Åke Axelsson: Greffve Magnus solliciterade der om, men nådde thet aldrig.

Her Per Baner sade dhet vara bäst, man skriffver till Greffven, att han låter exeqvera, och till Ståthollaren, att han förnimmer om thet är skeedt.

Feltherren: Thet är allenast dubium hvem som skall notificera Greffven om executionen, antingen Hoffrätten eller Ståthollaren.

Her Johan Skytte: Effter alt annat är Greffven effterlåtit, seer man inthet hvarföre detta skall disputeras, ty Cronan går inthet aff der igenom, och är Greffven Fiscali undergiffven och skyllig lefferera honom domboken.

Her Per Sparre: Detta kommer i consideration, att Ståthollaren inthet veet hvad i lähnet passerar.

Rijkz-Ammiralen: Greffven kan vara så trogen och redelig som en Ståthollare.

Åntligen bleff resolverat att uthi executionen aff criminal saker i greffveskapen skall Hoffrätten skriffva till Greffven och inthet

till Ståthollaren, doch Kongl. M:t och Cronan sin rätt och rättigheet här med förbehollen, och att Greffven icke mindre än Ståthollaren skall vara Fiscalens inqvisition underkastad, och advisera Hoffrätten när executionen skeedd åhr.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

Resolverades på åthskillige supplicationer.

Oplästes ett breff från Holstenische Gesandterne ankommit.

Den 19 Octobris [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Greffve Per, Her Åke Tott, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Per Sparre.

Oplästes ett breff skriffvit till H:s M:t Fröken aff den Brandeburgische Gesandten, der uthi han condolerer och gratulerer, så och sedan protesterer öffver dhet honom inthet var tillåtit sådant mundtligen för H:s M:t i Nyköping att affläggja.

Feltherren hölt mycket considerabelt vara, om han nu till någon audience städjas kan.

207 Her Per Baner: Vill han icke affläggja H:s M:tz Frökens verff för oss, så kan han ingen audience få. Man kan och riffva honom i näsan dhet han haffver sökt audience först hoos H:s M:t Enckjedrottningen och sökt der med att despectera vår unge Drottning, och der han icke vill affläggja för Senaten condolentzen och gratulationen, så gör han inthet här oppe.

Bleff resolverat, man skulle sända neder till honom och låta honom vetta, att vidh dhet han, Gesandten, nu på stunden skulle städjas till audience, haffver Regeringen bekommit ett hans breff, skriffvit till H:s M:t unge Drottningen, hvilket Regeringen effter dheres plicht haffver opbrutit, och finner der uthi huruledes han der öffver protesterar, att han till mundtlig audience hoos H:s M:t Fröken i Nyköping icke är vorden admitterad. Hvilket honom der först bevilljades, men är sedan affslagit, när han, Gesandten, sine verff hoos H:s M:t Enckjedrottningen först afflade, och han [är] deropå bliffven remitterad hijt till Regeringen. Och såsom han nu genom detta sitt breff præoccuperar och föregiffver, dhet han ingen commission haffver att affläggja dhe verff här för Regeringen, som

honom pålagde äre att andraga för H:s M:t Fröken, der aff man kan dijudicera, att han ingen condolence eller gratulation här ärnar att affläggja: så finner Regeringen sigh ther öffver besvärad, att han så söker H:nes M:t och conseqventer dem, såsom Förmyndare för H:s M:t, till att despectera, thet man inthet vill förmoda, att hans Herre Churfursten honom haffver befalt. Men hvar han icke vill procedera med dem effter den vyrdning, som samptlige Rijkzens Ständer haffve giffvit Regeringen uthi desse H:s M:tz omyndige åhr, och affläggja för dem alle dhe verff, som han till H:s M:t haffver, så kan han icke heller till någon audience admitteres. Men der han besvärer sigh, att han i Nyköping till audience icke vardt admitterat, så skall dhet der aff excuseras, att ingen uthaff Regeringen hoos H:s M:t på den tijden där var tilstädes.

Bleffve så Johan Berndes och Secreteraren Johan Månsson befalte att gå till Gesandten och på Regeringens vegner säija honom detta.

Dhe kommo igen, görandes relation att honom fremmande förekom, att Her Rynning så haffver affslagit honom audiencen, sedan han en gång var bevilljad, dhet han inthet viste på något sätt hoos sin Herre att kunna excusera. Kunne icke heller gå från sin in- 208
struction, som honom obligerar att affläggja condolencen och gratulationen in för H:s M:tz egen person.

Der opå resolverades, man kunde låta honom tijdh till Mondagen att betänckja sigh; elljest skulle man låta säija honom, att Regeringen är förekommit, dhet hans Herre Churfursten haffver i Wolgast mycket lagt sigh uth för Konungen i Pålandz prætension till Sveriges Crona. Derföre der han, Gesandten, någre sådanne verff i commission hade, då ville han förskona Regeringen der med, ty han der uthinnan inthet kan bliffva hörder.

Bleffve så åthskillige breff underskreffne.

Oplästes någre breff ankompne från H. Excell. Rijkz-Cantzlern.

Den 21 Octobris [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Tott, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

Oplästes ett breff ankommit från Her Steen Bielcke aff den 6 Octob. om Wallenstens attacque på vårt folk uthi Schlesien.

Item ett breff från Bengt Kaffle.

Feltherren exaggererade medellösheten, att man der igenom inthet kan underholla och conservera staten, hvilken medellösheet aff kopparen mestedeels härrörer, uthi hvilken heele Rijkzens välfärd sticker.

Her Per Baner frågade hvad nu skulle vara till att göra, och om icke ett regemente skulle dijt förordnas.

Feltherren: Vele vij eij mista alt slätt, så moste vij görat. Sade att en sqvadron Drakens och en sqvadron aff Sperlings regemente kunde dijt sändas. Mente och en godh Svensk Capitein behöffvas både i Wissmar och Strålsund.

Grefve Per föreslog Öffversten Sperling, att han kunde sändas till Wissmar med en sqvadron knechter.

Feltherren frågade Her Åke Tott om Stetin skall kunna defendera sigh.

Her Åke svarade: Ja, ty der äre sköne verck, haffver och temmelig provision inne, men han viste inthet om Dromundz qvaliteter. Elljest så är Lohusen i Wissmer en tapper karl emot fienden, allenast är considerabelst med honom, effter han heelt och hollen är ett Mechelburgischt creatur.

209 Resolverades så att skriffva till Lohusen ett complementsbreff, att animera honom till troheet och devotion emot Sveriges Crona.

Resolverades och så med thet samma, att ett regemente skulle gå uth, nembligen en sqvadron från Sudermanland och en sqvadron från Småland, som Bengt Björn commenderer, och att man tager der till köpmansskepp, ty i bortseglandet är inthet så stor fahra, som när dhe skole löpa hem på Svenske skären.

Inkom Erich Larsson; påmintes att effectuera hvad tilförenne var taalt med honom, och att han ville laga så att Pommern först entsättjes med 20,000 Rdaler i spannemål och penninger, och att han förordnar 10,000 Rdaler till Mechelburgische staten. Och kan han nu bevijsa fäderneslandet sådan tjenst, om han vill, att han och hans barn kunne thet igen haffva till godo att åthnjuta, och kan han distribuera desse 2,000 Skeppund på åtskillige skep.

Erich tesmoignerade sin högste flijt och troheet här uthinnan att skola ospardt holla; vill och nu strax skriffva Her Steen till om dhe medell, han igenom honom skall haffva att förvänta.

Der med togh Erich Larsson affträdh.

Johan Berndes kom in, görandes relation om Chur-Brandenburgische Gesandten Pfuel, att han inthet kan gå ifrån sin instruction; hans Herre Churfursten haffver och dermed, att han sine verff hoos H:s M:t Enkjedrottningen skulle affläggja, altzinthet sökt att

despectera H:s M:t Fröken, uthan han haffver allenast sökt respectum naturæ, som är emellan moder och dotter.

Mentes man skulle låta honom veta till svar igen, att man väl veet huru vijda respectus naturæ skall gälla. Sal. K. M:t är dödh, och H:s M:t haffver på den konglige tronen succederat sin sal. Her Fader, och den som inthet tracterar H:s M:t rätt, han kan inthet heller vara Sveriges Crones vän.

Johan Berndes och Johan Månsson sändes till Brandeburgische Gesandten, effter han hade begärt att tala med dem. Dijt kommandes sade han sigh till bättre dheres information vela communicera dem skriffteligen, hvad han förr mundtligen hade berättadt. Hvilket sedan bleff opläsit.

Feltherren sade: Respecterar hans Herre Rijkz-Cantzlern, så moste denne billigt respectera oss, och kunne vij aldrig försvarat för H:s M:t, när H:s M:t till sine myndige åhr kommer, om vij något här aff skulle remittera, och moste man för all ting taga H:s M:tz reputation uthi acht.

Her Per Baner: Rynningen synes och haffva skuld; han skulle 210
haffva sagt att Förmynderne äre här i Stocholm, och att han ville referera det hijt.

Entligen resolverades, att man skulle säija honom, om han ville haffva här audience, såsom för H:s M:tz Förmyndare och lijka som H:s M:t här närvarande voro, då kan han få audience, men elljest inthet; der opå han må säija cathegorice jaa eller neij.

Resolverades på menige Dalekarlarnas supplication: 1. Vill H:s K. M:t att dhe skole bliffva holdne vid dhet contract, sal. K. M:t med dem öffver knechteholdningen ingåt haffver, nembligen att Vester-Dalarna med der under räknas skole. Sedan att hvad för bruken vedh Säter och Löffåsen affgå kan, them må kortad bliffva, och dhe som ännu leffve aff dhe 600 man, som för 4 åhr sedan uth Pryssen sändes, tillijka under samma regemente inräknas; der emot dhe uthi Öster-Dalerna skole vara förplichtade deres mantal till tjugunde dag Jul nästkommande att opfylla. 2. Der bemälte almoge något vill sända till dheres soldater, som i fremmande land äro, dhet skall stå dem fritt, men ingen skall der till tvungen varda. 3. Vill och H:s M:t sådanne Officerere för soldaterne der i landzändan förordna, som tjenligst vara kunne. 4. Qvarn- och Lille tullen belangande, så emedan H:s M:t haffver på samptlige Ständernes enhällige begäran låtit slå sölffvermynt, så är och billigt, att tullerne effter sölffvermynt eller och uthi kopperpenninger, effter värdet emot sölffvermyntet, opbäres. Doch när förbemälte almoge giffve för

dheres Qvarntull så mycken kohl och veed, som dhe uthloffvat haffve, så skole dhe med inge penninger för samma tull bliffva besvärade.

Resolverades och på någre breff som affgå skole.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Tott, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

Hanss Berndes refererade, att Legatus Brandeburgicus haffver sagdt, dhet han kunde inthet gå ifrån sin instruction, uthan moste förvänta ulteriora mandata Domini sui, och sade han sigh för ingen mundtlig att kunna affläggja condolencen och gratulationen uthan för H:s M:t sjelff.

Rijkz-Ammiralen: Han moste vist haffva något elackt derunder, effter han icke vill proponera thet samma lijka som H:s M:t sjelff vore præsens.

211 Her Johan Skytte mente, att när han agnoscerer Regeringen tanquam Tutores, kunde han väl admitteras.

Oplästes den skrifften han om middagen tilförende med Hans Berndes och Johan Månsson haffver communicerat.

Feltherren föll opå den meningen, att effter han säger sig ingen commission haffva att tractera med Oss på H:s M:ts vegner, så kunne vij låta honom vetta, att vij höra honom tanquam Senatores.

Her Per Baner hölt obstat, seijandes, när han framförer något som concernerer regemented och H:s M:t, huru skole vij svara honom, ty inthet kan dhet skee aff oss såsom Senatorer simpliciter, uthan dhet moste skee på H:s M:tz vegner. Elljest om sal. K. M:t leffde, och Churfursten skreffve till Rijkzens Rådh, huru skulle dhet uptagas?

Her Gabriel Bengtsson var vid den meningen: Att han, Gesandten, icke vill condolera och gratulera in för Regeringen, dhet må vara i sin väg; men der han någre ährender vill tractera, så kunne vij dhet inthet göra i vårt, uthan i H:s M:tz nampn.

Feltherren föreslog vara bättre, om man skulle låta läggja honom här i otta veckur, än något till H:s M:tz præjuditz committera.

Grefve Per: Man passar inthet på gratulationen och condolencen, uthan om han haffver realia att proponera Rådet såsom H:s M:tz Förmyndare, att han dhet gör lijka som inför H:s M:t sjelff.

Rijkz-Ammiralen: Effter han haffver creditif till oss, ty synes billigt att man hörer honom och giffver honom der effter svar.

Feltherren: Hvad condolencen belangar, så synes den kunna bliffva i sitt verde; men effter thet står i creditifvet, att han haffver serdeles verff, derpå han önskelig resolution begärer, så kunde inthet vara oskäligt, effter Greff Pers förslag, att höra honom.

Her Flemming: Thet är bäst seija honom, att oss bör ingen legation antaga som Rijkz-Rådh uthan såsom Förmyndare.

Åntligen resolverades, thet Hans Berndes skulle gå till Gesandten och seija honom, att om han icke vill condolera, så må han låtat, men om han vill proponera Senaten sine verff, som H:s M:ts Förmyndare och [regerande] i H:s M:tz nampn, så kunde dhet skee; elljest är man inthet mechtig något med honom att tractera.

Berndes kom igen och gjorde relation, dhet Gesandten gaff honom till svar, att effter han viste sin Herres intention, så hade han inthet betänckjande att tractera med Rijkz-Rådh såsom Förmyndare och regerande Rådh i H:s M:tz nampn, och haffver dess föruthan ingen separation meent med dhe åtskillige creditifver.

Feltherren gaff sedan Johan Berndes tilkänna, huruledes sal. 212
K. M:t haffver i sin liffztijdh ärnat att vocera honom i Cammaren; är ett kall som han kan haffva ära och beröm uthaff; han skulle sigh der inställa och effter Cammer-Ordningen göra sin eedh.

Berndes tackade och uthloffvade sin högste troheet och flijt, och togh så der med affträdh.

Her Gabriel proponerade, om man skulle beholla dhe harneschen af Louis De Geer, som han nu haffver i förråd. Mentes jaa.

Sedan discurrerades att man skulle låta oprätta ett magazin uthi Jöneköping, effter mycket besvärligit faller för landet att föra alt hijt op, som uthi factorierne der nedre tillarbetat varder.

Feltherren mente sigh villja fournera factorien med Carl Bonde, så frampt honom motte effterlåtas att sällja hvad Cronan icke behöffver. Bleff inthet fulkomligen resolverat.

Mentes att Per Erlandsson skulle förordnas till Vester-Norlanden.

Oplästes H:s M:tz Enckjedrottningens handskrifft, giffven fru Ebba Leijonhuffvud, angående 12,000 Rdaler H:s M:t hänne tilsagdt haffver.

Her Claes Flemming sade, att Greffvinnan haffver fått aff H:s M:t der uthe en sölffverapostel, ett huffvud och några ljussestakar; elljest haffver hon sigh besvärat, dhet hon är bleffven satt uhr Raseborgs greffveskap och inthet fått dhe 12,000 Rdaler, hon hade solliciterat hoos sal. Konungen, uthan dhet hänne bleff svarat,

att Rijkzens lägenheet sådant inthet thåla kunde. Och såsom han haffver disputerat hänne dhet nogh, så gaff han sitt förslagh vara bäst att säija henne, dhet dhe 12,000 Rdaler nu inthet läglige äre att affläggja för Cronan på en gång, uthan man skulle låta hänne beholla den kyrckjotijenden [af] Kumbla, till dess den summan bleffve betalt.

Elljest aldenstund dhe tolff sölffverapostlarna haffva varit deputerade till Slottzkyrckjan, och sal. K. M:t haffver befalt Her Åke Oxenstierna att föra dem hijt heem; så är billigt att han gör beskeed hvad han haffver fått, huru mycket, och hvem han them effter sigh leffrerat haffver.

Den 22 Octobris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

Gjorde Conradt Falckenberg och Johan Berndes dheres Cammer-Rådz eedh.

Underskreffves åtskillige breff.

Oplästes ett breff från Rådet uthi Rijga.

---

213 **Den 23 Octobris** [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

Oplästes M. Johannis Matthiæ privilegium på Orphanotrophio som han begärer.

Underskreffves åthskillige breff.

Oplästes Thure Sparres instruction på landzhöffdingedömmet öffver Vässmanneland.

Resolverades att hvar Ländzman skulle inleffrera till sin Ståthollare huru monge skjutzfärder bönderne uthi hans landzhöffdingedömme hvarje vecku gjordt haffva, och Ståthollaren skulle sedan månadtligen förskicka samme lengder till Räkninge-Cammaren.

Bleff och resolverat på några supplicationer.

Den 24 Octobris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Claes

Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Tott, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

Bleff debatterat öffver en supplication aff Öffversten Jacob Sitton inlagd, der uthi han hembjuder Cronan någre godz, som han effter Norköpings beslut bekommit haffver; och emedan Cronan nu inthet är lägligit samma godz att inlösa, hvarföre resolverades, dhet honom må vara effterlåtit att försällja bemälte godz under dhe vilckor, som han dem bekommit haffver, och sjelffve donationen vijdare uthvijser, doch med den beskeed, att den som bemälte godz köper skall vara förplichtadt H:s M:ts vår allernådigste uthkorade Drottnings confirmation, vid dess angående regering, sigh vijdare der opå att förskaffa.

Bleff den Brandeburgische Gesandten Pfuel admitteradt till audience, hvilken först dirigerade sitt taal på helssning till H:s M:t Fröken ifrån hans Herre Churfursten; sedan på condolencen, den han vidlöfftigt gjorde och tackade Rijkzens Ständer, som H:s M:t uthi sin sal. Her Faders ställe till att sittja på den Kongl. thronen designerat haffve, och önskade så H:s M:t all lycka och beståndig välfärd.

Sedan ihugkom Gesandten om H:s M:tz Enckjedrottningens tilstånd och sade, att hans Herre thet hårt gå till hjertat, och begärer 214
H. Ch. Durchl., dhet H:s M:t förseеs motte med sådant enckjesäte, som H:s M:t må kunna haffva sitt uppehälle aff.

Begärte der jempte, att Regeringen någre deputera ville, som med honom här om motte tractera.

Ytterligare ihugkom Gesandten vidlöfftigt om fredzhandelen emellan Sverige och Påland, att den med snareste företagas motte, och sidst om den Pommersche successionen för sin Herre, hvilket sitt taal, såsom dhet skriffteligen var författad, han tillijka inlade.

Feltherren gaff honom här opå till svar, att Regeringen opå H:s M:tz vegner betackar H. Ch. Durchl., som aff synnerlig god affection haffver velat affärda sine Gesandter att besökja och condolera H:s M:t uthi denne sin stora sorg och bedröffvelse, then vidlöfftigt bleff deducerat, och beklagat att H. sal. K. M:t uthi desse H:s M:tz unge och späde åhr således bortryckt är, och vill H:s K. M:t emot H. Ch. Durchl. sådan godh affection med allt gott igen vetta till att förskylla.

Sedan dhet H. Ch. Durchl. om H:s M:t Enckjedrottningen haffver här velat anbringa låta och är förorsakat sigh H:s M:tz person att antaga och Regeringen att recommendera, så finner man dhet alt att vara loffligit och billigt, och H. Ch. Durchl. må sigh

och försäkra, dhet Sveriges Rijkes Rådh och Ständer ju sigh der om beflitandes varde, att H:s M:t således aff dem må bliffva respecterat och anseedd som dem egnar och bör och dheres skylligheet uthaff dem fordrar. Ytterligare att H. Ch. Durchl. tillbjuder sin interposition, der med gör H. Ch. Durchl. ett berömligit verk, som Senaten kärt är till förnimma, och vele dhe gode Herrer vetta sigh både der opå, så och hvad mehra hans proposition är, till att förklara.

Togh så han, Gesandten, der med affträdh.

Den 25 Octobris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie.

Feltherren exaggererade, att med Gesandternes tractamente mycket snöpligen tilgår. Hölt före dhet här nödigt behöffves en Husgerådzkarl, som haffver hästar, vagner, kläde och annat under sin disposition. Man skulle och låta beställa till tree dusin faat och tallrickar, för Gesandter altid att haffva i förråd, när dhe ankomme. Föruthan dhet moste man och determinera på staten till 20,000 Rdaler eller mehre åhrligen till Gesandters tractamente.

215 Befaltes så Cammer-Rådh Berndes att stijga nidh till Her Åke Axelsson och see till att kunna låna dhet sölffverservis, som han aff Linner Torstensson köpt haffver.

Togs i deliberation hvem som skulle tractera medh Gesanderne, och var dhe velborne Herrars mening, att Her Gabriel Bengtsson och Her Johan Skytte der till skulle förordnas.

Elljest i conferencen med den Brandeburgische Gesandten, och när man talar om H:s M:tz liffgeding, då moste man referera sigh på H. sal. K. M:tz eget underskreffne breff. Talar Gesandten och om store gärden, då kunne dhe seija honom, att den samme i liffgedingsbreffvet mehre är exciperat, än att hon skall finnas H:s M:t der uthi vara förbehollen. 3. Att sal. K. M:t haffver, effter sin Fru Moders sal. Drottning Christinæ dödh, funnet för H:s M:t bättre vara, att H:s M:t finge detta i staden för dhet förriga, både att dhet mehre ränttar och att dhet flere slott och gårdar haffver; H:s M:t bliffver och sin Dotter så när, att hon altid kan vara hoos H:s M:t, och får H:s M:t nu 17,000 Daler mehre räntta, än sal. Drottning Christina uthi sitt liffgeding hafft haffver. Men att giffva något mehre bort, äre dhe velborne Herrar inthet mechtige, uthan hoppas att H:s M:t låter sigh nöija med sal. K. M:tz egen förordning.

Cammer-Rådh Berndes kom ifrån Her Åke Axelsson, berättade honom excusera sigh inthet kunna låna uth den servisen, emedan han ännu inthet haffver afftalt med Linner om köpedt.

Vijdare i den andre puncten om tractaten med Pålacken kan man betyga Regeringens och Rådets benägenheet till en säker och reputerlig fredh och der hoos tacka Churfursten, att han saken mediera vill.

Oplästes Rijkz-Cantzlerns breff, i dhet ärendet skriffvit hijt till Regeringen.

3. I dhet Tyska väsendet kan man föra Gesandten till sinnes hvad vichtige skääl och motiver, som haffve beveekt Kongl. M:t salig att draga öffver till Tyskland, nembligen sitt eget landz säkerheet, att befrija dhe förtryckta Evangelische Furster och Ständer i Tyskland ifrån dhet Österrijkische husedz tyrannij. För hvilken orsak skuld H. sal. K. M:t och dhet förbundet med Hertigen aff Pomern på visse conditioner ingåt haffver, dhet man förmodar att hans Herre Churfursten låter dhet så vara in integro, till dess dhet Tyska väsendet genom en almän tractat, och så detta tillijka, må kunna bijläggjas.

Den 26 Octobris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe. 216

Oplästes ett breff ifrån Hertig Adolph aff Mechelburg angående stifft Bützou han begärer för sin son att bekomma.

Her Flemming proponerade om en lamskutin knecht från Alffta sochen, som begärer sitt hemman frij för knechtenembd.

Feltherren: Thet kan inthet skee, uthan thet är bättre att giffva honom 6 tunnor spanmål. Elljest vore nödigt att man använde Tuchtehustunnan till förlammade knechters oppehälle.

Scroderi underhold kunde ock väl der till revoceras.

Skall skriffvas till Hoffmästaren, om H:nes M:t Fröken något behöffver till linkläder eller elljest, skulle han derom skriffva hijt.

Her Per Baner opläste ett breff sigh tilskriffvit ifrån Her Erich Rynning.

Taltes om Västerdalerne så och den stora nöd i Norlanden finnes på spannemål.

Feltherren mente, att man skulle effterlåta Rijga, Räffle, Åbo och flere städer att segla på Norlanden provisionaliter, på dhet folcket ju icke må döö aff hunger.

Elljest var the velborne Herrars förslagh, man skulle sända till Borgmästere och Råd här i staden och begära aff dem, att the giffva ett pertinent förslagh på hvad the allaredo till Norlanden sändt haffve, och hvad the mene sigh att skole kunna komma å stadh.

Om Dalekarlarne resolverades, att dhe med spannemål aff Cronan skole bliffva undsatte.

Her Flemming proponerade om tvenne skeppare, Tönes och Petter Simonsson, som föregiffvas att skola haffva kopparmynt inne, om man icke skulle låta ther om ransaka vid Vaxholmen. Mentes jaa.

Resolverades så opå några supplicationer.

---

217 **Den 29 Octobris** [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Tott, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Per Sparre.

Oplästes ett breff ifrån Per Nilsson om en Skreddare, som haffver myntat falska Rijkzdaler vid Kopperberget.

Discurrerades öffver den Pommerske saken, om hvilken så den Chur-Brandeburgische som Pommerske Gesandterne så ijffrigt urgere, i synnerheet att dhe inthet må vara mehre plichtig än andra att göra Sveriges Crona satisfaction.

Grefve Per hölt före, dhet Chur-Brandenburg haffver tilförenne alrid hulpet att conservera Hertigen aff Pommern emot Keijsaren, derföre haffver sal. K. M:t inthet achtad att draga honom in uthi alliancen uthan gåt honom förbij.

Her Johan Skytte sade förnembste quæstionen vara, om man nu skulle vidlöfftigt refutera dem, eller och om Senaten skulle referera sigh kortt på alliancen.

Her Per Baner: Thet kunne vara så gott, att man mundtligen deducerade sal. K. M:t haffva orsak nogh hafft att draga öffver åth Tyskland, och i synnerheet att man reprocherer dem, dhet sal. K. M:t haffver varit beveekt så väl för dheres som vårt försvar att draga dijt öffver.

Her Flemming repeterade hvad sal. K. M:t svarade dem Pommersche Gesandterne anno 1630 här i skären, att dhe moste unna H. K. M:t lufft, och att H. K. M:t moste ju i land, hvar dhet då skeer antingen i Pommern eller Mechelburg.

Greffve Per: Vill Churfursten gå från den ene puncten, så vele vij gåå från den andra.

Feltherren: Thet kan vara bäst att paar aff Senaten gå dijt neder som tractera med dem.

Her Per Baner: Denne accord med Hertigen aff Pommern går der på uth, hvad vij skole haffva till recompense för vår krijgzkostnad; och tänckte sal. K. M:t då inthet att kunna komma så longt i Tyskland som skeedt är, och Gudh sedan gaff H. sal. K. M:t lyckan der till.

Feltherren sade statum quæstionis vara, dhet dhe Pommersche Gesandterne begäre, ut illorum ratio habeatur, att dhe inthet mehre må graveras än andra. Concluderade så: Vore Meintz eller Magde- 218
burg oss så när som Pommern, att vij kunne maintenerat, så skulle vij fuller dhet så gärna haffva som detta.

Her Åke Tott: The i Pommern boo äre alle Chur-Brandenburg affectionerade och haffve the svorit honom; om vij nu göre något öffver dheres förmögenheet, så är dhet dem en odrägelig last.

Feltherren: Skulle the tå fara bättre om Keijsaren lågo ther i landet?

Her Åke Tott svarade: Chur-Brandenburg står allenast der opå, att successionen honom icke må vägrat bliffva, och vill han tå sättja op med oss sitt eget furstendömme.

Oplästes Transæi breff om den illusion med Her Johan Baner hollen är uthi dhet Berlinische hoffvet.

Her Tott: Thet är inthet att lijta på Pommern och Mechelburg, för än Chur-Brandenburg är försäkrad om successionen till Pommern.

Feltherren: Om vij släppat uthur händerne, så taga vij sedan effter skuggan. Thenne alliance med Pommern hindrar inthet Churfurstens succession, endoch kan skee Hertigen aff Pommern väl kan heffva uth Churfursten.

Her Åke Tott repeterade så, att Chur-Brandenburg haffver sagdt till Her Gabriel Gustaffsson uthi Wolgast, att vij skulle inthet låta dröma oss att vij skole beholla Pommern.

Der opå Her Gabriel gaff till svar, att sal. K. M:t haffver thet intaget, så vele vij maintenerat så vijda dhet alliancen lijkmätigt är.

Mentes så, man skulle låta författa för dem en skrifftelig resolution och der uthi tacka dem först för condolencen och gratulationen och remonstrera dem hvad sahl. K. M:t haffver gjordt för dhet Evangelische väsendet skuld i Tyskland, och dhet man förmodar att sådant hoos dem igen skall kunna behörligen considereres. Sedan kan man der uthi begära, att Hertigen vill låta den Pommersche saken in integro, till dess alt igenom en universal tractat kan

affhulpet bliffva, och kan heela resolutionen så lämpas att han bliffver in generalibus terminis.

Discurrerades något om dhet H:s M:t prætenderer på store gärden aff sitt liffgeding, och förmente dhe velborne Herrer, att dhet uthi dheres potestet och macht inthet skall kunna stå, den att cedera och bortgiffva, emedan alle framfarne Konungar haffve varit mechta jalouse öffver sådanne extraordinarie hjelper, dhe sigh och Cronan dem altid haffve förbehollit. H. F. N:de Pfaltz-Greffven varder och väl vettandes hvad strijder härom varit haffva, först emellan Konung Carll och Kong Johan, sedan emellan sahl. K. M:t
219 och Hertig Carl Philip, och vore inthet gott att sådanne brander nu igen opblåsas skulle.

Oplästes så H:nes M:tz liffgedingsbreff.

Den 30 Octobris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Nilss Bielcke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Oplästes dhe breffven, som till Konungen och Rijkz-Råd i Danmarck skreffne äre, hvilke och tillijka då bleffve underskreffne.

Her Flemming förmälte om den omögeligheten här är till att få bröd i hastigheet för folcked, som uthsändas skall.

Feltherren exaggererade huru genom försummelse staten går omkull. Thet är väl gjordt, att man seer om staten, men illa gjordt för dett ädle Svenske folckedt skuld, som så seent på åhret risiceras.

Her Flemming: Emedan man haffver giffvit Rijkz-Cantzlern fulmacht om kopparen, dy är nödigt man betäncker om denne Erich Larssons commission honom något skall hindra.

Feltherren: Vette I andre medell än medh Erich Larsson, så är bättre säijat än så länge suspendera der medh. Kan skee fahran bliffver så stoör och kopparen så länge ligger, att vij framdeles moste sälljan för 30 Rdaler Skeppundet.

Inkom Tönies med kopperförslagen, hvilke öffversåges.

Inkom Brandeburgische Capitenen, opsänder aff Pfuel, och berättade att han lätt venligen påminna om den conference honom är loffvad, begärandes om Regeringen en dagh der till anställa ville.

Honom svarades, dhet man nu är der öffver till vercka; doch emedan man haffver fått några elacka tidender från Schlesien, att man moste vara betänckt på medell att skaffa dijt uth, ty ville han moram excusera, om en dagh eller några med denne conferencen fördröijer.

Her Flemming repeterade om Bagarne här i staden, att dhe excusera sigh med brödbakningen, effter dhe kunne inthet få mala.

Feltherren: Dhet är bäst säija dem, att man vill låta läggja in knechterne uthi dheres hus, så skole dhe fuller snart skaffa brödh.

Her Flemming: Bäst giffva hvar och en loff till att sällja brödh och ööl.

Åntligen befaltes Mårten Jacobsson, han skulle gå och säija Bagarne, att om dhe inthet skaffa 300 tunnor bröd innan tree da- 220
gar, då skole dhe komma i Smidjegården.

Her Flemming repeterade om chröningzkjortelen, att der på äre en hoop perlor sin kooss kompne, exaggererandes skamligit vara, dhet man icke haffver en karll som svarar der före. Föreslogh så om Anders Haraldsson icke kunde förordnas till Hussgerådzmästere, emedan han med dhet vercket länge är vahn att omgå.

The andre velborne Herrar voro vidh samma mening.

Skall skriffvas till Fegræum, att han på credit vill opbringa till 5,000 Rdaler uthi spannemål, sill och kött, och dhet med snareste försända till Wissmer. Sedan att han inge penninger sparar på kundskaper till att få uthur Tyskland, synnerligen öffver dhet som vid Oderen passerer, hvilke penninger honom här sedan skole gode göras.

Skall befallas Borgmästere och Råd här i Stocholm, att dhe någre aff sitt medell deputere, som tillijka med dhe andre städernes fullmechtige kunne uthföra saken mot Directorerne öffver Skepz-Compagniet.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Carl Bonde.

Inkom Wilman, och befaltes honom säija den Brandeburgiske Gesandten, dhet någre aff Rijkzens Rådh skole komma till honom.

Sammaledes skall han låta dhe Pommersche vetta, att man nu arbetar på dheres affskeed.

Oplästes den Brandeburgische Gesandtens proposition.

Resolverades att Her Johan Skytte och Her Per Baner skulle conferera med honom öffver dhe tvenne puncter han uthi sin proposition eller memorial till colloquium skuttet haffver, nembligen om H:s M:tz Enckjedrottningens liffgeding, och 2. om tractatu pacis cum Polono.

I dhet förra ährendet skulle dhe remonstrera, hvad discrepance dhet är emellan dhet förra och detta liffgedinget, sahl. K. M:t nu

sedermehro åth H:s M:t haffver förordnat; 2. att man inthet kan mutera sahl. K. M:tz villje och förordning; 3. om store gärden, att den uthi sahl. K. M:tz breff är exciperat; med hvad mehra som kan förefalla, dhet dhe nogsampt varde vettandes pro re nata att svara till, såsom sakerne elljest ventilerade äre, eller åthminstonne
221 att taga dhet ann ad referendum.

Uthi den andre puncten kunne dhe gode Herrer berömma Churfurstens nijt att bijläggja dhe Polnische tvistigheter; där till H:s K. M:t sigh altid benägen haffver finna låtit. Men så bör man icke obilligt tviffla om Konungen i Pålen någon säker inclination här till skall haffva, såsom är till att see der med, att han sigh titelen aff Sverige anmäter; item aff hans præjudicerlige breff till Her Wrangell, och legationerne till Franckrijked och Nederland, hoos hvilke han assistence emot Sverige söker. Doch ville H:s M:t sigh accommodera så mycket skee kan. Rummet till tractaten kunne berammas fogeligst i Lübeck.

Elljest om Gesandten någre conditiones pacis föreslår, kunne dhe taga dem ann ad referendum.

Den 31 Octobris [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Nilss Bielcke, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Underskreffves åtskillige breff.

Bleff sedan oppå någre supplicationer resolverat.

[**Samma dag**] effter middagen vore velborne Her Johan Skytte och Her Per Baner hoos Chur-Brandeburgische Gesandten.

Näst salutationen bleff Gesandten tilkänna giffvit, att bägge velborne Herrar voro förordnade att conferera med honom öffver dhe tvenne puncter, han uthi sin öffverantvardade memorial till ett colloquium skuttit haffver, såsom 1. om H:s M:tz Enckjedrottningens liffgeding, och 2. om tractatu pacis cum Polono.

Näst curialiis svarade Gesandten, att hvad den förste puncten vidkommer, haffver hans Herre giffvit honom uthi befalning att förnimma om aff sahl. Kongl. M:t någon förordning var gjord till H:nes M:tz Enckjesäte, och att han skulle låta communicera sigh ett extract hvad dhet åhrligen kunde draga. Elljest hade Her Gabriel Oxenstierna berättadt Churfursten, dhet en annan förordning var gjord på H:s M:tz liffgeding, loffvandes H. Churf. Durchl. aff samma

liffgedingsbreff en vidimerat copia, hvilket uthan tviffvell der aff fördrögde, effter skepzflottan inthet så hastigt uthkom.

Her Johan Skytte svarade: Hvad dhet förra liffgedingsbreffvet vidkommer, viste han sigh inthet fulkomligen att påminna, om ori- 222
ginalet der aff var leffrerat åth H:s M:t sjelff eller åth Churfurstinnan, men en copia der aff bleff vist giffven åth Churfurstinnan; man skulle och väl finna någon copiam uthi Cantzlijet. Thet förra enckjesäthet förandrade Kongl. M:t strax effter Drottning Christines dödh, emedan detta H:s M:t nu sedermehro bekommit haffver är bättre och begriper uthi sigh flere slott, städer, konungzgårder så och skönare lägenheter än dhet förrige; hvilke mestedeels bleffve nampngiffne. För uthan dhet så är dhet förrige förordnade enckjesäte monge besvär med store durchtåg och skjutzninger underkastad, men detta icke så, hvilket för sådanne besvär affsijdes ligger, och doch på den lustigste orth uthi rijked, som är vid Mälaren. In summa, detta ähr både in quantitate och qualitate mycket bättre än thet andra. Han kunde och väl få copior der aff med sigh till Churfursten.

Gesandten tackade der före, och begärte honom motte ett extract communiceres hvad detta sennare drager.

Her Johan Skytte svarade der uthinnan inthet vara något betänckjande.

Gesandten sade vijdare sigh haffva uthi befalning att förmedla saken, att så frampt den förordning sahl. K. M:t gjordt haffver inthet tillräcker, mehra då motto läggjas dertill, så att H:s M:t sitt tilbörlige uppehälle haffva motte, desslikest att H:s M:t dhet obehindrat njuta motte, fast än H:s M:t Fröken, dhet Gud affvände, något dödeligit vidkomme.

Her Johan Skytte svarade Kongl. M:t haffva om dotalitio så förordnat, att dhet är sufficient. Någre gårder äre fuller i sahl. Kongl. M:tz tijdh abalienerade, sompt genom köp, sompt genom donation, men att H. Kongl. M:tz breff icke må despecteres, så är H:s M:t derföre satisfaction med godz uppå andre orther tilbudin; och haffver H. K. M:t så försorgdt H:nes M:t med liffgeding, som någon Konung kan göra, och der inkompsterne der aff uthi rättan tijdh bliffva opburne, kan H:s M:t haffva sigh der aff att frögda, hvilket vij H:s M:t och gärna unne.

Gesandten proponerade sedan, att H:s M:t motte förordnas tijotusend Rdaler, på hvilke sal. K. M:t haffver giffvit gamble Churfurstinnan sin obligation.

Her Johan Skytte excuserade dhet man här om inthet viste, hoppades doch att der så vore, skulle någon efffterrättelse uthi Cantzlijedt finnas; och togh så detta ad referendum.

223 Gesandten svarade, hans Herre haffver dhet ock så icke egentligen vist, uthan befalt honom in genere der om att anholla; proponerade så ytterligare att alla ämpter i liffgedinget motte inrymmas H:s M:t, och undersåterne tagas i H:s M:tz plicht.

Responsio. Thet haffver altid varit sahl. K. M:tz villja, och är billigt att sådant må skee; man kunde och der till en viss dagh deputera.

Sedan begärte Gesandten, att hvad som är bortskänckt motte restitueras, och liffgedinget uthan något besvär inrymmas H:s M:t.

Honom svarades: Kongl. M:t sahl. haffver någre bortsåldt, någre bortskänckt der aff, derföre kan H:s M:t få andra så gode igen, elljest skulle sådant lända H:s sahl. K. M:t till despect.

Gesandten svarade, hans Herre hade fuller hört att något var undankommet från liffgedinget, men viste inthet på hvad sätt; han haffver sådant derföre begärt, att H:s M:tz inkompster motte vara så mycket närmare til hoopa, för mindre besvär skuld.

Her Johan Skytte: The godzen liggja inthet longt ifrån hvarandra; och H:s M:t låter sigh fuller der medh behaga när dhe äre in vicinia.

Der näst framstälte Gesandten, effter han inthet tvifflade att H:s M:tz Frökens institution borde skee hoos H:s M:t Enckjedrottningen, att sumptus der till icke må tagas aff H:s M:tz liffgeding; hvilkedt och ad referendum taget bleff.

Gesandten baad dhet motte så refereras, att både H:s M:t Enckjedrottningen som och Churfursten der uthinnan motte skee satisfaction.

Her Johan Skytte loffvade sigh villja dhet referera så att Gesandten skulle vara der med fridligh.

Sedan gjordes digression till den andre puncten.

Her Johan Skytte berömde Churfursten, att han låter sigh vara anlägit till att bijläggja dhe tvistigheeter vij med Pålen haffve; och som Gesanden uthi sin öffvergiffne memorial vidlöfftigt deducerer både om loco tractatus och pacis mediis, så haffver man gått funnet med honom här om att tala. Och ville H:s M:t önska, att detta longvarige krijget med Påland så kunde affstyras, att all god vänskap i den staden igen motte opkomma; men så är mycket till att tviffla om Uladislai benägenheet till någon fredh, emedan han strax i begynnelsen aff sin regering haffver sigh anlåtit, lijka som

han ingen lust der till hade, dhet nogh är klart der uthaff, att han strax haffver begynt bruka titelen aff Sverige, sedan aff hans breff 224
till Feltmarskalcken Her Wrangell, och der hoos uthaff hans åthskillige legationer till Franckrijke och Holland, hoos hvilke han haffver sökt bijstånd att komma till detta rijkedt igen. Hvilket alt gör oss svåra tanckar om Uladislai benägenheet till någon fredh. Man haffver och fuller flere motiver, dem man holler onödige nu att opreppa. Doch som vij icke deste mindre vele hoppas dhet bästa, och förmode att H. Churf. Durchl. låter sigh vara anlägit, att detta rijked till en säker och reputerlig fred må komma, så vele vij oss och contrarium inbilla till vijdare förklaring. Hvad nu om rummet föreslåes, så äre några oss åffven så oflägne som Pålackerne, ty Tigenhoff är nu lijka som sub jurisdictione Polonica, och effter Lybech tilförenne är föreslagit, så skulle dhet oss komma mehre till pass. Franckfurt vidh Oderen kunne man inthet vetta huru beqvembt dhet till tractaten voro.

Media pacis belangande, effter H. Churf. Durchl. ville skruffva dem till tractaten, så låte vij der vid beroo; interim om Gesandten ville dem några öpne, så ville dhe velborne Herrer dem sine Colleger referera.

Gesandten opreppade Her Johan Skyttes taal och gaff sedan der oppå till svar, att hvad Uladislaus haffver sökt hoos Her Wrangell så och igenom sine ambassader till Franckrijke och dhe General-Stater, är Churfursten hans Herre inthet bekandt, uthan dhet haffver H. Churf. Durchl. väl spordt, att Uladislaus ähr benägen till en evigh fredh, der om Konungen i Franckrijke sigh och mycket bemöder. Konungen i Polen kan och lätteligen göra sigh räkning, att der han något vill röra om sine prætensioner, skall dhet doch inthet kunna skee.

Her Johan Skytte: Titelen till Sverige hindrar alle gode ting, och så länge han den bruker, är till tviffla om något gott uthslagh. H. Churf. Durchl. är och uthan tviffvel inthet ovitterligit om Zawadskys prachtiker, och huruledes han både gifftermål och andre saker haffver föreslagit, deraff nogsampt är till att see, huruledes inthet alffvar är med Uladislai fred, uthan att han söker mehre vår stat till att turbera.

Gesandten: Om titelen motte han inthet säija emot; han hade seedt den opå mynt. Med dhet han skulle haffva pousserat Felt- 225
marskalcken till affall, eller och dhet han haffver sökt igenom sine ambassader, var honom aldeles okunnigt.

Her Johan Skytte: Rysserne haffva leedt der åth och sagdt: Han haffver mist heele provincias, och skriffver sigh till konungarijker, aff hvilke han inthet haffver.

Her Per Baner sade: Vill Pålacken icke erkänna oss för fritt folck, så är svårt till att tractera; vij haffve der öffver fört krijgh uthi trettijo åhr, moste och ännu på en händelse dhet så länge föra. Exaggererandes der hoos, dhet dhe strax effter sahl. K. M:tz dödh emot Wrangell haffve revocerat pacterne in dubium.

Gesandten förmälte der opå vijdare, att som vij holle Tigenhoff för en osäker ort till tractaten, och i den staden föreslå Lübech eller Hamburg, så haffver han uthi befalning Pryssen eller Franckfurt ved Oderñ att föreslå.

Her Johan Skytte: Om desse tidender continuere, är till tviffla huru på den orten skall kunna tracteras.

Her Per Baner: Den orten är mycken fahra underkastadt; skall och dess föruthan inthet vara der till beqvem.

Gesandten frägade hvad ort vij mene att föreslå.

Thet bleff taget ad referendum.

Vijdare sade Gesandten, att han förstog Rijkzens Rådh der hän syffta, att med pacis mediis motte opskjutas till sjelffva tractaten; eller om han några viste, han dem ville giffva tilkänna. Så haffver hans Herre Churfursten inthet vijdare än in genere honom giffvit der om uthi befalning, om dhe vele der opå resolvera, att han då sådant refererer hans Churf. Durchl:tt. Sade och att detta ärendet är allenast således uthi hans proposition ihugkommet, att om H:s M:t och Rijkzens Rådh några media pacis vele föreslå, som igenom H. Churf. Durchl:t kunne befordras, dhe sådant honom, Gesandten, öpna vele, och vore om Churfurstens benägenheet der till inthet att tviffla.

Der med opläste Gesandten några puncter, som hans Herre honom uthi befalning giffvitt haffver, der öffver att proponera, såsom: 1. Att när dhet till tractaten kommer, der med motte matu-
226 reres, ty status rerum är nu sådan, att man haffver förhoppning om godh success. 2. Att rummet motte bliffva i Preussen eller Franckfurt vedh Oderen. 3. Att consilia mehre motte dirigeras till en beständig fredh än någon prolongation aff stilleståndet, effter som Sveriges Crono der med är mehra betjänt. Item att icke allenast en evig fred uthan och ett foedus motte oprättas till bättre förtroende och enigheet. 4: Att dhet Chur-Brandeburgische husedt motte vedh tractaten tagas i acht, effter som Churfursten är råkad uthi store mistanckar för Pillows och flere orter skuld, som sahl. K. M:t

der i Preussen haffver intaget. 5. Effter Churfursten är igenom detta krijget råkad i stoor omkostnad, att honom der före motte skee satisfaction antingen per ablassung dess annui subsidii till Påland, eller och genom tilldeelning aff någre platzer på dhe seqvestrerade orter. 6. Att vedh tractaten och motte urgeras, att Churfursten vidh dhet feudo Prussico fulkomligen motte mainteneras, och hvad der ifrån är kommet, må restitueras och i förra stånd dirigerat bliffva. Hvilket Gesandten vidlöfftigt deducerade, och serdeles huru anläget dhet var för Sveriges Crona, att alle hampner motte bliffva hoos Churfursten.

Ihugkom så in specie, att der en evig fred icke ingåes kunne, man ville trachta effter inducias på monge åhr. 2. Att vij ville taga igen loca sequestrata och restituera Churfursten dhe sine. 3. Kunne dhet inthet skee, H:s M:t och Rijkzens Rådh då ville der hän bearbeta, så att Churfursten må vara uthan skada. 4. Effter monge irringer sigh spörja låta de præstando, att Commissarierne der före motte instrueras, på dhet Churfursten må vetta, huruledes han sigh både emot en och annan må haffva till att förholla. Och ytterst, att Commissarierne motte så instrueras, att hans hus bästa motte bliffva taget i acht. Churfursten vill på sin orth igen inthet feela låta, hvad H:s M:t till tjenst och vänskap lända kunde.

Her Johan Skytte svarade, thet man väl hade förstådt hvad Gesandten på sin Herres vegner haffver deducerat, hvad som toucherade så in genere sjelffve fredztractaten som in specie hans Herre. Dhe för sine personer finne desse puncter så vara beskaffade, att 227
man vill hoppas om ett gott uthslagh. Gesandten ville och sigh försäkra, att H:s M:t gärna gör hvad som kan lända Electori in favorem.

Dhe velborne Herrar mene och, att Churfursten mycket är skeedt förnär aff Pålacken, och för den skuld nödigt vara, att den fahran i tijdh föreböijes, effter som dhet feudum nu allena består på fyra personer.

Sedan ytterst, att dhe vele alt detta referera dhe andre velborne Herrar sine medbröder. Begärandes, effter alt icke så exacte kunne vara protocollerat, han, Gesandten, ville detta förslagh skriffteligen opsättja, så frampt han elljest icke hade der uthi något betänckjande. Hvilket han loffvade.

Och effter gjorde complementer på bägge sijdor togo dhe velborne Herrar der med ifrån Gesandten sitt affskeed.

Den 2 Novembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

Oplästes ett breff dagen tilförende ankommit ifrån H. Excell. Rijkz-Cantzlern och var daterat Franckfurth am Mayn den 5 Octob.

Her Flemming proponerade, huru som dhe Holstenische Sändebuden sollicitere, genom Henrich Wulff, om 50 Skeppund taakbleck och 300 Skeppund jern att uthföra.

Resolverades, med kopparen kan inthet skee, men jernet kan väl bliffva honom följgt.

Oplästes protocollet aff den discurs som med den Brandeburgische Gesandten hollen är [1].

Resolverades att copian aff liffgedingsbreffvet skall honom communiceras.

Mentes och att alle godz, som äre bortgiffne sedan liffgedinget gjordes, böre restitueras H:nes M:t, och dhe andre få derföre igen vederlagh opå andre orter.

Her Flemming talte om Torsillia qvarn, att liffgedinget der med är förbättrad.

228 Feltherren svarade: Den qvarnen bör inthet högre anräknas än hon tilförenne är anslagen och taxerad.

Discurrerades om kopparen, och mente Feltherren, uthan att han nu sändes uth, så är omögeligen att begraffningen kan skee i vinter.

Rijkz-Ammiralen: Thet bliffver äntå alt under Rijkz-Cantzlerns disposition, och moste man antingen säija, begraffningen kan inthet skee, eller att I vetta andra medell.

Her Flemming: Neij, inge andre medell veet jagh att tilgå.

Var så alles mening, att kopparen effter förra tagne resolution skall uthsändas, doch kunde man giffva före, att dhet skeer på Loijs De Geers contract medh Rijkz-Cantzlern.

Inkallades Erich Larsson, och bleff med honom discurrerat om den contract, som Rijkz-Cantzlern skall haffva sluttit med Loijs De Geer, såsom dhet Lethor berätter, och frågades om hans vexler nu komme, om dhet icke skall præjudicera Rijkz-Cantzlerns actioner.

Erich Larsson sade sigh vela skriffva, att dhe inthet skulle bekymbra sigh här om, uthan den kopparen skall gå på andre orter, och haffver han låtit asseurera så mycket på hvart skepp.

---

[1] Se näst föregående protokoll.

Her Flemming mente, man skulle skriffva till Loijs De Geer, att effter nu sidste skeppen gå uth, så sändes denne kopparen uth på en försorg, hvilken skall med bliffva under Rijkz-Cantzlerns disposition.

Erich Larsson svarade, att Loijs De Geer då moste skaffa dhe 150,000 Rijkzdaler.

Her Flemming: I skole beholla der aff 1,000 Skeppund.

Erich svarade, att penningerne, dem han skall skaffa, bliffva då så mycket mindre, och frägade om han må skriffva till Loijs, att der Compagnied slutes, så är denne kopparen med der under.

Mentes ja, dhet kunne inthet skada.

Her Johan Skytte sade, oansedt kopparen destinerades åth Loijs, kan han likväl i medler tijdh bliffva under Erichs disposition, och der Rijkz-Cantzlern haffver vid slutandet aff Compagniedt caverat, att ingen koppar skall gå uth, på dhet ingen confusion må 229
skee der igenom, tå skall denna bliffva med der under, och kan Erich skriffva till Loijs, dhet han inthet vill låta irra sigh, att denne kopparen nu vore uthgången.

Erich Larsson svarade, han ville fuller så imaginera honom thet, att Loijs sigh der aff inthet skall irra.

Her Flemming sade, han skulle man låta gå asseurancen, doch achta sigh här jempte, att dhet icke gör stor ombrage.

Erich svarade, den ombragen vill han förtaga honom.

Bleff resolverat om dhe fem gårder Hanss Nilsson för några åhr sedan haffver köpt uthi Cammaren, att emedan sal. K. M:t samma köp aldrig haffver velat ratificera, uthan försåldt några der aff till sahl. Her Johan Sparre, så skulle för den skuld dhet köpet inthet bliffva fast, uthan han skall få sine penninger igen i Räkne-Cammaren.

Resolverades på H. F. N:des Pfaltz-Greffvens igenom Her Flemming andragne begäran, att emedan uthi contracted, som med H. F. N:de är gjordt öffver Bråborgs hus och lähn, inthet finnes om inventario till samma hus i bohagstygh, boskap och djuregården att vara specificeradt, så skall samma inventarium och der inunder vara begrepedt, att H. F. N:de dhet uthan någon vedergällning för sigh och sine erffvinger obehindradt må njuta och beholla.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson, Her Per Sparre.

Oplästes åthskillige breff och adviser från Fegræo och andre Correspondenter ankompne.

Inkom Erich Larsson och vijste dhet breffvet han till Loijs De Geer skriffvit haffver, hvilket bleff approberat och gillat.

Erich sade villja sända doublett, ett landvägen, ett sjövägen.

Underskreffves åthskillige breff pro privatis.

---

230 **Den 4 Novembris** [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Per Sparre.

Oplästes H. Excell. Rijkz-Cantzlerns breff.

Rijkz-Ammiralen proponerade, att frå ett till halffvägs fyra om natten hörde han med en släpa köras sitt hus förbij, subsonnerade att någon koppar motte uthstjälas, der om man skulle låta ransaka.

Feltherren opläste en copia aff Rijkz-Cantzlerns breff till H:s M:t Enkjedrottningen, angående begraffningen.

Förmälte så der effter hvadh H:s M:t Enckjedrottningen haffver giffvit sin(!) gemåhl Greffvinnan Fru Ebba Brahe i memorial att här låta andraga, såsom: 1. Att H:s M:t motte få 30,000 Rdaler aff tullen i Preussen till vederlagh för dhet godzet i Tyskland. 2. Om begraffningen, att den må skee i Stocholm, allenast man ville loffva, dhet H:s K. M:tz lijk må föras till Strömssholm, när capellet der bliffver färdigt. 3. Begärer H:s M:t att få Svartzjö, brukandes till prætext, att H:s K. M:t haffver dhet hänne donerat, eller och att H:s M:t finge Ulffvesund, om dhet andra inthet kan mistas. 4. Begärer H:s M:t att hollas frij så länge hon är enckja och H:s M:t Fröken opväxer. 5. Åhr om någre småsaker till H:s M:tz och Frökens behoff i floor och lärefft. 6. Att Casparus skall taga igen den cronan han haffver låtit göra, item perlorne, ty H:s M:t tycker den vara ringa. 7. Att till lakanet och kläderne göres en godh eekekista, att dhet kan liggja der uthi. 8. Om Buræi prodigiose åålskin, dhet H:nes M:t begärer att see. 9. Att Fröken Chirstin så och Fru Ebba motte hvardere få om åhret 500 Rdaler. 10. Och sidst begärer H:s M:t att få den orationen Jacob Skytte haffver i Upsala hollet öffver sahl. K. M:tz dödelige frånfall.

Feltherren exaggererade, att alle löpa och besee dhet skåpet från Aussburg är kommet; den Danske Agenten skall och vara dijt uth till Svartzjö dragen; mentes låta säija honom som dhet achtar, om han slepper någon dijt, då skall han hängjas op.

Her Per Baner opläste Her Erich Rynnings breff, sigh tilskriffvit, angående H:s M:tz mening om tempore et loco sepulturæ 231
regiæ.

Opläste och ett breff från Her Axell Baner.

Her Per Baner proponerade att almogen i Östergöthland vägra sigh att uthgöra häredzhöffdingepenningerne effter Mandatedz lydelse, eller som dhet tilförenne vahnt är.

Her Flemming sade, att uthi Cammaren holles således, att alt som går i penninger uth och bör vara förfallit till Michaelis, dhet moste man giffva i sölffvermynt eller effter dess värde.

Her Per Baner mente mycket der med förseedt att vara, dhet Mandated så hastigt uthgick, ty tå loffvades att 70,000 Daler aff dhet nya mynted skulle tillijka spargeres.

Her Flemming: Hade icke Mandatet gånget uth, så hade man inthet kunnat giffva uth dhe penninger som reda myntade voro.

Och mentes så, att dhe som haffva häredzrätter moste see genom fingret med bönderne och inthet strängja dem; ty större deelen aff åhret var förbij, när Mandated publicerades.

Äntligen resolverades att skriffva till Her Larss Sparre, att han med lämpa söker till att disponera almogen, att dhe giffva uth samme penninger effter Mandatetz lydelse, achtandes sigh att något buller der igenom hoos almogen icke må förorsakas.

Öffversågs och oplästes concepted aff den resolution, som var stält på dhe Pommersche Gesandternes proposition, hvilket på några orter bleff förandrat; i synnerheet mente dhe velborne Herrer, att man skulle ampelt deducera merita Regiæ M:tis gloriosissimæ recordationis, och hvad orsaker K. M:t sahl. enkannerligen haffver beveekt att taga sigh dhet Tyska väsendet ann, och der jämpte riffva dem uthi näsan dhet dhe förmäle uthi Pommersche alliancen om *reservato*, *einseitig* och andre olämpelige ord, som dhe uthi sin proposition inryckje.

Den 5 Novembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Per Sparre.

Oplästes breff från Nilss Assersson.

Oplästes bijmemorialen, inlagd aff Pommersche Gesandterne, 232
hvar oppå bleff resolverat att skola svaras:

1. Om Licenterne, effter som dhe för detta äre accorderade, så hoppes man dhet H. F. N:de dheres intäckt eller execution inthet

hindrandes varder; löpe der ibland några exorbitantier, då vill man communicera med Rijkz-Cantzlerns Excell., att sådant må remedieras.

2. Om munster- och löpeplatzer haffver aldrig varit H:nes M:tz mening, att dhe skole extenderas in infinitum; uthan Hertigen moste mehra ansee necessiteten och hvad ratio belli fordrar; doch vill man recommendera saken till Rijkz-Cantzlern och Her Steen Bielcke, att dhe så vijda skee kan sökje detta att moderera.

3. Medan H:nes M:t inthet veet under hvad conditioner sahl. K. M:t kan haffva skänckt några confiscerade godz bort i Pommern, så skall och detta remitteras till välbemälte Her Rijkz-Cantzlern.

4. Anlangande garnisonerne, så moste man remonstrera dheres högnödigheet, synnerligen hoc rerum statu, der fienden haffver hafft tämmeligh framgång.

5. Exorbitantierne, som soldaterne beskyllas före att föröffva, moste imputeres krijget, hvilket denne fruchtan gemenligen aff sigh föder, och är H:s M:t detta så omögelig till att hindra, som någon annan Furste eller Stånd dhet ännu inthet haffver kunnat göra; doch skall man gärna bruka der uthinnan högste mögeligheet.

6. Sist, uthi Hertigens saak emot Strålsund stadh kan man excusera, att man här inge acta der uthi nödige haffver vid handen, och att man detta tillijka till Her Rijkz-Cantzlern vill recommendera.

Discurrerades sedan hvad svaras skall oppå Chur-Brandeburgische Gesandtens inlagor, synnerligen i fredz-tractaten med Konungen och Cronan Påland.

Och mente dhe velborne Herrer, att honom, Gesandten, kan giffvas till svar:

1. De tempore, att man den vill öffverläggja och concludera med samptlige Rijkzens Rådh och Ständer, så snart dhe sammankomme; sedan vele vij förständiga H. Churf. Durchl. på hvad tijdh sådant beqvämast skall kunna skee. Och vill man inthet underlåta der uthinnan att maturera.

233 2. Om rummet till tractaten vill man och tå fulkomligen giffva Hans Churf. Durchl. tilkänna, ehuru väl dhe två orther Lübech och Hamburg synes vara lägligest, effter dhe andre för krijgzväsendet deels osäkre, deels favorablere mehre för den ene än andre deelen äre.

3. När och om tijden fulkomligen resolverat varder, tå vill man tillijka med Ständerne taga i consideration, hvilket pro præsenti rerum statu nyttigare kan vara, en prolongation aff stilleståն-

det eller en evigh fredh; och hvad man finner bäst och görligast, dhet vill man i acht taga.

4. Commissarierne till tractaten skole få uthi befalning att änskylla Hans Churf. Durchl., dhet Pillow genom hans förvollande inthet är intaget, och sedan att dhe favorizere honom der uthi, att Cronan Påland må betala hans gjorde sumptus och lidne skador; item att feudum Prussicum må deriveres på flere linier aff hus Brandenburg; och elljest sökja hans bästa uthi alt hvad sigh göra låter.

Sedan oppå bijmemorialen angående Preusische licenterne skall man detta giffva till beskeed, att man gärna ville gratificera Churfursten, men aldenstund så i vahrurnes taxa som myntedz valvation en viss order är fattad, till att hindra och förekomma köpmännens bedrägerij, som stundeligen då på detta, då på ett annat sätt låta sigh see, hoppes man att Churfursten der emot inthet kan haffva att säija; ähre någre excesser skedde, så vill man skriffva till Her Rijkz-Cantzlern såsom Director öffver licentväsendet, att samme exorbitantier må bliffva botade.

Ytterligare, om H:s M:tz liffgeding skall giffvas Gesandten till svar, att extractet aff liffgedingsränttan skall communiceras Gesandten, och att den summan, som i sahl. K. M:tz breff finnes, skall bliffva fulgjord, öffver och icke under, men att mehre giffva, der till finne Rijkzens Rådh sigh eij vara plenipotentes.

2. Om liffgedinget är H:s M:t nogsampt försäkrad genom sahl. K. M:tz breff, och vele Rijkzens Råd låta sigh vara anlägit, att dhet aldrigh må bliffva förandrat.

3. Dhe 10,000 Rdaler, på hvilke sal. K. M:t haffver giffvit Churfurstinnan sin obligation, tvifflar man fuller inthet; likväl när man får see sal. K. M:tz handskrifft, skall H:s M:t der effter bliffva contenterat.

4. Undersåterne i liffgedinget skole tagas i H:s M:tz eedh och plicht.

5. För dhe godzen, som aff sahl. K. M:t sjelff äre förbytte eller erfftligen bortgiffne, skall H:s M:t få nöijachtig vederlag, men alle panter och förläninger skole bliffva H:s M:t igen restituerade.

6. Om thet frije oppehälle H:s M:t begärer, så offta H:s M:t är hoos sin dotter, skall föraffskedes när K. M:tz sahl. lijk varder begraffvet.

Oplästes svaren stälte öffver dhe Pommersche Gesandternes memorial och bijmemorial, hvilke bleffve så gode fundne, att dhe opå dhet sättet åth Gesandterne leffreras skole.

Den 7 Novembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Oplästes ett breff från Her Johan Baner, och var en intercession för Majoren Jöran Pattkell.

Her Baner proponerade om Ignatio Meurer, dhet han de novo haffver oplagdt Stadzlagen, Jonæ Buræo, som der opå är privilegieradt, till præjudicio.

234 Feltherren svarade, att Ignatius säger dhet sahl. K. M:t inthet haffver mehre giffvit Buræo privilegium än på blotta Landzlagen; doch kan man förnimma hvad skääl han der till haffver.

Resolverades opå någre supplicationer.

Den 8 Novembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Underskreffves breffven och resolutionerne, som skole giffvas Hertigen aff Pommerns Gesandter.

Resolverades opå Johan von Falckenbergs inlagde supplication: 1. Att den rest han, Falckenberg, för sin sal. broders beställning sampt åhrlige löhn prætenderar, skall med honom uthi Räkninge-Cammaren liqviderat bliffva. 2. Skall och i lijka motto uthi Cammaren liqvideres hvad förstreckninger sahl. Marskalcken kan haffva gjordt till dhe try regementers verffning uthi Holland, och hvad der på är obetalt. 3. Att och sahl. Marskalcken skall haffva till Cronans bästa anno 1627 uthi Preussen försträckt Rijkz-Cantzlern tutusend Rdaler, dhet ställes till Rijkz-Cantzlerns förklaring. Finnes dhet således, skall han derföre bliffva betalter. 4. Belangande dhet och hans sahl. broder en anseenlig summa uthi Rosenobler och Ducater skall haffva förstreckt i Preussen, så skall han der om beskeed uthi Räkne-Cammaren bekomma. Såsom och hvad som med richtige räkninger kan liqvideres, att Marskalcken haffver dess föruthan förskutet, skall honom sammalunda gott gjordt bliffva. 5. Den recommendationen han begärer till Feltmarskalcken Her Wrangell skall honom giffven bliffva, att den som haffver varit sahl. Falckenbergs förvaltare på Tiegenhoff må tilhollas att göra reda och räkenskap för ränttan aff samma godz. 6. Then tompten sahl. K. M:t haffver förährat Marskalken skall honom bliffva effterlåtin med samma conditioner som andre sådanne platzer bekommit haffve. 7. Compagnietz-penningerne skole honom tillijka med andre participan-

ter bliffva betalte. 8. Recommendation till Her Erich Rynning och Salvium, att få underrättelse hvar hans broders saker, uthi Strålsund äre, kunne vara vägen tagne, den skall honom medgiffven varda.

Discurrerades om dhe 12,000 Rdaler brudeskatt som fru Ebba sahl. Claes Horns fordrar förmedelst sahl. och höglofflig uthi åminnelse Konung Karls breff.

Grefve Per mente, om man betalar en, så moste man betala 235
flere med. Ville man betänckja hänne för sin mans longlige tjenst, dhet vore ett annat skääl.

Her Baner: Somblige gäld kunne och undertijden förtijgas, och vore gott man hade beskeedh och rättelse, att sahl. K. M:t haffver agnoscerat att villja betala den gälden.

Her Flemming: Fru Ebba kan få H:s M:tz Enckjedrottningens attestation, dhet sahl. K. M:t haffver sagt, att hennes olägenheet inthet är så stoor, uthan hon kan töffva till dess rijkzens lägenheet bliffver bättre. Och mente Her Flemming, dhet man kunne på någre åhr unna hänne sahl. Claes Horns förläning, sedan skulle hon eij vijdare något haffva att prætendera.

Grefve Per hölt vara bäst att skjuta op der med till dess flere aff Senaten komma med tilstädes.

Her Gabriel proponerade om ett huss till Hoffrätt uthi Åbo.

Resolverades att man der till kunde låta sökja uth ett lägligit huss, ty dhet inthet vill tjäna, att man med Hoffrättz-acterne skulle släpa och flyttja ifrån den ene orten till den andra, medan dhe der igenom snart kunne bliffva förrykte och bortkomma.

Den 9 Novembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson.

Inkom Hoffrättz-Secreteraren M. Eggert, giffvandes tilkänna om en gammal qvinna, som löper och solliciterar om perdon för sin man, hvilken haffver begått ett mandråp.

Opläste så rationes uthur Hoffrätten, hvarföre han kan benådas: som 1. haffver han varit flychtig i tu åhr, och äre 4 åhr sedan gärningen skedde; 3. målssägande bedja för honom; 4. haffver dråparens hustru födt den dödes hustru och barn alt sedan och skaffat hänne en annan man.

Resolverades att han för samma skääl skuld må bliffva benådder till liffvet, doch att han böter effter Ordinancen.

Her Flemming talte om den Holstenische breffdragaren och frågade om han här skulle hollas frij.

Resolverades neij, hälst medan han haffver inge breff till H:s K. M:t eller Senaten skreffne.

236 Ex ea occasione talte Feltherren om dhet jernet Henrich Wulff här haffver köpt, att dhet är under köphandell förståendes; ville Hertigen aff Holsten köpa aff Cronan jern, då kunde han få 12 pro cento bättre köp än elljest, men nu kunde dhet inthet där hän uthtydas.

Her Baner opläste concepted aff svaren som skole giffvas på Brandeburgische Gesandtens inlagor.

Discurrerades om den närmare alliance som Gesandten ihugkommer i sin proposition, och mente Greff Per Brahe, dhet man kunde per discursus förnimma, hvad han mener der med; till äffventyrs ähret om H:s K. M:tz Frökens gifftermåhl.

Her Baner: Om man skall fråga honom något, tå är detta bäst att fråga om han haffver fulmacht att sluta någon ny alliance.

Grefve Per: Säger han ja, tå kunne vij och fråga hvar uthi den närmare alliancen skall beståå.

Den 12 Novembris [1633] sutto i Rådet Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Discurrerades om den Danske Agentens Stige Porsses inlago, hvilken bleff opläsin, jämpte en copia aff Konungen i Danmarcks breff till H. Excell. Rijkz-Cantzlern.

Her Flemming ihugkom om Lethor, att han begärer beskånd[1] om kopparen, och att han säger, hvar han nu icke får dhe 1,000 Skeppund, så äre dhe honom framdeles inthet nyttige.

Her Baner mente inthet betänckjande vara att låta Loijs få dhe 1,000 Skeppund der till, ty elljest får man inge penninger aff Erich Larsson, om han icke får dhe 2,000 Skeppund koppar.

Feltherren och dhe andre velborne Herrar föllo sedan opå den mening, att man nu föruth skulle skriffva till Her Gabriel Gustaffsson och Her Matthies Soop, att emedan Johan Lethor haffver här extractevijs præsenterat en contract, som Rijkz-Cantzlern uthi dheres närvaru skall haffva sluttit med Loijs De Geer öffver kopparen, och han, Lethor, nu anholler, att 1,000 Skeppund honom i höst

[1] Utan tvifvel felskrifvet i st. för *besked*.

motte bliffva leffrerade till att uthsändas; så aldenstund icke den
ringeste bookstaff der om från Rikz-Cantzlern är hijtkommen, och
derföre man mycket mindre kan vetta, på hvadh particulariteter 237
samma contract kan sluten vara, och begärer man derföre aff dem,
att dhe vele per posta låta der om komma hijt underrättelse, så-
som och om dhe några andre nödige saker haffve, att dhe vele dem
sammaledes in antecessum notificera.

Rijkz-Ammiralen kom ifrån Rådstugun, der han hade bijvistadt ransakningen öffver dhe fyra confiscerade skepp i Spanien, och sade nödigt vara att domare förordnas uthi den saken.

Feltherren mente, dhet Ammiraliteted moste först examinera huru vijda dhe legitime kunne haffva procederat, och sedan kan dhet förvijsas till Hoffrätten.

Resolverades att Her Per Baner skulle gå till Pommersche Gesandterne att giffva dem sitt depeche, och tillijka att excusera moram, dhet dhe äre här bleffne uppeholdne.

Discurrerades om dhet feel på mantalen som ännu är uthi H:s M:tz Enckjedrottningens liffgeding, och att H:s M:t inthet vill haffva godz uthi Helsingeland till opfylning aff dhet som fehler uthi liffgedinget.

Her Johan Skytte sade, dhet var till betänckja om man kan giffva H:s M:t sin fyllnad uthi Sudermanland och Vässmanneland, synnerligen för rytterijet skuld.

Her Flemming mente, att Cronan öffvermannar sigh med rytterij; regeringsformen lyder allenast på 4,000 ryttare.

Feltherren: Om vij tillijka komme i action med Pålacken och Danmarck, tå är inthet annat uthan två armeer moste behöffvas, en i Liffland och en i Sverige, och står till betänckja om man alt rytterijet icke lärer behöffva.

Her Flemming mente om rytterne i Näricke och Vermeland, att dhe skulle kunna transporteras till Vestergöthland.

Her Per Baner: Om H:s M:t vill haffva vederlag i negden, då moste man dancka aff rytterne; nu kan dhet inthet skee för än i våhr, ty rytterne moste i tijdh här om tilsäijas, och är derföre bäst, om H:s M:t ville i höst taga penninger för dhet som feeler i liffgedinget.

Resolverades att Her Johan Skytte och Her Flemming skulle effter middagen gå neder till den Brandenburgische Gesandten och säija honom, att för detta åhret skall H:s M:t giffvas penninger eller räntta i Helssingeland. Sedan skall H:s M:t tildeelas en viss räntta tilkommande åhr.

238 Feltherren föreslogh om H:nes M:t finge några kyrckjotijender uthi Sudermanland, som Vingåker, och kunde Her Erich Rynning väl få något annat igen till vederlagh.

[**Samma dag**] effter middagen voro velborne Her Johan Skytte och Her Claes Flemming hoos den Chur-Brandeburgische Gesandten.

Näst salutationen gaff Her Johan Skytte tilkänna aff hvad orsak bägge velborne Herrar till honom kompne voro, nembligen att communicera med honom öffver H:s M:tz liffgeding, hvilked breffs copia jämpte extracted aff ränttan och honom bleff öffverantvardat.

Gesandten tackade och begärte dilation att informera sigh der aff in till andra dagen.

Her Johan Skytte explicerade dhet något och sade, att Gesandten kunde väl taga information aff Pens, effter han för den orsak skuld var hijt skickad.

Her Claes Flemming förtalde, att sahl. K. M:t haffver bortgiffvit några godz uthi feldt, sedan som denne liffgedings-förordning gjordes, hvilke att restituera man villig är och på beqvämeste orther som för H:s M:t skee kan, allenast man finge dilation till våhren, att dhe kunde sedan inrymmas H:s M:t in uno districtu.

Her Johan Skytte sade, att mästedeels sådanne gårder äre giffne fattige krijgzmän, och skulle falla dem besvärligit, om dhe för våhren skulle dem affträda.

Gesandten bekände dhet samma, att dhet skulle falla dem olägligit, och begärte så att få en specification på dhe bönder H:s M:t igen giffvas skulle.

Her Claes Flemming remonstrerade sedan Gesandten, hvad bättre lägenheter H:s M:t haffver aff detta än dhet förra liffgeding.

Gesandten. Han tvifflade inthet uthan att sahl. K. M:t här uthinnan haffver sökt H:nes M:tz bästa.

Vid denne discurs nu således ändades, sade Her Johan Skytte, att några ord voro uthi hans proposition, som synes någon dubietet med sigh haffva, och Senaten inthet rätt kan förstå, nembligen thet sahl. K. M:t skulle haffva anpræsenterat Churfursten en närmare alliance (och opläste så sjelffve orden i Legatens proposition), frä-
239 gandes om H. Churf. Durchl. ännu var om dhet samma sinnad, eller om Gesandten der opå någon fulmacht hade.

Gesandten svarade, Churfursten hade inthet giffvit honom något der om i befalning; elljest viste han dhet nogsampt, och vore inthet tviffvel att om sahl. K. M:t hade leffvat, hade dhet väl nådt

sin richtigheet. Skulle något vijdare företagas, viste han väl sin Herre vara der till benägen; sade och att dhet han infördt hade var till förståendes om den Pommersche saken.

Sedan bleff något om tilståndet uthi Tyskland discurrerat, och dermed togo föreskreffne velborne Herrar ifrån honom sitt affskeed.

Den 13 Novembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Tott, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Resolverades på Bispens i Strengnäs begäran, att honom för dhe godz, som han uthi liffgedinget köpt haffver, skole effterlåtas paar andre gårdar uthom liffgedinget pantevijs för samma penninger att beholla; men hvad Kjula och Jäders kyrckjotijender vidkommer, effter Bispen haffver hafft den ene pro dedicatione librorum och den andre till tryckerijedz uprättelse, hvarföre kan der till eij mehre än till tryckerijedt i Upsala effterlåtit bliffva. Elljest må Bispen beholla dhe fyra pantehemman, in till dess han sine uthlagde penninger derföre igen bekommer.

Inkom Melcher Böckman, sade att Brandenburgische Gesandten lätt bedja, effter dhe Pommersche Gesandterne reeda hade sitt affskeed, att med hans depeche och motte matureres.

Honom loffvades att der med skall bliffva fortskyndat.

Discurrerades något om kopparen som uthsändas skall, och bleff jämpte Erich Larsson Lethor infordrad och denne förehollit, dhet han på sin principals Loijs De Geers vegner väl kunne få ett tusend Skeppund, medan man bär den confidence till Loijs, att hvar något compagnie inthet vore slutit, skulle han icke heller sådant skriffva. Och såsom han samma tusend Skeppund kan bekomma, anthen han them i höst vill låta uthgå eller uthi tilkommande våhr, så moste han häremot præstera dhe 19,000 Rdaler.

Lethor svarade och mente dhet böra considereres, att Loijs De 240
Geer haffver icke detta så mycket gjordt om sitt particular, som mehre att satisfaciera then instruction han uthaff H. Excell. Rijkz-Cantzlern haffver bekommit. Hölt och före, dhet hans principal om den kopparen genom skepzlösa för våhren inthet var till att göra.

Feltherren förvitte honom, att der skeppen uthi tijdh hade bliffvit förskreffne, hade han nogsampt kunnat få koppar, och är hans principals faulte, dhet han icke ett ord der om haffver förskaffat hijt ifrån Her Rijkz-Cantzlern.

Frågades honom så om han ville præstera dhe 19,000 Rdaler.

Lethor gaff till svar, dhet han ville skriffva härom till sin principal, och till Februarij månad kunde man få der opå beskeed.

Feltherren: Ehuru Erich Larsson och Lethor laga, så moste dhe så afftala med hvarannan, att till Chronans behoff må kunna fourneras någre penninger.

Sedan sade Erich, om Regeringen ville resolvera till 100 Skeppund, så är der till ännu skepp öffrige.

Feltherren mente vara bäst om Erich Larsson finge någre hundrade Skeppund mehr, så kunde man få hijt in så mycket mehre penninger; elljest mente Her Flemming denne kopparen skulle giffva så mycket mehre ombrage.

Effter dheres affträd fans gott man skulle bliffva vidh Erich Larsson, och resolverades att 179 Skeppund koppar må uthsändas ännu till dhe 81 Skeppund Erich Larsson allaredo haffver bekommit.

Oploses svaren som skole giffvas den Chur-Brandenburgische Gesandten von Pfuell, hvilke på någre orter bleffve förandrade.

Resolverades att skriffva till H:s M:t Enckjedrottningen och änskylla, dhet H:s M:tz cammerpijga Anna Perssdotter någon hedersgåffvo inthet kan giffvas, medan inthet brukeligit är, att dhe som tjäne i Konglige och Furstlige Hoff få mehre än brollopet och kläder. 2. Åhre monge fattige knechteenckjor, som ropa om hjelp, dem man inthet kan undsättja, för uthan monge andre olägenheter, som Cronan både aff krijget och stora missvexten tryckja. Sedan äre och ifrån H:s M:tz hemkompst i landet, effter dess befallning, store summor uthgiffne, och att man fördenskuld beder, thet H:s M:t Senaten icke täckes förtänckja, att man häruthinnan eij kan göra hvad staten och dess vidhängde olägenheter inthet kunne tillåta.

241 Ytterligare bleff resolverat på dhen memorial, Grefvinnan fru Ebba Brahe på H:s M:tz vegner genom H. N:de Feltherren hade låtit föredraga: 1. Betacka H:s M:t som der till haffver låtit sigh beqväma, att sahl. K. M:tz begraffning må skee här i Stocholm; men på H:s M:tz begäran, att sal. K. M:tz lijk sedan må bliffva transfererat till Strömssholm, kan uthi Nyköping giffvas svar. 2. och 3. Anlangande H:s M:tz begäran om Svartzjö och fritt uppehälle, så länge H:s M:t Fröken upväxer, så skall der opå genom den Chur-Brandeburgische Gesandten H:s M:t giffvas beskeed. 4. Floor och lärefft till bägge M.M:ters eget behoff sändes aff Her Claes Flemming till Nyköping. 5. Den cronan, Casper König haffver göra låtit, skall inthet komma på sal. K. M:t, medan den är otjänlig; perlorne skole H:s M:t igen bliffva restituerade. 6. Skall

och en godh eekekista göras, uthi hvilken dhet lakanet kan förvaras och till H:s M:t bliffva försändt. Elljest kläderne belangande, uthi hvilke sahl. K. M:t bleff skutin i Preussen, dhe skole effter sahl. K. M:tz egen befalning här uthi Rust-Cammaren till en evig åminnelse förvarade bliffva, effter som dhet och elljest brukeligit vara plägar. 7. Anlangande åleskinnet, så ähr Buræus befalt att begiffva sigh der med till Nyköping. 8. Hvad Hoffmästerinnan vidkommer, så skall hon så mycket som dhe förre Hoffmästerinnor bekomma. Elljest mentes om H. F. N:des Pfaltz-Greffvinnans dotter, att reda en hoffstat var gjord uthi Nyköping, hvar öffver man inthet gå kunde.

Skall skriffvas till Her Axell Baner och Her Erich Rynning, att dhe detta referera, och kan så göras en serdeles memorial för dem här öffver, mäst för den orsaken skuld, effter H:s M:t inthet haffver skriffvit Regeringen eller Rådet här om till, och att dhet icke må communiceras uthanlandz och the således få vetta om staten här uthi rijkedt. Item, aldenstund dhe Pommerske Gesandterne haffva nu här bekommit dheres affskeed, och inthet vil skicka sigh, att när dhe nu uthi återfärden till Nyköping komma, der någon audience skole haffva hooss H:s M:t Fröken, medan H:s M:t med Junckare och Fruentimber icke så tilbörligen är förseedd, hvarföre moste dhe sådant höffligen och med manier förhindra. Dhet samma kunne dhe och observera med den Brandeburgische Gesandten. Men där H:s M:t något haffver med honom communicera, moste dhe låta skee som dhet bäst kan skicka sigh. Elljest så frampt den 242
Brandeburgische Gesandten åstundade till att see H:s M:t vår unge Drottning, och H:s M:t Enckjedrottningen täckes så länge haffva H:s M:t Fröken inne hoos sigh, så att dhet icke skedde à part, dhet ställes till H:s M:tz eget nådige betänckjande, ehuruväl man fuller hälst såge att dhet inthet skee motte.

Den 14 Novembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Tott, Her Carl Bonde.

Oplästes concepted aff breffvet, som till H:s M:t Enckjedrottningen affgåå skulle.

Oplästes och en replica som dhe Pommerske Gesandterne hade opsändt på dhet svar, dem till dheres proposition var giffvit, angående den Pommerske successionen för Churfursten aff Brandenburg, hvar uthinnan dhe föregiffva sigh haffva förmodat en favorablere

resolution, och att dhet icke så äffven till en general tractat opskjutas skulle, som i H:s K. M:tz resolution varder förmält.

Hvar öffver något bleff discurrerat. I synnerheet mente Feltherren att man kunde fråga dem till hvar med dhe ville försäkra Sveriges Crono, om Churfursten något vidkommo. Thet samma är inthet, och moste vij derföre holla oss vid dhet vij haffve i händerne.

Her Johan Skytte: Om vij beholla denne replicam, så haffve vij taget aff dem en protestation; och föreslogh så man skulle sända dem thet tilbaker.

Her Per Baner sade dhet väl inthet kunna æstimeras för någon protestation, medan dhe förnemligest begäre, att vij in hoc puncto vele moderera dhet svaret, som giffves then Chur-Brandeburgische Gesandten. Sänder man dem nu svaret tilbaker, så bliffva dhe så mycket mehre malcontente. Och är till considerera, att dhe nu reese heem igenom Danmarck, hvarest om dhe fåå spörja, att dhe med mescontentement äre dragne hädan, skole monge sökja att blåsa ther under.

Åntligen resolverades att giffva dem här opå ett skriffteligit
243 svar, att H:s M:t inthet såge hvarföre dhe här öffver scrupulera ville, serdeles om dhe närvarande sakernes tilstånd rätt öffverlade. Icke heller kan H:s K. M:t pröffva hvarföre man äntligen nu öffver denne puncten till någon specialere förklaring komma skall, synnerligen uthi denne sakernes ovissheet, och fienden (dhet Gud förbjude) lätteligen kan råka till att få öffverhanden, och dhe Pommersche inthet kunne bliffva sigh mehre mechtige (exempli gratia, om fienden kommo i landet eller och Keijsaren gjorde Wallenstein till Churfurste aff Brandenburg); dess föruthan leffver Hertigen aff Pommern och kan ännu uthi monge åhr leffva. Att fördenskuld fåfängt är om sådant nu att disputera.

Elljest hvad man haffver loffvat att skriffva till Her Rijkz-Cantzlern och Her Steen Bielke, om hvilket dhe och så påminne, dhet skall inthet bliffva stält uthi någon förgätenheet.

Grefve Per proponerade på Her Axels Baners vägner, dhet han, hvar Regeringen så behagade, gärna ville komma hijt.

Mentes han skulle bliffva der qvar i Nyköping till dess Gesandterne äre förbij dragne.

Sedan solliciterade Greffven för Jacob Bagge, att han motte få bliffva frij för rosstjensten.

Svarades, honom kunne dhet fuller effterlåtas, vore icke för præjudicio som här igenom lätteligen sigh skall kunna causera.

Resolverades att svara på den Danske Agentens inlago, att man stoor orsak haffver H. K. M:t i Danmarck att berömma och betacka för dhet fridelskande upsåt han haffver till att släckja dhet krijgh, som nu så rum tijdh uthi Tyskland brunnit haffver. H. K. M:t ville och inthet heller önska, än att sådanne medell finnas kunne, hvar igenom en godh, säker och reputerlig fridh stodo till obtinera. Men som fiendens dagelige actioner uthvijsa contrarium och låta ingen benägenheet der till see, så haffver och thet allena ett sådant helsosampt verck alt här till hindrat, effter som och detta nyligen emot dhe gode Herrar Rijkzens Rådh i Danmark skriffteligen med mehre är ihugkommet. Och ehuru väl om fiendens fredlige intention ännu mycket är till tviffla, doch medan K. M:t i
Danmark aff synnerligh fredelskande nijt till dhet gemene bästes 244
och serdeles desse Nordische rijkers conservation än ytterligare behagar samme fredzhandell att reassumera, haffver man billigt så mycket mehre orsak här opå att tänckja, och vill H. K. M:t fördenskuld detta helsosamma åhrende icke mindre nu än tilförenne oppå tjenligit sätt sigh låta vara befallat, och dhet på ort och ställe driffva som dhet bäst kan vara till practicera.

Den 15 Novembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Tott.

Underskreffves resolutionerne för Chur-Brandeburgische Gesandten Cordt Bertram von Pfuel.

Item ett breff till H:s M:t Enckjedrottningen, till Her Axell Baner och Her Erich Rynning.

Item svaret på dhe Pommersche Gesandternes replica.

Inkom Hoff-Stalmästeren Rothkirck, och afftaltes med honom, att han skulle haffva vagner i förråd för dhe Pommersche Gesandterne, som dhe kunne föras uth med från staden.

Tilsades och Wilman, att han skulle bliffva deres prestaff till den Dansche grentzen.

Resolverades om Doct. Schlesigers dotter, som haffver varit i tjenst hoos H:s K. M:t Fröken, att Jacob Danckvardt skall betalas för bröllopet han på H:s M:tz vegner åth hänne gjordt haffver.

Resolverades oppå Öffversten Johan Lilliehöks inlagde supplication: 1. Att dhe godz han begärer effter sin svärfaders, Anders Erichssons, dödh på sigh och sine ächte manlige brystarffvinger att confirmeras, kan inthet skee, uthan dhe moste på en sådan hän-

delse bliffva Cronan förbeholdne in till H:s M:tz myndige åhr. I
medler tijdh skall honom ingen med possessionen aff samma godz
föredragas. 2. Anlangande commandet öffver garnisonen, skall han
icke allenast haffva öffver then i Rijga stadh, uthan och then som
på slotted och nästomliggende skantzar ligger. 3. Medh admini-
245 strationen aff justitiæ-väsendet skall hollas som för detta sedvanligit
varit haffver. 4. När någon Commissarius kan dijt förordnas, skall
dennes och Lilliehöks embete ifrån hvart annat distingverat bliffva.
5. Väsmanlandz regemente kan inthet bortsändas; elljest får Lillie-
hök uthi den staden nu try regimenter att commendera. Och vill
H:s M:t der opå vara betänckt, att han med detta omväxlande in-
thet skall despecteras. 6. Om löhnen skall honom giffvas beskeed
uthi Räkninge-Cammaren. 7. Att dröija här till våhren bliffver
honom effterlåtit, doch der något fiendtligit i medler tijdh oppå-
kommo, moste han vara betänckt sigh per posta dijt att förfoga.
8. Om dhet laxefisket uthi Norköping, på hvilket Lilliehöök för-
mener sigh haffva att prætendera, skall uthi Räkninge-Cammaren
skilljas igenom rättegång.

Den 16 Novembris [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Oplästes concepted aff den resolution, som var stält på Danske Agentens inlago.

Oplästes participanternes supplication emot Directorerne öffver Skepz-Compagniet, angående dhe fyra skeppen som i Spanien borttagne äre.

Resolverades att den saken skall optagas här uthi Hoffrätten, och skole jämpte Assessorerne desse efftersкreffne med sittja der öffver, nembligen Rijkz-Ammiralen, Her Carl Bonde, Her Jöran Gyllenstierna, Bugislaus Rosen, Petter Kruse, Erich Geet, Erich von der Linde, Hans Klerck, Jacob Fårbuss, Major Bubb, Söffring Jute, Anders Hindersson, Jacob Grundell.

Resolverades på några puncter Johan Falckenberg nyligen
haffver inlagdt: 1. Belangande dhe 30 bönder, effter dhe ligge uthi
liffgedinget, och dhe H:s M:t allaredo tilslagne äre, så kunne dhe
der ifrån inthet mistas. 2. Recommendationen till Rijkz-Cantzlern
angående dhe 2,000 Rdaler, sal. Marskalcken der i Preussen för-
sträckt haffver, skall honom giffven bliffva. 3. Dhe 7,066 Rdaler
246 han haffver tilstält Feltmarskalcken Her Herman Wrangel, haffver
varit en particular handell dem emellan, och moste fördenskuld hoos

Feltmarskalcken här om sökt bliffva. 4. Hvad dhe tolff hästar vidkommer, der opå kan Falckenberg leffrera sine beskeed in uthi Cammaren, och skall effter liqviderat räkning bliffva betalt. 5. Hvad och dess föruthan med liqviderad räkning uthi Cammaren kan bevijsas att vara aff sahl. Falkenberg till Cronones behoff försträckte, dhet skall gott gjordt och betalt bliffva.

Resolverades att Senaten skulle här effter allenast om Tijssdagen, Torssdagen och Lördagen komma tilhopa uthi Råd-Cammaren, och på dhe andra dagarne kan hvar och en vara uthi sitt Collegio att göra hvad der till hörer.

Her Flemming proponerade för almogen uthi Norlanden, effter der är bliffven stoor missväxt i åhr, om man icke derföre skulle låta dem giffva penninger för gärdespanmålen effter en lijdelig värdering, nembligen nije marck; hvilket mentes väl kunna gå för sigh.

Bleff sedan oppå någre supplicationer resolverat, såsom på Johan Bagges, att han uthi sin liffztijdh må njuta frijheet för rustjensten.

Item att Jacob Larsson, som sin svåger Philip Skipning dräpit haffver, skall få perdon.

Skall skriffvas till Gubernatoren Her Gabriel Bengtsson, att han handhaffver Leutnanten Erich Clemmetsson vid dhe hemman i Borgo sochn, som sal. K. M:t honom undt och effterlåtit haffver.

Item till Knut Posse om en bondes i Lunda sochn Per i Järs exorbitantier, att ställa honom för rätta.

Den 19 Novembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe.

Underskreffs svaret på den Danske Agentens inlago.

Feltherren proponerade om Ingermanland och Carelens lagmansdömme icke skulle kunna deelas, att Her Carl Bonde motte få Carelische lagmansdömmet och Her Åke Tott Ingermanland.

Bleff inthet resolverat, utan togs uthi betänckjande, och skulle 247
man see huru Regeringsformen lyder om lagmansdömmen.

Her Flemming proponerade, att Her Tott haffver i sahl. K. M:tz tijdh bytt med Cronan godz och giffvet någre igen, som eij finnas in rerum natura; haffver och somblige räknad för 5 L℔, hvilke icke räntta 2 L℔.

Resolverades att man skulle väl see ther effter och så laga, att Cronan icke skeer förnär.

Rijkz-Ammiralen proponerade för Her Erich Rynning, att han motte få skepped Phoenix till en recompense för sin tjenst vidh Wissmar.

Feltherren: Thet är nu åth Finland med spannemål, och dess förinnan att dhet kommer igen, kan man betänckja sigh.

Her Per Baner: Om thet icke är Cronan præjudicerligit att bortgiffva samma skepp, medan dhet haffver hört fienden till, kunde man väl unna honom thet.

Her Flemming: Han fick ingen löhn för förledne åhr, och aff ett sådant beneficio kan Cronan ingen synnerlig affsaknad haffva.

Resolverades på samptlige almogens supplication uthi Ingermanland, att dhet skall skriffvas till Her Johan Skytte, att dhe som haffva lijdit stoor skada aff missväxten skole, effter som den skadan är stoor till, på en behagelig tijdh lindras till en tridje eller fjerde deel uthi dheres spannemåls uthlagor. Sedan att undersåterne där i Ingermanland skole effter hvar person giffva i Qvarntull en altin sölffvermynt hvart qvartal, och dessetin[1] penninger sex Daler sölffvermynt, eller fyra Rijkzdaler. Elljest skall han see der oppå, att bönderne öffver förmögenheten med arbete vidh Jamo och Ivangorod icke bliffva betungade.

Her Johan Skytte proponerade om Isack Sixts frijherreskap icke skulle revoceras under Cronan, medan han inthet haffver præsterat hvad han loffvade sahl. K. M:t.

Mentes, revoceras kan dhet inthet strax, uthan om dhet seqvestrerades och ränttan i qvarstad lägges, till dess arffvingerne komma hijt, der om Nilss Assersson kunna låta tilsäija dem som Sixtens saker i Ingermanland haffve i förvaltning. Elljest moste man och see hans frijherrebreff och revers igenom, huru som dhe lyda.

248 Vijdare proponerade Her Johan Skytte om en ståtlig Ryss-tolck, Onuphri Kiri benembd, som är i Dorpt, hvilken han hölt före att skulle vara nödighare här än på den orten, synnerligen att instruera några unge drenger i Ryske språked.

Resolverades att han skulle förskriffvas hijt.

Resolverades på några supplicationer, nembligen:

Skall skriffvas till Ståthollaren Per Nilsson om den träta, som emellan Vijka och Skedvij sochner är opväxt öffver rätta rågången som dem emellan aff ålder varit haffver, att han här om granneligen ransaker och så lager, att bemälte träta dem emellan må bliffva componerad.

---

[1] *dessetin*] Brefvet till Johan Skytte har i stället *destiner*. R. Reg. fol. 1203.

Item till Erchjebispen, att hjelpa Her Johan i Nortällje till lägenheet, effter sahl. K. M:tz honom giffne breffs lydelse.

Bleff och Bugislao Rosen en confirmation bevilljad opå ödesgodz i Ingermanland sampt en by han haffver köpt aff en benembd Aminoff.

Item en confirmation för Anders Siggesson på en gård, Ådöen benembd, uthi Villåtings härad och Helljestad sochn belägen.

Bekom Johan Balangier, en Frantzösk skomare, frijheet till behagelig tijdh för all stadzens tunga.

Bleff och en krijgzmans enckja, Agnes Hindrichsdotter benembd, sex tunnor spannemål bevilljade åhrligen uthi sin liffztijdh att bekomma.

Confirmation för Christier Simonsson på någre ödesland uthi Ingermanland.

Skall skriffvas till Her Philip Scheding, att han en borgare i Räffvel, Matthies Porten benembd, som skall haffva gjordt Öffversten Thomoss Karr något intrång uppå dhet godz Sellekull, för en borgrätt citera låter och effter noga ransakning bägge parterne förmedelst en rättvijs domb och sentenz åthskilljer.

Item till Ståthollaren Henrich Månsson, att han handhaffver Nilss Talpe, Inspectoren vid Ryske grentzen, vid sahl. K. M:tz honom giffne breff, angående den holmen Walamo benembd, uthi Ladogasjöen belägen.

Her Flemming proponerade på fru Ebba Claes Horns vegner, hvad hon skall haffva till vänta. Om H:s M:tz Drottningens breff talar hon inthet, uthan om dhe 12,000 Daler sahl. Kong Carls breff lyder oppå, sedan om skeppet och sitt nådeåhr.

Feltherren: Hon prætenderer på två brudeskattar, för[st] för sigh och sedan för sin dotter. Slöt så vara bäst att der med opskjutes till dess flere aff Senaten med hijt komme och kunne ther i resolvera.

Den 20 Novembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz- 249
Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Åke Tott, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde.

Oploses tvenne skriffter, opsände aff den Chur-Brandeburgische Gesandten von Pfuel, der uthi han deels införer en hoop motiver, att H:s M:tz liffgedings-räntta motte förökas, förat derföre att enckjor skole vara hvarjom och enom på dhet troligste befalte, så effter dheres mäns som dheres egen härkompst, och att inthet vill tjäna,

dhet H:s M:t så kargligen som andre Drottninger och Furstinnor här i Rijked skall bliffva sustenterad; deels och vill demonstrera, thet H:s M:t bör haffva stora gärden och Svartzjö jämpte sitt liffgeding; och sidst införer han uthi dhet andre sitt scripto någre interrogatoria, der opå han begärer förklaring: 1. Om vidh undersåternes eedz præsterande i liffgedinget alle godzen der sammastädes H:s M:t och skole inrymbde bliffva? 2. Om die Wittumbsgefälle icke skole affstädjas H:s M:t fulkomligen, hvar med Her Flemming hölt före honom mena förledne åhrs räntta aff liffgedinget? 3. Om H:s M:t skall få vederlagh för dhe godz, som äre kompne från liffgedinget genom köp eller everdeligen, och om dhe andre godzen, som på liffzdagsrätt, behagelig tijdh eller pantevijs abalienerade äre, igen restitueras skole? 4. Om han icke någon närmare förklaring må bekomma angående H:s M:tz frije oppehälle, när hon är hoos H:s M:t Fröken?

Och hölle dhe velborne Herrar före, att han, Gesandten, gjorde sådant aff ijdell ostentation, att låta see huru merckeligen han haffver lagdt sig uth i denne saken. Ty ingen är som nekar H:s M:t något, dhet H:s M:t bör haffva effter Heuratz-notullen, och man äntå gärna gratificerar H:s M:t uthi alt thet, som gör- och försvarligit vara kan. Och bleff så gott funnit, att giffva honom här oppå till resolution, synnerligen medan han sin penna temmeligen importune förer, att man väl veet huru man skall holla enckjor och serdeles
250 H:s M:t, som en sådan stoor olycka är vederfarin, hoppes och inthet något vara förbijgånget, thet som kunde lända H:s M:t till åhra, respect och nytto. Men att Gesandten anholler, att liffgedingsintraderne för H:s M:t ökas motte, och H:s M:t icke så kargligen försees med oppehälle som andre Drottninger, så kan der opå svaras, att H. sahl. K. M:t ju altid haffver så mycket älskadt H:s M:t såsom Churfursten thet någonsin gjordt haffver eller ännu gör, och derföre icke mindre här uthinnan än i alle andre sine actioner giffvit posteriteten ett berömmeligit effterdömme, huru hjerteligen kär han sin gemåhl hade; then och en herre aff sådant förstånd var, som väl kunde öffverläggja huru mycket dess gemåhl på enckjedomsfall till uppehälle skulle behöffva. Icke heller är tviffvel att samma intrader ju nogsampt skole tillräckja, hvar the allenast få trogne föreståndare. Och kan så sahl. Drottning Chirstin allegeras, hvilken effter sigh lempnade icke allenast ståteligit hussgeråd uthan och i reda penninger till någre tynnor guld. Och om icke vore odieust, kunne man väl framdraga exempel huru Churfurstlige och andre höge ståndzpersoners enkjor annorstädes holdne äre. Andre

aff Churfursteligit stånd haffve och här i rijket varit tilförenne, them man och väl haffver vist till att tractera.

Svartzjö belangande, ehuru gärna man ville, kan man likväl inthet cedera H:s M:t på dess liffztijdh, med mindre H:s M:t med sahl. K. M:tz underskreffne breff kan bevijsa, att sahl. K. M:t haffver H:s M:t thet effterlåtit. Så är och then disputationen om store gården mycket mehre fåfäng och onödig, emedan sahl. K. M:t nogh haffver betänkt hvad under H:s M:tz liffgeding inräknas skulle, och derföre exciperat hänne med någre andre contributioner.

Sedan skall in specie svaras på Gesandtens interrogatorier: 1. Att H:s M:t reda är satt in realem possessionem aff liffgedinget, och kan dhet än ytterligare skee, så skall och eeden med första tagas aff H:s M:tz liffgedings undersåtere. 2. Wegen der Wittumbsgefälle, skall hollas effter Heuratz-notullens lydelse. 3. Hvad härader och sochner i liffgedings-contracten förmäles, skole H:s M:t tilfyllest inrymmas, undantagandes 2,000 Dalers räntta som feelar, derföre skall H:s M:t giffvas vederlag ther näst omkring. 4. Elljest pantegodz och dhe som på behagelig tijdh giffne äre skole med inrymmas H:s M:t uthan något besvär. 5. Om H:s M:tz uppehälle hoos H:s K. M:t Fröken bliffver effter förra giffne resolution.

251

Ytterligare, effter han, Gesandten, i samma sitt scripto mentionerar om någre andre ährender, såsom om fredztractaten emellan Sverige och Påland, så var the velborne Herrars mening, att man nu strax inthet kunde determinera något vist om tijden eller rummet, uthan hans Herre kan framdeles här oppå få beskeed när Ständerne komma tilhopa och man haffver der öffver hört dheres betänckjande. Elljest kan man säija honom, att Commissarierne som härifrån förordnas till tractaten skole instrueras om någre olijke meninger, som nu kunne finnas öffver en deel puncter i stilleståndzpacterne. Vid hvilken punkt H. Excell. Feltherren mente, dhet Churfursten vist allaredo kan affsee, att ingen fred finitis induciis skall kunna bliffva, som han för sin person thet icke heller väl judicera kan, och att Gesandten derföre detta nu föreslår.

[**Samma dag**] effter middagen klockan tu kommo föreschreffne velborne Herrar åter tilsamman in Senatu.

Opläстes uthur den Brandeburgische Gesandtens inlagde replica hvad han der uthinnan vijdare förmäler om den Pommersche successionsaken, som han, Gesandten, ännu urgerar en närmare resolution opå.

Her Flemming mente, att effter som Gesandten mentionerar och så högt beropar sigh på sin Herres adsistence, så haffver man icke obilligt att reprochera honom, dhet Churfursten hölt sahl. K. M:t oppe vid Küstrin, att H. K. M:t inthet fick secundera Magdeburg. Sedan att han haffver separerat sine troupper ifrån våhre i Schlesien och låtit desse ruineras.

Her Per Baner: Icke allena thet är honom till reprochera,
252 uthan Hertigen aff Pommern leffver ännu, och vore betänckeligen gjordt, om man skulle nu något promittera, inthet vettandes i hvad stat Hertigen aff Pommern kan vara, moot den tijden att han skall döö.

Feltherren: Man bör och thet förvijta Gesandten, att han sätter en hoop præjudicerlige ord, såsom *einseitig bedungen* och *hin ein gerücket* etc., och hoo veet om dhe Keijsersche föllo Churfursten i landet, att han moste qvittera Berlin, om han icke tillijka ginge Pommern och qvitt. Elljest såsom sakerne ännu stå, skall oss ingen ehrlig Svensk man der till råda, att vij skole qvittera Pommern uthan omkostnad.

Her Tott: Aff honom och Chur-Saxen haffver sahl. K. M:t hafft mehre hinder än uthaff fienden, och kunde man väl movera emot Gesandten thet ordet *unbindlich;* föruthan dhet synes med den ene puncten i alliancen icke allena vara seedt på Churfursten, uthan och på flere som haffva prætension på Pommern, exempli gratia såsom Beijerfursten.

Her Baner: Han begärer och vetta orsaken, hvarföre vij icke vele förnya och ratificera den alliancen med Churfursten; der opå man kan svara detta skee derföre, att han exciperar dhe förnembste puncter der uthi, kallar them *reservatum,* och hvad flere sådanne ord han brukar som inthet äre till att lijda.

Her Gabriel Bengtsson: Honom borde billigt haffva H. sahl. K. M:tz actioner uthi bättre respect och them inthet tadla, som uthi sigh sjelff äre högst berömmelige, dhet man och billigt bör rijffva honom uthi näsan.

Grefve Per hölt fåfängt vara att man med monge reprocher skulle repetera hans delicta, uthan vore bättre att man simpelt Gesandtens replicam refuterade.

Her Tott förmälte, dhet Churfursten aff Brandenburg skulle haffva sagt i Wolgast, att om vij vele opdraga och försäkra honom om possessionen aff Pommern effter Heitigens dödh, tå ville han opsättja all sin förmögenheet, lijff och blod med oss.

Grefve Per: Thet vore oskäligt om vij skulle beholla Pommern, om han icke finge någon recompense derföre igen.

Feltherren: När dhet kommer till en general tractat, och Tyske Ständerne goffvo oss till underpant för satisfactionen stift Magde- 253
burg, så kan man låta Churfursten beholla thet i staden för Pommern; ty uthur dhet andre skulle dhe snart kunna köra oss. Elljest kan man giffva Gesandten till svar, att när den casus med Hertigens dödh sigh tildrager, vill man så ställa sigh, som dhet kan vara försvarligit för heela verlden.

Her Baner: Effter Gesandten ställer ett interrogatorium, hvart uth som dhet skall vara ansedt med den general tractaten, så kan man väl svara honom, dhet orsakerne till sal. K. M:tz expedition öffver åth Tyskland vijse dhet nogsampt uth, och endoch H. sahl. K. M:t nu är dödh, så äre på H. K. M:tz Rijkzens Arffrökens och Drottnings vegner vij aff samma intention och mening, nembligen vår fäderneslandz säkerheet, hvilken till en god deel består uthi dhe förtryckte Evangelisches restitution till dheres vilkor och stånd.

Åntligen bleff gott funnet, dhet man skulle giffva honom, Gesandten, här opå till resolution, dhet H:s K. M:t inthet kan pröffva hvarföre Gesandten solliciterer om ett specialare svar att bekomma till dhet honom reda en gång är giffvit; ty Hertigen aff Pommern leffver ännu och kan väl leffva till dess alle saker igenom en general tractat bijlägges. Till äffventyrs kan och hans dödelige frånfall opå en sådan tijdh sigh tildraga, och en sådan förandring aff sakerne skee (dhet Gudh doch affvände), att hvarken H:s K. M:t är mechtig att sättja Churfursten in uthi Pommern, eller och Churfursten mechtig thet att intaga. Dess emellan om sakerne gå väl, vill H:s K. M:t på Hertigens dödzfall så förholla sigh emot Churfursten såsom sin moorbroder, att hon skall kunna försvara dhet för heela verlden. Elljest, att något skulle vara inrykt uthi alliancen, veet man inthet huru dhet skall kunna uthtydas, medan sahl. K. M:ts glorvördigste actioner annat haffve förskylt och vittne. Icke heller var sakernes tilstånd sådant, när alliancen gjordes, att med Chur- 254
fursten något här om kunde tracteras. Emedan och Hertigen aff Pommern hela alliancen haffver underskriffvit, och emot denne sidste puncten inthet exciperat, ty kan H:s K. M:t inthet förstå, huru Churfursten tilbjuder sigh att holla alle artickler i alliancen, men uthsluter icke deste mindre den ena, som något är för Kongl. M:t och Sveriges Crono. Och kan dhet som en gång är gillat och gott funnet, åter strax igen förandras eller casseres, ty på dhet sättet skulle ingen ting i verlden haffva något bestånd. Föruthan

dhet så är H:s K. M:t okunnigt under hvad vilkor Churfursten för detta haffver tilbudit sigh att vela ratificera denne Pommersche alliancen, eller hvad betänckjande sahl. K. M:t här uthinnan kan hafft haffva, uthan som dhet Her Rijkz-Cantzlern uthan tviffvell nogsampt är kunnigt, så vill H:s K. M:t denne saken till honom remittera, att tractera der öffver med Churfursten och göra så hvad saken och tijderne bäst fordra kunne. Och sidst dhet Gesandten begärer vetta när general fredztractaten i Tyskland begynnas skall, så är Rijkz-Cantzlern der om icke mindre giffvit i commission att han, när occasionerne hälst föreblicka kunne, sigh den låter befalt och anlägen vara.

Her Claes Flemming proponerade på Tönies Hinderssons vegner, dhet han solliciterer att Regeringen ville betänckja honom med någon hjelp till sitt bröllop.

Resolverades att dhet var oskäligt att giffva honom såsom en adelman, och then elljest goda medell haffver; vore han en fattig karll, så kunde thet äntå vara till considerera.

Resolverades om ringningen för sahl. K. M:tz lijk, att man ther med till en tijdh kunde inställa, undantagandes i Nyköping, och framdeles emot begraffningen kan then åter opå några veckur tilförenne reassumeres.

Resolverades att en bestälning skulle göras för Her Bengt Skytte, till att bliffva H:s M:tz Frökens Cammer-Juncker.

255 Befaltes att skriffva till H. Excell. Rijkz-Cantzlern så och till Her Steen Bielcke, hvarthere à part.

Först till H. Excell. Rijkz-Cantzlern: 1. Att man excuserar dhet för denne gång något fulkomligit svar icke kan giffvas på H. Excell. ankompne breff de 7 Sept. och 5 Octob. för än Her Gabriel Gustaffsson och Her Matthies Soop kunne här ankomma. 2. Skall notificeras Her Rijkz-Cantzlern om den Pommersche och Brandeburgische Gesandtens affskeed, och sända honom copior både aff dhet som är svarat på bägge dheres inlagor, och sedan hvad aff dem är replicerat, tillijka med Regeringens svar der opå. 3. Att Gesandterne, som till Ryssland förordnade äre, skulle väl allaredo haffva varit affärdade, hvar man Her Gabriels ankompst dageligen icke förväntade; sedan att bemälte Gesandter icke heller kunne fortkomma uthan med åkeföret, som och dheres affärdande något haffver fördrögt. 4. Skall giffvas H. Excell. tilkänna om the tu regimenter knechter, som till sjökantens defension uthi Pommern och Mechelburg äre förordnade, att ehuru väl man hade förmeent desse tu regimenter complett affgå låta, likväl medan vinteren hastigt

är infallen, haffver man för dhet store äffventyret skuld en sqvadron Sudermänninger låtit bliffva tilbaker, i den förhoppning att garnisonerne vid sjökanten med dhe tree sqvadroner till våhren äntå nogsampt skole vara förseedde.

Sedan skall skriffvas till Her Steen Bielcke, att man 1. i lijka motto adverterar honom om dhe Pommersche Gesandternes affskeed, och sänder honom copior aff dheres inlagor och Regeringens der opå giffne svar. 2. Skall begäras aff honom, att emedan man leffver här uthi continuerlig ovissheet om tilståndet och hvad som på den orten passerar, han ville vid lägenheet sända sine breff på Sundet till Fegræum, men elljest, när seglationen inställes, dirigera dem på Hamburg, att man således någon underrättelse må haffva om hvad som förelöper. 3. Skall honom adviseres om dhe tree sqvadroner knechter som till sjökantens defension uthi Pommern
och Mechelburg äre förordnade, och att Regeringen begärer dhet 256
han hijt adviserer huru dhe öffver kompne äre, så och om han thet creditbreffvet oppå dhe 20,000 Rdaler haffver bekommit.

Den 26 Novembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Claes Flemming.

Oplästes ett breff ifrån Her Salvio.

Grefve Per Brahe kom uthur Hoffrätten och refererade om Directorerne för Städernes Skepz-Compagnie, att dhe giffve endels skullen på Rijkzens Rådh, att dhe fyra skeppen luppo åth Spanien, der opå han svarade dem, att Rijkzens Rådh kunde sådant icke neeka, medan dhe inge Directorer vore.

Feltherren: Directorerne kommo ju till oss, där vij vore uthi Räkninge-Cammaren, och framvijste en hoop breff som Duca de Medina och andre hade skriffvit, dhet ingen fahra var, att dhe ju motte segla på Spanien. Tå bevilljade them Rijkzens Rådh thet på dheres begäran, men manderade them thet aldrigh.

Oplästes så en supplication aff participanterne, der uthi dhe begära Fiscalen Bergium. Och mentes att en aff hvart stånd skulle deputeres till att agera den saken emot Directorerne.

Her Claes Flemming berättade, att när skeppen voro i Cronans tjenst i tu åhr förtjänte dhe 30,000 Rdaler; och med dhe passen som dhe finge aff sahl. K. M:t tildrogh sigh, att H. K. M:t frägade Her Flemming uthi Tyskland, om Städernes skeep än voro i esse. Svarade han jaa, ther igenom att man aff Cronones medell under-

holler them. Tå sade H. K. M:t: Verlden är vijdh nogh; the kunne som andre försökja sigh; och bad, jagh skulle urgera att dhe altid segla. Och deropå bevilljade H. sahl. K. M:t dem passen. Elljest bestå Directorernes faulter förnembligest der uthi, att dhe icke haffve satt en capabel karl till Commiss; 2. inthet taget caution aff honom. 3. Haffver Duc de Medina, sedan dhe länge lågo och sölade, frågat dem hvarföre dhe icke köpslagade och drogo sin kooss.

Feltherren: Jagh sade Cabeliow dhet tilförenne expresse nogh, att han gärna vill ruinera vår flotta, och kan skee han är bestucken med Hollendsche penninger.

257 Her Flemming: Cabeliow sade och tå, thet han hade en karl i Spanien till Factor; om någon fahra vore på färde, så ville den samma sända emot skeppen en barcka, och tå kunde dhe löpa sin kooss igenom Straten.

Feltherren exaggererade, att dhet dhe imputera Rijkzens Rådh skulden, kan giffva mistanckar hoos Ständerne. Och resolverades så vara nödigt, dhet några förordnas att agera den saken, och nampngoffves der till Conradt Falckenberg, Johan Berndes, sedan Holstenius och Henning Skytte på Borgerskapedz vegner.

Oplästes ett breff från H:s M:t Enckjedrottningen, med egen hand skriffvit, angående store gärden och. Svartzjö och några ährender concernerandes H:s M:tz liffgeding.

Mentes suspendera med svaret till dess Her Gabriel Gustaffsson kommer hijt.

Oplästes ett breff från Her Steen Bielke; item den contract Rijkz-Cantzlern med Loijs De Geer öffver ett Koppar-Compagnie slutit haffver.

Inkommo Conradt Falckenberg och Johan Berndes, och bleff dem förehollit om den tvisten som är emellan participanterne och Directorerne för Skepz-Compagniet, hvilken nu är gjord anhängig i Hoffrätten. Och emedan Directorerne sökje att excusera sigh lijka som dhe 4 skeppen äre gångne åth Spanien med Rijkz-Rådz tilstånd, hvaruthinnan oss kommer ihug, att dhe åthskillige gångor solliciterade att låta skeppen löpa på Spanien, men vij, tänckjande att denne casus följja skulle, stodo här emot, hälst när vij sågo dhet sahl. K. M:t gick opför Rhenströmmen och kom till att engagera sigh med Spaniern, men effter dhe sjelffve och haffve anhollit hooss sahl. K. M:t och begärt aff Her Claes Flemming att skaffa dem pass, hvilke dem allenast provisionaliter goffves: om Directorerne sjelffve gott funne att segla på Spanien, så kunne dhe bruka dem; föruthan dhet så lade Directorerne fram några breff som förmälte,

att fast irringer bleffve emellan Spanien och Sverige, skulle likväl commercierne gå fort: så haffver man der till conniverat, men aldrig styrckt.

Befaltes så dem, att emedan den saken går Cronan och alla
Stånd ann, så skulle dhe vara med tilstädes att exaggerera denne 258
saken emot dem och vijsa, att skulden inthet hänger på Senaten
uthan på dem sjelffve.

Sedan haffve vij orsak att beskylla dem, för dhet dhe aff egit bevågh haffve tagit till köpman en banquerotterer, uthan någon caution. Och hade dheres Commiss varet en ärligh karl, så hade skeppen långe sedan varit in salvo.

Vij vele och befalla, att Presterskapedt och Borgerskapedt låte några på dheres vägner med agera emot dem.

Grefve Per berättade, att när Directorerne skuto skulden på Senaten, tå distingverade han inter consentorium et mandatorium. The skulle bevijsa med Rijkz-Rådz breff, att dem var befalt segla på Spanien.

Her Flemming: Them var föredragit att dhe såsom Directorer skulle sökja seglatz, effter dhe kommo altid och trängde på penninger. Men aldrig var dem befallat, att dhe skulle draga på Spanien. Elljest haffve Directorerne och gjordt som gäckar, att dhe haffve köpt skeep för 8,000 Rdaler, som icke voro värde 4,000 Rdaler, thet man och emot dem kan exaggerera.

Inkom M. Mårten Stenius och Henning Skytt, och bleff dem i lijka motto dhet samma förehollet. Och befaltes dem så att taga några aff dheres medell till sigh, som saken förstå och then emot Directorerne må kunna uthföra. The togo affträdh.

Den 29 Novembris [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustaffsson, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Inkallades en knecht, född uthi Skedvij sochen, som haffver varit i Smålendschou och är tilförende vid Rijga skrämder att löpa sin kooss för tree Hollendske ostar, han tagit hade, och sedan haffver en rum tijdh oppehollit sigh i Ryssland.

Frägades huru han kom lööss. Responderade: Sigismund Gyllenstierna halp honom således, att när han vart fången kom han, Gyllenstierna, och frägade, om ther ibland voro någon Svensk, som lust hade att tjäna honom; han svarade ja, tå togh han honom an.

259 Sedan 14 dagar der effter badh han honom hjelpa sigh heem i sitt fäderneslaud. Han sade, bönderne slå honom ihjäl, och ville inthet, doch äntligen loffvade han honom pass. Berättade så vijdare dhet unge Radziwil regerer mäst fälted och haffver god lycka med sigh. Smolendschou är och två gångor stormat, och hade väl bliffvit intaget om Rysche Feltherren icke voro, som spelar under ett täcke med Pålacken. Nu är inthet hopp att få dhet in.

Her Gabriel Gustaffsson gjorde relation om tilståndet der uthe, och först tackade han Gudh, dhet han finner de velborne Herrar vid god helssa och fäderneslandet i tämmelig stat, önskandes att så motte continuera.

Sedan, effter som honom och Her Matthiés Soop var opålagdt att hemföra sahl. K. M:tz lijk med reputation och som den sahl. Herrens meriter lijkmätigt vara motte, så veet Gudh att dhe sin högste flijt gjordt haffve och så vijda medlen haffve tillhindt. Om icke alt är skeedt såsom sigh borde, tå vele dhe gode Herrer så optagat, att ingen flijt der uthi är satt tilbaker. Dhe hade och gärna strax följt med sahl. K. M:tz lijk hijt in, men aldenstund dem vardt pålagdt att afftala med Her Rijkz-Cantzlern någre saker, den dhe fuller först till Wolgast förväntade, doch kunne inthet affkomma för Franckfurtische Conventen skull; begärte så att dhe ville komma dijt opp till Magdeburg; dijt kommande funno dhe sakerne vara vidlöfftige och vichtige och resolverade så att draga med till Franckfurt och affsee uthgången: förhoppades så att dhet eij illa optages, att så länge med dheres frånvaru är drögt vordet. Helsandes dem så från Her Rijkz-Cantzlern och leffrerade från H. Excell. ett breff aff den 10 Octob., hvilket oplästes.

Oplästes och Residentens i Strassburg Mochels breff till Her Rijkz-Cantzlern, till hvilket Her Gabriel rapporterade, att när Her Gustaff Horn förnam dhet Altringer och Feria ville avancera, tå drogh han för Costnitz, doch effter som emellan them och Schweitz-
260 erne är ett antiquum pactum, tordes Her Gustaff i förstonne inthet görat, uthan hade budh till Schweitzerne. The sade sigh vela see med honom genom fingret. Hertigen aff Würtenberg loffvade batterij-stycken till belägringen, hvilke kommo nije dagar effter belägringen begyntes. I medler tijdh conjungerade sigh Feria och Altringer och ändsattet sjöledes på Bodensjön, så att der inne voro 6,000 musqueterer; elljest hade Her Gustaff fått dhet sin kooss. När han nu skulle retirera sigh, lade han 1,000 ryttare uthi en embuscada, och tildrogh sigh att då dhe uthur staden föllo effter med 2,000 man, sloges der aff ihjäl till 800. Sedan ville Altringer och

Feria gå in i Wü[r]ttemberger land, men våre komme them före, och gick fienden så åth Brisak.

Refererade så om Hertig Bernhardt aff Weimaren, och aff hvad occasioner hertigdömmet Francken honom bleff inrymbdt, nembligen att Officererne uthi Her Gustaff Horns och hans armee gjorde sigh emellan ett förbund att inthet vela fächta för än theres rester i Liffland, Pryssen och Tyskland voro dem betalte, hvar till den lille Pfuel och Mitzlaff dhe förnembste instrumenta vore. Doch ville Skotterne der till inthet samtyckja. The inciterade och dhe andre armeerne, men breffven undersloges i vägen, att hoos dem ingen effect här på föllja kunne.

Hertig Bernt nyttjade denne occasionen och urgerade så först hertigdömmet Francken, 2. directorium belli, 3. att bliffva Generalis[si]mus, 4. att han motte få uthdeela beneficia. Her Rijkz-Cantzlern svarade, dhet han skulle vara affdanckat; der med slogh han om och begynte giffva gode ord. Cantzlern tanquam Legatus nomine Regiæ Majestatis lätt så affbedja sigh, och för den consequence, han aff rebellionen befahrade, consenterade entligen, att Hertig Bernt motte få Francken.

Så snart nu Hertig Bernt här i var contenterad, då vore armeerne och contenterade, och sände Rijkz-Cantzlern så Greffven aff Brandensten dijt med en anseenlig summa penninger, effter som 261
till armeerne contribueres aff Franckfurt 7,000 Rdaler, aff Strassburg och Nürnberg och Ulm 6,000 Rdaler och aff Aussburg 5,000 Rdaler månadtligen; sedan betalte Officererne och så medh landgodz på 49 tunnor guld.

Elljest hölt Her Rijkz-Cantzlern Hertig Bernt der med i huden, när han ville bliffva Generalis[si]mus, att han svarade, dhet hans broder Hertig Wilhelm, som aff Kongl. M:t sjelff var förordnat till General-Lieutnant, inthet kan sättjas efter[1] honom.

Så haffver Cantzlern sigh och förbehollet i Francken Würtzburg och Königshoff.

Vijdare inlade Her Gabriel en vidlöfftig memorial ifrån Her Rijkz-Cantzlern.

Refererade ytterligare, att Ständerne i nedre Creitzerne äre inthet beständige, uthan haffve som offtast famblat hijt och dijt. Chur-Brandeburgische haffve fuller synts gode, doch spelat altid in med Chur-Saxen. Nu sedan Her Rijkz-Cantzlern restituerade huset Pfaltz churfurstendömet, protesterade Churfursten aff Saxen der emot.

---

[1] *efter*] MS. har i stället, genom uppenbar misskrifning, *för*.

Churfursten aff Brandenburg sände Leuchtmar till Saxen och badh han ville approbera restitutionem; men han fick affslag så på Heilbrunische besluted som restitutionen. Der igenom är confidencen emellan Saxonem och Brandeburgicum tämmelig släcknad, och bracht att ett möthe in Decembri uthi Erffurt hollas skall.

Elljest haffver Arnheim i denne sommar gjordt tree stillestånd; giffvit före att Wallenstein var disgusterat aff Feria, och vid Hoffvet i Wien illa angiffven, ville derföre draga på vår sijda, födandes Arnimb således med dhet hoppet en lång tijdh. Arnimb drogh så till Rijkz-Cantzlern i Gelnhusen, notificerandes honom här om, doch vid alle sine discurser om Wallensten nämpde icke en gång om Sveriges Crones interesse. Rijkz-Cantzlern svarade här opå, att skeer
262 thet, tå äret en god lycka. Men hvad gäller, Wallensten skall säija, att tijderne sedan mycket äre förandrade. Hvilket Wallenstein sedan gaff före och bad Arnimb vela giffva Churfurstens folck under sigh, seijandes: Man moste slå på dhe Svenske. När Arnimb sågh sigh bedragen, skreff han till Rijkz-Cantzlern och sade sigh fruchta dhet hans vaticinium bliffver sant. Arnimb skreff och ett breff till Brandeburgicum, att han ville väl försäkra sitt land.

Om Consilio formato talte Her Gabriel, att der uthi sittja fjorton: tree på Sveriges Crones vegner, och äre Greffven aff Solms, Brandensten och Doctor Leffler; för Pfaltzische husedt sitter Öffversten Peblitz; på Wyrtembergische Furstens vegner sitter Wetzell: för Wolterawische Greffverne sitter Greffven aff Wittensten; och haffva dhe en cassa och tyghus i Strassburg, en i Ulm, en i Franckfurdt vid Mein, en i Nürnberg och en i Aussburg. Och haffve dhe der oppe i landet nu fem armeer, hvilke när the afflönas, så moste en aff Collegio vara der hoos och en Cassarius, hvilke, sedan dhet är skeedt, komma igen och göra der öffver beskeed för Consilio.

Så haffve och Öffver-Ständerne försäkrad Rijkz-Cantzlern på refusione sumptuum och ingen fred att sluta, uthan sådan som kan skee med vårt contentement. Och menar Her Rijkz-Cantzlern, att kunde han få en general försäkring aff dhe Neder-Saxische Ständerne, så ville han sedan komma ad speciem och nampngiffva hvad han pro refusione begärer.

The in Consilio formato mente och, thet Chur-Brandenburg skulle först præparera alles vota i Neder-Saxen till Heillbrunische fördraget, för än möthet i Erffurt begynnes. Och skulle dhet kallas Confoederatorum correspondens, och icke någon Conventz dagh, dijt inge förskriffvas skulle uthan the man viste att vela träda med uthi alliancen.

Sedan mentionerade Her Gabriel om kopparen och sade, att dhe orichtigheter i Holland haffve varit Cantzlern i sin negociation till hinder; doch hoppades han ther nu reda att vara slutted. Mente 263
elljest att Erich Larsson sampt Falckenberg moste draga till Holland att sluta den handelen, och haffver Erich vid sin affreesa giffvit Tripperne en general qvittens och dödat alle räkninger, som giffve[r] stoor confusion, så väl som detta, att Tripp haffver såldt kopparen den ene, andre och tridje dagen och mycket der uthi differerat.

Feltherren förmälte så hvad dem haffver förorsakadt att sända uth kopparen, såsom enkannerligen kopperköpet och sahl. K. M:tz begraffning. Doch går kopparen alt under Rijkz-Cantzlerns direction.

Om begraffningen mentes, att hon skulle opskjutas till Junij månad, ty en Rijkzdag moste hollas; skeer den i vinter, så kan eij annat proponeras, än hvad förr är handlat; till sommaren skole alle fiendens consilia yppa sigh. 2. Och vill Cantzlern förskaffa in vijn och kläde och lätta vår stat dhet mäste han kan.

Ex ea occasione helsade Her Gabriel Senaten på H:s M:tz Enkjedrottningens vegner. Berättade att H:s M:t fan sigh graverat öffver gärden, att den bliffver exciperat, emedan likväl står i liffgedingsbreffvet: *med alle herligheter*. Der opå han svarade sigh nu nyss vara inkommen och kunde inthet här om vetta, doch viste han nogh, att dhe gode Herrer voro resolverade att tjäna H:s M:t. Hvad skääl dhe kunne haffva att neeka gärden, viste han inthet huru vijda den är förbehollen Cronan, eller kan skee then är ingen åhrlig räntta, och kunne Ständerne säija, att dhe inthet vele längre giffva den uth.

Elljest haffver han effter H:s M:tz begäran öffvertalt en Doctorem i Rostock, Fabricium benembd, att komma hijt i H:s M:tz Frökens tjenst, hvilken är en förträfflig medicus.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu föreskreffne velborne Herrar.

Oplästes H. Excell. Rijkz-Cantzlerns memorial, medgiffven Her 264
Gabriel Gustaffsson och Her Matthies Soop.

Discurrerades om Borgerskapedt här i Stocholm, att dhe inthet vele stämma in med dhe andre participanterne till att agera emot Directorerne.

Sändes effter Borgmästeren Hans Nilsson och Jönss Hindersson.

The inkommo, och bleff detta emot dem exaggererat, hvar opå dhe goffvo till svar sigh haffva der till deputerat Anders Hindersson, Jacob Grunnell, Thomoss Funcke och Casper Nordan, och vette dhe inthet rättare än att dhe med haffve comparerat.

Grefve Per svarade, att Borgerne här i staden haffve sagt, dhe kunne inthet göra sigh med dem till ovenner.

Feltherren förbrådde dem, att dhe mehre respect haffve på två eller tree, än på dhe fattige som dhe haffva låtit uthpanta hoos dhet dhe haffve most insättja.

Jöns Hindersson frägade om man icke motte förordna paar män allenast. Mentes joo, dhet är bättre haffva någre fåå gode, än monga elacka, och vore rätt, så skulle en Borgmästere med 2 Rådmän driffva den saken.

Befaltes dem så att tillsäija någre som sigh här öffver præparera kunne till Mondagen, då den saken uthi Hoffrätten vijdare skall företagas.

Continuerades med igenomläsningen aff Her Rijkz-Cantzlerns memorial.

Her Gabriel refererade om Her Gustaff Gustaffsson, att sahl. K. M:t haffver bedit Rijkz-Cantzlern att låta sigh vara honom re commenderat; bliffver en tapper karl och haffver hollit sigh väl ved Hamelen, så att han näst Gudh orsak var till den victorien; ty när som spargerat var, att fienden ville inthet giffva dhe Svenske och Finnerne qvarteer, då drogo dhe alle uth i en klump, befruchtandes sigh att Tyskerne uthi armeen dem inthet trogne vara skulle, och fächtade tå så mycket ijffrigare.

Berättade och om Hertig Bernt, att han hade order till att
265 hjelpa Chur-Brandenburg och att achta på Wallensteiner hvad han sigh företogo. Elljest kom Öffversten Peblitz till Rijkz-Cantzlern och sade, att Kongen i Engeland skulle vela holla en serdeles armee till Pfaltzes defension. Rijkz-Cantzlern svarade, att dhet kunne inthet gå, och ville han på sådant fall revocera restitutionem Palatinatus.

Discurrerades om Pommersche väsendet, och att Landt-Greffven aff Hessen haffver sagt till Rijkz-Cantzlern, dhet han ville gärna göra Sverige tjenst, om han viste hvar uthinnan hon[1] kunne recompenseres.

Elljest när Brandenburgische Cantzlern Göttz var hoos Rijkz-Cantzlern, disputerade han hårdt om Pommern, brukandes till argument: 1. Att mistat vore hans Herre till spott. 2. Antiqua pacta

---

[1] Svenska kronan.

confirmera honom samme rättigheet der till. 3. År oskäligt dhet hans Herre allena skall betala för alle andre interessenter.

Men Land-Greffven sade, om dhet än vore bätter än Pommern, och fast han i tijo åhr skulle hjelpa der om fächta, så skall han inthet låtat, och ville bearbeta hooss Öffver-Creitzerne, att dhe slutat sin emellan, dhet vij äntligen skole få Pommern till recompense. Ja, Churfursten aff Brandenburg sjelff haffver sagt till Her Baner en gång, dhet ingen ting skulle skillja honom från Sveriges vänskap, dhet vare med Pommern huru dhet vill.

Elljest om Gesandter som hijtkomma är Her Rijkz-Cantzlerns betänckjande, att dhe som icke haffva gratiosa skole inthet hollas frij, och eij heller få någre förähringer.

Den 30 Novembris [1633], nembligen S. Andreæ dag, voro in Senatu Feltherren, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson.

Her Johan Skytte opläste ett breff sigh tilskriffvit ifrån Borg- 266
mästaren Ulrich om tilståndet uthi Ryssland.

Oplästes ett breff ifrån Riga stadh, angående mynted.

Oplästes ett breff från Fegræo ankommit med ordinarie posten, item från H. Excell. Rijkz-Cantzlern och Her Salvio.

Sedan öffversågs concepted på den resolution som skall giffvas den Chur-Brandeburgische Gesandten öffver sin inlagde replica.

Sedan berättade Her Gabriell, att Rix-Cantzlern bad honom och Her Matthies Soop, att dhe ville tala med Senaten, att dhe ville betänckja, dedh han der uthe är en ensam man och att sakerne skulle råka i stoor fahra om honom något vidkommo, och att fördenskuld nödigt voro, om dhe ville declarera en i vinter att sända dijt uth, som kan träda medh honom i vercket. Her Bielcke är en capabel man ther han icke vore så sjuklighet. Her Johan Baner brukes i feldt, sammaledes Her Gustaff Horn.

Om in Consilio formato någre perversa consilia företoges, så vore denne der hooss som kunne hindrat. Elljest så frampt att någon kommer i tijdh uth, medan Conventen på stogo, så ville Rix-Cantzlern retirera sigh nidh till sjökanten och där stabiliera sakerne. Och sedan om staten så medgoffve, kunne han på tree veckur reesa hijt in och bijvista Rixdagen. Och nampngaff Her Rix-Cantzlern till detta vercket Greffve Per Brahe, derföre att han

1. är en soldat, 2. haffver han studerat, och 3. haffver han promptam linguam till att kunna snacka med Tyskarna.

Grefve Per excuserade sigh ex inhabilitate, nempde Her Gustaff Horn, han är reda der uthe.

Her Gabriel svarade: Dhet kan inthet skee effter han är Feltmarskalck och moste commendera armeerne.

---

267 **Den 2 Decembris** [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Grefve Per Brahe, Her Per Sparre.

Oplästes en klagelibell, som Cammer-Råd Falckenberg och Berndes hade stält, och skulle inläggjas uthi Hoffrätten, emot Skeps-Directorerne; hvilken bleff approberad.

Oplästes resolutionen, som var stält på den Chur-Brandenburgische Gesandtens inlago och honom giffvas skall.

Inkallades Jonas Buræus och befaltes han skulle sökja op hvad eedh som aff liffgedings undersåterne är præsterad Churfurstinnan aff Heidelberg så och sahl. Drottning Christina.

Igenomlästes den replica, som den Chur-Brandeburgische Gesandten förledne 25 Novembris hade låtit inläggja.

Och mente dhe velborne Herrar nogh vara der opå svarat uthi den resolutionen han nu skulle bekomma.

Resolverades så der jämpte, att Her Johan Skytte och Her Claes Flemming skulle gå till Gesandten att öffverantvarda honom den skrifftelige resolutionen och der hoos med flere ord deducera för honom hvad deri förmäles.

Underskreffs ett leigdebreff för en Lieutnant Ingolff Månsson till lagh och rätta.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Grefve Per Brahe, Her Carll Bonde, Her Per Sparre.

Underskreffs resolution på den Chur-Brandeburgische Gesandtens inlagde replicor.

Her Gabriel Gustaffsson proponerade om den store oordning som är i landet med gäst- och skjutzning. Här emot huru ordentligen dermed i Danmark tilgår, der han haffver reest igenom.

268 Her Johan Skytte mente, dhet man skulle på alla vägar haffva skriffvare uthi ländzmansgårderne på två eller tree veckurs tijdh

tilgörande, som optage och affcopiere alle pass. Hölt och gott att fougderne motte göra derföre räkenskap lijka som för annan räntta.

The andre velborne Herrer approberade och någorledes dhet samma och funne nödigt att almogen, som affsijdes boo, motte haffva hollhäster på dhe store väger; der igenom skulle adelen snarast bevekas att gäst- och skjutzning motte affskaffas.

Her Gabriel Gustaffsson: Man kan och mutatis mutandis renovera dhe förra skjutzfärdzordninger och vid liffzstraff förbjuda, dhet ingen uthan ordentligit pass må taga någre skjutzhästar.

Bleff sedan om mynted discurrerat och hvad oordning der med är inritad, så att hvar och en skinnare och skaffvare nyttjar denne occasionen och tager nu för sine vahrur dubbelt så monge kopperpenninger som tilförenne. Och mentes att här om skulle skriffvas till Ståthollerne, att dhe holle hand der öffver, att sådant inthet må skee. Doch bleff inthet vist här om denne gången beslutedt.

Her Gabriel Gustaffsson mente, man skulle sättja sigh nedh och göra en explication på dhet förra Mandated, huruledes ther med egentligen är till förståendes.

Discurrerades om adelens frijheet på store sjötullen och huru Spiring haffver föreslagit att tullen skulle kunna excoleras till 280,000 Rdaler.

Och var Her Gabriel Gustaffsson i den mening, att den frijheten är i sigh sjelff inthet så mycket värd, att den samma till en tijdh väl skulle kunna cederas. Elljest njuter man der emot sköne beneficia aff Cronan, och ansijs så vijda salus publica.

Grefve Peder hölt den saken så vijda att böra considereras, att dhet skulle redolera en speciem servitutis.

Her Gabriel mente neij, ty der äre 10 eller 12 karlar allena som denne frijheten bruke, och föll på dhet taal, att tullen inthet länger vore till arrendera för dhet prijss Weiwitzer honom nu haffver. Vid samme mening voro och dhe andre velborne Herrer.

Den 4 Decembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytt, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Carll Bonde, Her Axell Baner, Her Per Sparre. 269

Her Johan Skytte gjorde relation hvad han och Her Claes Flemming hade talat med den Chur-Brandenburgische Gesandten, som 1. excuserat, att med svaret så länge är fördrögt, för sjelffve sakens vichtigheet skuld och åthskillige andre hinder. 2. Exaggerera-

des af dem dhe injurieuse ord som han, Gesandten, brukar i sitt scripto, och begärte dhe dhet han, som ignorans nostri status, ville haffva der med fördragh.

Deropå Gesandten änskyllade sigh, att han hade skriffvit dhet ordet *karglich* indefinite, och dhe andre orden allenast brukat till en Zusatz, till att der igenom så mycket mehre persvadera.

Debatterades om dhet store oväsende, som är inrijtad med myntedt, sedan som Patented der om publicerades och Rdalern på 6 m:k är nedersatt vorden, så att i den staden man tilförenne något med en Daler kopperpenninger haffver kunnat betala, understå sigh en hoop illistige köpmän och bedragare att begära och taga en Daler gott mynt, föregiffvandes att dhet som tilförenne ett kopperrunstycke gullit haffver, nu icke är mehre än en halfföre; oachtad att såsom marcke- och öretalet uppå Rixdalern minskat är, så bör i lijka motto prijset aff vahrurne nedersättjas. Ty bleff resolverat, att dhet förra Mandated skulle genom ett öped Patent med flere omständigheter förklaras, och att man uthi sidst uthgångne Mandat haffver stadgat och satt en viss valor på gull-, sölffver- och koppermynt, för effterskreffne skääl skuld: 1. Att dhet obillige Rixdalers
270 stegrande motte förtagas, förmedelst hvilket alle vahrur tillijka äre opstegne, och en hoop illistige köpmän fått tilfälle koppermyntet för ringa värde till sigh draga, och dhet sedan hopevijs, Cronan till merckelig skade, uthfördt. 2. Att undersåtherne här i rijket och serdeles den menige almogen icke motte leffva uthi ovissheet, huruledes dhe gull-, silffver-, paye- eller koppermynt taga skulle, så att dhe dhet uthan skade igen motte qvitte bliffva. 3. Emedan alt effter Rijkzdaler taxeres, att en lijkheet fördenskuld vara motte både i köpande och sälljande, ränttors opbärande och betalande, och den som inge Rijkzdaler, uthan annat gångbart mynt hade att uthgiffva, öffver billigheten eij tvingas motte. 4. Såsom sjelffve nödtorfften fordrat haffver, att icke mindre här i rijket, än i alle andre land, en viss valor på myntet sättjes, som dess värde medgiffva kunne, så kan och eij annorlunda skee, än att när Rijkzdalern sattes på 6 m:k eller fyretijo och otta öre, då moste dhe kopperrunstycke, i landet gängze vore, eij högre uthi dheres värde än för halfförer gälla, och der igenom nijetije och sex sådanne halfförer gå på en Rijkzdaler, der som tilförenne 112 och aff en deel obetänckte 128 kopperrunstycke för en Rijkzdaler giffne äre, och kopparen således vidt under sitt värde satt vorden. Och emedan hvad således tillförenne för en Daler är såldt och förytträt, nu icke för en halff Daler tilfyllest gör, sedan penningerne i sitt rätta och förre

värde igen komme; dy för detta 14 och undertijden 16 marcker för en Rixdaler tagne äre, i den staden nu effter Mandatetz lydelse icke mehre än 6 marcker på en Rijkzdaler gå böre: så skulle och tillijka strängeligen förbjudas, dhet någon här effter icke understår sigh flere kopper halfförer (som för detta runstycke nämbde äre) än nijotije och sex emot en Rijkzdaler, eller sex marcker sölffvermynt, att taga, uthan hvar och en skall vara förplichtadt, att såsom marcke- och öretalet oppå Rijkzdalern nu minskas, prijset på dheres vahrur och så der effter att nedersättja, vid godzetz förbrytelse och dess för uthan serdeles arbitral straff tilgörande för den som här emot misshandlar. Elljest såsom och gott är funnet, att någre kopperfyrckar skole slåes, der igenom köparen och sälljaren uthi småt 271
må åthskilljas kunna, och dhe, som vid små tullerne något betala moste, för feel opå smått mynt icke må tvingas mehre än dem med rätta bör och dhe skyllige äre att uthgiffva: så skulle och i samme Mandat publiceres och stadgas, att två aff desse fyrckar emot ett gammalt kopperrunstycke (som nu en halfföre är), eller och fyre aff desse fyrckar emot ett sölffverrunstycke skole gå och gängze vara, med sträng förmaning till Ståthollerne sampt Borgmästere och Rådh i städerne, ett flitigt inseende öffver samme Mandat att haffva, så att dhet uthi ingen motto öffverträdt bliffver.

Inkom Her Axell Baner, helsandes Senaten från H:s M:t Enckjedrottningen, och berättade dhet H:s M:t beklagar sigh inthet så handhaffd att vara som sigh bör. H:s M:t hade och inthet förmodat, att man skulle decurtera dhet framfarne Drottninger före H:s M:t nutet haffva, och begärer derföre, att som gärden inthet kan effterlåtas, H:s M:t tå på något annat sätt motte ihugkommas, sitt stånd att uthföra.

Feltherren: Vij äre skyllige att göra H:s M:t all trogen tilbörligh tjenst. Att H:s M:t anmoder oss om någre saker, som inthet i vår macht äre, dhet hoppes man att H:s M:t oss inthet förtäncker, uthan vår plicht emot H:s M:t Fröken obligerar oss att bliffva vidh sahl. K. M:tz breff. H. sahl. K. M:tz kärleek emot H:s M:t var och stoor nogh, och viste H. K. M:t bäst sjelff huru han här uthinnan skulle disponera. Sahl. Drottning Christina haffver opstucket till någre tunnor guld. Gudh giffve dhet hade bliffvit väl förvarat hvad hon effter sigh lembnade, så hade man nu hafft så mycket mindre behoff att göra så store speser.

Mentionerade så hvad resolution den Chur-Brandeburgische Gesandten der uthinnan haffver bekommit; och om H:s M:t dermed icke vill vara till fridz, så veet Gudh att vij inthet mehr kunne

272 göra. Och om vij något öffver Kongl. M:tz breff i så motto bortgoffvo, kunne till äventyrs en Konung komma som dhet casserade och läte oss sedan plichta der före.

Her Axell: H:s M:t var väl content när Her Erich Rynning och jagh finge H:s M:t resolutionen, men någre dagar der effter kom Pens här ifrån, tå H:s M:t åter begynte bliffva otåligh.

Feltherren: Thet är bäst låta H:s M:t vetta, huru sahl. Kong Johan, Kong Carl och H. sal. K. M:t haffve leffvat, och att så mycket haffver en Marskalck hafft, så mycket en adelman, så mycket en pijga. Hvarföre vill H:s M:t giffva sitt folck ett större deputat? Vill denne Marskalcken eller Hoffmästaren inthet bliffva, så är man inthet bunden vid dem; dhe kunne draga sin kooss. Och kan H:s M:t föga contentement der aff haffva, att H:s M:t giffver uth en hoop penninger åth sitt folck och ruinerar der igenom sin dotter och sigh sjelff.

Her Axell Baner: H:s M:t sade till migh, att med sahl. K. M:tz dödh är alt kålnat; då badh jagh H:s M:t inthet ville dhet tänckja eller troo, ty then som vill hitssa H:s M:t ihoop med Rådet, han är H:s M:tz förrädare. Ther med H:s M:t teegh och inthet svar der opå gaff.

Företoges någre referende saker ifrån den Dorpatische Hoffrätten.

Först en saak emellan Mårten Wulff och Bugislaf Rosen, angående 1,224 tynnor rogh, som Wulffven uthi tree skutor ville låta föra åth Rijga, men äre aff Rosen tagne till dhe fem skeps affladning, som tå effter spannemål till Finland kompne voro.

Wulff beroper sigh på Rijkzens Rådz tilstånd och passbreff, att han samma spannemål till Rijga föra motte. Bugislaf invänder här emot den commission han hade uthaff sahl. K. M:t, att inthet låta uthgå någon spannemål, för än Kongl. M:t der aff först hade sin nödtorfft.

General-Gouverneuren haffver sedan velat interponera sigh i denne saken, medan hon gick Kongl. M:t ann; men Mårten Wulff fordrar præcise betalning för spannemålen, såsom han galt opå den tijden, med dess interesse. Der emot Bugislaf allenast vill giffva fem Daler för tynnan, såsom hon är förd Cronan i räkning. Decurterar så för 1,670 tynnor rågh och 220 tynnor korn, Mårten Wulff näst tilförenne hade uthskeppat, uthi licent 2,000 Rdaler och fordrar ännu 560 Rdaler, som på samme licent restere.

Derföre Hoffrättens interrogatorium är, huru dhe skole förholla
273 sigh här uthinnan, medan den ene haffver gjordt effter Rijkzens

Rådz tilstånd, och den andra, nembligen Rosen, funderer sigh på Kongligit förbudh.

Oplästes dhe här till hörige documenta.

H. N:de Feltherren mente, Bugislaf Rosen är der frij före, medan han haffver regulerat sigh effter sal. K. M:tz breff, och hvar något skadestånd skall refunderes, så borde dhet skee aff Cronan.

Her Johan Skytte sade att Wulffen solliciterade länge hoos sahl. K. M:t här om, men kunde inthet nåådt.

Her Gabriel Gustaffsson: Att vij skole cassera sahl. K. M:tz breff vill inthet skicka sigh, uthan dhet moste sententieras emellan Cronan och Wulff; och haffver Bugislaus för denne actionen simpelt kunnat dömas frij, och Wulff att sökja sitt skadestånd annorstädes.

Her Johan Skytte: Dhe 560 Rdaler, som restere på licenten, kunne man fuller giffva effter, Wulffs erffvinger till recompense.

Her Gabriel Gustaffsson mente dhet samma, att man kunde remittera dhe 560 Rdaler som ännu restera för licenterne.

Feltherren: Han haffver varit en god Svensk, och är skäligt man något gratificerade hans hustru och barn.

Resolverades så, att der Mårten Wulffs arffvinger begäre vetta sitt skadestånd, då kunne dhe remitteras hijt. Interim skulle man dhetta giffva Hoffrätten till förklaring, att dhet är skäligt dhet Bugislaus Rosen dömes frij för Mårten Wulffs tiltaal, och att hoos Bugislaum ingen recompens kan sökjas, såsom den där haffver regulerat sigh effter sahl. K. M:tz breff. Men dhe 560 Rdaler, som Mårten Wulffs erffvinger ännu borde uthgiffva på licenten, vill man ex gratia haffva remitterat.

Thet andra Hoffrättens interrogatorium var uthi en saak emellan Bernt von Scharenberg och Polyxenam von Gilssen, angående ett godz, Meckzhoff benembdt, uthi Dorpts lähn beläget, som Scarenberg först haffver hafft sahl. Konung Carls breff oppå. Men sedan Polyxena sedermehra förverffvade sigh der opå sahl. K. M:tz confirmation, föregiffvandes att hon der till var arfftagin, och bägge 274
desse der öffver äre kompne till att agera för Hoffrätten, tå haffver Scharenberg pendente lite sökt nu mehre H. sahl. K. M:t, förskuttit der opå penninger, och så låtit giffva dhet sigh under bättre condition. Icke deste mindre är godzet dömbt ifrån Scharenberg, men sedan haffver Fiscalen på Crones vegner slagit sigh der uthi och vill vindicera Cronan thet godzet såsom en caduck, emedan Polyxenæ man Vallentin von Höffvelen är bliffvin affällig och tjänt Pålacken emot Sveriges Crono.

Feltherren: Hon är ingen arffvinge der till, och synes nogsampt klart vara, att när hon bad uth dhet godzet, haffver hon eij refererat att hennes man var en skelm och haffver låtit sigh bruka emot Sveriges Crono, till dess han äntligen bleff slagen vidh Wallhoff. Elljest haffver Scarenberg fått dhet godzet aff Konung Carl på dhe vilkor, att han var erffvinge der till, som och uthan något fundament är.

Her Gabriel Gustaffsson: Polyxena haffver luget sigh till sahl. Konungens breff, och Scarenberg haffver inthet affbijdat sententiam latam, uthan haffver pendente lite giffvit uth dhe 1,000 Rdaler, och hade Hoffrätten tillijka bort döma Konungens rätt emot Scarenberg och Polyxenam, oachtad dhet Scharenberg nu refererer sigh på sahl. K. M:tz gunst och sine uthlagde penninger.

Resolverades så här oppå, att ehuru väl uthi den saken tillförenne är dömbt, likväl medan Scharenberg haffver pendente lite förverffvadt sigh sahl. Kongl. M:tz confirmation på samme hoff, så skulle Hoffrätten fördenskuld taga den saken ännu en gång opp och först döma om Scharenberg haffver skaffat sigh den confirmationen obreptitie eller icke. Och sedan att dhe döme emellan Fiscum och Polyxenam von Gilssen, effter som laag och skääl kan vara lijkmätigt.

Skall skriffvas till alle Ståthollere, att dhe hemligen låta slå effter Vivallium och see till att kunna få honom vidh huffvudet.

[**Samma dag**] effter middagen klockan tu kommo åter tilsamman in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengts-
275 son, Her Johan Skytt, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Grefve Per Brahe, Her Carl Bonde, Her Axell Baner, Her Per Sparre.

Företogs dhet tredje interrogatorium uthi en saak emellan fru Heidwig Drolsshagen och Jost Taube angående någre godz, som haffve hört Luggenhuserne till, effter hvilkes dödh dheres syster haffver såldt dem åth denne fru Hedvig; hvilke Jost Taube icke deste mindre haffver bytt sigh till aff sahl. K. M:t såsom caducka.

Nu är Hoffrätten ex resolutione Werbensi art. 3 sigh emellan skilljachtigh om samma godz för rätt arffvegodz räknas kunne, och beder så om resolution der oppå, på dhet hvarken Fisco regio eller privatorum juribus här igenom må skee något præjudicium.

Oploses dhe breff oppå Luggenhusens godz åthskillige tijder giffne äre.

Her Johan Skytte: Fru Hedvig allegerar Harrisch och Wirrisch rätt, som Luggenhuserne der oppå inthet hafft haffve.

Feltherren: Godzen kunne på ingen annan condition förstås, än manläns rätt, och annorledes kunne Abtissan inthet sälljat.

Her Johan Skytte approberade dhet samma, att dhe moste vara lähngodz, ty 1. äre dhe sålde cum consensu superioris. 2. In jure feudali sumitur hæres semper pro masculo; elljest om the vore arffvegodz, hade consensus superioris inthet varit aff nöden.

Her Gabriel Gustaffsson: Thet är bäst man bliffver vidh sahl. Kongl. M:tz resolution, att dhe godz, som icke äre giffne på Harrisch och Wirrisch rätt, skole förståes att vara feuda masculina.

Resolverades så, att desse godz icke heller annorledes än sub feudo masculino räknas kunne, hvar igenom effter Luggenhusernes dödh dhe och Cronan tilfalne äre, doch hänne sin brudeskatt förbehollen, hvilken effter mätesmanna ordom aff Cronan skall erläggjas.

Dhet fjerde interrogatorium var uthi en saak emellan Her Ga- 276
briel Bengtsson och Gerdt von Lewenwalden, angående ett hoff, Hackus benembdt, som uthi dhe gamble tijder haffver varit vicarie godz, men sedan effter Muschowitische kriget är lagdt in under oeconomien i Dorpt; derföre Hoffrätten sigh förfråger, huru hollas skall med dem, som igenom Muschowitische kriget äre kompne ifrån sine godz och aldrig sedan bekommet dem i possession igen: 1. om dhe uthan special confirmation eller donation aff sahl. K. M:t eller och Konung Carll må fåå dem igen, när dhe på sådanne godz deducera dheres gamble rätt och prætension? 2. huru statueras skall, när förbemälte Kongl. M.M:ter haffve giffvit bene meritis aff oeconomie godzen något, och likväl confirmerat antiquis dominis dheres jura et possessiones generaliter vel specialiter? 3. huru hollas skall när commissorial domar oplägges, der igenom en eller annan erholles vidh förra possession eller och immitteres uthi dhe godz, på hvilke andre kunne haffva att prætendera?

Bleff sedan här om discurrerat.

Her Gabriel Gustaffsson: Sahl. K. M:tz resolution var, att hvilken sin rätt innan 20 åhr icke fulfölger, han skulle sedan haffva tappat sin jus in perpetuum. Så synes och, att denne Lewold sin tijdh skall haffva försuttidt.

Her Per Sparre: Then förre Lewold haffver inthet annat hafft här opå än jus patronatus, och igenom samme prætension vill denne nu bevijsa sin arffsrätt. Elljest haffve hans förfäder eller han aldrig hafft dhet i possession tempore Regis Stephani eller när K. Sigis-

mundus regerade öffver Sverige och Påland tillijka och fredligit väsende var.

Feltherren: Thet synes lijkt, att Lewolde, uthbedjandes samme godz, haffver icke en gång nämbdt, att dhet var Her Gabriel donerat. Mente så der hoos: Åhret hans arffvegodz, så kan han få thet igen; haffver dhet allenast varit vicarie godz, så kan han beholla jus patronatus der öffver, men haffver tå på ingen arffzrätt att prætendera.

Her Johan Skytte: Så vijda går saken contra Her Gabriel, att Hackus inthet finnes specifice satt uthi hans breff, uthan allenast denne solennis clausula finnes: *med alt hvad der till ligger.*

Resolverades så, man kunne inthet præscribera Hoffrätten modum, huru han döma skall, uthan dem skall påläggjas att säija här uthinnan dheres domb finaliter.

277 Sedan på dheres interrogatoria skall giffvas dem till resolution: 1. att med dem, som kunne haffva att prætendera på några godz, kompne ifrån dheres förfäder uthi dhe förre tijder, skall hollas effter den resolution sahl. K. M:t haffver giffvit den tijdh Rijga intogs, nembligen att dhe skulle innan en viss tijdh exhibera sine documenta; och kunne fördenskuld dhe, som icke tilförenne sin rätt anhängig gjordt haffve, nu ingen macht haffva till Hoffrätten att träda, med mindre sådant ex speciali gratia aff K. M:t effterlåtit och bevilljadt bliffver. Men hvad privati contra privatos haffva uthi dhet som Cronan icke tilförenne haffver giffvit åth andre, dhet kunne dhe judicialiter emot hvarannan uthföra. 2. När commissorial domar oplägges, der igenom en eller annan erholles i förra possession eller och immitteres uthi dhe godz, på hvilke andre haffva att prætendera, så skall man altid bliffva vidh sådanne commissorial domar tanquam re judicata, medh mindre Hoffrätten special befalning får aff Kongl. M:t eller Regeringen sådanne domar att öffversee och på nytt i dem att decretera.

Skall och befallas Hoffrätten, att när dhe offtare behöffve resolution i några saker, skall han der jämpte sända sin mening och rationes in utramque partem.

Den 5 Decembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Grefve Per Brahe, Her Per Sparre.

Togs Johan Boltes revision före, och oplästes först domen, hvilken tvenne fundament hade att grunda sigh oppå: 1. att han,

Bolte, haffver contumaciter bliffvit uthe in termino peremptorio; 2. att godzet Ladow är aff honom male obtentum et quæsitum.

The velborne Herrar resolverade, att emedan vid sådanne revisioner plägar vara brukelig att haffva ett extract aff acterne, så och rationes hvar opå domen sigh funderar, ty moste och dhet samma med tagas i acht.

Begärtes så aff Her Per Sparre, han ville extrahera desse acta således att man först sätter statum causæ, sedan rationes pro et contra, och ultimo hvad skääl domen sigh grunder opå.

Resolverades sedan på några puncter, som Her Per Sparre oppå 278
Hoffrättens vegner inlade, nembligen: 1. Att terminus revisionis skall vara på åhr och dagh, och hvilken honom i medler tijdh icke fulfölljer, skall vara den förlustig. 2. Med creditoribus hypothecariis bliffver man simpliciter vidh den resolution sahl. K. M:t i Werben anno 1631 giffvit haffver. 3. In puncto salvi conductus för mandråpare skall hollas effter Sveriges lagh, att dhe njuta leigd till och ifrån ting. 4. Huruledes med bötherne hollas skall, när condemnatus dem inthet förmå att uthgiffva, vill H:s M:t sig framdeles förklara. I medler tijdh kan Hoffrätten sigh effter Sveriges lag regulera. 5. Med omkostnaden på missdädare skall effter Sveriges lagh hollet bliffva. 6. När commissorial domar oplägges, skall vedh dem ut re judicata altid förbliffva, med mindre Hoffrätten special befalning ifrån H:s M:t bekommer, sådanne domar att öffversee och på nytt i dem att decretera. 7. Officianterne der i Hoffrätten skole icke mindre än alle andre dheres löhn uthi sölffvermynt bekomma.

Inkom Her Åke Axelsson från Hoffrätten och gjorde relation, att Directorerne vräkja vittnen.

Her Gabriel Gustaffsson: När vij vore nedre i Cammaren, disputerade Cabeliow på dhet högste att ingen fahra var med seglationen på Spanien, och der någon fara voro, hade hans Factor en barcker bestält, som skulle skeppen här om avisera, och då kunne dhe gå åth Straten. Men Vallentin Nilsson var något emot Cabeliow.

Feltherren: Cabeliow kom in och med en hoop breff remonstrerade dhet Duca de Medina och några från Antwerpen ville vara med dem i compagnie. Då varnade jagh Directorerne, dhe skulle see sigh väl före, medan Konungen förmedelst sine victorieuse progresser i Tyskland kommer så när i hoop med Spanien. Och är ju propria confessio hoos Directorerne, att vij haffve varit der emot.

Her Gabriel Gustaffsson meente, ville dhe vräkja vittnen, så moste dhe haffva skääl.

Feltherren: Hvarföre haffva the tagit en landlöpare till köpman, och hvarföre sistera dhe honom icke till rätta, ty dhe finge ju senast dilation till Michaelis?

Her Åke Axelsson sade, dhet Assessorerne mente, att man skulle först döma emellan Rådet och Directorerne.

Dhe velborne Herrar svarade, att eo eventu moste Rådet först emot dem agera particulariter.

279 Her Axell Baner begärte kunna få affskeed att draga tilbakar åth Nyköping; gaff så tilkänna med dhet samma, att H:s M:t Enckjedrottningen vill haffva en præsent för Brandeburgische Gesandten.

Honom loffvades affskeed; uthi dhet andre önskade Senaten att H:s M:t ville sjelff spara något, så kunne något vara i förråd att giffva. Her Rijkz-Cantzlern haffver der uthe betalt gäld på H:s M:tz vegner för 180 Rdaler, doch icke deste minder mentes att man kunne giffva H:s M:t en guldkädh om 200 Cronor till att förähra Gesandten, och begärtes Her Axell ville der om afftala med Her Claes Flemming.

Den 6 Decembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rikz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Per Sparre.

Oplästes en replica, som den Chur-Brandeburgische Gesandten von Pfuel hade författadt öffver den declaration honom förledne 2 Decembris giffvin bleff.

Senaten förtröte desse hans otilbörlige procedurer högt, och mente att sahl. K. M:t var inthet skyllig att capitulera med Pommern, med[an] H. K. M:t togh dhet jure belli från fienden; föruthan dhet corrumperer han tacite sahl. K. M:tz höge merita och vill på dem sättja all invidien.

Resolverade så att giffva honom korteligen till svar, att H:s K. M:t förundrar sigh, dhet han præter morem Legatorum icke haffver låtit sigh nöija med dhet svar honom är giffvit, medan H:s K. M:t enkannerligen haffver seedt oppå hvad som för denne tijdh haffver kunnat skee. Icke heller tror H:s K. M:t honom här om haffva någon befalning aff sin Herre, uppå sådant sätt att procedera. Dess emellan tager H:s K. M:t denne skrifften med protestation emot, och att H:s K. M:t framdeles vill vijsa dess contenta aldeles uthan något fundament att vara. Och mentes att Her Axell Baner skulle insinuera honom detta i Nyköping.

Discurrerades något om H:s M:tz Enckjedrottningens liffgeding i gemen, så och hvad svar oppå H:s M:tz handebreff giffvas skulle.

Her Gabriel Gustaffsson förmälte, att Churfursten aff Brandenburg badh dhet vij vele effterkomma liffgedingsbreffvet, der opå han och Her Soop svarade, att sahl. K. M:t haffver giffvit H:s M:t
lijffgeding, medan H. M:t leffde, först i Östergöthland; sedan mu- 280
terade H. K. M:t dhet effter Drottning Christines dödh, och är inthet tviffvel, dhet H. K. M:t ju ville så försörja H:s M:t, som en Drottning kunde leffva uthaff. Men H. Churf. Durchl. viste Hennes M:tz liberalitet, derföre om liffgedinget icke väl förestådt varder, skall dhet omögeligen kunna tilräckja. Tå badh Churfursten att vij ville haffva ett vakande öga på Hennes M:t och see hänne till dhet bästa.

Her Axell Baner hölt vara nödigt, att två eller tree aff Senaten taga sigh före att administrera H:s M:tz saker.

Her Gabriel Gustaffsson: Dhet kan och vara gott att vij alle draga tilhopa en gång till Nyköping och vijsa huru alt hänger tillhopa och råda H:s M:t till dhet bästa.

Feltherren: Gudh giffve H:s M:t ville låta råda sigh, och hvadh är H:s M:t der med tjent, att man skall mycket giffva uth, när dhet eij kommer till H:s M:tz nytto, uthan andre oförtjänte personer bekomma dhet sin kooss.

Her Gabriel Gustaffsson: Vij vele bliffva vidh sahl. K. M:tz giffne liffgedingsbreff, att H:s M:t oförkortat skall bekomma hvad der i förmäles. Och vore gott H:s M:t ville betänckja, att dhet eij står i vår macht att giffva mehre, och eij thåler eller dhet Rijkzens stat. Elljest är H:s M:t bäst tjent, när vij kunne conservera H:s M:t och dess dotter.

Her Claes Flemming: En månad för än sahl. K. M:t sidste gången drog uth, sade H. K. M:t till migh: För all den troheet I till migh haffve hafft, förmaner edre stalbröder och görer dhet samma sjelff, att I see min hustru före, att hon eij leffver migh, sig sjelff och eder till vahnheder. Och slöt så vara nyttigt, man tager sigh H:s M:tz saker an.

Her Gabriel Gustaffsson refererade, att han i Wolgast discurrerade med Hennes M:t, dhet sahl. Drottning Christina haffver leefft effter sigh en stoor hoop penninger.

Der opå Hennes M:t svarade, att Drottning Chirstin hade nogh när sahl. Konung Carll dogh.

Der opå han replicerade, om H:s M:t alt hade gömt, skulle H:s M:t vara mycket rijkare än Drottning Chirstin. Rådde så att

H:s M:t ville bruka Svenske män uthi sin tjenst, ty dhe haffva väl tjänt sahl. Kongl. M:t och skole gärna göra dhet samma H:s M:t.
281 Och kunne H:s M:t sökja sigh sjelff uth tvenne aff Rijkzens Rådh, dem H:s M:t för sine Rådh med bruka kunne. Hvilket H:s M:t sigh tå alt lätt väl behaga. Mente så att Her Axell Baner skulle ännu råda H:s M:t till dhet samma.

Her Axell Baner önskade som dhe andre velborne Herrar, att H:s M:t ville låta råda sigh. Berättade dhet H:s M:t haffver nyligen sagt till honom i Nyköping desse orden: Migh är sagdt, att när Konungen dör, skulle jagh och min dotter med en hvijt ståck och hundebröd gåå der ifrån. Der opå Her Axell svarade, att den som dhet sagdt haffver, haffver luget som en förrädersch menniskja. och vill then inthet H:s M:t väl som sådant säger. Der med H:s M:t gick sin kooss från honom.

Bleff sedan resolverat oppå H:s M:tz handbreff skriffvit till Senaten: 1. Om store gärden, så ville dhe velborne Herrar inthet heller önska, än att uthi dheres macht och förmögenheet vore, den samme H:s M:t att cedera. Men effter dhen med flere krijgshjelper uthi Heuratz-notullen finnes vara exciperad från dhe ordinarie liffgedingsränttorne; altså vele dhe underdånigst förmoda, att H:s M:t dem inthet tilräknar hvad Cronans rättigheet i så motto icke kan tåhla, och för posteriteten är oförsvarligit. Elljest, att Drottning Christina något aff Landtugsgärden nutet haffver, är på annat sätt eij skeedt, uthan till vederlag för dhe store penninge summor, H:s M:t till Cronan esomofftast förstreckt haffver. 2. Svartzjö anlangande, önskar Rijkzens Rådh inthet heller, än att dhe den ringeste bookstaff hade, att dhet aff sahl. K. M:t åth H:s M:t i dess liffztijdh vore förährat, föruthan hvilken dhe eij mechtige äre något häruthinnan att göra, uthan moste tänckja framdeles till att försvara. Så är och thet huset allena här under Slottet, som H:s M:t Fröken vidh dess myndige åhr kan vara opå. Elljest skall H:s M:t stå fritt och öpedt, när H:s M:t så behagar, till sitt plaisijr der på att vistas. 3. Taxen på liffgedingsränttan haffver sahl. K. M:t sjelff således gjordt, effter som med prijset på ränttorne den tijden och så öffver hela rijket igenom är hollet. 4. Husen i liffgedinget vill man gärna låta försörja med hussgerådh effter liffgedingsbreffvetz lydelse, och så vijda närvahrande rijkzens stat dhet tåhla kan, allenast bedja Rijkzens Rådh, att H:s M:t täckes beqväma sigh tijderne, anseendes
282 att så H:s M:tz egen som dess elskelige k. dotters säkerheet med rijkedz välstånd ouplössligen är sammanknippad och består der uthi egentligen, att Cronan på sine medell eij må förblottas, uthan der

något fiendtligit påkomme, man då något må haffva i förrådh, H:s M:t sampt dess elskelige käre dotter och fäderneslandet der med att försvara. 5. Hvad som uthi liffgedinget haffver varit behollet den tijdh denne Heuratz-notullen gjordes, skall H:s M:t uthan affkortning inrymbt bliffva, och skole dhe som godzen affträda annorstädes vederlag igen bekomma. 6. Dhe 10,000 Rdaler, på hvilke sahl. K. M:t haffver giffvit sahl. Churfurstinnan aff Brandenburg sin förskriffning, skole tillijka med interesset H:s M:t med snareste richtigt betalte bliffva.

Bleff beslutit att detta alt skulle författas i form aff en öpen resolution, och igenom Her Axell Baner och Her Erich Rynning föredragas H:s M:t Enckjedrottningen.

Her Matthies Soop gaff tilkänna, huruledes han haffver bytt sigh en gårdh till i liffgedinget och giffvit derföre igen ett godz vidh Kopperberget. Och begärte der opå confirmation.

Her Flemming svarade, om H:s M:t ville taga vederlagh derföre, så kunne dhet ingen skada vara för Cronan.

Her Axell Baner valedicerade. Och begärtes aff honom han ville helssa D.D. M.M:tter och excusera hoos H:s M:t Enckjedrottningen, dhet man icke kan effterkomma H:s M:tz begäran i alt, att dhet icke skeer aff ovillja, uthan att dhe moste göra som framdeles kan vara försvarligit, dhet H:s M:t fördenskuld icke med onåder ville uptaga. Sedan begärtes, att han ville bedja H:s M:t, att H:s M:t nådigst icke täckes sättja tro till en hoop onde menniskjors rapporter, uthan han ville remonstrera H:s M:t, att när fäderneslandet går väl, så går H:s M:t och väl i lijka motto.

Her Axell loffvade sådant att effterkomma, och togh så sitt affskeedh.

[**Samma dag**] effter middagen klockan tu komme tilsamman in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming Her Matthies Soop, Her Per Sparre.

Resolverades på åthskillige supplicationer.

Den 7 Decembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz- 283
Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Per Sparre.

Continuerades med resolutionen på dhe puncter Her Per Sparre några dagar tilförenne hade inlagdt, nembligen til den 8 puncten,

att den gäld, som Hoffrätten anno 1631 haffver gjort till att affärda någre aff dheres medell uth till sahl. K. M:t, må betalas ex publico, doch så att richtige räkninger inlägges på hvad till samma reesa kan användt vara. 9. Att Assessorerne uthi bemälte Hoffrätt jämpte dheres löhn med caduck godz må bliffva beneficerade, der om skall giffvas beskeed uthi Räkninge-Cammaren. 10. Thet husedt till justiciens öffning i Dorpt effterlåtes att må köpas för ett skäligt värde, dhet man sedan med reda penninger eller ödesgodz vill låta betala. 11. Greffvinnan aff Thurn kan inthet mehr än andre uthi den districten exciperas sine protocolla och rättegångs-acta der uthi Hoffrätten att inleffrera. 12. Belangande ratificationem sententiæ och hvarest den sökjas skall, när soldaterne, som i garnisonerne liggja, för dheres brott till döden dömbde bliffva, så skall, när en Öffverofficerer i något som döden värdt är delinqverer, resolutionen sökjas hooss H:s M:t, med mindre en general Feltherre eller och Feltmarskalck der i landet vistas, då executionen tillijka strax skee kan; men med Underofficererne så väl som med dhe gemene soldater skall under regementen procederas effter Krijgzarticklerne.

Oploses åtskillige breff och adviser från Fegræo och flere Correspondenter ankompne.

Togs Johan Boltes revision före, och oplästes ett extract som var gjordt öffver acterne.

Inkallades Bolte, och bleff honom förehollet aff Hans Nåde Feltherren, emedan han haffver föregiffvit sigh genom Commissorial-Rätten först haffva varit invijster i godzet, så skulle han läta see den domen; elljest dhet han allegerar Her Carl Carlsson, så haffver han aldrig någon Commissorial-Rätt i Liffland hollit.

Bolte beropade sigh der opå, som skulle han aff blott gunst och nåde fått dhet godzet aff sahl. K. M:t. Togh der medh affträdh.

---

284 **Den 11 Decembris** [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop.

Oplästes ett breff från Her Axell Baner.

Continuerades med Hanss Boltes revision, och bleff resten aff acterne opläsin.

Feltherren: Thet synes nogh att hans fundamentum är falskt, der han säger sigh haffva hafft en Commissorial-Rätts invissning uthi godzet, dhet han inthet haffver kunnat bevijsa.

Her Flemming: Acterne giffva till förstå, dhet Hans Bolte haffver dolose fåt breffvet, medan han ingen commissorial immission hade. 2:o. Så haffver och Feltherrens breff allenast varit en salva guardie.

Her Gabriel Gustaffsson mente, oansedt alle rationes löpa honom emot, kunde man likväl see igenom hans skrifft den han löper med, oansedt fundamented deraff må bliffva vidh sitt värdhe.

Inkallades Bolthe och Jöran Lillie, och gaffs honom tilkünna aff H. N:de Feltherren, att man haffver seedt dhe passerade acta i Hoffrätten igenom, och man billigt borde bliffva der vidh; doch, till bättre information, vill man see den skrifft och deduction han kan haffva att inläggja.

Johan Bolte sade, att sahl. K. M:tz consens haffver varit att honom den immissionen giffvas skulle. Besvärade sigh, som skulle han vara condemnerat 3 veckur ante terminum.

Jöran Lillie remonstrerade contrarium, sade dhet vara notorium, att han drögde den ene veckun effter den andra och hade ingen immission. Man hade och satt honom terminum in prima juridica, den han inthet observerade, uthan bleff contumaciter uthe.

Her Gabriel Gustaffsson frägade om the haffve något agerat de fructibus perceptis.

Bolthe nekade.

The togo der med affträdh.

Oplästes så hans inlagde deduction.

Her Gabriel Gustafsson: Honom bleff satt en terminus in prima juridica, sedan renoverade dhe honom samme terminum på nytt. Elljest, hade dhet stådt i sahl. K. M:tz breff, att H. K. M:t giffver honom dhet aff gunst och nåde, så och för sine försträckninger, så kunne dhet vara en ting för sigh. Så går och domen icke allenast på contumaciam, uthan haffver och andre fundamenta. 285

Feltherren: Han säger sigh ingen annan commissorial immision haffva, uthan Rijkz-Ammiralens. Och Her Carl haffver blott uthur sin cammar giffvit honom den immissionen.

Voterades:

Her Matthies Soop: Emedan han haffver orätt berättadt och sagt sigh haffva Commissorial-Rättens immission, den han inthet haffver, bör dhet inthet unnas honom, uthan bliffver der uthinnan vidh Hoffrättens domb.

Her Claes Flemming var vidh samma mening.

Her Gabriel Gustaffsson: Hanss rätt förorsakes aff en pantskilling, den han ännu icke haffver bevijst. Her Carls immission,

den kan inthet hjelpa honom, medan then icke är giffven judicialiter, uthan certa conditione. Sahl. K. M:tz confirmation refererer sigh på commissorial immissionen och hans merita; immissionen är uthan fundament, hans merita äre inge: derföre synes att han haffver dhet godzet expracticerat dolose et mala fide. Doch bör ännu cognosceras om hans pantskilling och hvad han nutet haffver, och possidere dhet till dess han bliffver betalt.

Her Johan Skytte: Jagh seer Hoffrättens domb grunda sigh der opå, att han inthet haffver hafft någon Commissorial-Rätts immission. Uthan tviffvel kan han haffva hafft i sinnet att begärat på arffsrätt när han drogh till sahl. K. M:t. Men såsom Kongl. M:tz breff lyder, så kan han ingen rätt haffva till dhet godzet. Doch kan man befalla honom ännu att deducera jus sui pignoris i Hoffrätten.

Her Gabriel Bengtsson: Hoffrättzdomen är rättvijs, allenast uthföre han ännu jus pignoris, och haffver han mehra nutet än hans pant är, tå restituere dhet igen.

Rijkz-Ammiralen: Thet är säkert nogh, att han på orätt berättelse haffver fått breffvet; doch synes betänckeligit att döma honom der ifrån, emedan han aff Gouverneuren Her Svante Baner är immitterat der uthi, sedan han hade fått sahl. Kongl. M:tz breff. Han skulle bättre haffva scruterat, för än immissionen skedde. Sedan beroper han sigh icke allenast på pant, uthan och på förstreckninger. Derföre kan Hoffrätten inqvirera om något aff honom är förstreckt och igen betalt. Finnes dhet vara recompenserat honom, då moste han gå ifrån godzet.

286 Feltherren: I approbere Hoffrättens domb, att hans breff genom falsk fundament är uthpracticerat; thet samma menar ochså jagh, aff dhe skääl tilförenne äre ihugkompne. Doch emedan han sigh beroper opå någre försträckninger, derföre om sådane eij äre betalte, bör honom them njuta tillgodo. Om han sin saak rätt hade fört an, kunne fuller uthan tviffvel sahl. Kongl. M:t haffva giffvit honom thet. Men effter dhet ordet *commissorial* är falskt, så kan han inthet njutat, uthan Hoffrätten moste döma om hans pantskilling och förstreckninger; dess emellan kan man låta honom beholla godzet, att han bliffver betalt, och sedan skall dhet falla till Cronan.

Colligerades så dhe velborne Herrers vota, att bemälte godz bör falla Cronan till, emedan Bolte ingen Commissorial-Rätts immission haffver kunnat bevijsa, oppå hvilken sahl. Kongl. M:tz confirmation sigh funderar. Doch skall Hoffrätten ännu judicera om hans panträttigheet och hvad förstreckninger Bolte haffver gjordt

till Cronan; så och huru mycket han ther emot aff samma godz haffver nutit. I medler tijdh skall han njuta godzet in till dess han bliffver betalt, och sedan falle thet under Cronan.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu föreskreffne velborne Herrar.

Oplästes och reviderades Mandaten, som skole publiceras om mynted och skjutzfärderne.

Den 12 Decembris [**1633**] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie, Her Åke Tott, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

Oplästes ett breff från Ransaknings-Commissarierne i Götheborg; item Mandatet om gäst- och skjutzning, som skall publiceras.

Bleff sedan om kopparen discurrerat.

Her Flemming: Vår intention haffver alt här till varit att 287
söka uthvägar huru man må bliffva kopparen qvitt. Talte så om Cronones depositerade koppar i Holland, att när interesset affdrages, haffver man inthet så mycket för honom som förste inköpet haffver varit; likväl att liberera Cronan från dhet besvärlige interesse, som hon nu är belastad med, vore gott man kunde bliffva honom qvitt för ett civilt prijss. Och detta så mycket bättre att facilitera, kunne man draga General-Staterne med i köpet, att dhe taga en qvantitet kopper uthi dheres betalning. Sammaledes kunde man handla med Trippen, effter han haffver för 40,000 Rdaler vapn förstreckt, att han togo med en summa. I lijka motto kunde creditorerne i Hamburg och Lübech på samma sätt handterade bliffva. Sedan resterer förra Kopper-Compagniet, hvilkes participanter ochså fuller moste betalas. När nu kopparen uthi så monges händer kommer, bliffver en kladda, hvilken endels kunde vara god för Cronan. Dy see dhe i Norge att medh vår koppar kladdas, då läre dheres kopperbruk förfalla aff sigh sjelff. Skall man och kladda, så är bättre att dhet skeer aff privatis än uthaff Cronan. Sedan till att kunna debitera kopparen, vore ett medium om dhet skedde genom compagnie eller almän handell. Compagniet skall neplig kunna oprättas för denne kladdan, och posito dhet oprättades, skulle dhet inthet länge kunna bestå eller holla kopparen. Ty första inköpet vill vara 30 Rdaler för Skeppundet, sedan 10 Rdaler i tull, der

näst uthi gahrmakerij, foor- och frachtlön 5 Rdaler på Skeppundet, hvilke 45 Rdaler compagniet inthet skall kunna få igen uthi Holland.

Mente så discursvijs, om alle i gemen efflerlåtes att handla vid Kopperberget, då skulle dhet mycket bättre kunna fourneras och underhollas.

Her Gabriel Bengtsson: Kommer kopperköpet en gång uthur Cronones händer, tå är till befahra man kan dhet så lätteligen igen inthet recuperera.

Feltherren: Skall och något compagnie bliffva här uthi rijket, då lärer dhet inthet väl kunna gå för sigh, uthan ett compagnie med bliffver der uthe.

Her Flemming approberade thet samma. Om man finge ett
288 compagnie der uthe som togo emot kopparen här hemma för 50 Rdaler Skeppundet, der med kunne man holla dem andre kopperbergzbruken neder, att dhe inthet skole kunna excoleras.

Feltherren: Ville dhe giffva 55 Rdaler, så kunne inthet betänckjande vara att contrahera med dem der öffver.

Oplästes H. Excell. Rijkz-Cantzlerns consilium der öffver författadt. Item åthskillige breff aff H. Excell. om kopperväsendet hijt skreffne.

Inkom Cammer-Råd Conradt Falckenberg, och vardt med honom communicerat hvad medell man finner nyttige till kopparens debiterande, såsom om ett compagnie här hemma oprättas kunde och ett der uthe.

Falckenberg befruchtade ingen finnas i Holland, som någon sådan contract skulle ingå vela, ty dhe fruchta för mycken kopper att skola ännu här i landet vara.

Feltherren: Vij låte den debitera som der uthe ligger och försäkra dem, att uthi tilkommande åhr skall eij mehre än 6,000 Skeppund koppar sälljas. Sedan vele vij uthloffva att ingen menniskja skall få någon koppar uthan desse, och kunne sättjas fem eller sex åhr, att ingen annan i medler tijdh der med skall få handla.

Falckenberg: Myckenheten i koppar haffver merckeligen förökt sigh.

Feltherren: Erich Larsson menar att Achen allena skall kunna consummera till 9,000 Skeppund åhrligen.

Her Gabriel Gustaffsson: Kopparen kan inthet liggja; kan dhet eij gå på ett sätt, så moste dhet gå på ett annat sätt.

Feltherren mente dhet samma, och man moste likväl opå någon orth der med stanna.

Her Flemming: Tå moste man accordera med Staterne, Tripperne och dhe andre, som kopparen haffve in deposito. Och dhet moste på alle rum tillijka och på en vecku practiceres, att den ene den andre härom icke något kan avisera.

Feltherren frägade om man skulle kunna sända Erich att betala interessen der uthe, och säija att kopparen skall inthet slåes löös.

Falckenberg: Thet skulle vara till Trippens eget behag och villje.

Her Flemming: Vij moste see till huru vår koppar allena kan 289
bliffva gängze i verlden, och dhet moste skee hooss Staterne igenom civilt prijss. Deducerade så hvad nytto der aff kunne föllja, om kopperhandelen bleffve almän och bergzlagen goffves lööss. Man kunne haffva 100,000 Rdalers inkompst aff tullen och betala 60,000 Rdalers interesse, som nu åhrligen moste contribueras; sedan kunne Cronones undersåthere med haffva der aff good nytto.

Föreslogs så Falckenberg, om han icke ville draga dijt uth här om att beställa.

Falckenberg svarade, han kunde inthet sigh dhet oppåtaga, ty han lärer komma med skam heem igen; viste nogsampt hvad orichtigheter der uthe äre, och der honom bliffver pålagdt, tilbjuder han sigh att säija, hurudanna processer der uthe holdne äre.

Her Flemming: Fundamented är att vij först skaffa sin kooss dhe 60,000 Rdalers interesse som Cronan nu är med graverat.

Och mentes vara bäst att beediga Erich Larsson, och desse sakerne sedan committera uthi hans dexteritet och troheet. Doch skulle dhet extremum med Kopperbergetz löössgiffvande hollas secret för Erich Larsson.

Elljest till dhe andre förslagen skulle Her Claes Flemming och Her Carll Bonde göra introitum och discurrera med Erich Larsson ther om uthi Cammaren.

Discurrerades om Marskalcken Creilssheimb, att emedan man förnimmer hans olägenheter till att kunna här något länge fördröija, så haffver man och nu icke heller velat holla honom här länge oppe, uthan effter som sahl. K. M:tz begraffning är opskutin till Junij månad, så kan han väl bliffva dimitterad, och afftaltes med Her Tott att samma resolution han honom insinuera ville.

Oplästes och affsades revisionsdomen emellan Fiscum regium och Hanss Bolte öffver dhet godset Lodenhoff.

Bleffve åthskillige breff underskreffne.

Resolverades att man skulle låta Marcus Steenman reesa till Ryssland och igenom honom sollicitera hooss Storfursten om frij

290 spannemåls opköpande uthi hans land, hvilket, om för ingen annan orsak skuld, likväl derföre kunne vara nyttigt, att man continue bliffver i possessionen aff samma spannemålshandell.

Den 13 Decembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop.

Inkallades Ståthollaren Knut Posse och vart med honom afftalt om Jönåkra och Hölbo häraders supplicationer; synnerligen emedan dhe sigh besväre öffver sölffvermynted, så skulle han remonstrera dem att almogen sjelff haffver sådant begärat uppå rijkzdagen, så haffver man och derföre dhet slå låtit, hälst emedan Cronan med dhet andra förra mynted mycket förnär skedde. The kunne icke heller med skääl så stoort der uthi haffva att säija, ty när dhe sällja en höna eller föra ett lass veed till staden, kunne dhe få så mycket derföre, att dhe betale både Lagmans- och Häredzhöffdingepenninger.

Knut Posse. Han hade dem detta nogsampt remonstrerat; giffve och sigh fuller der med tilfredz. Sade så dheres största besvär vara om veden dhe extraordinarie moste framköra till Nyköping.

Her Gabriel Gustaffsson: Undantagandes D.D. M.M:ters Frökens och Enckjedrottningens gemacher, så borde man på dhe andre logementerne göra en viss ordning huru monge bördor till dem dageligen bäras skulle; sedan dhet onyttige partijet, som på slottet inthet behöffve att logera, skulle man icke heller någon veed låta bekomma.

Taltes sedan om skjutzfärderne, och att Knut Posse skulle haffva en skriffvare hooss Ländzmannen uthi Gärna sochn och en i Lunda sochn som registrerar alle pass, att man kan sedan see hvilke dhe äre som så monge pass i landet uthgiffve, då sedan något behörligit medium här emot må kunna vara att optänckja.

291 Remitterades så Knut Posse medh dhe öffrige almogens besvärspuncter till Räkne-Cammaren, att conferera med Cammer-Rådhet der öffver.

Feltherren berättade om Marskalcken Creilzheimb, dhet han haffver varit hooss honom och sagt sigh hoppas inthet bliffva till ondo uptagit, dhet han behöffver taga här ifrån sitt affskeed, medan han i Tyska väsendet haffver stoort interesse, och sahl. Kongl. M:tz begraffning ännu inthet skeer så hastigt; ther opå H. Excell. svarade, dhet honom här uthinnan inthet kunne vara till förtänckja: man ville och see till att göra honom contentement uthi alt dhet

som kan vara görligit. Mente så, man skulle med snareste med honom, Marskalcken, der om tala.

Bleff sedan om kopparen discurrerat, och hvad förslagh Erich Larsson der öffver haar gjordt uthi Räkne-Cammaren, ibland andre och detta var, att man skulle leffrera kopparen in deposito och sedan sällja der aff för en civil prijss.

På hvilket Her Flemming strax haffver remonstrerat honom inconveniencen och äntligen hollit honom före bäst att vara, innan saken i Holland till något slut kommer, att han droge till Her Rijkz-Cantzlern, att förnimma huru vijda allaredo der uthinnan kan vara passerat, och på hvad sätt H. Excell. menar honom fogeligst kunna stå till debitera; der medh Erich Larsson tå sin reesa åth Holland fortsättja kunde.

Her Gabriel Gustaffsson: Om rätt skall procederas, moste han föregiffva sigh i sine privat saker vela reesa åth Franckrijket och kan en passant uthi Lübech och Hamburg låta förstå, dhet han ingen beskeed haffver om kopparen, annorledes än att han skall bliffva in deposito som tilförende. Men så är nu förnembste frågan, hurudan commission man Erich Larsson här ifrån skall giffva.

Her Claes Flemming: Han begärer vetta hvad som ytterste prijset skall vara på kopparen, och hvad han sedan högre kan bringa honom uth, thet vill han inthet spara. Haffver och sagt, om vij sättje Skeppundet på 50 Rdaler, då skole alle andre bruk både i Norige och flerestädes der igenom komma till att stanna. Hölt så före, dhet Senatens yttersta intention bör inthet optäckjas Erich Larsson, uthan allena att han söker betala Trippen och dhe andre 292
creditorerne med den koppar, dhe haffva händer emellan, och sedan att han vinlägger sigh till att opträtta ett compagnie. Skall dhet och kladdas, så ähret bäst dhet skeer aff dem, och kan Cronan tå med reputation gå denne lasten qvitt.

Feltherren: Kunne vij med kopparen betala Cronones gäld både in- och uthrijkes, skulle fuller dhet inthet vara illa gjordt. Mentes så att fleres vota reqvireres, hurudan Erich Larssons commission skall vara. Greff Per är fuller nu frånvarande, men så haffver han med händer och fötter rådt der till; sammaledes och Her Per Baner. Allenast haffver varit considerabelt, man skulle der uthinnan så förfahra, att Her Rijkz-Cantzlern uthi sine desseigner der igenom icke hindrades.

Bleff sedan gott funnet till att votera.

Feltherren: Effter inge medell äre att underholla Kopperberget, låta Kongl. M:tz sahl. lijk prydeligen komma till graffven, för-

sörja garnisonerne vidh Tyske sjökanten, så och till monge andre nödige uthgiffter, som göras moste, med mindre kopparen kan bliffva debiterad; Rijkz-Cantzlern så väl som vij haffve och ther opå arbetat heela åhret, och hafft tämmelig hopp der uthinnan något fruchtbarligen att kunna förrätta; nu desprererar Loijs De Geer der om, och är hooss ränttenärerne der uthinnan inthet till göra; så skriffver och Rijkz-Cantzlern oss till, att vij vele sökja uthvägar till att bliffva aff med kopparen: derföre så frampt han icke skall consumera oss, och staten der med gå öffver ända, ty är nödigt giffva Erich Larsson i commission att bringa honom sin kooss. Med modo der uthinnan skall bliffva besvärligast, ty kommer i roop, att Erich der om haffver i commission, då skall kopparen löpa neder. Och kan heller vara bättre, han säger sigh ingen commission der om att haffva, och doch subtiliter söker ett compagnie att bringa på bahnen, som uthi ett gross tager emot all den koppar der uthe ligger. Skall och kopparen anslåes creditorerne, kan man fuller giffva honom i commission, under hvad prijss dhet ringast skee kan; hvad han
293 högre thet driffver, får man sedan sij hans redeligheet. Går och inthetdera foort, så vele vij inthet säija honom, huru kopperhandelen sedan skall driffvas, uthan honom ju förr ju heller der opå låta ställa i vercket.

Rijkz-Ammiralen: Thet är fast besvärligen för staten att kopparen, den bäste rijkzens inkompst, så länge stilla ligger; derföre vore bäst, att Erich Larsson giffves en sådan commission, som Feltherren nu haffver sagt; och kan dhet icke angå, att man då giffver handelen vidh Kopperberget lööss.

Feltherren: Thet är extremum, som han inthet moste vetta uthaff.

Rijkz-Ammiralen: Vij moste och inthet låta förmerckja oss, att vij dhet ringeste mistroende till honom bäre.

Her Gabriel Bengtsson: Ju förr att vij med reputation kunne bliffva aff med kopparen, ju bättre thet är, ty han ligger dödh här hemma, och moste man tänckja huru Berget må kunna hollas vidh macht, och flere olägenheter remedieras, som dageligen här igenom anväxa. Slöt så man skulle giffva Erich Larsson i commission att kunna kopparen på förmält sätt debitera. Kan der med icke gå för sigh, tå moste man gripa till extremum.

Her Johan Skytte: Orsakerne äre nogsampt ventilerade hvarföre kopparen bör distraheras. Vij vele låta merckja oss, att vij äre Erich mycket väl affectionerade; haffver han peccerat, kan man sij öffver med honom; hvar och icke, kan man låta honom sin än-

skylning njuta till godo. För denne gång synes bäst att ställa i hans discretion till att slå alle tjenlige media före, och vij giffva sedan commissionen på hvad som drägeligest kan vara.

Her Gabriel Gustaffsson. Han ville inthet opreppa necessiteten till att sällja kopparen, medan then nogsampt är kunnig och ventilerad. Hölt bäst om Erich pålades att kunna fullgöra den contract, som Rijkz-Cantzlern haffver velat sluta medh Loijs De Geer. Kan dhet icke gå för sigh, att han tå söker till att betala Cronones gäld, och ju söker effter ett compagnie som emot togo, om icke all kopparen, doch något åhrligen. Med köpedt är betänckeligast, ty sättje vij dhet på determinerad prijss, tå slå vij undan honom fötterne; 294
sättje vij dhet och lågt, då tager staten skada; simpliciter hans discretion dhet committera är och betänckeligit. Och aldenstund Erich Larsson haffver sagt, att med 50 Rdaler för Skeppundet kan man kasta kull alle dhe andre bruken, så mente han dhet 54 Rdaler för Skeppundet skulle i prijset vara extremum.

Her Flemming: Thet är nogsampt klart att vij moste skaffa sin kooss kopparen, ty elljest bryter han ryggen aff oss; så sij alla ther opå att vij mycken koppar haffva, och dhet skräcker them. Derföre kan vara bäst, att Erich committeres att träda i dhe sporen som Rijkz-Cantzlern haffver gånget med Loijs De Geer; kan dhet icke gå för sigh, då må han see till ett annat compagnie att skaffa, som togo moot den deponerade kopparen der uthe för civilt prijss, och sedan hvad koppar här uthur rijked ginge på någre åhrs tijdh; och kunde man sättja Skeppundet här vidh bryggjan för 50 Rdaler, och dhet skall vara ultimum. Den der uthe ligger, sälljes så mycket högre. Men kan nu Erich och detta eij practicera, då moste han anslå dem kopparen som honom haffve in deposito, och säija dhe skole fåen à marckgången. Han kan säija till Staterne, man hade longe sedan velat betala them, men penninger äre inthet i förråd, uthan koppar, och föreslå att dhe vele den emot taga. Thet samma kan han göra med dem andre. således att dhet skeer uno momento både i Lübech, Hamburg och Holland, på dhet den ene köpmannen den andra här om eij må kunna advertera.

Her Matthies Soop: Kopparen tjäner inthet längre liggja; synnerligen om en feigde opåkommer, haffver man inge medell. Derföre är bäst att Erich Larsson giffves denne commissionen, doch att han inthet sluter uth[an] Rijkz-Cantzlerns vettskap. Prijset för 50 Rdaler Skeppundet mente han och väl kunna gå för sigh.

Inkallades så Erich Larsson, och bleff honom förehollit, dhet man haffver discurrerat i denne saken om kopparen, och finna den

så beskaffad, att inthet longt drögsmåhl der med kan lijdas, uthan såsom man är fullhogsse att giffva honom i commission att sökja Cronones nytto, och han loffvar sigh villja bevijsa Cronan sin tjenst, så haffver man och nu thet goda förtroende till hanss persson, uthan
295 hvilket man honom der till eij employera ville. Men såsom på åthskilligt sätt der uthinnan kan negocieras, så sågo man gärna ännu, att han sin mening der uthinnan ville låta förstå. Och är Senatens mening denne, att man må äntligen bliffva aff med den lasten Cronan der uthe trycker.

Erich Larsson bad att dhe velborne Herrer inthet tviffla ville, uthan att han skall göra som en ärlig man; honom tränger ingen nödh, uthan effter som honom bliffver betrodt, om han kan göra sitt fädernesland en tjenst, skall han görat som en hans lijke. Gudh skulle bevara honom till att vela fraudera sitt fädernesland. Begärte så, dhet ingen om hans commission något motte communiceras.

Feltherren svarade: Ingen uthan Rijkz-Cantzlern, och dhet igenom en secret post.

Erich Larsson: När jagh kommer till Hamburg och Holland, moste jagh låtas, som jagh ärnar migh till Franckrijke och haffver med kopparen inthet till att göra.

Her Gabriel Gustaffsson: Thet kan bäst så gå för sigh. Badh han ville sättja sine förslagh op på papperet, och att han eij skulle tänckja dhet man suspicionerar något om honom.

Feltherren: Icke allena dhet, uthan vij vele oppenbara eder, huru när I skole gå; och är vår mening, att kopparen i Holland, Hamburg och Lübeck först kunna debiteras, och sedan ett compagnie uprättades.

Erich Larsson: Then som en sådan klump emot tager, skall inthet gärna see någon der jämpte sigh.

Feltherren: Derföre kan vara bäst med compagniet, och att thet bliffver på någre åhr; dess emellan får ingen annan någon koppar. Mente och, Erich skulle taga Cronones penninger och säija han ville participera der uthi till 50,000 Rdaler.

Erich loffvade sine tanckar att vela opsättja, och togh der med affträdh.

Underskreffves någre breff.

Den 14 Decembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel

Gustaffsson, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde.

Oplästes adviserne från Salvio och Fegræo och flere Correspondenter ankompne.

Grefve Per berättade hurusledes Cabeliow haffver lagt i dagh 296 serdeles in, och serdeles dhe andre Directorerne, hvilke mente sigh inthet skyllige att läggja in någon räkning, säija sigh och ingen eedh att haffva gjordt. Svarades der opå, att dhe haffva hafft så monge penninger under händerne, och kan dhet vare eedh nogh.

Resolverades opå någre privata.

Her Gabriel Gustaffsson proponerade högnödigt vara, att någon aff Rijkzens Rådh med snareste motte sändas dijt uth till Tyskland, Rijkz-Cantzlern till adsistence för allehanda fall som sigh lätteligen tildraga kunne. Och mente dhe velborne Herrer med snaresta här om sluta, så snart flere aff Senaten med komma tilstädes.

Her Claes Flemming gaff tilkänna om Myntemästarens förslagh, att der honom bleffve loffgiffvit sjelff förskriffva sölffver från Holland och Pryssen, tå ville han holla myntet gående som någon tijdh mögelig, allenast att han giffver Cronan inthet mehre än $2^1/_2$ pro cento i slegeskatt.

Feltherren: Kunne han skaffa silffver in, vore icke mehre, så hade landet then tjensten att dhet bleffve fournerad med penninger, fast han än skulle haffva 10,000 Rdalers proufijt; doch skulle han inthet continue mynta, uthan på ett åhr och med förbehåldh, att hvad Cronan skaffar der till mynted, skall gå aldraförst aff.

Oplästes och öffversågs concepted aff dhet breffvet som till Storfursten i Ryssland affgåå skall.

Befaltes att låta förfärdiga instructionerne för Uthskriffnings-Commissarierne till nästkommande Mondagh.

Discurrerades om fru Ebba Leijonhuffvudz anfordring, som hon gör för sin brudeskatt aff greffveskapedt. Item dhen förstreckte spannemålen och skepped, att hon vill låta alla desse prætensioner falla, så framt hon der emot uthi någre visse åhr får beholla sin sahl. mans förläning.

Var så dhe velborne Herrers mening, om hon kunne fåå beholla then i sex eller sju åhr, undantagandes Lagmans- och Häredzhöffdingeränttan; doch bleff inthet vist der opå resolverat.

Den 17 Decembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel

Gustaffsson, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Grefve Per Brahe, Her Åke Axelsson.

297 Inkallades Marskalcken Kreilzheimb, och vart med honom discurrerat om H:s M:tz Enckjedrottningens prætensioner, och hvadh beskaffenheet der med egentligen hade, såsom 1. med store gärden, att sahl. K. M:t haffver altid förbehollit hänne till krijgzexpeditionerne, såsom hon aff Ständerne der till är bevilljat, och dhet nampnet haffver: Store Landtugsgärden. Sahl. Drottning Chirstin haffver fuller nutit den gärden, men inthet annorledes än uthi betalning på sine till Cronan gjorde förstreckninger. Begärte så han ville både detta deducera för H. M:t, och att i dheres macht inthet står deruthinnan något till att ändra. 2. Uthi värderingen på ränttorne aff liffgedinget moste dhe velborne Herrar med acqviescera, effter så är sahl. K. M:tz egen förordning. Börger Persson, som nu är H:s M:tz Cammererare, haffver och tå gjordt denne uthräkningen. 3. Medh H:s M:tz prætension på Svartzjö önskade Regeringen att H:s M:t kunde den verificera med Kongl. M:tz egen hand; elljest till plaisier är här inthet huss under Stocholms slott mehre än detta, och att göra något i sådant fall uthan sahl. K. M:tz egen hand och segell, faller dem mechta betänckeligen och aldeles oförsvarligen.

Discurrerades så om thet H:s M:t är förebracht, som skulle en annan Heuratz-notul aff sahl. K. M:t underskriffven att vara, och sade Feltherren, att man kunde betyga för Gudh, dhet man aff ingen annan contract veet, än then sahl. K. M:t aldraförst underskreff, och nu sedermere en gång förandrade effter sahl. Drottning Christinæ dödh, then H:s M:t allaredo tilstält är. Om någon är som veet aff annan contract ther i gjord, tå må han stijga fram och säija hvem then haffver underslagit; och är Senaten okärt att H:s M:t om them en sådan opinion fatta skulle. Remonstrerade så nyttan, att H:s M:t holler enigheet med Rådet, och begärte, Marskalcken ville hjelpa att underrätta H:s M:t till dhet bästa; ty när Rijket och Cronan går väl, så haffver H:s M:t dhet samma med att njuta tillgodo.

Talte sedan om hans privatis, att man önskade hans lägenheet vore att kunna bliffva här till sahl. K. M:tz begraffning, men för hans egne besvär skuld kunde man honom inthet uppeholla; hoppes icke deste mindre, han continuerer i förra goda affection emot
298 Sveriges stat; der emot han skulle haffva sigh att försäkra om all godh faveur, och der så behoff gjordes, om en retraicte hijt att taga.

Creilzheimb tackade, contesterade sin devoir och ville önska dhet H:s M:t till andre tanckar motte kunna stå att bringa. Mente

så att Her Salvius och Secreteraren Nilss Nilsson skulle haffva sagt, att dhe viste dhet en annan liffgedings-notul var underskriffven och skickad till H. F. N:de Pfaltz-Greffven att förseglas.

Feltherren: Thet moste vara detta breffvet, hvilket haffver legat in Archivo, och förseglades när vij i sommars drogo till Nyköping. Contesterade så vidh sin sahligheet, att både han och dhe andre velborne Herrer inthet annat bäre än högste veneration till H:s M:t, och att man gärna vill göra alt hvad som mögeligit kan vara och framdeles försvarligit.

Creilzheimb sade sigh der opå inthet tviffla, och loffvades honom äntligen, att hvad hans egne particular räkninger vidkommer, ther öffver skulle bliffva med honom liqviderat uthi Räkninge-Cammaren.

Togh så der med affträdh.

Sedan proponerade Her Claes Flemming, om man i betalning motte giffva bleck-koppar åth Bugislao Rosen och elljest någre köpmän, som här gå och klancka på dheres skuldfordring.

Her Gabriel Gustaffsson: Thet vore gott om thet eij giffver någon stööt uthi Erich Larssons negociation.

Oplästes Ernst Creitz breff till Her Flemming, angående mynted och dhet svåre tilståndet som är i Norlanden; och frägade Her Flemming, om man skulle låta gå i detta åhret med mynted som i förledne åhr.

Her Gabriel Gustaffsson: Alle gamble restantier betales effter förra värdering, sedan dhe andra uthlagorne effter nye mynted, och dhet dhe nu icke haffve rådh till att betala, moste skjutas opp till annat åhr.

Sedan proponerade Her Flemming om Qvarnetullen, att der han præsterades effter mantalet, skulle dhet gå mycket richtigare och lindrigare både för Cronan och almogen.

Her Gabriel Gustaffsson: Thet är mechta fahrligen, ty andra provincier skole vela taga sigh der effter.

Her Johan Skytte: Constitutio provinciarum diversa est. Kunne han excoleras i desse provincier, så vore thet aldrabäst.

Feltherren: Thet är onödigt att disputera här om; Gudh giffve 299
vij på Rijkzdagen kunne in hoc puncto väl gå igenom med Almogen och andra Ständer, som om dess affskaffning träget läre sollicitera. Sedan får man fuller göra dispositionen.

Äntligen mentes man kunne provisionaliter på ett åhr eller tu läta Qvarnetullen giffvas uth effter mantalet, således att fattige bönder, knechter och dheres vederlijkar, som öffver 12 åhr äre, giffve

åhrligen 12 öre sölffvermynt, men adell, präster, ländzmän och andre giffve åhrligen sexton öre sölffvermynt, hvar om uthi Cammaren en viss modus exigendi statueras skulle.

Underskreffs ett breff till Storfursten i Muschou, att fortsändas medh Marcus Steenman.

Discurrerades sedan, hvilken uthaff Senaten som skulle försändas uth till H. Excell. Her Rijkz-Cantzlern. Och bleff gott funnet der uthinnan att votera.

Her Åke Axelsson gaff sitt votum på Greffve Per Brahe.

Her Åke Tott nämbde Her Åke Axelsson.

Grefve Per nämbde sammaledes Her Åke Axelsson.

Her Matthies Soop voterade på Greff Per Brahe.

Her Claes Flemming, Her Gabriel Gustaffsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Bengtsson goffvo i lijka motto sitt votum på Greff Per.

Lade rationes der till, han kunde evertuera sigh sjelff och göra fäderneslandet en tjenst; alle dhe andre in Senatu äre sompt sjuklige, sompt gamble, och authorizerer honom hans stånd mycket.

Feltherren och Rijkz-Ammiralen sade, effter Rijkz-Cantzlern sjelff honom med desidererar och man finner honom capabel nogh, ty ville man önska honom der till mycken lycko och välsignelse.

Greff Per sade, han haffver orsak att tacka dhe gode Herrer för godh opinion om sigh, och veet väl dhet ingen bör sättja sigh emot pluralitatem votorum. Men icke deste mindre, när han öffverlägger sakens beskaffenheet, haffver han der uthi stoort betänckjande: begärte så, om han ingaledes är till excusera, att motte fåå draga på någre dagar heem till sitt.

Feltherren: Han haffver fuller orsaker in privato att excusera sigh, men hvarest skall man finna någon annan? Elljest att låta honom præparera sigh på reesan, är skäligt, thet honom inthet kan förvägras.

---

300 [**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop.

Resolverades på någre supplicationer.

Oplästes ett breff från Her Axell Baner, om han allena skall föredraga H:s M:t Enckjedrottningen Regeringens resolution, effter Her Erich Rynning inthet är tilstädes, eller om han skall förtöffva hans ankompst till Nyköping.

Resolverades att Her Axell skulle förtöffva till dess Her Erich Rynning med dijt ankommer.

Underskreffves sedan någre breff.

Den 18 Decembris [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Åke Tott, Grefve Per Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson.

Bleff discurrerat om legationen till Ryssland, i hvad ährender den affärdas skulle. Och inkallades Henrich Flemming och Andreas Buræus, att dhe i samma deliberation skulle vara med tillstädes.

Feltherren repeterade korteligen hvad såsom med dhe Rysche Gesandter för detta var passerat, och att man inthet haffver kunnat bryta stilleståndet med Påland, thet Ryssen solliciterade. Proponerade så quæstionem vara, om rådeligit är dhet man skulle ingå ett förbund medh Ryssen, och huru vijda dhet skulle kunna skee uthan deliberation med Ständerne och dheres vettskap.

Her Gabriel Gustaffsson mente, att såsom Polnische Cronan haffver till milliontals lidit skada der igenom att Pryssen är uthur dheres händer, altså om Pålacken finge dhet nu igen, skulle han bliffva två gångor så mechtig som han nu är; och hölt fördenskuld der före, att en närmare vänskap med Ryssen skulle inthet vara aldeles otjänlig. Så frampt och Rysche krijget continuerer och våre saker gå väl i Tyskland, då skall Pålacken oss icke så lätteligen angripa. In eventum contrarium haffve vij och inge socios calamitatis.

Var så dhe velborne Herrers mening, att första puncten aff 301
samma ambassada skulle vara att betyga H:nes M:tz venskap emot Storfursten och att bekräffta stilleståndet; 2:o att Gesandterne få i commission till att tractera med Storfursten om dhet förbundet; 3:o att Gesandterne en fulmacht här öffver medgiffves.

Fanss och gott, man skulle excusera att denne ambassadan är så seent affgången.

Taltes om korsskyssningen, och mente Feltherren, att om Ryssen der opå tränger, och man ville ex abundanti görat, skulle dhet vara så mycket krafftigare.

Her Flemming hölt gott, att emedan Storfursten haffver allaredo en gång obligerat sigh genom korsskyssning, så vore bäst att bespara med sådanne ceremonier till H:s M:tz myndige åhr.

Thet samma statuerade Her Gabriel Gustaffsson, doch att Gesandterne kunne per discursum låta förmerckja sigh vara här till benägne. Elljest fans rådeligit, att Gesandterne skulle quacunque occasione exaggerera Pålackens stoora orättfärdigheet och promittera dhet vij stadigt och fast vele holla öffver pacterne.

Der opå delibererades om förbundet, och var Her Gabriel Gustaffsson på den mening, att om vij kunne nåå conjunction med Ryssen, vore inthet tviffvel uthan att vij freden tillijka med honom skulle kunna nåå aff Pålacken.

Feltherren sade dhet man in hoc casu och moste ansee Juthen. Hvar Pålacken oss attacquerer, och våre saker icke stå väl i Tyskland, då läre vij hooss honom och vist haffva en fiende.

Her Flemming discurrerade, att om vij skole resolvera till förbund med Ryssen, då moste man säija hvar uthj bägge delar skole acqviescera.

Och som summa totius rei der uthi synes bestå, huru Ryssen må kunna permoveras att continuera i krijget med Pålacken, in till dess vårt stillestånd med honom går till ända, altså mente Feltherren, man kunde der till bruka desse motiver, att vij nu före ett svårt krijgh med Keijsaren, hvilken elljest skulle adsistera Pålacken emot Ryssen; sedan att villja adsistera Ryssen med värffninger och ammunitions partzeler.

302 Her Johan Skytte mente, att om vij förobligera oss med Ryssen, då kunne vij post hasce inducias ingen fred eller stillestånd göra med Pålacken.

Her Gabriel Gustaffsson hölt här emot, att oansedt vij ingen alliance ingå med Ryssen, så råke vij likväl uthi ett vist krijgh med Pålacken. Statuerade så att om Ryssen kunne föreslåes, dhet han haffver sine Commissarier der hoos, när vij tractera med Pålacken, och att dhe sedan göre sin bästa flijt på bägge sijdor.

Her Tott proponerade, att der Polonus affstodo titelen till Sverige och affsade sine prætensioner, om vij icke voro skyllige att restituera hvad honom är ifrån taget?

Feltherren sade: Neij, dy 1. possidere vij dhet jure belli, och kostar mongen Svensk mans blodh; 2. försvagades rijket. 3. Ögonen äre öpnade på våre fiender, så att dhe skulle excolera tullen och andre sine kraffter emot oss. 4. Skulle vij sedan ingen securitet haffva uthan i papper och bleck.

Grefve Per sade dhet samma och att man inthet bör släppa uthur händerne hvad Gud haffver giffvit oss. Allegerade så: Ko-

nungen i Spanien[1] haffver aldrig igen giffvit occupata, uthan hvad med våld honom är ifrån taget.

Her Flemming hölt der före, att Pålacken skall gärna ingå med oss 10 åhrs stillestånd, på dhet han motte falla Ryssen deste svårare, men sedan han voro med honom färdig, skulle vij antastade bliffva. Och slöt således att vår säkerheet emot Pålacken består uthi Ryssens välgång.

Vedh samma mening voro och the andre velborne Herrer; allenast mente Her Gabriel Gustaffsson betänckeligit vara sigh något högt att obligera, och stod på den mening, att vij accommoderade vår stat effter Ryssens, så att (der han dhet begärer) vij ingen fred vele ingå med Pålacken, uthan att Ryssen tillijka skall bliffva der uthi begrepen.

Discurrerade så vijdare, dhet man kunne notificera Storfursten huru som Konungen i Franckrijke och Engeland tränge der hårt uppå, att tractaten med Påland må effter pacternes innehold nästkommande sommar företagas, der hooss man kunne föreslå Ryssen, att han sine Commissarier hade der hooss, och om freden eij ingåes kan, att man tillijka krijget continuerer. Genom hvilket Ryssen 303
skulle skee ett stoort beneficium i sin stat, endoch apparentligit är, att Pålacken inthet sådant skall vela admittera. Vid hvilken mening och Greff Peder Brahe var.

Feltherren remonstrerade, att om Ryssen går under, då pericliterar vår stat, och var i den mening, att om någon fredh eller stillestånd med Pålacken ingåes skall, då vore bäst dhet skedde aff oss och Ryssen tillijka.

Her Gabriel Gustaffsson inclinerade till dhet samma, säijandes dhet ratio nostri status är, att vij adsistere våre bundzförvanter och så laga, att Pålacken ej bliffver oss för mechtig, lijka som Konungen i Franckrijke altid haffver ett öga på dhet Österrikesche husedt. Och kunde terminus confoederationis vara, när vij finge beholla ablata, och Ryssen Smolenskou igen bekommer.

Befaltes att ställa en instruction för Gesandterne, hvilken sedan effter helgedagarne öffversees och förbättras kunde.

Sidst befaltes att uthi instructionen skulle bliffva ihugkommet om Rousselio, dhet han motte discrediteras hooss Storfursten och åth Ziberien sändas.

Taltes om Enspennaren som hade ropat på den Dansche Agenten; och resolverades han skulle bliffva stält till förhör, och der så befunnes, plectera derföre med gatulopp.

---

[1] *Spanien*] Är väl misskrifning i st. för *Polen*.

[**Samma dag**] effter middagen klockan tu kommo tilsamman in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop.

Inkallades Cammer-Rådh Falckenberg och bleff tilfrågat om Erich Larsson haffver giffvit någon beskeed från sigh om kopparen han haffver hafft under sin disposition.

Han svarade neij.

Feltherren exaggererade, att med alle saker så longsampt tilgår i Cammaren, och befruchtade dhet staten igenom en sådan nachlessigheet uthi längden inthet skulle kunna beståå.

304 Falckenberg excuserade sigh, dhet han inthet kan resolvera uthan Her Flemming är med tilstädes. Tilböd sigh elljest att vela göra relation om Erich Larssons och Trippernes handlinger i Holland passerade, hvad dag som fordres.

Discurrerades så om Erich Larssons reesa.

Och mentionerade Her Flemming dhet Erich Larsson råder, att interesset i Amsterdamb och Hamburg skulle betalas, hvilket han holler inthet vara rådeligit, ty Tripp skall opå dhet sättet inthet gärna taga emot kopparen; när och Erich uthkommer och han seer Loijs inthet haffva uthrättat, då är nödigt att han seer till äntligen att anslå kopparen uthi betalning.

Inkallades Erich Larsson och bleff tilfrågat om han några förslagh hade upsatt.

Responderade: Något pro memoria; thet han upläste aff ett pappeer. Och mente Erich Larsson ibland annat nödigt vara, dhet honom en commission motte giffvas om dhe senast affsände 2,500 Skeppund koppar, aff hvilke 201 Skeppund ännu ligge infrussne i Norköping, att han söker högsta prijss, som man kan nå dhet contant att försällja, eller hvar thet inthet så hastigt skee kunde, att man då moste deponera hvad inthet sälljas kan, att då den summan betales som der på belastad är, så och dhet hijt in bör remitteres. Menandes der jämpte, att kopparen skulle stegra om man prolongerade interesset ännu på 6 månaders tijdh, ty köpmännen, som elljest holla före, att kopparen moste äntligen sälljas, när the see Erich Larsson der uthe, bliffva uthi dheres opinion fallierade.

Feltherren svarade: För än man skulle låta kopparen in deposito, är bättre giffva honom i betalning under 60 Rdaler, och moste han för all ting achta sigh för depositionen, ty man skulle således två gångor stöta på en steen och komma der igenom värre uth än tilförenne.

På samma mening bestod och Her Flemming. Man skullo achta sigh der före som för en pestilentie. Sade der hooss, om man finge affnämare, som igenom ett compagnie togo all kopparen, kunde man sättja den dem à 55 Rdaler Skeppundet här vidh broen.

Erich Larsson svarade: The skole inthet vela taga honom här 305
för Sundet skuld, men risico skole the väl stå sjelffve. Elljest kunde och gå för sigh, om man accorderade med Achen, att taga åhrligen till 8,000 Skeppund, ty the moste necessario haffva koppar om the vela leffva.

Her Gabriel Bengtsson: Kan compagniet inthet slutas, uthan att man moste betala Hollenderne, då skall väl en godh post affgå.

Her Flemming: Bliffver inthet compagnie aff, då kunne dhe som reda haffva kopparen händer emellan inthet vägra sigh att taga honom effter marckgången, fast man än skulle giffva them en Rdaler bätter köp på Skeppundet. Och kunde man, sedan desse äre betalte, bjuda them om the vele taga några tusende Skeppund der till, så skulle dhe vara försäkrade att ingen koppar så hastigt här ifrån skall tryckja effter.

Thet Erich Larsson inthet ogillade; doch bleff den saken så opskutin till vijdare deliberation, och att Erich Larssons memorial dess emellan kunde författas.

Erich Larsson tog affträdh, och discurrerades sedan om Bogislai Rosens prætensioner i Cammaren, synnerligen interesset angående aff hans försträckte capital.

Her Flemming sade, att Konungens breff är där, dhet han skall bliffva betalt, men om någon räntta bliffver inthet specificerat. Elljest så äre där och tilförenne slutne räkninger.

Mentes så, om man slijke räkninger opriffva skulle, voro inthet annat än oändelige inconveniencer der opå följjandes. Men där och något Bugislao kunne vara skeedt för när, så vore bäst, på dhet cammersakerne må bliffva oriffne, att man heller tilseer att kunna beneficera honom extra ordinem.

Her Flemming proponerade sedan, att njuta samma beneficium i förläning på sin löhn, som androm är vederfarit, hvilket hölts före inthet vara mehre än skäligt.

Underskreffves tvenne breff till Her Axell Baner och Her Erich Rynning.

Item Mandated om gäst- och skjutzning.

306 **Den 19 Decembris** [1633] voro in Senatu Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Gustaffsson, Her Claes Flemming.

Underskreffves instructionerne för Commissarierne, som voro förordnade till att bijvista uthskriffningerne öffver heela rijket.

Item åtskillige andre breff så publique som för privatis stälte.

Den 20 Decembris [1633] kommo tilsamman uthi Råd-Cammaren Feltherren, Rijkz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Grefve Per Brahe, Her Åke Tott.

Inkom Fiscalen Bergius och frågade om Cygnæus motte benådas med sverdet, medan han tilförende haffver varit Hoffrätts Assessor.

Resolverades: Om han vill bekänna sine synder, skulle han ther med slippa; men der han med bekännelsen tergiverserer, så skulle honom föreholias, dhet han skall bliffva satt opå stegell.

Inkallades Directorerne för Skepz-Compagniet, och bleff dem befallat, effter som båtzmännerne, som här sententien uthi Hoffrätten affbijda moste, inthet haffve hvar med dhe sig kunna underholla, så skulle Directorerne för den skuld till sakzens uthförande ther om försorg bära.

Vallentin Nilsson sade: Man haffver them giffvit penningar hela sommaren igenom; nu vore inge i förråd, medan alt i skepzbyggningen är consumerat.

Feltherren gaff honom och them andre en reproche, hvarföre the icke här sistera dheres Commiss, så kunde saken snart affhjelpas.

Vallentin excuserade, att sådant inthet stod uthi dheres macht; fick så ther med en skrapa, hvarföre the ett så nobelt ting, som dhe 4 skeppen voro, icke haffve committerat någon bättre karl uthi händer.

307 Vallentin betygade vidh sin halss, att han aldrig haffver hört förbudet om seglationen på Spanien; haffver och sjelff altid varit ther emot. Och gaff så per indirectum skulden på Cabeliow.

Cabeliow refererade sigh på sine aviser uhr Antwerpen, som inneböllo att på den tijden icke var ther med någon fahra. Sade och Commissen skriffva, thet han alla dagar vill komma på Hamburg.

Vallentin sade, att Cabeliow kan inthet bevijsa med något breff, att den barckan, han offta haffver förmält om, skulle komma uth moot them i sjön, så frampt någon osäkerheet voro förhanden.

Karckman: Jagh haffver och altid sagt, man skulle inthet segla på Spanien, och derföre styrckt Cabeliow ochså från thet samma.

Rijkz-Ammiralen: Thet förnembste är, att I haffve taget en incapabel man till Commiss.

Vallentin sade, att Cabeliow haffver honom förskriffvit; elljest är öffver heela verlden kunnigt, att dhe skeep äre confiscerade för Wissmarsche stycken skuld.

Feltherren: När I bekänna eder haffva hört antecedentia och consequentia såsom om barckan, så moste I och haffva hört thet som der emellan är passerat.

Befaltes så äntligen, the skole giffva them här dheres underhold, så att dhe kunne holla liffvet oppe och icke förlöpa för hunger skuld. Hvar med dhe togo affträdh.

Inkom Håkon Skytte och leffrerade ett breff skriffvit till H:s K. M:t ifrån Storfursten i Ryssland; refererade och något huru med tilståndet på den orten förevetter.

Underskreffves några breff.

The velborne Herrer togo så affskeed ifrån hvar annan, och afftalte sigh emellan att komma här tilstädes strax effter Nyåhrsdagen.

PROTOKOLL

VID

KONFERENSER MED DE RYSKE GESANDTERNE.

Den 16 Augusti [1633] voro välborne Herr Per Baner och Her Åke Axellsson hoos dhe Ryske Gesandterne.

Näst salutationen på Rijkzens Rådz vägner, excuserade Her Per Baner moram, at man inthet hastigare med them hafve kunnat tractera, för månge andre ährender skull, som vidh Kongl. M:tz sahl. lijks ankomst äre infallne. Gjorde ther näst digression till thet svar the Ryske Gesandterne förledne 16 Julij ingofve, och sade att såsom Gesandterne begära, thet vij ville bryta stilleståndet emot the Påhler, så hafve vij fuller orsak nogh det till att göra. Men Gesandterne hafve här emot tillförende nogsambt förstådt, hvarföre vij thet eij göra vele, i synnerheet at heela verlden må blifva kunnigt om vår troo och oprichtigheet, hvilken vij icke mindre hålla vele, än som H. Kongl. M:t thet emot venner och fiender altijdh hållit hafver. 2. Hafve vij ett stort krig uthi Tyskland, och är svårt at leggja sig i örlig medh så månge Potentater tillijka. Begärte fördenskull, att dhe ville hålla Hennes M:t och Rijkzens Rådh excuserade, så och thet samma göra, när the till H. Z. M:t komme.

Dhe Ryske Gesandterne lofvade sig thet villja göra; sade och at sådant deres plicht var lijkmätigt. Exaggererandes ther opå then oförrätt Uladislaus hafver tillfogat H. M:t och Sveriges Chrono, thet heela verlden och väll vara kunnigt. Men som Rijkzens Rådh icke deste mindre stilleståndet till dess termin hålla vele, så låte Gesandterne och ther vidh beroo.

Her Per Baner: Vij vette at stoor orätt är oss tillfogat; man måste thet befalla Gudh till sinom tijdh.

Bleff sedan then andre puncten ihugkommen, uthi hvilken the begära, att ther stilleståndet eij brytas kunde, skulle vij på Rijkzens omkostnad sända them 5,000 man till hjelp emot Polacken.

Her Per Baner sadhe thet vara en stoor saak så för oss som H. Z. M:t, ty Polono kunde ther igenom en stoor afbräck tillfogas, och vore thet lijkmätigt then vänskap som emellan sal. Kongl. M:t och H. Z. M:t altidh varit hafver; men så föhra vij ännu ett stort krig uthi Tysklandh, och är ovist huru snart thet kan ändas. Der till med kan hända, att flere fiender emot oss sig der igenom kunne tillsamman spinna; och kunne vij fördenskull inthet här uthinnan gratificera H. Z. M:t, uthan om H. Z. M:t vill låtha värfva på the orther vij i Tysklandh innehafva, så och om vij H. Z. M:t några andre tjänster bevijsa kunne, skall thet gerna skee.

Her Per Baner lade och detta der till, att medh thet Tyska kriget kunne vij göra H. Z. M:t een större tjenst, än om vij sände honom dhe 5,000 man; ty så lenge kan Pålacken ingen hjelp hafva af Keijsaren eller någon annan. Sedan måste och Pålacken altid vara i fruchtan thet vij på honom något anfall uthur Schlesien göra skole.

The Ryske Gesandterne svarade, the kunne thetta inthet så mycket förundra, hafva icke heller så synnerligen mycket ther om talat. Om folks värfning eller annor hjelp hafva the inthet uthi sin instruction. H. Z. M:t hafver och dess föruthan nogh uthlendiskt folck. Repeterade sedan huru Keijsaren hafver vinlagt sigh att förlijka H. Z. M:t medh Pålacken, men H. Z. M:t ville thet inthet, effter som Keijsaren var i feigde emot Sverige. Förmälte och der hoos, om H. Z. M:t icke hade begynt thetta kriget emot Pålacken, då skulle han, Polonus, med halfparten af sitt folck hafva hulpit Keijsaren, och medh then öfrige deelen fallit in uthi Liffiandh.

Her Per Baner sadhe: Man refererar detta fördenskuld, att the må see våra hinder, och att vij gerna vele gratificera H. Z. M:t.

Ryske Gesandterne svarade: The spörja här uthaf Hennes M:tz godhe venskap, vele alt vetta att referera. Och ther H. Z. M:t värfningar eller någon annan assistens begärar, då kan H. Z. M:t här om skicka sitt sändebudh.

Mentionerades sedan om then tridje puncten, om fredzfördragets confirmation.

Her Per Baner sadhe ther uthinnan inthet betänckjande vara, och att thet nu väll kan confirmeras, allenast at Gesandterne ville then försäkring gifva, att när våre Gesandter till Ryssland komma, skole the een lijka confirmation på fredzfördraget af Storfursten bekomma.

Gesandterne resp[onderade], H. Z. M:tz och Patriarchens breeff äre så myket krafftige, att the thet nogsambt kunne försäkra. Gesandterne hafve och uthi sine svar thet nogsampt lofvat; meente och ther hoos vara gott, om Hennes M:t ville skrifva till H. Z. M:t, att freden skall hållas oförbräckligh, och att vij effter stilleståndzterminen ville begynna krig emot Pohlan, och om Hennes M:t täckes sända sine Gesandter till Moschou, at the finge fullmacht att tractera och sluta om förbundet emot Pohlen, där H. Z. M:t så behagar. Begärandes att få een copia af thet som till Storfursten och Patriarchen blifver skrifvit.

Her Per Baner svarade, att H. Z. M:t och Patriarchen offerere sigh uthi theres skrifvelsse till all godh venskap, och ther oppå confirmerar Hennes M:t fredzfördraget. Therföre kunna och Gesandterne inthet här uthinnan hafva något betänckjande. Elljest vill Hennes M:t gifva sine Gesandter till Muskou uthi befallning at tractera om förbundet emot Polen och annat nödigt.

Ryske Gesandterne blefve alt vidh sin mening, säijandes att theres skrefft kan inthet högre försäkra, än H. Z. M:tz och Patriarchens egne breeff.

Her Per Baner svarade, att uthaf H. Z. M:tz breff hafver man allenast en anpræsentation, men icke någon confirmation, och kan samma försäkring (af Gesandterne) icke så myket behöfvas, effter i pacterne är förafskedat, att dhe till evig tijdh vahra skole. Och effter Gesandterne äre nu hijt kompne, förmoda Rijkzens Rådh ther om icke så stort betänckjande.

Gesandterne ihugkomme then store venskap emellan sahl. Kongl. M:t och H. Z. M:t altidh varit hafver; sedan hvar till pacterne på enthere Potentatens dödzfall een obligere, seijandes att H. Z. M:t hafver gjordt mehre, än att han är förbunden till, i thet han sine Gesandter hijt först skickat hafver, ther af man nogsampt kan see H. Z. M:tz goda vänskap och benägenheet.

Her Per Baner contesterade här emot salige Kongl. M:tz goda benägenheet emot Storfursten. Man viste och hvad pacta här om förmå, hvilket väll skulle hafva skedt, ther Kongl. Maij:tz salige lijk förr hade hemkommit, doch hafver man i medler tijdh genom en Post sådant låthit notificera. Att och Storfursten här uthinnan hafver oss velat förekomma, ther af spör man hans goda venskap, och vill Hennes M:t vetta sådant medh all godh venskap igen att förskylla. Tog sedan det öfrige ad referendum, med tillseijelse att man confirmationen ville ställa låtha och laga så, att the medh snareste skole blifva afferdige.

Detta behagade Gesandterne mächta väll, och sadhe att the inge två dagar töfva veele, sedan the sitt afskeed hafva bekommit.

Begärte sedan ytterst, att the vidh afskedet måtte fåå see Kongl. Maij:tz salige lijk. Så och att en annan præstaf måtte them tillordnas, när the hädan reesa skole, effter Erich Bertilsson är gammal och inthet orckar så alt beställa.

1[1]. Att man skulle bryta stilleståndet, om thet nu strax kan skee.

2. Kan stilleståndet inthet brytas, och Hennes M:t begärer att Storfursten medh kriget emot Pohlen uthi desse tu åhr continuerar, att H. Z. M:t då på Sveriges omkostnadh medh 5,000 man blifver undsatt. Deres ratio är att Pålacken blifver der igenom så mycket mehre uthmattad.

3. Kan thet icke heller skee, så måtte man nu confirmera the förrige fredzpacta och skrifva till Storfursten her om, så och att han ville continuera kriget emot Pohlen.

4. Att man skickar Gesandter till H. Z. M:t som tractera med honom på hvadh sätt thet förbundet emot the Pohler effter desse 2 stilleståndz åhr skall ingåås.

Den 20 Augusti [1633] voro välborne Her Per Baner och Her Åke Axelsson hoos dhe Ryske Gesandterne.

Näst salutationen och andre complementer repeterade dhe Ryske Gesandterne hvadh förklaring them sidst är gifven vården, som 1. att Rijkzens Rådh vele på H. M:tz vägnar confirmera thet uprättade evigvarande fredzfördragh; 2. att the inthet krig kunna begynna emot Pohlen, förr än stilleståndet vore till ända; 3. att man inthet kan hjelpa H. Z. M:t medh the 5,000 man på Sveriges omkostnadh.

Her Peer Baner svarade, att orsakerne till alt detta, hvarföre thet eij skee kunde, ähre och senast nogsampt tillkänna gifne; the kunne ännu repeteras, om the thet begäre.

Gesandterne sadhe sigh them nogsampt hafva förstådt förledne 16 Augusti; begärte allenast att nu måtte skrifvas till H. Z. M:t medh vahnlig tittell, med tillbörlig ähra och uthan någon tillsättning, och på detta manier, att H. Z. M:t hafver affärdat sine store Ge-

[1] Följande fyra punkter innehålla, som man ser, endast en rekapitulation af Gesandternes förut gjorda framställningar.

sandter till Hennes Maij:t Drotning Christina och Drotning Maria, att besökja them i gode värff, att confirmera pacta och stå emot Konungen i Pohlen och hans bröder för en man, och att ingen fred med them skulle ingåås uthan beskickelse, desslijkest att then Pohlniske punct skulle tillijka bekräftigas med eedh och korsskyssning; vidare att om den Pohlniske punct nu intet är aftalt, sedan att Hennes M:t Drotning Christina för sine unge åhr thet inthet hafver kunnat bekräffta och Hennes M:t Drotning Maria är nu af ifrån Cronan; för hvilken orsak skull Rijkzens Rådh nu vele confirmera thet evigvarande fredzfördragh såsom och sända Gesandter till H. Z. M:t medh fullkomblig fullmacht och instruction om then Pohlniske puncten. Sade så ytterligare, att the nu inthet kunde emottaga hvadh till dem skriffteligen skickat var, ty ännu inthet är aftalt om then Pohlniske puncten; uthan när the Svenske Gesandter till Muskow komma, och här om blifver förafskedat, så kan och confirmationen straxt skee medh thet samma.

Her Per Baner svarade: The hafve för detta nogsambt förstått hvarföre vij stilleståndet inthet bryta kunde, doch att vij, i medler tijdh thet till ända gåår, vele confirmera fredzfördraget; förstogo icke heller annat, än att Gesandterne skulle vara ther medh väll tillfredz.

Gesandterne sade sig ännu vara ther medh tillfredz och inthet ther om säija; begära icke heller att stilleståndet skall brytas, uthan detta allenast, att emädan Gesandter här ifrån och till Moskow skole affärdas, att the här om må bekomma fullmacht, sedan att i brefvet till H. Z. M:t måtte införas om the 5,000 man, item om förbundet emot Pohlen, hvarföre thet nu eij ingåås kan.

Her Per Baner replicerade: The hafva tillförende begärt see copian af confirmationen, therföre hafve vij then ställa låthit. Thet öfrige, såsom om theras värff och hvadh the eljest här uthrättat hafve, skulle författas i breffven till Storfursten och Patriarchen.

Gesandterne sadhe sig inthet hafva talt om någon confirmation, uthan att i brefven måtte blifva infördt, thet vij i lijka måtto vela hålla fredzfördraget, refererandes sig på det dhe tillförende skriffteligen inlefrerat hafve.

Her Per Baner svarade, effter confirmationen them misshagar, vele the sådant referera till dhe andre gode Herrar sine medbröder. Elljest måtte man gärna vetta then ovahnlige titelen the föregifva.

Gesandterne ville här till inthet directe svara i begynnelsen, uthan sedan thet de novo urgerades, sade the sig hafva collationerat detta med förre pactis, och befinne them inthet komma öfver eens;

dy här uthi ståår: 1. *den Stormechtigste Högborne Furstinna och Fröken, Fröken Christina* etc.; 2. *uthkohrad Drottning och Arffurstinna.* 3. Finnes der sal. Kongl. M:tz tittell fullkombligh. 4. Kallas *den Stormechtigste Högborne Furste och Herre Her Gustaff Adolph.* 5. Sättjes och detta där till: *Gustaff Adolph den Andra och Store.* 6. Nempnes *Herre öfver Ingermanlandh* pro *Herre i Ingermanland.* 7. Vidh ändan repeteres Hennes M:tz och inthet H. Z. M:tz heela tittell.

Her Per Baner ville eximera them desse scrupulos och sade: Hvadh thet första vidkommer, så skrifve vij på vårt sätt, lijka som Ryssarne sin särdeles modum hafve, och sökes här igenom ingen högheet, uthan vår Svenska stijl gifver thet af sigh sjelff. Sedan kallas Hennes M:t *uthkohrade Drottning,* effter hon till vår Drottning är uthkorad, och måste Hennes M:t föhra then tittelen, in till dess Hennes M:t blifver crönt.

Gesandterne frågade om H. M:t inthet var crönt?

Her Per Baner: Strax Hennes M:t kommer till sine myndige åhr, så blifver hon crönt, och kallas då sedan inthet mehra uthkoradh.

Gesandterne bode att i brefven till Storfursten och Patriarchen måtte sättjas dhe tittlar, som tillforendhe vanlige varit hafve; sade sig och icke kunna seija emot ett ord i titelen öfver thet som tillförende är brukat.

Her Per Baner sadhe, att titlerne förandra sig effter tijderne, doch ville han detta alt referera till Senaten.

Ryske Gesandterne bodo åther, att med titlarne måtte blifva som tillförende, till dess Hennes M:tz Gesandter till Muskow komme och H. Z. M:t då något ther uthinnan täckes förandra.

Her Per Baner: Rijkzens Rådh hade meent göra them här med en tjänst, och vijst them huru the förmeente att pacterne skulle confirmeras; kan thet nu icke skee, så är thet så mycket lättare att göra uthi breff, men att vijsa them dhe samma, kunne vij inthet göra.

Gesandterne begärte, att then puncten om förbundet emot Pohlen måtte och ihugkommas uthi brefvet.

Her Per Baner tog thet an ad referendum och sadhe, att thet skall komma Senaten underligit före, thet Gesandterne så mycket om titelen movera. Sal. Kongl. M:t förandrade inthet sin titell mädan han lefdhe; nu måste vij rätta titelen effter Hennes M:tz ståndh. Sedan så gör man och H. Z. M:t inthet förfång på hans länder; vij tillmäte oss och icke flere land, uthan sättje them allenast, till hvilke sal. Kongl. M:t sig skrifvit hafver.

Rysserne urgerade, att sal. Kongl. M:tz tittell stog complet, och när Hans Kongl. M:t skulle nempna sin Herr Fader, skrefs allenast: *Konung Carl, högloflig uthi åminnelse.*

Her Per Baner: Thet stogh H. K. M:t fritt, när han så göra ville.

Ryssarne: Hvadh han instält hafver, thet bör eder icke heller göra.

Her Per Baner: I kunne inthet missunna H. K. M:t den tittell han i sin lifztijdh altidh brukat hafver.

Ryssarne: Ther står i titelen: *Gustaff Adolph then 2 och Store.*

Her Per Baner: Hoos oss är brukeligit, effter en Konungs dödh, at nempna huru månge medh thet nampnet varit hafva; *Stoor* kallas Hans Kongl. M:t derföre, att han hafver frijat then evangeliske Christenheeten uthur theras nödh och gjordt månge andre store värck. 2. Vij hafve ther uthinnan folgt andres exempel, hvilke sine Regenter och så kallat hafve, som *Carolus Magnus.* 3. Åhr på sidsthåldne rijkzdagh och så besluthet, att vij Hans sal. K. M:t till ähra thet nampnet gifva skulle.

Rysserne. The kunna inthet gå ifrån förre fredzfördragh; sade sådan tittell aldrigh förr vara brukadh.

Her Per Baner: H. Z. M:t kan inthet förtryta, att vij gifve vår Konungh den tittell, han väl förtjänt hafver. Vij vele inthet vägra Rysserne, om the sin Herre någon honoris titulum gifva vele.

Rysserne. Tillförende var inthet aftalt, att H. K. M:t skulle kalla H. Z. M:t *Obladatill*[1], och H. Z. M:t här emot nempna H. K. M:t *Herre i Ingermanland;* sedan hafve the sigh ther om föreenat; ther öfver kunne Gesandterne och nu inthet gåå.

Her Per Baner: Thet är en annan saak, när Potentaterne sjelfve här om discrepera. Vij gifve H. M:t thenne tittelen effter hans dödh, såsom undersåther; vill H. Z. M:t icke gifva H. S. K. M:t denne titel, tå må han thet låtha.

Rysserne: Thet kunde skrifvas i crönikor; elljest är thet en ovahnlig ting. Sade och der oppå, att Hennes M:tz Frökens titell står två gångor fullkomblig, men theres Storfurstes titell allenast een gångh.

Her Per Baner: Thet är them man gifvit till concept, och kunne detta väll förandras.

Rysserne: Effter then Pohlniske puncten nu icke medh kan blifva insatt, så är ingen confirmation af nöden; fredzfördraget är

---

[1] Herskare.

elljest fast nogh. Bodo ther hoos, att som the åhre hijt sände till att stiffta all godh venskap, att Hennes M:t ville i lijka måtto bevijsa sig vänligh och inthet bruka någon tillsättning af titlar, desslijkest att theras värf i brefvet måtte insättjas, och att Hennes M:t vill sända sine Gesandter till H. Z. M:t att tractera om then Pohlniske puncten och andre ährender, begärandes ytterst, att om möijeligit vore, the måtte få sij conceptet af brefven.

Her Per Baner togh thet i lijka måtto opp ad referendum.

Sidst begärte Gesandterne, att när Hennes M:t skrifver till Patriarchen, honom sin tillbörlige titel gifvas måtte, som Konungen i Engeland, Danmarck, Turcken och Konungen i Perssien honom titulera. Funnes han här inthet i Cantzlijt, så vele the fuller honom öfvergifva och lefverera.

Her Per Baner lofvade sig thet villja referera, och mente at Rådet inthet skulle hafva till at scrupulera i then titell sal. K. M:t honom gifvit hafver.

Gesandterne: Sahl. Kongl. Maij:t hafver allenast en gång skrifvit, men the andre offta, och gifvit honom een fullkomligare titel.

Den 22 Augusti [1633] vore välborne Her Per Baner och Her Carl Bonde hoos dee Ryske Gesandterne.

Näst salutation proponerade Her Per Baner them, att sedan Rijkzens Rådh hafva förstått them intet vara till fredz medh then confirmationen på fredzfördraget, doch att Gesandterne hafve ther hoos begärt till att see copior af the bref till H. Z. M:t försändas skole; så, oansedt thet intet [är] brukeligit att visa copior af the bref stoore Potentater sin emillan växle, likväl som stoor vänskap emellan salige Kongl. M:t och H. Z. M:t altidh varit hafver, och H:nes M:t ähr öfverbödig samme vänskap vidh macht att holla, altså hafve och Rijkzens Rådh gott funnit att låtha opläsa inneholdet af thet H:nes M:t till H. Z. M:t skrifver. Och om the thet begära som een resolution, underskrifven af Rijkzens Rådh, jämpte ett recreditif, att så ähr tracterat, då skole the thet bekomma; hvar och icke, så vele Rijkzens Rådh thet uthi ett bref till H. Z. M:t låta författa. Hvadh titlerne vidkommer, ähr Rijkzens Rådh sådant[1] förekommit, att the theruthinnan difficultere, hälst effter som the intet lända H. Z. M:t till något præjudicium, åhre icke heller någre ovahnlige titlar i sådant fall. Rijkzens Rådh vele och intet hoppas,

[1] *sådant*] Synes vara felskrifvet i st. för *sällsamt* eller något liktydigt ord.

att H. Z. M:t hafver gifvit them i fullmacht att difficultera öfver sådane titlar, emedan H:nes M:t ingen annan brukar än then som till Rijket hörer; föruthan dedh ähr icke någon annan titel gifven H. S. K. M:t än then uthi högstbemälte H. M:tz lifztijd vanlig varit hafver, allenast att vij tilleggje, huru monge Konungar af thet nampnet varit hafver, och att H. S. M:t af heele then evangelische Christenheeten thed meriterat hafver, att vij orsaak hafva honom medh then honoris titulo *Stoor* nämpna. Andra stoore potentater hafve gifvit salige Kongl. M:t samme titel; vij hafve och skrifvit till H. Z. M:t medh samme titel, och ähr een medh gott svar tillbakar affärdat, och H. Z. M:t hafver intet uthi titelen difficulterat.

Gesandterne svarade sigh i fullmacht och commission hafva ingen annan titel att emoottaga, än then som uthi fredzfördraget af begge Potentater medh theres själar, eed och korsskyssning ähr bekräftigat; copian af brefvet till H. Z. M:t hafve the fördenskull begärat till att see, effter een förandringh nu ähr skedd i Regemented, och the hafve sedt af then copia them ähr communiceradh, huruledes een ovanligh titel ther uthi brukas. Vill H. M:t någon ny titel bruka, så ähr bäst att, när H:nes M:tz Gesandter till Muskow komma, här om aftala; ty så länge salige Kongl. M:t lefde, hafver aldrigh varidt någon förmeringh uthi titelen.

Her Per Baner: Till att contentera Gesandterne hafve vij velat låtha them vetta inneholdet af thet vij vele svara H. Z. M:t, om them behagar att thed uthi ett bref skall författas.

Gesandterne. The hafva fördenskull thet begärt, effter Her Per Baner sade: Vij hoppas intet att H. Z. M:t hafver sendt eder hijt om någre titlar att disputera, uthan i andre gode ährender; den titelen länder intet H. Z. M:t till något præjudicio uthan går oss allena an.

Gesandterne sade sigh moste föllja deres instruction och fullmacht.

Her Per Baner: Thet ähr een absurd saak att Hennes M:t icke må gifva sin fadher then titelen han fördt hafver, och att dee effter H:s M:tz dödh sökje sådant att disputera, dhet doch alle andre Potentater icke till ringeste gjöra någon scrupul om.

Rysserne. Dee kunne intet träda ifrån dhet dee uthi sin commission hafve, och ähr bätter att man skrifve den vahnlige titelen medh dem, och den nye titelen medh våre egne Gesandter.

Her Per Baner: Vij moste då omvända alle våre constitutioner, och serdeeles hvadh på sidste rijkzdagh ähr beslutet.

Rysserne: Så skole vij förandra hvadh medh eedh och korsskyssningh ähr bekräfftat?

Her Per Baner: Uthi fredzfördraget förmäles intet huruledes dee effterkommande Konungar sigh titulera skole.

Rysserne: Thet ståår: *för oss och våre efterkommande,* i alla punchtar och clausuler.

Her Per Baner: Om H. Z. M:t finge Polen in, så vele vij gifva honom dhen titelen tillijka, och intet något dher om disputera.

Rysserne: H. Z. M:t skulle på dhen händelsse ingen ny titel bruka uthan beskickelsse.

Her Pehr Baner afskar denne discursen och sade, att dee voro dijt sände till att gifva Gesandterne tillkjenna, det dee kunde bekomma sitt afskeed, men uthi titelen kan icke ett ordh muteras, elljest vele Rijkzens Rådh gärna tjäna dem hvar uthi dee kunna.

Gesandterne bodho, att hvadh saligh K. M:t medh eedh hafver bekräfftadt, det och motte i acht tagas.

Her Per Baner: Man hoppas intet der ifrån något trädt hafva, uthan skole det noga observera; frågade och hvarföre dhe vidh audientzen icke disputerade titelen.

Rysserne: Vij kunne intet falla edher i talet.

Her Per Baner: Man kan bevisa af bref, att saligh K. M:t hafver kallat sigh *Herre Her;* dee Ryske Gesandter, som sidst uthi Tyskland voro, hafve och fördt bref medh sigh tillbakar till Stoorfursten, som en sådan titel hade.

Rysserne: Han var ingen Gesandt uthan en Abgesandt eller Poslani.

Her Per Baner: Vij vette intet dee gradus, uthan när en hafver mundtligh audientze, den holle vij här för en Gesandt; här effter skole vij vetta sådant i acht taga. Elljest meene vij, thet I vele hafva svar tillbaka medh edher, dhet I och skole bekomma, men titelen kunne vij intet förandra. Badh att dhe eij ville difficultera hvadh som dem intet vedhkommer. Ty om H:nes M:t icke skulle kallas *Arffurstinna,* så hade Hennes M:t ingen rättigheet till Rijket, kunne doch[1] icke heller kallas en *uthkoradh Drotning.*

Rysserne excuserade sigh medh sin instruction, och att dee intet kunne förandra det saligh K. M:t medh eedh hafver bekräfftadt. H. salige K. M:t hafver och vunnit monge herskaper, men aldrigh derföre brukat flere titlar.

Her Per Baner: Thet ähre man honoris tituli, hvilke vij H. Z. M:t intet vele missunna, uthan heller gifva dem honom såsom vår vän. Vij hade och tänckt att H. Z. M:t meera dher öfver frögdas skulle än någre disputatz der öfver inkasta.

[1] *doch*] Misskrifning i st. för *ock*?

Rysserne: Att saligh K. M:t hafver kallat sigh twå gångor *Herre Herre,* ähr icke så myckit anlägit uthi vänlige correspondentz-bref, men desse ähre confirmationsbref. H. M:t som en vijs Herre hafver aldrigh velat förandra något i sin titel, hvarföre skole I som undersåther det gjöra?

Her Per Baner: Ingen vijs man rosar sigh sjelf, och hafve andre stoore Potentater gifvit H. K. M:t den ähretitelen, hvarföre skulle och vij thet icke gjöra? Sadhe och der hoos, att titelen kunne vij intet förandra. Ville eij Gesandterne taga emoot brefven, så moste vij dem medh våre egne Gesandter till H. Z. M:t förskicka.

Gesandterne sade att villja sin emellan afftaala, om dee medh bref eller uthan bref reesa skole.

Den 24 Augusti [1633] om morgonen vore hoos dhe Rysche Gesandterne Feldtherrn, Her Gabriell Bengtsson och Her Johan Skytte.

Näst salutationen gaf Fäldtherrn tilkenna, huruledes thet Senaten okärt förekom, thet the dagen tilförende om titlerne scrupulerat hade, och at man inthet haffve förmeent dem till den enda vara hijtkompne, uthan at H. Z. M:t haffva mehra sendt dem hijt derföre at the skulle beklaga sahl. Kongl. M:tz dödh och confirmere den gode vänskap, som tilförende ähr oprättat, till hvilket H:nes Maij:t och i lijka måtto ähr benägen. Refererade så ther hoos om dhe punchter Gesandterne själf[ve] haffve föreslagit at tractera: såsom först, at vij ville bryta stilleståndet med dhe Påhler, och huruledes ther opå ähr svarat, at thet inthet skee kunde för the orsaker tilförende ähre nämbde; der hoos om förbundet emot Pålen, sedan stilleståndet vore gånget till enda, där om vele vij våre Gesandter till Muschou affärda med fullmacht at tractera och handla. Där med haffve I varit till fridz och taget afskeed, till hvilken ende vij och vänlige breff till H. Z. M:t vele låta förfärdiga. Men nu veete vij inthet hvad I kunne haffva ther emot at tala, aldenstund I haffve låtit eder höra, thet I ingen schrifvelsse veele emottaga; dy the breffven I hijt fört haffve måste svaras opå, och huru skall H. Z. M:t veta hvad som här ähr förrättat? Vij meene och inge titlar at bruka, där aff någon fiendskap endstå kan.

Gesandterne svarade huruledes vidh fredzfördragets oprättelsse tvenne breff schreffves, et med kortt och thet andra med längre tittell; och på hvilken tittell begge Potentater bevilljade, med thet breffvet skulle begges theres Gesandter draga fort. Och som thå

blef bevilljat, at then fulkombligere tittelen brukas skulle, så haffver ther uthinnan varit aldeles oförandrat så länge sahl. Kongl. Maij:t lefde. Medh samma tittell ähre the och hijt komne. Berättade så om theres värf, och hvad med them för ähr tracterat, ändtligen huruledes, när the haffva seedt conceptet af confirmationen, at then vore med tilsättningh aff titlen, the förthenskuld then samme thå inthet haffve kunnat emottaga; men hvad här effter kunne bevilljas, för then förandring uthi Regementet skeed ähr, ähr bäst at then schriffves med H:nes M:tz egne Gesandter. The för sine personer thöres inthet emottaga hvad som icke ähr med rättmätige titlar.

Fäldtherrn: Om Storfurstens tittell uthan på breffvet vore rätt, thet hade sine skääl at man disputerade, men inthet hvad inne uthi breffvet ähr, hade thet oss[1] skulle vara een stor ohöfligheet, om vij något H:s Z. M:t förschriffva skulle, huruledes han schrifva skulle.

Gesandterne svarade, dhe viste fuller vara brukat, Gesandter inthet see breffvens innehåld, som them medgiffves. Men när confirmationer skee, då ähr nödigt och fredzfördraget lijckmätigt, at man seer hvad i breffven står.

Feldtherren svarade: Offendtlige contract böre vijsas, men inge breff. Bad dem probera hvarest det uthi fördraget finnes, säijandes sigh väll veeta det sådant inthet där uthi finnes.

Gesandterne: Man kan ännu bruka samma titlar som tilförende och schrifva *Drottningh* der förr stodh *Konungh*.

Feldtherren: Vij läre inthet aff Eder huru vij schrifva skole, och vele vij inthet anmoda H. Z. M:t något, dhet honom kan lenda till vanähra, dock så at vår heder där jämpte i ackt tages. Om den evigvarande freden nu skulle bekräfftas, så vore thet annat skääl, om the något sådant scrupulera ville. Nu fåå dhe allenast breff med sigh, och kunne vij bevijsa, at här uthinnan inthet nytt brukes emot H:s Z. M:t, effter som vij och förhoppes, at detta H. Z. M:t inthet skall misshaga; och emedan ingen confirmation nu skeer, så veele vij schriffva till H. Z. M:t vänlig breff hvad som nu ähr förelupet och handlat och låte bestå med confirmationen till des våre Gesandter till Muschou komma.

Gesandterne sade sigh thet önska, begärte allenast at breffven måtte bliffva med vaanlige titlar.

Fäldthern förehölt dem hvad våre fiender och illvilljoge skole seija om dhe drogo sin koos uthan breff; sade thet vara ohörligit at Gesandter på dhet sättet pläge förreesa; bevijste och at ehuru

[1] *ähr, hade thet oss*] Denna felaktiga ordställning synes böra ändras till: *ähr, helst thet af oss* eller *ähr. Gälde thet oss,* eller något liktydigt.

väll Gesandter uthi Konungh Carls tijdh inthet haffve kunna komma öffver eens, så ähre dhe lijckväl icke uthan breff bortdragne, uthan när något ähr blefvet otracterat, då ähr Commissarier på gräntzen till samman kompne.

Rysserne sade sigh inthet gå öffver deres fullmacht och det i fördraget står.

Feldtherren. Dhe skulle bevijsa hvarest i contractet finnes, att man bör låta läsa slutne breff.

Rysserne begärte schrifftelig försäckringh, att breffven skulle bliffva med rättmätige titlar.

Fäldtherren svarade, at man inthet var plicktig thet at göra

Her Johan Skytte förmälte, huruledes den tijd han var i Engeland vore dher tillijka Ryske Gesandter, dhe haffva aldrig begärt sådant.

Fältherren sade ytterligare: Vij vele inthet förandra een puncht i fördraget; vill H. Z. M:t något disputera, då tractera där om. Berättade och huru som man kunde bevijsa, dhet H. Z. M:t haffver uthi några sine pass schriffvit sigh till Lijffland, hvilket ähr emot fördraget; men för god vänskap skull haffve dhe dhet eij velet disputera. Vele nu Gesandterne haffva vänlige breff och afskeed som andre Gesandter, då kunne dhe om Måndagh bliffva affärdade. Hvar och icke, så haffver man orsaak at besvära sigh öffver dem hoos H:s Z. M:t.

Rysserne sade hvad för een tjänare den är, som sin Herres villje icke i ackt tager, och begärte at breffven motte blifva med vanlige titlar. Dhe kunde elljäst inthet emottaga några breff som haffver tilsätningh aff titlar; bedjandes at sådane breff med våre egne Gesandter må försendas, och dhe andre, som med dem sendas, skole bliffva med rättmätige titlar.

Feldtherren sade: Vij vele låta stella een vänlig schrifvelsse, och vele I den inthet emottaga, så ähr eij brukeligit, synnerligen ibland venner, at senda Gesandter sin koos uthan breff, och moste vij dhe samme med vårt eget budh affärda; men Gesandterne kunne i medler tijd bliffva här qvar, och skole här alt godt bekomma.

Den ene Gesandten svarade, at han hade suttit tije åhr fången uthi Påhlen; så kunne dhe och nu väll een tijdh här dröja.

Fäldtherren svarade: The skole inthet hollas för fångar, uthan som venner. Ihugkom så om Russelio och dhe skälmische practiker han förehaffver, och nödigt vara dhet H:s Z. M:t sigh för honom acktar, ty föruthan andre hans boffvestycker haffver han berömbt sigh det han allena var orsak at dhet Pålniske krijget begyntes.

Gesandterne optogo dhet väll, och effter några discurser bodo at breffven måtte bliffva med rättmätige titlar, och at i breffven schriffvas motte, hvarföre dhe inthet haffve kunnat affhandla.

Fäldtherren sade: Ja thet skall så skee, och haffver [man] allena stöt sig på dhe vanlige titlar. Sade och, man vill låta göra breffvet färdigt; ville dhe dhet emottaga, så ähr dhet godt, hvar och icke, så vill man sändat med egne Gesandter, och dhe kunne då sända een Post med. Vij haffve och tilförende schrefvit till H. Z. M:t med samme tittel, och H. Z. M:t haffver låtit sigh dhet väll behaga.

Gesandterne svarade, thet hade inthet opå sigh, om dhe icke viste aff denne tittelen.

Fäldtherren: Vij säije inthet hvad tittell vij vele bruka, uthan den H:s Z. M:t skall vara till fridz med, och vele dem ingen räkenskap der före göra.

Gesandterne bodo om dhe allenast ville med ord säija, at uthi breffvet ähre rättmätige titlar.

Fäldtherren sade ja, och at man inthet begär till at föra dem i någon olycka; informerandes dem at dhe kunne protestera, at om något sådant funnes i breffvet, skall dhet inthet lända H:s Z. M:t något til nachdeel.

Rysserne approberade dhet samme, säijandes, om der vore något sådant där uthi, så haffve dhe dhet inthet gilladt, uthan dhe taga breffvet i den förhoppning, at rättmätige titlar där uthi finnas skole.

REGISTER.

Vid registrets begagnande är att märka:

att de med en asterisk (*) utmärkta siffertalen hänvisa till både texten och noterna;

att de siffertal, framför hvilka bokstafven *n* är satt, hänvisa endast till noterna;

att personernas både förnamn (om dessa finnas i texten eller i registren till föregående delar) och tillnamn äro i den alfabetiska ordningen anförda, med hänvisning från de senare till de förra;

att för de personer, hvilka tillhöra adliga slägter eller sjelfva blifvit adlade, adelsnamnet — så vida det ej förekommer i texten och sålunda är i registret anfördt med den vanliga rubrikstilen — blifvit tillagdt med kursivstil; hvarjemte i de fall, då adlandet egt rum *efter* den tid, denna del omfattar, årtalet är utsatt efter Svenska Adelns ättartaflor, utg. af G. Anrep;

att för öfrigt de tillagda upplysningarna rörande personernas titlar, embeten, offentliga uppdrag och samhällsställning äro begränsade till nyss sagda tidrymd;

att fastän samma person, ställe eller sak ofta förekommer två eller flera gånger på samma sida i texten, detta förhållande ej är i registret särskildt anmärkt; samt

att parentestecknet omkring ett siffertal är ett *gif akt*, som betyder, att personen, stället eller saken, som är i fråga, i texten förekommer under annan benämning än i registret, eller blott antydningsvis finnes vidrörd. Dock är parentestecknet i allmänhet icke användt för sådant ändamål i andra fall, än då ett förbiseende eljes lätteligen kunde ega rum.

A.

---

[1] Amiralitetet organiserades sås. kollegium först 1634.

[2] Se S. A. Ä., ätten *Stockenström*.

B.

C.

D.

[1] Jfr Lagus, Åbo hofrätts historia, s. 149.

E.

[1] Se S. A. Ä., ätten *Mannerburg.*

F.

G.

H.

[1] Se S. A. Ä., ätten *Taubenfelt.*

[1] Efter dess blifvande reorganisation i öfverensstämmelse med regeringsformen. Redan då krigsrätten inrättades, hade Wrangel blifvit nämnd t. dess vice-president, (se R. Reg. d. $^{8}/_{6}$ 1630, fol. 315).

[1] Var redan föreg. år generalguvernör i Preussen.

I.

J.

[1] Se S. A. Ä., ätten *Leijonkloo.*

[1] Förordnades redan 1630 t. president i krigsrätten (se R. Reg. d. 5/6 1630).

[2] Se S. A. Ä., ätten *Bure.*

[1] Se S. A. Ä., ätten *Reuter*.

[2] Se S. A. Ä., ätten *Clo*.

[3] Se Del. I, sid. 29. not. 4.

K.

[1] Förordnades t. detta embete 1631 (se R. Reg. d. 28/11 1631).

L.

M.

[1] Se S. A. Å., ätten Stenbock. tab. 5. Sås. dödsår uppgifves derst. 1653, hvilket trol. skall vara 1633.

[1] Se S. A. Ä., ätten *Gyllentrost.*

N.

[1] Förordnades 1632 t. »direktor öfver kanslisakerna i Preussen» (enl. tit.-registr. t. det förkomna R. Reg.-bandet för 1632).

O.

P.

Q.

R.

[1] Om dem, som under år 1633 inkallades i rådet må anmärkas följande: De voro jämte Nils Brahe, som afled d. $^{25}/_{11}$ 1632, redan af kon. Gustaf Adolf utsedde t. riksråd, men kallelsebrefven blefvo icke underskrifna. Man synes hafva hyst tvekan ang. sättet, på hvilket de sålunda predestinerade rådsherrarna skulle kallas o. intagas i rådet; regeringsformen var ännu icke antagen, o. några prejudikat funnos icke. Sten Bielke, Jöns Kurck o. Per Sparre »vocerades» t. riksråd d. $^{14}/_{1}$ 1633

(se ofv., sid. 13 o. R. Reg.). De öfrige, nämligen Johan De la Gardie, Carl Bonde, Åke Axelsson, Axel Baner o. Erik Ryning, inkallades o. infunno sig personligen i rådet d. $^{4}/_{2}$ 1633. Huruvida några särskilda kallelsebref t. dem utfärdades o. i så fall när det skedde, har ej kunnat utrönas. De sist nämnde herrarna äro här upptagne i den ordning, i hvilken deras namn förekomma dels bland underskrifterna under rådets skrifvelser af d. $^{4}/_{2}$ i R. Reg., dels i protokollens öfverskrifter. — Slutligen må påpekas, att de i Ugglas rådslängd angifna data för de i fråga varande herrarnas utnämning t. riksråd äro oriktiga.

[1] Nämnes ej i protokollets öfverskrift.

[1] Nämnes ej i protokollets öfverskrift.

[1] Nämnes ej i protokollets öfverskrift.

[2] Inkallas under sammanträdet.

[3] Nämnes ej i protokollets öfverskrift.

[1] Inkallas under sammanträdet.

[2] Nämnes ej i protokollets öfverskrift.

S.

[1] Se »Het Licht der Zee-vaert» door Willem Ians zoon, Amsterdam 1630.

T.

U.

V. W.

[1] I den här befintliga förteckningen saknas Johan Hindersson o. Nils Ribbing för Elfsborgs län (se R. Reg. d. 8/4 1633, sid. 487).
[2] Se S. A. Å., ätten *Löwenburg.*

[1] Till biskop förordnades mag. Gabriel Melartopæus (se R. Reg. d. 30/3 1633).

Z.

Å.

Æ.

Ö.

Förkortningar.

R. Reg. = Riksregistratur.
S. A. Å. = Svenska Adelns Åttar-Taflor (utgifna af Gabriel Anrep).

Rättelser och tillägg.

Sid.	9,	rad.	6	uppifr.	*står:*	dicsurrcrades	*läs:*	discurrerades
»	18,	»	11	»	»	Ake	»	Åke
»	54,	»	16	»	»	Ake	»	Åke
»	60,	»	17 o. 18	»	»	begraffnin-ningen	»	begraffningen
»	164,	»	3	»	»	lkijt	»	lijkt
»	317,	spalt 1, rad	10	uppifr.	*efter*	Pris på: *tilläggcs:* 180,		
»	318,	» 2. »	17	nedifr.	*står:*	107	*läs:*	107°
»	320,	» 1, »	12	uppifr.	*efter*	174, *tilläggcs:* (175),		
»	325,	» 2, »	20	»	*står:*	154	*läs:*	154°
»	331,	» 1, »	17	»	*utgår*	(Livl.)		
»	348,	» 1, »	16	nedifr.	*står:*	**Arvid**	*läs:*	**Arved**

HANDLINGAR RÖRANDE SVERIGES HISTORIA.
TREDJE SERIEN.

SVENSKA RIKSRÅDETS PROTOKOLL

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFVET

AF

KONGL. RIKS-ARCHIVET

GENOM

SEVERIN BERGH.

IV.

1634.

STOCKHOLM, 1886.
KONGL. BOKTRYCKERIET
P. A. NORSTEDT & SÖNER

Förkortningar.

R. Reg. = Riksregistratur.
S. A. Å. = Svenska Adelns Åttar-Taflor (utgifna af Gabriel Anrep).

Rättelser och tillägg.

Sid.	9, rad. 6 uppifr.		*står:*	dicsurrerades	*läs:*	discurrerades
»	18, » 11 »		»	Ake	»	Åke
»	54, » 16 »		»	Ake	»	Åke
»	60, » 17 o. 18 »		»	begraffnin-ningen	»	begraffningen
»	164, » 3 »		»	lkijt	»	lijkt
»	317, spalt 1, rad 10 uppifr.		*efter*	Pris på: *tillägges:* 180.		
»	318, » 2, » 17 nedifr.		*står:*	107	*läs:*	107 c
»	320, » 1, » 12 uppifr.		*efter*	174, *tillägges:* (175).		
»	325, » 2, » 20 »		*står:*	154	*läs:*	154 c
»	331, » 1, » 17 »		*utgår*	(Livl.)		
»	348, » 1, » 16 nedifr.		*står:*	**Arvid**	*läs:*	**Arved**

HANDLINGAR RÖRANDE SVERIGES HISTORIA.
TREDJE SERIEN.

SVENSKA RIKSRÅDETS

PROTOKOLL

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFVET

AF

KONGL. RIKS-ARCHIVET

GENOM

SEVERIN BERGH.

IV.

1634.

STOCKHOLM, 1886
KONGL. BOKTRYCKERIET
P. A. NORSTEDT & SÖNER

HANDLINGAR

RÖRANDE

SVERIGES HISTORIA.

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFNA

AF KONGL. RIKS-ARCHIVET.

Tredje serien.

SVENSKA RIKSRÅDETS

PROTOKOLL

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFVET

AF

KONGL. RIKS-ARCHIVET

GENOM

SEVERIN BERGH.

IV.

1634.

STOCKHOLM, 1886
KONGL. BOKTRYCKERIET
P. A. NORSTEDT & SÖNER

Innehåll.

FÖRORD.

Utgifvandet af den del af Svenska Riksrådets protokoll, som härmed öfverlemnas åt allmänheten, har blifvit ombesörjdt af e. o. amanuensen i Riksarkivet D:r Sev. Bergh, hvilken efter den förste utgifvarens, arkivarien D:r Kullbergs död emottagit och med ospardt nit och omtanke sökt fullgöra uppdraget att fortsätta hans arbete.

De handskrifter, som begagnats vid utgifningen af dessa protokoll för år 1634 utgöras af tvenne folioband, som förvaras i Riksarkivet. Det ena bandet innehåller koncept- och memorialprotokoll för 1634 jemte dylika för 1635, det andra munderade (renskrifna) protokoll för 1634. Protokollen i det förra bandet hafva till största delen karakter af koncept; memorialprotokoll förekomma från och med den 22 Februari till och med den 9 Maj samt dessutom den 22 och 29 December (jfr noterna till sid. 40, 259 och 264); undantagsvis finnas äfven i detta band några renskrifna protokoll, nämligen för den 20 och 21 Februari samt en mindre del af protokollet för den 15 April. De munderade protokollen i det andra bandet äro vanligtvis nästan ordagrant lika med koncepten, men skilja sig deremot ganska betydligt från memorialprotokollen, hvilka i allmänhet äro utförligare, på samma gång som de äro i formelt hänseende mycket otillfredsställande. För öfrigt må anmärkas: *att* protokollen för den 28 och 29 November och den 3 December samt Per Baners till

den 10 Juli hörande promemoria finnas endast i konceptbandet, *att* protokollen för den 26 November samt den 4, 27 och 31 December finnas endast i samlingen af munderade protokoll, *att* de munderade protokollen för den 3 och 4 September äro utförligare och fullständigare än motsvarande koncept, *att* för den 1 Februari finnas två protokoll i båda handskrifterna, det ena på vederbörligt ställe infördt i den kronologiska ordningen, det andra placeradt såsom appendix i slutet, samt *att* memorialprotokollet för den 29 December handlar om helt andra saker än det renskrifna protokollet för samma dag (jfr sid. 264, not. 5).

Stockholm i Kongl. Riksarkivet den 26 Augusti 1886.

Carl Gustaf Malmström.
Riksarkivarie.

Vid redaktionen af Svenska Riksrådets protokoll för 1634 har man — såsom af förestående redogörelse för handskrifternas beskaffenhet framgår — haft att tillgå dels renskrifna protokoll, dels koncept- och memorialprotokoll. De senare hafva i öfverensstämmelse med den förre utgifvarens principer så vidt möjligt lagts till grund för den tryckta texten (jfr förorden till Del. I, sid. 11 och Del. II, sid. X). Detta har, hvad de egentliga koncepten angår, ganska lätt låtit sig göra, ty de äro i allmänhet ordentligt skrifna och utmärka sig dessutom framför de renskrifna genom en enklare stafning; exempelvis förekommer onödig dubbelskrifning af konsonanter (särskildt *ff* framför *v*) jemförelsevis sällan. Deremot har redaktionen erbjudit ganska stora svårigheter beträffande tiden från slutet af Februari till början af Maj, då man jemte de renskrifna protokollen nästan endast har att rätta sig efter memorialprotokoll, som delvis äro ytterst orediga och svårbegripliga, på somliga ställen rent af obegripliga. Dock har det ansetts riktigast att äfven här hufvudsakligen följa de senare, ty om en motsatt princip tillämpats, hade det blifvit nödvändigt att i noter meddela åtskilligt af innehållet i memorialprotokollen; men alldenstund dessa äro betydligt utförligare än de renskrifna, så skulle noterna blifvit mycket vidlyftiga, och dessutom hade man — då otydliga ord, uttryck och meningar om möjligt måste förklaras — på många ställen blifvit nödsakad att skrifva noter till noterna, en anordning som i typografiskt hänseende icke är vacker, allra minst i en urkundssamling. Att alldeles förbigå de svårare ställena torde icke heller varit lämpligt. — Emellertid har det vid hufvudregelns tillämpning varit nödvändigt att göra vissa modifikationer i enskilda fall: På de ställen, der memorialprotokollet endast innehåller en mer eller mindre dunkel antydan om det som i det munderade protokollet är fullt utfördt, har det senare naturligtvis ett obestridligt företräde och har derför blifvit begagnadt vid tryckningen; men i så fall är alltid i not anmärkt, att stycket återgifvits efter det renskrifna protokollet. Vidare hafva ord och meningar, som finnas i det

sist nämnda, men icke ega någon motsvarighet i memorialprotokollet, införts i texten; dervid hafva enstaka ord och kortare satser blifvit satta inom klammer med asterisk framför (jfr förordet till Del. I, sid. 15), men då längre meningar blifvit tillagda, har detta förhållande i not angifvits. Deremot har man i fråga om smärre i memorialprotokollen förekommande felaktigheter, som i de renskrifna äro rättade, följt de senare, utan att det i allmänhet ansetts behöfligt att derom meddela någon upplysning. Beträffande de ställen i memorialprotokollen, som sakna motsvarighet i de renskrifna, har utgifvaren sökt att, så vidt det låtit sig göra, förklara det som är otydligt. Detta har också ofta lyckats, men ett och annat qvarstår oförklaradt, t. ex. vissa delar af protokollen för den 26 Februari och den 1 April, förutom enstaka uttryck på flere ställen; några orediga anteckningar, hörande till protokollen för den 25 och 28 Februari hafva alldeles uteslutits (se sid. 43, not. 1 och sid 49, not. 2). Allt hvad som i och för textens förtydligande blifvit tillagdt, är satt inom klammer, och upplysningar som hemtats ur andra källor (registratur m. m.) återfinnas i noterna.

Angående stafning och kommatering m. m. hänvisas till förordet till Del. I, sid. 14 och 15. Endast följande må tilläggas: Stor begynnelsebokstaf har i allmänhet användts blott i den utsträckning, som nutidens bruk fordrar, men dessutom äfven i de fall, då dylik bokstaf med nästan undantagslös regelbundenhet i handskrifterna begagnas, hvilket särskildt gäller om titlar samt namn på embetsverk och andra offentliga institutioner. — Riksrådens namn, hvilka ofta, i synnerhet i memorialprotokollen, äro endast till hälften utskrifna eller genom initialer angifna, hafva vid tryckningen återgifvits fullständigt utan användande af klammer, och detsamma gäller om titlarna *H.* (= *Her*), *Felth.* (= *Feltherren*) och *Am.* (= *Ammiralen*) samt några andra ord, der misstag icke gerna kan ega rum. Vid utskrifningen af dessa ord har tagits hänsyn till den stafning, som vederbörande sekreterare eller afskrifvare eljest brukar använda, om nämligen detta kunnat utrönas, och om någon konseqvens deruti kunnat upptäckas — sekreteraren Johan Månsson brukar t. ex. skrifva *Johan*, sekreteraren Nils Nilsson *Jahan* —; annars har modern stafning begagnats. — Bokstäfverna *ij* och *y* förekomma ofta i handskrifterna omvexlande utan någon regelbundenhet i användningen, hvarför *y* vid tryckningen nyttjats endast i de fall, då denna bokstaf enligt vår tids stafning bör begagnas.

Upplysningar om handstilarna lemnas i noten till sid. 1.

Manuskriptbanden betecknas i noterna med MS. och MS.* Det förra tecknet afser koncept- och memorialprotokoll, det senare de munderade protokollen. Hvad som i noterna anföres ur dessa handlingar är tryckt med kursivstil, under det att citat ur andra källor återgifvits med vanlig stil inom citationstecken.

Siffrorna som vid tryckningen blifvit tillagda i kanten afse pagineringen i manuskriptbanden. Siffror utan asterisk beteckna sidorna i MS., siffror med asterisk sidorna i MS.*

Registret är utarbetadt efter samma plan, som registren till föregående delar.

Slutligen bör nämnas, att ett i protokollet för den 24 Oktober omnämndt »särdeles protokoll» angående rättegången mellan direktörerna och participanterna i skeppskompaniet icke kunnat återfinnas, samt att protokollen för den 31 Januari och 1 Februari delvis äro tryckta i Loenboms Handlingar till konung Carl XI:tes historia, X, sid. 52—54.

Stockholm i Augusti 1886.

Severin Bergh.

PROTOKOLL.

1634[1].

Anno 1634 efter heligedagarnes förlopp kommo efterskrefne välborne Herrer af Rixens Råd **den 8 Januarij** tillsamman uthi Råd-Cammaren på Stocholms slott, nembligen Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming. 1, 1*

1. Oplästes Rix-Cantzlerens bref, ankommit den 28 Decembris och dateradh Franckfurt den 22 Novembris, af innehåld om ett möthe, som skulle anställas i Neder-Saxen, der hoos H. Excell. sig förfrågar om hvad recompense H:nes M:t och Sveriges Crono vill vara förvissat oppå, där nogot här om oppå thed tillstundande möthe kunde blifva moverat.

Her Gabriel Gustafsson refereradhe sedan Cantzlerens intention vara att stå oppå hela Pommern; men hvar staten där uthe här igenom skulle turberas, då ville han begära Hinder-Pommern och fatta Strålsund med Landt zu Rügen sub protectione regni Sueciæ; sedan att Wissmar måtte Sveriges Crono afträdas, och att vij för Vor-Pommern, som qvitteras, måtte igen bekomma Stift Bremen.

Feltherren mente, på een sådan händelse vore vij oundvikelig råkandes i krig med Dano, emot hvilked Her Gabriel hölt obstat, aldenstund Danus hafver resignerat sine prætensioner på Stifterne; sade och ther hoos, att Cantzleren ville vinläggja sig att bringa Ständerne i Tyskland till att maintenera Sveriges Crono uthi 2
possessionen af bemälte land emot alle them, som dem vele turbera.

---

[1] Protokollen för Jan., Febr. (utom för d. 20 o. 21), Mars, April samt d. 3, 6—9, 14, 16, 19—22 Maj, d. 26 Juni, d. 5, 14 Juli, d. 9 Sept., d. 3, 7, 18 Okt., d. 22 (memorial-prot.) o. 29 (det ena) Dec. äro helt och hållet skrifna af *Johan Månsson*; för d. 13 Maj, d. 5, 14 Juni, d. 9, 10, 16—19, 21, 28, 29 Juli, d. 2, 8, 9, 11—14, 16, 18—22, 28 Aug., d. 2, 4—6, 8, 10—12, 17—19, 22—27 Sept., d. 1, 2, 6, 8—11, 14, 15, 21—25, 29, 31 Okt., hela Nov., d. 3, 6, 8, 9, 13, 16, 17, 19, 20, 22 (koncept) Dec. af *Nils Nilsson*. Protokollen för d. 10 Maj, d. 7, 9—11, 13, 25, 27, 28, 30 Juni, d. 1, 3, 7, 8, 11, 12, 15, 22—24, 26, 30, 31 Juli, d. 4—6, 15, 29, 30 Aug., d. 1 Sept., d. 16 Okt., d. 18 Dec. äro skrifna delvis af *Johan Månsson* och delvis af *Nils Nilsson*; protokollet för d. 3 Sept. delvis af de båda nyss nämnde, delvis af *Johan Salvius*. Protokollen för d. 20 o. 21 Febr. äro renskrifna äfven i MS., utom första raden i det förra, hvilken är skrifven af *Johan Månsson*. En promemoria hörande till d. 10 Juli är skrifven af *Per Baner*. Hvad beträffar de protokoll, som endast finnas i MS*, kan ingen upplysning om handstilen gifvas.

Discurrerades sedan att Printz Henrich af Uranien sollicitcrar att blifva Churfurste i Cöllen, thed han och på egen omkåstnad ville attacquera; hvilked om så kunde effectueras och på vår sida väl ginge emot huuss Österrijke, då ville Rix-Cantzleren tillsee, att een Evangelisch Churfurste måtte blifva i Trier.

2. Resolverades att Salomon Draguns lijk skulle blifva efterlåtit att leggjas i kyrckjogården.

2* 3. Underskrefs ett pass för een Lieutenant Jon Johansson på een häst till Norlanden.

Ån ett pass för Licentiaten Hermanno Clevio på 3 hästar till Nyköping.

4. Rix-Ammiralen proponeradhe, om honom måtte vara efterlåtit att njuta nogon nytto och frijheter af bergzbruk, där några kunne finnas på hans ägor. Honom låfvades resolution, när flere af Rådet kunne komma tillsamman.

5. Befaltes ställa een advocation till välborne Her Per Baner, hvilken strax blef underskrifvin.

Blef och Generalen Linner Torstensson hijt advoceradh.

Den 9 Januarij [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming.

3 1. Feltherren förmälte, huru som Kyrckjoherden här i staden, M. Jacob, besvärer sig, att then Tyske församblingen hafver muterat theres bönestund och satt henne på klockan sex om morgonen, ther igenom lited folck kommer i store kyrckjan, särdeles om fredagarne.

Mentes sådant inthed böra vara låfgifvit, uthan att the skulle hafva ther med fördrag.

2. Discurrerades om kopparhandelen, och särdeles huru som månge hinder uthi Rix-Cantzlerens dessein ähre infallne, att han till den 26 Octobris sidst förleden inthed hafver kunnat beneficera kopparen, som ther uthe ligger, eller anrätta nogot vist compagnie; och thed Cantzleren råder, att så framt nogot compagnie i Lübeck, Hamborg eller annorstädes funnes, som een anseenlig post koppar här i Sverige köpa vill, skulle man inthed betänckjande draga med them här öfver att sluta.

3* Och inkastades till ett sådant compagnies opprättande efterskrefne difficulteter: 1. Att the poster, som uthi Holland, Hamburg och Lübeck ähre depositeradhe, göre köpmännen skye och inbilla them, lika som store partier af kopparen här hemma uthi

rijked ähre att tillgåå, som äntligen måste släppas uthur händerne
och nedsättja med sig prijset. 2. Åhr iche heller consumptionen
af kopparen nu så stoor, att then med proufijt kan dragas undan,
för än mehra blifver tillarbetat. 3. Skall Trippen med all flijt
søkja till att målka denne koon.

Men iche deste mindre blef gott funnet, att med Erich Larsson 4
fullkomligen måtte aftalas, dedh han sig oppåtager med Cantz-
lerens inrådande i saken 1. efter all möijeligheet att fullgöra
then contract Cantzleren Loijs De Geer hafver föreslagit, eller
2. hvar thed iche kan skee, då tillseer att oppbringa ett com-
pagnie, som emot reda betalning debiterar all then kopparen, som
ther uthe ligger, nämligen gåhrkopparen à 58 till 57 rixdaler skep-
pundet och sedan råå- och plåtkoppar efter advenant ringare;
item att bemälte compagnie emottager oppå sex åhrs tijd all then
koppar, som uhr rijked kan vara till att mista, skeppundet à 55
rixdaler här vid Stocholms bryggja att lefrera. Men hvar detta
medium icke heller kunne gåå för sig, att Erich Larsson 3. läte
sig vara anlägit tillika och på een tijd Crononees gäld både i
Holland, Hamburg och Lübeck att betala, nämligen gåhrkopparen
lägste prijs à 60 rixdaler skeppundet och then andra efter ad-
venant.

Blef resolverat att här om skulle skrifvas till Rix-Cantzleren,
och Erich Larsson oppå bäste sätt hoos H. Excell. crediteras ge-
nom där till tjänlige argument: 1. Att hans räckninger ähre ige-
nomseedde uthi Cammaren, och befinnes myckit kunna vara rap-
porterat af elack information. 2. Hafver han sig förobligeradh rede- 4*
ligen häruthinnan att omgåå och uthlåfvat goda tjänster att præ- 5
stera. 3. Sätter han de novo sin œconomie här uthi rijked,
görandes sig esperance framdeles att blifva avanceradh. 4. Hafver
man iche heller annat kunnat judicera, än att han menar väl emot
H:nes M:t och fäderneslandet.

Elljest hölts thed vara nödigt, att så framt inthed there af
the trij föreskrefne medell kunne stå till negociera, man tå in
secreto sig detta extremum förbehåller, att Kopparbärget emot
een skälig tull i vågen sättjes uthi dess vanlige frije handell,
således att bergzmännen erläggja föruthan afradzkopparen hvart
tijonde skeppund utaf all den koppar the inväge, och köpmannen,
som den tillväges, gifver i tull 10 rixdaler eller mehre på skep-
pundet, efter som thed kan dijudiceras; sedan att köpmannen
ingen råå koppar må uthföra, uthan skall then här i rijked raffi-
nera eller förarbeta låta. Till hvilken ända att ther med måtte

hållas een ricktigheet, skulle man tillsij första åhret nogot närmare med bergzmännen om tullen att handla, så att ther igenom 1000 skeppund koppar till stadigt capital vid Säther måtte vara i förråd, där att göras gåhr, och när köpmannen med vägarens och
6 inspectorens zedell attesteradhe hvad koppar han i vågen hade liggjande och förtullat, han tå genast lijka myckin reen koppar här emot kunde bekomma och så tillika både fohr- och arbetzlönen där erläggja.

Dy blef resolverat man skulle i lika måtto här om advertera Rix-Cantzleren, såsom och the rationes man här till hafver, eenkannerligen att 1. bergzmännen komme der igenom i credijt hoos köpmännen, 2. köpmannen skrämes då inthed så myckit för kop-
5* paren som nu, emedan han ligger uthi een klump, 3. Cronan hafver een viss inkomst att tillgåå uthan nogot sitt förlag, 4. bergzmännens så väl som köpmännens trägne åstundan skeer här igenom tillfyllest, 5. commercierne excoleres, 6. Stocholm och andre städer komme här igenom uthi bättre skick.

3. Discurrerades om store sjötullen, och mentes hvar han excolerades, skulle han stå till att dressera på 300,000 rixdaler.

Her Gabriel Gustafsson proponeradhe med thed samma om Spirings petitis, 1. att när han med sine bröder vill retirera sig frå Pryssen, han måtte tagas här i patrocinio och fåå boo uthan besvär och tunga i nogon stad, 2. att han finge nogre godz i sin lijfstijd, och 3. att han mot sin villja iche må tvingas att blifva vid tullerne. Förmälte så der hoos, att Spiring hafver
7 låfvat, där han finge god besked på sin supplication, villja komma hijt in och anrätta tullen, att han åhrligen skulle stiga till 270,000 rixdaler.

Mentes man skulle favorizera honom thed mästa, som kan vara möijelig.

Den 10 Januarij [1634] voro uthi Råd-Cammaren tillstädes Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Gabriel Gustafsson, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Grefve Per Brahe.

1. Oplästes och reviderades concepted af ett bref, som skulle gåå till Rix-Cantzleren om kopparhandelen, ther ibland nogot blef discurrerat. Eenkannerligen mentioneradhe Her Clas Fleming, att uthi Erich Larssons räkningar differere 70,000 rixdaler, som Erich säger att Trippen skall göra god, eller han vill betalat. Sedan finnes att Trippen hafver fört åthskillige omkåstningar emot köp-
6* mans bruk, men thed sedan muterat. Och när Falckenberg hafver

velat nogare här om scrupulera, hafver thed dem förtrutet. Erich
Larsson hafver sedan antagit Trippens räckningar, och ther af ähr
oredan kommen emillan Erich Larsson och Falckenberg. För-
mälte så vidare hvad han för sin person der uthi hade att scru- 8
pulera: 1. Om nogon omkåstnad af then Lifländsche spannemålen;
doch mente thed vara mehr hans tjänare att imputera. 2. Att
Erich Larssons räckningar ähre qvitteradhe, för än the blefve
sluttne. 3. Att Erich Larsson hafver tagit provision af invis-
ningar, thed och kunne vara till rätta. 4. Att han hafver taget
interesse på sine försträckninger till Cronan med thed vijnet. Och
ytterst att han påförer sig 10,000 rixdaler omkåstnad hvartere
gången af the Fransösche subsidierne, men detta böra ther uthe
scruteras.

2. Oplästes een supplication ifrå Messenio, ther uthi han beder att måtte relaxeras uthur sitt 18 åhrs fängelse.

Resolverades att han skulle fåå här om besked till nästkommande Rixdag; i medler tijd efter een svår hunger där ähr i landet, skulle honom bättre deputat tillordnas.

3. Her Clas Fleming proponeradhe, efter som Cronan ähr skyllig till Norremalm några 1000 daler, och the begäre tackbleck i betalning till deres kyrckjo, om thed måtte efterlåtas? Svarades jaa.

4. Underskrefs ett pass för een Sergeant att draga med gevähr till Nyköping.

Blef och een advocation till Henrich Fleming underskrifvin, att begifva sig hijt till Stocholm.

Den 11 Januarij [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix- 9
Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Gabriel Gustafsson, Her 7*
Per Baner, Her Clas Fleming, Grefve Per Brahe.

1. Oplästes Rix-Cantzlerens bref af den 25 Novembris angående thed Churfursten af Brandenburg hafver till the angräntzande Furstar, Ständer och Städer begärat att taga i betänckjande om Sveriges Cronas satisfactioner för dess stora kåstnad och meriter i dedh Tyska kriget. Och blef delibererat hvad svar Cantzleren här oppå gifvas skulle.

Her Per Baner mente, att såsom dedh Tyska kriget ähr sluted med Ständernes veetskap och samtyckje, så skulle och billigt här uthinnan med them först communiceras.

Grefve Peder statueradhe periculum vara in mora.

Her Gabriel Gustafsson sade, att Cantzleren reqvirerar för denne gång consilium de ineundo foedere inter nos et Evangelicos deque refusione præstanda ab Evangelicis tantum; och den refusione sumptuum a part satt, som skall skee, när freden ingåås. Refereradhe så Cantzlerens mening vara, att för än man skulle råka in extremitates, då ville han begära Hinder-Pommern med Landt zu Rügen sampt Stift Bremen och Vörden.

10 Oplästes Cantzlerens bref till Rådet, för detta ankommit öfver samma materie.

Blef och ett consilium opläsit, som Ständerne hafve anno 1631 gifvit sahl. Kongl. M:t om thed Tyska väsendet. Och mente Feltherren, att oansedt vij ståå på Pommern och några Ständer kunne vara på vår sida, så skole doch Chur-Saxen och Brandenburg aldrig där till consentera, att ett membrum må diminueras från Imperio Romano; sade och een sådan alliance vara betänckelig uthan communication med Ständerne att ingåå.

Her Gabriel Gustafsson svarade, att Cantzleren begärer detta
8* consilium att försäkra sig sjelf; sedan endoch vij finge Pommern, blifver thed iche deste mindre in Imperio et sub lege Romana; föruthan thed kan man nogsamt vara authoriserad till thed man gör fäderneslandet till bästa.

Och ehuru väl föreskrefne välborne Herrer funne nödigt, att detta svåra och vicktige ährende måtte ställas till dee förnämbste Rixens Ständers deliberation, doch liqväl emedan drögzmålet syntes att vela skada och Cantzleren hastig resolution begärer, derföre ähr gott funnet Cantzleren till svar oppå bemälte sin skrifvelse att gifva; nämligen att såsom Senatens consilia för detta altid till den scopum hafve collimerat, att hela Pommern måtte med
11 dess tillhörige sjöstäder, hampner och rättigheter, såsom och Wismar stad cederas Sveriges Crono sub feudo till recompense och tacksamheet för the månge välgärningar them Evangelische ähre bevijste, altså befinne the nu iche heller nogon bättre och säkrare recompens, eller som för Sveriges Crono lägligare voro, än then provincien med Wismar stad att kunna sökjas, hälst emedan then alliance, sahl. Kongl. M:t med Herttigen af Pommern ingått hafver, ähr till een deell een försäkring, att Sveriges Crono sitt contentement för dess stora omkåstnad skall bekomma af then, som efter Herttigens död i provincien succederar; och skall fördenskull ihugkommas i Cantzlerens bref, att han, så myckit tijderne tillåta, ännu thed samma drifva ville, men så framt een oundvikelig vidlöftigheet här oppå följa skulle och fäderneslandet der igenom

mehre i fahra än säkerheet sättjas, att Cantzleren då iche deste mindre efter all möijelighet vinlägger sig fäderneslandzens gagn och nytto i ackt att taga och, hvar iche hela Pommern kan erhallas, då låter sig vara anlägit att behålla Hinder-Pommern med Landt zu Rügen och Ysedomb och protectionen af Strålsund stad, 12, 9*
deslikest Wismar, men för Vor-Pommern, som på een sådan händelse åth Churfursten cederas moste, söker nogot annat igen till vederlag att bekomma, som Stifterne Bremen och Vörden med hvad mehre, som kan pröfvas att göra tillfyllest emot then delen, som således afträdd och cederadh blifver, och att the Evangelische Furstar och Ständer i Tyskland till mutuell adsistence med Sveriges Crono förbindes, särdeles henne vid den recompens, som således gifves, stadigt att handhafva och försvara.

2. Blef sedan Grefve Peder Brahe proponerat, huru som the välborne Herrer hafve gott funnet att förordna honom uth till Tyskland, Rix-Cantzleren till adsistence.

Grefve Peder svarade med tillbörlige complementer, att oansedt han kunde hafva skäl till att bedja sig undan, så gifver han sig doch liqväl ther med tillfredz och vill sig thed hörsamligen oppåtaga.

3. Discurrerades om någre fremmande Potentater och Herrer skulle inviteras till sahl. Kongl. M:tz begrafning. Mentes neij; komma theres Gesanter hijt, så see the vår armod, skulle och gifva emillan them competence om högheten, och ähr bäst följa landzens seed.

Den 13 Januarij [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix- 13
Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Gabriel Gustafsson, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Axell Baner.

1. Öfversågs then memorialen, som Erich Larsson skall hafva med sig åth Holland.

2. Befaltes ställa åthskillige öpne commissioner eller fullmackter för Erich Larsson på latijn och tysko, såsom 1. een full- 10*
mackt att han må sällja all then kopparen, som i Sverige, Holland, Hamburg och Lübeck ligger; 2. sedan een annan att sällja eller inlösa then kopparen, som uthi Holland ähr deponerat; 3. än een fullmackt att betala General-Staterne theres interesse; hvilke han kunde framvijsa, efter som *[han] såg thed göras behoof.

3. Blef och befallat att ställa een bijmemorial för Erich Larsson att disponera om the 2500 skeppund koppar, som i

höstas uthsändes, efter som thed kan lända H:nes M:t och Cronan till nytto.

4. Igenomlästes concepted af thed consilio, som skulle gifvas Rix-Cantzleren. Och befaltes med thed samma att ställa ett bref till H. Excell., att man vill läta Kongl. M:tz begrafning skee uthi
14 Junij månad; 2. att inge fremmande Potentater blifve där till hijt in inviteradhe; 3. på hans memorial skall svaras med Grefve Peder Brahe; och ytterst att där uthi ihugkommes om tillståndet här hemma.

5. Föllo och discurserne, att paar regemente knektar skulle advoceras hijt in till sahl. K. M:tz begrafning, sedan adelens rosstjänsts hästar i Sverige, och skulle till then ända Ståthållarne gifve nampn på alle änckjesöner, som uthi theres ståthållare-*[dömme] åhre öfver 15 åhr, hvilke för theres anpart i godzen böre hålla russtjänst.

6. Debatterades om the vacerande Drotz- och Skattmästareämbeten, och att Senaten böre them eligera, men Status Regni them approbera.

Her Per Baner mente thed skulle vara een stor sak att cedera Ständerne, som Konungen allena tillhörer; och ther een vore ambitieus, kunde han besticka mångom att träda på sin sijda.

Her Gabriel Gustafsson föll på then mening, att lika som
11* Ständerne hafve mackt att vällja een Konung, så bör them interregni tempore eller sub minorennitate Regia confirmera the quinque capita.

Åntligen befaltes ställa bref till Her Boo Ribbing, Her Philip Skeding, Her Gustaf Horn, Her Wrangell, Her Sten Bielke och Her Jöns Kurck, att the sände hijt theres vota till Drotz och Skattmästaren.

15 7. Her Axell Baner gjorde relation om tillståndet i Nyköping, och thed H:nes M:t begärer, att Senaten ville begifva sig dijt.

Befaltes att ställa bref till H:nes M:t och der uthi 1. gratulera H:nes M:t öfver thed nys ingångne åhr; 2. excusera att man af åthskillige publicke hinder inthed hafver kunnat opvackta H:nes M:t med theres närvarelse; och 3. förmäla, att Senaten uthi tillkommande vecku vill sig der hän förfoga.

Blef och tå resolverat att Senaten den 23 Januarij skulle begifva sig på reesan dijt.

8. Taltes om Grefve Peder Brahes expedition.

Her Gabriel Gustafsson hölt före hans commission böra ther uthi bestå, att om Cantzleren nogot dödeligit vidkommer eller

fordras tädan, han då träder uthi hans ställe och blifver nu tanquam legatus a latere eller adjunctus Cancellarii.

Her Per Baner mente thed vara betänckelig, i synnerheet om Grefve Peder skulle sedan fordras tädan.

Her Gabriel Gustafsson: Thed ähr inthed officium hæreditarium; Cantzleren måste äfven så väl parera, om vij vele fordra honom hijt hem.

Befaltes ställa för Grefven een fullmackt och i thed närmeste, som skee kunne, efterfölgja then, som Cantzleren ähr gifvin.

Till resepenningar mentes att förordna Grefven 3000 rixdaler.

9. Feltherren proponeradhe, om honom måtte efterlåtas att 16, 12
tillbyta sig den förläning sahl. Gref Magnus hafver haft under Axholmen, emot Sari socken uthi Österbotten, hvilken Feltherren nu hafver. Svarades: Om the ähre af lika räntta, så kunne thed väl skee.

10. Her Clas Fleming proponeradhe om Fru Ebba Leijonehufvud, att man tillförene hade ment sahl. Her Clas Horns förläning skulle stiga till 1500 daler, då henne then samma bevilljades för sin brudeskatt och andre prætensioner oppå otta åhr; men nu befinnes then samma stiga till 2000 daler åhrligen. Och mente så, om hon den förläningen i sju åhr njuta skulle; doch så att ther Cronan faller lägligit henne sine penningar att betala, skall hon then samma afträda.

Resolverades att Cammereraren Nils Olufsson skulle först gifva hijt opp uthräkningen.

Den 14 Januarij [1634] vore uthi Råd-Cammaren tillsamman Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Gabriel Gustafsson, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Åke Tott.

1. Feltherren refererade Her Nils Bielke och Her Tott hvad
som i förledne dagar ähr tracterat öfver thed consilio Rix-Cantz- 17
leren hafver begärat. Och oplästes concepted af thed bref, som uthi denne materia var stält till Cantzleren.

Her Nils Bielke sade sig inthed ther emot hafva att säija.

2. Blef Erich Larssons memorial opläsin.

3. Discurrerades om then Rysche legationens affärdning, och 13
i synnerheet om nyttigt skulle vara nogot närmare förbund med Ryssen att ingåå.

Feltherren var i then mening, att een alliance med Ryssen kunne vara nyttig, ty 1. söker Polonus igenom Rysland att ruinera Sverige, hafver agiterat thed samma consilium i sahl. Konung Carls tijd; 2. får Polacken framgång emot Ryssen, tå skall han sedan blifva oss dryger nog; 3. så snart och Polacken får fred med Ryssen, tå ähr han oss vist uthi håret och skall aldrig cedera oss Pryssen. Elljest durante bello Mosco-Polonico skall Polacken gärna göra fred med oss, så länge han blifver färdig med Ryssen, då han sedan inthed skall underlåta oss att angripa.

Her Gabriel Gustafsson discurreradhe in sententiam contrariam Ryssen nu inthed så lätteligen kunna gåå under emot Polacken som tillförende, då han mehre igenom sine egne än Polackens krafter ähr slagen; nu ähr een annan status och bättre enigheet in Moscovia. Sedan ähr betänckelig att ingåå förbund med een
18 barbaro, som thed inthed längre håller, än honom sjelf kan vara till nytto. 3. Hvar han thed ingår, skall honom aldrig fattas villja att brytat. 4. Skall han och veetta oss föga eller inthed till tacksamheet. Och slöt således then alliancen eij vara nyttig, emedan vår stat inthed ther af dependerar, och våre krafter uthan thed ähre nu emot Polacken myckit större än tillförende.

Här oppå svarade Feltherren med concessione, dedh Ryssens förra ruin kom myckit af intestinis dissidiis. Men så hade the ett stabilieradt regementhe och viss Storfurste lika som nu och
14* dessföruthan the land och provincier Polacken them nu ifrån hafver. Remonstrerandes ther hooss att Ryssen kan äfven så väl nu som tillförende bringas till affall. Uladislaus hafver bestuckit monge, som derföre ähre sände till Siberien; een deell af Rysserne ähre och håldne bas, som snart skole yppa sig, där Uladislaus får öfverhanden; altså där Ryssen een gång skulle gåå illa, skulle han eij litet periclitera. Bejakade sedan, att Ryssen ähr barbarus och skall inthed gärna unna oss the land vij från honom innehafve; statuerade doch här hoos, att han heller skall
19 unna oss nogot, än Polacken. Iche heller hörer man honom nogot hafva brutet vid dess välgång. Att the senast ginge från oss till Uladislaum, var vårt eget folck orsak [till], som sig abandonneradhe; thed dee och hafve brutet inducias emot Polen, ähr mästedels skedt nostro instinctu.

Her Gabriel Gustafsson införde discursus gratia både nyttigt och nödigt vara, att Ryssen går under, ty kriget med Polen ähr inevitabile;. och där Ryssens stat pericliterar, så måste vij undsättja honom och kunne tå i hans land föra kriget och dela

spolia med Ryssen. Vårt krig kunde och tå cum nostra utilitate dragas uthur Lifland och Pryssen in uthi Ryssland.

Feltherren svarade: Gör Ryssen fred med Polacken, tå drage vij molem belli på oss, men confoederere vij oss och Ryssen går illa, då kunne vij sedan gåå honom till adsistence och föra kriget med Ryssens medell.

Her Fleming mente, om Polacken vinner een slacktning, då ligger Ryssen helt nedre.

Her Per Baner svarade, att situs loci medgifver inthed, thed Ryssen kan supereras. Eij heller medgifve historierne, att Ryss- 15*
land ähr nogon tijd totaliter öfvervunnet. Mente och, att där Ryssen ingen fred gör med Polacken, då ähr fåfängt att ingåå förbund med honom, för än man seer, dedh honom tränger. 20

Feltherren sade, att Polacken lärer tillsee, huru han blifver färdig med Ryssen, eller och sluter med honom, för än vårt stillestånd expirerar.

Her Per Baner mente, fast Polacken gör fred med Ryssen, så ähre vij honom än tå nogsamt bastante; och kunne vara bäst att låfva honom, att när våre induciæ expirera, om honom nogon nöd påkommer, då villja adsisteran.

Her Fleming svarade väsendet kunna blifva så fatt, att han, Ryssen, hooss oss iche kan fåå 1000 man till adsistence.

Feltherren hölt der före man skulle inthed förbund sponte ingåå, uthan ther Ryssen stricte ther oppå urgerar.

Var och the välborne Herrers mening man skulle omständeligen här om notificera Cantzleren och fordra der uthinnan hans betänckjande.

4. Underskrefs ett bref till H:nes M:t Drottningen.

Item ett bref till Rix-Cantzleren.

Än een fullmackt för Oluf Burman att vara fougde här vid slotted.

Den 15 Januarij [1634] sutto i Rådet Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Gabriel Gustafsson, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Åke Tott.

Reassumerades den förre dags discurs öfver then Rysche 21, 16*
ambassadan och särdeles om alliancen.

Feltherren repeterade kortteligen hvad dagen tillförende var discurrerat, remonstrerandes att såsom vij med Pryssen ansee vår

nytto och säkerheet, altså skole vij och snarare med Ryssens tillhjälp kunna tvinga Polacken.

Her Per Baner mente vij kunne ännu prolongera inducias Polonicas; Poloni stat hafver och aldrig varit basere, än han nu ähr.

Feltherren svarade, att där, Gud förbjude, någon olycko i Tyskland sig tillslogo, då hade vij iche allena Cæsarem och Hispanum, uthan och Danum sampt Polonum oss på halsen, och skulle eo casu Ryssen vara vår bäste ven.

Her Per Baner: Cantzleren hafver inthed missmod att nåå induciarum prolongationem, så framt vij försäkra Polono att inthed vela adsistera Ryssen.

Her Gabriel Gustafsson: Polacken ähr inthed så myckit till göra om Smolandschow som Pryssen; tappe vij ett slag eller tu i Tyskland, då hafve vij Polacken och Juten oss på halsen; derföre ähr gott att uthi tijd sluta nogot vist med Ryssen. Allegeradhe så hvad skräck then ena progressen uthi Schlesien gjort hafver.

Her Per Baner: Om vij vele inbilla oss fahror, då komme vij aldrig fort; vij måste committera thed Gud, och fast vij än nogot slute med Ryssen, så kan än tå dedh samma skee.

22 Feltherren subsumerade derföre vara bättre hoos honom hafva een certum än dubium amicum.

Åntligen samblades rationes in utramque sententiam, och voro desse pro parte negativa:

17* 1. Att Ryssen ähr een reconcilieradh ven, föga till att lita oppå i nöden, uthan den som mehre täncker med list eller våld att recuperera avulsa a regno Moscovit'[ic]o, när occasionen sig så præsentera kunde.

2. Blifver man inthed sui juris, när tractaten med Påland angår, stilleståndet — om thed så gott finnes — uthan Ryssens consens att prolongera.

3. Skall Ryssen näpligen kunna dragas eller admitteras i vår tractat med Påland vidare, än thed af våre Commissarier kan föreslåes, att han i samma tractat må begripas.

Sedan pro parte affirmativa militeradhe desse rationes:

1. Belli Sveo-Polonici inevitabilis necessitas.

2. Där Ryssen undergår, skall vår stat eij lited der igenom periclitera.

3. Hafver sahl. Kongl. M:t sjelf offererat sig till förbund med Ryssen, hvilked om thed afsloges, skulle han lätteligen de-

sperera och sig med Polacken, hvar iche aldeles emot oss conjungera, doch föreena och fred göra.

4. Rex Daniæ skulle veetta een sådan occasion att nyttja och sökja then conjunction, om hvilken han tillförende igenom Malthe Juull hooss Ryssen hafver låtet sollicitera.

5. Efter som Polacken och Juthen oss infallibiliter angripe, 23
där våre saker i Tyskland annorledes än väl aflöpe, altså ähr bättre hafva socium belli, än att han thed allena åskåda skulle.

6. Våre tractater skulle här igenom faciliteras, och vij göras faste i possessionen af the provincier vij så ifrå Polacken som Ryssen innehafve.

7. Dee Polers consilia skulle här igenom märckeligen förvirras, och

8. Den Persianische handelen sampt andre commercier uthi 18*
Rysland så myckit lättare ståå till practicera.

9. Hade vij ingen säker ven hooss Ryssen, så vore han i medler tijd iche heller vår fiende.

10. Kunne och thenne alliance vara sine periculo, när vij sampt Ryssen hvar there sitt krijg före och iche i een provincie tillsamman, så att eij någre invicem subsidia blifva præsteradhe.

Oplästes dee breeff Cantzleren angående thenne materia hijt skrifvit hafver.

Der oppå gofvo föreskrefne välborne Herrer theres vota:

Her Åke Tott: Ett realt förbund med Ryssen ähr nyttigt att ingåå, allenast thed skeer på visse conditioner.

Her Clas Fleming: Ryssens vänskap emot Polacken ähr oss nyttig, i synnerheet mädan stilleståndet nu snart löper till ända och kriget synes vara oundvikelig. Åhr och bättre, att kriget mot Polacken föres conjunctim än separatim; och kan inthed skada ett foedus på 8 eller 10 åhr.

Her Peder Baner: Om Conventen i Erfurt når sin effect, tå 24
ähr bättre inthed förbund med Ryssen att ingåå. Elljest kan inthed skada, att man thed sluter med Ryssen på een kortt tijd och på visse conditioner, att vij altid må vara oss sjelfve mäcktige och hafva frije händer.

Her Gabriel Gustafsson: Ett förbund med Ryssen in generalissimis terminis ähr bäst, så att man kunde förat och släppat ad nutum, doch att conditiones foederis diligenter pondereras, så att månge specialia iche komme med ther uthi.

Her Gabriel Bengtsson svaderade till förbundet, doch på visse 19*
conditioner, dirigeradhe till vår fiendes undergång och så, att oss

händerne iche bindes. Vij hafve ther igenom frå Polacken, ther med han oss kan plåga, Danus hålles i huden, och huus Österrijke skeer een märckelig afbräck.

Rix-Ammiralen: Thed förbundet kan ingåes uthan skada. Oansedt alt ännu lyckeligen går uthi Tyskland, så kan thed doch snart förandras. Continuerar thed således, så kan thed än tå promovera våra saker moot Polacken, att han seer oss hafva hooss Ryssen een ven. Elljest kan Ryssen blifva emot oss kallhjärtad. Och ähr bäst thed förbundet slutes på vissa åhr och opræjudicerlige conditioner, der ibland man kunne urgera, att han försträcker penningar.

Feltherren: Ryssens vänskap bör eij uthslåås, ähr een vår
25 bästa ven, och hvilkens välfärd oss ähr nyttig. Där han undergingе, skulle Polacken bruka hans medell, vår stat der igenom att ruinera. Och kan för den skull ett förbund slutas med honom, att ingen thera gör fred med Polacken uthan then andres samtyckje; doch att man iche högre förobligerar sig, än een nåboo thed tillbörligen kan göra emot then andra. Sedan att man deducerar honom, thed han contribuerar till vårt krig uthi Tyskland.

Och blef således äntligen resolverat eij orådeligit vara ett förbund, allenast in generalissimis terminis ansedt, emot Konungen i Påland och determineradt på een viss tijd till 8 eller 10 åhr såsom och på visse conditioner med Ryssen att ingåå; ibland hvilke och desse skulle föreslåes:

1. Att när H:nes M:t finitis induciis kommer i kriget med Polacken, ingen thera, S. Regia M:tas eller Moscus, ingår med honom nogon fred eller stillestånd uthan then andres veettskap och samtyckje.

2. Att iche heller nogon thera Potentaten träder med Polen till nogon actual tractat sine alterius scitu et consensu; och
20* hvilken thera parten een sådan tractat tillbjudes, han skall draga med sig ther uthi then andra, så att tractaten med begges Commissarier tillika må beskickas och kriget tillika föras och tillika ändas.

3. Efter som H:nes M:t med sitt krijg gör Polacken dubbel skada, 1. per Livoniam et Borussiam, 2. ex Silesia; att Ryssen understödjer H:nes M:tz krijg i Tyskland med een anseenlig summa penningar.

26 Och efter som thetta ährendet ähr ganska svårt och vicktigt, dy blef resolveradt att the förnämste af adelen sampt Bisperne här i rijked, så och städernes fullmäcktige ifrå Stocholm, Ubsala,

Norköping och Götheborg skulle till medium Februarij comparera här i Stocholm och gifve ther öfver theres betänckjande. Men Gesanterne kunne nu strax afgåå och öfver denne puncten allenast generaliter instrueras, in till dess the vidare beskeed efter sig bekomme.

Den 16 Januarij [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Johan De la Gardie.

1. Inkom Mårthen Wewetzer, refererade sig hafva talt med Konungen i Danmark uthi Schanderborg, hvilken frägade, om myckit folck gick i höstes uhr Sverige. Ad quæ Martinus: Nogot, men hade inthed synnerligen på sig. Sedan om myckit folck qvart i landet? Ille: Hvarföre iche? Vidare hvilke the regerande Herrer voro? Hvem i Gref Magni ställe var kommen? Sedan om Rix-Ammiralen, om Skattmästaren, om Her Per Baner? Hvar Age Tott ähr? Om Her Gabriel ähr kommen hem uthi landet? Och detta alt långsamligen, allenast någre ord hvar gången.

Sade att Ränttemästaren Wind låg uthi magan, thed våre togo 27, 21'
tull af Konungens eget godz vid Dantzig. Elljest ähr ingen force i Danmark till land.

2. Oplästes concepted af ett bref till Rix-Cantzleren om legationen till Rysland och hvad som dagen tillförende ähr delibererat öfver alliancen med Ryssen emot Polacken.

Feltherren deduceradhe thed med samma tillfälle nogot vidare och begärte the andre ville gifva theres vota.

Her Johan Skytte svarade rationes till förbundet vara prægnantiores, och hafver alles mening för detta varit att ingåå med Ryssen ett foedus in generalissimis terminis.

3. Öfversågs Grefve Peders fullmackt, hvilken på någre orther blef förandrat.

4. Blef och Erich Larssons memorial opläsin, såsom och igenomsåges någre puncter, kopparen angående, som han pro memoria hade ingifvit. Eenkannerligen discurrerades, hvadan thed förfallne interesse skulle betalas; och var meningen af kopparen, där den kan blifva debiteradh.

Den 17 Januarij [1634] voro församblade uthi Rådet Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Grefve Per Brahe, Her Åke Tott, Her Axell Baner.

28 1. Underskrefves trenne breeff till Rix-Cantzleren, som Anders Lacquej skulle hafva med sig: 1. Om kopparhandelen och Erich Larssons expedition. 2. Om hvad recompense, som skall sökjas hoos the Evangelische Ständer i Tyskland. Och 3. om thed Ryska väsendet.

22* Underskrefves och tvenne pass, ett tyskt och ett svenskt för Anders Lacquej.

Item ett bref för Feltherren att njuta på sin åhrlige lön och beställning Flättjeboo, Heraker och Färneboo sochen; der emot H. N:de afstår Sari sochen i Österbotten.

2. Resolverades oppå Rix-Cantzlerens memorial — hijtkommen med Her Gabriel Gustafsson och Her Mattias Soop — in till den 15:de puncten.

[Samma dag] efter middagen kommo åther föreskrefne välborne Herrer tillsamman in Senatu.

1. Oplästes Dalekarlarnas supplication: 1. Om theres kneckteordning. Res[olverades]: Ther uthi kunne inthed muteras; the hafve sjelfve then begärat. 2. Om qvarnetullen. Resol[verades]: The skole tagas i Cammaren, och för them där illustreras om mynted.

2. Oplästes Åboo stadz petitum, ther uthi dee begäre M. Eschillum Petræum till Kyrckjoherde. Resol[verades]: Skall skrifvas till Bispen i Åboo, att så framt thed eij præjudicerar hans förra
29 vocation, kan han väl admitteras där till pastoratum; elljest kunne M. Ericus Matthiæ af the andre fyra, som i valet satte åhre, där till förordnas, doch så att ingen blifver församlingen påträngd emot dess villja.

3. Oplästes Bugislai Rosens supplication angående een Rysch köpman uthi Nowgården, som honom åhr skyllig några 1000 rubblar, der öfver han een intercession begärer till Storfursten. Resolverades: Gesanterne skulle fåå i commission här om att urgera hooss Storfursten.

4. Continuerades med resolutionen på Cantzlerens memorial alt in till den 20:de puncten.

Den 18 Januarij [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Grefve Per Brahe, Her Åke Tott, Her Johan De la Gardie, Her Per Sparre. 23*

1. Oplästes Salvii och Fegræi breeff sampt der hooss fölgjande adviser.

2. Än ett bref frå Cantzleren angående then kopparen, som i höstes ähr uthsänd åth Holland.

3. Blefve och Her Salvii petita opläsne, angående the kopparpenningar han hafver liggjande. Mentes att honom derföre kunde gifvas rixdaler.

4. Underskrefves 30

Ett lagmansbref för Feltherren på Upland.

Item för Rix-Ammiralen på Tijohäredz lagsagu.

Än ett bref till Gub[ernatoren] på Riga, Anders Erichsson, för Albrecht Vegesack, Stadz-Fändrich i Riga, att han mainteneres vid tvenne godz i Liffland, Wittmoisi och Sylachi, som han possiderar, och njuter i sin lijfstijd frijheet på stationen af bemälte godz såsom och af ett annat, Stramus benemd.

Sammaledes för een Finsk ryttare, Jacob Simonsson, att njuta sin gård frij till behagelig tijd.

5. Underskrefves och breeff till Her Boo Ribbing, Her Philip Skeding, Her Gustaf Horn, Her Herman Wrangell, Her Sten Bielke, Her Jöns Kurck att sända hijt theres vota till Drotz och Skattmästaren.

I lika måtto till Bisperne i Sverige och städerne Stocholm, Ubsala, Götheborg, Norköping om thed möthe, som skall skee 24*
uthi Stocholm den 15 Februarij.

Skrefs och ett bref till Bispen i Åboo om M. Eschillo Petræo, [som] staden begärer till Pastorem.

6. Resolverades att Rix-Ammiralens explication-bref på dee 200 obser land uthi Ingria skulle förandras, och the obser Rix-Ammiralen där till begärer gifvas särdeles uthi ett annat bref ad ratificationem.

Den 20 Januarij [1634] sutto i Rådet Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Per Sparre. 31

1. Discurrerades hvad man skulle svara på Rix-Cantzlerens bref, och var meningen man skulle deducera Cancellario, att hvad

som således åhr passerat, inthed åhr skedt försåtheligen, sed necessitate.

Oplästes concepted af ett bref, i denne materia afgångit till Rix-Cantzleren förledne 30 Octobris. Och resolverades man skulle de novo remonstrera H. Excell. hvad höge motiver oss thed consilium hafve afprässat att sända uth then kopparen; sedan justificera Erich Larssons persohn och än vidare recommendera Cantzleren detta åhrendet om kopparen, mädan man ännu förnimmer. att nogot hopp skall vara till att negociera om kopparen.

2. Inkom Erich Larsson, och blef hans memorial opläsin. Erich Larsson bad DD. NN:der ville försäkra sig, att hvad som kan vara till practicera, skall han göra sin devoir.

25* Her Gabriel Gustafsson svarade: Han kunde nu både göra fäderneslandet een stor tjänst och confundera sine ovenner.

32 Blef vidare discurrerat, att på thed visse afnämare till kopparen så myckit sna*[ra]re måtte stå till bekomma, då kunde Erich Larsson participera med them der uthi till 50,000 rixdaler och employera Cronones koppar; hvilked Erich approberadhe. Begärte så der hooss qvittencer på sine räckningar.

Feltherren svarade: Han hafver sahl. K: M:tz qvittencer, the ähre så kraftige som theres; och åhr oskäligt the skole confirmera sahl. Konungens bref. Refererade så der hooss om Trippen, att han skjuter sig på några qvittencer, som Erich Larsson honom skall gifvit hafva.

Erich Larsson nekade där till aldeles, säijandes sig vela hafva förlorat 10,000 rixdaler, om Tripp nogon qvittence af honom hafver bekommit. Allenast hafver han, Tripp, fått en revers på the räckningar han pro anno 1628 hafver inlefrerat.

3. Erich Larsson tog afträd, och discurrerades, att om honom nogon qvittence gifvas skulle, måste thed skee uthur Cammaren. Her Flemming mente thed denne gången blifva för långsamt; sådant vill hafva sin tijd.

Feltherren hölt före man skulle säija honom, att där han gör detta väl, skall han inthed blifva molesterad.

Sedan om provisionen mente Her Per Baner vara bättre contrahera med honom om een viss summa än på hundrade talet.

33 4. Taltes om landzlagen, som Ignatius Meurer hafver opplagt af tryckett. Resolverades att skrifva ett bref till Gubernatoren, att böckerne arresteras, och han sisteras till laag och rätta in foro competenti.

[**Samma dag**] efter middagen voro föreskrefne välborne Herrer åter tillstädes uthi Råd-Cammaren.

1. Inkallades Petter Krusebjörn then yngre och tillsades, 26*
att han skulle blifva Agent uthi Muschow i framledne Johan Möllers ställe.

2. Taltes om Erich Larssons qvittence, och var meningen, att hvad sahl. K. M:t honom hafver qvitterat, ther uthi kunde man inthed grubbla, men annan consideration ähr med hvad som nu sedermehro ähr passerad.

Han inkallades, och blef honom förehållit, att sahl. K. M:tz qvittencer kunde man inthed förbättra; the andre ähre them obekände. Och frägades honom om provisionen. Erich svarade inthed vara så myckit till göra, som att han må kunna sitt pålagde värf beställa. Ville elljest gärna gifva 1000 rixdaler, att han inthed hade ther med att göra.

3. Taltes om the godzen Bispen i Strägnes hafver köpt uthi 34
H:nes M:tz lijfgeding. Resolverades: När Senaten kommer till Nyköping, kan man förnimma, om H:nes M:t vill taga annat i vederlag.

4. Opsattes puncta legationis Moscoviticæ, och mentes desse böra vara the förnämbste:

1. Hälsa och notificera occasionen till denne ambassada. 2. Beklaga sahl. Kongl. M:tz död. 3. Excusera att denne legationen inthed för ähr afgången. 4. Condolera Storfursten öfver Patriarchens död. 5. Offerera sigh på H:nes M:tz vägnar till all good vänskap emot Ryssen. 6. Renovera thed evigvarande fredzfördraget. 7. Tractera med them om then alliancen emot Påland, så framt Ryssen ther oppå urgerar, hvilked måste particulariter med alle omständigheter expliceras för Gesanterne. Och var the 27*
välborne Herrers mening, att i medler tijd Gesanterne kunne få vidare information hädan efter, skulle the[1] proponera några iniquas conditiones foederis; deslikest strängja der oppå, att Ryserne några conditioner först föreslå, emedan the hafve varit priores in petendo foedere. Elljest skulle æquæ conditiones vara, att Ryssen continuerar i kriget emot Polacken, in till dess vårt
stillestånd med honom löper till ända; att ingen there potentaten 35
gör nogon fred eller stillestånd med Polacken uthan then andres consens och samtycke; att och ingen tractat ingåes, för än Polacken renuncierer titelen till Sverige och Rysland, så väl som flere

[1] Ryssarne.

sine prætensioner; och att Ryssen contribuerer een summa penningar till vårt krig, efter som vij hafve libertatem pacis et belli i våre händer; här emot kunde them præsenteras, att vij vele draga them i våre tractater med Polen, som nu tillstunde, om the elljest thed begäre, och skulle allenast notificere hvad conditiones pacis the vele hafva proponerade.

5. Inkallades Linnar Torstensson och blef tillsagd, att emedan sahl. K. M:t hafver för detta ordnat honom till General öfver artolleriet, han ville för den skull ännu hafva thed under sin disposition och general commando, så hvad till fästningerne som feltstaten och flåttan kan behöfvas.

Linnar Torstensson begärte att fåå taga detta uthi betänckjande och tog der med afträd.

36 Underskrefs een specification för Rix-Ammiralen på dee 200 obser land uthi Ingermanland.

Item ett immissionsbref för Rix-Ammiralen till Johan Kinmundt, att han inrymmer honom några byar uthi Ingies pogost och adviserar hijt, huru många obser the göre.

28* Ån ett bref till Ernst Creitz angående then synen emillan Långhalsboerne i Ångermanland och några Jämptar.

Oplästes ett bref frå Her Erich Rynning. Blef och befallat skrifva honom till, thed han excuserar Senatum hoos H:nes M:t, att the än på några dagar måste dröija med theres reesa till Nyköping, eenkannerligen för then Ryske legationen skull.

Resolverades att Fru Görväl Posse skall njuta ett nådeåhr på sin sahl. mans, Her Carl Sparres förläning pro anno 1633.

Debatterades om Fru Ebba Leijonehufvudz sak, och blef resolverat att hon för dee 14,000 daler, hon hafver till att fordra af Cronan både för sin brudeskatt, skeppet och några andre prætensioner, skulle hon njuta sin salige herres, Her Clas Horns förläning, uthräknad på 2001 daler uthi sju åhr; doch så att där
37 Cronan i medler tijd föllo lägligit henne sine penningar att betala, skall hon den samma afstå, och hennes egne prætensioner och skuldfordringar ther med aldeles vara döde.

Den 21 Januarij [1634] sutto i Rådet Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Per Sparre.

1. Underskrefs ett bref till Rix-Cantzleren angående kopparen, som förledne höstes gick uthur rijked åth Hålland.

2. Discurrerades om Marskalcken von Creilsheimbs dimis-
sion, och var meningen att jämpte hans lön måste honom och 29*
honorarii loco gifvas een vacker gullkäd, så att han bien content
sin kooss kommer.

3. Resolverades, om the pärlorne H:nes M:t begärer skall
uthi Räkninge-Cammaren accorderas med Casparo Köning.

4. Her Peder Baner opläste ett bref sig tillskrifvit ifrån
Oluf Stråle.

5. Underskrefves någre breeff: 38

1. Till Cammar-Råd för sahl. Her Carl Sparres Fru om hennes
nådeåhr.

2. Till Gubernatoren Her Johan De la Gardie angående Ig-
natii lagböker att låta arrestera.

3. Till Her Erich Ryning för Fru Ebba Leijonehufvud om
sahl. Her Clas Horns förläning att njuta i 7 åhr.

Item svensche och tyske pass för Erich Larsson och An-
ders Lacquej.

6. Resolverades att skrifva till Cantzleren, thed han ville
sända hijt in 60 foder vijn och nogot commiss till sahl. K. M:tz
begrafning.

7. Debatterades om een Rix-Marskalck, och sattes trenne
candidati: Her Mattias Soop, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner.

Ginge alles vota på Her Axell Baner.

8. Her Clas Fleming proponeradhe, huru ordinarie garni-
sonen i Lifland med commiss skall underhållas, der som husen
androm tillkomme; sedan om statien, hvilken Her Herman Wrangell
hafver frij.

Svarades att hvars och ens donation måste thed uthvisa.
Mentes och att garnisonen kunde proportioneras, efter som länet
ähr stort till.

Her Johan Skytte sade quæstionem vara, hvem som skall
kläda them. Feltherren svarade: The som hafve fått colonier, 39
hälle them och commiss; the andre klädes af Cronan, men till 30*
födan underhålles af them, som hafve godzen.

9. Oplästes een resolution, stält uthi Räckninge-Cammaren,
på Ernst Creutzes frågepuncter, hvilken nogot blef förandrat, doch
samma dag underskrefven.

10. Her Johan Skytte proponeradhe, om man ähr plicktig
att restituera them, som löpa ifrån Estland till Ingermanland.
Svarades neij.

11. Her Fleming framstälte på Per Erlandssons vägner, att han måtte få Ingermanlandz lagmansdöme. Svarades: Lagmansdömen böre vara in Senatu; han kunde fåå een god häradzrätt.

12. Skall göras ett lagmansbref för Her Clas Fleming på Söder-Finno lagsagu.

13. Underskrefves 6 pass för Hoffräts-Enspennare.

Item 3 åhrs pass för Kreissbach.

Ett pass för Her Gustaf Horns tjänare på 2 hästar.

Item 2 åhrs pass för Anders Erichssons påster i Riga.

14. Blef och Erich Larssons expedition underskrifvin.

Den 23 Januarij [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Grefve Per Brahe, Her Per Sparre.

40 1. Inkallades Burman och tillspordes, hvem honom hade befalt att låta fängzla Vivallii pojke. Burman excuseradhe sig inthed där af veetta. Befaltes han skulle släppas lös, efter thed ingen modus var Vivallium fast att bekomma.

2. Continuerades med resolutionen på Cantzlerens memorial.

Eenkannerligen debatterades öfver adelens tullfrijheet. Och var the välborne Herrers mening, att efter som store sjötullen märckeligen der igenom skulle excoleras, hvar han till een tijdh[1] cederades, att thed väl kunde skee till H:nes M:tz myndige åhr allenast rixens last att understödja och adelens privilegier oför-
31* kränckte. Och kunde här emot begäres, att adelens godz måtte vara under theres egen contribution, så att Cronan till körsler eller nogot annat med adelens bönder inthed skall hafva till att göra, doch kyrckjotienden undantagin. Elljest hvar detta iche cederes och nogon vill uthskeppa godz, då erhålle med sin eed, att thed åhr utaf hans aflinge godz. Enkannerligen gaf Grefve Peder Brahe där till sitt samtyckje, att den tullrättigheten till een tijd väl måtte cederas.

3. Oplästes någre breeff frå Salvio, och emedan han ibland annat råder der uthi, att någre privat contracter eller förord-
41 ningar eij måtte göras med kopparen, han fördenskull ville gifva sitt betänckjande om kopparhandelen och adsistera Erich Larsson.

4. Inkallades Mårten Wewetzer och blef tillfrågad, huru Salvii mening var om kopparen, efter han ther om skrifver. Han

[1] *tijdh*] enl. MS.* I MS. står, tydligen genom misskrifning, *dijt*.

svarade thed vara orådeligit att gifva kopparen i betalning; fast the än tagan för 66 rixdaler, så blifver doch ther igenom een kladda, i thed han kommer i mänges händer. Alla gruble och efter compagniet, och vore bäst han kunde sälljas uthi een hand.

5. Grefve Peder Brahe proponeradhe om 6 gårdar uthi Hjoo i Västergötland, hvilke sahl. Herttig Johan tog ifrå Visingsborg*[z] grefveskap och låfvade vederlag, thed doch ännu inthed ähr skedt; begärandes the måtte restitueras eller för dem nogot vederlag gifvas. Honom låfvades resolution.

Framstälte sedan för sin sahl. broders hustru, att måtte njuta hans förläning på någre åhr; hvilked och togs ad deliberandum.

Den 24 Januarij [1634] voro uthi Rådet Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Grefve Per Brahe, Her Per Sparre.

1. Inkallades Erich Larsson, och blef honom förehållit hans 42, 32*
afskeed var nu alt färdigt och hindrar inthed till hans reesa; förmantes sedan att göra sin flijt uthi then commissionen honom ähr pålagd, hvilked där han med all trooheet förrättar, varder han iche allena dämpandes sine ovenner, uthan och låter see, att Svenske män kunne göra nogot mehre än Hollendere; repræsenterades honom så der hooss, uthi hvad difficulteter staten här hemma beroor och huru stor mackt på desse hans värf ligger, att the må blifva väl förrättade.

Erich Larsson låfvade, dedh han skulle göra sin devoir som een ährlig Svensk man och låta see inthed vara skedt af försummelse eller lättfärdigheet.

Begärtes af honom, att om thed commissed ifrå Cantzleren cij kunne följa, han ville ther om beställa; hvilked han låfvade, och tog så ther med sitt afskeed.

2. Discurrerades öfver the falska runstycker, som ähre hijt oppburne par dagar tillförende. Opkallades Myntemästaren Markus Kock och Hans Weiler och blefve tillsporde, hvem them slagit hafver. The betygade sin oskylligheet, säijandes sig inthed här af veetta. 43

Feltherren frågade, om iche 2 präglar vore borttkompne. Myntemästaren nekade och sade thed voro 2 järn, hvilke Michell Hacke hade uthi sin förvaring.

Feltherren svarade: The måste skaffa them igen, thed kunne inthed annorledes vara. Mente och om thetta mynted iche skulle kommet frå honom, som skärer stämplarna.

Myntmästaren och Weiler gjorde theres änskyllning och sade sig skola här om med flijt förfahra. Der hooss Weiler sig be-
33* svärade, att ingen ordning ähr uthi mynted, eij heller med sölfverköpet; hvilked the välborne Herrer funne nödigt att måtte redresseras, och differerade så thed ährendet till vidare conference, nähr Her Clas Fleming kommo med tillstädes. Och befaltes them äntligen att skaffa igen stämplerne; der med the togo sitt afskeed.

3. Her Per Sparre proponerade, att honom måtte efterlätas att begifva sig för uth på reesan till Nyköping; hvilked blef bevilljat.

4. Underskrefves någre breeff pro privatis:

För Georg Krissbach confirmation på Väsby gård och Norby kyrckjotijende till behagelig tijd.

För een Capitens änckja, Ottilia Smidt, 2 åhrs frijheet på ett hemman.

För een gammal Major, Jacob Wellamsson, på 10 t:r spannemål till behagelig tijd.

---

44 **[Samma dag]** efter middagen voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Axell Baner.

1. Resolverades på åthskillige supplicationer.

2. Feltherren proponeradhe sedan Her Axell Baner, huruledes Senaten hafver funnet gott honom till Rix-Marskalck att förordna; han ville fördenskull sig thed oppå taga.

Her Axell tackade för theres faveur, excuserandes sig iche vara capabel till een sådan charge, iche heller hafva varit brukad i sådane tjänster tillförende; mente andre väl finnas capablere, som både väl hafve studerat och med andre qvaliteter nogsamt ähre prydde.

34* Feltherren svarade: The gode Herrer, som på honom hafve voterat, hafve nog öfverlagt hvars och eens qvaliteter. Han ähr nog qvalificeradh; finnes och någre andre, så hafve the redo officier. Detta ämbeted kan och fuller vara svårt, men så veette the andre iche mindre sine difficulteter.

Rix-Ammiralen lade där till, att Her Axell hafver god förfarenheet om håfvet, och hoppas han inthed thed refuserar, emädan thed länder H:nes M:t och fäderneslandet till tjänst.

45 Her Axell svarade: Han viste sin devoir vara att efterkomma the välborne Herrers befallning, men nu vore difficulteterne månge.

För hade man een herre att taga resolution utaf, nu måste man den taga af månge, och kunne åfta 10 negocier om timman förelöpa, då Senaten inthed ähr tillhopa. Försummades och ther igenom nogot, så fingo han tilltaall derföre.

Her Gabriel Gustafsson svarade thed hafva sine difficulteter, men ju större difficulteterne ähre, ju illustrere blifver personen ther igenom. Generalia kunde honom i samma officio väl præscriberas; specialia kräfvje nu inthed så continue resolutioner som i sahl. K. M:tz lijfstijd. Hans salige fader och broder hafve betjänt samma officium, och hafver Gud gifvit honom gode qvaliteter äfven som them. Han skall och inthed skatta sig ovärdig, när Senaten honom där till qvalificeradh finner. Hvar och detta af honom blefve refuserat, skulle thed gifva androm ondt exempel.

Åndtligen önskades Her Axell Baner lycko, och begärte han, att alle feell måtte optagas, lika som the skedde ex ignorantia, non ex studio; på sin trooheet ville han aldrig låta feela.

Den 27 Januarij [**1634**] voro hooss välborne Her Peder Baner 35*
tillsamman Feltherren och Her Gabriel Gustafsson.

Underskrefves åthskillige privat breeff, som vidare uthi registraturen finnes anteknade [1].

Den 31 Januarij [**1634**] voro uthi H. N:des Feltherrens loge- 46
mente i Nyköping församblade Rix-Ammiralen, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Mattias Sop, Grefve Per Brahe, Her Åke Tott, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Debatterades öfver thed, som H:nes M:t Änckjedrottningen hafver så skrifteligen som elljest låtet anhålla, att store landtugsgärden och Svartzjöö måtte H:nes M:t efterlåtas och afträdd blifva.

Och befunne the välborne Herrer efter noga consideration, 1. så af sahl. Konungs Gustavi primi testemente, som alle andre ifrå den tiden oprättade Konungzlige och Furstlige heuratsnotuller här uthi rijked, 2. utaf Arffursternes donationer, att gärden ibland andre extraordinarie pålagor altid hafver varit undantagin och Cronan såsom ett regale och jus majestatis förbehållin; 3. för posteriteten eij vara försvarligit, där man eenkannerligen nu uthi

[1] Se R. Reg. 1634, I, fol. 23 o. f.

36* H:nes M:tz Rixens Arff-Frökens unge och omyndige åhr skulle
47 gåå ifrån thed lifgedingsbref sahl. K. M:t, högloflig uthi åminnelse, H:nes M:t gifvit hafver, uthi hvilked alle extraordinarie hjälper och consequenter store landtugsgärden iche mindre exciperadhe blifve.

Resolverades fördenskull stadigt och fast ther vid att blifva, och inthed kunna ståå uthi dee välborne Herrers förmögenheet bemälte landtugsgärd uthi nogon måtto att cedera.

Svartzjöö belangande, befunne the välborne Herrer sig iche heller vara plenipotentes H:nes M:t att afträda vidare än med breeff eller skriftelige documenter kan bevisas att vara af sahl. K. M:t åth H:nes M:t bevilljat och efterlåtit, vid hvilked alt — som således bevises — the välborne Herrer funne sig skyllige H:nes M:t stadigt och fast att hålla och handhafva. Betygade och dess föruthan sig efter yttersta förmögenheet vela låta anlägit vara att adsistera H:nes M:t med gode råd och dådh och af underdånig och ödmjuk respect H:nes M:t uthi alla måtto vyrda, ähra och honorera.

2. Oplästes sedan åthskillige breeff och adviser, ankompne ifrå Fegræo och flere Correspondenter.

37* **Den 1 Februarij** [**1634**] [1] voro föreskrefne välborne Herrer för middagen oppe hoos H:nes M:t Drottningen, och blef then gången inthed in Senatu tracterat, efter som DD. NN:der ther oppå visiteradhe H. F. N:de Phaltz-Grefven.

48 Och blefve hooss H. F. N:de the documenta igenomseedde, som betygade, att store gärden ähr ett regale och altid hafver varit Cronan förbehållin.

[**Samma dag**] efter middagen voro föreskrefne välborne Herrer i lika måtto hooss H. F. N:de Phaltz-Grefven, då och om H:nes M:tz lifgeding blef discurrerat.

Den 3 Februarij [**1634**] voro uthi Råd-Cammaren i Nyköping tillstädes Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Mattias

---

[1] Ett utförligare protokoll för samma dag återfinnes i slutet af denna del.

Soop, Grefve Peder Brahe, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Per Sparre.

Inkommo Bisperne Doctor Johan Bothvidi och Doctor Lars Paulinus med een memorial H:nes M:t Änckjedrottningen them gifvit hade på några ährender hoos DD. NN:der Senaten att föredraga, såsom: 1. Om store gärden, att H:nes M:t then ingalunda afstå ville, vigore diplomatis Regii super dotalicio, att H:nes M:t thed uthi alle sine härligheter, ränttor och uthlagor, så nämbde som onämbde, skall behålla. 2. Att talet af dee 2,300
och några bönder i lijfgedinget må fyllest göras af crono och 49, 38'
skatte allena, och frälsebönder inthed ther uthi räcknas. 3. Att H:nes M:t inthed kan mista Svartsjö huus och ladugård, emädan sahl. K. M:t hafver them H:nes M:t bevilljat, föruthan lijfgedinget, på dess lijfstijd.

Feltherren svarade på Senatens vägnar och betygade, att thed gjorde them ont af hjärtad, att H:nes M:t om them then mening hade, lika som the H:nes M:t sine ränttor ville försnilla, i then staden man hade förmodat, att H:nes M:t andre och bättre tanckar om them hafva skulle, aldenstund the som trogne tjänare hafve uthi H:nes M:tz frånvaru där till rådt och förmant, att H:nes M:tz endaste dotter ähr satt uppå then Konungzlige thron, och H:nes M:t där af nogsamt kan spörja, med hvad trooheet dee H:nes M:t ment hafve.

Attingerades sedan specialia, och blef först bevist om store gärden, att hon altid hafver varit een extraordinarie hjälp, Cronan såsom ett regale förbehållin, öfver hvilken man och altid hafver måst låta afhandla med almogen. Till hvilken ända oplästes Konung Gustavi primi testemente såsom och andre Arffursternes donationer, uthi hvilke gärden Cronan altid ähr förbehållin. Sedan gjordes een instantia, viduarum rationem aliam esse ac Principum, hvilken förlades af heuratsnotullerne, och proberades att änckjor
gärden inthed nutet hafve. Remonstrerades sedan af H:nes M:tz 50
eget lijfgedingsbref, att alle extraordinarie hjälper et per consequens store landtugzgärden iche mindre ther uthi exciperadh blifver; att Senaten således var omöijelig till att bortgifva hvad sahl. K. M:t sjelf iche hafver velat cedera.

2. Att frälsebönder med uthi lijfgedinget ähre inräcknade, 39'
ähr skedt efter sahl. K. M:tz egen calculation, och hafver Senaten inthed satt där till, iche heller nogot tagit der ifrån, uthan H:nes M:t får samma härader, sochner och mantaall, som uthi H:nes M:tz lijfgedingsbref nämpde ähre. Frälsebönderne ähre och där-

före införde, att the för konungzhästen skull inthed kunne uthslutas.

Bisperne frägade, hvad som förstodes igenom the ovisse pertzeler. Resp[onderades]: Dagzvärcken, fiskerijen, bergsbruken etc. Blef och remonstrerat att H:nes M:t hafver igenom förvechslande af lifgedingen mist smörränta, och spannemålsräntta igen bekommit, hvilked een stor proufijt ähr, och såsom sahl. Kongl. M:t efter lag var H:nes M:tz målsman, så kunne och ingen unna eller gifva H:nes M:t nogot bättre, än sahl. K. M:t sjelf gifvit hafver.

3. Svartzjö belangande, så hafver sahl. K. M:t allenast efter-
51 låtit H:nes M:t sjelfva hused och ladugården till sitt plaisir med boskap och att byggja ther oppå, men ähr nu gånget till Cronan lika som spelepenningarna. Hade H:nes M:t några skriftelige documenta ther oppå, skulle man thed gärna see, och ingen H:nes M:t thed missunna. Doch ähr thed H:nes M:t ännu inthed så simpliciter afskurit, uthan om H:nes M:t behagar under tijden till sitt plaisir att vara hoos then unge Drottningen antingen där, på Stocholm eller annorstädes, skall thed gärna ståå H:nes M:t öpet; och vill man accomodera sig H:nes M:t, så vida nogon tijd möijelig.

Doctor Johan sampt Paulinus höllo desse offerter vara gode nog och frägade, om Senaten ville gifva skriftelig svar eller the H:nes M:t dedh berätta skulle. Resp[onderades]: The hafve för
40* detta genom Chur-Brandenburgische Gesanten Pfuel, såsom och elljest gifvit theres mening skrifteligen tillkänna, sågo thed nu inthed vara nödigt. Och betygade Senaten än vidare theres ödmjuke respect att adsistera H:nes M:t både med rådh och dådh, och att DD. NN:der aldrig vele undfalla H:nes M:t, där Gud förbjude, att H:nes M:t nogon nöd oppåkommo. Sade så där jämpte, att om H:nes M:tz lijfgeding rätt administreras, kan H:nes M:t hafva der utaf åhrligen in mot 50,000 rixdaler, utaf hvilke om H:nes M:t togo till sitt hushåld 12,000 rixdaler, så kunde thed öfrige employeras till byggningar, eller hvar till H:nes M:t hälst behagar. Bisperne tyckte thed alt vara väl och togo där med sitt afskeed.

52 2. Grefve Peder Brahe urgeradhe sedan på sin depeche. Och efter som the välborne Herrers mening var, att fullmackten och annat nödigt kunde honom väl blifva efterskickad till Visingzborg, emädan han där nogot dröijer; ty steg Grefven ther med opp och gaf tillkänna sig villja om andra dagen reesa, önskandes

att kunna alt förrätta Gudz nampn till ähro, fäderneslandet till nytto och Senaten till gott behagh [1]. Bad att hans actioner måtte väl optagas; han för sin person ville elljest ingen fahra för fäderneslandets välfärd undvika, önskade att finna thed igen uthi een god och rolig stat, och i thed öfrige recommenderadhe sigh till DD. NN:ders faveur och vänskap.

Honom svarades af Feltherren, att the välborne Herrer hade gärna haft hans goda omgänge i detta collegio, där rixens höga interesse sådant iche nu åthskilde, efter som honom dess causæ 41*
nog kunnige ähre. Allenast som Senaten hafver orsak honom att betacka, dedh han sig denne mödesamma reesa hafver velat oppåtaga, så vele the jämpte all god benägenheet beflita sig att vara honom till tjänst och vänskap igen. Förmode och, att H:nes M:t sådant i framtijden med all gunst och nåder varder ihugkommandes. Där med önskades honom lycka och Gudz välsignelse att komma med hälsan fram, och att hans actioner måtte nåå then uthgång the åhrnat hafve sampt honom sjelf lända till ett odödeligit beröm.

[**Samma dag**] efter middagen voro oppe på slåtted uthi 53
Råd-Cammaren församblade Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Per Sparre.

Inkommo Bisperne Doctor Johan och Paulinus, berättandes sig hafva varit hooss H:nes M:t och gjort relation, där oppå H:nes M:t lät sända efter Pfaltz-Grefven och frägade, om H. F. N:de hade sedt the documenta igenom, thed gärden altid hafver varit Cronan förbehållin. Der till H. F. N:de hafver svarat och betygat Senatens trooheet och välmeningar emot H:nes M:t; sedan att gärden ähr een oviss skatt, Cronan altid förbehållin, ther oppå han hade sedt documenta. Der oppå H:nes M:t hade replicerat, att sahl. Drottning Christina nöt gärden. Ad illa Doctor Bothvidi, att H:nes M:t derföre försträckte store penningesummor; nec 42*
dicendum de facto, sed de jure. 2. Sade Bisperne sig hafva uttydt, dedh H:nes M:t bättre var provideradh med detta än förra lijfgeding; och när H:nes M:t frägade, hvad nytta H:nes M:t ther af hade, hafve the svarat, att H:nes M:t hade där af Konglige

---

[1] *behagh*] enl. MS.* I MS. står, tydligen genom misskrifning, *behaga*.

54 rättigheter. 3. Om Svartziö hade the berättadt hennes M:t till
svar, att där sådant med Kongl. M:tz hand kan proberas, skall
H:nes M:t thed gärna bekomma. Der oppå H:nes M:t svarade
med desse ord: Finge jag då nogot, att jag kunde see the unna
mig gott, då sköter jag föga om gärden.

Och öfverlefrerade så Bisperne med thed samma een zedell,
utaf H:nes M:t them medgifvin, hvilken oplästes och lydde, att
emedan H:nes M:t oppå the förre puncter iche kan skee con-
tentement, att H:nes M:t då måtte hållas een frij tafel för sig
sampt sitt nödtorftige hoffolck, in till dess H:nes M:t kommer
till laga åhr och heurath.

Bisperne tackades för theres hafde möda och omak, särdeles
att the hafve så vida brackt, thed H:nes M:t sjelf agnoscerar
gärden vara ett regale.

Der oppå Paulinus berättade hvad H. F. N:de Phaltz-Grefven
hade sagt till H:nes M:t sig veetta Kongl. M:tz villja vara, att
H:nes M:t inthed skulle hafva gärden.

Doctor Johan berättade H:nes M:t uttryckeligen säija sig
vela låta falla gärden och mantalen, item vela begära een, som
regerar H:nes M:tz lijfgeding, såsom och vela bruka samptlig
Senatens rådh.

Dem tackades åther för theres omak, och svarades på then
inlagde skriften, att Senaten aldrig hafver varit ther emot, att
43* när H:nes M:t åhr hooss sin dotter, H:nes M:t ju så skulle vyrdas,
att *[H. M:t] måtte hafva maten för sig och sitt hoffolck, them
55 H:nes M:t brukar till heder och ähra; the andre som snickare,
svarfvare etc. kunne blifva på lijfgedinget. Åhre elljest glade, att
H:nes M:t sjelf kan pröfva nogot iche ex malitia vara disputerat,
uthan af gode documenter. Och ville the om andra dagen gifva
H:nes M:t svar på detta postulato. Begärte så, att Bisperne ville
klåckan 8 vara med tillstädes oppe i Cantzlijt. Ther med dee
afträdde.

Debatterades sedan hvad svar ther oppo gifvas skulle. Och
blef endels resolverat, att emädan H:nes M:t genom vicktige skäl
och documenter behagar att afstå gärden med några andre præ-
tensioner, allenast begärer att hafva frij tafell för sig och sitt
nödtorftige hoffolck, in till dess H:nes M:t Rixens Arf-Fröken till
sine myndige åhr kommer; altså vele the välborne Herrer af un-
derdånig och ödmjuk respect på H:nes M:tz Rixens Arf-Frökens
vägner sig hafva tillbudit, att när H:nes M:t behagar att vara
hooss sin älskelige käre dotter uppå the orther H:nes M:t varder

residerandes, skall H:nes M:t med sitt nödtorftige hoffolck, som H:nes M:t till sin opvartning behöfver, till ett vist taall hafva frij tafell.

Item om Svartzjö, att så framt inge skriftelige documenter finnes att vara af sahl. K. M:t gifvit åth H:nes M:t, då förmode Senaten underdånligen, att H:nes M:t nådigst acqviescerar uthi 56
then förre gifne resolution.

2. Her Axell Baner proponeradhe om teen och serveter, som reqvireras till sahl. K. M:tz begrafning. Resp[onderades]: Man måste här om tillsee i tijd, ehvar dedh tages skall.

Den 4 Februarij [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix- 44*
Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

1. Öfverssågs thed svar, som skulle gifvas på H:nes M:tz postulato; hvilked sedan blef underskrifvit och öfverlefrerat Bisperne Doctor Johan och Paulino, att præsentera thed H:nes M:t.

Nogot ther efter kommo the igen och berättade H:nes M:t hafva sagt sig vela taga dedh uthi betänckjande till efter middagen.

2. Resolverades på någre supplicationer.

Den 5 Februarij [1634] voro in Senatu tillstädes Feltherren, 57
Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Inkommo Bisperne med H:nes M:tz svar, hvilked blef opläsit.

Der effter ginge Senaten op till H:nes M:t och valediccerade.

Bleff och resolverat att concursus Senatorum skulle skee den 13 Februarij näst der effter i Stocholm.

Den 14 Februarij [1634] kommo efterskrefne välborne Herrer 58, 45*
tillsamman in Senatu uthi Stocholm: Feltherren, Her Gabriel Bengtsson, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Åke Axelsson.

1. Her Fleming proponerade, att H:nes M:tz Ånckjedrottningens Hoffjunckare ähre här och begäre afräckning. Mentes att när andre fåå theres afräckning, så kunne och thesse then bekomma.

2. Befaltes att opteckna then eden, som undersåtherne i H:nes M:tz lijfgeding göra skole.

3. Taltes om Garlip, thed honom skulle gifvas een god correction, att han hafver förbudit att föra ekevärckje hijt till slotted, och admoneras, thed han tager sig till vahra.

4. Igenomlästes svaret, som skulle gifvas på Rix-Cantzlerens memorial, hijtsänd med Her Gabriel Gustafsson och Her Mattias Soop.

5. Befaltes att ställa ett bref till Rix-Cantzleren om Grefve Peders depeche, om memorialen som nu svaras oppå, om hvad som i Nyköping ähr passerat med rationibus consiliorum till hvad
59 som där ähr bevilljat, och sidst begära Cantzlerens consilium om then Pollnische fredztractatens reassumption, desslikest att Cantzleren nogot vijn och commiss till sahl. K. M:tz begrafning ville låta hijt in beställa.

Blef och resolverat att skrifva ett annat bref till Rix-Cantzleren, dedh han ville öfversee regeringsformen och henne med snareste hijt sända; 2. H. Excell. ville communicera med Se-
46* naten ett vist förslag oppå staten här i rijked, huru Cantzleren förmener then så uthi fredz- som krigztijder bäst vara att underhålla; 3. att och H. Excell. ville — på alle menniskelige händelser till ett monument efter sig — compilera ett privilegium, som vore tilldrägeligit Konungen att gifva, och adelen med nytta må kunna gaudera; desslikest med hvad frijheter flere stånd skäligen stodo till beneficera, och föreslåes kunne, när Gud vill H:nes M:t till sine myndige åhr kommer.

6. Skall och afgåå breeff till alla Ståthållare att tillsäija een Skepz-Directorem utaf hvar stad att begifva sig hijt till den 24 Martij att fullföllja then saken vidare emot General-Directorerne öfver Skepz-Compagniet.

---

60 **Den 15 Februarij** [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Her Gabriel Bengtsson, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Johan De la Gardie.

1. Oplästes några breeff frå

Ståthållaren Her Lars Sparre; svar om een gammal Skeps-capitein, som skulle blifva dee fattiges föreståndare uthi Suderköpings hospital.

Item frå Biskopen i Åboo, ther uthi han svaderar, att emedan Pastor Aboensis ähr död, tvenne Pastores i hans ställe igen måtte förordnas, en Svensk och een Finsk.

Ån ett bref frå Superintendenten i Götheborg.

Sammaledes och några breeff ifrå Ransaknings-Commissarierne ther nedre, om theres förrättande.

Item ett bref frå Fiscalen Hans Pålsson.

2. Befaltes att ställa ett bref till Grefve Peder Brahe om 47*
the breeff och actis honom tillsände blifva.

3. Igenomsåges concepterne af the breeff, som till Cantzleren afgåå skulle.

4. Oplästes åthskillige breeff och adviser, ankompne med ordinarie gräntzeposten.

5. Item oplästes några breeff, ankompne ifrå Rix-Cantzleren.

Den 17 Februarij [1634] sutto i Rådet Feltherren, Rix- 61
Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Axell Baner.

1. Her Johan Skytte præsenteradhe några puncter, som H:nes M:t hade begärat af honom att proponera i Rådet, såsom: 1. Om een längd på 74 personer, och[1] H:nes M:t begärer att måtte hafva frij tafel, när H:nes M:t behagar att vara hooss H:nes M:t dess älskelige käre dotter; ther uthi Theres N:der mente ingen consideration vara. 2. Att Senaten ville handla med Henrich Fleming, att han ville uthsee sig een annan lägenheet för then gården han hafver i Strömshålms län; ther öfver DD. NN:der mente med honom att tala. Och 3. att hvad som på Svartzjö ähr anlagt och kostad af H:nes M:t, måtte igen restitueras. Resolverades: Hvad Garlip hafver där till användt till Cronones nytta och med liqvideradhe räkninger kan bevijsas, hafver och ingen consideration, att thed H:nes M:t ju må erstädjas. Och befaltes här om ställa ett bref till H:nes M:t.

2. Oplästes Cantzlerens bref, dateradh den 7 Januarij, angående ett consilium H. Excell. begärer, hvar uthi han på till- 48*
stundande möthe skall stanna med recompensen för Sveriges Crono.

[1] *och*] möjligen felskrifvet i st. f. *som*.

62 3. Inkallades Henrich Fleming och Andreas Buræus.

Tillspordes huru snart the mene att reesa. Svarade: Så snart instructionen ähr färdig.

Feltherren repliceradhe: Om alt iche vore nu så färdigt, kunde the liqväl draga för uth för meenföret skull, och theres saker sedan sändas them efter, så snart then communicationen med Uthskåtted af Ständerne ähr öfverståndin.

Henrich Fleming frägade, huru man skulle hålla med ceremonierne.

Her Clas Fleming: Thed är bättre certera med them humanitate än i plumpheet; status ähr och nu myckit förandrat fram för tillförende.

Her Gabriel Gustafsson sade: The skulle nu accommodera sig tijden, såsom the nu drage uthi gratieuse ährender; kunne och på vidrigit fall förmäla, hvad ähra theres Gesanter här ähr vederfarin.

Feltherren frägade Henrich Fleming, hvad honom tyckes om alliancen. Svarade then kunna vara nyttig, efter som fred med Polen synes snarare ther igenom vara att erhålla.

Her Gabriel Gustafsson frägade, om ett reciprocum foedus sker emillan oss och Ryssen, huru vij då skole kunna tractera med Polacken i sommar.

Her Johan Skytte svarade: Vij hafve aldrig så förobligerat oss in pactis, att vij iche på tractaten må hafva rationem Mosci.

49* Feltherren förklarade sedan thed gemene dictum, cavendum
esse ab amico reconciliato, och mente thed hoc loco ingen platz
63 kunna hafva, emädan han af Polacken fast större förtreet och
skada än nogon tijd af oss lidit hafver. Och mentes så thed förnämste böra vara, när dee dijtkomme, att förfahra Ryssens humeur och accomodera sig ther efter; eenkannerligen måste the sökja att ratificera fredzfördraget, och där the förnimma Ryssen inclinera till ett förbund, smida järnet, mädan thed ähr varmt, sökjandes så hvad för fäderneslandet kan vara nyttigt och gagneligit.

Taltes sedan med Henrich Fleming om then gården H:nes M:t med honom vill byta. Henrich Fleming hölt thed in dubio och sade sig ännu ingen synnerlig lägenheet veetta till att begära. Proponeradhe sedan om nogot beneficio. Honom svarades: Han kunde fåå nogon häredzrätt. Begärte 2. att honom nogon spannemål måtte efterlåtas licentfritt att föra frå Lifland hijt till Sverige. Honom låfvades ther oppå svar. Proponeradhe 3. om then orätt Erich Gyllenstiärna gör honom på sitt fiskje. Honom

svarades thed vara een rättegångssak, och bäst att både han och Gyllenstiärnan abstinera från actualiteter.

4. Resolverades: Efter middagen skulle Her Clas Fleming och Her Axell Baner träda tillhopa i Cammaren att rådgöra öfver någre saker, sahl. K. M:tz begrafning angående. Men i Cantzlijt skulle Her Gabriel Gustafsson och Her Johan Skytte komma tillsamman och resolvere svar på någre breeff, som ankompne ähre.

Den 18 Februarij [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix- 64
Ammiralen, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan 50*
Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

1. Underskrefs breeff till alla Ståthållare i Sverige och Finland, att tillsäija een Skeps-Directorem af hvar stad att begifva sig hijt till den 24 Martij.

Blef och svaret på Cantzlerens memorial underskrifvit, såsom och trenne breeff till Cantzleren.

Item ett bref till Gref Peder Brahe och hans fullmackt, jämpte ett latiniskt pass.

2. Resolverades att the sex klöstergodzen i Gredbacka sochen, som anno 1606 ähre af sahl. Herttig Johan kände ifrån Visingsborgs grefveskap, och inthed vederlag sedan ther oppå följt, skulle in till H:nes M:ts myndige åhr, som tillförende lyda in under grefveskaped.

3. Resolverades öfver någre referende saker uthur Hoffrätten, på hvilke Fiscalen Andreas Bergius tog resolution.

Den 19 Februarij [1634] sutto i Rådet Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

1. Underskrefs ett bref för Grefve Peder Brahe på the 6 65
bönder, som skole restitueras grefveskaped.

Än ett bref till Petter Spiring. 51*

2. Opläistes ett bref frå Her Erich Rynning angående then Dansche Agentens ankomst till Nyköping. Der oppå blef resolverat, att om han inthed annat värf hade till H:nes M:t Fröken än att salutera H:nes M:t, kunde thed väl tillåtas; hade han och andre ährender, då skulle han hijt remitteras.

Och efter som här hooss var fogad ett annat bref, skrifvit till H:nes M:t ifrå Konungen i Danmark, hvilked var med orätt titel, dy blef thed den gången inthed opbrutet, uthan befaltes admonera Her Erich Rynning, att där sådana breeff åftare kommo, skulle han them inthed emot taga.

3. Taltes om taciturnitate servanda öfver hvad som passerar in Senatu, och hölts före, att om nogon härmar then andres ord, som in Senatu talt ähr, skulle thed vara, lijka som vore thed peccerat contra statum. Enkannerligen skulle the hijtkallade Ständer ther om blifva admoneradhe att hålla förtegat hvad som proponeres och slutes.

4. Inkom Grefve Casimir och gaf tillkänna, huru som han af H:nes M:t Änckjedrottningen ähr förtrodd till att föreståå dess lifgeding; begärte ther hooss, att emädan thed ännu icke aldeles var H. M:t inrymbt, sådant måtte skee med snareste.

66 Feltherren gratuleradhe honom, dedh han som een Svensch
man, och hvilken rätt veet att omgåå med undersåtherne, ähr förordnat samma ämbete att förträda. Sedan sade H. N:de, att lif-
52* gedinget ähr H:nes M:t mästedels inrymbt på någre godz när,
som uthi sahl. K. M:tz tijd ähre dels ther ifrån evärdeligen gifne, deels sålde, derföre H:nes M:t och i underdånigheet ähr tillspord vorden, om H:nes M:t iche behagar andre godz i then staden igen att anamma; med hvilked H:nes M:t hafver låtit sig förnimma sig nådigst till fredz att vara. The andre som på lifs- eller behagelig tijd gifne voro, ähre alle igenkallade; hvar och nogot ännu kan feela, tå ähr befalt uthi Cammaren ricktigheet ther om att göra.

Greff Casimir var ther med väl tillfredz, lät och med thed samma opläsa sin fullmackt, säijandes thed förnämbste nu vara, att eeden blifver tagen af undersåtherne uthi lifgedinget; hvilked låfvades att skola skee med allra snareste.

Begärtes sedan utaf Grefve Casimir han ville hålla hand ther utöfver, att iche almogen, förmedelst dedh många pass uthgifvas, med oskälig gäst- och skjutzning blifva betungade. Rådet sjelfve reese och alt för sine penninger, på thed dee må lysa androm före med gode exempel.

67 Grefve Casimir uthlåfvade att skola dirigera alle saker, så att the må kunna vara uthi ett gott laag, och ingen hafva orsak honom att beskylla. Proponerade så för bönderne uthi Ström[s]holms län, att the måtte njuta lika förskoning på gärden som theres grannar, i Ulfvesundz län boendes.

Honom svarades af Feltherren, att gärden ähr för desse för- 53*
medlat för rytterijt skull, som ifrå Strömsholm till Ulfvesund transporteradhe ähre, der igenom mantalet på bönderne, som skola göra dagzvärcken, myckit ähr förminskat; och ähr detta lika som man köper af them dagzvärckerne. Elljest skole dee i Strömsholms län boo, njuta ther uthinnan samma frijheet på gärden som uthi sahl. Drottning Catharinæ tijd.

Grefve Casimir tog der med afträd.

Resolverades sedan att Her Gabriel Bengtsson skulle hända eeden af undersåtherne uthi H:nes M:tz lijfgeding och Ståthållarne hvar uthi sitt ståthållaredöme honom adjungeras.

[Samma dag] efter middagen klockan trij voro in Senatu Feltherren, Her Johan Skytte och Her Gabriel Gustafsson.

Resolverades på några supplicationer.

Den 20 Februarij [1634] voro in Senatu[1] Felldtherren, Rickz- 68
Ammiralen, Her Nils Bielke, Her Gabriell Bengtsson, Her Johan Skytte, Her *[Claes] Flemming, Her Matthias Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carll Bonde, Her Åke Axellsson, Her Axell Baner, Her Per Sparre.

1. Oplästes conceptet aff den instruction, som skulle giffvas 54*
Gesandterne till Ryssland, hvilken på några orter bleef förandrat.

Her Claes Flemming proponerede sigh haffva beställt elloffva credentz, som Gesandterne skulle haffva medh sigh till att föråhra bort. Meentes att uthi en sådan anseenligh ambassada kunde det intet vara för mycket.

2. Her Axell Baner framställte, om Cammer- och Hofjunkrarne skole nu haffva flere hestar än tillförenne.

Svarades neij; och skall dem giffvas på hästarna haffra och höö, men inga penningar.

3. Resolverades att Her Gabriell Gustafsson och Her Axell Baner skulle effter middagen öffversee begrafningsprocessen i Räkninge-Cammaren.

4. Öffversågs längden på dee passerede skjutzfärder i Januarij månadt.

---

[1] Med undantag af öfverskriftens början *Den 20 — Senatu*, hvilka ord äro skrifna af Johan Månsson (jfr ofv. sid. 1, not. 1), äro protokollen för d. 20 o. 21 Febr. samt hela öfverskriften för d. 22 Febr. renskrifna i omedelbar följd med de föreg. konceptprotokollen. Jfr nedan sid. 40, not. 3.

Den 21 Februarij [1634] voro in Senatu Felldtherren, Rickz-Ammiralen, Her Gabriell Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriell Gustafsson, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carll Bonde, Her Axell Baner.

1. Her Claes Flemming förmälte om Hendrich Flemming intet vara medh sigh väl tillfridz, att han icke får så månge penningar, som han vill haffva, och fördenskull sagdt sigh eij villja draga åstadh för 500 Rdr.

55* Her Gabriell Gustafsson höllt nödigt vara, att man skulle förtagha en sådhan frijtalighect; desslijkest säija Hindrich Flemming opp legationen och tagha Laijs ifrån honom tillbaka, och kunne Erich Gyllenstierna uthi hans ställe igen blifva förordnat.

69 Felldtherren höllt gott vara man skulle giffva honom en godh correction och låta blifva vidh förra afskeedh.

Her Gabriell svarade, att såsom dette ähr primus actus, alltså skole och flere, der denne förbij passerar, väl föllja effter, och Regeringen all sin respect der öffver förlora.

Hendrich Flemming bleef opkalladt och förehållitt, huru som Regeringen haffver förnummit, att förr än han ville tagha 500 Rdr till tärepenningar på denne legationen, haffver han sagdt sigh heller villje resignera tjensten och giffva uth 1000 Rdr, såsom och medh månge otillbörlige ord der jempte uthfahrit på Her Claes Flemming; hvilket kommer Regeringen sällsampt före, emedhan han även så store beneficia som någhon annan aff sal. K. M:tt haffver bekommit och fördenskulld, såsom och elljest efter sin skylldige plicht, intet borde sigh att undandraga. Han skulle sigh och här på förklara.

Hendrich Flemming svarade sigh icke uthi någon måtto haffva undandragit, oansedt han sigh difficulterede i Ubsala och gärna hadhe åstundat att bliffva förskoont medh denne reesan, doch emedhan han känner sigh skylldigh att tjäna fäderneslandet och honom vara tillsagdt aff Her Claes Flemming, att han ingen skadha skulle lijdha, uthan få hvadh honom borde haffva, så
56* haffver han uthi tjenstvilligheet giffvit sine besvär tillkänna och intet meent der medh emoot sitt fädernesland något peccera. Sadhe och att Skeding och Buræus haffva sine godhe löner; honom moverede derföre mäst, att han stackar — som hans formalia lydde — får intet meer än 500 Rdr, och ville gärna giffva 1,000 Rdr att måtte slippa der ifrån, hvilket var sagdt aff honom uthi hastigheet, men intet der medh meent.

Her Claes Flemming repeterede hvadh han hadhe taalt medh honom uthi Ubsala vara skedt libere, men icke att han var mechtigh giffva bort Chronones penningar.

Her Gabriell Gustaffsson demonstrerede, att den tijdh han drogh legationsvijs till Engeland och fick [1] intet mehr än 600 daler hvitt mynt, der medh han måste låta sigh nöija.

Felldtherren demonstrerede honom att haffva nutit store bene- 70
ficia, förmaanten att hålla munnen på sigh; och hvar honom denne legation skulle falla för svår, så ville de godhe Herrar honom heller der medh haffva förskonat.

Hendrich Fleming svarade sigh vela heller göra fäderneslandet tjenst för intet.

Feldtherren reprocherede honom hans girigheet vara så stoor, att för 500 Rdr skulle han förskämpta alla honores. Elljest vore det honom den störste åhra, om han hadhe kunnat låta bruka sigh i en sådan legation, som kommer till posteriteten. Sadhe och att andre icke må bruka sigh detta till exempel, hvar honom sådant till godho hållas skulle; ty vele dee godhe Herrar betänckja sigh om någhon annan uthi hans ställe att bruka.

Hindrich Flemming badh, att om han något haffver sagdt 57*
uthi obetäncksamheet, det honom måtte förlåtas; han ville gärna tagha oppå sigh den reesan, om Deres NN:der det så behagade.

Honom svarades: Han skulle fåå der opå beskeedh, och befalltes att tagha affträdh.

Discurreredes sädhan om han skulle dragha åstadh. Rationes contra voro: Att in repub[lica] måste intet skämptas, ingen misericordia vara; 2. åhr dette res mali exempli; och 3. måste Collegii authoritas uthi acht taghas. Rationes pro voro: Förat att han deprecerar factum; 2. skall detta gå honom meer till hjertat, än om han miste 1,000 Rdr.

Her Gabriel Gustafsson meente man skulle tagha Laijs godz ifrån honom.

Her Claes Flemming svarade, att sådant moste skee via juris.

Vaar och Felldthärrens mening, att der Erich Gyllenstiern uthi hans ställe skulle förordnas, så åhr han ännu en ung karl och till eventyrs icke tjenligh till en secund, effter som Her Philip Skeding är podagricus; elljest skall Hindrich Flemming 71
göra godhe tjenster uthi dee saker han intet interesserar.

---

[1] *och fick*] möjligen felskrifvet i st. f. *fick han.*

[Samma dag] effter middagen voro in Senatu Felldtherren, Rikz-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Göstafsson, Her Claes Flemming, Her Axell Baneer.

1. Oplästes Rikz-Cantzlerens recommendation för Öffversten Axell Lillie.

58* 2. Öffversågos Daniel Langs inlagde puncter, och blef godt funnit att Ransaknings-Commissarierne Nils Nillsson och Salomon Persson skulle befallas att komma hijt opp medh deres ransakninger; sedhan skulle och ex fundamento discurreras medh Daniel Lang, på hvadh sätt han höllo Götheborgz stadh att vara till sättja på fötter igen.

3. Resolverades att H:nes M:tz unge Drottningens amma, hustru Anna von Linde, skulle bekomma åhrligen uthi sin lifztijdh 100 daler Svenskt mynt jempte den gården hoon haffver K. M:tz breef oppå.

4. Inkallades unge Petter Kruse och tillspordes, huru det tillkommer, att justitien så haffver legat nedre i Götheborg. Han svarade sådant skee igenom försummellsse, att dee alldrigh komma opp på Rådhhuset, förr än klockan slår 9. Thet ähr och ingen saak i ransakningen framkommen, som icke Nills Börillsson[1] haffver interesserat uthi. Om Tullenären Hindrich Sinchler sadhe han, att dee ingen ting uthi inqvisitionen hadhe vunnit opå. Dee haffve fuller föregifvit, att han skulle haffva ombydt sitt nampn, det doch intet kunde bevijsas. Och slööt dem medh allt haffva orättvijsligen omgådt; Burggreffven Daniel Lang icke heller till denne dagh något aff dem achtas.[2]

Den 22 Februarij [1634] voro in Senatu Felldtherren, Rikz-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel
59* Göstafsson, Her Claes Flemming, Her Matthias Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carll Bonde, Her Peer Sparre.[3]

73 1. Opkallades Erich Gyllenstierna, och bleff honom förehollit, att oanset Henrich Flemming för detta ähr deputerat att vara

[1] *Börillsson*] Enl. MS.* *Börgesson.*

[2] I MS. (öfverst sid. 73) finnas af ett memorialprotokoll för d. 21 Febr. de tre sista raderna i behåll, utan något sammanhang med det föregående — på sid. 72 är ingenting skrifvet, o. fr. o. med sid. 73 har funnits en äldre paginering, som numera är ändrad —; de handla om Daniel Lang, men någon upplysning utöfver det i texten meddelade, kan derur icke hemtas.

[3] Öfverskrift till detta protokoll fins i MS. på två ställen, dels renskrifven (jfr ofv. sid. 37, not. 1), dels sås. öfverskrift t. ett memorialprotokoll, följande omedelbart efter det i föreg. not omnämnda; den renskrifna öfverskriften har här ofvan blifvit aftryckt. — Fr. o. med d. 22 Febr. t. o. med den 9 Maj finnas i MS. endast memorialprotokoll, utom hvad beträffar protokollen för d. 4—8 Mars, hvilka äfven finnas und. form af koncept (jfr nedan sid. 53, not. 4), o. protokollet för d. 15 April, som delvis är renskrifvet; ang. redaktionen hänvisas t. förordet.

medh uthi commissionen till Ryssland, likväl effter som han sigh der uthinnan difficulterar och elljest haffver farit uth medh någre obeskedne ordh, som inthet stå till att lijdha, haffver Senaten gott funnet honom den commissionen att affsäija och bemälte Gyllenstierna igen uthi hans ställe att förordna. Han skulle fördenskull nu här informera sigh om sakerne och hjelpa alt att uthföra till H:s M:tz och fäderneslandzens tjenst[1].

Erich Gyllenst*[ierna]: Jag tackar för den höge ähra mig deputeradh, vill *[till]see att alt med tjänstacktigheet kunna efterkomma.

Feltherren: Om Philip Skeding sjuk, tum vos Narvæ expectabitis, donec aliquis ex nostro medio mittatur[2].

2. Inkommo dhet hijtkallade Uthskott aff Rijkzens Ständer, och gjorde H. N:de Feltherren en mundtligh proposition them inthet ovitterligit vara, huruledes sal. Kongl. M:t haffver i dess regementz tijdh, när någre saker förelupo, som fäderneslandzens välfärd concernerade, hollit den sedvana att sammankalla någre aff dhe förnembste Ständer i rijket och sedan medh dhem delibererat öffver hvadh som ähr nödigt befunnit. Så emedan och nu någre nödige ährender infalla, som dhe förnembste Ständers communication reqvirera, så haffve dhe godhe Herrar och nu uthi H:nes M:tz omyndige åhr funnit nödigt dhem hijt att vocera, tackandes dem att dhe sigh så hörsambligen instält haffve, och 60*
aldenstund dhe ährender, som skole tracteras, ähre aff stoor vichtigheet, så förmantes dhe hvar på sin orth att holla dem uthi 74
största hemligheet och i gott betänckjande taga[3].

Feltherren discurrerade vidare — —

Sedan oplästes propositionen, der efter Cantzlerens bref *[till Regeringen] och *[tvenne Secreteraren] Grubbens *[breff till Cantzlern].

Dee förmantes till tystheet.

Her Larss Sparre loffvade på Ridderskapedz vägner, att alt skulle bliffva hollit i tystheet och att dhe vele deliberera öffver propositionen.

Thet samma gjorde Biskopen i Linköping, Doctor Johan, på Clerisietz och Borgerskapedz vägner[4].

---

[1] Hela stycket är återgifvet efter MS.* I MS. står i st. f. orden *som inthet stå till att lijdha* följande mening: *si non melius, bättre qvittera officia, men aldenst*[*und*] *Rex funnet oss tjänlige, Status quoque nos authorizarunt, neque decet nos ipsos contemnere.*

[2] I MS.*, hvarest Fältherrens yttrande saknas, följa omedelbart efter Erik Gyllenstiernas replik orden *Der medh han togh affträdh.*

[3] Hela stycket är återgifvet efter MS.*

[4] *Her Larss — vägner*] enl. MS.*

Feltherren: Åhr thed så I vele träda tillsamman på slottedh? Talte sedan om Konungen i Danmark, hafver villja, men ingen mackt; Malte Juls legation till Rysland[1].

Den 25 Februarij [**1634**] vore in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

Feltherren förmälte H*[endrich] Fleming varit hoos honom, deprecerat med tårar, bekänt sig talt som een fåvisk man. Baad att *[han] iche måtte despecteras.

Oplästes sedan een hans supplication af samma innehåld.

*[Her Claes] Fleming: Jag kan ingen mehr satisfaction begäre.

Feltherren mente man skulle låta Erich Gyllenst*[ierna] och Fleming tillika draga *[åstadh].

61* Her Johan Skytte sade: Habemus confitentem reum; derföre kan han väl perdoneras. Och effter som Her Claes Flemming tillijka badh Senaten dhe ville låtha falla theres misshagh, säijandes sigh ringa ähra vara att förföllja honom för hans obetänckte uthösande, såge och gärna, om mögeligit vore, han motte få continuera medh reesan, dy bleff befallat han skulle opkallas[2].

75 Feltherren: Fecimus quod oportebat.

Deputerades Her Johan Skytte och Her Gabriel Gustafsson att gåå opp *[i Fyrkanten] till *[att conferera medh] Ständerne *[om propositionen].

Gabriel Gustafsson: Om the vele vette vår inclination?

Feltherren: Illi dabunt consilium. Allenast kan man communicera, om vij med säkerheet kunne komma uthur thed Tyske väsendet, då hafve vij inthed illa fört krig. Om vij säije hvad vij vele hafva, då gifve vij oss ther igenom blåtta.

Her Johan Skytte: Demus consilia; sakerne måste doch e re nata administreres.

Her Fleming: Finge vij Pryssen till byte emot Pommern.

Ther med ginge the opp till Ständerne.

Her *[Claes] Fleming opläste ett bref frå Loijs De Geer om nogon villevalla med kopparen uthi Holland[3], der uppå strax

---

[1] I MS.*, hvarest Fältherrens replik saknas, följa omedelbart efter *vägner* orden *Och togo der medh affträdh*. — Om Malte Juels legation jfr ofv. sid. 13.

[2] Hela stycket är återgifvet efter MS.* Slutet (*dy bleff* etc.) saknas i MS.

[3] *uthi Holland*] I MS.* står i st. *som i höstas till Holland uthsändes*.

befaltes svara, enkannerligen att Loijs ville till H:s M:tz tjenst der uthinnan correspondera medh Erich Larsson[1].

[Till Erich] Larsson: [Vij haffve][2] fått [ett breff][2] af Loijs. Si consultum finnes, communicere[3], att then ene iche fördärfver then andres actioner. Copia[4] mittetur.

Her Per Sparre proponeradhe att kunna dimitteras *[här ifrån] till att låta begrafva sin sahl. hustrus lijk, *[hvilket bleff effterlätet att kunna skee innan några dagar].

Inkallades Hendrich Flemming, och bleff honom tilkänna giffvit, 76
att Senaten så väl aff hans supplication som aff åthskillige berättelser förnimme, dhet han låther sigh ångra hvadh ordh han aff ijffver och i obetänckesamheet haffver låtet falla. Nu hade Senaten billigt betänckjande för andres skuld något att bruka honom, att hvar och en icke må säija hvadh han vill och contraminera hvadh som till fäderneslandzens tjenst bjudes; men för hans deprecation och att han sampt hans barn icke må haffva ther någon neso uthaff, så vele Senaten thenne gången medh ho- 62*
nom öffversee, medh then beskeedh att han icke offtare kommer igen och förorsakar, att han bliffver stält för Ständerne. I synnerheet hvar han denne legationen vill missbruka, kan han göra mehr skadha än nytta, för hvilket han sigh vachta skulle[5]. Allegeradhe hvad i Lifland passerat emillan honom, Philip Skeding, och Erich Andersson. Förmälte och om Her Claes Flemming giffva honom sin saak till, emedan han sine ord revocerar och bekänner att haffva gjordt honom orätt[6]. Antea dedimus votum på Erich Gyllenstiärna; veette inthed, huru gåås förbij.

Henrich Fleming: Ago gratias, som min excus med nåder optagit hafver och öfversedt thed feelet, hvilked mäst af missförstånd *[var] kommet; vill hafva mine saker uthi bättre ackt[7]; hvad jag efter yttersta förmögenheet patriæ till tjänst göra kan, libenter

---

[1] *der uppå — Erich Larsson*] enl. MS.* I MS. är brefvets innehåll angifvet något utförligare, men i mycket oklara o. bristfälliga meningar. Inledningsvis heter det: *Hans bref accepimus, videmus hans gode intention och att han blifver i god affection* — —, o. i slutet gifves genom orden *Vele betänkte att* en antydning om den mening, som i det i R. Reg. införda brefvet har följande lydelse: — — "hvilkett (näml. att De Geer iakttager svenska Kronans intresse) vij vele vara betänktte, att I framdeles må kunna njuta till godo." (R. Reg. d. 1/3 1634, I, fol. 120 v.).

[2] Orden inom [ ] enl. regeringens bref t. Erik Larsson (R. Reg. d. 1/3 1634, I, fol. 119 v.).

[3] "Och begäre nådeligen, att hvar I dedt så godt och rådeligitt finne, communicere medh honom (De Geer) öffver eder commission." (Ibid.).

[4] Af bref fr. o. t. De Geer (R. Reg. 1634, I, fol. 119 v. o. 120).

[5] *Inkallades — vachta skulle*] enl. MS.*

[6] *Förmälte — orätt*] enl. MS.*

[7] Orden *hvilked — kommet* äro i MS. trol. af misstag inskjutna efter *ackt*. Meningen har blifvit rättad med ledning af MS.*

faciam. Att E. N:der befruckter nogon splijt på reesan, thed skall Gud bevara mig att låta publica lida nogon skada igenom privata. Hoppes foga mig mine principaler till behag. Erich Andersson [belangande], tröster jag mig, att han iche allena mig,
77 uthan andre angripit hafver; undandrog mig frå hans listugheet dedh mäste jag kunne. Skall så ställa mig, att alt med trooheet må blifva efterkommet. Her Clas Fleming belangande, [vill] jag tryggeligen göra min eed, att han ähr uthan skuld; förmodar att han optager detta för een oförvarande casu.

Her Claes Flemming svarade sigh haffva för en olycka uptaget, att denne differencen them emellan var kommen; alt kunde han väl lijdha, så när som hvad hans ähra angår. Men effter Henrich Flemming thet nu deprecerar, vill han inthet mehr tänckja der oppå, uthan låtha alt vara dödt[1].

H[enrich] Fleming: Nunquam alias quam amicum et promotorem expertus sum, men hvad in hoc casu, kunne hustru [och] bonde snart råka ett ord emillan. Baad han ville alt låta falla[2].

Taltes sedan att nödigt, våre måtte komma dijt. Ihugkom Rousselium, brygger inthed gott; gifver sig ut för gesandt och hafver inge commissiones[3].

H[enrich] Fleming: Man kunne besticka them uthi Rysche Cantzlijd med 30 rublar.

Feltherren: Thed måste gåå behändigt till.

Clas Fleming Söder-Finne lagsagu[4].

Underskrefves någre bref[5].

[**Samma dag**] efter middagen[6] vore in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Mattias Soop, Her Per Sparre.

Oplästes ett bref med adviser ifrå Ståthållaren Anders Erichsson uthur Riga af den 10 Januarij.

[Till] Philip Skeding: Antea scripsimus, differerat för Ständerne skull, hafve the förnämbste consulterat, huru vidt ärne gåå i then confoederation vidare än pacta. Vele, [att han] innan 2 dagar ville hålla sig färdig[7].

---

[1] *Her Claes — dödt*] enl. MS.*

[2] *Henrich — falla*] I MS.* står endast *Henrich Flemming tackade honom.*

[3] *Gifver sig — commissiones*] antecknadt i kanten.

[4] *Clas — lagsagu*] Jfr ofv. sid. 22. Meningen är i MS.* utesluten.

[5] I MS.* står mot slutet af förmiddagsprotokollet följande mening: *Oplästes någre breff, ankompne ifrån Narffven och Rijga.* Här åsyftas tydligen brefven fr. Anders Eriksson och de holsteinske sändebuden, hvilka bref enl. MS. upplästes på eftermiddagen (se nedan).

[6] Hela eftermiddagsprotokollet saknas i MS.*

[7] Jfr regeringens bref t. Philip Skeding. Der omnämnes, att Henrik Fle-

Tillsäije adelen vara här till den 1 Junij till Regis begrafning[1].

Oplästes ett bref frå Hollstenische Gesanterne. 78

Taltes om dee Hollstenische Gesanterne, och [om] nödigt vara, thed een ambassada till Persien med afgår.

Till Holsatos: Efter Cantzleren finner onödigt, uthan allena Arnt Spiring[2], hvilken förmode vara sändt, låte på honom beroo.

Om Regis Persiæ titel opsökjes uthi Rix-Cantzlijt.

Oansedt [vij] ärnat sända [en ambassada?] ad Persiam, doch emedan vij inthed veette[3], [hafva vij] metu repulsæ allenast sändt een post. Cum impetratum, mittamus[4].

Excus[era], efter Gesanterne[5] [hade] sådana värf hijt, att man necessario måste convocera Ständerne, ther igenom nogre hinder[6] infallne. Efter Rousselius brygger hindra (!)[7].

Interim præparera vägen, si concedatur, sända een egen post, kan draga medh[8].

Den 26 Februarij [1634] vore in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, *[Her] Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, *[Her Claes] Fleming, Her Åke Axelsson, Her Carl Bonde, Her Axell Baner, Her Per Sparre. 63*

Inkom Grefve Casimirs son Gustavus *[Leijonhuffvudh] med ett scripto ifrå sin fader, *[hans privata anlangande], hvilked *[bleff] opläst.

---

mings o. Andreas Buræus' affärd blifvit uppskjuten, emedan man funnit sig föranlåten att sammankalla "dee förnämbste Rijckzens Ständer" för att inhemta deras betänkande, "huru vidt the hålla någon närmare vänskap och confoederation medh Ryssen kunne vara att ingåå, än allaredo förmedelst thett oprättade fredzfördragh anno 1617 skedt ähr." Sedan uppmanas Philip Skeding att hålla sig färdig, så att han vid de nyss nämnde herrarnes ankomst till Narva genast kan förena sig med dem. (R. Reg. d. $^{26}/_{2}$ 1634, I, fol. 85).

[1] Det är fråga om adeln i Östersjöprovinserna. Bref skulle derom afgå t. Nils Assersson, Anders Eriksson m. fl. (R. Reg. d. $^{27}/_{2}$ 1634, I, fol. 87 v.).

[2] Jfr rikskanslerens relation af d. $^{6}/_{5}$ 1633, punkt 12 (Skand. Handl., XXVI, sid. 76, o. densammes bref t. rådet af d. $^{3}/_{8}$ 1633 (a. st., sid. 189).

[3] *doch — veette*] Denna otydliga mening synes motsvaras af följande stycke i brefvet t. de holsteinske sändebuden: — — "sed cum antehac ex aliorum relationibus perceperimus et jam ex literis Dominationum vestrarum videamus nonnullos esse, qui in aula Muscovitica destinata Dominationum vestrarum impedire conentur, et dubium adhuc sit, qualem eventum illa sortiantur," — — (R. Reg. d. $^{27}/_{2}$ 1634, I, fol. 86).

[4] Jfr nedan not. 8.

[5] De ryske sändebuden t. Sverige 1633 (se Del. III).

[6] *hinder*] näml. för afsändande af de svenske sändebuden t. Ryssland, hvilka skulle åtfölja de holsteinske t. Moskva.

[7] Jfr föreg. sida.

[8] "Ita hac vice Commissarium nobilem Franciscum Kruse — — ablegamus, qui iter illud Persicum cum Dominationibus vestris una ingrediatur et, si commodum visum fuerit, ut magni legati subsequantur, viam eis præparare possit." (R. Reg. 1634, I, fol. 86 v.). Jfr nedan sid. 48 o. 56.

Sedan inkom*[mo] Lars Sparre och J*[onas] Buræus med ett concept af Riddersk[apedz] och Adelens mening på propositionen.

Oplästes ett bref frå Konungen i Danmark, *[skriffvit till H:nes Kongl. M:t, och var ett creditif för Stige Porss].

Inkom Lars Sparre[1]: Contulimus cum Clero *[om svaret på propositionen]; komme mäst*[edeels der uthinnan] öfver eens; frågade, om [det] lefreras till klockan 3 efter middagen.

Mentes bättre kunna skee om morgon bittida.

79 Inkom Doctor Johan och förfrägade sigh, huru förståås skulle om försäkringen af fienden.

Fienden måste som tertius komma der till.

Oplästes then Rysche instructionen[2].

Feltherren: Om Rysserne vele låta inserera uthi bijmemorial, om the vele inserera thed stort(!) alle pacta, så kan thed väl skee.

Om Ryssen [skrifftelige] instrument begärer af H:nes M:t, kan skee, doch med then beskeed att the gifve reciprocum[3]. Göres ett kårt och ett långt instrument, ther uthi [förbundett medh] alle [dess] puncter införes, totidem verbis som thed andre. Uthi bijafskedet gifve them optionen, hvilked instrument the begäre[4].

Vill [Storfursten] korskysning, kunne the göra där, doch att Ryssen sänder hijt gesanter, som här göra korskysning[5].

Vij skicke instrumenten här med, ett på mindre form och ett större.

---

[1] Efter *Sparre* står i MS. *etc.*, hvilket möjligen skall betyda *och J. Buræus* (jfr ofv.). Enl. MS.* inkommo Sparre o. Buræus endast en gång, före uppläsningen af brefvet fr. Danmark, hvilken enl. MS.* egde rum efter öfverläggningen om instruktionen för sändebuden t. Ryssland.

[2] Den följande öfverläggningen härom är i MS.* korteligen sammanfattad sålunda: *Oplästes och igenomsågs concepted aff instructionen, som skall medhgiffvas Gesandterne åth Ryssland, hvilken oppå några orther bleff förandrat.* Instruktionen är införd i R. Reg. und. d. 8/3 1634 (I, fol. 143 v. o. f.). Sammanhanget är i MS. på många ställen synnerligen bristfälligt.

[3] I kanten är antecknadt ordet *Bijinstructionen.* Biinstruktionen (R. Reg. 1634, I, fol. 156 v. o. f.) innehåller emellertid ingenting om den sak, hvarom här är fråga.

[4] I kanten är antecknadt *15 punkten.* Styckets innehåll hänför sig emellertid t. instruktionens 20:de punkt, ur hvilken orden inom [ ] äro tagna. (R. Reg. 1634. I, fol. 151).

[5] I kanten är antecknadt *Præsenterar Ryssen.* I instruktionens 19:de punkt heter det, att om Storfursten önskar, att fredsfördraget skall konfirmeras genom ed o. korskyssning, så kan det väl gå för sig, o. sändebuden skola derför "ställa Storfursten i sköön, om dee på H:nes Kongl. Maij:ttz vegnar eeden der i Muschow nu affläggja, och han här emott sine gesandter hijdt affärda vill, som på hans vägnar korsett här kyssa skole, eller och om Storfursten behagar att låtha fem sine förnembste Rådh nu strax dedt göra, emott hvilke dee fem förnembste Rijkzens Rådh uthi Sverige eeden göra kunna uthi der gesandters åsyn, som Storfursten till den ända hijtsändandes varder." (R. Reg. 1634, I, fol. 150 v. o. f.). Jfr nedan sid. 53.

Bij-instructionen. Gåå med conditionerne[1] så vida the kunne.

Conditio[nes?]: Commercierne; efter [Storfursten] låfvat i fördraget, att köpmen [må hafva?] handelshuus i städerne, att fördenskull måtte effectueras.

Agenten göres till legatum under tijd[2].

Bref till Storfursten om Persianische handelen.

Tillbudet sig emot H:nes M:tz Her faderz agent[3].

Sättes uthi bij-instructionen, när tractera att om gifves löös[4].

Thed är skedt om Persianische handelen[5].

Att oansedt låttes vara een Evangelisch, så hålle vij [honom] doch vara een papist uthi sitt hjärtta eller rättare *αϑεος*, [som] ingen religion hafver[6].

Luget sig genom Turkijt, Siebenburgen, Franckrijke, så att iche töres komma hem in patriam. Lög sig till een commission 80
af fullmackt, hvilken [han] sedan altid missbrukat[6].

Revocere vänskap inter avum, et consideratione istius amicitiæ — —

H:s M:t efter Holsati begä[re] att samtycke(?) och sollicitere — —[7]

Att efter trafiq[uen] ex Persia per Moscovi[am] — —

Item gärna velat Holsato gratificera och besökt Storfursten. Begäre thed concedere.

Voluimus per nuncium petere. Turca försvagas[8].

Den 27 Februarij [1634] vore in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, *[Her Claes Flemming], Her Mattias Soop, Her Johan De la Gardie, Her Axell Baner, Her Per Sparre.

---

[1] Näml. i det i fråga satta förbundet mellan Sverige o. Ryssland mot Polen. Punkterna 25 o. 26 i instruktionen handla om dessa konditioner.

[2] Jfr nästa not. — Det följande är genom ett streck, draget tvärs öfver sidan, skildt fr. det föregående.

[3] I kanten är antecknadt *26 punct.* Jfr följande bland de i instruktionens 26:te punkt nämnda konditioner, hvartill Storfursten skulle förbinda sig: "Att Hennes Kongl. Maij:tt een Svensk agent uthi Muskow må haffva, som H:nes Kongl. Maij:ttz ährender Storfursten altijdh kan föredraga." Sedan följa orden "Her emott vill H:nes Kongl. Maij:tt sigh tillbudett haffva" etc. (R. Reg. 1634, I, fol. 154 v.).

[4] I biinstruktionen fins intet, som kan förklara detta otydliga uttryck. I kanten är antecknadt *Ex qua occasione*, hvilka ord dock lika väl kunna hänföras till nästa mening.

[5] I samband härmed stå trol. följande oredigа anteckningar: *interesseradhe pro interess*[*e*] *hade* (?) samt *N. B. pon.* (?) *drifva med synnerlig flijt, efter som Holsati them argument suppeditera kunne.*

[6] Det är utan tvifvel fråga om Roussel. Jfr punkterna 14 o. 15 i instruktionen (R. Reg. 1634, I, fol. 148 v. o. f.) samt Del. III, sid. 289.

[7] I kanten är antecknadt: *Peto continuet, så vida tillåta hans land och* — —. Hör möjligen tillsammans med nästa mening.

[8] De sista meningarna äro ytterst bristfälliga o. kunna icke på ett tillfredsställande sätt förklaras.

Oplästes ett bref ifrå H:nes M:t Änckjedrottningen; var ett svar på Rixens Rådz *[till H:s M:t affgångne] bref[1].

64* Inkom Frans Kruse. Sades the vilja honom een reesa till Persien oppå läggja; *[han skulle fördenskull göra sigh der till färdigh].

Frans Kruse tackade och tesmonierade sin obedience.

Inkommo Lars Sparre, Doctor Johan Bothvidi och Borgmästaren Jöns Hindersson, öfverlefrerandes Ständernes[2] svar på Rixens Rådz proposition, hvilked svar och blef opläsit.

Hvad som vij af Polens eller Littowens egne land intage, skall Ryssen oss ther vid maintenera[3].

Feltherren: Man ville öfversij theres betänckjande och communicera med them.

Dee togo ther med afträd, och percurrerades theres svar de novo.

81 Feltherren: The säija inthed cathegorice, om man skall hjälpa Ryssen med folck och ammunition[4].

Taltes om Frans Kruse; mentes honom kunne tillordnas 600 ducater *[till tärepenninger på reesan].

Conditiones i instructionen sättjes der till consilio.

Underskrefs ett bref till Holstenische Gesanterne[5].

Her Axell Baner proponeradhe, *[att] honom måtte efterlåtas att *[til]byta *[sigh] ett stycke äng frå een prestman vid Herborum. Mentes jaa; thed kunne väl concederas, efter presten sjelf ähr ther med tillfredz.

Fullmackt för Linnar Torstensson att värfva archlijfolck.

Advocera Landrådet[6] till Rixdagen.

Pass för Arfved Horns fru på 10 hästar[7].

[Till] Loijs de Geer: [Vij] tacka för sin gode intention[8].

Reginæ: Låtit lint(?) straffa honom tillförend med 80 daler[9].

Underskrefves någre breeff, nämbligen:

Ett leigdebreff för Cammer-Fiscalen Hanss Pålsson Low att begiffva sig hijt till Stocholm.

Item till Nilss Nilsson och Salmon Persson att begiffva sigh hijt opp ifrån Götheborg.

---

[1] I kanten är antecknadt: *cum antehac ex aliorum* (?) *tum ex vestris.*

[2] *Ständernes*] I MS.* *Uthskottedz.*

[3] I kanten är antecknadt: *Bijafskedet.*

[4] I kanten är antecknadt: *exprimatur i afskedet.*

[5] Jfr följ. sida, not. 1.

[6] I Estland.

[7] Mellan denna o. följande mening stå i MS. orden: *Anders Ericksson om Firks.* Jfr följande sida i texten samt not. 1.

[8] Se ofv. sid. 43, not. 1.

[9] Hvarpå detta syftar, har ej kunnat utrönas. I R. Reg. d. $^{28}/_{2}$ fins ett bref t. enkedrottningen, men det handlar endast om den danske agenten (jfr följ. sida).

Till Philip Scheding om Henrich Flemmings och Andreæ Buræi ankompst.

Ett breff till Borgmästere och Rådh uthi Rijga att förordna någon aff dheres medell till Stocholm till den 1 Junij, sal. K. M:tz begraffning att bijvista.

Item vid samma mening till Borgmästere och Rådh i Räffle, Narffven, Dorpt, Pernou etc.

Item ett breff till Gubernatoren Anders Erichsson angående den Churländische Cantzlerns Firkz reesa hijt opp.

Item underskreffves och någre privat breff, som uthi registraturen ähre till att finna[1].

Resolverades på någre supplicationer.

Den 28 Februarij [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix- 65
Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, *[Her Johan Skytte, Her Claes Flemming,] Her Mattias Soop, *[Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson,] Her Axell Baner.

Oplästes ett breff ifrån Her Erich Rynning aff inneholdh om den Danske Agenten skulle tilstädjas audientz, effter han haffver tvenne breff till H:nes M:t, på hvilke icke ähr H:nes M:tz rätte och fullkomlige titel.

Resolverades der oppå att ställa till svar, att effter dhet ene breffvet ähr lijk medh dhet andre, skulle honom inthet tilstädjas något audientz, uthan Her Rynning ville excusera, att H:nes M:t Fröken nu allenast ähr hooss dess käre Fru modher och icke på sin residentz, hvarest gesandter något svar på dheres anbringande giffvas kan. Men der Agenten behagar att komma hijt och sjelff excusera hvadh i så motto medh titelen kan vara förseedt; då kan han hooss Rijkzens Regering och Rådh på högstbemälte H:nes K. M:tz vägner här till audience städjas och resolution bekomma[2].

---

[1] *nämbligen — finna*] enl. MS.*, med undantag deraf att meningen *Item ett breff till Philip Kruse och Otto Bruggman* blifvit utesluten, emedan i fråga varande bref är det samma, som i MS. kallas *bref till Holsteinische Gesanterne* (se föreg. sida). För öfrigt äro i MS. brefven icke närmare specificerade utom brefvet t. Anders Eriksson (jfr föreg. sida, not. 7). De "privata" brefven återfinnas i R. Reg. I, fol. 88 v. o. f.

[2] *Oplästes — bekomma*] enl. MS.* I MS. finnas åtskilliga anteckningar ang. innehållet i brefvet t. Ryning, men ytterst oredigа o. dessutom delvis öfverkorsade; det vigtigaste är infördt i MS.* o. sål. också här ofvan i texten; i slutet läsas orden *Par junckrar följa honom* (näml. fr. Nyköping t. Stockholm). Jfr för öfr. regeringens bref t. Erik Ryning (R. Reg. d. $^{28}/_{2}$ 1634, I, fol. 109).

82 Öfverşågs besluted på Ständernes consilio[1].

Special tystheet efter theres skyllige trooheet, till hvilken tystheet dhe och nu här med obligeras[2].

Hvad man vidare kan nåå till rixens gagn och godo, thed vele the Rixens Råd hemstält hafva[3].

Principalis conditio[4]: Ingen fred uthan then andre med ther i begrepen[5].

Generales conditiones.

Roussel[6]. Dönhof sagt Cantzleren, att Roussel gjort Polacken vijs, att Ryssen infall(!) genom Schlesien.

Ad Cancellarium: Om Roussel gifvit nogre anslag emot Ryssen.

83 Att Roussel iche måtte fåå veetta hvad som tracteras och slutes, ty skrifver alt till Polacken. Excipera thed i begynnelsen af sin legation.

Dönhof [sagt att?] vij velat låta föra Ryssen krig uthur Tyskland, på Polen.

In fine: Hvar iche alle conditioner kunne nåås, att man då går så vidt man kan. Rixens Råd vele låta sig anlägit [vara] hvad mehre conditiones profitable kunne va[ra] och Ständerne them sådant våldgifva[7].

Om Tyske väsendet:

Om the iche ville gifva till underpant[8], melius est hafva oppenbar fiendskap.

Feltherren: Arfrätten[9] ville nos cedera Churfursten[10], och vij hafva thed allena jure pignoris.

Johan Skytte et coeteri mente[11] fahrligit att communicera thed med Ständerne.

Att Pomern kan honom igengifvas, doch så att han derföre uthfäster — — och låter i underpant — —[12]

---

[1] *Ständernes consilio*] I MS.* *Uthskåtts consilio.* — Den följande öfverläggningen är i MS.* korteligen sammanfattad sålunda: *hvilket fans nödigt uppå några orther att motte något bliffva muterat.*

[2] Jfr utskottsmötets beslut af d. 5/3 1634 (Stiernman: Riksdagars och mötens beslut, II, sid. 857).

[3] I kanten är antecknadt: *inter conditiones.*

[4] Näml. i det i fråga satta förbundet med Ryssland.

[5] Se ofv. sid. 19. Jfr punkt 26 i sändebudens instruktion (se ofv. sid. 47, not. 1) samt Stiernman, a. st. II, sid. 857 o. f.

[6] Om Roussel jfr ofv. sid. 47 o. nedan s. 56.

[7] I kanten är antecknadt: *Russicum punctum.*

[8] Jfr strax nedan. I kanten är antecknadt: *utan sättja dem till borgesmän.*

[9] till Pommern.

[10] af Brandenburg.

[11] *mente*] I MS. står, tydligen genom misskrifning, *mentes.*

[12] — — "så befinne närvarandhe godhe herrar och män tillbörligit vara, att bemelte Churfurste uthfäster till recompense effter dhen Pommerske alliance en anseenligh summa penningar och låther Sveriges Chrono beholla Collbärgh med anliggjande ampter i Hinder-Pommern, Landh to Rügen.

Inkallades Erich Gyllenst*[ierna] och förehölts af hvad motif honom tillsades att reesa till Rysland. Sades han kunde med komma, *[endoch Henrich Flemming bliffver i commissionen, som han först var förordnadt].

Erich Gyllenst[ierna] tackade och låfvade sig [vilja] efterkomma dess gunstige befallning.

Men efter som sakerne sig esomåftast förandra[1], så vele Rixens Råd sådant skärpa och lindra och ther om hålla[2] communication med Cantzleren.

Bij-instructionen: Så framt Ryssen begärer folck, kan bevilljas, men inthed tillbjudas[3]. 84

Om han föreslår att föra kriget in till Smo[lendschow?][4], så här emot att — —

Men ther andre orimmelige[5], [skola de] dem inthed acceptere, uthan ad[6] referendum taga[7].

Så vele Rixens Råd sig sådant låta anlägit vara, hvilked the andre gode män och them här med våld gifve.

Ad Cancellarium: Presterne satt dee formalia, them vij eij aldeles gilla kunna[8].

Den 1 Martij [1634] adfuerunt *[i Råd-Cammaren] Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Axell Baner. 66*

Öfversågs begrafningsprocessen.

Ysendomb och Wollin medh protectionen aff Strålsundh stadh." (Stiernman, a. st. II, sid. 860).

[1] I kanten är antecknadt: *och occasioner.*

[2] Efter *hålla* står i MS. *med*, hvilket troligen skall utgå.

[3] Jfr biinstruktionen för sändebuden t. Ryssland, punkt. 1: "Effter som vidh conferencen öffver den begärtte alliance allehanda förslagh infalla kunne och iblandh annat af Rysserne proponeras, att H:nes Kongl. Maij:tt them medh folck adsistera ville, då kunne Gesandterne sådantt excusera, att H:nes Kongl. Maij:tt sjelff myckitt folck behöffver och tvenne royale armeer emott Pålacken, then ene i Pryssen och then andra uthi Lijfflandh, föra måste. Men om thett Tyska krijgett vell löper till ända och Storfursten så begärer, vill H:nes Kongl. Maij:tt tillsee honom oppå hans egen omkostnadh 5000 man uthur Tysklandh att förskaffa." (R. Reg. 1634, I, fol. 157).

[4] Jfr nedan not. 7.

[5] d. v. s. om ryssarne framställa andra orimliga konditioner.

[6] I MS. står, tydl. genom misskrifning, *att* i st. f. *ad*.

[7] I kanten är antecknadt: *Instructionen. Smolendschow.* Jfr punkt. 3 bland de föreslagna allmänna konditionerna: "Att icke någon fredh gjörs, medh mindre Pålacken afträdher Ryssen Smålendskou." (Stiernman, a. st. II, sid. 858). Motsvarande bestämmelse återfinnes i instruktionen för sändebuden, punkt. 26 (R. Reg. 1634, I, fol. 153 v.).

[8] I MS.* omnämnes brefvet t. rikskansleren på följande sätt: *Fans gott man skulle advertera Rijkz-Cantzlern om tillståndet här hemma, och huru när man medh Ständerne uthi detta consilio ähr kommen.*

Item H:nes M:tz hoffstat.

Feltherren opläste ett bref ifrå E[rich] Larsson, sig tillskrifvit angående thed Elias Trips arrest.

Oplästes correspondentzbrefven[1], ankompne med *[ordinarie] gräntzeposten.

Den 3 Martij [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Åke Tott, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson.

Inkom Secreteraren Lars Grubbe, öfverlefrerande ett creditif *[ifrån H. Excll. Rijkz-Cantzlern].

85 Öfverantvar[da]de Cantzlerens recommendation för Spiringerne.

*[Discurrerades om tilståndet der uthe, enkannerligen om freden, hvilken dhe nu mycket fambla effter, och berättade Secreteraren Grubbe, att] Rex Daniæ söker igenom denne freden *[Stiffterne] Bremen och Halberstadh; men oss vill han inthed land unna, uthan så monge penningar, som vij gofvo honom, *[när sidste Danske feigden sigh ändade]. Kejsaren söker igenom tractaten
67* *[mäst] att stabiliera Konungen i Polandz prætension till Sverige. Danus favorizerar myckit hans partie.

Oplästes Cantzlerens memorial, Secreteraren Grubbe medgifvin.

*[Om] Calvinische Fursterne *[sade han[2] them mycket] gåå ther med om, huru the kunne snoo sig undan the Svensches directorio; repeteradhe hvad Rusdorf sagt honom i Berlin, ingen reputation för Rege Bohemiæ den tijd han drog till sahl. K. M:t. Cantzleren såg, att om Fransosen hade fått Philipsburg, så hade han sedan tagit Mentz i protection et consequenter Francken, att vij omsider inthed skulle fåå hålla; derföre Cantzleren skutet alt till möthed i Franckfurt, att man först får höra, hvad satisfaction Sverige skall hafva. Staterne *[i Holland] gåå ther med om att fåå sin kooss Westphalen, och sökja taga *[Stifft] Bremen i *[sin] protection.

Talte om Pfuel, var än tå inthed ankommen. Cantzleren illa tillfredz öfver hans processer, dedh han [åhr] så curiosus in aliena republica. Tyckt väl om then resolutionen Pfuel fick.

Grubbe: Cantzleren vill och hafva consilium om Pollnische väsendet.

---

[1] *correspondentzbrefven*] I MS.* *några breff och adviser.* [2] Grubbe.

Våre Skåtske Generaler, Redwen och Läsle, ähre och föga till lita oppå för theres Calvinische religion.

Feltherren: Störste recompensen ähr, om the vele göra alliance 86
att adsistera oss emot våre fiender.

Grubbe: The låfva thed in amplissima forma.

Cantzlerens mening om tractaten bäst kunna skee i Pryssen[1].

Våra Gesanter svärja i Muschow, och hans Gesanter kyssa korset här. Eller fem hans förnämste Senatores svärja där, och the fem principales här[2].

Arnt Spiring sändes med för respect skull[3].

Feltherren: Vore gott om Erich Gyllenstiärna kunne sändas med till Persien.

Grubbe: Spiring ähr ambicieus; skall han drifvat, så vill han och hafva ähran.

Den 4 Martij [1634][4] voro in Senatu[5] Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Johan De la Gardie, *[Her] Carl Bonde, *[Her] Åke Axelsson.

Discurrerades om consilio öfver Tysche väsendet.

Mentes om the gofvo 6 m (?).

Resolverades att ställa ett bref till Her Bengt Oxenstierna, dedh han ähr förordnat till General-Gouverneur i Liffland och Ingermanland; han skulle fördenskul i tijd ställa sine saker ther efter och med öped vattnet komma hijt öfver[6] att taga order.

Secreteraren Grubben talte om gifvit Knesebech een book, Inventarium Sueciæ, ther uthi förmäles om arfzrätten till Sverige. Grefven af Swartzburg excuserade sig, att inconsultum, si Elector præcipiteradt sigh och dragit till Kongens sida; bättre gifvit Electori nogot än taga ifrån honom, såsom Pryssen, Pommern,

[1] I kanten är antecknadt: *250,000 Rdr i penninger sändes hem* (jfr nedan sid. 80).

[2] Jfr ofv. sid. 46, not. 5.

[3] I MS.*, hvarest denna mening saknas, äro orden *för respect skull* tillagda i slutet af nästa replik.

[4] För den 4—7 Mars samt d. 8 Mars (början) fins i MS., utom memorialprotokoll (jfr ofv. sid. 40, not. 3), äfven konceptprotokoll — utgörande två blad (sid. 87—90 i MS.), inhäftade midt i memorialprotokollet för d. 4 Mars — hvilka äro nästan ordagrant lika med de i MS.* befintliga munderade protokollen. Det har befunnits lämpligast att vid redaktionen fortfarande i hufvudsak följa memorialprotokollen, hvilka äro mest innehållsrika.

[5] Efter *Senatu*, som är sista ordet i protokollets första rad, är följande mening inskjuten: *Renunciationen af titelen till Muschow och Sv[erige]*. Se ofv. sid. 19 samt punkt. 2 bland de föreslagna allmänna konditionerna i förbundet med Ryssland (Stiernman, a. st. II, sid. 858).

[6] *Resolverades — öfver*] enl. det nyss (not. 4) nämnda konceptet.

och remonstrerat vij skulle betänckja, thed han eij måtte bringas till desperation med Pommern.

91 Igenomsågs Greff Casimiri supplication.

Öfversågs besluted på Ständernes rådslag.

Mentes att Secreteraren Grubbe skulle efter middagen gaa opp till Ständerne.

[Till] Gref Casimir: Efter [Grefve Sten] ännu inthed citeradh, och veette inthed, om han åhr död eller iche [1]. Förbjudes Grefve Stens tiänare, att the iche nogot der af skole förryckja [2].

Oplästes den instruction Arnt Spiring medgifvas skulle till Persien, sampt någre andre bijlager. Grubbe mente, han skulle adjungeras nostris legatis vid audiencen [hooss Storfursten, hvilked
68* af en deel Senaten hölts vara orimmeligit, efter som han inthed åhr väl hörd uppå dee ortherne] [3].

Feltherren: Vij måste inthed gifva honom så respect, att vij [4] despectera vårt fäderneslånd.

Underskrefs ett bytesbref för Ståthållaren Johan Hindersson på någre gårdar i Vestergötland.

Oplästes ett bref frå Grefve Per Brahe af den 27 Februarij.

[**Samma dag**] efter middagen [5] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Clas Fleming.

[Till] Erich Larsson: På thed han må hålla sin credijt, så hafve vij skulden(?) inthed med koppar velat betala.

Si quidem oss i consideration kommer, om icke kunne gåå med compagniet, id tamen sperandum(?), ut griper till ultimum

---

[1] Jfr regeringens bref t. grefve Johan Casimir af d. $^{11}/_{3}$ 1634. Denne hade begärt, att Raseborgs grefskap och grefve Stens arfvegods måtte blifva honom inrymda, hvartill regeringen ansåg honom hafva "good fogh och skääll"; men "emedan han ännu icke egenteligen veett, om Greffve Steen igenom döden är frånfallen, och elljest billigheeten är lijkmätigest, att hvadh honom skall ifrånkännas, må skee medh laga domb — —, hvarföre vill Hennes Kongl. Maij:tt vellbemälte Greffve een citation på sin broder nådigst meddela låtha, att där han ännu leffver, han tå innan sex månaders tijdh igenom sin fullmechtige här comparerar att svara till hvadh man honom haffver att tilltala". (R. Reg. 1634, I, fol. 189 v.).

[2] Regeringen ansåg, att grefve Johan Casimir borde "immiteras i sin broders arffvegodz för den räntta honom der uthe aff Greffve Steen bliffver förhållin", och derför skulle en god man förordnas, "som inspectionen ther öffver haffver, att något icke måtte förryckjas eller förderffvas, in till dess saken lagligen kan slättadh bliffva". (A. st., fol. 190).

[3] Orden inom [ ] återfinnas i det ofv. (sid. 53, not. 4) nämnda konceptet.

[4] Efter *vij* står i MS. *iche*, hvilket torde böra utgå.

[5] Eftermiddagsprotokollet saknas i konceptet och i det renskrifna protokollet. Sista meningen i konceptets förmiddagsprotokoll — *Resolverades att skrifva till Erich Larsson, dedh han* — synes emellertid böra hänföras till eftermiddagssammanträdet, ty memorialprotokollet vid sist nämnda sammanträde handlar om ett bref till Erik Larsson. — Eftermiddagsprotokollet är för öfrigt otydligt o. osammanhängande; brefvet till Erik Larsson är icke intaget i R. Reg.

medium. Allenast betalar Trippen och Hamburger gäld; dedh öfrige med Staterne må ståå till vidare och gifva interesse, och på thed betale köpmen, och för all ting så laga, att thed eij skjutes på länge bäncken[1].

Hijt een Hamburger sollicit[erat] om koppar. Funnet melius penger än koppar för roop vid Börsen, att koppar innehålles, och hans actioner faciliteras, ville inthed ansee den summan han skall remittera hijt. Så framt han iche snart sluter, nödgas [vij] slå kopparen lös; vele inthed förhala, att iche tvingas till thed vij nödigt göre[2].

Den 5 Martij [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammi- 92
ralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her *[Claes] Fleming, Her Mattias Sop, Her Åke Tott, *[Her] Johan De la Gardie, *[Her] Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner.

Oplästes *[ett] bref från Anders Erichsson.

Item frå Her Erich Rynning.

Item Lifländsche adviser[3].

Inkallades uthskåtted af Ständerne. Dem tackades först, att the sig här hade instält; sedan efter som Senaten ähre uthi lika mening med them uthi thed fattade consilio, så hafve the thed och nu underskrifvit, och vore onödigt att uthskåtted skulle thed här nedre igenomläsa, uthan kunne tagat med sig opp uthi Fyre- 69*
kanten och där underskrifvat[4].

Förmante them sedan till tystheet. Vele sedan önska lycko på eder hemreeso. Hvar och een ställe sine saker att kunna vara i Junij månad[5]. Adelen ähre beredde med theres rosstjänst såsom sig bör. Önske lycko till eder hemreeso.

Her Lars Sparre låfvade att alt [skulle] hållas tyst, och obedientes på theres bref. Frägade på hvad sätt stofferadhe. R[esponderades]: Åhre svartklädde, sedan stofferadhe till — —

Doctor Johan Bothvidi tackade för thed communication, och vele hållat tyst[6]. Till begrafningen gärna inställa oss. Befalle eder i Gudz beskärm.

---

[1] I kanten äro antecknade följande osammanhängande ord: *som koppar hans depositeradh.*

[2] *vele inthed — göre*] antecknadt i kanten.

[3] *Lifländsche adviser*] Enl. det ofv. (sid. 53, not. 4) nämnda konceptet *adviser om tillståndet i Liffland.*

[4] *Inkallades — underskrifvat*] enl. konceptet.

[5] Vid kon. Gustaf Adolfs begrafning.

[6] *Her Lars — hållat tyst*] I konceptet står: *Her Lars Sparre låfvade på Ridderskapedz och Doctor Johan på Prester- och Borgerskapedz vägnar, att alt skulle hållas hemligit.*

Feltherren: Att landet iche aldeles må besväras, bäst att the, som [ähre] frå Småland, Östergötland och Västergötland, komma till Nyköping, och the andre möta här.

93 Taltes sedan om legationen till Rysland och Persien.

Mentes Arnt Spiring kan inthed blifva uthi commission med Gesanterne, uthan måste blifva à part, och blifva i commission.

Resolverades, att emädan Frans Kruse inthed väl åhr till mista ifrå bruken vid Säter, skulle i hans stad Ingeval Kruse taga den reesan före åth Persien[1].

Her Axell Baner proponerade om kläder för gamble Drottningens hoffolck.

Inkallades Samuel Kempe och tillsades han skulle blifva Referendarius, doch sin trohetseed och obligation först afläggja[2].

[Samuel Kempe:] E. N:der tackar jag för den vocation.

Den 6 Martij [1634] voro in Senatu Feltherren,, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Mattias Sop, Her Johan De la Gardie.

Oplästes Linnar Torstenssons supplication.

Kommer han uth, så engagerar honom Cantzleren; ähr inthed till att mista uthur Sverige.

Igenomlästes instructionen för Gesanterne till Rysland.

Item credentialbrefvet[3] till Persien och Rysland[4].

Efter [vij] förnimme, [att Roussel] Geheim-Råd och förobligeradh sig alle tålckar[5], så hafver man försyn och skyr oppenbarat Dönhof, hvad som tracterat med Monier.

Befaltes att advocera hijt Her Erich Ryning, och resolverades att Her Mattias Sop skulle draga dijt igen i hans ställe[6].

94, 70* **Den 7 Martij [1634]** *[voro in Senatu] Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Mattias Sop, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner.

---

[1] *Resolverades — Persien*] enl. det ofv. (sid. 53, not. 4) nämnda konceptprotokollet.

[2] *Inkallades — afläggja*] enl. konceptet.

[3] *credentialbrefvet*] I konceptet står *creditifven*.

[4] I kanten är antecknadt: *instrument, medgifva lätit pro medgifvit*. Detta afser förmodligen någon ändring i ordalydelsen af den i fråga varande handlingen.

[5] Om Roussel jfr ofv. sid. 47, not. 6 o. sid. 50.

[6] *Befaltes — ställe*] enl. konceptet.

Oplästes några adviser frå Rostoch.

Blef och then instruction opläsin, som skall medgifvas Agenten Petter Krusebjörn till Moscow[1].

Her Åke Axelsson proponeradh[e]:

Res[olverades]: Lars Perssons hustru skall behålla dee 15 t:r spanmål, som besvär ähre gjorde på uthi Cammaren.

Her Axell Baner [talte?] om folcked vid Nyköping.

Gabriel Gustafsson:

[Resolverades att][2] Fru Ebba Grijp [skulle blifva efterlåtit att bekomma][2] 5 hinder och 1 hjort vid Svartzjö.

Her Fleming prop[oneradhe] sig villja sända Weiler mot the rixdalerne att uthväxla; mente att the med thed samma skole justera vickterne der oppe.

Taltes om mynted.

Her Fleming proponeradhe, att Götheborgerne vele med mynta.

Gabriel Gustafsson: Man kan inthed betaga them theres privilegia, allenast måste man hafva een good controlleur. Nyttigt att mynted blifver hypigt.

Talte sedan om Myntemästaren; han anhåller om contract, kan elljest inthed göra[3]. 71*

Mynteskrifvaren nämpde Her Fleming skulle duga, ähr een trogen karl; man kan alla måndagar låta honom läggja in hvad som passerar.

Inkallades Hans Weiler[4].

Feltherren: Om I iche see rätt oppo, då kåstar thed edert halsbeen.

Weiler: Så snart jag nogot hafver sedt, hafver jag genast gifvit Cammar-Råd till känna.

Weiler: Een marck fijn kommer på 8 Rdr och 12 öre, Cro- 95
nan hafver till proufijt pro cento.

Fleming: För Finland vore nyttigt, om thed måtte myntas uthi Räfle.

Mentes i Åboo bättre.

Fleming: När een privilegieradh stad som Götheborg och Räfle myntar, ähr bättre; the ähre [mehre] observante [än andre

---

[1] *Blef — Moscow*] enl. det ofv. (sid. 53, not. 1) nämnda konceptet.

[2] Orden inom [ ] enl. konceptet.

[3] *göra*] I konceptet står: *fortsättja mynted.*

[4] Mellan denna o. följande mening äro inskjutna orden *Pass för Grefve Casimir*, men alldenstund dessa ord genom streck äro skilda från det föregående o. det efterföljande, och då dessutom samma sak återkommer i slutet af protokollet (se nedan), så hafva de i fråga varande orden, som på detta ställe störa sammanhanget, blifvit i texten uteslutna.

städer][1] och fruckta, att [där annorledes än ricktigt ther med tillgår][1], the skole mista sine privilegia.

Resolverades att Her Fleming och the andre göre förslag uthi Cammaren med Myntemästaren, och ther efter kan contracted med honom göras.

Hollstenische acterne medgifvas.

[Befaltes att ställa ett pass för][1] Grefve Casimir [till Gästrikeland på][1] 12 hästar.

Den 8 Martij [1634][2] sutto i Rådet Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her [Claes] Fleming och Her Mattias Soop.

Inkallades Henrich Fleming, Erich Gyllenstiärna och Andreas Buræus. Och blef them förehållit, att the saker the skulle hafva med sig voro nu mäst färdige, som sedan skole tillställas Andreæ Buræo; the andre både kunne draga föråth sin kooss. Förmantes med good eenigheet att tractera sakerne; hvar annorlunda skedde, skulle the vara förtänckte att svara där till. Elljest måste the och laga så, att the altid kunne sända poster emillan Muschow och Narfven.

Henrich Fleming svaradhe: The ville taga Gudh till hjälp att gååt igenom efter all möijeligheet, och så att thed DD. NN:der skall behaga; privata ähre inthed tjänlige att röra på thenne reesan, uthan the vele sättja them à part; med posterne skall och flitigt blifva taget i ackt. Ther med the valediceradhe.

Feltherren: The måste hafva med sig characterer.

96 Talte sedan om Bugislao Rosen.

Thed ähr inthed modus procedendi att läggja repressalier på H:s M:tz undersåther; då läre vij och inthed annat göra, uthan han betale sin gäld, och then andre sökje här igen thed han hafver till fordra[3].

Feltherren: Ther om ähr inthed tvifvelsmål; skole see till att [han må] thed njuta till godo.

72* Befaltes att göra en memorial för Her Gabriel Bengtsson till att hända eeden aff undersåtherne i H:nes M:tz Enkjedrotningens liffgeding[4].

---

[1] Orden inom [ ] enl. det ofv. (sid. 53, not. 1) nämnda konceptet.

[2] Öfverskriften och de två första styckena af protokollet för denna dag äro tryckta efter konceptet, hvilket slutar med orden *Ther med the valediceradhe.*

[3] Jfr ofv. sid. 16.

[4] *Befaltes — liffgeding*] enl. MS.

Inventera hvad som fins i förråd (?).. Om några stridigheter, remittere dem hijt. Adell, prester [gifve] skriftelig försäkran[1].

Hvad spanmål kommer dijt i detta åhret. Bonden hafver sa väl mackt, som borgare, emedan besvär — —[2]

Och the som vele segla på Lifland, concessum esto.

*[Underskreffs ett] pass för *[Her] Mattias Soop till Nyköping på 18 hestar.

Bleffve och några breff underskreffne, nembligen till Hoffrätten i Åboo, att dhe inthet befatte sigh medh Chronones debitorer, uthan remittere dem till Cammaren.

Item ett breff till Ståthollaren Hindrich Månsson[3] angående adelens besvär uthi Finland om qvarnetullens opbärande effter mantalet.

Item ett creditif för Gesandterne till Storfursten i Ryssland.

Item till Konungen i Persien för Ingevald Kruse[4].

Igenomlåses adviserne, *[ankompne medh ordinarie gräntzeposten].

Her Fleming proponerade om mehre förläning för Her Mattias Soop. Mentes thed räcker inthed till.

Inkom Petter Kruse. Han skulle see sin memorial igenom; om måndag skall han få sitt afskeed; underskrifve sitt revers.

Resolverades att Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Åke Tott, 97
Her Johan De la Gardie, Her Per Sparre, Her Lars Sparre och Henrich Fleming måtte hvartera läta föra med skutor efter afskeed 1000 t:r spanmål *[licentfritt] af theres opbörder frå Lifland *[och Ingermanland]; men hvad the mehre der ifrån föra vele, therföre skole the gifva licent.

Den 10 Martij [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, *[Her Axell Baner].

---

[1] Jfr memorial för Gabriel Bengtsson o. Johan De la Gardie af d. $^{10}/_{3}$ 1634. Punkt 1 handlar om edens afläggande; mot slutet nämnes, att "aff adell, präster och flere aff theres qvaliteter" skall "skriffteligh försäkring" tagas. Punkt. 2 o. 3 lyda sålunda: "2. Hvadh som på slott och husen finnes i förrådh skole the flijtigtt låta annotera, så lagandes att man ther oppå ett richtigtt inventarium må haffva. 3. The skole och granneligen förfahra, om H:nes Maij:ttz officianter och tjänare tillfoga allmogen någon oförrätt eller göre emott lagh och laga stadgar, hvilke om the strax in loco slätta kunne, så ähr thett vell och godt, hvar och icke då måge Her Gabriell Bengtsson och Her Johan De la Gardie them hijdt remittera." (R. Reg. 1634, I, fol. 183).

[2] Sammanhanget bristfälligt. I kanten är antecknadt *Patent.*

[3] *Månsson*] utan tvifvel felskrifning i st. f. *Olofsson*. Jfr R. Reg. 1634, I, fol. 139 samt Stiernman: Svea o. Göta höfdingaminne, II, sid. 383.

[4] *Bleffve och — Kruse*] enl. MS.* I MS. står endast *Underskrefs bref till Finland.*

Her Mattias Soop tog afsked in Senatu.

Till Camerarium: Om Erich Larsson hans adsistence behöfver, räckje honom handen.

Her Axell Baner proponeradhe, om några hofftrom*[p]etare hållas skole. Mentes jaa, till 8 stycken.

Underskrefves Ryske sakerne [1].

Taltes om Grefve Casimir.

Aldenstund [Grefve Sten] gifvit sin dotter een papist och vår fiende [2], att arfvegodzen sättjes i qvarstad.

[Samma dag] efter middagen [3] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Fleming.

Inkallades Nils Olufsson. Frägades när Jesper Anderssons godz revocerades.

Fleming: Honom låfvades vederlag af sahl. K. M:t; thed fick han inthed.

Feltherren: Åhr iche Regis expresse befallning, att thed casseras skall, så ähr nog betänckelig.

Fleming prop[oneradhe]: Compagniedz skep ligge för vrak; huru the skole comportera sigh.

98 Inkom Her Axell Baner. Proponeradhe om *[landt]rytterne.
73* *[som ähre ährnade i processen], skole klädas. Mentes jaa, allenast adelens rosstjänst klädes af adelen.

*[Skall och göras attestation för] Her Axell Baner *[att låtha föra] 600 tunnor *[spannemål] ifrå Riga.

Resolverades på Secreteraren Grubbes *[ifrån Rijkz-Cantzlern] med sig hijtförde memorial.

Den 11 Martij [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson.

Taltes om Jesper Andersson[s] och *[jungfru] Carin Axelsdotter[s] tvistigheet. Mentes hon skulle fällas till 100 och han till 50 rixdalers böther, efter både *[hade] peccerat, *[doch hon mehre än han].

---

[1] *Ryske sakerne*] I MS.* *Gesandternes expedition till Ryssland.*

[2] Grefve Sten Leijonhufvuds dotter Elisabeth Amalia blef gift med grefve Philippus Theodoricus t. Kayl, Daun o. Manderscheid (S. A. Å.).

[3] Något eftermiddagsprotokoll fins icke i MS.*, men slutet fr. o. med orden *Inkom Her Axel Baner* är i MS.* hänfördt t. förmiddagsprotokollet.

Efter låta passera ekevärcked [1].

Ald[enstund] vederkändes hans godz i Tysk[land], begärt arrest. Och vij hafve låtet bevillja, att ränttan af hans arfvegodz måtte arresteras [2].

Her Fleming proponeradhe: Een bonde frå Stekborgs län klagar, att hvad för detta varit hjälp, räknas honom nu af i åhrlig räntta, och måste gifva penningar der före.

Resol[verades]: När andre fåå tillgift, så måste the samma och få tillgift, och kunne inthed mehre än andre plågas.

Resolverades på *[åttskillige] supplicationer.

Jesper Anderssons och Carin Axelsdotters böther förordnes till Västerhani*[n]ges klockegjutning.

*[Bevilljades] Jesper Andersson pass på 6 hästar till Dalarne *[och] Majoren Peder Sabell pass på 3 hästar.

Den 12 Martij [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammi- 99
ralen, *[Her Johan Skytte], Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming.

Igenomsåges några förslag öfver militien, *[som] Secreteraren Grubbe *[till Rijkz-Cantzlern] medgifvas skole.

Underskreffs hans memorial, så och åtskillige andre breff.

Togh och Secreteraren Grubbe sitt affskeedh ifrån Rådet och valedicerade [3].

Her Johan Skytte opläste ett bref frå *[Gubernatoren] Anders 74*
Erichsson [i] Riga, sig tillskrifvit angående Sandvallens reparation.

Feltherren: Om man togo ett Finskt regemente uthur Finland till Pryssen, läte thed regemented igen gåå till Riga, hvilke vaka kunde, och låta the andre 2 regementer arbeta på schantzen [4].

Her Johan frågade, om Dynamynde skall raseras.

Feltherren: Thed kan iche så hastigt resolveras. Kan fåå besked een annan gång der oppå.

[Till] Anders Erichsson: Dee 300 kneckter må ännu arbeta; framdeles vill man see till att kunna fåå flere der till.

[Till?] Her Per Baner: [Om] dedh folcked, som åhr lagt på Runaborg, åhr allaredo gjort förordning.

Her Fleming proponerad[e]:

---

[1] Jfr "Öpedh breff för Greff Johan Casimir att uttskeppa något ekeverke ifrån Götheborgh." (R. Reg. d. 11/3 1634, I. fol. 188 v.).

[2] Jfr ofv. sid. 54 o. 60.

[3] *Underskreffs — valedicerade*] enl. MS.*

[4] I kanten är antecknadt: *Considerabelt, efter the ähre [i?] Pryssen.*

Ture Sparre, Lillie, Her Åke een häst, doch så att stodgången iche skeer nogon skada.

Den 13 Martij [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming.

Resolverades på een hoop supplicationer.

Inkom Johan Larsson med någre vapner, som skulle uthskäras och sedan tryckjas [1].

Resolv[erades]: Ingen skall föra *[offvan på vapnen] nogon grefve- eller frijherrecrono, uthan han kan thed med skäl bevijsa.

Inkom Cammereraren Nils Oloffsson medh ett förslagh, huru som H. F. N:de Pfaltz-Greffven låter opbära dhe ovisse partzeler uthi Stegeborgs lähn; och belop sigh dhet H. F. N:de haffver öffver sitt interesse till 5500 daler gott mynt.

Var dhe velborne Herrars mening, att H. F. N:de inthet moste taga mehre aff bönderne i Stegeborgs lähn än andre, som der näst omkring boo, uthgöre [2].

---

100 **Den 14 Martij** [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Gustafsson, *[Her Claes Flemming].

75* Oplästes H:nes M:tz Änckjedrotningens recommendation för Öffversten Johan Grott om hans skuldfordringer [3].

Then saken veett Cantzleren bäst besked om. [Grott] brackte op någre 100 man, men spelade sedan bortt regementedh.

Reginæ: Efter som [vij här] [4] inge böker och räkninger [haffve, som till slike skullfordringers liqvidation behöffves, men som bemälte böcker och räckninger] [4] ähre ther uthe, hans meriter Cantzleren kunnige, nobis inthed kunnigt, men som een part mene mäckta ringa [5], vele [vij] doch iche deste mindre honom Rix-Cantzleren recommendera.

Inkommo Borgmästerne och Rådet här i staden, förfrågandes sigh om ett skepp, som effter Wilsshusens contract i höstas lefferades, icke må segla, effter som en ähr, som dhet vill frachta [6].

---

[1] *som skulle — tryckjas*] enl. MS.* I MS. står i st. *frågande*, hvarefter meningen är afbruten.

[2] *Inkom Cammereraren — uthgöre*] enl. MS.*

[3] *Oplästes — skuldfordringer*] enl. MS.*

[4] Orden inom [ ] enl. regeringens bref t. enkedrottningen af d. 20/3 1634 (R. Reg. 1634, I, fol. 232 v.). De i fråga varande räkningarna kallas i MS.* för *dhe Ryssische räkninger*.

[5] I kanten är antecknadt: *iche allenast sine egne, utan Cronones penninger.*

[6] *Inkommo — frachta*] enl. MS*.

Feltherren: Vij kunne inthed svara, för än alt [åhr] väl åthskilt; så kunne man göra vidare ordning.

Resp[onderades]: Non possumus jam respondere, expectate 14 dies; att skepped må segla, hindrar inthed i denne saken.

Vallentin *[Nilsson]: Skeped åhr inthed lefreradh, som sig bör efter contracten.

Her Flemming [1] reprocherade, them var tilbudit, att dhe skulle göra dhet contractet fult, men hooss dem var ingen resolution. När dhe komme till räkning, skall dhem alt göras gott på Chronones vägner [2].

Vallentin: Thed åhr een sak, som angår staden.

Jöns Hindersson frågade om victualie-pertzelerne.

Fleming: När I få penningar, så kunne I köpa the pertzeler lika som jag.

Vallentin förmälte och Compagniet [3] hafva ett skönt skepp liggjande i Norköping om 180 läster, och äntå ett *[annat] skönt *[skepp]; begärte om the kunne få penningar för thed tredje skeppet, till att rädda skepzbyggerijt i Norköping; mente och staden skulle vara ther med tillfredz.

Mentes, kunde the få frackt både af och till, så skulle föga 101
kunna skada [4].

Directorerne och staden skulle här om aftala sin emillan [5]; Her Fleming skulle och handla med them om thed 3:dje skepped staden elljest bör hålla [6].

Inkom Marskalcken Creilzheimb och medh monge complementer tackade för den gunstige affection honom här var veder- 76*
faren, och bödh der hooss fahra väl [7].

Feltherren: Gratias tibi agimus, quod non vitæ Regis tempore, sed post obitum curarit funus regium et in regnum comitari voluerit. Omnes bonum complacitum habuimus, ut excusari non necessarie. Quod petit licentiam abeundi, vidissemus ejus præsentiam ad sepulturam, doch eij velat honom oppehålla; vele honom altid gärna vara befordrelige, vele alltid see huru hans tjänster recompenseradhe. Bad han ville continuera uthi sin

---

[1] I MS. finnas två repliker af C. Fleming omedelbart efter hvarandra. Den första synes emellertid vara öfverstruken. Den lyder så: *Rex förböd, att inthed skole byggjas så små.*

[2] *Her Flemming — vägner*] enl. MS.*

[3] *förmälte och Compagniet*] enl. MS.*

[4] Denna mening är i MS.* införd efter det stycke, som börjar med orden *Inkommo Borgmästerne* (se ofv.).

[5] Meningen, som i MS. är bristfällig, är rättad enl. MS.*

[6] Härefter följa i MS. orden *Jöns Hindersson öfverlefreradhe*, hvilka dock synas vara öfverstrukna.

[7] *Inkom — väl*] enl. MS.*

gode affection, vele vid förefallande occasioner honom altid hafva recommenderat.

Creilsheimb '[tackade och] bad, om '[så] behöfdes, '[han] måtte altid hafva een säker retraite '[till Sverige].

Feltherren: Jaa; bad han ville alt till thed bästa uttyda, om iche hafver varit som sig borde.

Tog så ther med afträd.

Ad Cancellarium: Låta honom njuta sin gode tjänst till godo, och tractera honom på thed bästa.

Oplästes Daniel Langs förslag om Götheborgz stadz opråttelse '[uthur närvarande oskick och confusion].

1. Kan inthed skęe ante sepulturam.

Inkalladés Daniel Lang, och befaltes att komma till Her Gabriel Gustafsson klockan fyra efter middagen medh privilegiis[1], att discurrera med honom der öfver.

2. Finne nödigt att någre af vårt medell [sändas] dijt neder, som där in loco nogot vist stabiliera.

Fleming frågade, hvad han skulle svara Palatino på sitt bref, thed han beneficii loco af Cronan hafver, thed Cronan afgår, moste honom och afgåå.

[Till Camerarium:][2] Vij [äre] kompne i förfarenheet, huru Trip är; han[3] ville besvära sig tillbörligen hooss Staterne och adsistera Erich Larsson och — —

Måste göra thed vij inthed gärna göra, eller hafver mehre pant än skyllig före[4].

102 Her Fleming proponerade[5] om Anders Pomerenings son, '[som haffver gjordt sigh dhe falske kopperzedlerne], att Petter Carstens vill betala penningerne för bemälte sin svåger; låfvar vela sända honom åth Hålland, låta blifva ther 2 åhr i kinderhused, och sedan sändan till Ostindien; begärer '[allenast], att '[han] iche här affronteras.

Resolv[erades]: Thed kunne väl honom tillåtas.

Mandated om provinciernes nöd.

Den 15 Martij]1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Gustafsson, '[Her Claes Flemming].

---

[1] *och befaltes — privilegiis*] enl. MS.'

[2] Här är tydligen fråga om afsändande af ett bref t. Camerarius (se ofv. sid. 60 o. R. Reg. 1634, I, fol. 221).

[3] Camerarius.

[4] Jfr nedan sid. 73.

[5] *Her Fleming proponerade*] enl. MS.' I MS. står endast *Taltes*.

Her Gabriel Gustafsson repeteradhe hvad discurr[erat] med Burggrefven.

Handelen deriveres myckit på Norige der igenom, att tullen ähr högre i Götheborg än hoos the Dansche.

Komme ett gott regemente.

Oplästes ett breff, ankommet ifrån Rijkz-Cantzlern medh Ge- 77*
neral-Qvarteermästaren Oloff Hansson.

Han inkallades att göra relation om tillståndet där uthe.

Befaltes ställa en recommendation till Rijkz-Cantzlern för Ståthollaren på Elbingen, Bengt Bagge, att honom sådan löhn må assigneres, der medh han må kunna uthkomma.

Discurrerades om dhet oskick, som finnes i landet medh skjutzfärderne. Och bleff gott funnet, att när en Rijkz-Rådh reser, skulle han ordinarie bekomma pass på 12 häster, en Öffverste på 4 hästar, en Öffverste-Leutnant på 3 hästar, en Capitein på 2 hästar[1].

Inkallades Daniel Lang.

Her Gabriel Gustafsson förmälte sig [hafva] repeterat rationes till dhe fundamenta, förmedelst hvilke han[2] holler staden vara att bringa uthi esse igen[3]; [vij] see och hans gode intention, deslikest att puncta behöfve god deliberation. Och emedan nödigt *[vill vara], att 2 af theres medell *[förreesa] dijt neder, altså vele[4] [vij] desse puncter så länge differera. Begärte han ville än vijdare continuera i sin charge, till dess framdeles någon ytterligare resolution der öffver kan tagin varda, då man och skall vetta hans trogne tjänster till att recompensera[5].

Förmana them hålla sig rolige och stilla, lyda eder och, om iche bättre, låte blifva vid then stat nu ähr, in till dess alt tillbörligen kan blifva reformerat[6].

Daniel Lang contesterade sin hörsamheet *[och] lydno.

Befaltes att ställa ett breff så till Rådet, som Menigheeten i Götheborg, att dhe läggja bort alle trätor och tvistigheter, och låthe sigh vara anlägit, huru som dhet gemene väsendet uthi godh sämja och enigheet må bliffva administrerat, såsom och att dhe erkänne Daniel Lang för vice Burggreffve och honom all tilbör- 78*
ligh respect, heder och vyrdning bevijse[7].

---

[1] *Oplästes — 2 hästar*] enl. MS.*

[2] Daniel Lang.

[3] *Her Gabriel — igen*] Meningen, som i MS. är bristfällig, är rättad enl. MS.*

[4] *vele*] I MS.* *vill man.*

[5] *Begärte — recompensera*] enl. MS.*

[6] I kanten är antecknadt: *Han blifver närmste till Burggrefskap.*

[7] *Befaltes — bevijse*] enl. MS.* Saknas i MS.

103 **Den 18 Martij** [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix-Amm'-ralen, Her Gabriel Gustafsson, *[Her Claes] Fleming.

Oplästes *[ett] bref frå *[Gubernatoren] Anders **Erichsson** om tillståndet i Polen[1].

Resolverades på Her Åke Tottes **postulata** *[**såsom följer**][2]:

1. **Effter som Feltmarskalcken för detta hooss sal. K. M:t haffver anhollit att motte heem förloffvas till att pläga sin helsa, så ähr han derföre hijt heem voceradt, och employeras hans** tjenst **gärna, så vijdha dhet uthan olägenheet på hans hälsa skee** kan. Elljest hvad **andre Feltmarskalcker bekomma, när dhe hemma** i **rijket ähre, skall honom och giffvit bliffva.**

2 och 3. Dhe **penninger Feltmarskalcken på värffninger** der uthe i Tyskland **haffver spenderat**[3] och **ännu stå obetalte, så** väl **som hvadh han på sin egen person haffver att fordra, effter** som **dhe till den Tyske staten höra, altså vele Dheres** NN:der Rijkzens **Rådh detta ährendet H. Excell. Rijkz-Cantzlern recommendera, att när andre för dheres hinderställige rester contenterade bliffva, han icke heller skall bliffva förgäten**[4]. **Men här sådanne gäldh antingen medh redhe penninger eller jordegodz att recompensera, veet Feltmarskalcken nogsampt, dhet närvarande fädernesslandzens stat inthet kan tåhla och tillåtha.**

79* 4. **Belangande Newkerckes godz uthi Pommern, där** en **sådanna casus sigh tildraga kunne, att H:nes M:t och Chronan bleffve mechtige dhet till att göra**[5], **skall Feltmarskalckens interesse effter all mögeligheet bliffva i acht taget.**

5 och 6. **Om Feltmarskalckens prætensioner på dhe hypotechen honom uthaff Hertigh Hanss Albrecht ähre bebreffvade, så väl som dhe 4000 Rdr han haffver användt på dhe godzen Teytenwinckell och Wechselstorff och aff possessorerne bör betalas, kunde fuller H:nes M:t nu strax till bemälte Hertigh skriffva, där icke betänckeligit vore, sådanne intercessionales att affgå låtha, som uthan tviffvel litet eller inthet skole operera.** Men

[1] *Polen*] I MS.* *Liffland och nåboeskapedt.* — I MS. är i kanten antecknadt *Underskrefs confirmationen;* afser möjligen en i R. Reg. d. 18/3 1634 (I, fol. 227) införd konfirmation för Petter Uddene på några obser i Nöteborgs län.

[2] De följande punkterna äro återgifna efter MS.* De afvikelser i MS., hvilka det har ansetts nödigt att påpeka, äro anförda i noter und. de resp. punkterna.

[3] I MS. börjar punkten på följande sätt: *Hvad ille hafver värfvat, skall hans capitulation visa.*

[4] I MS. tillägges: *Befinne liqväl Regen eij låtit honom olönt.* På ett annat ställe i samma punkt upprepas ungefär det samma: *Hafver nog recompense antea bekommit af Rege.*

[5] I MS. är detta uttryck förtydligadt genom orden *Om Pomerania blifver under Sveriges Crono.* I slutet tillägges *kan då vara tijd nog thed att anhålla.*

såsom mehr där igenom skall kunna nåås, att dhetta åhrendet bliffver Rijkz-Cantzlern recommenderat, altså vele DD. NN:der H. Excell. der om tilskriffva, medh flitig recommendation, att när dhet till någon tractat komme, Feltmarskalckens interesse då motte bliffva i acht taget [1], och honom skäligt contentement vederfahras, dhet och Rijkz-Cantzlern gärna görandes varder.

7. Belangande dhe 3000 Rdr, som Feltmarskalcken opå Cantz- 104
lerns invijsning till landkistan i Mechelburg ännu skole restera, vele DD. NN:der sammaledes Rijkz-Cantzlern tilskriffva, dhet H. Excell. täcktes Salvio befalla, att han så lagar, dhet Feltmarskalcken för dhet, som opå bemälte invijsning ännu kan stå obetalt, må skäligen con[ten]terat bliffva.

8. Om dhe bythegodzen skall uthi Räkninge-Cammaren liqviderat bliffva [2].

9. Thet torpet Hammarsudd, som framledne Erich Jönsson åhr giffvit effter Norköpings besluth, efftcrlåthes Feltmarskalcken
sigh att tilpanta och possidera, in till dess Chronan faller lägligit 80*
dhet att igen lösa eller H:nes M:t dhet framdeles vidh dess angående myndige åhr åth Feltmarskalcken täckes confirmera [3].

10. Thet häffdabytet, serdeles medh skattegodz, kräffver vijdare betänckjande och kan inthet skee, för än regeringsformen som sigh bör åhr stabilieradt [4].

11. Dhen gräntzeläggningen moste skee via juris, och hvad som Feltmarskalcken här uthinnan kan vara skeedt för när genom häredz- och lagmanssyn dirimeras [5].

12. Om dhe förläningsgodzen kan stadgas, så snart staten som sigh bör fullkomligen fattadt bliffver [6].

13. Hvadh den gården Kiffuinimi uthi Kexholms lähn vidkommer, så kan den samme uthi H:nes M:tz omyndige åhr Feltmarskalcken inthet vijdare inrymbd bliffva, än för detta uthi sal. K. M:tz liffztijdh skeedt åhr.

14. Hvadh som under Leal och in om dess rätte och gamble gräntzer ligger och än falla kan, bör Feltmarskalcken effter sin

[1] *Feltmarskalckens — taget*] I MS. *per occasionem see till, thed han må blifva immitteradh i hypoteken.*

[2] I MS. lyder punkten så: *Bytegodz. Fleming: Han säger, att om hans godz åhre för högt lagde, så åhre Cronones sammaledes. Res[olverades]: Vij vele taga underrättelse i Cammaren och oss sedan ther på förklara.*

[3] I MS. tillägges: *Nam ille ofrälse man.*

[4] I MS. tillägges: *Fleming prop[onerade]: Om man må förpanta godz? R[esponderades]: Afsides i Småland och Vestergötland, doch bäst töfva, till thess vij få höra, att Erich Larsson får debitera kopparen.*

[5] I MS. tillägges: *Vele sedan vidare efter Sveriges lag gärna hjälpa honom.*

[6] I MS. börjar punkten sålunda: *Nemo af Rix-Råd, som hafver hela sin förläning i fasta jordegodz.*

donations lydelse njutha; och skall Her Philip Scheiding tilskriffvit bliffva, dhet han låter inrymma Feltmarskalcken dhe godz, som allaredho till honom kunne vara förfalne och han uthi sin possession ännu icke haffver bekommit [1].

15. Dhen saken emellan Feltmarskalcken och Otto Yxkull aff Pedenom kan bäst för rätta uthföras, och der Feltmarskalcken dhet begärer, skall honom promotorial här öffver till Landtrådet uthi Estland giffvit bliffva [2].

16. Allehanda slags små fetalie-partzeler [3] — undantagandes spannemål —, som opå Feltmarskalckens godz falla, böre uthan
105, 81* erläggjande aff licent hijt förde bliffva. Elljest moste all uthskepning skee från laglige hampner, och kunne uthi H:nes M:tz omyndige åhr inge stadzprivilegier giffvas. Men om Feltmarskalcken vidh Lehal en sådan fläck vill låtha byggja, som den tilförenne varit haffver, står i hans eget sköön, och kan han sedan sökja en sådan frijheet, som den samme tilförenne hafft haffver.

17. Dhet och Feltmarskalcken begärer på någon tijdh att reesa öffver åth Finland, så sin helsa der igenom bättre att kunna skötha, såsom och sin sal. Fru moder att låtha begraffva, kan väl skee, så snart H. sal. K. M:tz begraffning ähr öffverstånden.

*[Bevilljades] Bengt Bagge *[att njuta någre godz] till behagelig tijd, *[som honom tilförende aff sal. Kongl. M:t under samme condition förlänte ähre].

*[Skall giffvas] Daniel Lang *[ett] pass på 3 hästar.

Bevilljades Rijkz-Marsken licentfritt att låtha föra ifrån Liffland aff sine opbörder 1000 tunnor spannemål, halfparten rogh och halfparten korn [4].

Spiring sändt nogre Cronones skep att hämpta spanmål; så mykit lefreres, skall blifva qvitterat.

Underskreffs tvenne breff till Magistraten sampt menige Borgerskapet i Götheborgh sampt åtskillige privata.

Oplästes ett breff ifrån dhe Holstenische Gesandterne uthur Narfven [5].

Den 20 Martij [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Gustafsson, *[Her Claes Flemming].

---

[1] *och skall — bekommit*] saknas i MS.
[2] Hela punkten saknas i MS.
[3] *Höns och gäss* enl. MS.
[4] *Bevilljades Rijkz-Marsken — korn*] enl. MS.* I MS. tillägges i slutet *hafran oräkn*[*ad*].
[5] *Underskreffs — Narfven*] enl. MS.* Saknas i MS.

Resolverades att den karlen, som haffver myntat dhe falske rijkzdaler vid Kopperberget, skulle hängja [1].

Gubernatoren låte ransaka, och att hagan så länge sättjes i qvarstadh [2].

Fleming: När öfver gräntzen, convoyere them med ett compagnie Finske ryttare [3].

Nils Ass[ersson] med rosstjänsten i Ingermanland och ther om kring [4].

Till Ståthållarne [5]: Innehålla med spannemålen till midsommaren in till vidare besked; men hvad the inrikes skepa vele, skall them vara efterlåtit. Almogen må så väl köpa spannemål på skeppen som andre, efter thed nu ähr een dyr tijd [6].

Öfversågs staten [7]. 106, 82*

Mentes man skulle see till — —

Q[uærebatur]: Om the 4 ämbeten skole hafva 4000 Rdr?

Gabriel Gustafsson: Cantzleren mente fem tusend, att man kan repræsentera sitt stånd med ähra, hälst efter inge recompenser kunne väntas.

The fäm höga ämbeten få 5000 Rdr, där af 3000 daler i förläningar och 200[0?] i Ränte-Cammaren.

3 Feltmarskalcker hvartera 2,300 Rdr, 1,500 i förläningar och 800 i Ränte-Cammaren [8].

Then som med flijt och trooheet arbetar, gifve honom ett accidens ther brede vid med kyrckjotiende eller god häredzrätt.

The andre [9] Rådet öfver hufvudet	1700 Rdr
Rix-Tygmästaren	1700 Rdr
Rix-Stallmästaren	1200 Rdr
Rix-Jägemästaren	1000 Rdr
Cammar-Råd	1000 Rdr, 666 i förläning
Landzhöfdingerne — 15 st. [10]	1000 Rdr
Gubernator i Lifland	1700 Rdr

[1] *Resolverades — hängja*] enl. MS.*

[2] I kanten är antecknadt: *Pro Rix-Am[miralen]*; syftar möjligen på en "certification" för riksamiralen att införa spanmål ifrån Riga (R. Reg. 1634, 1, fol. 230).

[3] *convoyere — ryttare*] Meningen är rättad med leduing af R. Reg. Se vid. följ. not.

[4] Jfr regeringens bref t. Nils Assersson af d. $^{20}/_{3}$. Guvernören får befallning att "medh näst omliggjende Ingermanlandz russtjensten" ledsaga de svenske sändebuden "in opå Ryske grentzen" (R. Reg. 1634, I, fol. 234 v.). — Sedan följer i R. Reg. "Samma meningh till Åke Oxenstierna, att han låter convojera och beledsaga dem medh ett compagnie Finske ryttare, så frampt dee förreesa den vägen ådt Rysklandh."

[5] *Till Ståthållarne*] antecknadt i kanten.

[6] *Gubernatoren låte ransaka — dyr tijd*] I MS.* står i st. *Underskreffs några breff så publique som pro privatis.*

[7] Den följande öfverläggningen om denna sak är i MS.* utesluten.

[8] Härefter följer ordet *Öfver-Burggrefven*, som emellertid synes vara öfverstruket.

[9] *The andre*] antecknadt i kanten.

[10] *15 st.*] antecknadt i kanten.

Doublett till Bengt Oxenstiärna.

Hopmännen .... 1000 Rdr

Hoffrätten, Cantzlijd, Hoff-Cantzler[1]: Antea förordnat, blifver ther vid.

Cammaren: Som antea.

Capitalet till factoriet 72 Rdr, 20 pro cento[2].

Igenomlästes några adviser om Wallensteins död, opsände af Creilsheimb.

Item Halberstetische sluted.

Underskrefs recommendation till Cantzleren för Creilsheimb.

Lieutenanter och Fändriker — —

---

107 **[Samma dag]** efter middagen *[klockan emellan tu och trij komme åther föreskreffne velborne Herrar opp uthi Råd-Kammaren, då vijdare continuerades medh statens öffverseende].

Taltes *[och] om ränttornas excolering, huru then må kunna skee.

I ordinarie räntto[3]:

*[Her] Fleming: Kyrckjotienderne behöfvas nödvändigt att redresseras uthi god ordning; skole gifva dubbelt så myckit som tillförende.

Sedan kunne bergsbruken excoleras, och C[arl] Bonde ther præficieras.

3. Igenom en general jordrefning.

I extraordinarie ränttor kan excolering skee.'

1. Med tullen i Bergzlagen oppe vid vågarna, *[och store sjötullen].

2. Att inge fredkallas med kyrkjotienden, uthan then som ligger in under frijhetsmijlen.

Den 21 Martij [1634] voro *[in Senatu] Feltherren, Rix-Ammiralen, *[Her] Gabriel Gustafsson, *[Her] Clas Fleming.

Till alle Ståthållare, att låta — —

Resolverades på åtskillige privata. Bleff och i synnerheet concluderet att Slotzfougden Burman skall befallas till att exeqvera Gubernatoren Her Johan De la Gardies breff angående dhet

---

[1] *Hoff-Cantzler*] Detta ord står på samma rad som *Cammaren*, men genom ett streck är antydt, att det bör följa omedelbart efter *Cantzlijd*.

[2] *Capitalet — pro cento*] Denna mening är antecknad vid ena sidan o. genom ett streck skild fr. det föregående.

[3] *Taltes — räntto*] antecknadt i kanten.

stallet på Gråmunckeholm, som står Her Larss Sparre uppå sin tompt der sammastedz till meen och förfång[1].

Den 22 Martij [**1634**] *[voro in Senatu] Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, *[Her] Gabriel Gustafsson och Her *[Claes] Fleming.

Inkommo Isak Hindersson och Carl Olufsson, refererende förste 83*
tvisten med *[Henrich] Månesköld kom af presten, att plägat honom så, [2] legat länge; Månesköld förlikt sig med presten. Nu kommer villan af ett crono torp, som Månesköld köpt hafver och thed bortstadt; nu reter presten opp bönderne; sedan och ett annat torp, Vattugluggen[3], som een ryttare hafft hafver, men efter hans död *[haffver] presten fått ryttarens hustru, quod etiam emerat; thed vill presten skola räknas för skattehemman.

Berättade och någre irringer att vara dhem emellan om skjutzning och dagsvercker[4].

Resolverades att Månesköld skall låtha torperne njutha samme skatt och dagsvercker, som dhe för detta Cronan giffvit haffve, och skall han inthet haffva macht dem att driffva. Sedan så skole bönderne skjutza honom, effter som lagen förmå, inom lagsagu[5]. Videatur förlikningen; Ståthållaren hålle ther hand ifrå[6]. Om bönderne gå ther ifrån, miste hemmanen, och han få sine penningar igen[7].

[Till] Ståth[ållaren], [ut] se interponat[8].

Offvanbemälte begge Assessorer berättade sedan om Rytt- 108
mästeren Bengt Börjesson, att han hade förverfvat sigh i Tyskland ett arff och eget godz och föregiffvit dhet vara hans fädernesgodz, hvilket annorledes befinnes, effter ransakningen i Hoffrätten hollen ähr, frägandes huru der medh procederes skulle[9].

---

[1] Hela stycket är återgifvet efter MS.* Början (*Resolverades — privata*) saknas alldeles i MS.

[2] Lakun.

[3] *tvisten med — Vattugluggen*] I MS.* står i st.: *dhen tvist, som Henrich Måneskoldt haffver medh några sine bönder, och sade dhe största villan komma der aff, att der ähr ett torp Vatugluggen.*

[4] *Berättade — dagsvercker*] enl. MS.* Saknas i MS.

[5] *Resolverades — lagsagu*] enl. MS.*

[6] *ifrå*] Troligtvis misskrifning i st. f. *öfver.*

[7] *Videatur — penningar igen*] Jfr "Öpedh breff för bönderne i Floda emott Hendrich Månskiöldh" (R. Reg. d. 26/3 1634, I, fol. 243 v. o. f.). Det heter der, att vederbörande skola "aldeles bliffva vidh then förlijkning, som dem emillan sidst här i Stockholm gjord bleff, och ther någon aff bemälte åboor träda ther ifrån, då skole dee mista sine hemman, men ther och mehrbemälte Månskiöld på sin sijda går ther ifrån, så skall och han i lijka måtto oss och Cronan samma hemman igen afftråda och sine uttlagde penninger i vår Räckninge-Cammar igen bekomma."

[8] Enl. MS.* *skall och skriffva Ståtholleren till, att han sigh der uthi interponerar.* — Jfr bref t. ståth. Knut Posse (R. Reg. d. 26/3 1634, I, fol. 244 v.).

[9] *Offvanbemälte — skulle*] enl. MS.*

Resp[onderades]: The skulle inläggja *[der om en] skriftlig relation.

Oplästes *[ett] bref frå Nils Assersson *[angående tilståndet der uthi landet, såsom och öffver någre andre åhrender].

Liliehök advoceras [1].

Resp[onderades]: Vij vele sända dijt 4 compagnie ryttare. Liliehök åhr reda deputeradh.

Påvel Wulf tage Jörgenreichs regemente.

C[arl] C[arlsson]: Om Hans Wrangel blefve Gouverneuren till adsistence, in till dess framdeles annorledes kan blifva förordn[adt].

Resolverades uthi en saak, som Wilsshusens hustro medh borgerskapet här i staden åhr stridigh uthi, att effter han, Christian Wilsshusen, haffver varit en borgare här i staden, och man veet aff troverdigh berättelse, dhet han haffver loffvat en ottondedeel uthi ett skeep till Compagniet, hvarför när dhet åhr præsterat och effterkommit, skall ingen haffva macht hänne något mehr att påläggja [2].

Attestation [för] Bastian Bonats [3] [barn], att [de] varit här [4].

Till Loijs de Geer [5]: Res inaudita, att ovarnet — —

Scripsimus et intelligimus hunc perseve[rare?] — — [6]

[Till] E[rich] Larsson: Accepi[mus] [7], intelligimus; vij hafve antea skrifvit och sände ännu dub[lett]; vele [skrifva] ad Staterne och Amsterdam; vele sända plenipotence [8], dy vij ingalunda vele then despect lida, ehuru thed och skall gåå.

Han hålle sig vid sin pant (?), och nos inthed obligati att sända honom all koppar uhr Sverige [9].

---

[1] Efter *advoceras* upprepas i MS. den närmast föregående meningen.

[2] Hela stycket är återgifvet efter MS.*

[3] *Bastian Bonats*] antecknadt i kanten.

[4] Jfr "Attestation för Bastian Bonadtz barn att behålla dee godz, the aff sal. K. Carll den IX effter Norköpingz besluth bekommit haffva till H:s M:ts angående myndige åhr." (R. Reg. d. $^{28}/_{3}$ 1634, I, fol. 261 v.).

[5] Om brefven t. Louis De Geer o. Erik Larsson nämnes i MS.* endast följande: *Resolverades öffver tvenne breff, som skole skriffvas till Louis De Geer och Erich Larsson angåendes Trippens procedurer medh kopparen.* — Brefvet t. De Geer är icke infördt i R. Reg.

[6] Meningen skulle möjligen kunna uttryckas på följande sätt: "Vi förstå, att han (De Geer) fortfarande är välvilligt stämd emot oss." Jfr t. ex. följande ord i det ofv. (sid. 43, not. 1) nämnda brefvet t. De Geer af d. $^{1}/_{3}$ 1634: "Tviffle intett, att I än vidare uthi denne eder gode meningh och intention emott oss continuere."

[7] "Vij haffve — — handfångitt eder skriffvelse, dateradh Hamburgh den 1 Martij". Brefvet t. Erik Larsson af d. $^{22}/_{3}$ (R. Reg. 1634, I, fol. 237 v.).

[8] — — "fullmacht — — denne injurie emott Trippen på våre vegner tillbörligen att yffra" (ibid.). Brefven och fullmakten, hvilken senare äfven gäller Camerarius, äro införda i R. Reg. und. d. $^{27}/_{3}$.

[9] I kanten är antecknadt; *Elias Trip.* — Efter *Sverige* står utan ngt sammanhang med det föregående eller efterföljande *1 Martij.* Jfr ofvan not. 7.

Kopparen skall vara här in parato [och kan], när han allenast kan så laga, att then säkert blifver debiteradh, [vell uttsändt bliffva] [1].

Libentius dragit växell, än koppar, ut så myckit bättre kunna menagera kopparen [2].

Den 26 Martij [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Erich Ryning. 109, 84*

Cum omni sumptu et damno — — [3]

Repetera inthed lijkmätigt then vänskap vij them [4] bevist hafve, och troo inthed att vestro scitu — —

Kan bevisas att Tripp [haft] nog pant, efter Loijs tillbudit sig den att inlösa [5].

Camerario: Veet hvad vidlöftigheter sig tempore Regis Caroli [6].

Tillhålla inferiores judices — —

[Till] Erich Larsson: Huru han lagar, liberere Cronan frå sitt interesse, att vij uhr röken och i elden iche må devolveras. Att Sveriges Crono skall gifva interesse — — [7]

Öfversågs Linnar Torstenssons supplication. 2066 daler måste han hafva. Dee andre kan han fåå ther uthe. Vele försäkra honom han skall der få, att thed iche måtte hafva nampnet, att han betalt här hemma.

Resolverades att giffva honom ett breff till Cammaren på dhe 4 åhrs rest han på sitt öffversteskap haffver att fordra. Skall honom och giffvas en recommendation till R. Cantzlern. Godz, dem han begärer till recompense, kan han sökja sigh uth till Regeringens vijdare förklaring. Honom kan och bliffva effterlåtet

---

[1] Orden inom [ ] enl. det nyss nämnda brefvet t. Erik Larsson.

[2] "Vij haffve och några aff dee creditorer, som — —, fördenskull medh växell till eder remitterat, att eder negociation der igenom eij måtte turberas, uthan I så myckin bättre lägenheet och tillfälle haffva måtte kopparen att menagera." Ibid.

[3] Det är trol. fråga om de nyss nämnda brefven t. Generalstaterna o. staden Amsterdam, i hvilka bland annat begäres, att Tripp "vestro imperio coërceatur ad refundenda damna ac detrimenta, quæ nobis ex ejus processibus sunt enata."

[4] Generalstaterna.

[5] — — "sed habuisse eum (Tripp) pignus debitum longe excedens, vel hinc apparere potest, quod — — Ludovicus De Geer solutionem Trippio offerret." Brefvet t. Generalstaterna (R. Reg. 1634, I, fol. 247).

[6] Syftar på en händelse, som inträffade 1610, då två skepp fr. Amsterdam blefvo af svenskarne "optagne" vid Bornholm, hvaröfver Generalstaterna högeligen besvärade sig. Detta omnämnes emellertid icke i brefvet t. Camerarius, utan i brefvet t. Erik Larsson af d. 27/3 (R. Reg. 1634, I, fol. 252).

[7] *Cum omni sumptu — gifva interesse*] I MS.* står i st.: *Öffversåges concepten aff dhe breff, som skole affgå till Louis De Geer och Erich Larsson. Befaltes och i samme ährende ställa ett breff till Camerarium.*

att draga uth till Tyskland och väsendet der medh hjelpa att understödja [1].

Jonæ Buræi supplication.

Hvad som för åhr skedt, åhr dödt; vederfarit androm.

Erich Larsson gåå efter sin fullmackt, att han debiterar kopparen.

Her Fleming prop[onerade] hvad [2] *[denne] staden solliciterar, att få penningar för thed skepped, och någre andre gäld *[han hoos Cronan haffver att fordra].

Resolverades: Thed åhr beviselig gäld; kunde thed betalas, så vore gått [3].

110 Göstaf Hansson i Cammaren — 3(?) t:r spanmål.

Bleffve åtskillige breff, så publique som private underskreffne [4].

Den 27 Martij [1634] effter middagen *[voro in Senatu] Feltherren, Rix-Ammiralen, *[Her] Gabriel Gustafsson, *[Her Claes Flemming].

Till E[rich] Larsson, postscriptum: Gåå först civiliter, att vij iche råka uthi någre labyrinther, men sedan med discretion protestera.

Underskefs bref till Erich Larsson.

85* Underskreffves invitationsbreffven till Ståthollerne, Bisperne sampt dhe förnembste adelsfruer i rijket, att bijvista sal. K. M:tz lijks uthfärdzprocess från Nyköping, så väl som sjelffve begraffningen här i Stocholm [5].

Gärden [6], så månge som then — — [7]

[Till] C[las] Christersson: Advisere sine underhafvande Ryttmästare och [tillsäge dem], att the möte i Nyköping.

Fru Grefvinna in literis Comitissarum [8].

Gärden efter innelyckte längd.

Upland, Väsmanland, Sudermanland. Östergötland; dee som närmast Nyköping.

---

[1] *Resolverades — understödja*] enl. MS.* I MS. är tillagdt: *Åhr detta åhret nyttigere der uthe än hemma.*

[2] *hvad*] I MS.* *att.*

[3] *Thed åhr — gått*] I MS.*: *Om dhet åhr bevijsligh gäld och medell finnes den att betala, så kunne dhet väl gå för sigh.*

[4] *Bleffve — underskreffne*] enl. MS.* Saknas i MS.

[5] *Underskreffves — Stocholm*] enl. MS.* Saknas i MS. Den otydliga mening, som börjar med orden *Fru Grefvinna* (se strax nedan) synes dock hänsyfta på inbjudningen till begrafningen.

[6] Begrafningsgärden.

[7] Mellan denna o. följande rad är i kanten antecknadt: *P[ost]scriptum.*

[8] Se ofv. not. 5.

[Till] Knut Posse: Släppe löse hans saker [1], och doch i hemligheet — — [2]

Inkom Anders Lackeij.

Her Johan Baner, een skön armee.

Dromundt General-Major.

Oplästes Cantzlerens breff, med honom [3] ankommet.

Den 31 [4] Martij [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Gustafsson, Her Carl Bonde, Her Axell Baner. 111

Oplästes någre breeff, *[ankompne] frå *[Feltmarskalcken Her Herman] Wrangell *[medh dheres bijlagor].

Her Axell Baner exagg[ererade], att tijden går sin kooss och kläde inthed framskaffas.

Mentes nödigt, att man sänder paar regementer öfver åth Pryssen, att Pålacken måå see, [att] vij ähre parati [5].

Till Her Clas Christersson, att begifva sig hijt strax.

Item [till] Sperling och Axell Lillie, aldenstund [vij ärne] bruka hans [6] regemente uthi begrafningsprocessen, hvilked derföre uthi tijd klädas måste, att the förthenskuld i tijd otte dagar efter Påska komma hijt att taga order der öfver.

Bleffve och någre breff underskriffne, som mästedels concernerade privatos.

Underskreffs en memorial för Johan Lehusen till Holland [7].

Den 1 Aprilis [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Gustafsson, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Ryning.

Inkallades Bengt Bagge. Förehölts nödigt, thed han snart måtte begifva sig öfver åth Pryssen, efter tidender [äre gångne i svang] [8], dedh Polacken *[haffver] oprifvit Ryssen; nödigt att vij hafve våre saker *[i Pryssen] i god ackt; han ville thed samma

---

[1] Det är fråga om Lars Vivallius, hvars saker blifvit tagna i beslag.

[2] Knut Posse uppmanas att i hemlighet vinlägga sig om "att han (Vivallius) må bliffva fast tagin." (R. Reg. d. 29/3 1634, I, fol. 265).

[3] Anders Lakej.

[4] *Den 31*] I MS.* *Den 30*; troligtvis misskrifning, ty d. 30 Mars var söndag.

[5] *Mentes — parati*] Detta stycke står sist i protokollet, men det är genom ett streck antydt, att det bör insättas efter Axel Baners replik. Yttrandet är för öfrigt framkalladt med anledn. af brefven från Wrangel (jfr protokollet för följ. dag).

[6] *hans*] gäller både Sperling o. Lillie. Jfr R. Reg. 1634, I, fol. 268 v.

[7] *Bleffve — Holland*] enl. MS.* Saknas i MS.

[8] Orden inom [ ] äro tagna ur regeringens bref t. Wrangel af d. 12/4 1634 (R. Reg. I, fol. 298 v.).

86* göra. Feltm[arskalken] begärer 2 regementer kneckter. Mene sända dijt folck, att arbeted [1] måtte gåå myckit bättre för sig.

Mentes Cancellarium böra rådas, att schantzen på sanden [2] raseras, och ther nedre bygdes med ett Ryskt gott stacquet [3].

4 Compagn[ier] frå Sverige och 8 comp[agnier] frå Finland, destinati ad Cancellarium. Sades om the 2 regementer komma dijt uth, måste [man] hålla them som then bäste skatt i Sverige.

Bengt Bagge låfvade all flijt hafva ospart och tog ther med affskeed.

112 Feltherren repeterede sedan contenta af Feltmarskalcken Wrangels bref och hölt der före, att oanset mycket aff dhet, som uthsprijdes om Pålackens framgång, kan vara fingerat [4], så lider *[d]och tijden, att fredztractaten *[emellan oss och honom] bör företagas. Polackerne komma *[eij litet] i ombrage, *[der igenom] att vij så länge dröije. Elljest om Polacken vill servera fidem induciarum, så hafve vij inthed mehre än ett åhr igen. Polonus skall inthed gärna vara vår tributarius och corresponderar *[der hoos mycket] med Dano. Considerandum om våre vires [5] kunne tillåta att stå emot dem, och tillika föra thed Tyska väsendet [6].

*[Her] Gabriel Gustafsson: Uthur Tyska kriget kunne vij inthed komma uthan general tractat i Tyskland. Vij måste debattera, huru vij kunne försäkra oss i sommar. Mente och kriget med Polen vara oundvijkelig. Till den ände kan vara gott man skriffver till Feltmarskalcken Her Wrangell, att han haffver sine saker uthi gran acht och corresponderer flitigt hijt; härifrån skall han bekomma ett regimente Finnar och ett regemente Svenske knechter medh tu compagnie ryttere. Sedan kan man och skriffva till Rijkz-Cantzleren, att han ville låtha Her Johan Baner medh sin armee logera sigh emot Polnische grentzen [7]. Vill Polonus logera sig vid Königsberg, då hafve vij een socium belli hooss Brandenburgicum.

Feltherren mente, Her Baners armee åhr ännu inthed så starck; sedan åhr thed fremmande folck och dubiterligit, om the skole vele följa mot Polacken.

Gabriel Gustafsson mente, Felth[errens] discurser [äro] likasom staten [vore] in æquilibrio; ego dico, som inextricabel nöd

---

[1] Se straxt nedan.
[2] Vid Pillau.
[3] I kanten är antecknadt: *pro memoria.*
[4] *och hölt — fingerat*] enl. MS.*
[5] *Considerandum — vires*] I MS.* *Derföre vore rådeligit i tijdh att betänckja om våre kraffter.*
[6] *väsendet*] I MS.* *krijget.*
[7] *Till den ände — grentzen*] enl. MS.*

[vore] förhanden. Nu pro tempore måste vij försäkra vår stat thed bäste vij kunne.

Ad Cancellarium. Feltherren: Vij hålle rådeligit idem quod cum Grubbio scripsimus, att om the begäre in Junio, kan inthed så hastigt skee, uthan in Octobri bäst.

Resolverades att Anders Lackeij måste — — 113

Ad Wrangelium: Af dee trij regementerne, som till Tyskland [ärnade äre][1], vill man taga ett regemente.

Feltherren: Man måste skaffa förat medell till dem, som åth Pryssen skole, idque sine mora.

Gabriel Gustafsson: Kunne vij nu strax sända ett regemente, och 10 veckur här efter thed andra regemented.

Wrangelio: Ett regemente med första lägénheet in Majo, och thed andra nogon tijd der efter in Julio; skole fiendens consilia ther igenom stutza. Accepimus et[iam] nova de Poloni progressib[us], och [att Pålacken][2] tvunget [Ryssen][2] att göra skelig fred, och animerad låta förnimma(?) sig att inthed oppehålla tract[aten?], med våld taga igen, med hans opinion och consilio[3]. R[esponderas]: Ita låte [vij oss] nådigst [behaga] hans flijt att notif[icera]; endoch [vij] eij bene troo, att fast Polonus [vunnit] victoriam[4], conditiones tales [sunt] tanquam docetur(?), doch decet non securum esse, uthan hafva [sina] saker i ackt; ita [sändas] 2 regementer, der af 1. in Majo och 2. in Junio[5], [för att] hjälpa schantzen i Pillow, och hvad mehra behöf[ver] repareras.

Om Pillosche [schantzen] vill [man] taga i betänckjande, om [den skall] transporteras frå then orthen. Hva[d] accordera med Hollenderne. Vele communicera med Håll[enderne]. Nobis non[6] consultum att slås på bärget vid tullhuset. Vele med Cancellario [communicera] och sedan — —[7]

---

[1] Se rådets bref t. rikskansleren af d. $^{13}/_{4}$ 1634 (Skand. Handl. XXIX, sid. 301).

[2] Jfr a. st., sid. 296.

[3] *animerad — consilio*] Sammanhanget är bristfälligt.

[4] Efter *victoriam* står *att*, hvilket torde böra utgå.

[5] I kanten är antecknadt: *oförlöfvat och 2 compagnie Finske ryttare*. I regeringens bref t. Wrangel lyder motsvarande ställe sålunda: — — "så hafve vij gått funnitt eder medh ett regemente knechter hädan effter uti nästkommande Majo eller Junio att secundera; ärne och framdeles låta order ställa att då icke mindre ett regemente till foot medh par compagnie ryttare måge dijtt öfver följa" (R. Reg. 1634, I, fol. 299). Jfr ofv. Gabr. Gustafssons första replik und. detta sammanträde.

[6] *non*] bör trol. utgå. Se nästa not.

[7] *Om Pillosche — sedan*] Jfr motsvarande ställe i det nyss (not. 5) nämnda brefvet: "Elljest belangande den bygningen vidh Pillow äre vij medh eder af lijka meening och finne nyttigtt, att den måtte läggjas bättre opp vidh tullhusett och allenast een godh redeut blifva där nedre. Doch effter som Rijkz-Cantzclären detta arbetedh medh Hållenderne hafver förtingatt, så vele vij medh honom här öfver communicera och vår vijdare meening eder sedan förständiga." (R. Reg. 1634, I, fol. 300).

[Vij låte oss] nådigst behaga hans betänckjande om Pollnische väsendet, och vele framdeles vidlöftig sva[ra]. [Vij hafve och nu][1] affärdat Bengt Bagge; vele, si Polonus tentat, flere gode karlar dijt [affärda]. Munition, strutzer och andre fahrkåster accipiet Styckläder, chyrasser, sompt accepit med Baggen, sompt accipiet[2] Hafve sine saker i god ackt, vinlägge sig om gode kunskaper och correspondere flitigt.

114 Ad Cancellarium, att Svensche må hafva vota in Imperio och blifva dombherrar etc.

Her Carl Bonde præsenterade Johan Hinderssons memorial. Befunnes alle dess puncter nödige.

Ad Cancellarium, att vij mutere med regementerne för Prysche staten; hafve frå åthskillige orther [förnummit] om Polonicis [progressibus?] och sända — —[3]

[Samma dag] efter middagen[4] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Gabriel Gustafsson, Åke Axelsson, Erich Ryning.

Applaudantur thed inthed skriftelig capitulation skedd. [Vij see hans dexteritet och flijt, [att han] gått sakerne [väl] igenom: pröfve honom inthed vidare hafva kunnat gåå. Om Pomersche staten, huru vidt närvarande Ständer, per Grubbium[5]; urgeat quæso in Fran[c]of[urtiis] Comitiis, att then saken må komma till ändskap, si ruptur i Tyskland [att] alt iche må gåå öfver een hoop. aldenst[und] videmus på alla orther ovänner, och[6] missunne, trachta alt efter.

Inkom Her Axell Baner; besvärade sigh att han måste löpa efter hvad som behöfves, och kan inthed uthrätta; ther finnes inthed kläde i förråd.

Mirabantur, att Cammar-Råd sade klädet vara i förråd.

---

[1] R. Reg., a. st.

[2] *Styckláder — accipiet*] antecknadt i kanten.

[3] I MS.*, hvarest senare hälften af protokollet (fr. slutet af Gabr. Gustafssons första replik: *Vill Polonus logera sig* etc.) nästan helt o. hållet saknas, lyda de sista raderna sålunda: *Resolverades sedan in ordine hvadh uppå Her Wrangels breff svaras skulle. Opläätes sedan Rijkz-Cantzlerns breff medh Anders Lacquej ankompne. på hvilke hvart effter annat bleff resolverat hvad som svaras skulle.*

[4] Eftermiddagsprotokollet, som nästan uteslutande handlar om svaret på rikskanslerens bref o. delvis är mycket oredigt, saknas alldeles i MS.* (jfr förra not). Brefvet t. rikskansleren, dateradt d. 12 Apr. 1634, är tryckt i Skand. Handl. XXIX, sid. 290 o. f. Texten har med ledning af detta bref blifvit så vidt möjligt kompletterad o. förklarad.

[5] "Vij hafve och hvadh den Pommerske saken vedkommer låtedt för een mindre sedan consultera medh ett uttskott af de förnembste Ständer här uti rijkett, och hvadh då är afskedett, är igenom Secreteraren Grubbe förstendigett." (A. st., sid 291).

[6] *och*] möjligen misskrifning i st. f. *som*.

[Vij] låte oss ejus discurs med Ch[urfurste]ns [1] Råd behaga, och sitt betänckande de loco, tempore, instruction synes vara thed bäste och nyttigste [2].

Bevist sin affection och trooheet emot H:s M:t. Hvad vår mening — —

Ubi vidlöftigt deducerar hvad i Ständers, hvad orsaker [3]; låte oss hans synnerlig trooheet och flijt [behaga].

Ut ändtlige mening med Pomerania, låtet consultera; hvad funnet gott, notificerat med Grubben [4], ther vid vij blifve och tilltroo hans redligheet att göra hvad nobis et patriæ [tjenar till] att skärpa och lindra. Men aldenstund ille notificat, huru staten och venner illuge (?) och missunne, så åhr bäst i tijd negociere saken till ändskap på dagen i Franckfurt [5], see till, [att vij] med åhro och reputation [heller till een godh ändskap på dett väsendett komma måge] [6] än råka uthi inextricable difficulteter. Nam si una clades, res nostræ turbari possint.

2. Om Pommern referere [vij] oss på Grubbens beskeed. 115

3. Sändebuden [7] [äre] sin kooss, och copior med Grubben huru instr[uctionen] [8]; [vij] see gärna, att hans mening kommer med våre och Ständerne[s] öfver ensse.

4. Om Erich Larsson: Si ille non [9], inthed kunnat hålla Regis begrafningh och hålla Kopparberget oppe.

Res[ponderas]: Åhr honom uthan tvifvel copie om Erich Larssons commission förstådt, hafver nu sedermehro förstådt nostris ad Status [10]. [Oansedt] vij [kunne de Erico] [11] suspicionera, [att] sådant skedt genom någres practiker, doch när vij rätt besinnat, kunne [vij] aldrig trodt [12], efter [han] sig förobligerat [13]; hafve och ingen haft, qui hoc præstare potuerat eller lefrera nogre penningar,

---

[1] Af Brandenburg. "Discursen" egde rum i Stendal. (A. st., sid. 253).

[2] I kanten är antecknadt *Polonicum*. Det är näml. fråga om de föreslagna fredsunderhandlingarna med Polen.

[3] *Ubi — orsaker*] Sammanhanget bristfälligt. Jfr a. st., sid. 251.

[4] *Ut — Grubben*] Se föreg. sida, not. 5.

[5] I kanten är antecknadt: *Det consilium de conditionibus*.

[6] A. st., sid. 292.

[7] De svenske sändebuden t. Ryssland.

[8] "Vi hafve och bemälte sändebudh för några vekur sedan afgå låtedt, och dem medh sådan instruction och memorialer låtitt försee, som I utaf copierne, Secreteraren Grubbe medgifne, varde förnimmandes." (A. st., sid. 293).

[9] Mellan *non* o. *inthed* saknas tydl. några ord. Meningen skulle kanske kunna uttryckas på följande sätt: "Om E. Larsson icke gjort oss åtskilliga försträckningar (jfr strax nedan), så skulle vi icke" etc.

[10] "Hvad kopparhandelen vidkommer, hafve I tvifvels förutan allaredo förstådt om den commission vij Erich Larsson gifvit hafve, såsom och hvadh skamlige procedurer aff Elias Trippe anstälte äre, — — och huru vij oss så emot dee General-Stater sampt staden Amsterdamb här öfver hafve besväratt." (Nyss a. st.)

[11] Orden inom [] enl. anteckn. i kanten.

[12] *kunne — trodt*] motsvaras i brefvet af orden "vele vij om Erich Larssons person bättre förmoda." (A. st., sid. 294).

[13] Jfr ofv., sid. 3.

ut ille 70,000 ante abitum och 43,000 sedan han kom hijt [1], [förutan dett han] gifvit Her Sten [Bielke] 20,000 och Salvio 10,000 Rdr [2]. Och staten elljest länge legat nedre och Berget eij [kunnat underhållas.

5. Cantzleren gjorde stor tjänst, att vij finge rixdaler fra Pryssen, att hemma i rijked penninger [3], och nos mittemus ei cuprum.

Att vij taga oss an väsendet der uthe med licenterne [4].

Res[ponderas]: Vore gott the komme hijt för Bergets skull, som måste oppehållas, sedan att fåå sölfver i landet; doch hemställe [till] hans gode discretion.

Nogsamt sij, huru staten der uthe, och han fördenskull slår före att [5]

Res[ponderas]: Ita ut ille antea försäkrat att remittera 250,000 Rdr, bonum, om han [6] debit på kopparen, remittera så många igen hijt in penninger [7].

116 Folcked [belangande], speramus allaredo liste med Grubben [8]. Tamen cum förnimme Polonum lycko, och Wrangel [begärer] folck till platzernes försäkring och att byggja, altså ärne [vij] ett regemente af [9] de till Tyskland [ärnade] åth Pryssen [gå låta], och nogre compagnie ryttare; och som the mot hösten [afgå] [10], så ville ille [gifva till känna] sin mening, om nogot [vore] till ändra

Officerare: Seer hans gode betänckjande [11]; [vette] inge andre [till några charger att vara förordnade], än sahl. K. M:t sjelf der till deputeradt.

Axel Lilie, si quidem petit ad Vismariam.

R[esponderas]: Scit oss fattige på folck, inge officerare sedan af Rege gjorde sjelfve [12]. Stort feel [oppo godhe officerare], præcipue si bellum Polonicum; mene få att sända dem dijt. Om han

---

[1] *hijt*] I brefvet står *dijt utt* (a. st., sid. 294), tydligen riktigare; i MS. är i kanten antecknadt *remitterat hijt in*. Efter *hijt* följa orden *och Berget elljes*, hvilka torde böra utgå (jfr strax nedan).

[2] *gifvit — Rdr*] antecknadt i kanten.

[3] — — "att vij må hafva rijkzdaler och sölfver, som till myntett tjänar i landett." (A. st., sid. 295).

[4] *Att vij — licenterne*] antecknadt i kanten. — Penningarna skulle, enligt kanslerens mening, tagas af licenterna.

[5] Meningen slutar med ett oläsligt ord.

[6] Erik Larsson (?).

[7] "Altså vore på den hendelsen, att vij vår intention medh kopparen eij nåå kunne, myckett nyttigtt och gott, hvar bemälte summa kunne blifva præsteradh." (Ibid.)

[8] "Elljest hvad folck här utur rijkett kan vara till att mista, hafve vij eder een liste medh Secreteraren Grubbe tillsändt." (Ibid.)

[9] *af*] I MS. står, tydl. genom misskrifning, *att*.

[10] "Doch emädan detta regementet icke så hastigtt afgår här ifrån." (A. st., sid. 296).

[11] — — "att uti distributionen af krijgsämbeten hvars och eens capacitet ansees måtte och icke några tillsättjas, som der till odugligе äre." (A. st., sid. 297; jfr sid. 287 o. f.).

[12] Bristfälligt sammanhang.

kunde några andre i theres ställe ther uthe employera, och si några odugelige, sände dem hijt hem.

Förordne sjelf. Bruke nogon good karl på Wismar; sättje Åke Hansson dijt; ille non oduglig. Nos Axel Lilie på Calmar eller åth Pryssen, si behöfves. Lilie kan inthed mistas, uthan efter ille låfvar Brandenb[urgico] uthur Spandow[1], sände Erich H[ansson?]; vele sända en hans sqvadron Norlenningar och Tomas Tomassons regemente, alt 12 compagnie ståtligit folck[2].

Nils Ribbing till Strålsund med sitt regemente; om Monier dedan, så blifver där och 12 compagnie[3].

Gevähr, musketter [belangande], skall göras anordning att må skaffas dijt, så myckit nogon tijd möijelig.

6. Uthi vårt speciale bref svaras.

Den 2 Aprilis [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammira- 117, 87*
len, Her Gabriel Gustafsson,* [Her Claes Flemming, Her Carl Bonde].

Bref till Hoffretten att döma[4].

Her Axell kom in och proponeradhe, om iche ett compagnie af adelens rosstjänst skulle marchera närmast efter sahlige K. M:tz lijk. Mentes alle rytterne böre för om marchera.

Underskrefves bref pro privatis.

Inkallades Johan Lehusen och bleff honom til känna giffvit om dhen commission Regeringen haffver velat honom oppåläggja. Befaltes att han skulle hoos Staterne gå civilt der medh om och så laga, att han muntlig informerar Erich Larsson, att der Tripp läncker sigh uthi sine prætensioner och något hoos honom står till obtinera, man tå inthet lägger sigh uthi några processer medh honom. Men kan man inthet uthrätta hoos honom, då ähr bäst, att man sigh der öffver besvärar moot Staterne. Men för all ting skall Lehusen achta sigh, att han icke låter förlyda, att man vill låtha beläggja dhem medh repressalier[5]. Vill han, Tripp, comportera sig uthan vidlöftigheter, så ähr thed bäst.

---

[1] — — "effter som vij förnimme, dett Spandow blifver Churfursten igen inrymbt." (A. st., sid. 297).

[2] *Förordne — folck*] antecknadt i kanten.

[3] *Nils — compagnie*]. Denna mening har i MS. en sådan plats, att det kan vara osäkert, om den bör insättas omedelbart efter det nyss nämnda i kanten antecknade stycket, eller om den bör utgöra sista punkten i protokollet. För sammanhangets skull o. med ledning af brefvet i Skand. Handl. har den förra platsen blifvit vald.

[4] I målet mellan direktörerna o. participanterna i skeppskompaniet.

[5] *Inkallades — repressalier*] enligt MS.* utom orden *att han muntlig informerar Erich Larsson.*

Den 3 Aprilis [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammi-
88* ralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Carl Bonde.

Taltes om Compagniets skep, som uthi Amsteldamb ligge arresteradhe.

*[Her] Fleming: The finge ståtlig frackt till Archangel, men *[Directorerne] må nu svara, huru the sedan ther med omgåt hafve.

Feltherren mente man skulle låta sententien gåå öfver dem, och oansedt non sint solvendo, tamen kunne the väl skaffa skeppen löse uthur arresten. Exagg[ererade] the skulle heller hafva lätit them liggja[1] här *[qvarre] vid vallen *[än på dhet sättet sända dhem sin koos]. Mente och bäst låta ju för ju heller skynda med domen.

Inkallades Participanterne; sades 5:te dag Påsche kan domen *[emellan dem och Directorerne] blifva afsagd.

118 Participanterne sade: På Compagniets vägner säije Directorerne sig inthed vara betrodde, men på theres egne vägner. Berättade och Directorerne hafva sagt, Compagniet omöijelig kunna hållas vidare gående.

Åhrsväxten inthed synnerlig ympnig blifvit[2].

2. Bleff Her Jönss Kurck advocerat att comparera i Nyköping ad primam Junij.

3. Befaltes stella breff till Her Johan de la Gardie, Her Thure Sparre och Knut Posse, att dhe inge pass uthgiffve på skjutzhäster, så länge sädestijden uppå står, hvilke och bleffve underskreffne.

4. Befaltes att göra ett patent om bönedagarne, som hollas skole öffver heela rijket.

5. Bevilljades Calmare stadh ett söndersprunget metallstycke till hjelp uthi dheres klockers omgjutning.

Sammaledes att Secreteraren Jonas Buræus skulle till en behagelig tijdh njutha Rassbo kyrkjotijende, dhen honom uthi staten
89* haffver varit påfördh, men han aldrigh uthan Johannes Buræus henne nutit till godho[3].

Den 11 Aprilis [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, *[Her Claes Flemming, Her Carl Bonde].

---

[1] *them liggja*] I MS. står, trol. genom misskrifning, *liggja them*.
[2] Jfr nedan sid. 85.
[3] Punkterna 2—5 (*Bleff Her — godho*) äro återgifna efter MS.*; saknas i MS.

1. Discurrerades om hospitalernes administration i rijket vara högnödigt, ther någon sigh den oppå taga ville, att laga, att dhe, som rätteligen fattige ähre, motte njuta dess inkompst till godho, och dhet olijdelige bettlerijet skaffas aff gaturne. Och bleff gott funnet, att Erich Geet skulle opkallas, såsom och Cammereraren Nilss Oloffsson medh förslagh oppå hvadh som dhe fattige i Danvijken haffve[1]. Thed skulle sees, hvad the hafve till åhrlig inkomst, och huru thed blifver administrerat.

2. Oplästes bref ifrån Halleno. Resolv[erades]: Hans bref gamble; advisere tidigare.

3. Her Fleming proponeradhe, om iche *[landz]bookhållarne skole blifva här vid Cammaren som tillförende; man *[kunde] ther igenom bättre *[effter]rättelse *[och richtigheet] fåå uthi Cammaren, *[än dhe nu från sigh giffva]; och kunde *[här emot i dheres ställe der nedre] sättjas simpel skrifvare, som advisera opbörd och uthgift, hvilken verificeras med Ståthållarens underskreft. Elljest ähr här Nils Olufsson, och *[faller] honom omöijelig att taga op alle landzräkningar.

Feltherren mente, thed gifver fuller nogon omkåstnad, men skall myckit mehre importera Cronan. 90*

En[2] togo Småland och Västergötland, en[2] Södermanland, Östergötland, Närike och Vermeland, [3], så att the blifva i als fyra bookhållare[4].

Underskreffves några breff:

Till Her Johan De la Gardie och Öffversten Lilliehöök att begifva sigh hijt.

Till Her Thure Sparre om arbetedz fortsättjande vidh Jelmaren; item till Sperling att skaffa dijt några knechter.

Certification för Her Johan Skytte att föra hijt från Ingermanland 1000 tunnor rogh och 200 tunnor haffra, medh några andre privatis[5].

Oplästes svaret på Herman Wrangels bref. 119

In Majo eller Junio[6].

Vallen sättjes på berget, ther som tullhuset ähr[7].

---

[1] *Discurrerades — haffve*] enl. MS*.

[2] *En*] I MS. står siffran *1*.

[3] Lakun.

[4] Huru man har tänkt sig landskapens gruppering, är icke fullt tydligt; sannolikt fattas två grupper. I MS.* saknas hela meningen; der står i st. *dock bleff den gången inthet der oppå resolverat.*

[5] *Underskreffves — privatis*] enl. MS.*. Endast brefven t. Sparre o. Sperling omnämnas i MS., det senare på följande sätt: *Till Öfversten Sperling: När Ståthållaren begärer, och så myckit, läte them följa.*

[6] Se ofv. sid. 77.

[7] *Vallen — ähr*] antecknadt i kanten. Jfr ofv. sid. 77.

Mente man kunne låta taga planta af denne och sända henne Cancellario till handa.

Dressera på Sundet; om nogot synnerligit åhr, frackte skepp[1].

Inthed begifve sig hijt för än Franckfurterdagen[2], och där I sedan begäre, vele vij eder nådigst ther öfver — —

Strusser och andre fahrkåster[3].

Öfversågs concepted på brefven till Cantzleren[4].

Om Cabeliow: Tillsäijas Borgemästerne att gifva honom certification på 1000 Rdr godz, *[som skole passera genom Sundet.]

Den 12 Aprilis [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her *[Claes] Fleming.

Feltherren opläste ett bref, sig tillskrifvit ifrå Her Philip Skeding; item ett bref frå Hollstenische Gesanterne. *[Serdeles innehölt dhet förre om dhet nederlagh Rysserne lijdit haffve aff Pålacken].

Thed åhr mehre theres fördeell än skada.

Feltherren mente, lära komma på samma troubles, som antea. Måste see till impatronera Nowgården och Pleschow.

Her Gabriel Bengtsson, Her Nils Bielke, Her Per Sparre advoceras.

Till Her [Philip Scheding][5]: Drage till Nöteborg[6], see till een post kan komma åth Muschow., excusere onde vägen, och
91* fahrlige tidender, läte inthed falla modet[7]; ther the behöfva folk, skole [de] sända penningar[8] — —. Oansedt — —

---

[1] Vrangel uppmanas att "på Sundett till Agenten Fegræum continue advisera" och att i händelse af någon oförmodad fara frakta ett skepp öfver till Sverige med underrättelser om förhållandena i Preussen. (R. Reg. 1634, I, fol. 299 v.).

[2] I kanten är antecknadt *och sakerne*. Regeringen vill icke tillåta Vrangel att resa hem, "för än man förnimmer, hvadh uttslagh den anstälte Dagen i Franckfurt vill gifva, och huru sakerne medh Pålacken vijdare aflöpa kunne". (R. Reg., a. st.).

[3] Se ofv. sid. 78.

[4] I MS.* omnämnas brefven t. Vrangel o. rikskansleren endast på följande sätt: *Igenomlästes concepten aff dhe svar, som skole giffvas på Rijks-Cantzlerns Excell. och Feltmarskalckens breff.*

[5] Efter *Her* är i MS. en lakun, som blifvit ifyld med ledning af MS.*, hvarest brefvet t. Scheding omnämnes på följande sätt: *Meentes vara gott, thet Her Philip Scheding genom sin skriffvelse till Tzerkaschi pousserade dhem* (ryssarne) *fördenskuld icke att låtha falla modet.*

[6] Jfr regeringens bref t. Scheding af d. $^{18}/_{4}$: "Så ändoch vij hade meent eder (sändebuden t. Ryssland) för vägernes osäkerheet eij skola genast på Nougården kunna reesa, utan den andre vägen på Nöthebårgh och sedan vijdare åth Karga Pola Belåsar till eder säkerheet läligare falla" — —; regeringen öfverlemnar emellertid åt sändebudens godtfinnande att välja den lämpligaste vägen. (R. Reg. 1634, I, fol. 322).

[7] Jfr not. 5. o. 6.

[8] Ryssarne skulle få löfte om att mot betalning erhålla trupper, ammunition m. m. (R. Reg. a. st.)

Proponerades om Skäring Rosenhane måtte efterlåtas att gåå uthi Cantzlijt att[1] informera sig om statu *[rerum].

Resolverades: Thed kan skee, när han inlägger sin revers.

Feltherren: Vij kunne adsistera Ryssen emot Polacken, lika 120
som Polonus Cæsari.

[Till?] Wrangel:

Oansedt dubiterat, förnimme doch tidender om Polackens armee continuera.

Underskrefs bref till Her Wrangell och Cantzleren.

Item till alle Bisper och Superintendenter öffver heela rijket angående dhe tilstundande bönedagar.

Underskreffs och ett breff till Johan Hindersson, att han handlar medh almogen uthi Elffsborgs lähn, att dhe framköra 2000 påhler till den skantzen oppå Skinnare-klippan skall byggjas.

Bleffve och någre privata underskreffne[2].

[Till] A[nders] Erichsson: Efter här stoor nöd i landet, läte någre 1000 t:r gåå hijt till Sverige, men hvar och iche vijsa, att han hafver sådant bref ther — —[3]

Den 14 Aprilis [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her *[Claes] Fleming, Her Johan de la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erich Rynning.

Oplästes ett bref, ankommit ifrån Erich Larsson, *[såsom och en contract han medh någre i Amsteldamb haffver slutet öffver ett copper-compagnie att uprätta].

Oplästes Her Philip Skedings bref till Feltherren[4].

Feltherren: Ville the lefrera penningar i Götheborg, så vore thed bättre; ähr och gott, att Danus inthed fåhr dee 10,000 Rdr i tull.

Fleming: Här igenom[5] behålle vij åhrligen 4000 skeppund 92*
liggjandes, avancen på the 6000 skeppund blifver inthed så stoor,

---

[1] *gåå uthi Cantzlijt att*] I MS.* *igenomsee acterne in Archivo och.*

[2] *Item till — underskreffne*] enl. MS.* Saknas i MS.

[3] Jfr regeringens bref t. A. Eriksson af d. 15/4. Borgerskapet i Riga skulle tillhållas att efter licents erläggande sända spanmål t. Sverige; men om vederbörande ej ville "beqväma" sig dertill, skulle guvernören framlemna ett bref fr. regeringen, innehållande förbud mot utförsel af spanmål fr. Riga t. andra länder än Sverige o. Finland. (R. Reg. 1634. I, f. 317). Jfr nedan sid. 87 o. 93, not. 4.

[4] *Oplästes — Feltherren*] Denna mening, som saknas i MS.*, synes icke stå i något sammanhang med det föregående eller efterföljande, hvilket också i MS. är antydt genom ett slags parentestecken.

[5] *Här igenom*] I MS.*, hvarest Fältherrens föregående replik saknas, står i st. *igenom den contracten.*

att man the 4000 skeppund uth kan betala. Cantzleren hafver remitterat hijt in en hoop debitorer[1], *[som medh kopper skole betalas].

Feltherren: Melius att Trippen togo then sin kooss uthi betalning och vij sjelfve sågo till att kunna ett compagnie anrätta; vij råke här igenom uthi een värre labyrinth[2].

Mentes om Johan Berndes vore här, han skulle kunna sändas dijt uth.

Oplästes then contracten Erich gjort hafver.

Feltherren: Prisen kan gåå för sig, men conditionerne duge inthed.

Fleming: Om vij i Cammaren togo och droge samman alle conveniencer och inconveniencer, som här utaf kunne änstå, och hvad vij finne bäst kunne vara att angripa.

121 Feltherren: Fundamented af Erichs accord åhr, att här gåå af 300,000 rixdaler i köped på kopparen.

2. All risico kommer på oss och penninger 2 måner efter.

3. Obligerar oss att inthed sällja mehr än 6000 skeppund åhrligen.

4. Inthed sällja 4:de åhret, blifve 22,000 skeppund oss till last.

5. Draga med them boohyror[3].

Fleming: Cronan kan på the 4 åhr ingen viss inkomst hafva, uthan måste läggja 4 t:r gull till avance.

Gabriel Gustafsson: Consideremus huru blifva löse [från] then kopparen ther uth[e].

Her Claes Flemming bijföll dhet samma och hölt bäst vara att bliffva vidh dhet Lehusen åhr giffvit i commission och låta Trippen beholla så den hoos honom depositerade som arresterade koppar, hvar icke högre doch à 60 Rdr skeppundet, der igenom 50,000 Rdr bleffve öffver, hvilke Erich Larsson sedan till sigh anamma kunde[4].

*[Her] Gabriel Gustafsson: När vij skole tvinga Trippen, så måste thed skee under prætext af then injurie oss *[medh arresten] skedd åhr; ther under läre inthed Trippen gifva sig uthan med rättegång, et ita tempus labitur.

*[Her] Fleming: Skulle man än mista the 50,000 rixdaler, *[tå] vore än bättre slå Trippen an hela then summan, *[som]

---

[1] *debitorer*] I MS.* *creditorer*.

[2] *een värre labyrinth*] I MS.* *dhe förre labyrinther*.

[3] *5. Draga — boohyror*] antecknadt i kanten.

[4] *Her Claes — kunde*] enl. MS.*

hooss honom *[ähr] depositeradt. Han skulle väl sedan hållan in honore [1].

Dett samme mente Feltherren, och att Erich Larsson haffver 93*
gjordt illa, dhet han icke haffver stådt der oppå, att kopparen ähr vorden Tripp anslagen [2].

Resolverades thed skulle debatteras i Cammaren.

Her Gabriel Gustafsson: Man måste debattera, huru kopparen kan blifva conserveradt, när han kommer i alles händer, *[och dhet sedan föredraga Regeringen].

2. Taltes om *[dhe tidender, som vancka], att uthi Dantzig skall vara förbudit segla på Sverige. R[esolverades]: Man måste i tijd skynda thed folcked öfver till Pryssen, och skulle Tomas Tomassons regemente advoceras, såsom och præparation med brygg- och bakning göras.

3. Resolverades att skriffva breff till H:nes M:t Enkjedrotningen om begraffningsgärden, att den icke mindre uthur H:nes M:tz liffgeding än flere provincier præsteras motte.

Item ett breff till Her Matthies Soop om dhet samma [3].

Skall och skriffvas till Rijkz-Cantzlern om dhet misshagh, som Regeringen drager till Erich Larssons accord öffver dhet kopper-compagniet [4].

Skall göras en fullmacht för Anders Siggesson att haffva inspection öffver slysebyggningen och arbetet i grafven vidh Jelmaren [5]. Drifve på kneckt[erne och] almogen, som inthed hafve lagt neder sine slysebottner eller stå tillbaka med theres arbete.

Skole och breff förfärdigas till dhe Liffländske städer, att man, till dess bättre adparence bliffver om åhrsvexten, ingen spannemål på flere orther än hijt till Sverige uthstädje [6].

Articulen i fredzfördraget videatur. Gesanterne hålla an, att 122
Roussel måtte blifva uthandvardat [7].

Tacka Storfursten och — —

Hafve forces ännu. Mastrukowitz vid Drogobuza. Skeins förräderij [8].

---

[1] *in honore*] I MS.* *i prijs.*
[2] *Dett samme — anslagen*] enl. MS.*
[3] *Resolverades att — samma*] enl. MS.*
[4] *Skall och — kopper-compagniet*] enl. MS.* Saknas i MS.
[5] *Skall göras — Jelmaren*] enl. MS.*
[6] *Skole — uthstädje*] enl. MS.* Saknas i MS. Jfr. ofvan, sid. 85, not. 3.
[7] Jfr nedan sid. 95.
[8] Jfr Del. III, sid. 252. Den derstädes omnämnde »Rysche Feltherren» är trol. bojaren Michael Borisovitj Sjein.

Efter funnet [godt] ett regemente åth Preussen, ita funnet [godt] Tomas Tomasson uth dijt, och vele låta Nils Ribbing gåå till Wismar att aflösa [Saltzburg och Kylen][1].

Till Tomas Tomasson: Emedan vij vele employera hans regemente, göre sig färdig, att han ther med kan vara här till then — —[2]

Ad Cancellarium: Sedan accessit Isaac Massa; veet [berätta] om then rencontre[3], men mene [Rysserne] doch inthed accordere. uthan hafve en armee af 40,000 man vid Drogobusa. Berättar Russelii myndigheet inthed så stor ut antea, gifvit sig i sälskap, hafver haft Regis pass att resa till Muschow, huru oense, hafver anhållit, värkat sig lös genom H:s M:tz pass. Sändt uth Mastrucowitz att — —[4]

94' **Den 15 Aprilis** [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Johan de la Gardie, Her Carl Bonde, Her Erich Ryning.

Inkom *[Cammer-Rådh] C[onrad] Falckenberg och M[årten] Wewetzer.

Discurrerades om then accorden Erich Larsson uthi Holland ingått hafver.

Her Fleming mente, att hvad som åhr passerat med Erichs commission, kan så myckit duga, att vij hafve tenterat extrema.

123 Feltherren: Man måste opsättja — —

Fleming: Om vår lycka åhr good, kunne vij hafve 50,000 Rdr *[öffver] af den deposito cupro[5].

Dee 6000 skeppund åhrligen gifve 300,000 rixdaler hijt in; ther med kunne vij inthed hafva mehre än bara inköped.

780,000 rixdaler; lägges Cronan ther igenom lamm uthi the fyra åhr.

Fleming: Vij hafve bref ther oppå, att kopparen är såld à 63 rixdaler skeppundet, sedan Erich Larsson kom dijt uth.

Feltherren: Summa ars att komma löse frå Trippen.

*[Her] Fleming: Läte honom vara betalt med then koppar han nu hafver *[händer emellan], både för capital, interesse och *[för dhet] gevähr *[han haffver leffrerat].

---

[1] Se Skand. Handl., XXIX, sid. 288 o. f. Jfr ofv. sid. 81.

[2] Jfr nedan sid. 97.

[3] Mellan ryssar o. polackar.

[4] Om Isak Massas berättelse jfr rådets bref t. rikskansleren af d. 18/4 1634 (Skand. Handl., XXIX, sid. 307 o. f.).

[5] I kanten är antecknadt: *Opläste sitt judicium och the inconveniencer.* Jfr nedan sid. 90.

Feltherren mente, om Cantzleren remitterade hijt så månge debita och sände in rixdaler.

*[Her] Gabriel Gustafsson: Kopparen *[haffver] varit Trippen god in deposito, så måste han och vara *[honom] god uthi betalning. Vill han iche, så kunne man protestera och säija: Ther hafver Trippen sin betalning, och göre the [1] oss nogot, så måste vij tasta them an igen. Värst att blifva eense *[medh honom] om marck- 95*
gången; liqvidera först med honom alle räkningar [2].

Mårthen W[ewetzer]: Om the ville the 10,000 rixdaler taga med.

Gabriel Gustafsson: Vij vele låta opsättja een contract, som *[ähr] drägelig på begge sidor; kan then gåå, så ähr thed *[väl och] gott, hvar och iche *[då kan man] slå på then andra bogen med Trippen och afräckna med honom.

*[Her] Fleming: Thed ähr säkert *[nogh], att vij till ingen contract komma.

Taltes om hvem man skulle committera till att draga dijt uth; Bernds non adest, Falckenb[erg] odiosus.

Mårtens mening: Om contracten inthed kan gåå, bäst betala gälden. Sade om kopparen aldeles slåås löös, då kommer skeppundet à 30 Rdr.

Falck[enberg]: Om then conditionen kunde insättjas, att vij 124
måtte hafva frije händer till att debitera 2000 skeppund.

Falck[enberg] och Mårten *[Wewitzer] gingo ned i Cammaren, *[der sin emellan] att öfversij *[dhc hijtsände] conditionerne.

Oplästes Cantzlerens bref, till Her Fleming skrifvit om kopparen.

Till Erich Larsson: Ryssen lidit nederlag, mist stycker och anholler att köpa någre 1000 skeppund koppar.

Feltherren: Faciamus contractum.

Vele the eij taga vid bryggjan, så kunne vij inthed lefrera, och lefvande ligger ther hoos then döde.

Gabriel Gustafsson: Si non volunt omne cuprum hic, och här lefrera penninger, kan inthed gåå. Kan han nåå, så må han sluta. Si non, gåå efter sin instruction.

Undrar att gåå till sådane saker, som emot vår instruction.

Inkommo Falckenberg och Wewetzer.

Uthi then accorden ähr Cronan iche till ringaste caveradhe, men then andre nogsamt caveradt.

På thed, som Erich borttsåldt, måste vij solleniter protestera att — — [3]

---

[1] *the*] I MS.* *Hollenderne.*

[2] *Värst — räkninger*] antecknadt i kanten.

[3] Om brefvet t. Erik Larsson står i MS.* endast följ.: *Skall skriffvas till Erich*

Och såsom Her Claes Flemming dhe inconvenientier hoos sigh hade debatterat, som aff detta compagniet följja ville, så och på hvadh sätt dhe ännu kunne stå till redressera, ty bleffve dhe aff honom oprepeterade vidh effterfölljande mening[1]:

1. Hade Cronan iche allenast ingen inkomst af kopparen i 4 åhr, uthan måste än tå förskjuta desse penningar, nämligen:

För omkåstnad på 3 åhrs koppar	120,000	rixdaler
Sedan inköpet på thed 4:de åhr med omkåstnad	330,000	»
Item att hålla then koppar nu åhr i förråd af 96' förledne åhr, för theres skuld liggjandes i 4 åhr föruthan interesset, som ther af gåår	330,000	»
	780,000	»

125 2. Skulle man antingen låta liggja onyttig och ihopsanka uthi medler tijd 32,000 skeppund koppar dem till bästa; eller på thed dee så myckit vissare vore, att then i theres händer må komma, läggjan in deposito à 44 rixdaler skeppundet och således komma djupare ther uthi, än vij allareda ähre.

3. Att låta then rabatera 5 à 6 Rdr per skeppund, för thed kopparen iche skall vara så good och fin som the mene, importerar ungefehr på hele summan 80,000 Rdr. Ther han doch een gång, när penningerne ther oppå gifvas, för god ähr känd, fast än nu underskifvorne kunne vara förryckte, måste tå öfverskifvorne vara them, som thed i värje hafva, lika gode.

4. Att gifva bortt den koppar à 55 Rdr, som man elljest kunde betala Cronones gäld med à 66 Rdr, importerar [så] myckit, som summan ähr stor till. Och måste väl Trippen, där man honom rätt tracteradhe, taga kopparen à marckgång i betalning, om han elljest nogon tijd vill vara betalt. Thed samma skäl ähr med the Hamburger.

5. Vele the, att kopparen skall gifva omkåstnad ifrån Hamburg till Holland, om the än behöllo honom i Hamburg, och uthan tvifvel efter theres vickt.

6. Att låta väga kopparen i theres packhus med sine pyn-
97' dare, och liqväl betala vågepenningar med flere joter, som iche ähre värde nämbnas eller omtalas. Åhr i als öfver een million skada och iche een pennings inkomst för Cronan, för uthan risico och annan olägenheet.

Larsson, att honom förvijtes, hvarför han således haffver procederat emot sin instruction och ingått en contract, uthaff hvilken Chronan haffver mehr skadha än gagn.

[1] *Och såsom — mening*] enl. MS.' I MS. står endast *Inconvenientia af Erich Larssons contract.* Jfr ofv., sid. 88, not. 5.

7. Att så framt desse conditioner iche behagade, vore inthed annat medell än låta kopparen liggja in deposito och betala interessen. Thed vore leda vatten på Trippens qvarn.

1. Här emot om Cronones gäld kan blifva betalt med koppar 126
à 60 Rdr och sompt à 66 Rdr, så kan Cronan proufitera på thed nu i förråd ähr emot Erich Larssons förslag .... 130,000 Rdr.

2. Sedan ther Cronan hade af bergzmännen åhrligen hvart tijonde skeppund, ähr 1000 skeppund,

gör	44,000	» [1]
Item aff hvart skeppund tull 10 Rdr	100,000	»
Än dhet samme i trij åhr	300,000	»
Item tienden i 3 åhr	132,000	»
	706,000	»

Och dhetta alt uthan förskott aff penningar eller risico.

Dhetta att ställa rätt i värcket och förskaffa Chronan ett reent bordh, synes icke orådh, dhet Erich Larsson — som haffver accorderat medh Trippen och satt honom kopparen in deposito — pålades att först affräkna medh Tripp, som han sjelff vill stå till svars och sedan slå honom kopparen till för dhen prijss han tå galt, när aresten gjordes, nämligen 65 Rdr, eller ju som dhe honom sjelff sedan såldt haffve, nämligen 63 Rdr, där godh beskeedh på ähr. Och om dhet ändtligh skall vara ringare à markgång, nämligen 60 Rdr gåhr och plåtor, och rhå 50, emedan dhet är sjelffve billigheten, men icke vijdare förbinda Chronan till någre præjudicerlige conditioner. Hvar han dhetta icke heller nåå kunde, moste han oppenbarligen eller solenniter protestera på all hinder och skadha och honom interesset opsäija.

Sammaledes moste i dhet närmest handlas medh dhem i Ham- 98*
burg om dhen koppar där in deposito ligger; och sedan betalas alle creditorer medh koppar, som något hade att fordra, som man bäst kunde medh dhem ense varda. Der medh skildes Chronan så väl vidh gälden som koppar och hade sedan ingen skade; om än någon kladde dher oppå följde, komme dhet på diverse particular personer och Chronan bleffve befrijat. Men att Chronan finge en viss inkompst, vore gott igenom tridje och fjerde man att instigera bergzmän till att begära kopparen löss och nu på Rijkzdagen affhandla medh dhem så väl som Borgerskapet; hvadh man då kunde högst nå, dhet vore till Cronones bästa, der medh toge handel och vandell till, penningar komme i landet, undersåternes

[1] Det följande, ända till Gabriel Gustafssons nästa replik, är i MS. renskrifvet.

hjerta bevektes till öffverheten och flere nyttigheter, som här äre onödige att nämpna.

Hvilke skääl och rationes och funnes nödige att ihugkomma uthi Erich Larssons breff, till att så mycket klarare öffvertyga honom hans fauter här uthinnan [1].

127 Her Gabriel Gustafsson proponerade, huru som Rijkz-Cantzleren haffver honom tillskriffvit och begärat han ville consulera med Rådet om dhet, som dhe Tyske evangelische Ständer der oppe haffve honom offererat Churfurstendömet Mentz.

Feltherren svarade den endeste considerationen vara, att man der igenom skulle bliffva den mannen qvitt här hemma i rijket.

Her Gabriel Gustafsson replicerade: Han vill inthet troo, att Cantzlern dhet emot tager; allenast emedan dhet ähr honom solenniter offererat, så vill Cantzlern see, om Rådet giffver der till dheres applausum [2].

99* *[Her Johan] Skytte: Nemo qui invidet. Cantzleren *[haffver] thed väl meriterat, allenast han iche *[der igenom re]linqverar patriam.

*[Her] Gabriel Gustafsson: Denegare non possumus, doch *[om vij jaka der till, så kan dhet skee] med förbehåld, att han tjäner sitt patriæ, quamdiu vixerit. Sade och om detta går för sigh, så kan vara till förmoda, att den Svenske nationen och kan här effter nåå canonicatus uthi stiffterne [3].

Den 16 Aprilis [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her *[Claes] Fleming, Her Carl Bonde, Her Axell Baner.

Oplästes ett pacquet med adviser, ankompne frå Hamburg.

Her Axell Baner proponerade, i huru månge rum tractementen efter sal. K. M:tz begrafning skole skee.

Res[olverades] att Bönderne skole tracteras på gillstufvun. Öfver ränterijt ähr ett logemente; ther uthi kunne Borgerskapet blifva. Sedan ähr och bårgstufvun och rixsalen [4].

100* 2. Åhr een hoop med sölfver bortkommit der uthe, *[och frägade, huru der medh hollas skulle].

---

[1] *Hvilke skääl — här uthinnan*] enl. MS.* Saknas i MS.

[2] *Her Gabriel Gustafsson proponerade — applausum*] enl. MS.*

[3] *Sade och — stiffterne*] enl. MS.* I MS.* följer omedelbart efteråt riksrådets mening om hvad som skulle svaras: *Meentes vara bäst, om Her Gabriel ville i sitt eget nampn Rijkz-Cantzlern der opå svara, att* etc. I MS är emellertid riksrådets resolution införd i protokollet för följande dag (se nästa sida).

[4] Efter *logemente* lyda orden i MS.* sålunda: *sedan åhr och borgstugun, hvilke för Borgerskapet och en deel Präster brukas kunne.*

Gabriel Gustafsson: *[Man skall låtha] sättja them, *[som dhet haffve hafft i antvardning], i tornet och säija, att the skole tjäna, så länge att thed kan blifva betalt; doch *[kan man] läta förböner ibland spela.

3. Mentes om man fruger läte duka bordet. R[esolverades]: Göres inthed behof.

4. *[Her Axell Baner] prop[onerade] *[vijdare]: Vill taga sin hustru frå håfvet; hölt nödigt, att een god fru eller 2 dijt förordnas [1].

5. *[Påmintes vijdare att] Regis statua *[ähr] färdig i Nörenberg, om then iche skulle föras hijt? Svarades den väl tjäna att stå öffver capellet, och skall Rijkz-Cantzlern fördenskuld här om tilskriffvas [2].

Opläste[s] Hans Re[i]chenbergers supplication. 128

Mentes han måtte draga sin kooss [3].

Till Fröken mentes Fru Helena Grefvinnan och Her Nils Bielkes syster.

Her Axell Baner 700 t:r korn, 300 t:r — — [4]

Om nogot kunne mistas, kunne väl unna honom; han läte oss allenast veetta ther om [5].

Fru Helena *[Bielke], Jungfru Kirstin Bielke *[på Gäddeholm] advoceras att blifva hooss H:s M:tz opfödzell; ville förklara sig, och ståtlig accomoderat [6].

Her Gabriel Gustafsson frägade, hvad han skulle svara Cancellario [7].

Resolv[erades] att resp[ondera], att man honom dhet gärna unner, doch att han der igenom icke distraheras ifrån oss, och han ville vinläggja sigh, att Sveriges Chrono först någon recompense skedde, sedan att andre familjer, som kunne göre sigh förtjänte, motte beneficeras medh canonicater [8].

---

[1] Resolutionen följer straxt nedanför.

[2] *Svarades — tillskriffvas*] enl. MS.*

[3] Jfr nedan sid. 96.

[4] I R. Reg. är und. d. $^{16}/_{4}$ 1634 införd en "Certification för Her Axell Baner att föra ifrån Lifland och hijt af sijne opbörder: rogh 300 t:r, korn 700 t:r, hafra 300 t:r".

[5] I kanten är antecknadt: *A. Erichsson* (upprepadt två gånger) *emot lic*[*ents*] *erläggjande*. Jfr ofv. sid. 85, not. 3.

[6] Jfr regeringens bref t. fru Helena Bjelke af d. $^{17}/_{4}$ 1634: "Dy begjäre vij nådeligen, att I oss medh snareste edher mening här öfver vele låta förnimma. Och vele vij nådigst der oppå vara betenchte, huru som I för sådant edertt bekymber och mödho tillbörligen må blifva accomoderade". (R. Reg. 1634, I, fol. 320).

[7] Näml. ang. kurfurstendömet Mainz (jfr prot. för föreg. dag). Resolutionen på denna förfrågan är i MS. införd *efter* Johan Skyttes replik om stiftet Ermeland (se nedan i texten), men genom ett streck, draget fr. slutet af Gabr. Gustafssons replik t. början af resolutionen, är det antydt, att den senare bör följa omedelbart efter den förra. — Jfr föreg. sida, not. 3.

[8] *att man — canonicater*] enl. MS.* — Jfr Gabr. Gustafssons bref t. rikskansleren af d. 19 Apr. 1634 (Oxenst. saml. i riksarkivet).

Ad Cancellarium om Isaci Massæ relation.

Her Johan Skytte proponeradhe om Stift Ermeland, [att] Rex ei tillsagt hafver, att han, om thed komme under Sveriges Crono, ther till närmast vara måtte.

Oplästes tvänne breff ifrån H. F. N:de Pfalz-Greffven [1].

Den 17 Aprilis [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Johan de la Gardie, Her Carl Bonde.

Salvius præparere vägen, att the, som nogot kräfve, skole komma hijt och blifva betalte, med then condition att — —

Man hålle thed svåra secret.

129 Pels [må] inthed befatta sig med kopparen.

[Till] Erich Larsson: Vij intell[igimus], att Pels skulle göra afräkning med honom, så emedan eder then saken bäst kunnig — —[2]

Fleming:

*[Resolverades att skriffva breff till Her] Jöns Kurck: Besicktige adelens russtjänst i Åboo län, för än han reeser sin kooss *[till begraffningen].

Talte[s] om huuss till Hoffretten; Erich Andersson — —

Sedan om häredzhöfdingepenningarna i Finland. Res[olvera-
101* des]: Hvad som till nyåhret ähr uthgifvet bör gåå efter kopparpenninger, men sedan efter nyåhret reguleras efter mandated.

Her Gabriel Gustafsson opläste sitt svar på Cantzlerens bref. 1. Om Cantzleren vill continuera i sin tjänst. 2. Om vår nation [kan få] liberum accessum till thed kallet och andre evangelische stifter [3].

Samma svar blef approberat *[och gilladt] af Senaten, att thed väl afgåå måtte.

Underskreffves någre breff till Ståthollerne för Assessorerne här uthi Hoffrätten, att dhe motte richtigt uthbekomma dheres häredzhöffdingepenninger [4].

Till Tomas Tomasson.

---

[1] *Oplästes — Pfalz-Greffven*] enl. MS.* Saknas i MS.

[2] Om brefvet t. Erik Larsson nämnes i MS.* följ.: *Oplästes concepted aff dhet, som skall svaras Erich Larsson på sitt breff om den contracten han i Holland gjordt haffver.*

[3] *1. Om — stifter*] I MS.* står endast *om dhe Tyske Ständers offerte.*

[4] *Underskreffves — häredzhöffdingepenninger*] enl. MS.*, hvarest denna punkt återfinnes i protokollet för föreg. dag.

Skall skriffvas ett breff till Anders Erichsson på Rijga om någre Rousselii breffdragare, som han plägar sända till Liffland, att Gubernatoren seer till kunna få dhem vidh huffvudet [1]. Lorens Timme[r]mans son [2] i Rijga.

Den 18 Aprilis [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming.

Her Boo Ribbing advoceras till *[sal. Kongl. M:tz] sepulturam.

Underskrefves bref till Cantzleren [och] Erich Larsson.

[Till Philip Skeding:] Urgera att [Roussel] efter then 5. punct må blifva uthantvardat [3]; att han [4] förlöper sin tjänst. Doch att sker med modera[tion]. Om then jesuv[it], laga att få honom [vidh huffvudet] [5].

Underskrefves bref till Philip Skeding och Gesanterne. 130

Oplästes ett bref frå Åboo stadh angående M. Eschil Petræum, *[den dhe begärade] till Kyrckjoherde.

Resolverades på *[åtskillige] supplicationer.

[**Samma dag**] efter middagen voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her *[Claes] Fleming, Her Carl Bonde. 102*

Var Isaak Massa inne och hade *[medh sigh] een skriftelig rapport om sin reesa *[till och] i Muschow, hvilken han opläste, såsom och någre bijlagor och copior af växlade bref emillan Staterne och Storfursten.

Han tog afträd, och debatterades om consultum [6] att employera honom.

Feltherren: Han kan *[medh behändigheet] penetrera in aliorum secreta och synes in levioribus, eij [in rebus] maximi momenti [7], väl till bruka. Camerarius *[ähr en] kloker man och penetrerar *[uthi] inge secreta.

---

[1] *Skall skriffvas — huffvudet*] enl. MS.* I MS. nämnes, att *Severin Blanche de Ternovile, en jesuvit, åhr affärdat till Samsonium och andre i Rijga.*

[2] Om denne, som också lär hafva fört bref mellan Roussel o. Samsonius, nämnes i brefvet t. Anders Eriksson, att den senare "uti högsta heemligheet" borde söka "om hans värff att förfara". (R. Reg. d. 24/4 1634, I, fol. 340).

[3] I brefvet t. Skeding af d. 18/4 står "den 20:de puncht uti fridzfördragett." (R. Reg. 1634, I, fol. 324). Jfr ofv. sid. 87.

[4] Mellan *han* o. *förlöper* står *iche,* hvilket dock synes vara öfverstruket.

[5] Jfr protokollet för föreg. dag. — I kanten är antecknadt: *Varne sjelf Rysserne vid han tjdst falskeligen.*

[6] *consultum*] I MS.* *rådeligit skulle vara.*

[7] *in levioribus — momenti*] I MS.* *in rebus minoris momenti.*

*[Her] Gabriel Gustafsson: Denne kan brukas i Rysland att persvadera andra [1] och draga extra ordinem dijt, och kan poussera andra till att transportera handelen frå Archangel på Narfven. Æstimeradhe någre 1000 daler värd then information, han hafver gifvit Henrich Fleming uthi Åboo.

*[Her] Fleming mente, han kunde brukas, om han kunde oförmärckt gifva före, att Ryssen vill store poster koppar behålla i Sverige. Sedan att han oförmärkt gifver ackt på Erich Larssons actioner [2].

131 4. Att förfahra huru then Commissen handlat i Spanien.

5. Huru handelen på Spanien kan stå att transportera.

*[Och effter dhe andre velborne Herrar vore vidh samma mening, dy] resolv[erades]: För hans rest, *[han hoos Cronan haffver att fordra], gifve honom 40 skeppund koppar, 200 rixdaler tärepenninger till Holland och 1000 gylden till salarium annuum, om han vill läta bruka sig i H:nes M:tz tjänst.

Inkom Massa. Honom sades besked, att för sin troheet till hvad advertera hvad som passerat, ackte hans begäran eij obillig, kan han fåå 40 skeppund koppar och 200 Rdr. Sade the vele
103* [gifva] honom 1000 Hollendisch gylden. Man hafver några saker specialiter med eder att communicera; om han der uthi oss [3] kan tjäna, skall *[han] iche allena med penninger, uthan *[och] godz blifva recompenserat.

Massa tackade, *[loffvandes dhet villja göra], så vida hans conscientie altid kan tillåta. Tog sedan till sig hvad han af sin jurnal hade inlagt att reenskrifva.

[Till] Ernst Creutz: Låthe honom få thed brefvet, och Reichenberger gifves ett pass [4].

Den 22 Aprilis [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Carl Bonde.

Stutzar ingen mackt att kräfvja Peter Grönberg [5], säije dem till, slå böckerne igenom. Efter liqviderat räckning, kan man väl see, hvart man vill vända.

---

[1] *andra*] I MS.* *köpmännen.*

[2] I MS.* lyder Flemings replik sål.: *Her Flemming applauderade dhet samma, och att han nu först kunde sändas till Holland, der oförmärkt att giffva acht på Erich Larssons action.*

[3] *oss*] i MS.* *H:nes M:t och Cronan.*

[4] Reichenberger hade begärt att få sända en enspännare t. sin svärfar, Johannes Messenius. (R. Reg. 1634, I, fol. 341).

[5] *Grönberg*] antecknadt i kanten.

Oplästes någre breff från Feltmarskalcken Her Wrangell om tilståndet der i provincien och nåboeskapet medh dheres bijlagor [1].

[Till] H[erman] W[rangel]: Vij hålle gott, att then schantzen sloges ther oppe. Vele thed ene regemented låta afgåå. Efter så myckit påkåstadh, och kan inthed practiceras, stilleståndet flux expirerar [2], göre honom hvar som han kan bäst läggjas [3].

Ad Cancellarium: Mittatur copia ex literis Cancellarii, et notificetur de iisdem, hvad vij skrifva ad Wrangelium.

Vid ändan på Majo skall han hafva them [4]. Hålle thed för 132
gott, att [skansen lägges] vid krogen och ther Cantzleren iche express rationes emot, men lägger een good redout vid redden att maintenera inlopped. Tackar honom pro communicatione. Hafve ett vakande öga på regemented, att the brukas med måteligheet och väl accomoderas i mat och dryck [5].

Om rytterijt, si intelligimus necessarium, förmode inthed periculum, efter tractaten i höst [6]; får han iche the samma [7], doch [andre, som lijka gode kunne vara] [8]. Massæ relation.

[Till] Tomas Tomasson att vara här aldra sidst then 20:de Maij med sitt regemente.

Resolverades på någre supplicationer.

Bevilljades Isack Massa att få sorgekläder till sigh och en tjänare [9].

Lästes op någre breff ifrån Grubben och Nilss Assersson [10].

Den 23 Aprilis [1634] vore in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson.

Oplästes een recommend[ation] frå H:nes M:t för Schlesigers hustru. Mentes thed kunne inthed gifvas henne deputat till dödedag.

[1] *Oplästes — bijlagor*] enl. MS.* I st. f. *medh dheres bijlagor* står i MS. följande anteckning i kanten: *sändes the nys ankompne adviser.* — Den följande öfverläggningen om svaret t. Vrangel saknas i MS.*, hvarest omedelbart efter *bijlagor* följa orden *på hvilke och befaltes ställa svar till andre dagen.* Sammanhanget är i MS. delvis bristfälligt: jfr brefvet t. Vrangel (R. Reg. d. 23/4 1634, I, fol. 334 o. f.)

[2] — — "emädan den igen stående tijden af stilleståndett nu flux löper till ända och fördenskull är så myckett högnödigare att måtte tagas i acht, särdeles medh dett, som i medler tijdh kan vara att reparera", — — (R. Reg. a. st.).

[3] Om den i fråga varande skansen vid Pillau jfr ofv., sid. 77.

[4] Knektarne.

[5] *Hafve — dryck*] antecknadt i kanten.

[6] — — "förmoda, att sakerne emillan oss och dee Påler i detta åhr till ingen ruptur komma skole, för än man seer, huru tractaten, hvilken vij mene i höst att låta anställa, kan aflöpa". (R. Reg., a. st.).

[7] Ryttarne.

[8] Orden inom [ ] enl. R. Reg., a. st.

[9] *Bevilljades — tjänare*] enl. MS.* Saknas i MS.. Jfr protokollet för följande dag.

[10] *Lästes — Assersson*] enl. MS.* Saknas i MS.

Underskrefves tvenne breeff till Her Jöns Kurck och Her Åke Oxenstiärna att munstra adelens rosstjänst.

Item för Isak Massa att bekomma sorgekläder [1].

Inkommo Assessores uthi Hoffrätten med någre referende saker:

1. Om Oloff Månss Knutsson, en ingenieur hvilken haffver belägrat Erich Larssons hustro på Norrmalm [2], hvilke ähre resolveradhe frå lifvet.

Resol[verades]: Han böthe 40 *[daler] för hoor och refundere
104* Erich Larsson hvad han hafver bortstulit. Hon böthe 80 daler och hafve förvärkat alt thed hon var gift och gifvin till.

Erich Larsson gifve för sijdvördning *[på Norrmalms Rådstugu] 100 daler, och Oluf Månsson 50 daler.

2. *[Om dhe] fyrvärckerne, som på Norre malm hafve röfvat. Resol[verades]: Perdonneres till lifvet, så att the slås i jernen att arbeta om dagen, men om natten sittja i häckte.

---

133 **Den 24 Aprilis [1634]** voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Erich Ryning.

Företoges *[åter] någre referende saker uthur Hoffretten, *[på hvilke Fiscalen Andreas Bergius togh resolution]:

1. Ulf Knutsson frå Småland: Arbete i järnen på Jönköpings slott ett halft åhr.

2. Anders Jonsson frå Östergötland: Efter the sedermehre inlagde acta dömes han frij.

Jon Röö ifrå Motala skall arbeta i halsjärnen på Jönköping åhr och dag.

3. Nils Karlsson frå Västergötland: Han må bötha full mansboth och stå kyrckjoplickt.

Her Fleming proponerade, om iche nogon viss resolution skulle tagas om then kopparen, *[som] i Hamburgh *[ligger].

Feltherren: Inthed gott att præcipitera ther med; så snart vij dett resolvera, så ähre tidender i Amsterdamb, och skall Erich Larssons desseiner ther igenom turberas [3]. Man kan ännu låta bestå till lördagen. Frägade huru mycken koppar i Hamburg och Lübeck.

---

[1] *Underskrefves — sorgekläder*] I MS.* står i st.: *Underskreffves någre breff, såsom till Feltmarskalcken Her Herman Wrangel, till Öffversten Thomoss Thomosson och någre privata.*

[2] *Om — Norrmalm*] enl. MS.*

[3] *och skall — turberas*] I MS.* står: *sedan för Erich Larssons desseiner skuld, dem han skall föregiffva der igenom att turberas.*

Fleming: Ther ähr gåhr och plåter deponeradh à 50 Rdr. Then menar jag att kunna bringa uth à 60 Rdr. Och skall mehre importera, än om man ansloge them kopparen à 66 rixdaler och gåfve sedan interesse.

Den 25 Aprilis [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammira- 134
len, Her Gabriel Bengtsson[1], Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her *[Claes] Fleming, *[Her Erich Rynning], Her Per Sparre.

Företoges några referende saker uhr Hoffrätten.

Taltes om een jubilersche.

Fegræo: För än han drager tädan, att han väl informerar sig, hvart the skeppen tage vägen.

Taltes om Isak Massa. Her Clas refer[erade] hvad han hade med honom discurrerat om the 40 skeppund koppar. Sade och han hade gifvit honom sin zedell på thee 40 skeppund koppar, 4 veckur efter dato att betala, eller 60 rixdaler skeppundet.

Discurrerades om kopparen, [som] i Hamburg ähr depositeradh. Mentes om then öfverlåtes à 60 Rdr, kan Cronan hafva i proufijt 45,000 rixdaler.

Öfversåges löningerne; differerades till här näst, efter undecima imminebat.

Vicepræsident 500 Rdr, Assess[ores] af adel 300, 6 Assess[ores] lärde män 250 Rdr[2].

Underskrefs ett bref till Fegræum, *[att han må komma heem 105*
till sal. Kongl. M:tz begraffning].

Item pass för Isaack Massa.

*[Befaltes att taga en] revers *[aff Isack Massa] att vara H:s M:t trogen och huld och hålla secret.

Bringa till väga några medell Cronan till nytto.

Om Persianische handelen.

Den 26 Aprilis [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Oplästes ett bref ifrå Gubernatoren Anders Erichsson på Riga sampt dess[3] bijlagor.

---

[1] *Bengtsson*] enl. MS.* I MS. står, tydligen genom misskrifning, G[*ustafsson*].

[2] *Vicepræsident — 250 Rdr*] antecknadt i kanten.

[3] *dess*] enl. MS.* I MS. står, tydligen genom misskrifning, *theres*.

Inkom Isak Massa och tillfrägades, om han kände Christianus Wasserman. Sade neij, och att han hade varit för sin tijd hoos Rousselium.

135 Fräg[ades]: Hvem kom med honom frå Muschow? Resp[onderade]: Nicolaus Förborgk.

Oplästes *[ett] bref frå Nils Assersson, hvilket effter som dhet mäst innehölt cammersaker, dy bleff gott funnet, att Her Johan Skytte och Her Claes Flemming skulle debattera i Cammaren, hvad svar der oppå vore att giffva [1].

Oplästes ett bref ifrå Borgmästare och Råd i Riga.

Resp[onderades]: Jörgenreich violerat pacem publicam. Mentes att skillja Jörgenreich frå Riga och linqvera them theres actionem salvam. Vele komma hijt på Rixdagen för Krigzrätten och comparera, [så skall] skee honom hvad rättvist kan vara.

Item ett bref frå Räfle angående theres stadh, [som] the med fortification vele förbättra, *[sammaledes ifrån Her Philip Scheding].

[Till] Philip Skeding: Approbamus literas ad Zarkaschi. Han ville gå subtiliter och iche för myckit liberaliter ther med om. Urgera iche så högt mot Russelium, att han iche bringar oss i misstanckar. Ju mehre han blammeras, ju mehre skole Rysserne troo honom. [Emedan] Mawius [hafver varitt] [2] Regis enskijlte tjänare, begäre honom lös och per illum deducere Russelii skälmstycke. In silentio förfahre att fåå Samsonii brecff till Rousselium. Hvad Massa berättad, speramus mena väl, efter [han] optäckt oss secreta [om Rousselio] [2].

Om [Ryssen behöfver] stycker eller koppar, kan han och bekomma. Om the 2000 skeppund i koppar eller stycker emot spannemål eller koppar [3]. Om köped uhr Cammaren, lood och musquetter [4].

Om alle saker väl förrättas, kunne I förähra Storfursten 1000 musketter; vele the någre köpa, kunne the bekomma [5].

Oplästes ett bref ifrå Her Per Baner.

[**Samma dag**] efter middagen voro in Senatu föreskrefne velborne Herrer.

---

[1] *hvilket — giffva*] enl. MS.*

[2] Orden inom [ ] enl. regeringens bref t. sändebuden t. Ryssland (R. Reg. d. 28/4 1634, I, fol. 345 o. f.).

[3] — — "der Ryssen — — kunne behöfva een anseenligh qvantitet af gutne stycken eller och koppar till 2000 skepund, vele vij honom den emot redha betalning i peningar eller spannemål väll undsättja." (Ibid.)

[4] Ryssarne skulle få musqueter, pistoler m. m. "för dett kjöp eder utur Cammaren a part adviserat blifver." (Ibid.)

[5] I kanten är antecknadt: *Videatur instr*[*uctionen*], *si non anteu.*

Oplästes Cantzlerens bref och adviserne, *[ankompne medh ordinari gräntzeposten].

Den 28 Aprilis [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gu- 136
stafsson, Her *[Claes] Fleming, Her Johan De la Gardie, Her Carl 106*
Bonde, Her Åke Axelsson, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Uptoges någre referende saker uhr Hoffrätten i Finland.

Emot lagmans syn bör man inthed appellera under Hoffretten, med mindre Rex thed specialiter hafver befallat. Men revision eller konungzräfst kan väl tillåtas.

Hoffretten hafver inthed att göra med syner uthan per mandatum a rege, som äger skråksochner bryta.

De 3:tio puncto sökjes i Hoffrätten. Ingen må syna, för än thed å laga ting dömes, att thed må blifva synat.

4. Ther oppå ähr Konungens resolution; sökje them där.

5. Åhr iche penninger, så löse med jord till 50 daler, och erfvinger taga sedan jorden, där the penninger gifva vele.

6. Om the, som med penninger kunne lösa [sig] frå stupen, skole vara infames?

Resol[verades]: Om een finner sig besvärad, då må han thed göra per viam supplicationis et querelam [1].

Her Fleming proponerade om staten, och öfversåges alle 137
officiers löningar.

Underskrefs ett bref till H. F. N:de Phaltz-Grefven.

Item een recommendation för H. F. N:de till Cantzleren.

Än ett bref till Gesanterne åth Ryssland.

Ett pass för een Enspennare till H. F. N:de Palatinum.

[**Samma dag**] efter middagen [2] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Åke Axelsson, Her Per Sparre.

Öfversågs staten.

---

[1] *Emot lagmans syn — querelam*] I MS.* stå i st. omedelbart efter *Finland* följande ord: *på hvilke Petrus Doberus togh resolution, hvilken der hän gick, att emedan mästedels på slijke casus finnes tilförenne declaration här uthi Hoffrätten, så skulle han dhe samma sigh der giffva låtha.*

[2] Eftermiddagsprotokollet saknas i MS.*

Den 29 Aprilis [**1634**] sutto i Rådet Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Johan de la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Underskrefs ett bref för Her Gabriel Bengtsson, att hans lagmansräntta uthgöres i sådant mynt, som uthi mandated ähr stadgat.

Her Johan Skytte ett lika bref i Norre Finlands lagsagu[1].

Taltes om några fremmande, som inväxla rixdaler à 14 mark stycked. Mentes sådant står ingaledes till att lida; Gubernatoren skulle här om låta inqvirera, och där några *[der medh] beträdas, dem tilbörligen derföre straffa låtha[2].

Öfverságs staten.

Oplästes ett bref frå välborne Her Per Baner.

Taltes om Liliehök; beder om han till nogon annan orth kunne förordnas för sin svärfader skull, efter gjort honom till sin arfvinge. Föreslog Sperling skulle vara tractablere och veetta bättre till att accomodera sigh.

Feltherren: Kunne snart förtörnas sin emillan[3].

---

138 **Den 30 Aprilis** [**1634**] sutto i Rådet Feltherren, *[Rijkz-Ammiralen], Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Per Sparre.

Oplästes ett bref frå Consistorio Aboensi; *[var en] recommendation för *[M. Thoma] Florin*[i]o.

Resolverades på Nils Asserssons bref[4]:

[Vij hafve allaredho gifvitt order][5] till Gubernatoren Gabriel Bengtsson: Af the landzorter, som[6] the förre compagnier ähre, sände recreu.

För Prickhusen (?) begynner Polacken inthed krig. Dee andre starostiehusen må så blifva, som the nu ähre, till dess nogon fegde yppes[7].

Hvad som till archliestaten kan fela, vele [vij] låta göra förordning att komma dijt.

---

[1] *Her Johan — lagsagu*] antecknadt i kanten.

[2] *dem tilbörligen — låtha*] enl. MS.*

[3] *Feltherren — emillan*] antecknadt i kanten.

[4] Återstoden af protokollet för denna dag saknas i MS.* Sammanhanget är i MS. delvis bristfälligt. Jfr N. Asserssons bref t. regeringen af d. $^{25}/_{3}$ 1634 (Saml. "Livonica" i riksarkivet) samt regeringens bref t. N. Assersson (R. Reg. d. $^{17}/_{5}$ 1634. I, fol. 383 o. f.).

[5] Orden inom [ ] enl. nyss a. st. i R. Reg.

[6] *som*] I regeringens bref står "dädan".

[7] *Dee andre — yppes*] antecknadt i kanten.

Magazin till feltstaten bäst i Riga.

Dragonsvärfning. Wrangell kan sce sig uth nogot annat, detta kan inthed gåå [1].

Hastfer voro aldra bäst [2]; vill Wrangell och [värfva för] 4 rixdaler à hufvudet, vore och bäst.

Fullmackt för Hastfer.

Pernow. Om ståthållaren [3] kan [han] framdeles få besked [4]; 2 compagnie kunne [han] bekomma, om the vele sjelf hålla them [5].

Om ammunition får [han] besked uhr Cammaren.

Om ett [par] compagnie än opbjudes [6]. R[esponderas]: Dee 2 som i Finland ähre samlade, kan han få der till, hafver då nog, sedan kan han taga dett compagnic draguner [7].

Dee 4 compagnie må han, Taube, commendera [8].

Rhenhold Wrangell på Kåkenhusen. Finne gott att N[ils]
Ass[ersson] förordnar Rhenholt Wrangel med sitt regemente på 139
Kåkenhusen, och Hans Wrangels regemente förlåfvas hem, att thed kan blifva recreuteradt.

Garnisonen på Wolmar, Buchs regemente. Kan hafva sine skäl [9], men komme thed regemente dijt, lupo mäst hem och tillbakar. Expectamus quotidie rullorne frå Finland, då man vill låta göra disposition; i medler tijd kunne the blifve, som the nu ähre.

Dee kunne förlåfvas hem så länge och vocera par andre dijt igen [10], efter som nos [scripsimus] ad Gubernatorem Gabriel Bengtsson [11].

Ultimo [12].

---

[1] I N. Asserssons bref (se föreg. sida, not. 4.) heter det, att öfverste Reinhold Wrangel åtagit sig en i fråga satt värfning, men begärt att få till underpant en by, som var donerad t. svenske kyrkoherden i Narva.

[2] Johan Hastfer hade erbjudit sig att värfva ett kompani dragoner mot 4 riksdaler per hufvud.

[3] — — "om den Stådthållaren I hålle nödigtt, att dijt (t. Pernau) motte förordnas," — — (R. Reg., a. st.).

[4] *Om — besked*] antecknadt i kanten.

[5] Nils Assersson hade begärt att få två kompanier i o. för arbetet på Pernaus befästande.

[6] "Dett I och — — förfråge eder, om icke ännu trij compagnie knechter må uthur Finland sändes öfver ådt Dorpt till dee tvenne compagnie, som där allaredo liggja", — — (R. Reg. a. st.).

[7] Se ofv. not. 2.

[8] Jfr nästa sida, not. 2.

[9] "Elljest kunne hafva sijne skjääl hvad I om Burttz regemente förmäla" (R. Reg., a. st.).

[10] "Dett eene compagniet uttcommenderade Finske ryttare, hvilke i Lifland liggja, låte vij oss nådigst behaga att må uppå någon tijdh hem förlofvas — —, doch så att ett annat compagnie detta först aflöser." (R. Reg., a. st.).

[11] I kanten är antecknad följande replik af Fältherren: *Feltherren mente, om Liliehök behöllo Jörgenreichs regemente och finge nogon gage där jämpte.*

[12] Sista punkten i brefvet handlar om fästningarnas proviantering, men derom skulle Nils Assersson få svar fr. räkningekammaren.

Till Hans Wrangel: Intelleximus, [att I][1] inthed [äre][1] hooss regemented. Peto ut ei te conferas; vel si non velis, att tager sitt tillbörlige afsked[2].

107* **Den 3 Maij [1634]** voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Gustafsson, Her *[Claes] Fleming, Her Per Sparre.

Oplästes ett bref ifrå Fegræo *[angående någre Svenske officerer, hvilke passagen genom Sundet ähr disputerat].

Sådane värfvare må hålla ther med inne[3].

Om the vore formerade compagnie[4], kunne inthed vägre, och vele [vij] i rättan tijd skrifva [Konungen i Danmark] der om till. Sedan thed non — —

Hafve inthed emot honom[5].

Ställe them in lefvandes eller döde[6].

Johan de la Gardie tage borgesman för hvar person särdeles, och så att the [komma] tillstädes, lefvandes eller döde.

Inträdde Borgmästeren Hans Nilsson och gaff tilkänna, dhet hans broor Vallentin Nilsson sampt Karckman och Pfeif bedje underdånigst, att emedan dhe icke kunne nå borgen för sjelffve actu, den dhe nu ähre i arrest före, dhe doch motte njuta borgen för dheres personer in till des revisionen skeer.

Regeringen taalte hemligen sin emellan, och entligen svarade Feltherren, att endoch lagen medgiffver, att dhe, som vele gå i borgen, bör cavera för hele huffvudsaken, men emedan summan synes vara så stoor, att dhe näpligen skole få borgzmän der före, så vill man effterlåtha den borgen för dheres personer, doch så att dhe ställa sigh in leffvandes eller dödhe, eller att hvar dhe vijka aff, löfftesmännen då svara för sjelffve saken[7].

140 H[ans] Nilsson mente om sin broder, skall han inthed absentera sig, allenast sågo gärna om nogon dilation *[skedde] med revisionen[8]. Öfverlefrerade så ett bref frå Commissen till Directorerne.

---

[1] Orden inom [ ] enl. brefvet t. Hans Wrangel (R. Reg. d. 16/5 1634, I, fol. 382).

[2] *Till Hans — afsked*] står i MS. närmast efter meningen *Dee 4 — commendera* (se föreg. sida), men har för sammanhangets skull här ofv. i texten blifvit placeradt sist i protokollet.

[3] "Belangande dee Svenske värfvare, som uti Danmarck liggja, kunne vij väll själfve medhgifva, att dee eij gjärna skole tillåtas, — — och kan fördenskull vara bädst att medh slijke värfningar oppå den orten innehålles". Se regeringens bref t. Fegræus (R. Reg. d. 3/5 1634, I, fol. 361).

[4] "Elljest när någre formerade compagnier här effter igenom Sundett gåå skole". — — (Ibid.).

[5] Hans Pålsson Low (jfr Del. III). I brefvet (se not. 3) nämnes, att "där han vill inkomma (näml. t. Sverige) må han dett gjöra; hvar och icke, kunne vij honom väll umbära".

[6] Det är fråga om skeppsdirektörerna (se straxt nedan).

[7] *Inträdde Borgmästeren — saken*] enl. MS.*

[8] I kanten är antecknadt: *Min broder skall få then cautionen.*

Frågades om the inthed för Cabeliow cavera vele? Sade neij.

*[Her] Gabriel Gustafsson: Thed skulle gifva ont eftertaall, om han allena sitter qvar; man skulle heller låta honom här om förnimma, att han med skaffar sig med borgesmän. Elljest ville man låta säija Gubernatoren, att han tager borgesmän af the andre.

Tog der med afträd.

Taltes sedan om Öfversten Johan Lilliehök.

Inkom Erich Ryning och talte, om iche båtzmän måtte *[uth-] skrifvas på Norre malm, sedan om the sochnerne.

Blef inthed resolverat.

Her Gabriel Gustafsson opläste et bref, frå E[rich] Larsson till sig skrifvit [1].

Reassumerades om Lilliehök discursen.

1. Om expectancen han begärer. R[esolverades]: Thed ähr alt för stort.

2. Vederlag.

Discurrerades om den Hamburgische kopparen, och bleff resolverat att skriffva ett breff till Her Salvium, han ville tilsee medh lämpa att komma i discurs medh Anders Haraldssons och Grönbergs creditorer [2] i Lübeck och Hamborg och låta sig för- 108*
nimma, thed han hafver commission att accordera och betala them med visse conditioner hvad Cronan them ähr skyllig, och hvar han förnimmer them ther på urgera, quod non dubitamus, då gifve them thesse förslag, att endoch Cantzleren med någre af them hafver accorderat och gifvit invisning (?) à 66 Rdr skeppundet koppar i betalning, och man liqväl gärna sågo, att the alle i hop på lika sätt blefve betalte uthan deres skada och Cronones disrepu- 141
tation; derföre ille der hän bearbete att kunna saken der hän lämpa, att the samma creditorer 2 delarna af theres anfordran här i Stocholm i koppar anamme, skeppundet à ringaste prijs 60 Rdr, och tredingen inlöse för samma prijs af then *[koppar] der uthe [3] in deposito ligger och thed surplus, som kopparen mehre således kan uthbringa, än han nu uthi theres deposito ähr satt [4], i theres betalning anamma. Hvad the nu vidare med skäl kunne hafva att prætendera, thed ville I them promittera, vid sin ankomst hijt alt att vela tillbörligen referera och besked skaffa; och om thetta således [sker] med alle öfver hufvudet, speramus att vij således

---

[1] *Her Gabriel — skrifvit*] antecknadt i kanten.

[2] *Discurrerades — creditorer*] enl. MS.*

[3] *der uthe*] I MS.* *uthi Lübeck och Hamburg.*

[4] *uthi — satt*] I MS.* *åhr deponerat före.* I MS. är i kanten antecknadt *capital.*

all kopparen uhr deposito bekomma och all gälden betala efter thed förslag eder här hooss sändes. Häruthinnan troo [vij] eder dexteritet, varde adviserandes, och tillika köpmennen hijt adviserandes, och tillika blifva betalte.

Kan Liliehök[1] finna nogot godz i Lifland så gott, som thed han mist hafver, skall han thed bekomma[2].

Inkom Liliehök. Vidimus postulata tua. Sågo gärna kunna förnöija eder begäran, aliqua non possumus som 1. successionen till eder svärfaders godz, hvilke *[ähre] gifne på åthskillige conditioner; somlige ähre store godz, skulle gifva stor förvirring i regemented, och then ene sökja expectance på then andres godz;
142 kunne så inthed gratificera. Men in 2:do petito vele [vij] see att gratificera eder, när nogot godz i Finland löst blifver. 3. Eder lön *[skall bliffva] 1000 Rdr; vele see der till een häredzrätt i Cammaren. 4. Om laxefisked *[i Norköping moste] uthföra*[s] för Håffrätten.

J[ohan] Liliehök: Jag tjänt ab infantia, och der [jag] iche [får] sperance *[om dhe godzen], veet [jag] inthed hvad mine efterkommande *[skole] judicera, om [jag] tjänt väl eller[3] illa.

Feltherren: Eder förtages ingen sperance. Jag menar, att the godzen eder socer [hafver], *[skole vara] så gode som mitt grefveskap.

J[ohan] Liliehök: Jag menar, att Norköpings beslut gäller.

Gabriel Gustafsson: Filia est mortua, och inge arfvingar.

Liliehök: Jag hoppas thed reda med mine tjänster hafva meriterat.

*[Underskreffs någre breff].

Den 6 Maij [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Clas Fleming, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axel Baner, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Oplästes någre adviser, kompne frå Riga.

Item ett bref ifrå H. F. N:de Pfaltz-Grefven.

Än ett bref ifrå Erich Larsson af lika innehåld som the förrige. Mentes thed iche vara värdt att svara oppå.

Oplästes bergzmännens supplication angående att the begäre mehr än 30 Rdr skeppundet.

---

[1] *Liliehök*] antecknadt i kanten; i texten står *han*.

[2] *Kan — bekomma*] I MS.*, hvarest såväl detta stycke, som det ofvanför införda (*Reassumerades om Liliehök* etc.) saknas, står i st.: *Oplästes Johan Lilliehöks supplication angående expectantien på sin svärfaders godz och någre andre ährender.*

[3] *eller*] enl. MS.* I MS. står *och*.

Man måste inthed slå lös för Rixdagen, och gälden ther uthe blifver betalt.

Her Fleming mente remittera dem till Rixdagen och då förklara sig mot them, som rijked och illis drägeligast[1].

2.[2] Besvära [de] sig öfver Petter Kruse[3].

Vij vele hålla them med K. M:tz afskeed; ähr nogot ther emot, 143
skall thed rättas.

3. Vele see till att [de] skola blifva undsatte[4].

Företoges sedan staten, hvilken oplästes.

Personerne måste minskas, eller lönerne eller ränttorne ökas, elljest kan inthed gå[5].

Drotz 3000, antea 4000.

För the 5 afdrages	1000	Rdr.
1 Secret[erare]	300	»
Jönekopiæ Sec[retarius]	300	»
Cantzlij-Råd	800	»
Secr[etarius] stat[us]	800	»
Secr[eterare]	500	»
Ref[erendarius]	300	»
Cantzl[ist]	250	»
Copist	150	»
Cam[mererare]		
Slåtzfougden	600	»[6].

Her Axell Baner proponerade på H:s M:tz Drottnings Christinæ vägnar, att the[7] hafva varit hoos honom och solliciterat om förbättring på theres lön. Ego resp[ondi]: Ansenlig lön, quam habent; een dama bör inthed kräfja nogon lön; ähr stor recompense, att the ähre i Kongligit hoff.

[**Samma dag**] efter middagen *[klockan 2] vore *[åter] före- 109*
skrefne välborne Herrer in Senatu.

Her Gabriel Gustafsson opläste några breeff och adviser, sig tillsände ifrå Feltmarskalcken Wrangell.

---

[1] I kanten är antecknadt: *Att the begäre kopparen lös, intell[igimus]; men alldenst[und] Rixdag och vij arbeta, huru kopparen [må hållas] i god esse, vill see till, huru lämpa som både Cronan [och dem kan vara drägligast]; och i medler [tijd] måste blifva som här till.*

[2] 2.] har i MS., trol. af misstag, blifvit satt framför följande mening.

[3] *Petter Kruse*] i MS. onödigtvis upprepadt framför nästa mening.

[4] med penningar. Jfr R. Reg. 1634, I, fol. 363 v.

[5] *Personerne — gå*] antecknadt i kanten till venster.

[6] Förteckningen är skrifven i kanten till höger. — Det stycke, som i MS.* handlar om staten, lyder så: *Bleff ordinari staten percurrerat, uthi hvilken för hvar och en officiant var affdragen den fempte penning.*

[7] Damer vid hofvet.

Her Claes Flemming opläste sedan någre förslagh, genom hvilke ränttorne kunde stå till att förbättra, och vore desse[1]:

1. Att man inqvirerer granneligen hvad godz, som under Cronan kunde igenkallas. Bleff resolverat att Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte och Her Åke Axelsson skullc till den ända see böckerna igenom uthi Cammaren.

2. Att rusttjenstzlängderne noga igenomsees.

3. Att dhet noga i acht tages och observeres, huru vijda frijheterne under säthegårdernes råå och röör sigh böör extendera.

4. Att en almän revision[2] skeer medh skatt och chronegodz, emedan ingen sådan på 80 åhr ähr hollen, och skulle posteriteten der igenom skee en extraordinari tjenst. Skulle och der hoos determineres hvad som skulle räknas att vara en full sätesgårdh. Och hölts föro att den som haffver 8 tunnor uthsäde sampt godh skogh och eng; men att här i Upland ähre gårder aff större uthsäde, kommer der aff, att dhe haffva liten skogh och eng.

5. Att kyrkjotijenden tages i noga upsicht och prostetingen afskaffas.

6. Att tijenden uthi Bergslagen förbättres.

7. Att ladugårderne besättjes medh bönder.

144 8. Att saltlicenten modereres på en fjärdedels Rdr.

9. Att qvarntullen giffves i Småland, Vestergötland, Näricke och Vermeland, Bergzlagen och Norlanden effter mantalet[3]; men i Upland, Väsmanneland, Sudermanland och Östergöthland effter rijkzdagsbeslutet.

10. Att lille tullen och accisen aff Ståthollerne bättre tagas i acht. Meentes och vara aff nöden att göra en förklaring öffver tullordningen; ingen annan skall kunna dhet excolera än Anders Hindersson, hvilken till inspector der öffver kunne förordnes.

11. Att store sjötullen förbättres.

12. Att crediten redresseras i rijket igen.

*[Skall giffvas Her] Carl Bonde pass *[till] Salberget och Örebroo och Nyköping(?) på 8 hästar.

110* **Den 7 Maij [1634]** voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gu-

---

[1] *Her Claes — desse*] enl. MS.* Saknas i MS. De följande punkterna äro återgifna efter MS.*; dock har i 9:de punkten ordet *mandatet* blifvit i öfverensstämmelse med MS. utbytt mot *mantalet*. (Jfr Del. III, sid. 285).

[2] I MS. är ofvanför raden tillagdt *refning*.

[3] Se ofv. not. 1.

stafsson, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Peder Sparre.

Oplästes någre breeff ankompne ifrå Feltmarsk*[alck]en Her Wrangell.

Skall skriffvas ett breff till Erchjebispen och begäres han[s] consilium om K. M:tz uthfärdzpredikan vidh Nyköping, hvem han menar der till skole ordnes, antingen Bispen i Vesteråhs, Strengnes eller Hoffpredikanten M. Johan Matthiæ [1].

[Till] M. Johan Matthiæ: På vargärning hålle sig parat, och aldenstund thed inthed skedde — — [2]

[Till Her Per Baner:] Emedan inthed om sermon öfver regalierne [och] K. M:tz lefverne [3], och veetta inthed om hans hälsa; sågo gärna han ville sig där till præparera och låta oss ther om veetta besked [4].

[Blef] declarerat hvart och ett regalis virtutem. [5]

Discurrerades om store sjötullen, att adelen theres rättigheet till een tijd ville cedera.

Axel Baner: Ego sentio, emedan vij ingen nytto, uthan nampn att thed allenast ett privilegium [6]. Åhret så, att thed kan göra nogot mehre, där thed skulle cederas, seer jag iche, hvarföre man ju [iche?] skulle unna fäderneslandet den nyttan. Slöt så thed kunde consenteras, allenast man hafver nogon recompense ther emot.

Mentes så och att af Cronones gods måste tillika gifvas tull.

Debatterades öffver store sjötullens förbättring såsom ett medell, der igenom Chronan uthi dess inkompster merckeligen kunne bliffva förstärkt. Och emedan bemälte tuls förbättring der igenom eij litet åhr retarderat, att ridderskapet och adelen på frijheet i tullen haffve att prætendera, hvilken doch bleff befunnen icke vara för dem aff så stoor importance, att dhe Cronan den ju på någon tijdh provisionaliter unna kunne, och den effter dheres egen villja igen att revocera, hälst emedan 1. fåå aff 145

[1] *Skall skriffvas — Matthiæ*] enl. MS.* — I MS. är i kanten antecknadt: *Ordning och bijafskeder på Rixdagen om lille tullen.*

[2] Jfr regeringens bref t. Johan Matthiæ. Biskopen i Vesterås hade förut blifvit anmodad att predika vid det i fråga varande tillfället, men då det i anseende t. hans sjuklighet var osäkert, om han kunde fullgöra uppdraget, uppmanas Johan Matthiæ att "in omnem eventum" der till bereda sig. (R. Reg. d. $^{8}/_{8}$ 1634, I, fol. 367).

[3] *K. M:tz lefverne*] antecknadt i kanten. Jfr brefvet t. Per Baner (R. Reg. 1634, I, fol. 364).

[4] *Emedan — besked*] I MS.* står: *Skall och genom ett breff blifva Her Per Baner såsom uthi Rijkz-Cantzlerns ställe deferat att holla orationen öffver regalierne.*

[5] Det följande är tryckt efter MS. i första spalten, efter MS.* i den andra. Det har nämligen ansetts lämpligt att i texten återgifva öfverläggningen efter båda handskrifterna.

[6] Meningen bristfällig.

Her Per Sparre: 8 aut 10 personer hafva allenast haft thed privilegium; hafver elljest varit suspect.

Mentes provisionaliter på [1] eller 3 kunna cederas; allenast att man hafver nogon ergötzning ther emot, såsom the åhrlige hästar.

Slöts så att alle the andre ähre vid samma voto.

Her Fleming sade så ther hoos, att konungzhästen kunne väl inthed cederas för recognitionen och rosstjänstlängderne skull.

adelen ähre, som brukat; 2. der privilegierne rätt bliffva handholdne, skall detta mehre till nampnet än realiter vara ett privilegium, och då litet gagn der aff komma på adelen; 3. haffver dhet offta varit ett hinder i adelens redelige näring och leffverne, och offta förbudh ex hoc principio uthgångne; 4. med mindre denne frijheet på någon tijdh cederes, skall tullen inthet stå till excolera, uthan all order, som göres, igenom denne frijheet bliffva sönderriffvin och om inthet.

Dy ähr aff förbemälte velborne Herrer resolverat och gott funnet, att samma tullfrijheet Chronan på någon tijdh tilgörande och emot något annat beneficio väl kan stå till att effterlåtha. Beslöthe och att vela på
111* nästkommande Rijkzdagh adelen detta proponera såsom och låtha sigh vara anlägit dem till lijka resolution medh sigh att disponera.

Den 8 Maij [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her *[Claes] Fleming, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Axel Baner, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Oplästes murmästernes supplication.

Mente[s] the må vara under stadzens tunga och arbeta fritt.

Rätt reda uth then nodum kan inthed skee, för än Stocholms stad förbättras.

Befalla låta them blifva omolesteradhe.

Inthed röra dem och låta blifva oskälte [2].

---

[1] Mellan *på* o. *eller* står ett oläsligt ord.

[2] Jfr bref "Till Gubernatoren Johan Pontesson för dhee Tyske murmästaregesällerne". (R. Reg. 1634, I, fol. 365).

Debatterades hvad som skulle proponeras Ständerne på näst- 146
kommande Rixdag.

Resolverades inthed [1].

Den 16:de punct af regeringsformen måste specialiter kommas ihug. I lika måtto etc.

Gabriel Gustafsson: Förandra myckit regeringsformen, duger inthed, *[dy hon] skulle ther igenom disauthorizeres; men ähr något *[som borde ihugkommas, så vore] bättre *[att] binda thed genom rixdagsbesluted.

Resolverades man skulle skriffva till R. Cantzlern och begära hans consilium, att der någre difficulteter och förvirringer under skeen aff gifftermål medh H:nes M:t Fröken sigh anspinna motte, som för detta skeedt ähr, om man icke sådant på något sätt uthi rijkzdagsbeslutet skulle modeste kunna förekomma. Sedan begära aff honom han täckes, posteriteten till éffterrättelse och all vidlöfftigheet att förekomma, describera Arffursternes rätt till rijket. 3. Skall begäras aff R. Cantzlern, [att han] icke vill förgäta sända hijt regeringsformen, som hon aff honom öffverseedd ähr. 4. Skall adviseras att Rådet der hän inclinera, att adelen sin tullrättigheet på någre åhr Cronan till bästa må cedera [2].

Skall och i lijka motto aviseras Rijkz-Cantzlern om Rousselii correspondentz i Riga; om Camerario, dhet han inthet annat än frivola hijt communicerer; om Raseborgs greffveskap icke skulle kännas ifrån Greffve Steen [3].

[Till Nils Assersson:] Thed skall suspenderas och gifvas efter på een tijd tillgörande. Han göre sin flijt att draga folcked tillbakar i landet igen [4].

Her Fleming proponerade om een sak emillan Cronan och 147
Erich Jöransson.

---

[1] *Resolverades inthed.*] står i MS. efter nästa stycke, men det är genom ett streck antydt, att meningen bör insättas efter *Rixdag.* — I kanten är antecknadt: *Ingen Arffurste skall hafva furstendöme, och inthed prætendera på adelens rostjänst.*

[2] Hela stycket är återgifvet efter MS.* I MS. nämnes ang. första punkten bland annat följ.: — — *och* [*om*] *någre practisera med H:nes M:tz gifftermål, ut Danus eller någre andre.* (Jfr Del. III, sid. 80). Vidare heter det i MS. om arffurstarnes rättigheter: *Huru vidt describera hans rätt, som* [*ähr*] *Droningens man, och* [*hennes*] *arfvingars. Nemo qui non sciat, quantum ei efter arfföreningen och rixdagsafskeder skyllige, men om mannen och barnen der uthi skole participera.*

[3] *Skall och — Steen*] enl. MS.* Saknas i MS.

[4] I kanten är antecknadt: *Resol*[*verades*] *Bugislao Rosen, oss adverterat uhr Cammaren.* Jfr regeringens bref t. Nils Assersson (R. Reg. d. $^{8}/_{3}$ 1634, I, fol. 364). Genom en skrifvelse fr. Bugislav Rosen af d. $^{31}/_{3}$ 1634 (saml. "Livonica" i riksark.) hade man fått veta, att bönderna i Ingermanland besvärat sig öfver qvarntullspenningarna, och att många redan hade rymt till Ryssland. I anledn. deraf gafs den i texten införda resolutionen. — Längst ned på sidan är i MS. antecknadt i kanten: *Ärne nu att låta proponera på Rixdagen Ridderskaped* — —

Erich Jöransson [hafver] på Vermdön een säthegård, i hvilken iche een stake och doch månge bönder ther under, them han försvarar både för körtzler och andre oneribus [1].

112* **Den 9 Maij** [**1634**] vore in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, *[Her Claes Flemming], Her Per Sparre.

Han [2] må betala gälden [till?] Corthusens hustru och taga godzet till sig; ähr Regis resolution gifvin, att the som hade pantschillingen skulle then behålla.

Nampnen specificeres och sättjes att behålla med beholte och obeholte till H:s M:tz myndige åhr.

Hvad skepped kan skattas, hvad thed ähr värdt.

Her Fleming proponeradhe om *[någre aff dhe] Hamburgercreditorer, *[att dhe] ähre till fredz med hans förslag att *[anamma] två deler här i koppar à 60 Rdr *[skeppundet] och löse trédje delen där uthe för thed värde han där uthe står in deposito.

Mentes man skulle sluta med them.

Taltes om directorerne, att the andre vele undandraga sig från Cabeliow.

R[esolverades]: The skole blifva till hopa, in till dess the per sententiam blifve särskilte.

Thed ähr inthed dubium, att Compagniet måste gåå sähr.

148 Resolutio på Cabeliows frågepuncter [3]:

1. Dhe 5 skeppen, som nu i Holland ähre, moste komma hijt: få dhe icke fracht, tage då ballast.

2. Medh skepzfolcket skall han göra, som han kan bäst, och kunne dhe tagas an på månedzpenninger.

3. Att taga an officerere så till dhe nybygde och andre skeppen, som här och i Norköping liggja, ähr onödigt.

4. Recommendation till Erich Larsson och Louis de Geer skall giffvas att beflita sigh, dhet dhe 5 skeppen medh snaresta från Holland må hijt komma. Item om skeperne någre penninger behöfde, de på räkning der med undsättjas motte.

5. Dheres Commiss, Thomas Lop, skall få salvum conductum att komma hijt in i rijket.

---

[1] Slutet af protokollet (*Thed skall suspenderas* etc.) saknas i MS.' Der står endast: *Resolverades på några supplicationer.*

[2] Hvem som här åsyftas, har ej kunnat utrönas. I kanten är antecknadt: *Ther ähr ännu Regis resolution ther oppå, betala sitt anspruch.*

[3] De följande punkterna äro återgifna efter MS.' I MS. lyder punkt. 5 sålunda: *Thed vele vij några in particulari göra.* o. punkt. 6 motsvarar punkt. 5—7 i MS.'

6. Dhe 2 skeppen i Norköping moste göras färdige, och skole timbermän der til antagas.

7. Repparebahnsmästaren i Norköping moste inthet casseras, uthan än vijdare der vid bliffva.

Mentes så om thed brister *[i Skepz-Compagniet], så måste thed brista för alle, så för Cronan som andre, och skall då hvar 14:de penning mistas.

Om nogon annan hafver jus, måste föra uth med lag och rätt.

*[Underskreffves åthskillige breff.]

Den 10 Maij [1634][1] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her *[Claes] 149, 113*
Fleming, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Oplästes ett bref frå Gubernatoren på Riga, Anders Erichsson, med någre bijlagor, som Öfversten Otto Sack brachte.

Oplästes aviser ifrån Hamborgh och Sundet, medh grentzeposten ankomne.

Resolverades att Salvio skulle tillskrifvas, att de stycker, som liggja i [Rotenburg][2] och ähr Sveriges r[ijkz]vapen på, sändes hijt öfver; och der andre i den staden behöfves, skole de här ifrån eller andre orter blifva dijt skickade, eller och gifvas dem koppar igen.

Befaltes skrifva Rijkz-Cantzleren till uthi ett postscripto, att effter Camerarius i Holland ähr försummeligh att avisera hijt, och de aviser hijt komma af ingen importans eller staten angående, och doch hafver af Cronan till 10,000 Rdr åhrligen, han ville fördenskuldh med manier dragan till någon annan beställningh och förordna någon capabell Svensk i hans ställe igen, som för fast ringare gage rijket bättre tjenst gjöra kunne.

Item att een citation skulle sändas Gref Steen, att han till den [3] skulle comparera här i rijkedt och svara till dedh han[4] sig icke allenast uthrijkes förhollitt hafver, uthan och gifft sin dotter åth een papist*[isch] herre.

---

[1] Med denna dag börja åter koncept-protokollen i MS. Jfr ofv. sid. 40, not. 3.

[2] Lakun i båda MSS. Namnet har blifvit ifyldt med ledning af R. Reg. d. $^{17}/_{5}$ 1634, l, fol. 385.

[3] Lakun. Enl. den i R. Reg. d. $^{10}/_{5}$ 1634, I, fol. 374 införda citationen kallas grefve Sten att antingen sjelf eller genom fullmäktige "comparera" i Sthlm "effter sex månader ifrån detta dato rächnade". Jfr ofv. sid. 54, not. 1.

[4] Efter *han* står i båda MSS. *icke effter alla rijkzbesluth*, hvilka ord torde böra utgå, ty då meningen ändrades — den är i MS. delvis öfverkorsad —, har man trol. glömt att stryka ut dem.

Den 13 Maij [**1634**] voro in Senatu Felltherren, Rijkz-Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Sparre, Her Erich Ryning.

114* Oplästes ett bref, H. N:de Feltherren ifrån Gubernatoren Nilss
150 Assersson tillskrifvitt om ett hemgong och stort öfverwåldh, som Capitenen der på Narffves befästningh, Lars Larsson, på een borgare där i Narffven begongit hafver, hvarföre han och ifrån lijfvet dömder ähr. Och begärer Gubernatoren resolution ifrån Krijgzretten, om dommen skall executeres eller Capitenen ett arbitral straff påläggjes och undergå.

Item blef och dommen, öfver hånom fälltt, opläsin.

Fälltherren förmente, att han på Krigzrettens vägnar ville skrifva svar till Gubernatoren, att han exeqverer dommen, hvilken Senaten gillade.

Oplästes ett annatt Gubernatoren Nils Asserssons bref till H. M:tt Drottningen tillskrifvitt, inneholландes att han effter H. M:tz nådige befallning skall taga Grefven von Flodorfs och Sixtens godz i arest.

Præs[enterades] och oplästes Archiepiscopi bref och svar på thedh hånom af Senaten tillskrifvitt ähr om uthfärdzpredikan, som i Nykjöping hollas skall; ändskyllar sig, att han för ålderdom skuldh den intet gjöra kan, veet icke heller att Biskopen i Västeråås skall vara der till beredd. Der på resolverades att dedh skulle skrifvas Mester Jahan Mattiæ till, att han sig der till bereder.

Underskrefs någre bref till Gubernatorerne i Rijga, Räfle och Narffven.

Den 14 Maij [**1634**] efter middagen sutto i Rådet Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Clas Fleming, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Axel Baner, Her Per Sparre.

Taltes om båtzmännen, som hafve varit på städernes skepp
115* till Spanien, att Directorerne skole entretenera them med maten till saksens uthförande.

151 Oplästes ett bref ifrå Konungen i Danmark, H:nes M:t Fröken tillskrifvit, och ähr ett creditif för thed Dansche sänningebud, Stige Porss.

Debatterades om han skulle komma hijt eller läggja af sine värf hooss H:nes M:t uthi Nyköping. Mentes här kunne thed nu inthed skee för then kårtta tijden man hafver, innan hvilken Senaten måste vara där.

Resolverades att skrifva ett bref till Her Mattias Soop, dedh han näst salutation notificerar Gesanten om Senatens tillstundande reesa till Nyköping och begära, att han i medler tijd låter sig drögzmålet eij vara förtreteligit.

Den 16 Maij [1634] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Axell Baner, Her Per Sparre.

Oplästes ett bref frå Rix-Cantzleren angående Bror Andersson, för hvilken H. Exell. intercederar.

Oplästes sedan the breeff för detta af sahl. K. M:t ähre in hoc puncto hijtskrefne.

Her Axell Baner förmälte hvad H:nes M:t Änckjedrottningen hafver sagt åth honom och förtyckt, att E[rich] Brorsson skall vara deputeradh till att bära sahl. K. M:tz lijk. Resp[onderades]: Han ähr ju inthed '[i] landet, iche heller ähre ännu någre der till förordnade, uthan någre elacka menniskjor hafve sådant angifvit för H:nes M:t.

Mentes sedan, att Bror Andersson kunde väl sättjas till nogot af the vacerandhe landzhöfdingedömer; doch kan ännu in- 116*
thed skee, för än the andre officierne sättjes.

Blef ett bref opläsit ifrån Erich Larsson, uthi hvilked han förmäler om then slutne contract; sedan svarar på Senatens bref om Trippens procedurer.

Befaltes att advocera Her Gabriel Bengtsson att vara här om 152
söndag nästkommande.

Underskrefs en recommendation till Grefve Casimir för Johan von Falckenberg om een hans qvarn i Ekessåå ström, som ähr för honom seqvestrerat.

Resolverades att skrifva ett bref till Biskopen i Vesteråhs, dedh han sig præparerar att hålla een predikan öfver Kongl. M:tz sahlige lijks uthfärd från Nyköping.

Den 17 Maij [1634] voro in Senatu tillstädes Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Peder Baner, Her Claas Fleming, Her Peder Sparre.

Resolverades på någre supplicationer.

Oplästes ett bref ifrå Paul Peltz.

[Samma dag] efter middagen voro in Senatu Feltherren. Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, *[Her] Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Per Sparre

Oplästes någre breeff och adviser, ankompne med ordinarie gräntzepåsten.

Blefve och någre breeff ifrå H. Excell. Rix-Cantzleren opläsne och af dato den 11 Aprilis.

117* Inkom Marcus Stenman och öfverlefreradhe ett bref ifrå Storfursten i Rysland; refereradhe och där hooss obiter nogot om tillståndet i Ryssland, huru thed vid hans dädanreeso var beskaffadh.

---

153 **Den 19 Maij [1634]** voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Axell Baner, Her Peder Sparre.

1. Debatterades om den Dansche Agentens audience. Mentes blifva vid förre resolution, att ther med dröijes till Regeringens ankomst till Nyköping.

2. Befaltes att läta ställa ett pass för Her Nils Bielcke till Nyköping.

3. Öfversågs begrafningsprocessen, och fans gott att 8 Lützische stycker sampt fahnorne, vid Lützen eröfrade, skulle brukas i lijkfärdzprocessen.

Taltes om broon öfver Suderström, att hon måste väl förvaras, dedh hon icke infaller och gör skada.

4. Underskrefs ett bref till Biskopen i Västeråhs, att han sig præparerar att hålla Kongl. M:tz salige lijks uthfärdzpredikan frå Nyköping.

5. Skall skrifvas ett bref till Erckjebispen, att alle Professores i Ubsala medh 300 studenter af them, som svart*[klädde ähre], och 100 präster ähre här tillstädes den 20 Junij, samma begrafningsprocess att bijvista.

Sammaledes till Bispen i Strägnes och Linköping, att the förordna 150 djäknar uthur hvarthera stifted att bijvista uthfärdzprocessen frå Nyköping den 14 Junij.

154, 118* **[Samma dag]** efter middagen voro in Senatu Feltherren. Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her

Peder Baner, Her Clas Fleming, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Peder Sparre.

Oplästes translationen af ett bref, ankommit frå Storfursten med Marcus Stenman, uthi hvilked han excuserar, att inthed spannemåls köp detta åhr kan tillstädjas uthur Muschow.

Resolverades att efter som Stenman veet berätta, att then denegation skall vara skedt Storfursten ovitterligit, och högnödigt ähr, dedh denne kornhandelen iche diverteres H:nes M:t uthur händerne, skulle man fördenskull att erhålla possessionen ther af än vidare skrifva Storfursten der om till och begära, att thenne frijheet åthminstone efterlåtes, så länge H:nes M:t i thed Tyske och Pollnische kriget ähr engagerat. Skall och skrifvas ett bref till Gesanterne, att the detta ährendet på thed högsta låte sig vara *[anlägit och] befallat.

Befaltes och skrifva ett annat bref till Gesanterne, att the iche förhasta att träda till nogon alliance, med mindre Storfursten ähr i een bas stat, att the vele trudera honom i klöster, uthan see till att afbijda vidare resolution, och så länge man får see hvad Turcken medh sin expedition begynner; där the och slute nogon alliance, skall i conditionerne muteras, således att i staden för Smolendschow, Lifland och Pryssen sättjes hvad begge potentater vid varande tractat kunne innehafva. Elljest där Storfursten nu stogo i tractat med Polacken, skulle Gesanterne tillsee honom per foedus att retrahera.

Her Peder Baner gjorde sedan een tacksäijelse för then ähra 155
honom utaf Senaten var defererat att hålla then orationen öfver sahl. K. M:tz regalier; önskade sine krafter thed vela tillåta. Men aldenstund han befinner sig ännu inthed vara vid then hälsa, att 119*
han sig thed kan oppå taga, andre och kunne finnas mehre där till qvalificeradhe, begärte fördenskull här uthinnan att hållas excuseradh.

Feltherren svarade största considerationen här till hafva varit, att sådana taall böre, efter regeringsformen, skee af them, som ähre uthi Cantzelijtz collegio, och hade the gode Herrer derföre gärna sedt han sig thed hade mått uppå taga, hvar hans hälsa thed elljest så hade velat tillåta.

Taltes om Tomas Tomassons regemente, som nu ähr under vägen hijt till Stocholm; och hölts vara bäst, att thed går genast öfver åth Preussen.

Her Clas Fleming förfrägade sigh, huru man skulle proceedera med Hamburgerne här liggja; the strängja nu högt på

sitt interesse. Mente så där jämpte, att oansedt the hafva sahl.
156 Kongl. M:tz bref, uthi hvilked them låfvas interesse, så kan thed liqväl vara considerabelt att gifva för then consequentie af andra creditorer där oppå följgja skulle. Hölt så före thed vara bättre. om man desse på nogot annat sätt kunde gratificera, som iche hade nampn af interesse.

Svarades: Them, som hafve sahl. Kongl. M:tz special underskrefne löfte på interesse, skall thed svårligen kunna disputeras.

Her Axell Baner proponeradhe sig hafva talt med Generalen Linnar Torstensson om the 8 trophée-stycker, och vill till dem behöfvas 170 hästar och 45 kutschar.

Hölts vara bäst, att man brukar i processen någre tolfpundige stycker; och mente Senaten sjelf här om att tala med Linnar Torstensson om andra dagen.

---

157 **Den 20 Maij** [**1634**] sutto i Rådet Feltherren, Rix-Ammi-
120* ralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Per Sparre.

Inkom Generalen Linnar Torstensson och tillspordes hvad stycker af the Lützische ähre, som kunne brukas i processen. Svarade: Där ähre sex tolfpundige, och kunne man taga där till paar halfva carthover. Frägades huru mänge hästar där till skole förordnas. Resp[onderade]: Till hvarthere carthoven behöfves 18 hästar, men till dee tolfpundige 9 hästar, ähre 102 st.[1], sedan till 2 archelij-vagnar 12 hästar. Resolverades att Ståthållarne skulle förskaffa ifrå Stocholm 20 hästar, Upsala 10 st., Eneköping 5 st., Köping 6, Arboga 10, Örebroo 10, Nyköping 10, Tällje 5, Västeråhs 10, Nårköping 12, Norrtälgje 4, Strägnes 6; och skole the bekomma fem rixdaler för hvarje häst; sedan att the förordne een dräng till hvarje häst.

Öfversågs sedan staten och hvars och ens löningar.

Discurrerades om Landzbookhållarne, och var the välborne Herrers mening, att efter som Cammar-Råd berättar them vara stora tjufvar och aldrig göra good ricktigheet, kunde the fördenskull provisionaliter på ett åhr förordnas att blifva här i Cammaren, så länge man får see hvadh lag med them tager.

158 Debatterades om modo votandi öfver the vacerande höge ämbeter, och om electionen skall blifva hoos Senaten eller Ständerne, hälst emädan thed befans vara ett regale.

---

[1] *ähre 102 st.*] borde antagligen stå sist i satsen.

Voterades:

Her Åke Axelsson: Thed ähr bäst, att samma election blifver in Senatu.

Her Gabriel Bengtsson: Vij måste försvara Konungens rätt iche mindre nu, än som lefde sahl. K. M:t.

Her Peder Sparre: Lagen gifver med, att samma electio skall 121*
vara hoos Konungen och them, som Regeringen hafve.

Her Clas Fleming: Vij måste billigt taga oss till vahra, att vij iche gifva bortt thed oss bör försvara. Hafver sahl. K. M:t haft then myndigheet samma ämbeter att förordna, så måste thed ännu skee, och kunne the andre Ständerne inthed hafva ther uthi att säija.

Her Peder Baner statuerade samma modum vara säkrast att följa.

Her Gabriel Gustafsson var i samma mening, och att electi sedan offereras Ständerne, såsom och rationes electionis gifves them med thed samma tillkänna.

Her Johan Skytte var och ved lika mening, och att man sedan söker applausum Statuum.

Rix-Ammiralen sade sig och vara väl till fredz, att allenast een person nämpnes till hvarthera officium; hölt och then 159
authoritatem med electione eij böra gifvas bortt uthur Senatu till Ständerne.

Feltherren: Oss bör säija hvem thed skall vara och præsentera then Ständerne, gifvandes them våre skääll till den personen.

Ginge så alles vota där hän, att samma electio blifver hooss Rixens Rådh.

Discurrerades man skulle skrifva till Konungen i Danmark ett bref för Vestgöthe-kneckterne, att the måtte obehindrat passera igenom Sundet.

Resol[verades]: Skole the följa på the skeppen, som nu draga moot Rix-Cantzleren, så går lång tijd där med sin kooss. Kan skee Konungen i Danmark disputerar them passagen, och hoo veet om proviant ähr i förråd? Och fans för then skull gott att Generalens Linnar Torstenssons folck skulle sändas uth på desse skeppen.

Resolverades på Borgmästaren Hans Nilssons supplication, att för the godz, på hvilke han hafver sahl. K. M:tz underskrefne 122*
bref, må han hålla in med nogon annan att göra rosstjänst efter ordningen i Strägnes, så framt the emot een häst iche tillfyllest göre.

---

160 **Den 21 Maij** [**1634**] voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Gustafsson och Her Peder Baner.

Var och Cammar-Råd Johan Berndes med tillstädes, och blef resolverat på een hoop supplicationer.

Den 22 Maij [**1634**] sutto i Rådet Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Peder Baner, Her Clas Fleming, Her Johan De la Gardie.

Her Clas Fleming præsenteradhe staten att underskrifvas.

Mentes ther med vara tijd nog, när Senaten kommer till Nyköping.

Befaltes ställa ett bref till Her Sten Bielke, att han adverterar Rix-Cantzleren om dee 2 skeppen, som vid Ruden förbida hans ankompst; och där han förnimmer Cantzleren icke kunna afkomma, att han då befaller Capitenen för skeppen att löpa hijt öfver tillbakar igen.

Underskrefves någre breeff pro privatis.

161, 123* **Den 5 Junij** [**1634**] voro tillstädes uthi Nykjöping Felltthеrren, Her Carl Carllsson, Her Gabriell Bengtsson, Her Jahan Skytte, Her Gabriel Göstafsson, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Åke Axillsson, Her Erich Ryning.

Oplästes bref ifrån Gesanterne åth Rysslandh sub dato Narfven den 22 Maij 1634.

Item ett translaterat bref ifrån een Storfurstens i Rysslandh Bajor, benembd Knäs Iwan Borisowitz Tzerkaskoj, till de Svenske Gesanter om deres ankompst.

Item ett bref till R. Rådh ifrån Hertigen af Mechlenborg, Adolph Fridrich, sub dato Schwerin den 19 Aprilis.

Sädan gick Senaten opp till H. M:t till att gifva den Danske Gesanten audiens, hvilkens värff var att bjuda H. M:t till Printzens i Danmark bröllop.

När Senaten åter kom uthi Cantzlijt och Gesantens creditif och invitationsbrefvet vart opläsit, blef resolveret att thedh skulle skrifvas Konungen i Danmark ett tackseijelses- och gratulationsbref till medh vidhängjande tillseijellse, att H. K. M:tz i Danmark begäran skall tagas i acht.

[Samma dag] effter middagen vidh 2 voro åther åfvanbemälte R. Rådh in Senatu och blef då först deliebererad:

Om Senaten skulle här i Nykjöpingh, och för än uthfärden skedde medh H. K. M:tz sal. lijk, förordna H. M:t unge Dronningen een qvalificerad och förnembd adelsperson till Hoffmesterinna och dedh H. M:t Enckjedronningen förständiga, eller eij?

Resolverades att ett uthskått af Senaten skulle gå nästkommande söndag, som ähr den 13 Junij, op till H. M:t Enckjedrottningen, tillkennagifvandes att effter unge Drottningen, H. M:tz ellskelige dotter, ähr Sveriges Drottning och måste medh tijden regera kungerijket, derföre hade Senaten och Ständerne för rådsampt erachtat, att H. M:t motte nu så födas opp, att H. M:t motte vidh sine myndige åhr blifva capabel till att regera 124*
folck och kungerijket, och att H. M:t nu motte förordnas een förnämbd adelig dama till Hoffmesterinna, och der medh föreslå 162
H. M:t effterskrefne adelsfruer, nämligen sal. Gref Magni Grefvinna, J[ungfru] Kirstin Turesdotter, F[ru] Kirstin Holger von Scheidings, Fru Ebba Her Jahan Sparres, Fru Beata Brahe, Fru Beata Oxenstierna.

Befaltes gjöra propositionen, som Ständerne föreställas skall för uthfärden.

Den 7 Junij [1634] voro in Senatu Fellttherren, Her Carll Carllsson, Her Gabriel Bengtsson, Her Jahan Skytte, Her Gabriel Göstafsson, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Erich Ryning, Her Per Sparre, Her Åke Axellsson, Her Axel Baner.

Oplästes conceptet på propositionen.

Discurrerades sedan om voterandet till Drotz och Skattmästaren, och mentes eij vara orådeligit till att undvika altercation när propositionen skeer, så skulle man, sedan vota ähre gångne, kalla opp i Råd-Cammaren the förnämbste af Adelen, sedan Bisperne och the förnämbste Städers fullmäcktige och in secreto med them här öfver communicera till att vinna deres affection och kärlek till dem, som till Drotz och Skattmester förordnas.

Oplästes någre förstlige Mekelborgske salutations- och gratulationsbref.

Den 9 Junij]1634] voro in Senatu Felltthеrren, Her Carll Carllsson, Her Gabriel Bengtsson, Her Jahan Skytte, Her Gabriel

Göstafsson, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Matties Soop. Her Erich Ryningh, Her Per Sparre, Her Axill Baner.

125* Inkallades *[Her] Lars Sparre, och begärtes han ville blifva Landmarskalck nu som tillförende.

Oplästes uthfärdzprocessen.

---

163 **[Samma dag]** efter middagen voro föreskrefne välborne Herrer tillstädes in Senatu, nämligen Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Peder Baner, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Carl Bonde, Her Erich Ryning, Her Peder Sparre.

Oplästes svaret på Konungens i Danmarck invitationsbref till sin sons bröllop.

Underskrefs och ett bref till dee Rysche Gesanterne till svar på theres hijt ~~ankompne skrifvelse~~ af Narfven then 20 Maij, hvilked blef underskrifvit.

Oplästes propositionen.

Item H:nes M:tz Änckjedrottningens recommendation för een Majors efterlefverscha, Fru Catharina Bylow.

Resolverades på Rijkz-Cantzlerens hijt ankompne breeff med Her Salvio och gräntzeposten.

Delibererades hvad proposition som skulle göras till Ständerne, när Senaten kommer till Stocholm. Mentes vara bäst, om man företogo först regeringsformen, sedan paar dagar ther efter låta följja om Pollnische fredztractaten.

Blef och svar resolverat på Arnt Spirings bref negotiationen på Nyen angåendes, detta nembligen att effter för detta ringa eller ingen handell hafver varit på bemälte ort, derföre hade Regeringen gifvidt dem, som där negotiere vele, dedh privilegium till att i förstonne locka fremmande dijt och till att fortsettja handelen, att ingen motte öpna sine varor eller packor; hvilket privilegium ähr indefinite stält, på thedh der någon besloges omgå
126* medh sveek — hvar på Spiring skulle hafva noga opsicht —, Regeringen då kunde cassere privilegiumet i den punct.

---

164 **Den 10 Junij [1634]** voro in Senatu Her Carll Carllsson, Her Gabriel Bengtsson, Her Jahan Skytte, Her Gabriel Göstafsson, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Carll Bonde, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Oplästes åter copian af den förste proposition, hvilken af Senaten gillades skulle opläsas för Ständerne.

Oplästes och underskrefs bref och svar till Konungen i Danmark på hans ankomne invitationsbref till unge Printzens bröllop.

Resolverades några privata för några förlamade och fattige.

Inkallades Her Salvius, och begärtes han ville taga oppå sig att ställa propositionen, som skulle skee uthi Stocholm efter begrafningen.

Den 11 Junij [1634] voro in Senatu Fälltthêrren, Her Carll Carlsson, Her Gabriel Bengtsson, Her Jahan Skytte, Her Gabriel Göstafsson, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Matties Soop, Her Jahan Pontesson, Her Carll Bonde, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Oplästes Her Göstaf Horns bref till H. M:t, förmälandes om hans voto på R. Drotz och R. Skattmestaren.

Oplästes Gesanternes åth Rysslandh bref angående deres reesa, och huru vijda de den 9 Aprilis komne voro.

Proponerades och delibererades hurulunda voteras skulle om dem, som skall förordnas till R. Drotz och Skattmestare, an- 127*
tingen igenom sedler på deres nampn som blifva skulle, som för aftalt åhr, eller och på något annat sätt.

Her Per Baner förmente, att thedh var obrukeligit att votera medh sedlar, som allenast blotta personernes nampn uppå står, ty der thedh ske skulle, kunde intet vota och dess rationes läggjas 165
ad acta, som sig bör och skee plägar. Förmente och intet vara uthi Senatens macht att begynna något nytt, uthan höltt bäst och försvarligest att gjöra som vant åhr, att hvar och een antingen gifver sitt votum skriffteligen och införer skääl der till, eller och gjör thedh munteligen, så att thedh kan föres till prothocollet. Detta Her Per Baners betänckjande gillade Senaten äntligen så vijda, att de slöto, thedh hvar skulle gifva sitt votum, som förr skee plägar, antingen skrifftelig eller muntlig, effter som hvar själf vill.

Sådan blef Senatens puncta, till Rijkz-Cantzleren medh Her Gabriel Göstafsson sände, opläsne och alla dess puncta öfvervägade, hvadh der uthi kunde stå till att effectuera.

Inkom Rijkz-Marskalken, gifvandes Senaten tillkenna att L[aurentius] Vivallius var kommen fängzlig till Nykjöping, frågandes hvar Ståthollaren skulle gjöra aff hånom.

Gafs resolution att han skulle väl förvarat sändas till Stockholms slott medh 5 eller 6 knechter och en prophos, och till dess thedh skee kan, sättja hånom in på Nykjöpings slott i fängelse.

Den 1:sta puncten i memorialet till R. Cantzleren approberades så vijda, att när Rijkz-Cantzleren ähr præsens, då skall han præsidere, men der han bortta vore då den förnembste i Rådet.

De effterfölljande 3 puncta erkändes goda, så vijda de medh regeringsformen öfver ens komme.

Den 5:te puncten blef och approberad, allenast skall titulus
128* muteres och för Öfver-Burggrefve sättjes Öfver-Ståthollare.

Den 6:te puncten gicks förbij och opskjöts, till dess Senaten skulle komma till Stockholm.

Om den 7:de punct resolverades att hvart collegium, som icke hade någon viss instruction, skulle själf författa een och den öfverlefrera alla collegia att öfversij och ratificera.

Den 8:de punct om Ståthollarne slöts, att dedh ordet *oförståndig* skulle slutes uth, och straffet altidh limiteres effter sakzens vichtigheet till ett högt arbitral straff.

166 Om den 9:de punct slöts intet, eij heller om den 10:de.

[**Samma dag**] efter middagen voro in Senatu Feltherren, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Johan Skytte, Her Gabriel Gustafsson, Her Peder Baner, Her Clas Fleming, Her Åke Axelsson, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Resolverades att the fattige i hospitalet skole bekomma 100 t:r spannemål och 100 daler kopparpenningar; sedan att the andre fattige på gaturne förvijsas till ett särdeles rum och bekomme 200 daler och några t:r ööll.

Öfversåges the resterande puncter i regeringsformen, öfver hvilke Senaten hafver reqvirerat Cantzlerens consilium.

Her Johan Skytte kom ifrå H:nes M:t Änckjedrottningen och refereradhe H:nes M:t begära, att thed 9:de capitlet uthur Juda Maccabæo måtte brukas till text uthi Kongl. M:tz sahlige lijks begrafning.

129* Mentes att H:nes M:t måtte gärna här uthinnan gratificeras, så framt Doctor Johan sig elljest där till kan præparera. Befaltes att sända efter honom att komma opp in Senatum.

Debatterades then puncten om sammankomster, enkannerligen om then med skäl kan dresseras till så fåå personer och städer, som uthi regeringsformen förmäles.

Ratio pro ähr, att man under tiden hafver secrete saker, som oppå almänne samqvämb cij tryggeligen kunne proponeras.

Rationes contra: Synes att vela derogera Ständernes sedvana, och ingen kan förtaga Ständerne jus ordinibus quæsitum.

Resolverades then puncten må blifva, som han ähr; doch att
ther hoos sättjes, att the, som således convoceras, blifve af de 167
andre hvar uthi sin landzända fullmechtige gjorde, när the till möted förskrifvas.

Den 11:te punct. Om Bergz-Öfversten ähr mäst till considerera hvadh platz han skall hafva, och kunne then slutas uthan regeringsformen och settjas heller i cammar-instructionen, således att een af Cammar-Rådh altidh ähr Berg-Öffverste.

Inkom Her Axill Baner och begärtes af hånom, dedh han ville gå till den Danske Agenten och gifva hånom sitt afskedh; kan och seija hånom, att när han vill begifva sig neder åth grentzen, skall hånom een præstaf blifva tillordnadt.

Inkallades Doctor Jahan Bothvidi, och blef hånom förehollit H. M:tz Enckjedrottningens begäran öfver H. K. M:tz lijkpredikningz text att taga ex 9 cap. Maccabæorum.

Svarade: Blifver hånom befaladt af Senatu, så ähr han der
till beredd. Och fans gott här öfver att communicera medh Epi- 130*
scopo Arosiensi, att han icke tager samma text i uthfärdzpredikningen.

Den 13 Junij [1634] voro in Senatu Feltthherren, R. Admiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Clas Flemming, Her Gabriel Göstafsson, Her Peder Baner, Her Carl Bonde, Her Mattias Soop, Her Jahan De la Gardie, Her Per Sparre, Her Åke Axillsson, Her Erich Ryning.

Inkallades Landtmarskalken Her Lars Sparre och gafs tillkenna om voterandet, som skulle skee på Drotz och Skattmestaren, där om man sädan vill communicera medh the förnembste af Ständerne, för än man i morgon går op på Salen. Han ville fördenskuldh vocera där till 24 af de förnembste och bäste karlar ibland Adelen ähre och seija them, att the ähre här oppe i Cantzlijt emellan 2 och 3 effter middagen. Sammaledes befaltes sända till Bisperne och Borgemestaren Erich Geet, att någre de förnembste af deres medel komma på samma tijdh op i Cantzlijt.

Sädan voterades sålunda, att hvar och een af R. Rådh inlade 168
een sedell, på hvilken stodh allenast skrifvit deres nampn, som

Drottz- och R. Skattmestere-embetet betjäna skulle, och föllo vota som effterföllje r:

Gref Jacob De la Gardie voterade på Her Gabriell Göstafsson att blifva Drottz och Her Gabriell Bengtsson att blifva R. Skattmester.

Rijkz-Admiralen: Till Drottz Her Nils Biälke, till Skattmestare Her Gabriel Bengtsson.

131*

	Drotz.	Skattmester.
Her Axell Oxenstierna:	Her Gabr. Göstafsson.	Her Gabr. Bengtsson
Her Nilss Biälke:		
Her Bo Ribbingh:	Her Axill Oxenstierna.	Her Clas Fleming.
Her Philip von Scheiding:		
Her Gabr. Bengtsson:	Her Axill Oxenstierna.	Her Clas Fleming.
Her Jahan Skytte:	Felltherren.	Her Nils Bielke.
Her Gabr. Göstafsson:	Her Nilss Bielke.	Her Clas Fleming.
Her Per Baner:	Her Axill Oxenstierna.	Her Nils Bielke.
Her Gustaf Horn:	Her Gabr. Göstafsson.	Her Clas Fleming.
Her Clas Fleming:	Felltherren.	Her Gabr. Bengtsson.
Her Matties Soop:	Her Axill Oxenstierna.	Her Gabr. Göstafsson.
Gref Per Brahe:	Her Gabr. Bengtsson.	Her Per Baner.
Her Herman Wrangel:	Her Gabr. Göstafsson.	Her Clas Fleming.
Her Åke Tott:		
Her Jahan Baner:	R. Cantzleren.	Her Clas Fleming.
•Her Jahan De la Gardie:	Her Gabr. Göstafsson.	Her Gabr. Bengtsson.
Her Steen Biälke:		
Her Carll Bonde:	Her Gabr. Göstafsson.	Her Clas Fleming.
Her Åke Axillsson:	Her Gabr. Göstafsson.	Her Gabr. Bengtsson.
Her Axill Baner:	Her Axill Oxenstierna.	Her Nils Bielke.
Her Erich Ryning:	Her Gabr. Göstafsson.	Her Clas Fleming.
Her Per Sparre:	Her Axill Oxenstierna.	Her Gabr. Bengtsson.
Her Jönss Kurck:	Her Gabr. Göstafsson.	Her Gabr. Bengtsson.

169 Och effter som på Her Gabriell Göstafsson föll 10 vota, att han R. Drotzet blifva skulle, gjorde han medh ett vidlyfftigt taal sin excuse, begärandes att blifva medh dedh höge ämbetet förskonat. Senaten begärade han ville taga affträde.

I medler tijdh emädan Her Gabriel tog afträde, sade Fältherren sig icke mindre än som de andre af Senaten mena fäderneslandet och H. M:tt den unge Dronningen vääl och troligen.
132* Hade fördenskuld nu effter halfftannat åhrs betänckjande fält sine vota på de personer, som han uthi sitt samvett hafver kunna*[t] tänckt qvalificerest vara att tjäna rijket och fäderneslandet.

Kan fördenskuldh för sin person intet vetta om någon excuse gälla må.

Her Carll Carllsson förmente, att ehuru vääl Her Gabriels ändskyllan hade några skääl medh sig, lickväl emädan Hans K. M:t hade själf ärnat hånom der till, Her Gabriell och hade uthi een så long tijdh suttitt i Hoffretten i Drotzens ställe och var der till bäst qvalificeret; der till medh hade så vääl han som alle de andre samtykt, förr än thed voterades, att de som mäste vota finge skulle blifva Drotz och Skattmestare; fördenskuldh såg han intet, huru Her Gabriell sigh änskylla kunde.

Her Jahan Skytte: Om vota skole gälla, som sedvanligit ähr, så måste de och in hoc passu uthan någon ändskyllan så för den ena som den andra gälla.

Entligen beslötz af hela Senaten att der vidh blifva skulle, som gjort var, inkallandes der medh Her Gabriell, seijandes sig hafva öfvervägat hans gjorde ändskyllan, hvilken de intet befinne så skäälig, att hon skall kunna till intet gjöra, hvadh som allredo gjordt [var] och han medh de andre samtykt hade; försåge sig fördenskuldh till hånom, att han sig intet ytterligare förvägrar, uthan tager detta embetet uppå, till hvilket Senaten hånom mycken lycko och välsignelse önskade. Her Gabriell hade 170
åter igen ett vackert taal till Senaten och ändtligen accepterade Drotz-ämbetet.

Sädan blef discurrerat om Her Clas Flemmings person och 138*
hvem som skulle blifva Skattmester, antingen Her Gabriell Bengtsson, som hade fått 7 vota föruthan Rijkz-Cantzlerens, eller Her Clas Flemming, som allredo hade 8 vota.

Her Clas Flemming gjorde sin ändskyllan och een påminnelse, huru såsom han var kommen in i Cammaren, begärandes att effter han hade nogh att skaffa medh Skepzholmen och hvadh där till hörer, och Skattmestare-ämbetet fordrade allena een man, thedh Senaten fördenskuldh ville låta hånom blifva vidh Skipzholmen och Admiralitetet, på thedh han sine tanckar kunde desto bättre dirigera på skepzbyggningen, på hvilken rijkzens säkerheet, näst Gudh, mycket hänger.

Och effter Her Gabriell Bengtsson sigh i lijka motto excuserade, bedjandes att mäste vota måtte, som för aftalat var, gälla, dy begärades att de ville taga afträde. I medler tijdh emädan de uthe voro, delibererades om och Her Clas Flemming skulle kunna mistas ifrån Admiralitetet och hvem man på sådant fall skulle kunna bruka i Her Clas Flemmings stadh uthaf Rådz-

medlet, så förfaren till sjöös och på skepzbyggningar som Her Clas?

Elljest blef och proponeret af Her Per Baner, att man först skulle resolvera, hvilken dera Rijkz-Cantzlerens votum tribueras skulle; och där thedh skönt kunde tydas in uppå Her Gabriell Bengtsson, då vore äntå vota på bådhe sijdor lijka starcke; och motte man taga thedh in considerationе, huru thedh kan blifva hoos Ständerne uthtydt, att så monge embetsmän blifva af een familie. Her Per Banerз mening var, att Her Clas Flemming in-
134* tet för åtskillige skääl skuldh kunde gås förbij, hälst effter han mäste vota hade bekommitt.

171 Her Carll Carlssons betänckjande var detta, att effter Rijkz-Cantzleren refererar sig till Her Clas Flemmings egen villja och förklaring och Her Clas nu siälf begärat hafver att få blifva allenast vidh Admiralitetet, och mäst heela Senaten förmente, att Rijkz-Cantzlerens votum gick directe på Her Gabriell Bengtsson, såsom den der äldre uthi Rådet var, derföre syntes hånom bäst, att Her Clas Flemming blefve vidh Admiralitetet för sin förfarenheet och allehanda händelser skuldh, som Rijkz-Admiralen tillstöta kunde [1].

Her Gabriel Göstafsson sade sig väl vetta Cantzlerens meningh der uthinnan, och att hans votum sågh på Her Gabriel Bengtsson, effter Her Clas ifrån Admiralitetet intet mistas kunde, thedh Cantzleren hade bedit hånom seija.

Feltherren sade sig och hafva gifvitt Her Clas sitt votum, hvar thedh icke hade varitt för Flottan skuldh; och der Her Flemming skall blifva Skattmestare, då måste Her Gabriel Bengtsson tagas i Admiralitetet, der till han må skee ingen lust eller förfarenhet hafver.

Endtligen resolverades att Cantzlerens votum skall förstås på Her Gabriel Bengtsson; och alldenstundh de åhre lijka starcke medh votis och Her Flemming ingalunda ifrån Admiralitetet mistas kan [2], Her Gabriel Bengtsson och äldre i tjensten åhr, kan han intet änskylla sig att blifva Skattmester.

Här på blef Her Gabriel och Her Clas Flemmingh inkallade
135* och af Feltthеrren proponeret Senatens meningh och resolution, nämligen att Her Gabriel skulle för åthskillige öfvervägande

[1] I MS. följer nu en mening, som blifvit öfverkorsad och som icke återfinnes i MS.* Den har följande lydelse: *Her Gabriell Bengtsson badh, att mästa vota motte, som för afftaladt var, gälla, menandes att R. Cantzlerens votum var simpliciter på Her Clas Flemming.*

[2] *och Her Flemming — — mistas kan*, Meningen, som i MS. är bristfällig, är rättad efter MS.*

skääl skuldh blifva Skattmester och Her Flemming vidh Admiralitetet.

Her Gabriel Bengtsson excuserade sig och iblandh annat föregaf, att han var der till aldeles otjänlig, effter han ett såra kårtt minne hadhe; var och elljest platt intet van vidh cammarsaker.

Her Clas lääat sig behaga hvadh Senaten deruthinnan re- 172
solveret, begärandes att der vidh förblifva motte. Senaten gratulerade Her Gabriel Bengtsson öfver Skattmester-embetet, önskandes hånom der till mycken lycko och välsignelse.

Skattmüstaren accepterade thed äntligen protestando, att hvar han befinner sin styrckjo eij kunna tåla, att han i samma ämbete continuerar, han tå eodem bono cum titulo thed må resignera.

[**Samma dag**] effter middagen voro åter föreskrefne Herrar Rijkzens Rådh in Senatu.

Blef ett uthskått af Ridderskapet, alle Bisper, så och ett uthskått aff Borgerskapet inkallade, och dem alle tillkenna gifvitt, huru såsom Senaten hade måst för vichtige orsaker skuldh förordna Her Gabriell Göstafsson till Rijkzens Drotzet och Her Gabriel Bengtsson till Rijkzens Skattmester. Och aldenstundh bemälte Herrar ähre befundne till desse ämbeter bäst qvalificerade och sådan dignitet nogsampt meriteret hafve, förmodar Senaten att Ständernes närvarandes uthskått varde icke allenast själfve vääl förståendes, uthan och thedh i bästa motto ihugkommandes och 136*
uthtydandes, när de till sine medbröder komma.

Sädan som nu Ridderskapet hade något lijtet talts vidh sin emellan, steg Landtmarskalken fram, seijandes att Ridderskapet intet hade något emot seija thedh, som Senaten in hoc passu gjort och concluderet haffve, uthan låte sig thed aldeles vääl behaga, intet tviflandes att välbemälte Herrar varde desse höge ämbeter så vääl och lofligen förestäendes, som de för detta deres ombetrodde höge kall betjänt och berömmeligen igenomgott hafve, der till Ridderskapet dem mycken lycko och Gudz krafftige bijståndh önskade.

Biskopen i Lijnekjöping, Doctor Johannes Bothvidi, gjorde ordet för sitt medell, seijandes them hafva ment, att Rijkz-Cantzleren uthi een sådan election skulle ihugkommas, elljest att så vijda thedh ingen person eller något ståndh præjudicerer, låte 173
Presterskapet, som nu der in loco vore, sig thedh mächta vääl

behaga och för deres personer intet hafva något der emot att seija; tackandes Regeringen och hela Senaten, som så tijdigt betrachtar, i värcket ställer och sig vårda låter om rijkzens stat, dess heder och välfärdh. Tacke och så de godhe Herrer, som sig detta store besväret och desse höge ämbeter hafva velet uppå sig taga, önskandes att Gudh ville der till förläna dem sin nådh och välsignelse, sådanne höge och svåre kall berömmeligen att igenomgå etc. För deres personer skole de altidh bevise dem sådan lydno och respect, som omberörde höge kall fordre.

Borgemästaren i Stockholm, Jöns Hindersson, gratulerade i
137* lijka motto på Borgerskapets vägnar mer- och välbemälte Herrar och önskade dem mycken lycko.

Och efter som Biskopen i Linköping nämbde i sitt svar om Cantzleren, så gaf Feltherren tillkänna, att man nogsamt veet hans meriter, hafve och fördenskull haft honom i minne, men hans egen hand finnes här, thed han sig excuserar och undanbeder; man hafver och offererat thed androm aff Rådet, hvilke och för skälige orsaker skull hafve sig änskyllat, hvarföre såsom i denne election man them mästedels ansedt hafver, som bäste tjänster kunne göra, så ville och the på sin sida thed androm i bästa måtto föredraga. Hoppas och att när alt öfverlägges, skole the inthed hafva ther emot att säija. Ther med togo the samptligen afträd, och voro desse efterskrefne:

Aff Ridderskapet:

Landtmarskalken Her Larss Sparre,
Cammer-Rådh Per Erlan*[d]sson,
Conradt von Falckenbergh,
Jahan Berens,
Jesper Andersson,
Bror Andersson,
Linner Torstensson,
Bengt Kafle,
Knuth Posse,
Her Jahan Gyllenstierna,
Her Ture Sparre,
Her Jöran Gyllenstierna,
Öfversten Jahan Hindersson,
Otto von Scheding,
Öfversten Cnuth Soop,
174 Petter Kruse,

Ställan Mörner,
Öfversten Otto Sak,
Ernst Creutz,
Her Göstaf Leijonhufvudh,
Her Jahan Skytte.

Uthaf Bisperne och Clerkerijt: 138*

Episcopus Lincopensis,
Episcopus Arosiensis,
Episcopus Scharensis,
Episcopus Vexionensis,
Superintendens Calmariensis,
Superintendens Gothoburgensis,
Doctor Larss Wallius,
Her Mattias in Jädher.

Aff Borgerskapet:

Jöns Hindersson, Borgemester i Stockholm,
Matties Trost, Borgemester på Malmen [1],
Jacob Höijer, Præsident i Götheborg,
Thommos Larsson.

Sädan desse alle hade tagit afträde, öfversågs uthfärdzprocessen, och blef förordnadt *[om] de personer, som uthi processen något officium betjäna skulle.

Den 14 Junij [**1634**] voro in Senatu Gref Jacob, R.Admiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Gabriel Göstafsson, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Åke Axillsson, Her Carl Bonde, Her Erich Ryning, Her Per Sparre, Her Jöns Kurck.

Underskrefs bref till R.Cantzleren.

Sädan ginge R.Rådh opp i Salen, der Ständerne församblade voro, och läto der opläsa H. M:tz proposition om H. K. M:tz sal. lijkz uthfärdh ifrån Nykjöping.

Den 25 Junij [**1634**] voro in Senatu uthi Stockholm Her 175, 139*
Gabriel Göstafsson, Felltherren, Her Carll Carlsson, Her Gabriel

---

[1] *Malmen*] I MS.* står *Norr malm.*

Bengtsson, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Åke Tott, Her Jahan Pontesson, Her Carll Bonde, Her Åke Axillsson, Her Jöns Kurck, Her Axill Baner, Her Per Sparre, Her Erich Ryning.

Oplästes den proposition, som Secreteraren Grubben hade med sig ifrån Rijkz-Cantzleren.

Sädan opkallades och infordrades Bisperne, hvilkom blef föreholllit, huru såsom H. M:t Enckjedrottningen hade afftonen tillförende sänt till R.Marskalken och låtitt förnimma sig villja så här effter som här till gå neder i klosterkyrckjan in i sal. K. M:tz graf till att öpna kistan. Och effter thedh hade stort betänckjande medh sig, hade Senaten för gott ansett att communicera thedh Bisperne till att förnimma deres mening der om.

Bisperne begärade tijdh att få talas vidh der om, ville sädan sig der på resolvera.

Effter en half stundz förlopp inträdde åter Bisperne och sade sitt betänckjande, att the ingalunda kunne samtyckja thed kistan öpnas, ty nogot kan vara ther uthi, som ähr skadeligit för then som thed rörer; ähr och 2. aldeles obrukeligit. Elljest kan inthed skada om H:nes M:t een gång eller twå vill gåå neder i grafven, hälst emädan begrafningen nu så nyligen ähr skedd.

Dem svarades, att om H:nes M:t kommer i grafven, då ähr till befrucktande dedh H:nes M:t och läter bryta opp kistan.

140* Blef Hofmestaren Pens infordradt och hånom af Senaten notificeret så väl Bispernes som Senatens mening der om att
176 H. K. M:tz salige lijkz kista icke eröpnas motte; och fördenskuldh blef hånom befaladt, att han skulle förbjuda Enckjedrottningens drabanter och andre tjenare, att ingen sig understår att taga stenarne af H. K. M:tz graf på Enckjedrottningens befallning för uthan Regeringens vettskap och tillståndh, så kjärt dem kan vara att undvijka straff.

[Samma dag] effter middagen om 2[1] kommo åter åffvanbemälte R.Rådh in Senatum.

Inträdde H. M:tz unge Drottningens Lijfmedici, nämligen Doct. Robersonius och Licentiaten Clevius, berettandes att H. M:t var fallen uthi een sjukdom, den de kallade in generali vocabulo exantemata eller moebellos, germanice steenpoggen. Och om icke tijdigt gjordes der till hvadh der till hörer, står till att befruchta

---

[1] *om 2*] I MS.* *klockan tu.*

att någott accidens sig der till slåås, så att medh H. M:tz sjukdom något farligare blefve.

Feltherren frågade hvadh deres mening och begäran var, om Senaten skulle gå till H. M:t Enckjedrottningen och öfvertala H. M:t, att medici motte få bruka sådan medicament, som samma sjukdom medh curerns kunde. R[esponderade]: De voro allenast komne till att optäkja detta Senaten och taga deres resolution der öfver.

Doctor Salvius höltt rådeligit, att alla medici skulle gå tillsamman och hålla consilium, huru H. M:tz sjukdom bäst och tijdigt kan stå till att curera och förekomma, att icke något accident der till kommer.

Sädan gick Fälltherren, Her Gabriell Bengtsson och Her Jahan Skytte så och Doctor Salvius op till H. M:t Enckjedrottningen till att tala medh H. M:t om unge Dronningens sjukdom.

När de ifrån H. M:t tilbaka kummo, blef regimentsformen 141*
opläsen och några dess puncta debatterade.

Den 26 Junij [1634] voro in Senatu Her Gabriel Gustafsson, 177
Grefve Jacob De la Gardie, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Nils Bielcke, Her Johan Skytte, Her Peder Baner, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Åke Tott, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Ryning, Her Jöns Kurck, Her Peder Sparre.

Collationerades rästen af regeringsformen, som hon nu af Cantzleren ähr öfversedd, med then som först hijt sändes, och blef theres discrepance noteradh.

Debatterades sedan att hon inthed så hastigt skulle kunna proponeras Ständerne; och var een deel af Senatens mening man skulle i medler tijd, medan öfver henne delibereres in Senatu, att Ständerne iche måtte gåå fåfängje och discontente, proponera them om thed Pollnische väsendet.

Elljest hvar detta iche kan gåå för sig, skulle man änskylla moram af propositionen, att Secreteraren Grubbe ähr ankommen med några saker, som först kräfvje een good deliberation.

Blef regeringsformen sedan punctatim igenomluppen och, hvar uthi nogon scrupel kunne vara, granneligen examineradt.

Inkommo Bisperne i Linköping och Västeråhs, gifvandes tillkänna sig hafva varit hooss H:nes M:t Änckjedrottningen och ment H:nes M:t skulle gifva nogon occasion att discurrera om sahl. K. M:tz graf, men så lät H:nes M:t sig inthed ther om bemärckja, 142*

uthan the tröstade H:nes M:t och offererade sig att vela hvar annan daag komma opp till H:nes M:t, att H:nes M:t må kunna fatta een rätt mening om saken.

178 Berättade sedan thed H:nes M:t talte om kyrckjan H:nes M:t ville låta byggja, och begärte att måtte fåå nogot af sine intrader.

Them svarades H:nes M:t vara fullkomligen i lifgedinget immitteradh; men om the, som hafva räntan under händerne, göre derföre good redo, thed kunne the inthed veetta.

Vidare refererade the H:nes M:t hafva sagt, att then Calvinische qvinnan inthed skulle läsa för H:nes M:t Fröken; hoppades elljest att ingen kunne förtänckja H:nes M:t, thed H:nes M:t hafver sitt barn hooss sigh.

Dee togo afträd, och blef sedan med disqvisitionen öfver regeringsformen continueradt.

[**Samma dag**] efter middagen voro föreskrefne välborne Herrer in Senatu tillstädes.

Oplästes ett bref ifrå Gubernatoren på Riga, Anders Erichsson, angående tillståndet emillan Ryssen och Polacken.

Blef och ett bref ifrå Baudissin opläsit och var dateradh den 20 Aprilis anno 1634.

Her Salvius berättade honom hafva bekommit af sig 10,000 rixdaler, sedan och ett ståteligit ampt af Rix-Cantzleren till recompense.

Discurrerades om the månge supplicanter här gåå, och föllo någre af Senaten på then mening, att Her Carl Bonde, Her Jöns Kurck och Her Peder Sparre skulle träda på nogon orth tillsamman them att optaga och resolvera uthi. Her Peder Baner hölt
179 före, thed man skulle blifva vid samma modo, som i sahl. Kongl.
143* M:tz tijd ähr hållen, att supplicationerne komma först i Cantzlijt och där sedan discerneras och förvijsas till theres behörlige collegia, antingen thed då ähr Hoffretten, Krijgzrådet, Ammiraliteted eller Cammaren; hvad och af samptlig Regeringen skall underskrifvas, synes bäst att utaf them blifver resolverat; mente och derföre rådeligast vara, att Regeringen sjelf resolverar på the supplicationer, som till Cantzlijt höra.

H:nes M:t Änckjedrottningen lät advocera Drotzeten och Marsken. The frägade hvad eo casu skall svaras, där H:nes M:t begärer, att grafven och kistan till Kongl. M:tz lijk måtte öpnas.

Svarades thed man inthed hafver buret betänckjande att säija Hoffmästaren Pens, att där nogon öpnade kistan, han skulle straffas

till lifvet, myckit mindre kan thed vara considerabelt att bedja H:nes M:t ville hafva ther med fördrag, ifrå hvilken resolution — —[1]

Den 27 Junij [1634] sutto i Rådet Drotzeten, Marsken, Rix-Ammiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axill Baner, Her Erich Rynning, Her Per Sparre.

Infordrades Landtmarskalken Her Lars Sparre, och hånom befaltes att effter Secreteraren Grubben var kommen ifrån Rijkz-Cantzleren medh een hoop vichtige acter, som Senaten måste igenom 144*
sij och öfverväga, för än som propositionen för Ständerne kan opläsas, att han fördenskuldh ville gjöra Senatens ändskyllan för 180
Ridderskapet att någott dröijes medh Rijkzdagens begynnelse, låtandes dem der hoos vetta, att strax effter söndagen skall der på skee een begynnelse. Så och skall han tillseija hvar och een, att ingen fördristar sigh af Ridderskapet att föresa, för än som Rijkzdagen begynt och ändat åhr.

Sädan delibererades hvem som skulle förordnas till Gesanter åth Danmark.

Voterades af de mäste på Her Per Sparre, och tillsades hånom att han ville der till gjöra sig färdigh och själf sättja opp 6 qvalificerade af adell, som skulle vara hånom fölgachtige. Och blefvo effterskrefne der till deputerade: Her Carll Horn, Her Jahan Skytte den yngre, Steen Båth, Carll Mörner, Skäring Rosenhane, Jahan Ekebladh.

Sädan blef åter regeringsformen opläsin och dess puncta debatterade.

Den 28 Junij [1634] voro tillstädes in Senatu Her Gabriel Göstafsson, Felltherren, Rijkz-Admiralen, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Åke Tott, Her Jahan Pontesson, Her Åke Axillsson, Her Carl Bonde, Her Jöns Kurck, Her Axill Baner, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Beslöts att den som icke kommer tillstädes in Senatum præcise på den tijma, som förafskedas, när Rådet går ifrån hvar annan, 145*

---

[1] *ifrå hvilken resolution*] saknas i MS.'

skall böta 5 rijkzdaler och intet hafva sädan till att seija emot dedh, som uthi hans absentia slutes.

Blef åter de öfrige puncta uthi regementsformen opläsne och debatterade in till den 49:de puncten.

Underskrefves tvenne breeff till Borgmästare och Råd uthi Nyköping och Norköping om ett Cales-skep, som på redden för Dantzig ähr optaget af tvenne skutor frå bemälte städer, att the här om inqvirere och så lage, att nogot ther oppå iche förryckjes, hvar thed till nogon there af förbemälte städer eller i skären vore ankommit.

---

181 **Den 30 Junij** [**1634**] sutto i Rådet Drotzeten, Marsken, Rix-Ammiralen, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Peder Baner, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Johan De la Gardie, Her Åke Axelsson, Her Carl Bonde, Her Axell Baner, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Blefve the resterande puncter uthi regeringsformen, nämligen ifrå then 49:de inclusive debatteradhe.

Oplästes och debatterades sedan öfver propositionen, hvilken fans good att skulle dagen efter skee till Ständerne.

Delibererades och om H:nes M:t Fröken skulle gåå med in på rixsalen.

[**Samma dag**] effter middagen var Regeringen allenast in Senatu.

Resolverades på een hoop privata, och att alle lamskutne knechter och ryttare skall blifva effterlåtitt att optaga ödeshemman, på hvilke de skole njuta frijheet på uthlagorne i sin lijfztijdh,
146* såsom och een dreng frij på visse åhr för uthskrifningen; doch skole de der emot vara förplichtade att byggja och häfda hemmanen vääl.

Item resolverades att thedh skulle skrifvas Ståthollarne till, att de ransaka effter hvem som hafver fått i städerne någon hjelp och frijhet att byggja huus; och de som icke tilbörligen bygt hafva, för dem skall Ståthollaren cassere frijheten.

Den 1 Julij [**1634**] voro in Senatu Drotzeten, Marsken, R.Admiralen, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Åke Tott, Her Jahan De la Gardie, Her Åke Axilsson, Her Carll Bonde, Her Axill Baner, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Delibererades om unge Dronningen skulle komma medh in 182
pa rijkzsalen, när rijkzdagspropositionen skulle opläsas.

Resolverades att thedh intet behöfdes skee, för än som beslutet skulle opläsas och de 5 ämbeten skulle gjöra H. M:t deres jurament, och blef tvenne af R.Rådh, nemligen Marskalken Her Axill Baner och Her Erich Ryning, befaladt att gå till H. M:t detta att beretta.

Resolverades på några adelige personer, som skulle blifva immatriculerade och naturaliserade på Ridderhuset.

Sedan ginge Senaten opp på rixsalen att låta föreläsa Ständerne propositionen.

Den 3 Julij [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, 147*
R.Admiralen, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Peder Baner, Her Matties Soop, Her Åke Tott, Her Jahan Pontesson, Her Åke Axillsson, Her Carll Bonde, Her Axill Baner, Her Erich Ryning.

Inträdde Landtmarskalken, gifvandes tillkenna att Ridderskapet och Adelen intet kunde resolvera sig på propositionen, för än dem communiceret blifver regementsformen.

R[esolverades] att Ridderskapet skulle först gjöra ett uthskått att gå opp till Senaten till att der först höra regementsformen opläsas och expliceres, på thedh de desto bättre den förstå och för dem andre uthtyda kunne. Sädan skall regementformen blifva dem tillståltt. Dedh samma och de andre ståndh gjöra måste.

Blef regementsformen åter på nytt, sädan hon af Senaten något corrigeret var, opläsin.

Inkom Landtmarskalcken med några flere af Ridderskapet, och gaf tillkänna sig hafva på Riddarehuset proponerat Senatens begäran öfver ett uthskått att höra regeringsformen; hvilked the
hafva difficulterat och begäre, att till ringaste måtte capita af 183
alle familier opkomma. Them badz att taga afträd.

Her Åke Axelsson mente, att om alle icke fåå see henne, skole the så myckit mehre öfver henne scrupulera, lika som then samma vore them heelt och hållen præjudicerlig.

Drotzeten sade han ville taga några med sig och gåå på 148*
Riddarehuset att låta där opläsa för them den samma.

Her Per Baner hölt före, att om man tillstädjer them denne gången theres anfordran, så skall man aldrig sedan kunna erhålla nogot uthskått; man skulle säija them intentionen, hvarföre man

hafver velat hafva ett uthskått, nämligen iche præcise att sluta nogot, uthan att taga theres betänckjande ther öfver och att facilitera tijden.

Grubbe mente man kunde läta läsa henne för them att præoccupera ther med theres suspicioner, ty dee måste än tå sedan hafva henne.

Feltherren sade thed inthed kunna skada, om man läte capita familiarum, sedan några af Clerisiedt och Borgerskaped komma tillsamman på hoffrättzsalen att låta där föreläsa them samptligen bemälte regeringsforme. Hela Senaten skall och snarare kunna öfvertala them, än om 3 eller 4 komma till att conferera med them där öfver.

Drotzeten och Rix-Ammiralen mente, att capita familiarum må väl komma opp; Presterne kan och detta inthed förtryta, uthan the kunne heller med göra eett starckare uthskått af theres medell.

Var och Feltherren i then mening, och att the inthed skole sluta, för än thee fåå see henne, ty dedh ähr een act, som them mäst angåår; och mehre nytta skall man hafva, om månge än fåa komme opp.

184 Adelen blef sedan inkallad, och gafs them till svar af välborne Her Peder Baner, att såsom the hafve haft i betänckjande att sända hijt opp ett uthskått, orsaken där till ähr Senaten okunnig.
149* men så hafver them[1] commoveradt dedh till att begära: 1. att conferera med them där öfver; 2. att maturera tijden. Altså emädan thee sådant difficultera, läter man thed vara i sitt värde och ähr väl till fredz, att capita familiarum må komma opp, hvilked kan skee nästkommande lördag klockan otta på hoffrätssalen.

The gingo ther med sin kooss, och continuerades sedan med igenomläsandet af regeringsformen.

[Samma dag] effter middagen sutto in Senatu Drotzeten. Marschen, R.Admiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Per Baner, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Åke Axilsson, Her Erich Ryning.

Oplästes Gesanternes åth Rysslandh bref till Regeringen om deres reesa och fredztractaten emellan Påland och Rysslandh.

Inkommo the Räfvelskes uthskickade och öfvergåfvo theres petita.

---

[1] Senaten.

Befaltes att göra bud till Borgerskaped och Almogen, thed dee nästkommande lördag sände opp ett uthskått af theres medell, som med the andre kunne anhöra regeringsformen opläsas; och skole comparera uthi hoffrätssalen klockan 8.

Den 5 Julij [1634] sutto i Rådet Drotzeten, Marsken, Rix- 185
Ammiralen, Skattmästaren, Her Nils Bielke, Her Johan Skytte,
Her Peder Baner, Her Mattias Soop, Her Johan De la Gardie, 150*
Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Rynning, Her Jöns Kurck, Her Peder Sparre.

Oplästes ett bref ifrån Grefve Peder Brahe till Feltherren af then 7 Junij uthur Franckfurt. Item några adviser, ankompne med ordinarie gräntzeposten.

Blef och ett bref ifrå Gesanterne till Rysland opläsit.

Secreteraren [1] proponerade, att Cantzleren begärte med snareste fåå besked om then kopparen. Svarades: Vij måste fåå nogot igen, att vij här hemma iche sittja blotta. Grubben svarade, thed Cantzleren ville betalat af the Fransösische subsidierne, gör och thed mäst för ryckted skull, att vij Svensche och med nogot göra.

Underskrefs ett bref till Rix-Cantzleren.

Senaten ginge sedan opp uthi hoffrätzsalen att låta föreläsa uthskåtted af Ständerne regeringsformen.

Inkom *[Her] Lars Sparre och gaf tillkänna, att the, som nyligen ähre inkompne på Riddarehuset, difficultere att the andre, som nu sidst bevilljas att skola naturalizeras, må hafva för dem förestället.

Resolverades att såsom sahl. K. M:t hafver några bevilljat anno 1630, såsom Sperling, Rothkirck att må naturalizeras, så böre the och billigt hafva thed säthed för the andre, som sedan ähre intagne.

Proponerade sedan om fremmande adelsmäns söner, som här i rijked födde ähre, må immatriculeras, för än the blifva myndige, efter som theres föräldrar ther om nu sollicitere.

Responsio: Riddarehusordningen förbjuder thed inthed, derföre så kan thed och väl tillåtas; och eo ipso actu som een sådan blifver född, så naturalizeras och den samma.

Den 7 Julij [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marsken, Rix- 186
Ammiralen, Skattmästaren, Her Nils Bielke, Her Johan Skytte,

---

[1] Grubbe.

151* Her Peder Baner, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Ryning, Her Jöns Kurck, Her Peder Sparre.

Her Peder Baner frågade, på hvad språk han skulle svara thed Estnische Landtrådets uthskickade. Mentes thed skulle skee på tyska, efter som them Räfvelsche på samma tungomåhl åhr svarat.

The blefve sedan inkallade och näst condolentz öfver sahl. K. M:tz dödh såsom och gratulation öfver H:nes M:tz succession till rijked jämväl recommenderandes theres stat, öfverlefrerade theres petita skrifteligen.

Företogs sedan propositionen, och blef om Pollnische väsendet debatterat, eenkannerligen hvad conditiones pacis skulle kunna föreslåes.

Her Gabriel Gustafsson sade Cantzlerens mening vara, att för än tractaten begynnes, skulle man äntligen ståå ther oppå, att han först deponerar titulum Regis Sueciæ.

Feltherren mente kunna komma där till på tractaten, att the cum protestatione sättja titlerne à part, så länge thee see till att kunna föreena sig om hufvudsaken.

Her Per Baner statueradhe contrarium böra hållas exemplo Hollandorum, som een gång iche hafva velat höra af nogon tractat med Spagniern, för än han afstod titelen af thed föreenigte Nederland.

187 Feltherren: Om Polackens saker ståå illa, då kan thed skee; men hafver han gjort fred med Ryssen, kommer och till att accordera med Turcken, dåå ingår han thed aldrig.

Her Per Baner: Åtminstone måste han deponera titelen durante tractatu, sive in eo actu tantum.

Drotzeten frägade, om man för bahra titelen skuld skulle begynna kriget igen.

152* Her Johan Skytte: Man måste här uthinnan cedera judicio orbis terrarum et mediatorum; allegeradhe Konungen i Engeland skrifver sig Konung till Franckrijke, hvilked åhr äfven så præjudicerligit.

Her Per Baner: Där han iche in hoc actu cederar titelen, då bör man inthed tractera, uthan heller gripa till vapnen; Polacken åhr iche heller vid then stat, att vij ju kunne vara honom vuxne nog.

Her Gabriel Gustafsson: Våre commissarier måste stå heelt och hållet der oppå, att han cederar titulum; hvar och iche thed in solidum kan skee, doch liqväl in hoc actu.

Marsken mente thed samma, och kommer oss iche så egenteligen att tractera med Uladislao som med Cronan Påland, för Pryssen och Lifland skull. Med Uladislai bröder skulle man och drifva thed högste man kan, att the iche mindre renunciera sine prætensioner; och skulle Konungen och Cronan Påland här öfver gifva oss sin försäkring, dy elljest kunne vij aldrig hafva nogon viss säkerheet.

Discurrerades sedan om ablatis, huru vida the skulle kunna restitueras.

Her Gabriel Gustafsson: Man skulle föreslå them en refusionem sumptuum, som them vore impossibel; i medler tijd behålla vij ablata.

Her Johan Skytte: [I] Lifland måste vij behålla alt, [i] Pryssen sammaledes, men kan thed ingalunda skee, då åthminstone portus 188
maritimos.

Her Clas Fleming: Vij måste aldrig låta then blammen komma på oss att gifva bårt Pillow.

Feltherren: Fred eller långt stillestånd ingår Polacken på then conditionen aldrig att han cederar Pryssen, uthan man lärer först dicht slåes sin emillan, och ther igenom vijses fuller sedan 153*
vägen antingen till fred eller stillestånd.

Her Johan Skytte: Månge 1000 själar ähre der igenom frijade ifrå thed jesuvitische tyranniet; 2. månge 1000 menniskjor der öfver tillsatt sitt lijf; 3. then som nogot inventerar, bör och njuta thed till godo. Ergo Borussia minime cedenda.

Drotzeten: Gifve vij thed igen, då hafve vij een evig blamme och föracht i verlden; vore fast bättre att köras tädan.

Vore och the andre välborne Herrer vid samma mening, att thed ingaledes bör cederas.

Feltherren: Vij måste derföre i begynnelsen göra oss faste, att vij kunne vijsa Polacken tänderne, och per consequens tänckja på medell, huru man kan maintenera Pillow och the andre orther. Skulle och på tractaten först föreslåes om recompensen och till den ända uthräknas i Cammaren hvad som på detta kriget ähr användt.

Inkom Fegræus och gjorde relation, att Borgerskaped var väl content med regeringsformen; hade inthed att säija uthi, mehre än om Stadzfougden frågade the hvar utaf han skall underhållas.

Secreteraren Grubbe kom opp och sade Presterskaped hafva 189
begärt tijd öfver regeringsformen nogot att deliberera; vore och inge puncter, som the nogot synnerligen apprehenderadhe mehre än om Landzhöfdingen, att han skall see uthi landzändan

på andelige och verldzlige trätor. Bispen i Västeråhs mente een casum vara förgätin, när man gåhr ifrån theres eed.

Transgredierades till dedh Tyske väsendet, och mentes att in eo passu kan man inthed gå vidare, än sidst afskeed gjordes
154* med ett uthskått af Ständerne.

Och refereradhe Grubben några af Ständernes mening där uthe vara, om vij för Pommern kunde fåå hela Preussen såsom feudum af imperio, och the sedan erhålla Sveriges Crono vid possessionen ther af, hälst emädan Polacken nu hafver thed iniquo titulo; thed skulle och myckit mehre proufitera oss än Pommern.

Skall och här öfver communiceras med ett uthskått af Ständerne.

Her Salvius kom in och berättade, dedh Adelen ville äntligen hafva een copiam af regeringsformen. Stutzade elljest på then andra puncten, ville hafva ther in Konungens rätt och vårom; sedan på den puncten om löningerne.

Secreteraren Nils Nilsson sade, att Almogen vore väl till fredz med alt, undantagandes den 32:dra punct om roteringen, hvilken the ville att skola uthstrykas.

---

190 [**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Drotzeten, Marschen, Admiralen, Her Per Baner.

Inträdde Ståthollaren Ernst Creutz, berettandes huru een ung karl hade rest kring i Norlanden medh ett falskt pass och fullmacht under Feltthеrrens nampn och secret, hvilket pass och fullmacht Ståthollaren inlefrerade och gaf tillkenna, att karlen var fången hijt fört.

Befaltes Ståthollaren att han strax skulle låta föra hånom opp för Regeringen.

155* Inkommandes frågades hånom, hvadh han var för een. R[esponderade]: Född i Smålandh och var Per Månssons systerson.

Frågades hvadh hånom hade bracht till att bedrifva sådanne bovestycken? R[esponderade]: Hans oförståndh och store nödh, effter han här tillförende åhr vorden skamstulin.

Hvem som hade bracht hånom der till? R[esponderade]: Själfve satan.

F[rågades] huru långe sädan han kom ifrån Jacob Bom. R[esponderade]: Vidh pass ett åhr sädan, longt sädan som sal. Konungen blef slagen och fördes ifrån Wålgast, kom sist förlidin Juul hijt till Stockholm.

Hvadh han skulle gjöra i Jemptelandh? R[esponderade]: Han var aldrig hvarken i Norje eller Danmark, reste derföre till Norlanden att der få något sig till hjelp.

Hvem som har skrifvitt alla de falske pass och fullmachter? R[esponderade]: Hade dem själf skrifvitt.

Hvar han hade umgåtz Vivallium? R[esponderade]: Han hade aldrig sedt eller käntt hånom, doch lickväl hört talas om hånom; bekände än ytterligare, att ingen menniskja hade bracht hånom till denne olycko.

När han kom till Tysklandh? R[esponderade]: För tu åhr sädan.

Hvem han tjänte tillförende? R[esponderade]: Jacob King, åhr för ett åhr sädan kommen till Jacob Bom, hvilken han brukat hånom[1] till att värfva.

Och effter een hoop pass hoos hånom tagne ähre under Gene- 191
ralens Jacob Duvaldz signet, frågades hvar han hade signetet. R[esponderade]: Thedh ähr intet annat än lapperij.

Hvar han fick Fältherrens signet? R[esponderade]: Han fick thedh der i Norlanden hoos een bonde.

Hvadh han heter? R[esponderade]: Måns Jahansson; hans
far bor i Ryholm, emellan Jönekjöping och Växjö belägit, ähr een 156*
länsman. Signeten hade han själf gräfvitt effter i bly.

Hvadh han ville medh thedh folcket han hade opbudit? R[esponderade]: Han hade intet folck opbudit; hans skriffter skulle annorlunda uthvisa.

Infordrades een, benembd Olof Jonsson, som denne Måns Jahansson hade tagit till Fendrich, hvilken tillfrågades huru han kom i hoop medh denne Måns Jahansson? R[esponderade]: När han kom till Norlanden läät han stemma folcket tillsamman, opläsa sine pass och fullmachter, seijandes att Felltherren hade gifvitt hånom för sin longlige tjenst ett compagnie; och strax tog han hånom, Olof Jonsson, till Fendrich.

Om han hade hafft folcket tillhopa? R[esponderade]: Ja, tu kompagnier.

Hvadh han gjorde medh folket och hvadh han talade medh dem? R[esponderade]: Han drillade medh dem och sadhe, att uthi Tyssland var ett ondt och ynckeligit tillståndh; elljest viste han intet hånom gjöra något. Och när denne merkte, att han intet var rett i sine saker, togs han vidh hufudet och fördes hijt. Han viste intet om hånom mera att beretta, och togh der medh sitt afträde.

---

[1] *hånom*] saknas i MS.

Befaltes Slotzfogden att han skulle låta vääl förvara Mans Jahansson till vijdare ransakning.

Sädan oplästes Herredagzböndernes klagemål och besvär.

Blef Böndernes uthskått, som besvären opbore, infordrade och af Her Per Baner förehollit, thedh Regeringen hade öfversett deres
157* inlagde klagemål, och alldenstundh att ovanligit var på sådant sätt
192 att svara och klaga, förundrade Regeringen sig hvadh Allmogen hade moveret till att läggja een sådan obetänkt klageskrifft in. hotandes att villja begifva sig här ifrån, der de icke hastigt finge afskedh. Och hade Regeringen förmodat, att de sig bättre betänkja skulle, hällst effter denne Rijkzdag ähr vichtig och angår hela rijkzens och mäst deres och deres barns välfärdh: förmanandes dem der medh att de skulle, effter som förre altid skee plägar, välbetänckt och tillbörligen svara och sig resolvera. Ty de icke vore kompne till att andraga deres besvär och klagemål, uthan medh andra Rijkzens Ständer öfverväga och berådslå, huru rijket kan sättjes uthi säker trygheet och välfärdh. thed betänckjandes, att stilleståndet medh Pålacken snart till ända löper och ett nytt krig för dörren ähr, hvilket intet kan begynnes eller uthföres medh blotte händer, medh mindre rijket icke skall helt och hollit falla fienden tillhanda och alla dess invånere råka i störste förderf. Der till medh motte vij så lagom troo våre grannar, de Danske, hvilket allt bönderne betrachta skulle och gjöra hvadh fäderneslandetz välfärdh fordrar.

Och effter Allmogen sig besvärade öfver de kornhuus, som i alle härader skall opsättjes, blef dem vidlöfftigt remonstreret och förehollit, hvadh nytto rijkzens inbyggjare och särdeles allmogen der af hafva kunne i alla tijder och serdeles uthi dyr tijdh.

Hvadh nytto skjutzfärdzordningen och medh sig hafver, blef dem och sagt och kungjort, medh begäran att de sådant för deres egen välfärdh skuldh betänckja skulle.

193 Allmogen förebar deres store fattigdom och armodh, begärandes att få blifva förskonte medh fremmande seder och ovanlige uthlagor; ville elljest gerna göra hvadh de mächta och sådanne uthlagor, som fordom vanlige hafve varit.

158* Drotzeten sade, att Allmogen till att andraga desse besvär intet annat bevekte än som misstanckar och onde rådgifvare, för hvilket de granneligen borde taga sig till vara, så kjärt dem deres välfärdh ähr, och intet troo een hoop medh lättfärdige skällmar, som sticke sig in ibland bönderne i bondekläder. Regeringen tager Gudh till vittnes, att de mena allom väl, och förhoppas,

att de hafve effter H. K. M:tz frånfälle så förestått regementet, att ingen ährlig man medh sanning skall kunna beskylla dem. Och effter de på förre Rijkzdagar eenhelleligen hafve [1] uthlåfvadt de pålagor, som nu åhrligen uthgå, drager Regeringen dedh gode förtroende till Allmogen, att de nu intet vederopa hvadh de förr uthlåfvatt hafve, effter thedh intet står ährlige Svenske män an att låfva i dag och neka i morgon. Och der de ville undraga sig rijkzens besvär och låta fienden öfverhärija sig, ähr till befruchtandes, att allom varder illa gåendes, effter som uthi mannaminne ähr hvadh uthi den siste Danske fejgden skedde.

Den 8 Julij [**1634**] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, Her Carll Carllson, Her Nils Bielke, Her Gabriel Bengtsson, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Carl Bonde, Her Åke Axillsson, Her Axill Baner, Her Erich Ryning, Her Jöns Kurck, Her Peder Sparre.

Delibererades om de puncter, som skulle vijdare proponeras Ständerne angåendes någon hjelp till statens erhollande.

Resolverades att thedh skulle blifva vidh de vanlige uth- 194, 159*.
lagor, som på de förre Rijkzdagar bevilljade ähre, och allenast anmoda Allmogen om boskapzskattens continuation.

Item delibererades om Arendatorerne i landet skulle blifva eller affskaffas, alldenstundh Almogen sig öfver dem höijeligen besvärer. Till att afskaffa dem och förtro landzräntorne Fogder, som för skett ähr, ähr mycket betänckeligit, alldenstundh Cronan af dem intet annat hafver än een hoop orichtige räkenskaper. Och effter som een part Arendatorer förfoga allmogen orätt, skulle man der effter ransaka och den, som skyllig finnes, straffa till lifvet androm till exempell.

Proponerades om boskapzskatten skulle begäras generaliteter så af frälsse som ofrälsse. Förmentes af några, att om boskapzskatten icke generaliter uthgår, skall han intet förslå, och fördenskuldh vore gott, om Adelen och Ridderskapet der till öfvertalas kunde. Och alldenstundh dedh ähr de adelige privilegier præjudicerlig, att frälsebönderne skulle der uthinnan gjöra lijka medh crono och skatte, var Fältherrens betänckjande och mening, att adelen skulle uthläggja så mycket penningar, som för deres bönders booskap sig belöpa kan, och sädan igenom hvadh medell

---

[1] *Rijkzdagar — hafve*] Meningen, som i MS. är bristfällig, är rättad med ledning af MS.*

bäst skee kan, taga dem igen af bönderne, hvilkedt mestedels af Senaten gillade.

Mädan och stilleståndet medh Pålacken till ända löper uthi tillkommande åhr och man, på hendelse att kriget continuerer, måste gjöra sig fast på folck, hvarföre slöts nödigt att man skulle anmoda Allmogen om uthskrifning, och debatterades huru vijda Adelen och Ridderskapen den bevillje skulle.

Her Åke Axilssons votum var, att thedh vijdare intet skee kunde, än till een treding emot crono och skatte under sätegårdarne.

Drotzetens votum var, att man måste accommodera sig tijden och effter som krigen vexa eller aftaga, och in hoc passu der
195, 160* Senaten emellan sig samptyckje provisionaliter någon contribution, ehvadh nampn den och gifvas kan, antingen effter rosstjensten eller boskapsskatten, att adelen själf uthlägger för deres bönder penningar, på thedh de måge blifva oplatzade af fogdekarlar och andre. Om uthskrifningen hölt han skäligest, att Adelen den bevilljer hvar 15 och crono och skatte hvar 30 man.

Delibererades huru bäst stode till att förekomma, att icke något Svenskt ingenium motte reesa uthrijkes till fremmande academier eller herrehåf, för än thed åhr väl funderet in confessione Augustana, och slöts entligh, att man uthi beslutet skulle införa hvadh som uthi Örebro siste Rijkzdag der om stadgat åhr.

Om kornhuset resolverades, att man skulle göre all möijelig flijt att disponere Ständerne till att samtyckja, thedh kornhusen blifve oprettade, och att hvartt ståndh effter hvars och ens ämne spannemål där uthi inlegger.

Her Erich Rynning gaf tillkänna, att han på the gode Herrers befalning hade med Her Åke Axelsson varit hooss Fru Elisabeth på Åhrstad; och lät hon tacka för good resolution, men mente, som honom tyckte, dedh lönen var nogot ringa; sade så hon ville försökjat på ett halft åhr och viste inthed, om hon länge kunne blifva där vid, efter som hon åhr sjuklig, bedjandes att the ville vara henne behjälpelig framdeles med gunst att kunna der ifrån förlåfvas. Sedan talte hon om een Cammarfru, frågandes om iche nyttigt vore, att Docterinnan blifver längre qvar hooss H:nes M:t Fröken, eller och att nogon annan till Cammarfru förordnes?

161* Her Axell Baner kom neder ifrån H:nes M:t Ånckjedrottningen och berättade H:nes M:t hafva begärt, att emädan H:nes M:t in-

thed längre behöfver then conditor H:nes M:t hafver antagit, han förthenskull uthi H:nes M:tz Frökens tjänst måtte antagas.

Her Johan De la Gardie proponeradhe på Jöran Gerners vägnar, 196
att han hafver aflagt tull vid Schweinen [1], om han fördenskull här iche där med måtte förskonas. Svarades thed kan inthed skee, ty dedh gifver alt för stort slaag uthi licenterne.

[**Samma dag**] efter middagen voro in Senatu Drotzeten, Marsken, Rix-Ammiralen, Skattmästaren, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Carl Bonde, Her Axel Baner, Her Jöns Kurck.

Oplästes Herttig Adolph Fredrijcks af Mechelburg bref angående stift Bützow.

Än ett bref frå Furstinnan af Mechelburg, Fru Sophia, af innehåld om nogon skuld efter Fröken Agnes, på hvilken hon prætenderar.

Inkom Erich Larsson och efter salutation blef tillfrågad, huru hans reesa var gångin? Svarade: Efter tijden och lägenheten, och refererandes sig på sine hijt afgångne breeff betygade sig inthed heller önska, än att måtte nogot kunna hafva præsteradht; där och Regeringen hade funnet denne accord acceptabel, skulle fäderneslandet kunnat skee nogon tjänst; han hafver och följt Loijs De Geers commission, så myckit honom hafver varit möijelig, och ved sin afreeso taget på 8 veckurs tijd dilation, innan hvilken participanterne måste hafva beskeed.

Feltherren svarade, thed priset kunne gåå för sig här, men the andre conditioner ähre odrägelige, eenkannerligen att the kop- 197
paren i Holland anamma och penningarna där lefrera skole; sedan 162*
att vij inthed må vara mäcktige att disponera med then kopparen, som blifver öfver the 6000 skeppund, på hvilked sätt man njuggast så myckit bekommer, att Kopparberget ther med kan underhållas. Och ginge alt till, om banken blefve här och, när thed 4:de åhret förbij passeradhe, vij tå iche blefve belastade med 24,000 skeppund, som oundvijkeligen skeer på detta sätted, hvilked blefve Cronan till een odrägelig last.

Erich Larsson sade orsaken till denne contract vara, att kopparen galt vid hans uthkomst 57 fl[oriner]. Han såg derföre inge andre medell än att genom sådant royale compagnie kunna debitera kopparen; fick så omsider där till några gode karlar, hvilke, när the sågo, att föruthan dee 6000 skeppund, som the åhrligen

---

[1] *Schweinen*] I MS.*, trol. oriktigt, *Schwerinen*.

måste emot taga, än tå voro 15,000 skeppund, them dee sago sig uthi 3 åhr inthed att kunna consummera, uthan blifver them altid till last liggjande, difficulteradhe the sig inthed mehra att kunna emot taga. Han ansåg derföre manufacturen, sedan att messingzvärcken ähre frij, och att compagniet ther emot inthed hafver att säija; föruthan dette kan och ett anseenligit partie koppar uthi styckegjutningen blifva consummeradt; betygade och att hvar detta compagniet i dee 3 åhren iche kan bringa uth kopparen, myckit mindre skole vij thed kunna göra, och där the een gång engageras, skole the sedan blifva obligeradhe att continuera i samma compagnie, antingen them går väl och illa.

Her Fleming sade, att Senaten hafver för ingen ting så högt abhorrerat som för kopparens deposito och interessed, men på detta sätted skulle Cronan mehre och mehre ther uti fördjupas.
198 ty vij behålle i landet förste gången 10,000 skeppund, hvilked
163* Cronan skall växa i händerne. Refuteradhe sedan att thed Loijs tager, förslår inthed; thed som vid Nacka och Vällinge arbetas. stiger iche heller högt, till styckegjutningen employeras afradzkopparen, och slöt således dedh 26,000 skeppund blifve Cronan äntligen på händerne. Och kan man näst thed, som går på Bärget. inthed hafva af desse 6000 skeppund then omkåstnad, som skeer på gåhrmakerijt och tjänares löningar.

Erich Larsson svarade: Man skulle elljest ingenstädes bekomma nogon, som sig med så månge tusende skeppund vill engagera; sade och man får 300,000 rixdaler i landet, och hvad depositen vidkommer, så skeer then allenast från Octobri till Majum. hvilken ähr lideligare än att skola skee på 6 eller 7 åhr à 7 pro cento, som för detta skedt ähr; hoppades och att then, som hans actioner hafver bijvånat, skall säija honom hafva gjort väl: svor och thed han inthed annorledes än väl ment hafver.

Her Fleming baad Erich Larsson skulle probera, dedh Cronan hafver 5 rixdaler proufijt af skeppundet, sedan 20 rixdaler.

Erich Larsson: Med 5 rixdaler kan man netto stå all omkåstnad till Holland; refereradhe sig så där jämpte på Her Fleming. dedh han hade sagt, att 20 rixdaler blifva behåldne.

Her Fleming gaf thed fuller efter, men sade att then öfrige kopparen måste efter hans contract liggja der jämpte död. Hade han så slutet på 10,000 som på 6000 skeppund, då ginge alt för sig.

199 Feltherren exaggererade thed värsta vara, att man skall anamma penningerne i Holland.

Erich Larsson svarade: Att fåå penningerne här i Stocholm går uth om contracted och gåår på honom.

Feltherren reprocheradhe honom, dedh han hade skrifvit, att 164*
hvar desse conditioner eij vore annämlige, så vore inge andre att erhålla.

Drotzeten förehöllt Erich Larsson, huru han för detta hade allenast skrifvit Senaten till om blotta prijset på kopparen medh den clausula, att der på intet mera nåås kunde.

Erich Larsson ändskyllade sig der medh, att han slööt den ena dagen medh kjöpmennen, och den andre dagen affärdade han sin tjenare hijt medh brefvet.

Her Per Baner sadhe, att ehuru vääl han var sjuk, när contractet kom hijt, så hafver han lickväl sädan förnummitt, att Senaten intet så mycket hade stött sigh på själfve kjöpet eller prijset på kopparen, uthan derpå att Erich Larsson hade så handlat och contraheret medh Cronones koppar, som privati pläga sin emellan handla medh kjöpmansvaror.

Erich Larsson förebar sig intet kunna annorlunda gjöra; sade och deres stat och rätt i Hålland förmå thed, att privati måge sökja arest och repressalier på Keijsarens och Konungens godz.

Her Per Baner: Trippen bör sökja här sin betalning och icke angrijpa Cronones koppar i Holland.

Her Class Flemming: Trippens intention hafver varit och ähr allenast att spijsa Sveriges Crono, som man gjör dufvor, på thedh hon skall lefva in hoc passu af hans nåde. Ty der han skulle effter denne contracten allenast bekomma 6000 skeppund om åhret och Senaten ingen macht hafva att föryttra resten, effter som bäst skee kunne, vore henderne på Regeringen bundne.

Felltherren sadhe, att effter tijden gick sin koos medh dis- 165*
curser allenast, derföre skulle Erich Larsson categorice förklara 200
sig, huruledes han tänckte och igenom hvadh medel 10,000 skeppund åhrligen föryttras kunde här vidh bryggjan medh någon Cronones fordell, så att ingen koppar behöfdes läggjes in deposito, som här till medh rijkzens störste afsaknadt skett ähr.

Erich Larsson ville der medh bevisa och gott gjöra, att 10,000 skeppund koppar åhrligen consumeres kan, i thedh att Trippen får 6000, manufacturerne 2000 skeppund, till styckegjutning 1000 och till kopparslagarne i rijket 1000 skeppund.

Her Clas Flemming sade sig kunna med godh skääl bevisa, att här innan 4 åhrs förlop skulle liggja Cronan till last 24,000 skeppund, så frampt Erich Larssons contract ratificeret

blefve. Till hvilket Erich Larsson vidh sin hals förlust nekade, påminnandes der medh att i åhr moste uthskeppas 7000 skeppund, om elljest contracten skall gälla. Regeringen svarade, att Erich Larsson hade allenast här till talt om 6000 skeppund, som uthskeppas skulle, och intet ihugkommit något mera.

Erich Larsson svarade: Effter Regeringen måste fournera till compagniet 50,000 Rdr, ähr thedh hans mening, att de i den staden låta uthskeppa 1000 skeppund koppar, hvilket ähr så longt som brett.

Än begärades att Erich Larsson ville seija, huru Cronan skall i åhr kunna bekomma 300,000 Rdr. R[esponderade]: Han hade der om sagt sin mening, sijr nu fuller, att både det och allt annat, som han hade gjort Cronan till bästa, var intet acceptabelt.

Her Clas Flemming frågade, om inge uthvägar kunde finnas
166* att sällja kopparen här vidh bryggjan och här anamma betalningen derföre. R[esponderade]: Thedh kunde väl skee, när man går der medh caute om, och måste thedh igenom hånom, Erich Larsson, skee.

Fältherren hölt Erich Larsson thedh före, att Louis De Geres bref uthi sompt strida emot Erich Larssons bref. Erich Larsson begärade vetta hvar uthinnan. R[esponderade]: Dedh han skrifver, der Trippen icke hade aresteret kopparen, då hade Louis kunnad fullföllja sin contract, hvar af synes lijka som hade de correspondens medh hvar annan.

Erich Larsson svarade: Luis hade lagt kopparen in deposito för 44 Rdr, för än som Trippen slogh arest der på.

Frågades hvems order och tillståndh Louis hade kopparen att deponera, och om thedh hans commission lijkmätigt var. R[esponderade]: Effter han intet fick sälljan så högt, som han hade order på, hade han själf befunnit gott att deponera kopparen.

201 Frågades hvem som gjorde kopparen löös. Erich Larsson svarade, att *[han] thedh gjorde, gifvandes före att kopparen hörde hånom till, effter som der på penningar af hånom anticiperade vore.

Här af slöt Regeringen, att Louis var orsak der till, att kopparen ähr vorden arresteret.

Erich Larsson nekade der till, föregifvandes att Louis och Trippen vore ovenner.

Framlades Erich Larssons instruction, medgifven till Holland, hvilken blef opläsin.

Till den 1:sta puncten svarade Erich Larsson, att när han kom till Holland och befann sig der belastadt medh 100,000 daler växlar,

måste han till att erholla crediten låssa kopparen och läggja hånom in deposito, effter han och icke fick sälljan så högt, som han 167* instruerat var.

På den 2:dra puncten svarade han — —

Till den 3:dje svarade han detta, att när han såg sig intet kunna effectuera sin instruction på all koppar eller bringan uth så högt, som hånom föreskrifvitt var, gjorde han på Regeringens ratification hvadh han kunde och hånom möijeligit var.

Till den 4:de svarade han, att effter han intet fick något svar på sitt bref eller någon ny order, kunde han intet vidare negotiera; önskandes där medh att man hade mott lagt dedh ährendet på en annan och icke på hånom, effter han ingen större tack hafver derföre.

Till den 5:te punct svarade han, att effter Tripp ingalunda ville taga kopparen så högt, som han, Erich Larsson, i befalning hade att gifvan, kunde han intet trufva hånom för ett sådant prijs på hånom.

På den 6:te puncten gjorde han sin ändskyllan och kastade omöijeligheten före den till att effectuera på så hög summa.

Her Clas Flemming sade hånom, att han lickväl hade försäkratt Senaten på 60 Rdr för skeppundet.

Erich Larsson nekade der till, seijandes sig intet hafva mera lofvat, än han ville gjöra sin möijeligeste devör[1].

Sädan blef hans contract opläsit.

Den 1:sta punct gjorde han godh der medh, att Hans Excell. R. Cantzleren skall själf hafva contraheret medh Louis, att kopparen 202 skulle föras ifrån Hamburg till Amsterdam på Cronones bekåstnadt.

Her Clas Flemming sadhe, att han så vääl som hela Senaten förundrade sig, att Erich Larsson intet hade uthi någon punct 168* följt sin instruction, och effter han hade gott öfver sin commission och nu vill thedh blommera, motte han seija hånom hvadh han menar, thedh nemligen att allt hvadh Erich Larsson gjort hade, var allenast gjort kjöpmennen till favör.

Till then 2:dra puncten svarade han, thedh Hans Excell. Cantzleren hade sig själf der på resolveret, och ähr der uthinnan Hans Excell:s order följt.

Till den 3:dje svarade han intet annat, än att denne punct förklarar sig själf.

---

[1] *devör*] I MS.* *devoir.*

Felltherren sade, att han eller ingen annan af Senaten kunne sij, att han uthi någon punct var contraheret Cronan och rijket till godo; der Erich Larsson thedh bevisa kunne, hafver han förtjänt aff allom stor tack.

Erich Larsson sadhe sig hafva gjort sin devör[1]; var thedh intet acceptabelt, hade Senaten macht all ting ophäfva.

Hånom svarades der på, att der han kunde gjöra Cronan satisfaction der uthinnan, att kopparen kunde sälljes här vidh bron för rede penningar och thed vore infört uthi contractet, vore thedh een godh och tacknemlig saak.

Erich Larsson repeterade thedh förre, seijandes att ett sådant contract kunde fuller skee emellan Senaten och hånom, men i thedh Hollenske contractet kan thedh intet införas för Sundet skuldh.

---

203 **Den 9 Julij [1634]** voro in Senatu Drotzeten, Marschen, Admiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Carl Bonde, Her Jahan
169* Pontesson, Her Åke Axillsson, Her Jöns Kurck, Her Axill Baner, Her Erich Ryning.

Oplästes först någre bref, ankomne ifrån Rijkz-Cantzleren medh Anders Lackej.

Sädan inträdde Landmarskalken, gifvandes tillkenna huru såsom någre vore på Ridderhuset, som disputerade säten, särdeles de som uthi sal. K. M:tz tijdh hade fått resolution att komma der in, begärandes att Regeringen ville dem åtskillja och sig förklara, huru de på Ridderhuset sittja skole.

Der på gafs Landtmarskalken den beskedh, att de, som hade hollit an om säten uthi sal. K. M:tz tijdh och då fått der på H. K. M:tz resolution och bevilljelsse, skulle gifvas sådanne säten, som på den tijdh hade effter riddarhussordningen kunnat falla[2].

Inträdde Salomon Persson medh Böndernes svar på propositionen, hvilket han opläste, och blef strax förordnadt Drotzeten och Her Clas Flemmingh till att gå neder på gillstufun att tala medh Almogen och den till all billigheet disponera.

Blef och Secreteraren Fegræus sänd till Presterskapet att af dem förnimma, om deres svar på propositionen var färdigt.

---

[1] *devör*] I MS.* *devoir*. [2] *effter — falla*] Meningen, som i MS. är bristfällig, är rättad efter MS.*

Kom tilbaka medh svar, att Presterskapet så vida hade färdigt deres svar på propositionen, att thedh conciperet och två gongor för Presterskapet opläst, män än intet reent skrifvitt var. Regeringsformen angående var der uthi några puncter, som dem föll betänckelige, hvilke de hade låtitt serdeles annotera, och hemstälte Regeringen, om hon täcktes opkalla een af Bisperne till muntligh conferens der om.

[Samma dag] effter middagen voro in Senatu näst före- 204
skrefne af R. Rådh.

Gjordes af Drotzeten och Her Clas Flemming relation, huru-
lunda Bönderne på gillstugun sig resolvéret hade, och huru Erich 170*
Erichsson i Gryta i Kulla sochen hade gjort myteinakerij iblandh Bönderne och öfverfallit en Finsk bonde, som hade sig väl resolveret på Drotzens tilltal.

Delibererades huru man skulle procedera medh denne Erich Erichsson, effter hans gerning ähr groof och gifver ont exempel.

Resolverades att han skulle lagföras och dömmas af de andre Herredagsmän [1].

Sädan optogs een hoop privata, på hvilke och blef resolverat.

Den 10 Julij [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, Admiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Peder Baner, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Jahan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axillsson, Her Axill Baner, Her Erich Ryning, Her Jöns Kurck.

Inträdde tvenne af Presterskapet, öfverlefrerandess Presterskapets betänckjande och svar på regeringsformen, hvilket blef opläsit.

Sädan inträdde Landtmarskalken medh några af adell och uthi lijka motto öfvergaf Ridderskapets svar på regeringsformen [2].

---

1. Skall uprepeteres [3] dee förre beslutt, Upsale consilium 205
och Nyköpings försäkringh, doch kyrkjeordningen undantaghandess,

---

[1] *Herredagsmän*] enl. MS.* I MS. står *Häradagsmän*.

[2] Efter det egentliga protokollet för den 10 Juli följer i MS. på ett särskildt blad en af Per Baner skrifven och här nedan i texten införd promemoria, innehållande anmärkningar i anledning af presterskapets betänkande om regeringsformen. I kanten är med Johan Månssons stil antecknadt: *Anno 1634 den 10 Julij*.

[3] Nämligen i regeringsformen.

äffter dänn aldrigh simpliciter uthan [1] in certis casibus ähr bleffven confirmeret [2].

2. Svaras som till dänn förste.

3. Hvadh authoritet, som dee begera och mena, såå vida som sal. K. M:t dänn confirmeret haffver. Underhållett skall äffter Nyköpings beslutt bliffva bekrefftadh [3].

4. Skall dilatorie svaras till och förnijmmes deres förslagh [4].

5. Skall bevises att dädh nu för dänne tiden inthett annorlunda kan skee för rijketz vidheett skull, sedan och att dee inthett stort haffva att säja.

6. Demonstreres att dädh ähr retta seeden och rijkzens säkerheett, nhär een sådan krigsmacht bliffver underhållen; sedan ähr och rikett såå vidt och festningarne monge, att dädh inthett väll kan medh mindre försörjes [5].

7. Skall underrettes att dädh icke annorlunda förståås, ähn som lender ad forum politicum [6]. Dädh andra [7] concederes.

8. Uthskåtten haffva varett brukelighitt tilförene. Förståås och icke heller om någre almenne pålaghor, uthan [om] någre
206 secret saker skole tracteres [8].

9. Dänn punchten [9] ähr inthett uppåå detta ståndett förståendes, och skole I genare (!) bliffva försäkrade äffter beseluttett i Nyköpingh 1611.

10. Bliffver dem inthett förvegrade, ähr och icke heller mhere uthi tvenne punchter om adelståndh ihugkommet uthi visse kall; desföruthan ähre monge platzer för alla ståndh. Om

---

[1] Mellan *uthan* o. *in* står i början af en rad ett ord, som i följd af oförsigtighet vid bladets inhäftande (jfr not. 1 föreg. sida) numera är oläsligt.

[2] Jfr "Samptlighe Presterskapzens betenckjande och meening om regimentzformen" (bland riksdagsacta i riksark.). Punkternas numrering i promemorian öfverensstämmer icke fullt med numreringen i betänkandet.

[3] Presterskapet begärde, att "authoritas Consistoriorum — — uthi regimentsformen måtte kraffteligen stadhfestas och bättras."

[4] Det är fråga om upprättande af ett "generale ecclesiasticum Consistorium."

[5] Punkterna 5 o. 6 hafva afseende på presterskapets betänkligheter i anledning af regeringsformens stadganden om embetsmännens antal och krigsmaktens storlek.

[6] Har afseende på regeringsformens art. 25, enl. hvilken landshöfdingarna skola söka förekomma uppror, tvedrägt o. andra olyckor "i andeligit eller verldzligit ståndh." Jfr ofv. sid. 141 o. f.

[7] Näml. att landshöfdingarna borde åläggas att "christeligh kyrckjedisciplin handhaffva och reckja ministerio handen emoot them, som olydige o. orättrådige finnas."

[8] Presterskapet frågade i anledn. af bestämmelserna ang. utskottsmöten, "om icke alla Stender thet ringaste medh thet höchste skole så hädan åt som härtill blifva vidh theres uhrminnes gamble bruk och komma till Möte och Herredager icke allenast när cröninger på ferde äre, uthan och när om nyje ordninger, pålagor, krigzexpeditioner, förbundh och andre rijkzens höghe ärender delibereres skall."

[9] Näml. regeringsformens art. 48, enl. hvilken de, som tjena Kronan, skola hafva skäligt underhåll och der med låta sig nöja.

cessioner [1] ähr ingen ordningh gjordh, uthan skole bliffva hedrade, äffter som dee ähre mhän till [2].

11. Ingen regeringsforme kan göres till visse tider för åttskillighe vichtighe orsaker skull, ähr och aff förre Konunger begynt, huru väll icke såå fulkomlighen eller såå bekrefftadh [3]. Deres privilegier skole fast bliffva äffter Nyköpings beslutt och hålles hårdh äffter Sverighes lagh om prästeborden.

12. Som dädh högnödigt ähr, skall uppåå ett sådant fall inthett länge fördröjes, och arfföreninger och beslutt taghes i acht, och förklara sigh uppåå dänn nyje Konungens välljende, som dee ihugkomma [4].

13. I regeringsformen ähr dädh förbudett, att uthi Dråningens omyndighe åhr inthett kan försälljas; och sedan, nhär hon till åhr kommer, kan ingen hennes myndigheett förtagha [5].

Den 11 Julij [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Carl Bonde, Her Åke Axillsson, Her Axill Baner, Her Erich Ryning, Her Jöns Kurck, Her Per Sparre. 207, 171*

Drotzeten berettade, thedh H. M:t Enckjedrottningen hade af hånom begärat hon motte få öpna H. sal. K. M:tz graf och lijkkista, hvilket effter han thedh intet hafver samtykja kunnadt, hafver H. M:t tagit illa vidh sig och omsijder begäradt hon motte een gong få gå neder i grafven, så ville hon försvärja sig att aldrig begära thed mera.

Her Gabriel Bengtsson gjorde påminnelse, att thedh en gong var concluderet i Senaten, thedh det intet skee skulle; hölt orådeligit, att man intet [6] skulle retractera hvadh som en gong slutit ähr.

---

[1] *cessioner*] bör trol. vara *sessioner*.

[2] Denna punkt har afseende på adelns rättigheter, särskildt i fråga om beklädande af vissa embeten.

[3] Presterna ansågo, att regeringsformen borde försökas "på itt åhr eller tu."

[4] Detta syftar på punkt. VIII i presterskapets betänkande, hvilken punkt lyder på följande sätt: "Ad art. ult. På fall, det doch Gudh nådeligen afvende, Konungens familie skulle så uthgåå, at framfaren Konung eller Dråttning, myndig eller omyndig, ingen ätlegger till regimentet skickeligh efter sigh lefnade, at tå the fem höge embetzmän måtte innan kort förelagdan tidh Stenderna sammankalla, nyjan Konung till at välljа, på thet icke genom alt för långt drögzmåhl monarchien förvandlades i een annan stat, och elljest tages i acht hvadh om välljande Konungs qvalitet stadgat är i arfföreeningen uthi Norkjöping anno 1604."

[5] Presterskapet begärde, "at och uthi regimentzformen vorde limites gjorde, at Cronones faste godz och skattegårdar eemoot lagh icke förséldes under frelset och andre frijheeter."

[6] *Intet*] bör trol. utgå.

Her Carll Carlsson förmente, att så frampt H. M:t hade ännu hoos sig H. K. M:tz hjerta, att man då antingen efflerlete H. M:t att gå i grafven till att läggja hjertat in igen eller och låta thedh skee igenom någon af Rådet och Biskopperne.

Her Per Baners votum var, att man skulle blifva vidh thed, som för concluderet var, och låta hjertat inläggjes af Rådet, elljest der Senaten en gong förandrar dess slut, vore thed res mali exempli.

172* Inkom H. F. N:de Phaltz-Grefven och gaf tillkänna sig vara nedsänd af H. M:t Änckjedrottningen att begära H:nes M:t måtte efterlåtas att få leggja in hjärtad.

Drotzeten svarade, att man befinner [sig] här i svåre difficulteter, emädan thed sahlige Konglige lijked een gång ähr begrafvet, H:nes
208 M:t iche heller hafver här af nogon tröst; där till med ähr sådant inthed till att försvara, och veet H. F. N:de, thed sahl. K. M:t aldrig hafver haft lust till sådana actioner. Och emädan in Senatu een gång ähr besluted, thed grafven inthed kan öpnas, att H:nes M:t må gåå ther in, Ständerne och skole blifva der öfver träfligen otålige, dy bodo the H. F. N:de thed excusera och till thed bästa uthtyda. Tilbudo sig och ther jämpte att vela med H. F. N:de gåå dijt neder i grafven och inläggja hjärttad.

H. F. N:de excuserade sig per accidens vara kommen där till, att han af H. M:t blef bidin att gåå hijt der om; gör thed elljest inthed gärna. Låfvade och att inthed manquera på hvad honom ähr möijeligit. Begärte och om någre af Senaten täcktes med gåå opp till H:nes M:t.

Her Johan Skytte, Her Mattias Soop och Her Johan De la Gardie blefve där till förordnade.

Dee kommandes igen sade H:nes M:t var gången till sängs; therföre kommo the inthed in, uthan H. F. N:de allena, hvilken sedan kom uth och berättade H:nes M:t hafva svarat sig vela, när Ständerne ähre sin kooss, gåå dijt in och doch liqväl behålla K. M:tz hjärtta hooss sig, så länge hon lefver.

Oplästes och debatterades sedan Adelens ingifne svar och betänckjande öfver regeringsformen.

173* Her Clas Fleming och Her Carl Bonde blefve förordnade att gåå och tala med Bönderne på gillstufvun öfver propositionen.

209 H. N:de Feltherren blef opkallad till H:nes M:t Änckjedrottningen.

Kom sedan igen och gjorde relation H:nes M:t inthed kunna acqviescera, med mindre att H:nes M:t får gåå och beskåda sahl.

K. M:tz lijk; hafver och sagt sig inthed kunna släppa sahl. K. M:tz hjärtta ifrån sig; hade och iche heller nogot att beställa med Ständerne, att the skulle kunna hålla H:nes M:t ther ifrån; begärte elljest att Feltherren ville hooss sine colleger inthed vara ther emot. Repeteradhe och huru han H:nes M:t der oppå svarat hafver och änskyllat, hvarföre thed eij kunne tillåtas.

[**Samma dag**] efter middagen voro in Senatu Drotzeten, Rix-Ammiralen, Skattmästaren, Her Peder Baner, Her Claas Fleming, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Ryning, Her Jöns Kurck.

Discurrerades om Erich Larssons saak angående koppar-compagniedt.

Skattmästaren oplästc åthskillige gjorde förslag och sade, att om lefreringen af kopparen skall skee i Holland, så blifver thed åå hvarje skeppund 2 rixdaler skada; där och lefreringen skall skee här i Stocholm, då ähr iche mehre än 150,000 rixdaler behåldne.

Discurrerades och om Bärget skall gifvas löös, då kunde Cronan åhrligen hafva till proufijt 180,000 rixdaler. Och mente Her Fleming, om man togo 10 rixdaler vid Bärget af skeppundet och 2 Rdr i uthtull, så skulle vij väga op then handelen oss bjudes af Holländerne, våre egne städer och der igenom kunne tillväxa och florera. Vij kunne och sända till Cantzleren 6000 skeppund. 210, 174*

Her *[Per] Baner: Thed första förslaget kunne gåå för sig, om man finge ett billigt compagnie; thed andra skulle vara bergzmännens visse ruin, ty genom een frij handel får bergzmännen i betalning strumpor och andre löse vahrur. 2. Skall han då inthed så flitigt som nu arbetha; går och heelt emot sahl. K. M:tz intention, att Bärget iche skulle byggja opp Lübeck. 3. Städerne skole och här af inthed proufitera. 4. Vahrurne skole blifva der igenom dubbelt dyrare, att the måste hafva så stoor omkåstnad till Bärget. 5. Komme ett krig opp, då hade vij inthed att lita på Kopparbärget.

Her Åke Axelsson: Blifver Bergzlagen i devotion, då kunne vij få ett compagnie igen, men släppa vij thed, så fåå vij aldrig thed igen.

Her Fleming svarade till Her Baners argument, att compagniet kan sådant vara, att thed är nyttigare än gifva kopparen lööss. Remonstrerade sedan och mente, att städerne här hemma

i rijked der igenom myckit mehre skulle kunna komma till att florera [1].

211 Opslästes Cantzlerens memorial öfver thenne puncten.

175* Her *[Per] Baner hölt före, att om Cantzleren hade vist, thed lefreringen skulle skee här vid broon, skulle han vist inclinera till compagniet.

Grubben svarade, att compagnier mäst concernera privatos och iche statum publicum.

*[Her] Fleming: Om Erich Larsson hade hämtat een contract från the andre participanterne, vore ett ting, men nu gifver thed större consideration.

Her Baner sade: Om Bärget gåår löst och ett krig påkommo, skole vij vara försäkrade, thed vij inge penningar bekomme.

Grubbe: Om ett krig påkommer, skall Erich Larsson och inthed vela vara astringeradh att kunna skaffa in penningar i rijked.

Her *[Per] Baner sade: Om compagniet ville försäkra oss att anamma här kopparen och lefrera här penningerne, då ville han råda ther med att continuera, men att byggja på Erich Larsson är inthed bevändt.

Her Gabriel Bengtsson: För än Berget går löst, då måste kopparen vara uthur våhre händer. Sade vidare: Kunne Cronan fåå 52 rixdaler netto här vijd bryggjan, så vore thed inthed till att aldeles uthslåå.

Her Per Baner: Cronan hafver hållet Bärget för ett regale, och therföre inthed velat släppa thed uthur händerne.

Inkom Erich Larsson och tillspordes, om han nogot sedan i gåhr hade tänckt på kopparen, huru thed skulle kunna gåå, såsom om the 2000 skeppund skulle räknas in med the 6000. R[esponderade]: The skole inräknas uthi dee 15,000.

I förmente och kopparen skulle kunna lefreras här vid bryggjan, sedan prijsen sättjas à 53 rixdaler. Then öfrige kopparen
176* hemma i landet mente I och skulle kunna debiteras i landet.

Erich Larsson sade then uthgifne kopparen i betalning måste dragas tillbakar igen.

*[Her] Fleming: Thed kan skee, ty the åhre inthed mehre än 1200 skeppund.

212 *[Her] Fleming: Vij måste då veetta een viss form på hvilken contracten skulle slutas.

---

[1] I MS. är i kanten antecknadt: *Jag uthsändes efter Cantzl[erens] förslag.*

Erich Larsson: Thed göres här uthinnan een contract emillan Cronan och mig, allenast måste kopparen lefreras här efter Amsterdamisch vickt.

Her Fleming frägade, hvad conditiones skulle göras, och mente denne vara then förnämbste, att Erich Larsson från detta dato anammer så månge skeppund, in till dess summan blifver full, och gifver för skeppundet 52 rixdaler.

Erich Larsson sade, om han skulle så köpslaga, då måste han gifva penningar till. Räcknade och att asseurancen högt stiger; man måste sommartijd åthminstone gifva $2^1/_2$ rixdaler.

Her Fleming frägade: Om krig påkommo? R[esponderade]: Då ähr bäst skaffa kopparen i tijd sin kooss. Sade och att kriget bryter alle contracter; man kunde och i krigztijder hafva koppar der uthe liggjandes obelastad och ringa huusshyro der af gifva.

Her Gabriel Gustafsson frägade: Där een lättfärdig karl kommo, som Vossbergen, och läte arrestera kopparen? R[esponderade]: Sedan han vore antecknad i Sundet och ther igenom gångin, kunde jag säija thed vore min koppar.

Frägades: Om han blefve död? R[esponderade]: Seer jag thed mig proufiterar, måste jag see, huru jag ther med må komma till rätta.

Taltes och om thed fjärde åhret så skulle man vara frij på 177*
både sijdor. Mentes och att Erich Larsson sjelf till morgons några conditioner skulle opsättja, på hvilke ett sådant compagnie bäst skulle stå till att capitulera.

Oplästes Cantzlerens bref till Erich Larsson, om kopparhandelen för detta skrifvit.

Den 12 Julij [**1634**] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, Ad- 213
miralen, Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Åke Axillsson, Her Carl Bonde, Her Axill Baner, Her Erich Ryning, Her Jöns Kurck, Her Per Sparre.

Fällttherren proponerade hela Senaten, huru såsom Her Åke Tott hade af hånom begärat han ville gifva Senaten tillkenna, thedh Gudh hafver nyligen icke allenast igenom döden hädankalladt tu barn, uthan och för någon tijdh sädan hans moder; och alldenstundh han ärnar och i sinnet hafver att låta medh förste begrafva dem alle, modren i Finland och barnen uthi [1], begärar

[1] Lakun.

han vänligen, att Senaten ville på ett åhr tillgörandes förlåfva hånom att föresa till Finland och andre sine godz till att bijvista begrafningarne och disponera om sine saker. Ville sädan, där Gudh hånom hällsan förläner, ställa sigh in igen och taga sin devör [1] i acht.

Sädan oplästes Adelens och Ridderskapets inlagde postulata.

178* Derpå blef Feltthherren, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Åke Axillsson, Her Salvius och Secreteraren Lars Grubbe förordnade att gå på Ridderhuset att där tala medh Ridderskapet om regeringsformen.

Blef Presterskapets svar på H. M:ts förste proposition opläsitt.

Oplästes ett breef ifrå Feltmarskalcken Her Herman Wrangell af den [2] angående tidender från Påland.

Blefve och een hoop adviser, ankompne med ordinarie gräntzepåsten, igenomläsne.

[**Samma dag**] efter middagen voro föreskrefne välborne Herrer in Senatu.

Discurrerades om kopparen, och sade Feltherren: Hvar Bärget skall släppas löst och bårgaren gifver i förste köp 30 Rdr, sedan åth Cronan 20 daler, då skall inthed myckin vinst för them där af vara att vänta.

214 Grubbe: Cantzlerens mening ähr, att om Cronan länge behullo kopparen, skall henne een oundvijkelig ruin ther igenom anväxa.

Her Salvius berättade sig hafva advis, att där vore Portugeser, som ville hafva koppar.

Feltherren mente, om kopparen slipper lööss, skall han bryta ryggjen af köpmännerne här hemma i rijked; the skole och nu i hastigheet inthed finna medell att oppbringa penningar.

Her Johan Skytte befrucktade, att om Bärget slåes lööss, skall han stiga neder på 36 rixdaler.

179* Her Gabriel Gustafsson: Störste kånsten ähr, huru vij kunne blifva af med kopparen och conservera staten här hemma.

Taltes och om dee 6000 skeppund koppar Cantzleren begärer, och var meningen, om Cantzleren bekommer i then staden 300,000 rixdaler, så kan thed vara honom lika gått.

---

[1] *devör*] I MS.* *devoir.*

[2] Lakun. I R. Reg. d. 17 Juli 1634 (I, fol. 466) fins ett bref t. Herman Wrangel, hvilket utgör svar på hans tvänne skrifvelser "uthur Pillow aff den 25 och 30 Junij". Det är utan tvifvel en af dessa, som här afses.

Her *[Per] Baner: Thed skulle vara the gladeligste tidender för Erich Larsson, att han finge höra kopparen slåå löös vid Bärget; han skulle då genast fournera 70,000 eller 80,000 rixdaler till Bärget.

Erich Larsson blef inkallad, att man måtte fåå höra hans förslaag.

Han kom in och öfverlefrerade the conditioner han hade conciperat, hvilke oplästes.

1. The 1200 skeppund, som ähre bortbetalte i åhr, skole inräknas med uthi the 6000 skeppund. Och sade Erich Larsson, att af dee 2600 skeppund, som uthsändes, åhre inthed mehre än 118 skeppund försålde.

Erich Larsson toog afträd.

Feltherren: Thed ähr een stoor sak, att vij inthed skola hafva till att göra med thed 4:de åhret. Mente och slemmeste conditionen vara, att vij skole fournera Bärget i krigztijder.

Her Gabriel Gustafsson hölt före, att där detta contracted så 215
går för sig och vij i medler tijd fåå aflasta oss med Cronones gäld, skole vij väl sedan sjelfve kunna ett compagnie anställa.

Her *[Per] Baner: Thed mästa och förnämbste ähr, om Erich Larsson kan vara man att taga mot kopparen.

Drotzeten svarade, att här kommer then lefvande att liggja 180*
jämpte then döda; och där han icke tager the 6000 skeppund tillfyllest åhrligen, så ähr contracten brutin, och iche heller vij obligeradhe nogot att hålla.

Man befann och vara bättre och säkrare att hafva med Erich Larsson — item med Loijs De Geer, om han ville — att göra än med them i Holland.

Blefve och hans opsatte puncter sedan ordine ventileradhe, och mentes att contracten i Holland ratificeras med Erich Larsson och inthed med them i Holland, eller att ett nytt contract slutes med Erich Larsson.

Inkom M. Johan Matthiæ och gaf tillkänna H:nes M:t hafva befalt honom gåå neder och säija Drotzeten, att H:nes M:t var aldeles resolveradh att fara neder till sahl. K. M:tz lijk, Senaten måtte göra här uthinnan hvad the ville.

Drotzeten tyckte illa vara, att H:nes M:t skulle vela sökja tröst ibland the döda, viste och inthed vara försvarligit, om thed skulle skee.

M. Johan sade H:nes M:t sig inbilla, lijka som Senaten skulle göra detta med flijt.

Åntligen svarades att alle collegiaterne åhre nu inthed tillsamman. The för sine personer kunne och inthed vika frå thedh svar H. F. N:de Phaltz-Grefven här in Senatu hafver bekommit. Skulle och gifva H:nes M:t föga reputation, där H:nes M:t fohro neder till kyrckjan och inthed kunna komma in; H:nes M:t skulle och med större förtreet draga tädan igen. M. Johan toog där med sitt afskeed.

216 Reassumerades discursen om Erich Larssons conditioner.

Ad 2:dam cond[itionem]: Thed kan inthed skee, att the 1200 skeppund skole lefreras tillbakar; och där thed skedde, måste the anamma som the andre creditorerne à 60 rixdaler skeppundet.

181* Myntedz valor skall exprimeras; item lefreringen af kopparpenningar ibland skall tillåtas efter mandated allenast thed första åhret, hvar nöden så trängde.

Her Fleming: Lefreringen af kopparen i detta åhr skall skee med snareste, men i tillkommande åhr successive ifrå then 1 Maij till then 1 Septembris eller 1 Augusti.

Her *[Per] Baner: Han skall ingen koppar fåå skeppa uth, för än then lefvandes ligger här jämpte then andra.

Prijsen kan inthed vara ringare än 52 rixdaler skeppundet. Af plåter och bleck vele vij inthed veetta, uthan all koppar måste vara gåhr.

8. Cronan skall ingen kåstnad stå, sedan kopparen uthi vågen åhr lefreradh.

9. Af the 5 rixdaler hafve vij inthed att veetta, uthan Erich förlijke sig ther om med the andre, som han kan bäst.

Erich Larsson skall tillspörjas hvad för een frijheet han menar.

När contracten här accorderas, stånde strax fast, ty om then puncten vele vij inthed vetta, att Erich Larsson säger sig vela vara frij, där the andre participanter inthed i thenne accord vele instämma.

Om vij kunne lefrera Erich Larsson kopparen uthi Lübeck, när ett krig — puta cum Danis — påkommo — ty Erich sjelf thed allena, men inge flere krig exciperar —, skall han vara obligeradh then att emot taga.

Her *[Per] Baner mente han måste då taga honom högre än för 50 rixdaler.

217 Her Gabriel Gustafsson hölt före, att där man om thesse puncter blifver eense, skulle man in privato conferera med honom och see till att kunna komma närmare och på thed slag thee nu

af Senaten ähre blefne limiteradhe. Och blefve Skattmästaren, Her 182*
Claas Fleming och Her Salvius till denne conference förordnadhe.

Marsken frågade hvad svar han skulle gifva Her Åke Tott på sin begäran. Svarades: Han kan väl förlåfvas hädan, doch att han först afbijder Rixdagens uthgång och med underskrifver hvad som beslutit blifver.

Den 14 Julij [1634] voro in Senatu Drotzen, Feltherren, Rix-Ammiralen, Skattmästaren, Her Nils Bielcke, Her Peder Baner, Her Johan De la Gardie, Her Carl Bonde, Her Axell Baner, Her Erich Ryning, Her Jöns Kurck.

Skattmästaren gjorde relation om sin discurs med Erich Larsson, att han hafver sagt sig icke kunna ändra then ringaste titel uthi contracted, och hölt inthed medell vara öfrigit, uthan att antingen ett compagnie här hemma i rijked oprättas, eller och att Bärget slåes löst.

Resolverades såå att then contracten ingaledes stodo till att ratificera.

Taltes om regeringsformen, och mentes att alle rixbeslut, som igenom henne icke ophäfvas, blifve i sin vigeur.

Oplästes och underskrefs ett bref till Baudissin.

Reassumerades discursen om Erich Larsson, och hölts före att måtte beklagas, för thed han hafver gått öfver sin commission.

*[Her] Fleming gaf tillkänna, att af thenne contract kunne 218
änstå månge vidlöftigheter, hvilke han på ett papper hade satt 183*
och them opläste.

Går och Bärget löst, då kommer kopparen att ståå köpmannen 48 rixdaler skeppundet här vid vågen. Cronan kan och hafva där af till fördeell 147,000 rixdaler.

Elljest att taga opp ett compagnie ähre vij inthed mäcktige.

Her *[Per] Baner mente joo; när Cantzleren får ther af 6000 skeppund, så kunne penningar therföre sändas hijt in igen.

Hölts och vara gott man skulle de novo sända uth Erich Larsson, att han afräcknar med Trippen och säger honom opp interesset, emädan han icke tillförende hafver efterkommit Regeringens befallning.

Inkom Lars Sparre. Sade att Ridderskapet ähre väl tillfredz med regeringsformen efter then förklaring, som sidst skedde på Riddarehuset; the begäre allenast att fåå samma förklaring skrifteligen.

Svarades: Thed ähr obrukeligit, elljest så hafver theres Secretarius uthan tvifvel thed prothocollerat.

Her Lars Sparre: The begäre thed för theres efterkommande skull. Svarades: The hafvat af prothocolled.

Talte sedan om uthskrifningen, att Adelen begäre förskonas inom frijheetsmijlen. Meente doch the skulle consentera till halfparten både in och uthom säthegården.

Begärtes att Her Lars Sparre ville säija them, att the maturera med sitt svar på alle puncterne, att man så myckit snarare må kunna skrida till besluted på Rixdagen.

Inkommo tvänne präster, opsände ifrå Clerisiedt med theres gravaminibus.

219 Reassumerades discursen om kopparen, och sade Her Fleming
184* att i then staden the 16,000 skeppund vij kunne betala bort à 60 rixdaler, måste vij, där denne contract anginge, gifva bårt à 50 rixdaler.

Her Salvius sade att nyttigst vore, att man optogo ett compagnie här inne.

Her *[Per] Baner mente, man kunne säija bergzmännen, att man vill slåå Berget löst med thed förbehåld, att Cronan tager thed till sig igen, när hon thed så finner lägligit.

Feltherren bad, thed alt skulle opsättjas skrifteligen i Cammaren, att man så myckit bättre må kunne alle förslagen infatta och collationera thed ene med thed andra. Och fans gott att Skattmästaren och Her Fleming skulle efter middagen här öfver träda tillsamman uthi Cammaren; kunde och här öfver communicera med H. F. N:de Phaltz-Grefven.

Her Fleming sade: Om ingen mehre nytto där med vore, att Bärget släppes löst, så skole the andre kopparbergsbruken i Norige och annorstädes läggjas öde.

Resolverades hvad som skulle svaras på Her Wrangels breeff.

Inkom Johan Larsson, opsänd ifrå Landmarskalcken med Adelens äntlige mening öfver uthskrifningen och booskapzhjälpen. Och efter som the där uthi tergiversera att tillåta nogon uthskrifning eller booskapshjälp af theres landbönder inom frijhetsmijlen, dy fans gott att Her Fleming skulle jämpte Skattmästaren och Her Johan De la Gardie stiga neder på Riddarehuset och drifva på thed högste, förstt att the vele låta skrifva, såsom och gifva uth booskapsskatten lika som Almogen.

Inkommo Doctor Johan Bothvidi och Rudbeckius, gifvandes
185* tillkänna att the i dag hafve varit oppe och disputerat med H:nes M:t öfver thenne action. Åntligen hafver H. M:t begärt

att måtte få een gång komma in uthi grafven; sedan ville H:nes M:t aldrig begära mehre att gåå dijt.

Rudbeckius: Hvad argument man och hafver invändt, så 220
hafver doch H:nes M:t till dem [inthed] svarat, uthan i sin mening persisterat.

Feltherren opläste een zedell, sig af H:nes M:t i thetta ährendet tillskrifvin.

Begärtes the ville säija sitt consilium, om man H:nes M:t thed allenast ännu een gång tillåta måtte.

Rudbeckius: Om H:nes M:t vill taga opp kistan, så ähr thed emot Gudz ord och gifver stoor förargelse; men om H:nes M:t vill allena gåå i grafven, kan vara een annan saak.

Drotzeten: Thed ähr considerablest, om H:nes M:t thed een gång efterlåtes, skall H:nes M:t sedan vela göra ther utaf een vahna.

Rudbeckius refererade H. F. N:de Phaltz-Grefvinnan hafva refererat vara till befruckta, att H:nes M:t kunne fåå ther af ett slaag; ther oppå han hafver svarat, att man här uthinnan gör hvadh Gudz ord ähr lijkmätigt, men myckin större fahrligheet vara, om H:nes M:t komme i grafven och nogon sjukdom ther af contraheradhe.

Her [Per] Baner remonstreradhe, huru orimmeligit thed skulle vara, om the gofve theres consens till thed, som directe löper emot Gudz ord och theres samvete; skulle och gifva them een evig blamme, hvar thed tillätes.

Bisperne svarade, att the kunne så myckit mindre där till consentera. Sade och Rudbeckius, om man ville föreslå H:nes M:t
några conditioner af H:nes M:t sjelf att underskrifva, såsom 1. att 186*
H:nes M:t vill taga på sig then fahra här af kan änståå, 2. att
H:nes M:t på åhr och dag sedan inthed vill komma till H:nes M:t 221
unge Drottningen, 3. att H:nes M:t inthed åftare vill gåå dijt än then ene gången.

Åntligen svarades them vara bäst, att man blifver vid een gång fattad resolution. Begärte och af Bisperne, att the ville efter all möijeligheet H:nes M:t ther ifrån dissvadera och änskylla Rådet, att the thed inthed kunne göra såsom een saak, hvilken sträfver emot theres eed och samvete.

[Samma dag] efter middagen voro in Senatu Drotzeten, Marsken, Rix-Ammiralen, Her Peder Baner, Her Åke Axelsson, Her Axell Baner, Her Erich Ryning, Her Jöns Kurck, Her Peder Sparre.

Företoges Adelens gravamina att resolvera uthi. Och discurrerades med thed samma om Adelens tullfrijheet, om hvilked fans nödigt att skola them uppå denne Rixdag proponeradt blifva.

Inkom Her Lars Sparre och frägade, om Senaten hade tijd att öfversee theres documenta, som begäre att blifva immatriculeradhe på Riddarehuset, och voro desse:

1. Bugislaus Rosen. R[esolverades]: Rätte sig här uthinnan efter riddarehuusordningen; han skall först sättja sitt boo här uthi Sverige, sedan kan han komma in på Riddarehuset.

2. Tomass Michellsson skall vijsa sin slächtelinea, och där then good finnes, njuta thed ställe, som honom eo casu nu borde hafva.

3. Påfvel Joensson. R[esolverades]: Frälse må han kunna njuta som här till in till H:nes M:tz myndige åhr.

4. Sven Hall kan [1] hafva frälse rätt och frijheet.

5. Hans Munck. R[esolverades]: Bevijse uthur Danmarck, att han åhr adelsman.

187* 6. Anders Munck. Åhr han af samma ätt, på hvilken brefvet åhr gifvit, så kan thed gåå för sig.

7. Simon Matzon. Skaffe sig bättre beskeed och njute i medler tijd frälse.

8. Jöran Brynelsson Brunow. Blifve som han hafver varit och skaffe sig i medler tijd bättre beskeed.

222 9. Grels Mårthensson Hästeskoo. R[esolverades]: Åhr han af samma ätt, då må han kennas för adelman.

10. Tufve Tufvesson. R[esolverades]: Bevijse sin släcktelinia.

11. Peder Joensson Stårck. Erkännes för thed som sahl. K. M:tz bref uthvijse.

12. De la Motte. Skaffe sig bevijs uhr Franckrijket.

13. Nils Gjordsson. Framläggje sine skjääll.

14. Johan Erichsson.

15. Henrich Persson Månesköld. Hans barn kunne komma in på Riddarehuset.

16. Joon Lind. Erkännes för adelman.

17. Claas Berttilsson. Blifver med immatriculeradh.

Opkommo Skattmästaren och Her Claas Fleming, görandes relation att Adelen vela för theres bönder, som inom frijhetzmijlen boendes ähre, inthed vidare consentera till uthskrifningen och booskapzhjälpen än een half part emot skatte- och cronobönder;

[1] *kan*] enl. MS.* I MS., hvarest de efter *Hall* följande orden äro antecknade i kanten, står *The kunne*.

men theres landbönder, som uthom frijheetsmijlen boo, må gifva lika med skatte och crono.

Skattmästaren och Her Fleming continueradhe vidare att referera hvad the sin emillan uthi Cammaren hade öfverlagt om kopparen; och befunne 1. Erich Larssons contract ingaledes vara till practicera, 2. ett compagnie här hemma i rijked för medellösheten skull iche heller vara att oprätta, dy 100,000 rixdaler skole näpligen här ståå till att oppbringa och uthan thed vara ovist, om man eo casu skall kunna fåå 4 pro cento till proufijt. Statueradhe så thett yttersta medium vara, att Bärget måste släppas löst.

Den 15 Julij [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marschen, R.Admiralen, Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Carl Bonde, Her Jahan De la Gardie, Her Åke Axillsson, Her Jöns Kurck, Her Axill Baner, Her Erich Ryning, Her Per Sparre. 223, 188*

Drotzeten proponerade, att Hoffretten intet kunne dömma den Opplänske bonden, som mytinerade nedan för gillstufun, effter vittnen draga sigh undan och de andre bönder änskylla hånom, frågandes huru man skulle vijdare procedera medh hånom.

Någre af Senaten förmente bäst vara att låta disponera hela Allmogen der till, att de bedja för hånom.

Oplästes Her Per Sparres instruction till Danmark.

Discurrerades sädan huru Gesanten sig i Danmark in ceremonialibus förholla skall, och om han skulle cedera någon Kung eller icke? R[esolverades]: Han skulle ingen Konungz Gesanter cedera, och om han merkte, att Konungen i Danmark ville gifva någon annan Konung prioritetet, då skulle han simulera morbum antingen på vägen eller där in loco.

Delibererades hvadh conditiones skulle föreslås på den tilstundande Pålenske tractat, antingen de söm anno 1629 af R.Cantzleren conciperade ähre, eller någre nyje.

Resolverades att hvarken Lijfland, eller Pryssen skulle restitueres Pålenske Cronan. Och blef befalat Her Salvio att concipera någre conditiones och tee dem Senaten till vijdare betänckjande.

Inträdde Superintendenten i Götheborg och Kyrkjoherden i Lijnekjöping, uthskickade af hela Clerisit, begärandes att DD. NN:der och välborne H. Herligheter[1] ville så laga, att Ständerne

---

[1] *och välborne H. Herligheter*] I MS.* *Rijkzens Regering och Råd.*

224, 189* motte snart förlåfvas hem, aldenstundh Bönderne gifva Presterskapet skuldh, att her medh så lenge dröijes.

Sädan att effter Senaten hade igenom Secreteraren låtitt påminna dem om några puncter, nämligen regeringsformen, boskapzskatten, uthskottett, den Calviniske secten och kornhusen, var detta Presterskapets betänckjande och förklaring der på, att de aldeles approberade regeringsformen, allenast begärade att Presterskapet måtte in genere blifva försäkrade uthi religionsaker, antingen thedh då kunne skee och införes uthi regeringsformen eller beslutet. För boskapsskatten begärade de att blifva förskonte, män där dedh intet skee kunne, vele de intet mera undraga sig än som andre ståndh. Om uthskåttet var deres mening, att de thed opsända vele, så snart Senaten thed begärer. Att Presterskapet hade nembt uthi sitt svar på propositionen Calvinisterne, thedh hade de för serdeles betänckjande gjort och kunde thedh för posteriteten skuldh intet uthstryka. Medh kornhusen begärade de att blifva förskonte för landzens oförmögenhet skuldh; fruchte och att där med ville gå som medh den hjelp Ständerne hafve gjort till dedh Indianske compagniet och skepzskatten.

Discurrerades hvadh man skulle gratificera Ridderskapet medh, om man kunde nå hoos dem, att de på någon tijdh suspenderade deres frijheet på store tollen.

Feltherren hölt thedh så före, att man skulle der emot afskaffa vinterkörsslen eller på ett åhr eller tu kungzhästarne.

Drotzeten, Feltherren, Her Mattias Soop och Her Jöns Kurck ginge på Riddarehuset att proponera Adelen om cessionen af theres tullfrijheet på några åhr tillgörande.

225 Secreteraren Grubbe proponeradhe M. Johannem Matthiæ vara nedsänd af H:nes M:t att begära, när then steenkistan blifver färdig, som både sahl. K. M:tz lijkkista, såsom och H:nes M:tz skall sättjas uthi, H:nes M:t då måtte försäkras att fåå gåå neder i grafven, så längje ekekistan tages uthur teenkistan och sättjes i then, som
190* utaf steen gjordt blifver. Mentes att låta svara H:nes M:t, att thed kunne vara möijeligit.

Oplästes Presterskapedz svar oppå propositionen [1].

---

[1] Härefter följa i MS. fyra rader, som blifvit till största delen öfverstrukna. De innehålla fem anmärkningar i anledning af presternas svar på propositionen. Fjerde punkten, som icke egentligen synes vara öfverstruken, utan endast understruken, har följande lydelse: *Att the iche så månge species oprälkne, uthan allenast sättje generaliter.* De öfriga punkterna äro med obetydliga förändringar omedelbart efteråt omskrifna och återfinnas här ofvan i texten.

Blef gått funnet att låta admonera Prästerne, att the uthstryke i propositionen thed ordet *omyndige*. 2. Läta them veetta, att then 48:de puncten i regeringzformen blifver nogot muteradh. 3. Att the uthstryke thed ordet *roteringen*. 4. Att the och sättje ther in, att the vele gifva uth boskapzskatten.

[Samma dag] efter middagen klockan tu kommo opp i Rådet Drotzeten, Marsken, Rix-Ammiralen, Skattmästaren, Her Peder Baner, Her [1], Her Mattias Soop, Her Åke Axelsson, Her Erich Ryning, Her Jöns Kurck.

Oplästes Cantzlerens recommendation för Her Fegræo. Mentes att frälsesfrijheet kan honom väl indulgeras till H:nes M:tz myndige åhr, men att gifva honom adelig titel och nampn skall näpligen i vår potestate kunna vara; doch mentes efter sahl. K. M:t honom thed tillsagt hafver och thed skeer för dee tjänster han i sahl. K. M:tz tijd gjort hafver, kunde thed väl tillåtas.

Fegræus kom in och tackade för then gifne resolution.

Företoges Prästerskapsens generalia postulata att resolveras uthi.

Skattmästaren och Her Jöns Kurck ginge neder i Cammaren att resolvera på menige Almogens supplicationer.

Inträdde ett uthskått af Bönderne, begärande att den bonden, 226
som för tumult skuldh ähr vorden insatt, motte komma löös, förmenandes att han intet allena var orsaken till detta förseende, uthan och den Finnen, som något obetänckt och hårt talade hånom till.

Resolverades att ändoch Regeringen hade orsak nog att låta hånom plichta för sitt tumult skuldh, lickväl för Almogens allmene böön och begäran skuldh vill Regeringen för denne gong perdonera hånom, doch medh sådan vilkor att de förmana hånom 191*
och andre orolige menniskjor, att de vachte sig en annan gong för sådant. Hvar dedh icke skeer, skall statueres på the brotzlige ett sådant exempel, att andre skole spegle sig der vidh.

Oplästes ett bref, ankommit från Gubernatoren Anders Erichsson, af den [1] Julij.

Den 16 Julij [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R.Admiralen, Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Per Baner, Her

---

[1] Lakun.

Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Carl Bonde, Her Jahan Pontesson, Her Åke Axilsson, Her Jöns Kurck, Her Axill Baner, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Oplästes Her Salvii concept i H. M:tz nampn till Gesanterne, som åth Ryssland föreste ähre.

Delibererades hvadh man skulle proponera Ständernes uthskått, som på tijman op i Senaten stämbde vore.

R[esolverades]: 1. Om thedh Tyske väsendet. 2. Om den Svenske titelen, som Uladislaus brukar. 3. Om Pryssen och Lijfland, som ifrån Påland taget ähr.

Inträdde uthskotten af Ridderskapet, Clerisijt och Borgerskapet, och blef dem af Her Per Baner proponeret orsaken vara till deres sammankompst dedh Tyske och Pålenske kriget, huru
227 de antingen skole continueres eller och igenom hvadh medel de dempas skole, till hvilket fordres samptlige Ständernes betänckjande. Först påmintes Ständerne de conditioner, som i förledne höst dem blef proponerade, nämligen att Pommern skulle för krigzomkostnaden cederes Sveriges Crono etc. Män effter tijden sädan hafver suppediteret andre consilia så der uthe hoos Rijkz-Cantzleren som här inrijkes hoos Regeringen, och Sveriges Crono säkrest och bäst skulle recompenseret blifva, om hon för Pommern motte vinna Preussen, som och för detta hafver hört till Römerske
192* rijket; ty effter monge Tyske Förster hafve jus successionis till Pommern, ähr frågan att effter Brandeburgern och andre Evangeliske hafve igenom discurser pekat in på Pryssen att dedh cedera Sveriges Crono, om man der medh sig skulle nöija låthe och der emot afträda Pommern eller och begära een summa penningar till än 6 millioner gull.

Landtmarskalken förmente bättre vara att låta contentera sig medh land och jordh än medh penningar. Och der fienden ville cedera Sveriges Crono hela Pryssen, kunde thed medh skääl emot tagas; doch att de Pommerske hampner blefve Sveriges Crono till dess försäkring tillhanda.

Bispen i Lijnkjöping sadhe, att effter detta var ett högvichtigt ährende och fordrade icke allenast mogit betänckjande, uthan och stor tystheet, såge de för gott, att alltt motte dem skriffteligen proponeres och dem tijdh gifvas der på skriffteligen att svara. Hölltt doch intet orådeligit för Sveriges Crono att emottaga Pryssen och der jempte beholla Strålsund och Wissmar för Östersjöns säkerhet skuldh.

Borgerskapets betänckjande var detta, att effter detta var een höghvichtig sak, begärade de dilation att betänckja sig der på och tillijka medh Presterskapet der på svara.

Episcopus Lincopensis distinguerade inter Borussiam Regiam 228
et Borussiam Ducalem, förmenandes att effter Sveriges Crono ännu intet possiderar jure belli hela Pryssen, att dedh och nepligen skall af Pålacken cederet blifva igenom någon tractat.

Felltherren: Effter Sveriges Crono ähr nu uthi een sådan vidlyfftigheet medh Römerske rijket och Pålenske Cronan och Tyskerne förmene Römerske Cronan hafva så stor rett till Pryssen som Pålacken, synes dem billig att cedera Sveriges Crona Pryssen, hvilket vij och uthan mindre disputas och invidia vinna och beholla kunne. Doch skall detta icke så förstås, att Pryssen ännu Sveriges Crono hembudit och föreslagit ähr, uthan allenast der om discurreret af någre Tyske Förster, som till Pommern interesserade ähre. Begärade der medh förnimma hvadh Ständerne förmente bäst och nyttigest vara antingen Pommern eller Pryssen, och hvilket dera bäst maintineras kan, görandes der hoos een relation huru Pryssen var kommit ifrån Römmerske rijket. 193*

Episcopus Lincopensis begärade åter igen på Presterskapets vägnar spatium deliberandi.

Her Per Baner: Effter de godhe Herrar thedh begäre, kunde thedh väl effterlåtes, doch så att Presterskapet holle thedh hemligen och icke communicera thedh androm, som nu icke tillstädes ähre.

Drotzeten hölt för gott, att så nu som uthi sal. K. M:tz tijdh motte hollas här öfver muntligh conferens, på thedh att saken allom desto bättre må illustrerat blifva.

Her Per Baner: Effter hufudhträtan och controversien medh Pålenske Cronan var allom kunnigt, behöfdes nu intet thedh att opreppa, uthan frågade allenast hvadh Ständernes betänckjande var, om man skulle kunna tractera medh Pålacken, så lenge han 229
brukar Sveriges titell; sädan hvadh Sveriges Crono för krigzomkostnaden begära skulle; 3. huru Sveriges Crono skall kunna försäkras af Pålacken. Ty mädan oss nu een ny tractat af Pålackerne föreslås, ähr nu högtnödigt, att Ständerne sitt betänckjande om allt detta gifve.

Drotzeten berettade Ständerne hvadh som om den Svenske tittelen i Pålandh concluderet ähr, för än Uladislaus blef krönt; och ehuru vääl een part af Pålenske Ständer hafve intet gillat, att Uladislaus skulle bruka Svenske tittelen, vääl vettandes att thedh een orsak till ett nytt krig vara skulle, män så hafver lickväl een

deel af de förnembste Ständer thedh gillat uthi den mening, att der någon tractat emellan Sverige och Påland reassumeres skulle, då måste något cederes Sverige, och der då Uladislaus cederade tittelen, skulle då effter deres mening Sveriges Crono skee contentement och satisfaction.

Drotzeten: Pålacken skall fuller detta ingå och föreslå, att om Sverige och Påland blifve i hufudsaken eens, skall han vääl cedera tittelen, och ähr fördenskuldh frågan, om thedh ähr sufficient för Sveriges Crono.

Episcopus: Om tittelen så länge motte sättjas à part?

Her Gabriel Bengtsson: Alt thedh som sättjes à part voceres in dubium, och gofves der medh Pålacken tacite rett till tittelen.

194* Her Per Baner: Så frampt vij icke vela kallas och hollas för rebeller, kunne vij intet cedera hånom tittelen hvarken pro tempore, protestatione eller exceptione.

Landtmarskalken: Så frampt Pålacken intet ville ingå någon tractat, medh mindre han får bruka Svenske tittelen, kunde thedh cum limitatione tillåtes, så lenge tractaten påstode.

Detta Landmarskalkens svar improberade strax någre af Ridderskapet, förmenandes att dedh aldeles var orådeligit.

230 Borgerskapet förklarade sig, att effter Konungen i Påland[1] ingen rettigheet hafver till Sveriges Crono, derföre holle de intet för sitt ståndh rådeligit, att hånom den Svenske tittelen i een eller annor motto cederas motte.

Här uppå fordrades Ständernes betänckjande, hvadh Sveriges Crono skulle begära af Pålenske Cronan pro refusione sumptuum.

Landmarskalken förmente, att Lijfland och Pryssen vore der emot att antaga, och der något der öfver vore till att nå, stode till att försökja.

Presterskapet gillade och, att Lijfland och thedh vundne Pryssen kunde antagas pro refusione sumptuum, och der hela Pryssen kunde nåås under Sveriges Crono, vore thedh så mycket bättre.

Borgerskapet föll på samma mening, förmenandes kunna skee Sveriges Crono satisfaction, om hon når een evig fredh eller longvarigt stilleståndh och der hoos Lijfland och Pryssen.

Feltherren: Om detta var extremum och Ständerne ville blifva stadigt vidh denne resolution, så moste rijket oundvijkeligit gå i vapn, effter Pålacken aldrig medh godo och uthan krigh

[1] *Påland*] Enl. MS.* I MS. står, tydligen genom misskrifning, *Pålacken*.

thedh cederandes varder. Och till att taga een summa penningar till recompens och cedera dem de inkräcktade länder, gofve vij oss uthur all vår säkerheet, effter vij tillförende hafve öpnat dem ögonen och vägen att föra krig på Sveriges Crono. Ständerne skulle fördenskuldh vääl uthi denne sak betänckja sig och thedh begära, som hela verlden kan skatta skäligit och Sveriges Crono kan stå in effectu och re ipsa till att nå.

Her Gabriel Göstafsson: Man måste väl considerera, huru vår 195*
vilkor nu står, ty nu försäkre vij merkeligen våre grentzer medh
thedh vij possidera; 2. binde vij nu våre häster vidh deres 231
gärdzgårder och äta deres brödh; 3. hafve vij de bäste hampner
inne och kunne bruka dem till vår merkelige fordel, icke allenast emot Pålacken, uthan andre illvilljande grannar. Och der Sveriges Crono detta allt mista skulle emot een summa penningar, så förlorade vij vår säkerheet och de bäste våre reditus och der igenom gofve oss under fiendens våldh, hvilket hvarjom och enom bör vääl och noga betrachta.

Ständernes uthskått tog afträde till att rådslå och betänckja sig vijdare på desse puncter.

När nu uthskåtten åter inträdde, förklarade sig Landmarskalken på Ridderskapets vägnar sålunda: Att hvadh som tittelen anlangar finner Ridderskapet och Adelen intet rådeligit, att den Kungen i Påland i någon motto cederas. Satisfactionen anlangande var Ridderskapets betänckjande, att Sveriges Crono derföre skulle beholla Lijfland och Pryssen, så mycket som Sveriges Crono nu innehafver. Hvadh den Tyske nationen vidkommer, så ähr rådeligit att för Pommern tages Pryssen, och att mediatorerne på tractaten gifve deres försäkring, och der kriget vexer emellan Sverige och Danmark, att då Stetin och Strålsundh intaga vårt folck.

Presterskapets svar på thed första var: Man skulle ingen tractat ingå medh Pålacken, för än han afträder thedh, som han medh oret hafver sig tillägnat. 2. Pålenske kriget anlangande var deres betänckjande der om, att så frampt man kunde nå 30 eller 20 åhrs stilleståndh, skulle man ingenting cedera af dedh man nu i Lijflandh eller Pryssen innehafver, män kummo till fredh, skulle man [behålla] Lijflandh och Pryssen, så mycket som ähr intaget
eller åthminstonne littoralia. 3. Måste man capere consilium ex
tempore, och vele Presterskapet hemställa Senaten att betänckja. 196*
4. Recompensen för thedh Tyske kriget [anlangande] var deres
mening, att der man icke kunde få hela Pommern, skulle man beholla sjökanten i Pommern till underpant.

232 Borgerskapet: Tittelen angående holla de aldeles orådeligit, att den Pålacken cederas skall. Om satisfactionen förmente de. att om Sveriges Crono kunde nå till everdelig egendom hvadh hon nu innehade och possiderade, vore thedh vääl till att försökja; hvar och icke, att då själfve sjöporterne så i Lijflandh som Pryssen under Sveriges Crono förblifva motte. Till satisfaction för dedh Tyske kriget holle de före, att man skulle begära den deel af Pommern, som Sveriges Crono nu jure belli innehafver, eller åthminstonne sjöportarne till underpant och Sveriges rijkes säkerheet, effter som de vyrdige Herrer af Presterskapet föreslagit hafve.

Her Per Baner tackade alla ståndh på H. M:tz och Regeringens vägnar för thedh de sig så mascule här på resolverat hafve, förmanandes dem der hoos att de thedh uthi bästa motto vele uthtyda för deres medhbröder, hollandes hemligen hvadh secret vara bör, och så för sine personer göra Cronan uthi allt förefallande ett manligit bijståndh, som och der till råda dem frånvarandes till thedh samma.

[**Samma dag**] effter middagen voro in Senatu Drotzeten, Marschen, Her Per Baner, Her Mattias Soop.

Inträdde Jahan Larsson, Ridderhusets Secreterare, medh Ridderskapets svar på H. M:tz förste proposition.

Resolverades på någre Herredagzmäns gravamina.

Inträdde trenne prestmän, uthskickade af hela Cleresijt till Regeringen medh dess betänckjande, om een christen kan effterlåtas att öpna de dödes griffter och deres förvisnade kropper åskåda och omaka.

233 Der hoos besvärade de sig på Presterskapets vägnar att uthgöra boskapskatten, begärandes att blifva der medh för denne gong förskonte.

197* Begärades de ville litet taga afträde.

När de åter infordrades, sade Her Per Baner, att Regeringen hade fördenskuldh begärat deres betänckjande om de dödes grifters öpnande, på thedh de sådant motte kunna vijsa H. M:t Enckjedrottningen.

Sädan proponerades dem att thedh låg någon macht uppå, att Presterskapet uthi deres svar på propositionen motte något ihugkomma och införas om unge Drottningens education.

Der hoos blef dem och svarat på boskapskattens erleggjande, att effter alle de andre ståndh hade hånom godvilligt bevilljet och

fäderneslandzens tarff och tillstånd högeligen nu fordrade någon hjelp af Ständerne, förmodade Regeringen, att Clerisijt sig icke mera där ifrån än som de andre ståndh undandragandes varde; ty der thedh skedde, skulle Adelen och Allmogen och fatta der af någon vedervillja, och rijket altså blifva uthi den mottan ohulpit.

Entligen bevilljade de där till så vijda, att Presterskapet på ett åhr allenast boskapzskatten uthgifva vele effter den tax, som der på först gjort åhr. Der emot begärade Presterskapet, att de motte njuta deres nödtårfftige drengjer oroterade.

Regeringen gaf dem der på denne resolution, att såsom tillförende hafver varit brukeligit, att man intet hafver på längre tijdh uthfordrat något af Ständerne, än som bevilljet hafver varit, altså skall thedh och här effter intet skee; uthan där nöden fordrar och Cronan på flere åhr boskapskatten behöfver, då varder väl Ständerne ytterligare där om anmodat.

Hvadh roteringen vidkommer, remonstrerades Presterskapet att deres begäran däruthinnan [icke] effterkommas kunde för dess
vidhängjande inconvenientier skuldh, ty der de intet ville låta 284
rotera sine drengjer, då skulle icke heller de andre ståndh thedh ingå vele, särdeles Ridderståndet. Doch blef dem låfvat, att de effter de förre besluten skole njuta deres nödtårftige drengjer.
Och skall blifva uthi uthskrifningz-instructionen infört, thedh pre- 198*
sterskapet intet skole lefrera åth någon annan mantalsrullorne än till Commissarierne och icke till Arendatorerne, som Presterskapet klaga sig lijda stor oret och förtreet uthaf, när uthskrifningar holles.

Presterskapet höllo vijdare an, att där ingen prestedreng uthtages, att der och inge rotepenningar uthgifvas motte, hvilket dem blef bevilljet, såsom och tillsagt att thedh uthi beslutet eller specialsvaret på Presterskapets gravamina införes skulle.

Den 17 Julij [1634] voro in Senatu Drotzeten, Fellttherren, R.Admiralen, Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Carl Bonde, Her Åke Axillsson, Her Jöns Kurck, Her Axil Baner, Her Erich Ryning.

Oplästes förtalet på regeringsformen, och resolverades att någre clausuler där uthi litet förandras motte.

Concluderades att thedh skulle skrifvas alla Ståthollare till, att de tillseije allom dem, som förläningsgodz hafva bekommitt

af H. K. M:t, att de sända till Regeringen vidimerade copier af deres förläningsbref, så skall dem här gifvas attestation, att de hoos Regeringen tijdigt hafve anhollit om confirmation der på.

Discurrerades om man antingen skulle ratificera dedh contract, som Erich Larsson hade slutitt i Holland om kopparen, eller och slå Kopparberget löst.

235 Her Clas Flemming förmente, att om Borgerskapet och städerne i hele rijket ville försäkra bergzmennen att lösa all koppar,
199* som åhrligen faller, undantagandes affradzkopparen, höltt han för bäst, att Berget sloges löst; hvar dedh icke skeer, sågh han intet annat villja föllja än ett stort slagh för Cronan i Kopparberget.

Effter någon long discurss om Erich Larssons procedeur i Holland, proponerade Her Per Baner, att man skulle gjöra Erich Larsson rett, först i det man skulle ställan för retta eller och hånom examinera, hvarföre han hafver i Holland gjort tvertt emot sin instruction, och sädan betala hånom hvadh Cronan hånom skyllig ähr, så skedde H. M:t rätt och Erich Larsson ingen orett.

Her Clas Flemming frågade, om Regeringen kunde ratificera dedh contract, som Erich Larsson hade gjort i Holland. Svarades neij; de kunne eller ville thedh intet gjöra, uthan Fältherren förmeente, att man Erich Larsson här een annan contract föreskrifva skulle.

Her Jahan Skytte: Man kunde pro forma ratificera den gjorde contracten och der jempte gifva hånom een annan contract med sig, effter hvilken han sig regulera skall och der uppå sig hårt reversera.

Her Per Baner: Thedh kunde hafva sine skääl, om Erich Larsson thedh ingå vill.

Der på blef Erich Larsson infordrat och hånom af Feltherren proponeret, huru såsom Regeringen och hela Senaten hade i någre dagar debatteret dedh contractet, som han hade ad ratificationem slutitt i Holland på 6000 skeppund koppar åhrligen, och befunnit samma contract lända Cronan i mongo motto till præjuditz. Fördenskuldh hafver Regeringen för gott ansett att låta Skattmestaren munteligen medh hånom der öfver att conferera, om icke någre puncter där uthi stodo till att förandra. Män mädan såsom Erich Larsson intet der till hafver förstå velad,
236 hafver Regeringen någorlunda resolveret att slå kopparen löös och affskrifva contracten, effter som allredo brefven der på conciperade ähre. Doch alldenstundh detta ähr een vichtig saak, som

rijkzens välfärdh henger på, dy hafver Regeringen veladt hånom sådant först förständiga till att förnimma än ytterligare hans betänckjande, om han icke något der uthi, särdeles den siste puncten, 200*
förandra kan, på hvilket han sig nu rotunde förklara må.

Erich Larsson svarade, att där något där uthi blifver förandrat, må Regeringen sigh försäkra, att contrahenterne i Holland slå sig heelt der ifrån, effter de allredo ångra detta contractet och vääl sij, att de framdeles skole lijda där af öfver 130,000 gyllens skada.

Feltherren: Att de 1400 skeppund koppar, som till Hamborg och Lübech uthsände ähre, skole dragas tillbaka och lefreras contrahenterne i Holland, kan intet skee, alldenstundh de icke allenast må ske åth åthskillige parterade, uthan och, för än som contractet ähr slutett, uthsände ähre; och syntes Regeringen, att contrahenterne intet hafve till att seija uthi.

Erich Larsson: Om de 1400 skeppund icke lösas in igen och komma medh uthi de 15,000 skeppund, skulle dedh gifva contrahenterne i Holland ett stort slagh och till äventyrs gjöra heela verket till intet.

Anlangande den fjärde puncten uthi contractet, var Erich Larssons förklaring, att om compagniet sijr sig i de trij åhren fara vääl vid detta contract, skulle fuller contrahenterne i Holland sökja sädan hoos Regeringen prolongation eller och Regeringen stå fritt att sällja kopparen hvem dem täcktes.

Fältherren proponerade, om icke Erich Larsson ähr där medh 237
tillfredz, att här gjörs medh hånom ett annatt contract på hans person för desto bättre försäkring skuldh. R[esponderade]: Thed var ett konungzligit verck, som angick någre millioner gull, till hvilket han var för ringa att taga på sigh, icke heller sigh dedh understodh för dödzfall skuldh. Hade och stort betänckjande till att sticka sigh och sine barn uthi een sådan vidlyfftigheet. Ville dock fuller någorledes försäkra Regeringen, att kopparen här vid bryggjan skulle betalt blifva. Och där dette slutne contract blifver af Regeringen ratificeret, då vill fuller Erich Larsson låta opretta ett bijcontract, när han dijt uth kommer, förmedelst 201*
hvilket Cronan nogsampt skall försäkradt blifva. Och om denne contract går för sig, skulle dedh gifva Cronan een stor credijt.

Her Clas Flemming: Dedh synes af Trippens procedere medh kopparens föraresterande, hvadh credijt Cronan nu hafver.

Erich Larsson: Hvem ähr skull der till? Thedh voller all otijdig controversia, och att den ena intet förstår den andre rätt.

Her Clas Flemming: Jag holler före vara dens skuldh, som hade fått een ampell fullmacht och lickväl gott tvertt der emot.

Marschen opläste een clausul uthi contractet, lydandess att contrahenterne på bådhe sijdor skole vara förplichtade obrotzligen att holla contractet vidh deres rörlige och orörlige godz och håfvor. Frågandes der på, om och Regeringen skulle på H. M:z vägnar borttförskrifva Cronan. R[esponderade]: Begärade intet mera än att Regeringen ville ratificera contractet.

Her Clas Flemming: Thedh var nog fanen begärat.

Erich Larsson: Han hade gjort hvadh han hade kunnadt, och velad igenom contractet låta sij hvadh han hafver kunnat gjöra.

Her Clas Flemming: Hade han gott effter sin instruction och
238 i ingen punct trätt der öfver, hade han bättre gjort; han skulle vijsa fram instructionen, så skulle hånom vijsas, huru vijda han hade förluppit sigh.

Erich Larsson refererade sig på ett R. Cantzlerens bref. hvar effter han sig regulerat hafver.

Her Clas Flemmingh badh hånom framläggja Rijkz-Cantzlerens sedermera bref af den 9 Maij 1634, frågandes hvarföre han icke hade tagit dedh i acht. R[esponderade]: Han hadhe thedh intet bekommit, och hafver man intet större tack för sin trogne tjenst och godhe villja, åhr ontt att tjäna.

Fältherren: Han var en patriot och så högt beneficerat af H. K. M:t, att han så vääl som alle andre skyllig var troligen att tjäna sitt fädernesland.

Erich Larsson: Om han annorlunda hafver gjort, åhr han ingen from man.

202* Än frågades om contractet intet stode till att förandra. R[esponderade]: Neij, uthan för sin person kunde han fuller något gjöra.

Marschen förmente, att kopparen mycket högt stiga skulle, om någon olycko hände vidh Berget.

Erich Larsson: Dedh finnes vääl mera koppar i världen, än som Svensk koppar. Sade der hoos, att i Holland förväntes ifrån Indien öfver 6000 skeppund i tilkommande vår.

Där medh tog han afträde.

Sädan discurrerades af Fältherren hvadh för een anseenligh post penningar Cronan kunde hafva af 3000 skeppund koppar, som åhrligen kunne consumeras på manufacturierne.

Her Clas Flemming: De interesse, som Cronan i medler tijdh bäär, drager den posten åter sin koos igen, så att Cronan lickväl intet hafver.

Fältherren förmente, att Cronan skulle kunna hafva af contra- 239
henterne i Holland till än 700,000 Rdr till vinst innan 3 åhrs
förlopp.

Her Clas Flemming: Innan 3 åhr skall thedh vääl spörjes.

Her Per Baner sade sig aldrigh villja råda till att ratificera den gjorde contracten, eij heller för sin person den underskrifva.

Her Gabriel Bengtsson sadhe sig vela låta göra een nätt räkning på både sijdor, på thedh man sädan något vist sluta kan.

Sädan oplästes dedh contract, som Erich Larsson hade i Holland ingot.

[**Samma dag**] effter middagen var allenast Regeringen in Senatu.

Resolverades på någre Lijfländske gravamina.

Den 18 Julij [**1634**] voro in Senatu Drotzeten, Marschen,
R. Admiralen, Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte,
Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her
Jahan Pontesson, Her Carl Bonde, Her Åke Axilsson, Her Jöns 203*
Kurck, Her Axill Baner, Her Erich Ryning.

Drotzeten proponerade huru såsom Smålenske adelen och almogen hafve varit hoos hånom, begärandes att han ville på deres vägnar intercedera för Anders Jöransson, att han måtte blifva intagen på Ridderhuset igen.

R. Admiralen: Effter han hafver försonat sig medh Gudh och 240
fått pardon af H. K. M:t, badh han själf för hånom, att han motte
blifva intagen.

Entligen blef af hela Senaten concluderet, att så frampt hela Ridderskapet bedja för hånom och han själf intet ärnar att komma nånsin till Stockholm, må hånom tillåtas att komma in på Riddarhuset.

Sädan inträdde R. Marskalken, berettandes att fruentimbret bedja för den dömbde unge karlen, som hade rest kringh Norlanden medh falske pass och fullmachter.

Resolverades han skulle löpa gatulop och förvijsas landet på 6 åhr, och der han icke effter 6 åhrs förlopp kan förvärfva sig

bevijs, att han sig i medler tijdh ährligen förhollit hafver, skall han in perpetuum vara religeret.

Blef och resolveret att thedh skulle på Ridderhuset reserveres ställe för Lamotte, till dess han hafver förskaffat sig bevijs ifrån Franckrijket, att hans fader hafver varit een af adell.

[Samma dag] effter middagen voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Per Baner.

Oplästes någre bref, conciperade till Hertigen af Mechelborg och Gesanterne åth Ryssländh. Sädan debatterades Erich Larssons gjorde contract på kopparen, och remonstrerade Skattmestaren, att kopparen skulle merckeligen stiga neder och ma-
204* ske Berget ruineras, om Berget nu skulle slås löst och contractet casseres.

Her Per Baner: Om något uthi contractet förandres, kunne thedh förorsaka, att contrahenterne i Holland slå sig der ifrån, när Erich Larsson uthkommer, och till att simpliciter ratificeran hölt han mycket betänckeligit.

241 Skattmestaren: Blifver Cronan af medh den kopparen, som in deposito i Holland ligger, hvilken Erich Larsson strax moste slå i betalning för Cronans gäldh, då förloras intet der medh att contrahenterne slå omkull contractet; och skall thedh vara Cronan profiterlig och dem der uthe skadeligit, ty där de slå sig där ifrån, då skall deres koppar där uthe sticka op Cronans koppar här inne.

Her Clas Flemming: Om Cronan nu finge för den koppar, som i Holland ligger, 60 Rdr skeppundet, så hade lickväl Cronan intet der af mer än som 30 Rdr skeppundet, när man inräknar interesset och all annor omkåstnadt.

Fördenskuldh förmente Marschen vara bättre på nödfall, att Cronan på thedh fjärde åhret, effter contractets förlåf, sällja kopparen där uthe à 40 Rdr än läggja hånom in deposito för 45 Rdr på interesse. Män så blef denne gong intet vist om denne saak slutit.

Oplästes och underskrefs Her Per Sparres instruction och creditif till Danmark.

Underskrefs Secreterarens Fegræi sköldebref.

Den 19 Julij [1634] voro in Senatu Drotzen, Marschen, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte,

Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Carl Bonde, Her Åke Axillsson, Her Jahan Pontesson, Her Jöns Kurck, Her Erich Ryning, Her Per Sparre.

Oplästes aviserne, medh grentzeposten ankomne.

Sädan togh Her Per Sparre sitt afskedh åth Danmark och 205*
valedicerade Senaten.

Skattmestaren framlade een rechning och balance, hvadh vinst Cronan kunne hafva af Hollenske compagniet; såsom och hvadh vinst thedh kunde gifva, om Berget skulle slås löst åth städerne.

Oplästes bergzmennens inlagde supplication.

Her Per Baner: Om städerne ville gifva een starck skrifftteligh 242
försäkringh, att de ville och kunne gifva Cronan så stor tull, som dem föreslås, såsom och uthi fredz- och krigztijder opholla Berget, som dedh sigh bör, ansåg han för gott, att Berget sloges löst, doch så att Cronan reserveras att taga dedh framdeles igen.

Infordrades bergzmännen och dem tillfråges, att om Berget skulle effter deres flitige begäran slås löst, huru de då mente att få penningar för kopparen, göra Cronan sin rettighet der af och tilbörligen underholla och fortsättja Berget, så att de och bergzmännen kunde vara beholdne.

R[esponderade]: De hemstälte dedh Regeringen, förmodandes att DD. NN:der vääl ramar deres bästa.

Her Clas Flemming: Om borgarne antingen svijka dem eller gifva dem mindre för kopparen, än han dem kåstar, huru de då ville stå sig? R[esponderade]: De ville stå sitt äventyr.

Frågades hvadh de ville gifva Cronan i tull för skeppundet. R[esponderade]: Hvadh lideligit kunde vara.

Her Gabriel Bengtsson påminte dem, att de för någre åhr sädan hade budit sal. K. M:t hvart tredje skeppund, om de finge Berget löst. R[esponderade]: Hvadh de hafva budit, hafva de gjort i sin store nödh.

Frågades om de hafva öfverlagt och aftalt medh kjöpmennerne och städerne, att de all kopparen lossa kunne och ville. R[esponderade]: Ja, de hafva dedh gjort och ähre der om försäkrade.

Blef dem till sinnes fört, hvadh slag dedh vill gifva kopparen, om Berget slås löst; de skulle fördenskuldh vääl betänckja sig. R[esponderade]: Dedh stodh i Öfverhetens våldh till att der uthi gjöra och låta hvadh henne täcktes; få de intet Berget löst, ähre de helt och hollit ruinerade; begärade att R. Rådh siälf ville sända någon opp och låta ransaka, hvadh fahra, nödh 243, 206*
och armodh nu der oppe ähr.

Där medh togo bergzmennen afträde.

Sädan infordrades Borgerskapet, och frågades dem först, om de begärade, att Berget skulle gifvas löst. R[esponderade]: Ja, der medh vore alle städer och rijkzens invånere med tjänt.

Hvadh de då ville gifva Cronan i toll för skeppundet? R[esponderade]: Regeringen hade macht thed att nampngifva, allenast begärade att DD. NN:der ville intet sättja tollen högre, än som de och bergzmennen kunne tåla. Frågandes der hoos om dem sädan altidh motte fritt stå att uthskeppa kopparen.

Senaten: All gahr och finerad koppar skall dem fritt stå att uthskeppa, men ingen rå koppar. De skulle sig allenast vääl betänckja, huru de ville stå sig, om de intet kunne få af kjöparen så mycket, som kopparen dem medh toll och allo kommer till ståendes. Resp[onderade]: Den som vill hafva kopparen af dem, han moste fuller betalan hvadh han kan gälla, och hvar[1] dedh icke skeer dedh ena åhret, kan thed väl skee dedh andra; han kommer i mongens händer, kan väl något liggja.

Än frågades om de ville gifva Cronan i toll åthminstonne 15 Rdr à skeppundet der oppe och 2 Rdr här nedre i sjötoll. R[esponderade]: Der de skulle gifva så stor toll, då kunne de nu intet sij, att de af den handell någon fordeel hafva kunne.

Då tillbödz dem att de skulle gifva der oppe 12 Rdr och vid sjösijdan 2 Rdr.

Borgerskapet: Så frampt de skole kunna uthlåfva så mycket att gifva i toll, måste thedh vara för gahrkoppar, och begärade att de motte få gifva bådhe bergz- och sjötollen där oppe, såsom och förnimma, huru medh afradzkopparen hollas skulle.

Senaten: Den vill Cronan hafva sig förbehollen.

244 Borgerskapet begärade, att hela tollen motte blifva vidh 12 Rdr, så lenge de få sij, huru kopparhandelen dem lyckas vill.
207* Sädan kan Regeringen stegra tollen, effter som kopparen stiger.

R. Rådh: Dedh kan intet skee, så frampt Cronan icke skall taga mindre, än som thed Hollenske compagniet bjuder. De kunde taga afträde och sig förena här om medh de andre af Borgerskapet och gifva sädan der på deres fulkomlige svar.

Den 21 Julij [**1634**] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Carl

---

[1] *hvar*] enl. MS.* I MS. står *hvadh*.

Bonde, Her Åke Axillsson, Her Jöns Kurck, Her Axill Baner, Her Erich Ryning.

Oplästes conceptet på Ständernes uthskåts betänkjande om fredztractaterne i Påland och Tyssland.

Sädan blef rijkzdagsbeslutet opläsitt.

Inträdde Bisperne, begärandes att effter ded besluth, som nu på denne Rijkzdag göras moste, så och den ny gjorde regeringsformen skall blifva stadig och för een evigvarande lag hollen, hvilket kan hafva sine skääl, på thedh all oordning må der igenom blifva uthur vägen rögt och der emot ett roligit regemente fört, att dem fördenskuldh motte bådhe beslutet och regeringsformen blifva först communiceret, för än som sådant publice blifver opläsin och Rijkzdagen slutin.

Her Per Baner: Såsom dedh ähr tillförende låfvat, att dedh skulle blifva Ständerne communicerat, för än som dedh opläses på rijkzsalen, altså skall thedh så skee, så snart som exemplaren ähre reent skrefne. Begärandes där medh, att om Bisperne hade 245
något mera att andraga, thed de det gjöra vele, så skall dem tillijka på allt svar gifvas.

Paulinus: Effter och monge finnes uthi biskopzstichten, som 208*
tillägna sig jus patronatus, och de mäst, som minst hafva att prætendera och sällan eller aldrig komma i sochnekyrckjorne och således missbruka jure ecclesiæ, Gudz ord till föracht och ministerio till præjuditz; begärade fördenskuldh att på sådant motte boot skaffas och allt blifva uthi dess retta förståndh, så att ingen dera parten, hvarken de som ähre rette patroni ecclesiæ eller och Episcopi myndigheet må något förfångas; ty der sådanne skole tillåtas både jus vocandi och deponendi, begärade Paulinus intet längre blifva Biskop.

Till thedh tredje: Effter och uthi adelens privilegier, gifne i Nykjöping, ähr infört ett ordh benembdt *vanbördige*, så alldenstundh dedh samma ordet angår så vääl borgare som prester och allom dem, som icke af adell ähre, och bemälte ståndh monge gongor för detta, särdeles på Rijkzdagarne sig der öfver besvärat hafve och af H. K. M:t försäkring bekommitt, att det ordet skulle blifva ändrat och sålunda uthtytt, att dedh intet stånd skulle vara præjudicerligit, och lickväl i medler tijdh intet uthi någon motto skett ähr, uthan heller blifver uthi ett och annat bekrefftiget, såge presterne för deres personer gerna att blifva informerade, huru thedh ordet ähr förståendes, och hvad som kunne något ståndh præjudicerligit vara, corrigeret blifva.

4. Effter och M. Nicolaus Gaza i Räfle ähr medh döden afgongen och där sammestädes högnödigt behöfves een Superintendens, begärades af Presterskapet, att Regeringen ville der på vara betenckte att snart een skickelig man dijt förordna.

Befaltes dem taga afträde, och när de åter infordrades, blef deres andragne puncter af Her Per Baner opreppade och på den 1:sta svarat som förbemält står.

På den 2:dra punct gafs till svars, att effter dedh var een sak, som egentligen hörde till Consistorium ecclesiasticum, kunde
246 Bisperne, om dem så behagade, inlefrera dedh besväret skriffteligen, så ville Regeringen och Rijkzens Rådh taga dedh i betänkjande och framdeles gifva svar derpå, när om Consistorio ecclesiastico handlat varder.

209* Hvadh ded 3:dje anlangar angåendes dedh ordet *vanbördig*, synes att Clerisijt thedh annorlunda förstått hafve, än dess mening ähr, ty thed ordet *vanbördig* betyder uthi privilegier intet annat än odugsen; och viser praxis vääl uth, att der medh intet ähr meent dedh oadeligit ståndet, effter mongen gemen mans son ähr, sädan privilegierne gofves, nobiliterade och högt opsatte och hafva nu säten öfver någre gamble familier, såsom och uthi krigzväsen commendera förnembde af adell. Och sågo Senaten för deres personer gerna, att dedh ordet intet uthi privilegierne stode, män effter det ähr där infört och af H. sal. K. M:t infört och exemplaren i monges händer komne, viste de dedh intet nu att ändra.

Paulinus: Vij för våre personer gifve oss väl tilfredz medh DD. NN:ders förklaring och förbijda en lägligere tijdh att stadga något om dedh missbruk, som medh jure patronatus här till öfvat ähr.

Joh. Rudbechius: Man hörer åffta skåttkålfvar för dedh ordet *vanbördig*, och ähr vääl i sig själfft ett nesligit ordh.

Bothvidus: Den syllaba *vaan* betyder ingenstädz något gott, och fördenskuldh kunde thedh vääl muteres.

Drotzen badh Bispen gifva rådh, huru thed skall kunna förandras, effter H. K. M:tz egen hand der under står.

Rudbechius: Om någre exemplaria skole på nytt uppläggjas, kan man då väl ett annat ordh insettja och förstå detta, lijka som thed vore vitium typographicum. R[esponderade]: Kan vääl skee.

Till att förordna till Räfle een Superintendent badh Her Per Baner, att Bisperne ville slå en redelig och skickelig man före, så vill Regeringen effterkomma där uthi deres begäran. Hvadh deres puncter om religionen anlangar och ungdommen att resa

uthrijkes, ded fordrar och något betänckjande och kan medh dedh andra opskjutas till vinteren.

Episcopus badh, att ther om nu uthi beslutet generaliter införas motte, ändskyllandes där medh sig att de hade talat om jure patronatus hade sine skääl, effter nu directe och indirecte practiceres emot den försäkring, som ähr gifven i Nykjöping.

[**Samma dag**] effter middagen voro åfvanbemälte R. Rådh 247, 210*
in Senatu.

Resolverades att Secreteraren Fegræus skulle på H. M:tz ratification bekomma så stor ränta erfligen, som han i H. M:tz Enckjedrotningens lijfgeding hafver för een summa penningar hafft i underpant och nu mist.

Oplästes H. M:tz Enckjedrottningens intercessionsbref, gifvitt General-Qvartermestaren Olof Hansson att bekomma af Cronan för sin præsterade tjänst. Hvar uppå blef resolveret, att han skulle förskaffa sig bevijs, thedh H. K. M:t hafver lofvat hånom samma gårder.

Öfverlefrerade Skattmestaren och Her Clas Flemming Borgerskapets svar om kopparhandelen, och continuerades discursen om samma handell. Och proponerade Her Clas Flemming argumenta pro et contra, till att ingå och ratificera dedh Hollenske compagniet, såsom och till att slå Berget löst. Slöt lickväl äntlig vara fast nyttigare att slå Berget löst och unna våre egne, än att låta fremmande så svikligen der med spela, fast än vij här intet skulle få mera än 35 Rdr för skeppundet, effter som R. Cantzleren och själf råder. Der hoos hölt han och nyttigt, att dedh kommer någon kladda i kopparen, på thedh fremmande bergverk måge gå under. Doch råder han intet något till den ända, att han vill svara till, om något slag der uthi skeer, uthan hvadh han råder, thedh gjör han såsom han thedh bäst förstår. Vill något förvilkåra, att Cronan den tijdh motte släppa Berget, när som hon dedh hälst behullo.

Lade fram een räkning och balance, hvadh skada och fordeel 248
Cronan kan af begge delarne taga.

Fellttherren: Her Clas' skääl contentera hånom vääl; allenast om kopparen stiger under, om Cronan kunne då vara uthan skada.

Her Gabriel Gustafsson: Jag sijr fuller, att vij motte få ett slag på åckendera bogen dedh bär, och om vij skole taga ett

slag, så råder han och holler skäligest, att man tager thedh af våre egne än som af fremmande.

211* **Den 22 Julij [1634]** voro in Senatu Drotzen, Marschen, R. Admiralen, Skattmesteren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Åke Axillsson, Her Axill Baner, Her Erich Ryning.

Inkom Landtmarskalcken och frägade, om Fegræus skall tagas in på Riddarehuset. R[esolverades]: Efter han hafver på Cantzlerens attestation bekommit Regeringens confirmation på sahl. K. M:tz tillsäijelse, ähr inthed mehre än skäligt, att honom gifves säthe.

Berettade Her Salvius sig hafva varit hoos Erich Larsson och taladt medh hånom om kopparhandelen och bekommitt af hånom till svar, att han hvarken kunde gifva een sådan reverss ifrån sigh, som för hånom conciperet var, icke heller bringa dem i Holland till att ingä något annat contract, än som där allredo gjort ähr; hånom ähr intet där om tillgörandes, antingen contractet går för sigh, eller och Berget slås löst.

Blef Cantzlerens bref om Erich Larssons gjorde contract opläsit.

Præsenterades een almogens supplication, som Secreteraren Jahan Månsson fan vidh Rådcammar-dörren, uthi hvilken een steen låg inbunden. Och effter der uthi var een hoop medh hoot, voterade Her Per Baner rådeligit vara att dröija medh Herredagen och i medler tijdh låta under någon godh prætext hijtfordra ett regemente knechter.

249 Resolverades man skulle först communicera thed Bisperne och sökja till att finna den, som ded skrifvitt haffver.

Reassumerades discurssen om Kopparberget, och blef R. Cantzlerens memorial där på opläsit.

Felltherren: Dedh ähr bäst, att man följer R. Cantzlerens memorial och rådh i denne handelen.

212* Her Clas Flemming hade skriffteligen författat sine skääl om kopparhandelen, hvilke han läste opp.

Drotzen: Till att contentera bergzmännen och göra effter deres begäran, ansåg han för gott att Berget sloges löst.

Marschen approberade thedh samma, hollandes bättre att lijda een kladda af våre egne än som fremmande, effter rijket den oundvijkeligen lijda moste.

Blef Bisperne infordrade och tillkenna gifvitt om den uthkastade supplicationen, hvilken effter hon hafver något betänckjande medh sigh, hade man intet kunnat förbijgå, medh mindre Regeringen den motte låta opläsa för Bisperne.

Feltherren mente, att samma skrifft intet var conciperet uthi ett bondehufvudh, uthan vara af androm dichtatt.

Lincopensis: Dedh ähr een oprorisk skrifft och kan omstöta landh och kungerijken.

Episcopus Åboensis: Dedh ähr een farlig skrifft och af een boof skrefven.

Taltes om Träfoten och orsaken hvarföre han blef fängzlad. Betygade och Drotzeten thed han aldrig hafver sedt sådan obeskedenheet, frucktandes någre vara uthur Danmarck och Påland, som ther under blåsa.

Episcopus Aboensis dubiteradhe, om alle landzändar skulle ther af veetta.

Aboensis[1]: Jag tror aldrig, att alla bönder hafva varit der om. Höltt bäst att man kallade någre bönder af hvartt stifft och frågade dem, om de vetta af någon skrifft, som inlagt ähr.

Lincopensis: Såsom thedh heter principiis obsta, altså måste dedh här uthinnan skee.

Drotzen begärade, att Bisperne ville gjöra sin flijt att uth- 250
spana banemannen och dem, som hafve varit i rådh medh, doch in secreto.

Arosiensis: Dedh vore gott, att samma skrifft icke motte blifva ryktbar i rijket.

Her Per Baner: Uthur Cantzlijt skall dedh intet komma.

Sädan Bisperne hade tagit afträde, begynte Senaten att votera om Kopparberget sålunda:

Her Erich Ryning: Af de skääl, som här ähre om den saken ventilerade, sluter jag, så vijda jag dedh förstår, att Berget måste gifvas löst.

Her Axill Baner: Effter man sijr här ähr een trubel för 213*
handen, att man derföre gratificerar våre egne, hälst effter bergzmennen och borgerskapet göra store promisser och så instanter holle der om an; ty der man skulle unna dem fremmandom kopparen längre, och thedh annorlunda än vääl ginge, att man då icke måtte beskyllas att hafva heller undt fremmande än våre egne. Erich Larssons contract hölt han aldeles præjudicerligit

[1] *Aboensis*] möjligtvis, antingen på detta ställe eller i föregående replik, felskrifvet i st. för *Arosiensis*.

för Cronan att skrifva thedh under, som thedh i Holland conciperet och medh Erich Larsson oprettat ähr.

Her Åke Axillsson: Erich Larssons contract holler jag, så vijda jag saken förstår, icke allenast impossibelt att ratificera, uthan och nesligit. Voterade att Berget motte slåås löös för Borgerskapets begäran skuldh.

Her Jahan Pontesson var vidh samma mening.

Her Mattias Soop: Han hade fuller tänckt, att Erich Larssons contract skulle vara Cronan profiterligest, men af den discurss och de skääl han pro et contra hört hade uthi Senaten slött han bäst, att Berget gifves löst.

Her Clas Flemming blef vidh sine förre skääl, them han tillbödh sig att villja läggja skriffteligen in och dem framdeles försvara, att thed Cronan skall gangna, thed Berget gifves löös,
251 effter Erich Larsson intet vill förstå till något annadt contract än ded, som i Hålland skrifvitt ähr.

Her Per Baner: Medh hvadh möda H. sal. K. M:t hade i förstonne bracht Berget under sigh, och hvadh thed i medler tijdh hafver gangnat Cronan, hölt han onödigt att ihugkomma. Stodh allenast nu till att sij der uppå, hvadh skada thedh nu Cronan gifva vill, om Berget, som H. K. M:t för ett så stort regale æstimeret hafver, skulle gifvas löst och komma Cronan ifrån. Ville derföre för sin person råda, att man inginge och ratificerade Erich Larssons contract, så frampt han ville gifva een sådan reverss ifrån, som Regeringen af hånom begärar, på thed att Cronones credijt
214* i Holland motte erhollas och all effterfölljande skada förekommas kunde. Män der Erich Larsson thedh intet vill eller kan gjöra och man nu inge andre uthvägar har än att vedertaga contractet eller och slå Berget löst, var hans mening, att Berget skulle på någon tijdh och medh vilkor gifves löst, och der medh vederqvecka Ständerne.

Her Jahan Skytte: Rijket och undersåterne hafver nu een tijdh bortt åth varit uthi een trubel stat; så på thedh han nu motte gjöres dem något lenare och hvartt och ett ståndh hafva någon nytto af Kopperberget, särdeles borgerskapet och städerne, som nu mycket ähre af sigh komne, ähr gott att Berget tillslås borgerskapet, ty elljest skulle städerne i lengden igenom monopolia eller fremmandes contracter och compagnier råka i någon större undergong. Tviflade och intet, att H. K. M:t hade själf gifvitt Berget löst, om lijfstijden hade längre varat.

Her Nils Bielke: När jag öfverväger de skääl, som uthi denne saak pro et contra ähre ventilerade, sijr jag intet vara vidh denne tijdh practicabelt, att Cronan kan beholla Berget eller och något compagnie här inrijkes oprettas, så lenge som Cronan Ständernes capital i händer hafver. Och aldenstundh nu till ettera måste resolveres, antingen att ratificera Erich Larssons contract eller opseija Berget, holler jag medh de andre gode Herrer rådsammare, att Berget slås löst, än att ratificera Erich Larssons contract, effter thed ähr Cronan præjudicerligit. 252

Her Gabriel Bengtsson: Man måste taga tu ting i acht: först dedh att Berget må fourneres och icke gå under; 2. att Cronan må hafva någon nytto der af. När man nu öfverväger Erich Larssons contract, finnes uthi alla dess clausuler kjöpmennens fordell vara mycket ihugkommit, män Cronans lijtet; och fördenskuldh holler [jag] mächta præjudicerligit den att vedertaga och ratificera. Och ehuru vääl mycket betänckeligit kan vara att slå Berget löst för monge orsaker skuldh, lickväl till att contentera bergzmennen och städerne samtycker jag, att dedh på någon viss tijdh 215*
tillgörandes skee motte i den consideration, att om Cronan icke hafver där af någon stor profijt, så hafver hon lickväl ingen skada der af.

R.Admiralen: Man moste aldramäst sij der på, att Cronan 253
här igenom icke må heelt och hollit gå under, och dedh igenom något inrijkes compagnie att förekomma synes nu intet vara practicabelt, mycket mindre att ratificera dedh Hollenske contractet. Ergo inge andre uthvägar, än att Berget slås löst, effter der medh minste Cronones skada synes vela följja. Framdeles kan åter Cronan taga dedh igen, eller ett roijalt compagnie åter oprettas.

Marschen: Mädan jag sijr, att Erich Larssons förslag uthi denne handell ähre icke mindre på skrufvar satte, än som hans gjorde contract Cronan præjudicerlig, så att på intetdera något ähr att sluta medh Cronans reputation och fordel, måste Berget necessario slås löst, effter inge andre uthvägar pro tempore finnes. Och ändoch att borgerskapet til äventyrs lijtet prospererandes varde, effter lijkt synes, att detta vill uthi kopparhandelen gifva antingen i begynnelsen eller vidh ändan ett stort slag, lickväl effter de icke allenast nu, uthan altidh tillförende hafve der om anhollit och man thedh nu intet undgå kan, måste man dem på några fåå åhr gratificera. Doch måste de der emot försäkra Cronan att richtigt erleggja tollen och tilbörligen underholla Berget,

och Cronan hafva macht att taga thed igen, när henne så be-
254 hagar. Och skall i medler tijdh ingen, hvarken H. M:t Enckjedrottningen eller någon annan, eho han och åhr, njuta någon tollfrijheet på någon koppar.

Drotzeten: Effter rijkzens välfärdh mycket hänger på Kopparberget, bör hvar och een där hän tracta, att thed så motte blifva i acht tagit, så att thedh kunde blifva vidh macht, och Cronan icke mindre här effter än som här till der af hafva någon ansenlig intrada. Och hafve vij nu der till allenast fyrehanda me-
216* del och uthvägar: 1. Att Cronan thedh så här effter som här till sjelf beholler. 2. Att ett nytt inrijkes compagnie åter blifver oprettat. 3. Att ingå och ratificera Erich Larssons contract. 4. Att slå Berget löst.

Cronan sjelf att beholla Berget kan nu intet skee för medellöso skuldh.

Att opretta ett nytt compagnie hörer stort capital till, hvilket uthi een hast intet åhr till att opbringa; synes icke heller hoc rerum statu väl kunna practiceres.

Erich Larssons contract dömmer jag heelt præjudicerlig, såsom och disreputerlig thed att ratificera, som thedh i Holland conciperet åhr.

Man moste fördenskuldh gå den fjärde vägen och slå Berget lööst, på thedh borgerskapet måge blifva contenterade, bergzmennen gratificerade och städerne, som allredo mycket åhre aff sig komne, där igenom hulpne, ehuru vääl thed fuller lärer skee,
255 att detta på hvadh sätt thedh och skeer, antingen öfver kortt eller longt, skall gifva ett stort slag, hvilket han höltt lijdeligare för inbyggjarnes contentement skuldh än att taga något slag af fremmande.

[Samma dag] effter middagen voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Her Gabriel Bengtsson, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Åke Axilsson, Her Axill Baner, Her Erich Ryning.

Drotzeten proponerade och frågade, huru man skulle gå till värcka medh Erich Larsson.

Her Clas Flemming: Man skulle först sluta om Trippens person, sädan vore till att tala om Erich Larsson.

217* Drotzen: Låta brefven strax gå till Holland och tillslå Trippen kopparen.

Her Clas Flemming: Jag holler för bäst, att man förskickar Erich Larsson till Cantzleren och låter hånom der gjöra klart för alltt dedh, som hånom betrodt ähr.

Drotzen: Jag holler så före, att om han något emot Cronan och hånom gifne instructioner pecceret hafver, att man här sökte retten medh hånom, ty om han förskickas till Cantzleren, ähr dedh till troendes, att han intet reser dijt, uthan till Holland och kommer aldrig mera till Sverige.

Opfordrades Cammar-Rådh Falkenberg och tillfrågades af Drotzen, om thedh skulle vara rådeligit, att man sände någon uth, som tillsloge Trippen kopparen. R[esponderade]: Dedh stodh uthi Regeringens och Råds godhe disposition, som den sak fast bättre än som han förstodh. Han för sin person funne sig för ringa att judicera i den saken; viste dedh fuller att deres processer i Holland ähre sålunda, att deres egne få snart een dom och een ändskap, män fremmande blifve monge åhr oppeholdne.

Effter hans affträde infordrades borgerskapet af åthskillige 256
städer, och dem tillfrågades, att om Berget skulle slås löst, hvadh de ville gifva Cronan der aff.

R[esponderade]: Såsom de förr hafve begärat och tilbudit för skeppundet ett för allt 12 Rdr, altså tillbjude the ännu dedh samma; begäre underdånigst att der vidh blifva måge.

Drotzen frågade, om borgerskapet understå sig vara bastant nogh att underholla Berget. R[esponderade]: Ja, den tijdh Berget var fritt hafver alldrig någon bergzman klagat, och hafver han aldrig så mycket kunnad tillvercka, att affträcken icke hafver varit större. Och der Berget nu blifver fritt, skall handell och vandell växa till, och bergzmennen och grufvedelarne opkomma.

Marschen: Der Berget skulle slås löst, moste thed allenast skee på 3 åhr och sädan stå Cronan fritt att taga Berget igen, och der kopparen reser, skall och Cronans toll resa. R[esponderade]: De hade intet att seija der emot.

Her Per Baner: Om kopparen stiger nedh på 40 Rdr, huru 218*
de då vele försäkra Cronan på tollen? R[esponderade]: Han komma huru han komma vill, så skall Cronan få sitt.

Skattmestaren: Om de vele på städernes vägnar gifva försäkring att underholla Berget och gifva Cronan richtigt toll, så skall dem gifvas på deres begäran godh resolution.

Borgerskapet: Effter städerne intet hafve vettat här af, och de icke om den sak fullmechtige voro, kunde de sig intet reversera, uthan förmodade att dedh skulle vinna sin godhe fortgong.

Skattmestaren: Effter de detta så flitigt begära, skall dem gifvas ett gott svar, allenast de ähre der på betänckte, att de göra provision, dedh Cronan må richtigt bekomma sin toll; ty oansett att Regeringen hade medh kopparen andre uthvägar, så att Cronan ett merckeligett der med prosperera kunne, lickväl till att gratificera och gagna städerne och rijkzens undersåter vill
257 Regeringen intet ansij den profijt, som af fremmande nåås kunne, uthan unna borgerskapet den handelen.

Där medh toge de afträde.

Infordrades Erich Larsson och proponerades, att Regeringen och Rådet hafve befunnitt betänckeligit att ratificera hans contract, uthan begärade af hånom förnimma, huru han mente bäst att kunna slå Trippen an i betalning den koppar han nu in deposito hafver. R[esponderade]: Man motte slå hånom kopparen effter markgong an; tviflade intet, att när han hörer Berget slås löst, att han fuller skulle sällja hvadh han kunde.

Frågades om kopparan icke skulle kunna slås hånom an för 55 Rdr, och Trippen icke tillåtas att sällja hånom, som han ville. R[esponderade]: Dedh måste skee igenom rettegong.

Feltherren: Effter Falckenberg hade tillbudit att lösa kopparen in för [1] Rdr, och han intet hafver velat accepteret, synes att man medh godh skääl skall kunna slå hånom kopparen så högt an.

Erich Larsson: Falckenberg ähr een godh karl i orden, men
219* när han skall præstera een stor summa penningar, drager han sig gemenligen undan.

Drotzen: Om Erich Larsson icke ville gjöra fäderneslandet den tjenst och draga der uth att klarera medh Trippen och skillja oss ifrån hånom, skeppundet à 55 Rdr? R[esponderade]: [Om] han eller een annan reser der uth, ähr hoos hånom medh godo intet till att nåå eller uthretta, uthan höltt för gott, att Regeringen skrefve hånom till och opsade hånom interesset och slogo hånom kopparen i betalning an.

Erich Larsson tog afträde.

Drotzen resolverade, att man den näst följande dag uthan oppeholdning skulle per posta sända een serdeles post till Holland medh bref att opseija Trippen contractet och anslå hånom den deponerade kopparen i betalning, hvilket hela Senaten approberade.

---

[1] Lakun.

Den 23 Julij [**1634**] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. 258
Admiralen, Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Carl Bonde, Her Åke Axillsson, Her Axill Baner, Her Erich Ryning.

Oplästes de puncta, som uthi regeringsformen corrigerade ähre.

Inträdde tvenne prester, opsände af Bisperne medh een förtekning på några personer, som de hafva satt i vahlet att blifva Superintendens i Räfle.

Resolverades att Jacob Grundill skulle tillseijes att föresa åth Hamborg och Hollandh till att där clarera Cronans gäldh.

Resolverades att Qvartermestaren Olof Hansson skulle förskaffa een ingenieur, som kan resa till Räfle till att sticka af deres värck uthi någon bättre regularitet.

Inkom Jahan Larsson, teendes Regeringen och R. Rådh tvenne 220*
gamble bref, gifne Nils Jorssons farfar, Anderss Bagge; förfrågandes om bemälte Nils Jorsson[1] skulle intagas i Ridderhuset, effter han medh samma bref beviste sigh vara adelsman.

Senaten öfverläste brefven, befunne dem godhe och samtyckte, att merbemälte Nils Jorsson[1] skulle strax blifva inskrefven på Ridderhuset.

Oplästes dedh svar, som conciperat var på Riga stadz gravamina och postulata.

[**Samma dag**] efter middagen voro in Senatu Dråtzeten, Marsken, Rix-Ammiralen, Her Peder Baner, Her Carl Bonde.

Resolverades på almogens i Småland supplicationer.

Inträdde M. J[ohan] Lenæus och M. Olaus, Pastor Skarensis, 259
opskickade af samptlig Clerisijt, gifvandes tillkenna att de hafve på nytt öfverläsit regeringsformen; och alldenstundh de befunne, att uthi regeringzformen religionsväsendet intet mycket ihugkommit ähr, var deres underdånige begäran på samptlig Presterskaps vägnar, att uthi regeringsformen motte införas uthi begynnelsen een punct, som Presterskapet hafve conciperet och de nu öfverlefrerade.

Den 24 Julij [**1634**] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Skattmesteren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte,

---

[1] *Jorsson*] I MS.* *Gjordsson.*

Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson.

Infordrades Borgmestaren i Stockholm och af Regeringen befaltes, att effter åhrsvexten i Norlanden låter sig så ansij, att där icke mindre i åhr än i fjordh blifver dyr tijdh, så alldenstund
221* denne staden ähr särdeles privilegeret på den orten, dy skulle han tillseija borgerskapet, att de medh spannemål gjöra nödhtårfftig tillförsell på bemälte landzort, låtandes strax anteckna hvadh provision hvar och een gjöra kan och designationen opp uthi Cantzlijt inlefrera, skyndandes där på att öfverförsslen medh thedh hastigeste skee må, för än som hösten infaller.

Borgemestaren låfvade strax denne befalning hörsamligest att effterkomma.

260 Infordrades Öfversten Sperling och befaltes, att effter någre knechter under hans regemente hafve brukatt stor våldzvärckan uthi Södermanlandh, han fördenskuldh förfogar sig där hän, som sådant skett ähr, att ställa ophofven till retta och effter föregongen dom låta stå dem sitt straff.

Her Salvius kom igen från Presterne och gjorde relation, att Prästerne ståå äntligen ther oppå, att om religionen måtte insereras uthi regeringsformen, och hålla att thed appositissime ther uthi skall kunna införas och eenkannerligen primo loco.

[Samma dag] effter middagen var Regeringen in Senatu.

Præsenterades sal. K. M:tz bref, gifvitt Secreteraren Fegræo att få njuta sin secreterarelöön, så lenge han uthi Danmark ähr. Förfrågades af Her Per Baner, om han samma bref längre åthnjuta skulle.

Blef resolveret af hela Regeringen, att han så här effter som här till secreterarelönen tillijka medh agentskapets deputat effter sal. K. M:tz brefs inneholdh bekomma skulle, alldenstundh han där i Danmark stor förtäring hafver.

Inträdde 3 af Borgerskapet, begärandes att den puncten i beslutet om de förymbde båsmennen motte förandras, ty där städerne skulle opfylla mantalet för de förymbde, skulle mongen taga styrckjo där af att rymma, och således falla borgerskapet för svårt i lengden att förskaffa båssmän.

Gafs dem till svars, att de skulle skrifva visse karlar eller bofaste borgare till båssmän, så behöfde de intet klaga här öfver. R[esponderade]: Om de skulle skrifva uth borgare, då skulle

borgerskapet merckeligen förminskas, och borgerskapet sädan falla contributionen odrägeligh. 261, 222*

Ehuru de laga, då måste de vara förtänckte att förskaffa på Cronans skepp — som ähr ett iblandh de dyreste clenod i rijket, på hvilket rijkzens välfärdh mycket hänger — ärligit folck och icke een hoop medh landstrykare.

Effter deres affträde talte Regeringen medh Secreteraren Grubben, begärandes han ville gjöra sig färdig att föresa strax till Hamborg och Lübech till att der clarera medh den koppar, som där in deposito ligger.

R[esponderade]: Befan sig skyllig att effterkomma Regeringens befallning, män så frampt att de bref sändas sin koos, som till Trippen om kopparen underskrefne ähre, för än han sitt affskede får, skulle dedh turbera hela negotiationen i Hamborg och Lübech såsom och R. Cantzlerens desseing, och hans reesa aldeles fåfäng. Hölltt fördenskuldh rådeligest, att man ännu skulle holla Borgerskapet in suspenso, såsom och brefven inne, till dess han expedieret vore. Befruchtade att effter någon koppar allredo var tillslagen Kamphusen i betalning, att han intet underlåter att strax avisera dijt uth, hurruledes Berget ähr löst gifvitt; badh fördenskuldh att man skulle ännu på 14 dagar holla Kamphusen oppe och ingen koppar låta hånom i medler tijdh bekomma, föregifvandes den olycko, som vidh Berget hänt ähr, på thedh Grubben desto bettre må kunna i Hamborg prævertera dedh slag i kopparen, som af kjöpmans aviser sig förorsaka kan.

Blef resolveret att thedh så skee skulle.

Den 26 Julij [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marsken, Rix-Ammiralen, Skattmästaren, Her Nils Bielke, Her Johan Skytte, Her Peder Baner, Her Clas Fleming, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Carl Bonde, Her Axill Baner, Her Erich Ryning. 223*

Oplästes någre breeff ifrå Her Steen Biälcke och Correspondenterne, ankompne med ordinarie gräntzeposten.

Discurrerades om Secreteraren Grubbens reesa åth Hamborg. 262

Secreteraren Grubben besvärade sig der öfver, att han så länge oppehollen blifver; var nu fjärde dagen, sädan thed slööts om hans reesa, befruchtandes att sådant drögzmål skulle förorsaka ett stort slag i kopparen och hans negotiation turberas.

Her Jahan Skytte och Her Mattias Soop blefve förordnadt att gå till H. M:t Enckjedrottningen, att communicera H. M:t den puncten i beslutet om H. M:tz lijfgeding och unge Drottningens institution.

Igenkommandes berettade de, att H. M:t var där medh till fredz, allenast begärade att H. M:tz räst motte och blifva där uthi ihugkommitt. Hvadh institutionen belangade, var H. M:t till fredz, att Regeringen droge der om åhåga, så vijda regementssakerne vidkommer, män quod vitam et mores ville H. M:t själf draga omsårg om, effter H. K. M:t — som hon sade — hade H. M:t thedh i synderhet befaladt. Begärandes der hoos att H. M:t motte vijsas beslutet, för än thedh läses.

Underskrefs Secreteraren Grubbens expedition.

Voterades om någre personer [1], som skulle tagas i Rådet och brukas i Collegierne.

Her Per Baner sade sig längre vara omöijeligen att allena förestå Cantzlijt; hemstälte Regeringen och Rådet att förordna der till antingen een af Rådet eller och välljа någon ny. Mente tagas in consideratione deres qvaliteter, som välljas och förordnas skole.

224* Her Gabriel Göstafsson: Kunne man gåå förbij att eligera flere Rådzpersoner, holler jag thed för bäst.

Her Per Baner: Om man hade någon godh karl att sända till Pryssen, vore bäst att Her Herman Wrangell vocerades hijt hem att assistera i Krijgz-Collegio Fällttherren.

263 Alle Senatorum vota stembde öfver eens, att Linner Tårstensson skulle försändes till Pryssen och Feltmarskalken Wrangell voceres hijt. Item att Her Per Sparre blifver i Cantzlijt och Her Philip Scheding förordnas i Her Sparres ställe till Dorpt. Doch där Her Åke Tott njuter hällsan och kan vara här tillstädes till att assistera Fellttherren i Krijgz-Collegio, må personernes förandring i Pryssen blifva tilbaka. Och der Her Åke Tott nödigt moste sig absentera på een månad, två eller 3 och Fellttherren blefve sjuklig, då kan man i medler tijdh bruka i Fellttherrens ställe någon af dem, som ähre i de andre Collegierne.

Den 28 Julij [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Jahan Skytte, Her Per Baner.

[1] Mellan *personer* och *som* står i MS. *om de personer*, hvilka ord i MS.* blifvit utelemnade.

Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Carll Bonde, Her Erich Ryning.

Blef resolverat aff samptlig Regeringen och Senaten, att Her Salvius skulle strax antagas för Hoff-Cantzler och derföre tituleras och declareras på rijkzsalen, när beslutet läses opp.

Underskrefs resolutioner på Adelens och Presterskapets postulater och gravamina.

Resolverades på een suplication, af Fru Ingredh på Hellgöö och Capitenen Simon Simonsson öfverleffererat angående Capitenen 225*
Larss Larsson, som i Narffven hafver öfvat våldzvärckan på een borgare, nemligen att effter Borgemester och Rådh der sammestädes supplicando intercedera för bemälte Capitein, blifver hånom 264
lijfvet skänckt, och han vara skyllig strax att erläggja målsäganden sådan both, som gode män skälig pröfve och målsägande medh till fredz ähr; sädan låssas uthur fängelsett, qvittera sin scharge och reesa uthrijkes, att der hoos den Evangeliske armee på tu åhr eller trij gjöra sig förtjänt att komma in igen och här blifva brukadt.

Underskrefs een hoop medh bref på Allmogens begäran och inlagde besvär.

Den 29 Julij [**1634**] när samptlig Rådet vore församblade, inträdde R. Marskalken, gifvandes tillkenna att fruentimbret hade i sinnet att föllja H. M:tt den unge Drottningen in på rijkzsalen och der förtöfva, så lenge acten hollen ähr.

Senaten resolverade där på, att effter alle ståndh skole nu uthi denne act bekräffta H. M:t för Rijkzens Drottning och Regeringen præstera H. M:t deres eedh, dy vill dedh ingalunda skicka sig, att något fruentimmer blifver inne mera än som Hofmesterinnan och een jungfru; de andre skole allenast föllja igenom Saalen och gå strax uth igenom andre dörren. Och der Pfals-Grefvinnan ville medh gå in och der blifva, då skall H. F. N:de seijas, att dedh intet skee kan, effter H. F. N:de intet ställe där hafver; eij heller vill thed skicka sig, effter Regeringen strax effter eedens præsterande träda två och två på hvar sijda om H. M:t.
Och där H. F. N:de detta oachtadt går der in, då vill Regeringen 265
och Rådet träda tillbaka till de andre ståndh och där blifva ståendes. Hvilket befaltes R. Marskalken och Her Erich Ryning att beretta H. M:t och H. F. N:de.

När de tilbaka ifrån H. M:t Enckjedrottningen kummo, gjorde de relation, att H. M:t var der medh till fredz.

226* **Den 30 Julij [1634]** voro in Senatu för middagen Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Skattmesteren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Carl Bonde, Her Jahan Pontesson, Her Jöns Kurck, Her Axill Baner, Her Erich Ryning.

Præsenterades och oplästes ett bref ifrån Doctore Vallio af den 14 Julij angående hans hustrus stiffmodher.

Underskrefs af Regeringen och samptlig Rådet herredagzbesluted och regeringsformen.

Underskrefs åthskillige resolutioner för menige Almogen.

Inkom Erich Horn, nedskickad af H:nes M:t Änckjedrottningen att intercedera för Christina Wodik att få svar uppo sin inlagde supplication angående någre godhz, som hon begärade.

Resolverades att thedh intet kunne skee för skälige orsaker skuldh; i synnerheet var thed emot regeringsformen att gifva så stor ränta bortt uthi H. M:tz omyndige åhr.

[Samma dag] effter middagen voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Carl Bonde, Her Axill Baner.

Resolverades åter på een hoop Allmogens besvär och klagemål.

Inkom een bonde, hemma i. Ulfvesundz län, bedjandes om nogon lindring att fåå njuta. R[esolverades]: Skall fåå svar, när Väsmanne klagemål företagas.

266, 227* **Den 31 Julij [1634]** voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Peder Baner, Her Åke Tott, Her Carl Bonde[1].

Underskrefs een hoop medh pass för Ridderskapet och Adelen, som hade varit kallade till Rijkzdagen.

[Samma dag] effter middagen voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Per Baner.

Resolverades på een hoop medh Allmogens inlagde postulater.

Inträdde Landtmarskalken, præsenterade någre documenter angående någre adelsmäns tillnampn och säten på Ridderhuset,

---

[1] Efter öfverskriften följa i MS. orden *Inkommo Riddersk[apet]*, af hvilka det senare dock synes vara öfverstruket.

särdeles Anders Christofferssons Grijps; ty der thed bevises kunde, att Anders Christofferssons fader var adlat, då kan hans farbrors son, Per Byrsson, intet hollas för någon adelsman eij heller bör hafva på Ridderhuset något säte.

Landtmarskalken lade fram ett extract uthur Ludvik Rassmunssons och Per Månssons genealogiæ-böker och der medh beviste, att Anders Christopherssons farfars farfar var af Konung Carll Knutzson adlat, och att Konung Erich hade förbättrat Anders Christofferssons faders vapn.

Her Per Baner förmeente, att Ludvich Rasmunsson och Per Månsson intet vore så trovärdige, att de eller deres böker kunne gjöra någre adelsmän. Män där man kunde i Rijkz-Cantzlij finna någre gamble originalbref och där medh bevisa, att Konung Carll Knutzson hafver adlat Anders Christopherssons fars faders fader- 228*
fadher, så följjer att Per Börsson och ähr af adell och bör njuta sitt säte på Ridderhuset.

Drotzeten: Alldenstundh att Per Börsson hafver i monge åhr 267
suttitt på Ridderhuset, där till medh så länge nutitt een hoop medh godz under adelige privilegier, dem han intet kjöpt, uthan af frälsesmän i arffskiffte bekommitt, vill thedh falla svårt och betänckelig att stöta hånom där uth.

Resolverades entlig att Anders Grijp och Per Börsson skole respecteres och hollas för adelsmän och sittja både på een stool i Ridderhuset.

Landtmarschalken frågade, huru thedh skulle hollas medh nampnet, om Gripen skulle beholla Gripenampn eller icke.

R[esponderades]: Thed kunde man nu intet dömma om, uthan måste skee judicialiter. Och skall på näste Rijkzdagh slutas, huru nampnen i ridderhusets-boken skole blifva införde.

Den 2 Augusti [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Jahan Pontesson, Her Carl Bonde.

Resolverades på Södermanlandz och Närikes allmoges besvär och postulater.

Om ladegårdzarenderne slötz att här effter skulle sättjes bönder på ladegårderne, hvilke skole njuta frijheet på deres nödtårfftige drengjer, så och gästning och skjutzning och dagzvärcken, sädan användes allenast på slotten och kunghusen.

229* Oplästes bref ifrån R. Cantzleren och aviser ifrån Correspondenterne, ankomne medh ordinarie grentzeposten.

Den 4 Augusti [1] **[1634]** voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Skattmestaren.

268 Resolverades på Her Steen Bielkes bref angående folck och ammunition, som han begärar öfversändas motte, effter guarnisonerne i Pommern ähre svage och faran intet till att förachta.

Underskrefs bref till R. Cantzleren, Isach Spiring och Borgemester och Rådh i Norkjöping angående dedh skeppet, som Jahan Höniking hafver tagit på Dantziker-redden och i sjön.

Infordrades Olof Hansson och af Regeringen tillsades, att effter han behöfdes nu här hemma i rijket, han fördenskuldh skulle så disponera sine saker, att han uthan något longt drögzmål kunde föresa först neder till Götheborg, där ifrån till Callmar och sädan öfver till Pryssen och Lijfland, att besichtiga befästningarne på bemälte orter.

[Samma dag] efter middagen sutto i Rådet Drotzeten, Marsken, Rix-Ammiralen, Skattmästaren, Her Peder Baner.

Resolverades på några privatorum supplicationer.

Opkom Rix-Skattmästaren med een smädeskrift, inkastadh uthi Räkninge-Cammaren, hvilken oplästes.

Blefve Ståthållarne Bengt Kafle, Johan Hindrichsson och Knut Drake inkalladhe, och them här om tillkänna gifvit med befallning the skulle sakerne där nedre uthi good ackt taga.

230* Bengt Kafle svarade nödigt vara, thed nogon omväxling där nedre måtte skee med krigzfolcked ther uthi landzändan.

Honom gafs till svar, dedh Norrlänningerne allaredo voro hijt förskrefne; them ville Regeringen sända åth Calmare.

Befaltes och the skulle hålla flitig correspondence med krigzofficererne, att där nogot oppå kommo, the då tidigt må gåå ther emot, och att the gifva gran ackt på almogen uthi landzändarne.

---

269 **Den 5 Augusti [1634]** voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Mattias Soop, Her Åke Axelsson, Her Jöns Kurck, Her Erich Ryning.

Blef resolveradt på de Lijfländskes postulata och gravamina.

---

[1] *Augusti*] enl. MS.* I MS. står genom misskrifning *Julij*.

[**Samma dag**] efter middagen voro in Senatu Drotzeten, Marschen, Rix-Ammiralen, Her Johan Skytte, Her Peder Baner.

Resolverades att the, som hafva kopparzedlar, må betalas med koppar, skeppundet à 60 rixdaler.

Sedan att the, som hafve pantegodz uthi H:nes M:tz lijfgeding, må ther uthur lösas, och heller andre afsides belägne godz må borttpantas, på thed H:nes M:t så myckit frijare lijfgeding må hafva.

Den 6 Augusti [1634] voro in Senatu Drotzen, Marschen, 231*
Her Johan Skytte och Her Peder Baner.

Resolverades på Liffländische adelens supplicationer.

Opkom Her Claes Fleming och frågade på Johan Hinderssons vägner, om 4 eller 8 compagnier skole tillika arbeta på Götheborg. Mentes bättre vara, att 8 compagnier tillika där till förordnes, efter sommaren nu mästedels ähr förluppen.

Resolverades att den, som hade någon richtig skuldh att 270
fordra af Cronan, skulle betales medh koppar, och den som icke ville anamma koppar, skall lijda.

Præsenterades trenne Öfversten Otto von Sakz bref, nämligen hans beställningsbref på öfversteskapet dateret 1632, häradzhöfdingsbref på Rasbo härad dat. 1629, 3. hans förläningsbref dat. anno 1625, på hvilke han begärar Regeringens attestation.

Resolverades att thedh intet behöfdes andre bref att attestera än som donationer och de bref, som ähre gifne på behagelig och lijfstijdh på godz.

Underskrefs bref till R. Cantzleren och ett memorial för Secreteraren Lars Grubbe.

Den 8 Augusti [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Carl Bonde, Her Erich Ryning.

Oplästes R. Cantzlerens bref, ankomne samma dag medh Camreraren Mårten Augustinsson.

Sädan resolverades åter på några Liflendske gravamina.

Den 9 Augusti [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, 232*
R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Mattias

Soop, Her Jahan Pontesson, Her Åke Axillsson, Her Carl Bonde, Her Jöns Kurk, Her Erich Ryning.

Oplästes bref och aviser, ankomne medh grentzeposten.

---

271 **Den 11 Augusti** [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Mattias Soop.

Resolverades och underskrefs een hoop privat bref och ährender, så väl för som effter middagen.

Den 12 Augusti [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Carl Bonde, Her Åke Axillsson, Her Jöns Kurk, Her Erich Ryning.

Inträdde een Fransos, tilbjudandes sig att vela optaga dedh nedersunckne skeppet, så frampt han må få halfve skep och godz, enär han dedh på sin egen bekåstnadt oppbekommitt hafver.

Gafs af Regeringen till svars, att där han ville på sin omkåstnadt och eget äventyr taga thedh opp, skall han[1] halfparten af skepp och godz bekomma.

Der hoos begärade han, att hånom motte effterlåtas någre kabell och togh, och hvadh som söndergår vill han betala; hvilket och blef hånom låfvatt, såsom och något arbetsfolck.

233* Oplästes revisionsdommen emellan H. M:tz Fiscal Valerium Transæum och Ryttmestaren Hindrich Klebeck, svarande in causa fisci öfver thedh godz Lassdon.

Sädan resolverades på de Lijfländske och Estniske privata.

---

272 **Den 13 Augusti** [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming.

Inträdde Riga stadz uthskickade, Her Ulrich och Ulenbroch, toge deres afskedh och valedicerade Regeringen.

Resolverades på landsåternes i Esthlandh postulata.

Den 14 Augusti [1634] voro in Senatu Drotzeten, R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner.

---

[1] *han*] enl. MS.* I MS. står *hånom*.

Continuerades medh resolutionen på Estniske landsåternes postulata och gravamina.

Sädan infordrades Krigzback, hvilken berettade, att tilståndet vidh Berget var mycket slätt och farligit, i thed att een godh deel af Berget var nederfallit, och befruchtandes att heela Berget här effter infallandes varder, om icke tvenne af Rijkzens Rådh sig snart dijt op begifva och hoos bergzmennen order ställa, att de med flijt der emot arbeta.

Resolverades att Her Carl Bonde och Jahan Berns skulle föresa opp och handla medh bergzmennen om bygnaden.

Den 15 Augusti [**1634**] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, 273, 234*
R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Mattias Soop.

Continuerades medh Regeringens resolution på de Esthniskes gravamina och Städernes postulata.

Infordrades Her Bengt Oxenstierna och notificerades, att han till denn ända var hijt förskrefven, att Regeringen hade resolveratt att förordna hånom på H. M:tz vägnar till General-Gouvernör i Lijfland och Ingermanlandh. Och der han sig thedh behaga läter, som Regeringen hånom tilltrodde, begärades han ville så disponera sine saker, att han medh thed första kunne sig där hän begifva.

Her Bengt Oxenstierna offererade underdånigst H. M:t och Cronan sin skyldige tjenst, låfvandes sig vela[1] H. M:tz och Regeringens villja och befallning hörsamligest effterkomma.

[**Samma dag**] efter middagen voro in Senatu Drotzen, Marsken, Her Peder Baner, Her Clas Fleming.

Her Peder Baner proponeradhe på sin broders Her Johan Baners vägnar, att han måtte fåå uthsökja honom een lägerplatz i Gråmunckeholms kyrckja; hvilked mentes väl att kunna efterlåtas.

Underskrefves åthskillige breeff pro privatis.

Den 16 Augusti [**1634**] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, 274
R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Mattias Soop, Her Carl Bonde.

Oplästes Her Carl Bondes instruction till Koppar- och Saalberget. 235*

---

[1] Efter *vela* står *effter*, hvilket torde böra utgå.

Infordrades de Esthniske landtsåter och Räfle stadz uthskickade till förhör emot hvarandre om den dispute och controversia, som de sin emellan moverade.

Den 18 Augusti [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner.

Underskrefs någre privata.

Den 19 Augusti [1634] voro in Senatu Drotzen, Marschen, R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner.

Underskrefs ett memorial för Her Carll Bonde och Cammer-Rådh Jahan Berents på de åhrender, som de vidh Kopparberget företta skole.

Resolverades att salltlicenten skall här effter slås på een rijkzort för hvar tynna.

Den 20 Augusti [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Carl Bonde.

275 Infordrades Räfle stadz abgesanter, såsom och S. Canuti gildes uthskickade, hvilke på både sijdor förhördes om den tvist, som emellan dedh store och lille gilled var vuxin.

Skattmestaren proponerade effter desses afträde, att thed var Cronan skadelig såsom och mycket besverlig att oppeholla kopparmyntningen i Nykjöping; invände der till monge skääl, förmente att om Regeringen så gott synes, ville han ödeläggja
256* myntet i Nykjöping och thedh fortställa i Arboga. Detta blef hemstält Skattmestarens gode disposition.

Sädan præsenterade Skattmestaren een längd på någre personer, som vore opsatte och begärade att låna penningar på någre cronegodz, medh hvilke penningar man sädan kunde inlösa de pantegodz, som uthi H. M:tz lijfgeding vore. Hvar uppå blef af Regeringen resolveradt, att effter regeringsformen förmå, att inge godhz skulle antingen bortskänckjas eller afhändas Cronan uthi H. M:tz omyndige åhr, slöth Regeringen så derföre som [af] andre vichtige skääl bättre vara såsom och samtykte, att Skattmestaren motte optaga så monge penningar på interesse på $^1/_2$ eller helt åhrs tijdh, som pantegodzen uthi lijfgedinget kunne inlösas medh.

R. Marsken proponerade, att för detta hafver varit ett torn och een laterna på Daghöön, hvilken mädan den åhr för någre åhr sädan igenom vådheldh opbrändh, och så väl städerne der omkring som alle fremmande, som deres seglation på den orten hafve, begäre, att samma latern måste åter oprettas, tilbjudandes sig att vela till dess oprettellsse och erhollande gifva af hvar läst 2 öre; 276
begärade Marschen förnimma där om Regeringens betänckjande.

Resolverades att effter de fremmande sådant begäre och tillbjude, kunde väl vara skäligt, att samma torn och laterne antingen på Marschens eller deres, som sjöfarten bruka, bekåstnad blifver oprettatt.

Den 21 Augusti [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner.

Resolverades på de Ingermanlänskes postulata.

Bevilljades att R. Rådh ville gifva deres våpner i den nye 237*
Lutterske kyrckjan i Amsterdam.

Den 22 Augusti [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner.

Resolverades på Ryssernes inlagde postulata.

Oplästes Her Clas Christerssons supplication angående Skällnora godz, på hvilken resolverades att effter bevisligit var, thedh H. sal. K. M:t hafver låfvat hånom samma godz igen, om Derfelts barn doge, hvarföre der nu ingen af Derfelts barn lefde, skall Her Clas njuta H. K. M:tz nådige lyffte till goda.

Den 28 Augusti [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, 277
R. Admiralen, Skattmestaren, Her Per Baner, Her Clas Flemming.

Oplästes och underskrefs resolutionen på de Räfleskes postulata.

Sädan infordrades Esthniske Landtrådet, och dem förehölts, att effter stilleståndet medh de Påler nu snart löper till ända och apparentligit åhr, att kriget åter angå lärer, hvarföre mädan de tillförende hafve till krigzcontinuationen och provinciens säkerhet bevilljat qvarntollen och den doch ringa sig belöper, dy begärades att de sig resolvera vele, hvadh de till krigzcontinuationen och guarnisonens underhollande contribuera vele, antingen holla starck hand öfver att qvarntollen motte richtigt uthgå, eller och för

238* hånom bevillja något annat vist. 2. Effter een skickelig prestman ähr nu effter deres begäran förordnad till Superintendens i Räfle, hvadh underholdh de förmena sig kunna och vela gifva hånom?

R[esponderade]: Qvarntollen hafve de anno 1626 på H. K. M:tz anmodan bevilljet och i medler tijdh richtigt uthgifvitt effter mölnarens eedh och qvarnernes taxerande, vele ännu der medh continuera; voro intet fullmechtige att bevillje eller ingå någon annan contribution, begärandes att man landzens olägenhet ansij ville och landsåterne medh vijdare besvär förskona.

Regeringen: Dem var tillskrifvitt, att effter man här hade något
278 i synnerheet att tractera medh landsåterne om sådant ährende, var förmodeligit, att de närvarandes nogsampt vore instruerade.

R[esponderade]: Neij, de vore så vijda intet instruerade, uthan der man intet kunde ombedja vijdare contribution, kunde Regeringen förordna Commissarios där hän, som medh landsåterne der om handlade.

Regeringen beviste, att Esthniske qvarntollen i förstonne hade räntatt 16,000 daler, män nu intet mera än som 6,000 daler.

R[esponderade]: Kan till äventyrs komma der af, att effter någre qvarner ähre för högt taxerade och intet kunna draga qvarntollen, derföre hafve någre stuckit deres qvarner i brand och mala nu på andres qvarner.

Regeringen: Så måste åter de samma qvarner desto mera gifva, ty fast om qvarnerne opbrännes, måste lickväl hvar och een äta.

R[esponderade]: Man kan intet hvar månad göra ny ordning.

Regeringen: Så åffta sådant här i landet händer, göres nye ordninger och ähr och intet mera än som skäligitt, att de och så laga, att de åthminstonne gifva hvadh de sal. K. M:t uthlåfvadt hafve.

239* Om Superintendenten gofve de detta svar: Begärade att Regeringen ville intet mera dem påleggja, än de förmå draga; de hafve altidh för detta varit underholdne af Cronan och rijket. Förmente och, att der Superintendenten bredevidh sin superintendentie får två caspell (!) och holler een capelan der på och der bredevidh hafver någon hjelp af Cronan, att han sig der af ärligen ernära kan. Begärade endtligen att få taga desse tvenne puncta ad referendum.

279 Regeringen: Så frampt landsåterne sig till ingen billigheet accommodera vele, då måste H. M:t och Cronan förordna Commissarios där hädan, som taga dess interesse och jura i acht.

Den 29 Augusti [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Skattmesteren, Her Per Baner.

Underskrefs een hoop privata för de Rävelske och Pernouske.

Resolverades att Jungfru Kirstin på Gäddeholm skulle gifvas tuhundradhe rixdaler, för dedh hon nu een tämmelig tijd hafver här legat och för Hofmesterinna, såsom hon kallad var, inthed antagin blifver.

Den 30 Augusti [1634] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Skattmesteren, Her Per Baner.

Inträdde Estniske Landtrådet, besvärandes sigh att den resolution, som de på deres inlagde gravamina af Regeringen bekommitt hafve, intet var så författatt, att de kunde taga emot henne, särdeles derföre att dem var medgifven een protestation, att de *[ingen] sådan resolution emot taga skulle, som præjudicerade uthi een eller annor motto deres privilegia; öfvergifvandes der medh protestationen, hvilken doch intet blef af Re- 240*
geringen emot tagen.

Der medh befaltes dem taga affträde.

När de åter inkummo, tilltalte dem Her Per Baner, seijandes 280
att thedh kom Regeringen underligit före, thedh Landtrådet besvärade sig öfver resolutionen, dem af Regeringen gifven, och den uthtydde, lijka som skulle hon vara snörrett emot deres privilegia, thed den doch deres privilegier till dedh ringeste intet rörde; hvar af var till märckjandes, att Landtrådet något obetänckt der uthinnan gjort hade.

R[esponderade]: Effter som resolutionen blef dem afftonen tillförende seent öfverlefrerat och de ingen tijdh hafft henne rett öfverläsa och dem till öronen kommen var, att Regeringen skulle denne dagen föresa, hafve de där af tagit orsak att opträda och sig besvära; elljest hade de veladt öfvergifva deres besvär skriffteligen.

Regeringen frågade, om de vore fullmechtige att läggja någon protestation in emot H. M:t och Regeringen, eller om protestationen var gjort emot deres personer allena.

R[esponderade]: Var allenast emot deres personer och ähr dem effterskickadt.

Regeringen: Dem hade bort betänckja, att om de hade uthi sal. Konungens tijdh framburit sådan besvär och protestation, huru H. K. M:t sådant förstått och optagit hade. Och ehuru väl

Regeringen för deres personer ringa vore, lickväl mädan de sittja i H. M:tz ställe, motte de intet inbilla sig, att de nu skulle få sättja deres opstutzige hufun opp; de skulle påminna sig hvadh H. K. M:t dem tiltalade och sig förifrade öfver thedh att deres
281 medell för någre åhr sädan hotade deres abgesanter att villja göra rapper schider af dem, om de något H. K. M:t bevillje eller ingå skulle. Och såsom Regeringen uthi ingen motto hafver gripit
241* uthi deres privilegier, uthan låtit dem blifva såsom de ähre, altså ähre de icke heller sinnade att gifva något bortt af H. K. M:t och Cronans rätt, och motte Landtrådet intet annat imaginera sig, än att och de Regeringen uthi detta deres höge officio samma respect och lydno gifva skole, som de H. M:t själf effter deres edz plicht skyllige ähre. Der de sig något annat understodo, skulle thed dem illa bekomma, och der de intet ähre till fredz medh den resolution dem gifven ähr, stodh dem fritt att föresa uthan resolution.

Landtrådet: Emot en sådan protestation var dem svårt och mycket betänckeligit någon resolution emot taga, som hade någon novitet i sigh; måste befruchta, att de blifva illa fägnade, när de hem komma.

Regeringen: Såsom uthi resolutionen ingen novitet infört var, altså hade de icke heller någon orsak att befruchta sig för någre fåå orolige hufun, som dem protestationen tilsänt hade. De skulle ännu gifva sig tijdh att vääl öfverläsa resolutionen och den intet annorlunda uthtyda och vrängja, än hon i munnen hafver.

Landtrådet: De ville thedh göra, begärandes att dem må efflerlåtitt vara att författa och öfvergifva skriffteligen hvadh de der emot kunde hafva att invända; hvilket Regeringen efflerlät, hvar medh de togo sitt afträde.

Oplästes bref och aviser, ankomne medh grentzeposten ifrån Sundet, Hamborg och R. Cantzleren.

282 Inträdde Räfle stadz uthskickade, seijandes sig hafva uthur Cantzlijt bekommit deres skriffteligе affskedh. Nu hade de fuller förhoppas att bekomma någre favorabler svar på deres postulata och gravamina. Män mädan de intet kunne taga mera än dem gifves, moste de vara där medh till fredz; allenast haffve de emot
242* tvenne puncter i resolutionen författat skriffteligen deres besvär, begärandes att Regeringen ville dem gunsteligen optaga och öfverläsa och sig sädan der på resolvera. Och effter på Canuti gildes anklagan ähr gifven sådan resolution, att de aresten relaxera skole och restituera in integrum, hvilket de och hörsamligen göra

moste, begärade de, att uthi resolutionspuncten om den saken motte in margine sättjas desse ordh: *Auf Ihre gebührliches Ansuchung.*

Her Per Baner opläste deres öfvergifne besvärsskrifft, och befaltes dem sädan taga afträde.

The blefve sedan inkallade och förehållne, thed dee myckit obetäncksame med thenne sin skrift varit hafve; dy att the säije denne tijden igenom myckit hafva kåstad uppå sig, så veette dee nogsamt, att Regeringen inthed ähr anhängig med Räfle allena, uthan och med andre statssaker, och rätte sanningen att säija så ähre the sjelfve till een deell orsak, att the så länge hafve måst töfva med theres stridigheter med adelen och handtvärckerne; doch ähre the inthed längre än andre här uppehållne.

Sedan hvad Kegell vidkommer, hade H. K. M:t orsak att låta
beroo vid förre resolution; doch ähr then nu så vida ändradh, att 283
emädan H. K. M:t iche veet, på hvad sätt the der uthi invijste ähre, och hvarföre thed med een större summa ähr belastad, än han, Dunt, therföre gifvit hafver, så vill H. K. M:t här om låta gifva sig besked frå Her Philip Skeding, och i medler tijd må the behållat för then summa, som therföre ähr försträckt.

Sammaledes ähr om Borgrätten nogot hårt skrifvit; the skole der uthinnan rätta sig efter resolutionen.

Borgmästaren Wangerssen excuserade theres mening inthed så vara; the hafve nogsamt seedt Regeringens besvär och arbethe. Bad att alt uthi bästa måtton må blifva optagit.

Feltherren sade, att the orden the begäre om handtvärckerne
in margine sättjas måtte, kan inthed skee, uthan man vill befalla 243*
theres uthskickade att sökjat tillbörligen hoos Rådet i Räfle, att them deres arrest relaxeres.

Blef them sedan föreslagit, att emädan then lille tullen, som the hafve bevilljat, där inthed står till practicera, om iche nogon annan redlig contribution i dess ställe Cronan till tjänst kunne gifvas.

Wangerssen svarade, att sedan som the bevilljade till licenterne, låfvade sahl. K. M:t, att the med inge andre pålagor skulle besväras. Bad underdånigst med flere oneribus eij att beläggjas, så framt staden iche aldeles skall blifva ruineradh.

Them påmintes sedan om Rysserne, att the dem civilere tractera vele och iche gåå så noga med them om, så att [de] ther igenom förorsakas heelt och hollit att draga theres handell på Archangel.

Wangerssen låfvade thed skulle så skee, ändoch, sade han, man favorizerar them mehre än the ähre värde; och recommen-

derandes Regeringen stadzens bästa och contesterandes dess underdånige trooheet och lydno, togo ther med sitt afskeed.

---

284 **Den 1 Septembris** [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marschen, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Per Baner.

Inkom Hans Wrangell och öfvergaf een rättegångsact ifrå Hofrätten i Dorpt *[oppå sin broders Feltmarskalkens Her Herman Wrangels vägnar emoth Her Lars Sparre], på hvilken han begärade revision.

Resolverades att then kunde i tillkommande Aprili efterlåtas.

Oplästes de Esthniske landsåters inlefrerade besvär om den resolution dem af Regeringen gifven var.

244* Sädan oplästes bref ifrån Her Per Sparre angående bijlägret i Danmark.

Och effter som Her Per förfrågade sig hoos Regeringen, om han skulle cedera Hertig Fredrich, der han sökte att hafva præeminentien uthi copulationen, blef der på resolverat.

Resolverades på Hermanni Wittens Memorial.

Blef Her Jahan Gyllenstierna inkalladt och af Regeringen befaladt, att effter een Fransösk Gesanter ähr oförmodeligen hijt förväntandes ifrån Danmark, han fördenskuldh ville vara tillstädes, effter Regeringen hånom till Gesantens pristaf förordnadt hafver.

Den 2 Septembris [**1634**] voro in Senatu Drotzeten, Marschen, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming.

Resolverades att den Doctor medicinæ, som var kommen ifrån Marienburg, skulle gifvas bestellning och antagas för H. K. M:tz Lijfmedico.

Sädan företogs regeringsformen till att der effter formera staten.

285 Och alldenstundh uthi Krigzretten feles een person i Felltt-herrens frånvaro, hölt Marsken för gott, att Regeringen förordnade Her Erich Ryning der till, till dess någon af Fellttmarskalkerne komma tilstädes. Män mädan Her Per Baner dömbde thed vara emot regeringsformen och elljest invände andre skääl, att Ryningen intet der till förordnas kunde, blef enhelligt af Regeringen resolveret, att Öfversten Her Clas Christersson skulle tagas i Rådet och sättjas i Krigzretten.

Blefve och de personer nampngifne och förordnade, som i alla de andre Collegiis behöfves vele, såsom och Landzhöfdinger uthi alla provincier.

[**Samma dag**] effter middagen var åter Regeringen tillsamman uthi Rådet.

Inträdde Marskalken och berettade, huru såsom H. sal. K. 245*
M:t hade i Hall uthi Tysslandh doneret Her Jahan Baner någre godz uthi Vessmannelandh. Och alldenstundh uthi donationsbrefvet var införtt af Secreterarens förseende en gårdh, benembd Simtuna, uthi Simtuna sochen och een sådan gårdh intet finnes, uthan borde heeta Hareva effter inlefrerade uthräkning, begärade han, att thedh motte förandras och Her Jahan Baner njuta H. K. M:tz bref till goda. Resolverades att så frampt thedh bevises kunde, thedh omberörde gårdh ähr orett infört, är intet mera än skäligit, att thedh ändras och Her Jahan Baner samma gårdh Harreva inrymmes.

Infordrades Elbings stadz uthskickade, andragandes näst salutationen på sine principalers vägnar bemälte stadz gravamina, begärandes att effter Elbing stadh dem hafver låtit andraga Hans Excell. R. Cantzleren och der medh hijt till Regeringen förvist, att de här motte optagas och så vijda möijeligit remedieres; olljest råkar staden oundvijkeligit uthi ruin. De besvärspuncta hånom medgifne voro att andraga refererade han muntligen, hvilke han och sädan skriffteligen inlefrerade.

[**Den**] **3 Septembris** [**1634**] vore Drotzeten, Marschen, Schat- 286
mesteren och Her Peer Baner och Her Claas Fleming tilstedes.

Och resolverades at skal skrifvas til Her Steen Bielcke: 1. At honom sändes en hoop jernstycken, dem han ville effter medfölljande längd undfå. 2. At han betäncker hvadh medh Monier skal företages, effter han uthan afskedh hafver taget tjenst hoos Chur-Sachsen, anten han skal publice citeres, eller Churfursten tilskrifvas. 3. At Her Bielke hans stelle medh en annan dugligh karl förseer.

Företogs sedan regeringsformen och opsattes [1]

---

[1] Början af den följande förteckningen (till *Lagmännen*, se sid. 213) saknas i MS. o. är derför tryckt efter MS.*

246* I Hoffrätten:

Drotzeten Her Gabriel Gustaffsson, Greff Per Brahe, Her Matthies Soop, Her Johan De la Gardie.

I Krijgzrätten:

Rijkzens Marsk Greffve Jacob De la Gardie, Her Gustaff Horn, Her Herman Wrangell, Her Åke Tott, Her Johan Baner, Her Claes Christersson.

I Ammiralitetet:

Rijkz-Ammiralen Her Carl Carlsson, Her Claes Flemming, Her Erich Rynning.

I Cantzelijet:

Rijkz-Cantzleren Her Axell Oxenstierna, Her Per Baner, Her Steen Bielcke, Her Per Sparre.

I Räkninge-Cammaren:

Skattmästeren Her Gabriel Bengtsson, Her Carl Bonde.

Burggreffve eller Öffver-Ståthollare i Stocholm:

Her Claes Flemming.

Landzhöffdingsdömmen:

1. Uplandh: Landzhöffdingen Her Larss Sparre.

247* 2. Vestergöthland: Landzhöffdinge Her Nilss Bielcke.

3. I Finland: Landzhöffdinge Broor Andersson.

4. I Liffland: General-Gouverneur Her Bengt Oxenstierna.

5. I Pryssen: Her Herman Wrangell.

6. I Småland och Jöneköpings lähn: Landzhöffdinge Bengt Kaffle.

7. I Vässmanneland: Landzhöffdinge Her Thure Sparre.

8. I Carelen: Landzhöffdingen Her Åke Oxenstierna.

9. I Östergöthland: Landzhöffdinge Knut Posse.

10. I Sudermanland: Landzhöffdingen Stellan Mörner.

11. I Tavasteland: Landzhöffdinge Arffved Horn.

12. I Calmare lähn och Öland: Landzhöffdinge Jesper Andersson.

13. I Dalarna vidh Kopperberget: Landzhöffdinge Petter Kruse.

14. I Näricke och Vermeland: Landzhöffdinge Her Gustaff Leijonhuffvudh.

15. I Norlanden: Landzhöffdingen Per Erlandsson.

16. I Österbotten: Landzhöffdinge Isaak Hindersson.

248* 17. I Estland: Gubernator Her Philip Scheding.

18. I Ingermanland: Gubernatoren Nilss Assersson.

19. I Kexholms lähn: Landzhöffdinge Hendrich Månsson.

20. I Vendische och Pernousche creitzen: Gubernatoren Anderss Erichsson.

21. Öffver Dorptische creitzen: Öffversten Hanss Wrangell.
Rijkz-Marskalck: Her Axell Baner.
Rijkz-Tygmästere: Linner Torstensson.
Stalmästere: Rotkirck.
Jägemästare: Carl Hårdh.

Lagmännen:

1. Upland: Feltherren.
2. Vestergötland och Dal: Drotzeten.
3. Norre Finland, Åland och Österbotten: Her Johan Skytte.
4. Östergötland: Her Peder Baner.
5. Väsmanland och Daall[1]: Grefve Peder *[Brahe].
6. Södre Finland med Tavastehus län[2]: Her Clas Fleming.
7. Tijhäradz lagsagu: Rix-Ammiralen.
8. Södermanland: Her Erich Ryning.
9. Calmare län[3]: Her Nils Biälke.
10. Carelen *[och Kexholm]: Her Carl Bonde.
11. Väster-Norlanden: Cantzleren.
12. Närike: Her Åke Axelsson.
13. Värmeland: Skattmästaren. 249*
14. Ingermanland: Her Mattias Soop.

Öffverster[4] till häst:

1. Öffversten öffver Ridderskapetz rustjenst i Sverige, Fin- och Liffland: Her Claes Christersson.
2. Öffver Uplandz, Vässmannelandz, Närickes och Vermelandz 287
ryttare: Isack Axelsson.
3. Öffver Västgöthe och Daals rytterij: Knuth Soop.
4. Öffver Åbo lähns medh både Sathegundernes ryttare: Stååhlhansken.
5. Småland och Öland: Her Friderich Steenbock[5].
6. Öffver Tavastelandz och Nylandz ryttare: Hanss Eekholt.
7. Öffver Östergöthlandz och Sudermanlandz ryttare: Otto Sack.
8. Öffver Carelsche, Vijborg och Nyslotz läns ryttare: Otto Yxkull.

---

[1] *och Daall*] saknas i MS.* Bör vara *Dalarne*.
[2] *med Tavastehus län*] saknas i MS.*
[3] *Calmare län*] I MS.* *Calmare o. Öland*.
[4] Förteckningen på öfverstarne är återgifven efter MS.* Anmärkningsvärda afvikelser i MS. äro i noter omnämnda.
[5] I MS. saknas namnet.

Öffversterne till foot:

1. Upland: Axell Lillie.
2. Öffver Scharaborgs lähns regemente: Nilss Kagge.
3. Åbo lähn: Jacob Skotte [1].
4. Öffver Sudermanlandz knechter: Casper Otto [2] Sperling.
5. Öffver Cronebergs och Jöneköpings lähns knechter: Hanss Drake.
6. Öffver Finske regementet och både Sategunden [3]: Reinholt Metstake.
7. Öffver Dalarna och Bergzlagen: Johan Yxkull.
8. Öffver Östgöthe regementet: Gabriel Kyle [4].
9. Öffver Tavastelandz regemente: Henrich Burth.
10. Helsingeland och Ångermanland: Åke Hansson Wulfsparre [5].
11. Öffver Elffzborgs lähns knechter: Nilss Ribbing [6].
12. Öffver Daalbo-knechterne: Saltzburgh.

250* 13. Öffver Carelske regementet: Påfvell Wulff.

14. Öffver Savolax regemente [7]: Casper Ermis.
15. Öffver Vässmannelandz regemente: Johan Lilliehöök.
16. Öffver Nor- och Vesterbottens regemente: Anders Körning.
17. Öffver Calmare lähn och Öland: Drummundt.
18. Öffver Nylandz regemente: Antonius Jörgenreich.
19. Öffver Näricke och Vermeland: Thomoss Thomosson.
20. Österbottens regemente: Hanss Kyle.

Slottzhopmän [8]:

1. Underståthollare i Stocholm: Schäring Rosenhane [9].
   Stadz-Capitein: Mårthen Jacobsson.
   Prophossen:

288 2. På Calmare: Nilss Ribbing [10].

3. På Elffzborg: Larss Larsson.
4. På Jöneköping: Knut Drake [10].

---

[1] I MS. står jemte Jacob Skotte äfven *Reinholt Messtake.* Jfr nedan N:o 6.

[2] *Casper Otto* tillagdt enl. MS.

[3] *Öffver Finske—Sategunden*] I MS. *Thet andra Finska regementet.*

[4] I MS. saknas namnet.

[5] *Wulfsparre*] tillagdt enl. MS.

[6] I MS., hvarest punkterna 11 o. 12 äro sammanslagna, är i kanten antecknadt *Bengt Pilefelt.* Jemte Nils Ribbing o. Saltzburg nämnes äfven *Kagge;* jfr ofv. N:r 2.

[7] *Savolax regemente*] Enl. MS. *Vijborg och Savolax* under Carelske regementet.

[8] Förteckningen på slottshopmännen (*Slotzhöfvitzmän* enl. MS.) är återgifven efter MS.* Den är i MS. mycket ofullständig.

[9] I MS. står *Andreas Buræus.* Det är möjligt, att han var föreslagen, men säkert är, att Rosenhane utnämndes (R. Reg. 1634, II, fol. 1218 v.).

[10] Enl. MS. skulle Knut Drake vara slottshopman på Calmar o. Nils Ribbing på Jönköping. Så var emellertid icke förhållandet. Drake var redan 1633 utnämnd t. ståthållare på Jönköping (se Del. III, sid. 114).

5. På Kexholm: Hanss Bagge.
6. På Nötheborg: Kinmundt.
7. På Ivangorodh: Claes Galle.
8. På Narffven: Jacob Skotte.
9. På Dorpt: Hanss Wrangell.
10. På Kåkenhusen: Jöran Jacobsson.
11. På Rijga: Otto von Sack.

Præsidenter[1]:

I Hoffrätten i Finland: Her Jönss Kurck.
I Hoffrätten i Jöneköping: Her Johan Skytte.
I Hoffrätten i Dorpt: Her Philip Scheiding.
I Hoffrätten i Pryssen:

Skal skrifvas til Rijkz-Cantzleren, at han förordnar Svenska Commendeurer på platzerna i Pryssen, effter ther äre nu inthet annat än uthländsche.

Den 4 Septembris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marsken, 251*
R. Admiralen, Skattmesteren, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Åke Axillsson, Her Jöns Kurck, Her Axill Baner[2].

1. Bleff taget ad deliberandum, dhet Ridder- och Landskapet i Estland inthet vele taga emot den resolution dem åhr giffven vorden; om man fördenskuld skulle anamma den tilbaka och släppa dem sin kooss mal contente eller och duplicera moot dem skriffteligen.

Her Johan Skytte: Skulle man nu släppa dem sin kooss uthi disorder, så skulle dhem vidh dheres återkompst mehr och mehr inritha, och all skam och last der uthi provincien der igenom mehr och mehr taga öffverhanden.

Her Flemming approberade dhet samma, och att dhe skole göra saken vidh sin heemkompst mechta svijrigh, hvar dhe nu icke få något contentement.

Drotzen sampt dhe andre velborne Herrar voro och uthi samma mening, och bleff så gott funnet, att dhe Senatores, som tilförenne der haffve hafft att göra medh gouvernementet, såsom

[1] Förteckningen på presidenterna enl. MS.* Den saknas i MS.

[2] Med undantag af förteckningen på de under sammankomsten närvarande riksråden, är hela protokollet för denna dag återgifvet efter MS.* I MS. förekommer nämligen endast följande korta sammandrag: *Företogs åter de Esthniske landsåters besvär emot den resolution dem på deres gravamina och postulata af Regeringen gifven var, hvilke blefve ventileret.*

och Her Salvius skulle taga dem för sigh och hvar puncht in specie debattera, såsom och alle casus för dem distinguera.

I synnerheet discurrerades aff Drottzen till den 12:te puncht om sakörerne, och hölts före att der Cronan dem aldrigh tilförenne nutit haffver, så kan man inthet see, quo jure der oppå nu skall prætenderas.

Her Flemming: Man kunde och väl säija, att Cronan efftèrlåter den tridje delen aff sakörerne, som falle på dheres egne godz till kyrkjan, allenast att Fiscalen må see der opå, att dhe till bemälte pios usus användas.

Uthi den 14:de och 15:de punchten mente Marsken dem nogsampt att vela öffvertala.

Till den 20:de puncten kan man bevijsa dem, att Ståthollaren och Secreteraren moste necessario vara der hoos, när Gubernatoren dheres domar reviderar.

Till den 21:sta puncten: Alle landgodz för än Estland kom under Sveriges Crono måge höra till Landträtten, men alle, som
252* sedan på någon condition aff framfarne Konunger förlänte ähre, item pantegodz skole lyda till Borgrätten sampt fiscalia, som dijt egentligen höre.

Till den 24:de punct: Adelen i Wesenbergh moste medh dheres krögerij inthet præjudicera borgerskapet i dheres privilegier.

Till den 26:te punct: The bönder, som uthur Estland och till Liffland luppne ähre post occupatam Rigam, skole prævio juris processu bliffva restituerade.

Och meentes så ändtligen, att där dhe Estnisches uthskickade medh detta icke vele vara tilfredz, då kunde man taga igen dhet ena medh dhet andra och allenast giffva dem ett recipisse tilbakar.

[**Samma dag**] effter middagen klockan tu voro in Senatu Feltherren, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Johan De la Gardie.

Discurrerades något öffver dhe puncter Landtrådets uthskickade i sin undfångne resolution scrupulere uthi, vid samma mening som dhet skedde för middagen.

The bleffve inkallade och föreholdne, att man hade öffverseedt dhe puncta, som dhe gravera sigh öffver; allenast ville man gärna vetta, huru dhe vela explicera den 12:te puncten om straffpenningerne.

Effvert Bremer: Der medh haffver så varit aff ålder i Landrätten, och haffve hafft dhet aff Konungen i Danmark.

Her Per Baner införde sådant för den skull vara ett jus acquisitum och ännu kunne giffvas aff Öffverheten, allenast att dhe dhet recognoscera.

Bremer: Vij erkänne, att dhet kommer aff Öffverheten.

Feltherren deducerade, att med adelen här i Sverige holles äfven opå samma sätt, och beroor saken allena der opå, att Öffverheten haffver discernerat, hvem dhe straffpenningerne skulle tilkomma.

Her Per Baner: Thet vij disputere åhr, att Öffverheten haffver der uthi sitt jus och giffveret sedan, hvart hon vill, antingen till kyrkjan eller annorstädes.

Bremer: Thet åhr alt kommet aff Öffverheten, så moste och ordningen aff hänne göras, och hvem vill något försnilla kyrckjorne 253*
den deel dhem uthi så motto bör haffva?

Marsken frägade, huru länge dhe här öffver haffve varit i strijdh medh Her Philip Scheding. Dhe svarade: Kort för vår affreeso hijt och aldrigh tilförenne.

Marsken föreslogh så dhet medium, om H:nes M:t låter dher vid bliffva, att kyrkjorne få konungzdelen aff bemälte sakörer, om sådant icke skulle väl gå för sigh?

Bremer svarade: Vij tacke derföre ödmjukeligen och haffve alt aff H:nes M:t.

Otto Yxkull: Fiscalen må see der oppå, att samma saakörer komma dijt dhe ähre ordnade, och hvem ähr som vill taga oppå sigh blodpenninger?

Oplästes den 14:de och 15:de puncht, och sade Bremer: Vij begäre, dhet Landtrådet må tillijka medh Gubernatoren underskriffva hvadh som angår landträttor.

Feltherren svarade, dhet dhe kunne aldrigh bevijsa, att Landrådet hade tillijka medh Gubernatoren skriffvit under breff.

Otto Yxkull meente, att sådanne breff väl skole finnas, och allegerade, att Fromholt Tisenhusen haffver tillijka medh Gubernatoren skriffvit under.

Feltherren: I scupulera detta allenast derföre, att eder Landrätt icke må dragas till Borgrätten; men gör Gubernatoren edher någon orätt, då kunne I klaga honom an.

Jöran Moydell svarade, att Gubernatoren haffver offta besvärat sigh, dhet han icke viste, hvilke saker som egentligen till Borg- eller Landrätten lyda skulle, och ähr detta hela handelen, att Borg- och Landrätten icke må förblandas tillsamman.

Dhe tilspordes hvadh dhe förstå under lähngodz. R[esponderade]: Dhem vij haffve hafft, för än vij under Sveriges Crono kompne ähre.

Oplästes den 20:de punct om revisionen in criminalibus.
254* Och hölt Her Per Baner dhem före, dhet dhe aff sal. Kongl. M:tz resolution inthet kunne bevijsa, att andre officianter, så som enkannerligen Ståthollaren och Secreteraren, ähre der medh excluderade.

Otto Yxkull: När Gubernatoren sitter i Landträtten, så kan inthet Ståthollaren der hoos sittja.

Marsken: Vij tale om revisionen in criminalibus.

Än om Gubernatoren ingen aff Landrådet kan haffva för handen, uthan han moste taga der till andre redelige af adell, hvadh då der uthinnan stodo till göra?

Bremer badh, om dhe här öffver motte få communicera medh sine principaler.

Oplästes den 24:de punct, och sade Yxkull: Adelen haffve segell och breff på sine huss i Wesenberg medh alle rättigheter; hvadh skole dhe mehre göra? Dhe giffva och steur aff sine huss.

Her Per Baner svarade, att borgerskapet der sammastädes haffve här emot stadzprivilegier, och remonstrerade att den, som vill njutha borgerlig näring, han moste vara förtänckt att draga borgeligh tunga.

Taltes om ablagen på domen, och dhet Ridderskapet inthet vele unna soldaterne logemente.

Landrådetz uthskickade försvoro och nekade dhet högt, säijandes, om så vore, då skulle Gubernatoren haffva talat dem till der om, men nu ähr dhet aldrigh skeedt, uthan den tydes alt illa uth.

Oplästes den 26:te punct, och förehölts dem, att man der uthinnan vill bliffva vidh sal. Kongl. M:tz egen förklaring, dem tilförenne giffven.

Dhe talte sedan om Fiscalen och bodo, att han må anklaga för Landrätten dhe saker, som dijt egentligen höra, såsom och att alt medh deitlige ordh uthi dheres resolution motte införas, ty fast dhe väl förstaedt, så ähre doch monge andra, som dhet [icke] tilbörligen fatta kunne.

Togo så tämmeligen väl contente sitt affträdh uthur Rådh-Cammaren.

255* **Den 5 Septembris** [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Skattmesteren, Her Jahan Skytte, Her Per Baner,

Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Åke Axillsson, Her Jöns Kurck, Her Axill Baner.

Debatterades de modo procedendi medh Erich Larsson, för thedh han sin instruction åth Holland öfverträdt hafver.

Resolverades att Skattmestaren och Cammar-Rådh skulle holla hånom till att inleggja een richtig rechning, der på lefrera hånom på rechning een post koppar uthan någon viss prijss och sädan, der han något pecceret hafver, lagligen dedh medh hånom uthföra.

Proponerades af Her Per Baner hela Senaten, att Regeringen 289
hade valt Her Clas Christersson för synnerlige och skälige orsaker skuldh till R. Rådh, begärandes i Regeringens nampn att förnimma deres betänckjande.

Feltherren förklarade den förnembste orsaken vara, att effter Her Åke Tott var myckedt sjuklig och elljest var sinnader att föresa åth Finland till att låta begrafva sin moder, medh hvilket något lenge dröijas vill, för än han åter hijt komma kan; derföre mädan Feltherren ingen assistent hafver af R. Rådh i Krijgzretten och själf ingen tijdh får att sittja der, dy syntes hånom rådeligit, att Her Clas Christersson der till förordnades, hälst mädan han var een gammal meriteret person och af H. sal. K. M:t själf varit ärnat till R. Rådh.

Senaten uthom Regeringen approberade detta Regeringens vahl på Her Clas Christersson och intet hade för deres personer något att emot seija, uthan höllo nödigt, att thedh så skee må,
på thedh militien må blifva satt uthi sin rette stat och Felt- 256*
herren fåå lufft der om att bestella.

Sädan proponerade Her Per Baner Senaten och dem åthsporde, hvem de förmeente skulle förskickas till Pryssen på den Pålenske tractaten.

Her Åke Axillsson förmente, att den, som dijt förordnas, motte kunna tala exqvisit latin.

Her Per Baner: På thed tijden icke må löpa fåfäng sin koos, läät han förnimma, att Regeringen hade voteret på Her Åke Axillsson.

Her Åke ändskyllade sin person för sin sjukdom skuldh, ville elljest gerna taga sigh samma resa före. Ändtligen resolverade
der till, att om han intet kunde undbedja sig, begärade han att 290
blifva snart expedierat, effter hösten ähr nu för handen.

Sädan föll een fråga in, huru Norkjöpings besluth uthi donationer förstås skall, antingen på manlige sijdearfvingar eller på eens manlige barn och bröstarfvingar allena. De mästa vota

föllo der hän, att när inge manlige barn finnes, då förstås Norkjöpings besluth på manlige baak- och sijdearfvingar, nämligen bröder eller bröders barn, der på Feltherren och Drotzen alligerade någre exempla der medh att bevijsa, att beslutet thed tillåter och sålunda till förståendes ähr.

Resolverades att bergzmennen skulle få in till näst kommande Johannis betala koppartullen, halfparten medh de sedlar, som dem för detta för kopparen gifne ähre, och halfparten medh rede penningar.

Den 6 Septembris [**1634**] voro in Senatu Regeringen.

Inträdde de Esthniske landsåter, tackandes underdånigst för godh resolution och attestation, recommenderandes der hoos uthi H. K. M:tz och Regeringens gunst och nåde samptlige ridder-
257* och landsåterne, och der medh valedicerade.

Underskrefs een hoop privata.

Oplästes bref, medh grentzeposten ankomne.

Infordrades Her Clas Christersson och notificerades, att effter uthi Rijkz-Marskens Collegio feles någre personer, som hånom der uthinnan uthi krigzväsendet assistera kunne, hvarföre hafve Regeringen ansett hans store meriter och hånom medh Rijkzens Rådhz tittell och condition att betänckja; begärandes han ville sig thedh behaga låthe och effter præsterade jurament stella sig in.
291 Her Claes Christersson begärade dilation att betänckja sig, hvilket hånom gafs till näst kommande måndag.

Sädan blef Carl Hårdh sagt, att han var af Regeringen förordnadt till Rijkz-Jägemester.

Den 8 Septembris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marschen, R. Admiralen.

Resolverades på Secretarii Wittens inlagde puncter.

Underskrefs någre privat bref.

Den 9 Septembris [**1634**] sutto i Rådet Drotzen, Rix-Ammiralen, Her Peder Baner, Rix-Skattmestaren.

1. Igenomsåges någre puncter af Her Philip Skedings memorial, som dagen tillförende inthed resolverades.

2. Resolverades på Ståthollarens Henrich Månssons memorial.

Opkallades Cammereraren Tönies, och befaltes honom att göra förslag på huru myckit salt och spannemål, som till åhrligit inventarium kan behöfvas där på fästningen att hafva där liggjande på nödfall.

3. Inkom Hans Weiler och gafs tillkänna om then oricktigheet, som berättas att vara på mynted, att the, som nu slåes, 258*
åhre till vickten fast lättare än the, som tillförende sloges.

Hans Weiler: Han hafver åfta ther om klagat uthi Cammaren. 292
Sade och man måste nu uthi ett värck åfta skjuta uth öfver 100 daler. Exagg[ererade] att han[1] hafver Danevijken, der af Cronan till skada kommer åhrligen öfver 600 rixdaler, och Cronan hafver aldrig hållit nogon Myntemästare frij logemente, såsom denne skeer.

Befaltes honom sättja thed opp skrifteligen med hvad mehre han emot honom[1] hade, ther med han tog afträd.

Mentes och man skulle låta hafva Myntemästaren för rätta uthi Cammaren.

Den 10 Septembris [1634] vore in Senatu R. Drotzen, R. Admiralen, R. Skattmestaren, Her Per Baner.

Öfverságs Elbinge stadz uthskickades gravamina, och på något resolverades.

Underskrefs någre privat bref.

Den 11 Septembris [1634] voro in Senatu Drotzen, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Per Baner, Her Clas Flemming.

Öfverságs rijkzens stat, både general och special.

Befaltes skrifva bref till Hindrich Flemming och Andream Buræum, att de uthi återresan ifrån Ryssland tinga uthi Ingermanland och ransake om de klagemål, som de Ingermanske Rysser här på Befalningsmennen andragit hafve.

Den 12 Septembris [1634] voro in Senatu Drotzen, R. Admiralen, Skattmesteren, Her Per Baner, Her Clas Flemming. 293, 259*

Öfverságs än vijdare felltt- och hoffstaten.

Bevilljades Kyrckjoherden på Rundman, Petrum Finckelium, frijhet på mantalspenningarne uthi 2 åhr.

---

[1] Myntmästaren.

Den 14, 15, 16 Septembris [1634] var Regeringen intet tillstädes.

Den 17 Septembris [1634] voro in Senatu Drotzen, R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner.

Oplästes de Rijgeskes och Dijrich[1] Spirings bref, på hvilke och resolverades skulle skrifvas Spiring till, att han tager *[en] special eedh af kornmätarne på H. M:tz och Cronans vägnar och sädan hafver sine speijare uthe att förnimma, om något underslef skeer, och då confiscerar skep och godz; 3. skall han och sända hijt copian af sin instruction och förväntta vijdare svar der på.

Sädan resolverades på een hoop andre ankomne bref.

Inträdde Cammar-Rådh Jahan Berens, andragandes att Ståthollaren Nilss Månsson hafver fått bref, huru såsom guarnisonen i Kexholm mestedels förrymma öfver till Ryssland, mäst derföre att folcket går nakudt och intet kläde hafver fått, sädan Fällttherren där var; förfrågandes om man icke måtte få kläda dem af thedh svartte kläded, som hafver uthi begrafningen legad på gatorne och varit opslagit i våningarne.

Resolverades att thedh kunde vääl skee.

294, 260* **Den 18 Septembris** [1634] voro in Senatu Drotzen, R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming.

Oplästes Fellttherrens bref af den 16 Septembris.

Infordrades Öfversten Jesper Andersson och tillsades, att Regeringen hade förordnadt hånom till Ståthollare på Callmar.

Oplästes ett bref, ankommit ifrån Dantzick angående de tu Dynkerker-skepp, som Jahan Koning[2] hafver tagit på Dantzigerredden.

Öfversågs några skääl om 2 gamble frälsegårder, som fordoms tijdh hafver hört Öfversten Isach Axilssons fäderne till och vore falne under Cronan; hvilke gårder, effter han begärade att få dem igen för sin longlige tjenst skuldh, bevilljades att han dem skulle bekomma och njuta till H. M:tz myndige åhr och regering.

Den 19 Septembris [1634] voro in Senatu Drotzen, Rijkz-Admiralen, Skattmestaren, Her Per Baner, Her Clas Flemming.

---

[1] *Dijrich*] I MS.* *Diderich.* [2] *Koning*] I MS.* *Konig.*

Infordrades Her Bengt Oxenstierna och notificerades, att effter Regeringen hafver på H. M:tz vägnar förordnadt hånom till General-Guberneur i Lijfland och tijden fordrar, att han snart öfverresa moste; dy begärades att han till samme reesa ville göra sig färdíg och så laga, att han medh första kunne begifva sig på reesan.

Den 22 Septembris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Her Per Baner, Her Clas Christersson. 295

Inträdde Her Clas Christersson, seijandes att såsom han befinner sigh skyllig och plichtig att tjäna Cronan och sitt fädernes-landh, altså ville han och hörsamligen uppå sig taga och effterkomma hvadh hånom senast af Regeringen befalt blef, nemligen att träda i Senaten och i Fältherrens frånvaro bekläda hans ställe så uthi Senaten som Krigzretten. Män mädan thedh faller hånom aldeles olägligit att städs vara här i Stockholm, som samma tjänst fordrar, begärade han ödmjukeligen, att han där medh motte blifva förskont och hans änskyllan uthi bästa motto optagas. 261*

Her Per Baner gaf hånom der på till svar, att ehuru väl hans änskyllan kan hafva sine skääl, lickväl mädan regeringsformen förmotte, att den städz motte residere i Stockholm, som i Senaten och de 5 Collegier antages, kan där uthinnan ingen förandring skee; där till medh ähr ingens ändskyllan uthi så motto optagen, ehuru onödigt och svårt androm och hafver fallit att träda i de 5 Collegier.

Resolverade entligen der till och satt sig neder att underskrifva brefven uthi Marskens ställe.

Den 23 Septembris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Skattmestaren, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Jahan Pontesson, Her Axill Baner.

Oplästes bref ifrån Feltherren, dat. Ubsala den 22 Septembris.

Underskrefs någre privat bref för de Rysske supplicanter. 296

Sädan proponerade Rijkz-Skattmestaren, att effter såsom spannemålen och andre proviantpartzedler ähre fast ringare uthi Rechninge-Cammaren värderade och anslagne, än som de nu gälla, om icke rådeligit vore att anslå räntorne, som de nu gälla, hvar af Cronan kunne hafva öfver een tunna gull till fordeel. 262*

Regeringen resolverade, att thedh nu mycket betänckeligit var, att gjöra på räntorne någon förhögning, effter allmogen nu intet mer tåål, uthan sköte der medh opp till een lägligare tijdh.

Blef åter håfstaten öfversedd och formeret.

Den 24 Septembris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Skattmestaren, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming. Her Clas Christersson.

Öfversågs staten på guarnisonerne i Ingermanlandh.

Infordrades Doctor Hinckelman[1] och frågades, om han hade hört Rosselii tjenare, som från Rijga hijt skickadt åhr, seija sig hafva bref till Keijsaren. R[esponderade]: På skeppet hafver han sagt desse ordh: "Thed hindrar mig mycket, att jag nu så blifver skickadt till Sverige". Då hafver Hinckelman[1] frågadt: Hvar uthinnan? R[esponderade]: Er hette Brief an dem Keijser. Elljest tviflade han intet, att denne Rosselii tjenare monge hemlige saaker och practiker medh Rosselio viste.

Sädan frågades hånom, om Spiringen plägar besichtiga bönerne i Rijga, som Borgemester och Rådh sig öfver besvära. R[esponderade]: Om Spiring besichtiger bönerne, viste han intet vara skett, eij heller hade någon fullmacht öfver sådant att klaga.

---

297 **Den 25 Septembris** [**1634**] voro in Senatu Drotzen, R. Ad-
263* miralen, Skattmestaren, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Clas Christersson.

Inträdde Jesper Andersson, begära[n]des att effter han hade vidh Berget sålltt een hoop medh spannemål och tagit af bergzmännen koppar igen, thedh han samma koppar motte få njuta tollfrij. Resolverades att thedh intet kunne skee.

Öfversågs och verificerades kopparförslagen och participanternes interesse uthi Koppar-Compagniet.

Oplästes ett sal. K. M:tz bref och contract, gifvitt participanterne, innehollandes huru deres capital och interesse skulle blifva betalt.

Resolverades att participanterne skulle, effter som H. K. M:tz breff *[och] contract i själfve bookstafven lyder, blifva effter handen betalt för interesset pro cento antingen 20 daler kopparmynt eller 10 daler sölfvermynt, och sädan capitalet betales i rijkzdaler och Ungerske gyllen.

---

[1] *Hinckelman*] I MS.* *Hintelman.*

Oplästes bref ifrån Gubernatoren i Rijga.

Resolverades på Her Spens' effterlefverskas supplication, att henne skole betalas hvadh hon hade effter sin sal. man att fordra för hans præsterade tjenster undantagandes thedh, som angår Tyske staten.

Item effter hon begärade på hans bestellning ett nådeåhr och thedh intet kunde ske, effter summan sig belöper till 10,000 daler, bevilljades henne af gunst och nåde ett tusend Rdr på tu åhrs tijdh att bekomma, nemligen hvart åhr 500 Rdr.

Inträdde Krigzback, berettandes att åter ett nytt och stort fall var skett vidh Kopparberget; badh ställas order, att all vijdare olycko förebyggjas motte.

Den 26 Septembris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, R. Ad- 264*
miralen, Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Jöns Kurck, Her Axell Baner, Her Clas Christersson.

Her Per Baner proponerade Senaten, att Regeringen hade uthi 298
de andres af Rijkzens Rådz frånvaro förordnadt de personer och män, som uthi landzänderne effter regementsformen skole för Landzhöfdinger brukade blifva och nampngaf i synnerheet Her Niels Bielke, hvilken Regeringen hade förordnadt till General-Gouverneur i Vestergöthlandh, effter den provincie var af stor importans och Her Nils een vääl meriteret man *[åhr], som den provincien bäst regera och förestå kunde.

Her Nils Bielcke tog samma ährende i betänckjande och begärade ett par dagars dilation der till.

Sädan proponerades att Her Jahan Skytte var förordnadt [1] till Præsident i Hoffretten, som i Jönckjöping oprettas skulle, såsom och Her Clas Flemming till Öfver-Ståthollare i Stocholm.

Her Jahan Skytte begärade och dilation att betänckja sig.

Her Clas Flemming förmeente sig hafva så mycket gjöra medh Admiralitetet, att han föga mera skulle kunna förestå, och fördenskuldh begärade, att Regeringen ville hafva hånom der medh förskont.

Rijkz-Drotzen sade, att han för sin person intet kunne optaga Her Clas' ändskyllan, effter han hölt den intet sufficient

---

[1] *förordnadt*] enl. MS.* I MS. står, tydligen genom misskrifning, *förordnades*.

nogh, ty effter han tillförende medh ähra och reputation hafver hafft administrationen i Cammaren[1] och förestått Admiraliteten, han och nu tillijka stadzregeringen och admiralskapet; påminte och der hoos hvadh som tillförende uthi Senaten slutitt var, thed
265* nembligen att ingen skulle hafva macht att unnandraga sig, när een eller annan till någon tjenst vald och förordnadt blef.

Och ehuru vääl Her Clas sig i förstonne ändskyllade, bevilljade
299 han doch äntligen att villje effterkomma Regeringens och Rijkz-Rådz befallning medh den begäran, att thedh framdeles intet motte falla Regeringen för svårt eller förtretligit, om han uthi thed han intet förstår söker rådh och assistens hoos Regeringen. såsom och att hånom motte tillförordnas sådanne personer, som han kan hafva något bijståndh af.

Där näst gaf Her Per Baner tillkenna, att Her Matties Soop var förordnadt till Cammar-Collegium och Her Jahan De la Gardie till Hoffretten i Stockholm.

Oplästes bref ifrån Elias[2] Tripp i Amsterdam.

Den 27 Septembris [1634] voro in Senatu Drotzen, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Clas Christersson.

Oplästes aviser, medh grentzeposten ankomne.

Den 1 Octobris [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, Skattmestaren, Her Clas Flemming.

S[ecreteraren] N[ils] Nilsson præsenterade tvenne originalbreff, aff H. K. M:t anno 1629 underskreffne, ett för Jöran Lessle i Dorpt, dhet andra för en Tartare, hvilke i cantzlijacterne nu fundne äre, förfrågandes sigh om dhe skulle uthleffreras. R[esolverades]: Han må dhet väl göra[3].

266* Resolverades att thedh skulle skrifvas Rijkz-Cantzleren till om Kungen i Danmarks begäran om stifft Bremen.

Item till Her Sten Bielcke och Lessle, thed de låta sig vara anlägit att fåå Fiscalen Hans Påvellsson vidh hufudh.

Item [till] alla Rijkz-Rådh, att de förfoga sig hijt till näst kommande måndag.

---

[1] *Cammaren*] I MS.* *Calmare*, hvilket tydl. är misstag.
[2] *Elias*] enl. MS.* I MS står *Elas*.
[3] Hela detta stycke är återgifvet efter MS.* Det saknas i MS.

Den 2 Octobris [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, 300
Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Jöns Kurck, Her Clas Christersson.

Inträdde Her Jahan Oxenstierna, kommandes ifrån Rijkz-Cantzleren; öfverlefrerade bref, görandes där hoos relation om slaget, som den 27 Augusti skett var, hvar om ähre komne tijender till Rijkz-Cantzleren samma dag, som han, Her Jahan, ifrån Franckfurtt oprykte.

Oplästes Rijkz-Cantzlerens bref till H. K. M:t af den 20 Augusti.

Item ett memorial, Her Jahan Oxenstierna medgifvitt, af den 28 Augusti.

Än oplästes ett annat memorial och af den 28 Augusti.

[**Samma dag**] effter middagen var Regeringen in Senatu.

Underskrefs någre publiq[ue] bref.

Infordrades Her Lars Sparre och notificerades, att effter Her Jahan Pontesson, som någre åhr hade varit Guberneur här i Stockholm, och nu ähr förordnadt i Hoffretten, hvarföre mädan såsom Regeringen hade uthi Her Jahans platz förordnadt hånom, Her Lars Sparre, till Landzhöfdinge öfver Uplandh, var deres begäran att han ville så disponera sine saker, att han medh första kunde träda der till.

Blef och så Her Gustaf Leijonhufvudh infordradt och ansagt,
att han af Regeringen var förordnadt till Ståthollare öfver Närike 267*
och Värmelandh.

Den 3 Octobris [1634] sutto i Rådet Drotzen, Skattmästaren, Her Peder Baner, Her Claas Fleming, Her Claas Christersson.

1. Underskrefves breeff till Her Johan Skytte, Her Åke
Axelsson och Her Axell Baner att komma här tillstädes till den 301
6 Octobris.

2. Igenomlästes Cantzlerens concept af instructionen för Commissarierne till tractaten i Preussen.

[**Samma dag**] effter middagen klockan tu kommo opp uthi Råd-Cammaren Drotzen, Skattmästaren, Her Peder Baner, Her Claas Fleming, Her Claas Christersson.

Discurrerades med Her Johan Oxenstiärna om någre puncter uthi instructionen, som skall gifvas Commissarierne till Preussen.

Debatterades öfver Her Bengt Oxenstiärnas inlagde puncter, särdeles thed han begärer att behålla rixstallmästarskaped, hvilked mentes vara emot regementsformen och inthed kunna skee för exempel skuld. Sedan kan han och inthed väl administera general-gouvernemented i Liffland och hvadh som till stallet hörer tillika.

Den 6 Octobris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marsken, Her Clas Flemming.

Öfverlästes Rijkz-Cantzlerens memorial, medh Her Jahan Oxenstierna ankommen.

Item förslagen på krigzstaten.

Resolverades att Feltherren måste sjelf, der kriget angår, reesa till Pryssen.

268* Item Felltmarskalken Wrangell till Lijflandh.

---

302 **Den 7 Octobris** [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marschen, Skattmästaren, Her Claas Fleming.

Öfversågs förslagen på krigzstaten, och fans gott, att Lars Kagg blefve General-Major öfver armeen i Pryssen, De la Barre General-Major för armeen i Lifland. Torsten Stållhansche blifver General-Major öfver cavallerijt i Lifland; Johan Liliehök eller Hans Wrangell General-Major öfver infanterijt i Liffland. Hinrick Fleming blifver General-Major öfver cavallerijt i Preussen, eller hvar han thed icke vill emot taga, kan thed defereras Her Fridrich Stenbock.

Joon Persson blifver Öfverste för artollerijt uthi — —

Drotzen proponeradhe om Her Bengt Oxenstiärna, dedh han begärer för respecten skull hooss Polackarne att fåå bruka Rix-Stallmästars titel, hälst emädan sahl. K. M:t honom samma titel altid både i commissionen till Franckrijked, som gouvernemented i Aussburg gifvit hafver.

Resolverades att efter som Her Bengt framdeles fuller lärer dragas in Senatum, då han denne titelen afstå måste, dy kan man honom i medler tijd där med väl gratificera.

Discurrerades sedan att till formera ett Consilium uthi Riga, kunde förordnas La Barre, Anders Erichsson, Ullrich och någre flere, som allaredo uthi beställning ähre.

Mentes och att Jörgenreich skulle värfva ett regemente 303
Tyskar och Liliehök igen fåå hans regemente.

Sedan skulle och then unge Spens värfva ett regemente Skåttar.

[Samma dag] efter middagen klockan tu opkommo i Rådet
Drotzen, Marsken, Skattmästaren, Her Peder Baner, Her Claas 269*
Fleming.

Igenomsåges Hoff-Cantzlerens Her Salvii inlagde puncter.

Resolverades att kopparen skall anslåås Her Salvio uthi betalning à 55 rixdaler skeppundet; elljest uthräcknas interesset efter sidste resolution.

Om postväsendet i Hamburg skall uthräcknas i Cammaren, huru högt thed kan stiga.

Om creditorerne, som hafva kopparmyntet in deposito, måste communiceras medh R. Cantzleren.

Resolverades och att när räckningerne och Cantzlerens qvittancer inläggas af Her Salvio, så kunne the ratificeras.

Underskrefves een hoop private breeff, som Referendarius præsenteradhe.

Den 8 Octobris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marsken, Skattmestaren, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Åke Axilsson, Her Jahan Pontesson.

Tilsades Her Jahan De la Gardie att opdraga Her Clas Flemming sitt gubernament.

Debatterades de förslag, som Rijkz-Cantzleren hafver gjort 304
och insäntt medh Her Jahan Oxenstierna.

Her Per Baner mentionerade åthskillige skääl, att Hindrich Flemming intet kunde brukas för General-Major öfver cavallerijt i Pryssen, uthan hölt hånom vara capabler att brukas för een Commissario i Consilio formato.

Delibererades att så frampt Consilium militare synes nödigt
att oprettas, kan uthi Pryssen förordnas näst Generalen till detta
Consilium General-Guberneuren och Nicodemi; i Lijfland Her 270*
Bengt Oxenstierna och Erich Andersson.

Feltthcrren hölltt detta Consilium för nyttigt, så frampt man kunde finna capable karlar der till, nembnandes så monge han för sin person *[hölt] vara der till qvalificerade, nemligen Her Clas Christersson, Hindrich Flemming, Hans Wrangell, Jesper Andersson, Jahan Hindersson.

Entligen slöts att Krigzconsilium skulle sättjas, och pro tempore förordnas i Pryssen General-Guberneuren och Nicodemi och i Lijfland Her Bengt Oxenstierna och Erich Andersson.

Den 9 Octobris [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, Skattmesteren, Her Per Baner.

Rådzslogs huru krigzstaten bäst fattas och förordnas skulle.

Hoff-Cantzleren slog före vara tjenligest och nyttigest, om hvartt Collegium kunde förordna till Consilium militare een person af hvartera Collegio, så att de blefve 5.

Oplästes Ståthollarnes instruction.

Resolverades på Anders Erichssons och Nils Asserssons bref af åthskillig dato.

Befaltes skrifva Anders Erichsson till, att han försörjer Nymynnes skantz medh allehanda ammunition, såsom och Kåkenhusen.

305 Resolverades att Påvell Wulf skall sättjas in på Nyemyndet för een Commendant och Hans Munck Ståthollare på Rijga.

Befaltes skrifva R. Cantzleren till om handelen vidh Nyn.

Resolverades att de 30 stipendiarii i Strängnäs skulle gifvas så i åhr som näst förgongne åhr ettusendh daler kopparmynt för de 500 t:r spannemåål, som de i H. M:tz Enckjedrottningens lijfgeding mist hafve.

271* **Den 10 Octobris** [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, Skattmesteren, Her Per Baner, Her Clas Flemming.

Oplästes bref, ankomne ifrån Pryssen.

Item Trippens bref ifrån Amsterdam.

Befaltes skrifva Rijkz-Cantzleren till, att Her Jahan Oxenstierna ähr kommen, och att Regeringen hade resolverad att medh första här ifrån affärda öfver till Pryssen Her Åke Axillsson och Her Jahan Oxenstierna.

Item notificera hånom, att Anderss Lackej skall innan få dagar blifva affärdat medh staten och förslagen, som på ordinarie och krigzstaten gjort ähr.

Resolverades att Vivallius skulle sändes till Kajaneborg och der uthi någre åhr sittja fängzligh.

Den 11 Octobris [1634] voro in Senatu Fellttherren, Skattmestaren, Her Per Baner.

Oplästes ett conciperet bref till Rijkz-Cantzleren.

Oplästes bref och aviser, medh grentzeposten ankomne.

Oplästes Jesper Anderssons supplication om någon koppar, som Cronan hade för någre åhr sädan bekommitt, och effter hånom betalningen ännu derföre resterade, begärade han blifva betalt.

Resolverades att hånom antingen så mycken koppar igen betalas skulle eller och dess värde i penningar, som kopparen då hafver gullit.

Den 14 Octobris [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, 306, 272*
Skattmestaren, Her Per Baner.

Delibererades om magazinen och grentzehusens proviantering i Lijflandh och Pryssen.

Skattmestaren proponerade, att effter någre tusend tynnor spanmål bäres opp i landzenderne och allenast komme någre fåå privat personer till godo, om icke samma spanmål må kallas tilbaka under Cronan, som var bibeltynnan.

Resolverades att man vääl kunne kalla samma bibeltrykztynna tillbaka och använda den till de förlammade soldater.

Item resolverades att Anders Lackquej skulle gifvas een reseklänning uth till Rijkz-Cantzleren.

Resolverades att effter een Cammar moste vara i Finlandh, skall föras i Bror Anderssons instruction, att han skall hafva inspection på alla räntesaker både öfver Vijborgs och Tavastehus lähn, så att för alltt göres godh räkenskap i Åbo. Doch skall Gubernören i Åbo elljest intet commendo hafva öfver Landzhöfdingen i Vijborg och Tavastehuus vijdare än thedh, att han drager alla cammarsaker till Åbo.

Befaltes skrifva Öfversten Lilliehök till, att han värfver i Lijflandh ett regemente till foot.

Den 15 Octobris [1634] voro in Senatu Drotzen, R. Admiralen, Her Per Baner.

Resolverades på någre privata.

På Doctor Hinckelmans[1] postulata resolverades: 1. Att Befalningzmännen i Finland skole låta hånom oqvaldh njuta så monge 307
godz, som uthi själfve donationen ähre specificerade. 2. Om han icke har i possess så mycket godz, som privilegiumet inneholler, skall hånom så mycket inrymmas. 3. Hvadh ränta han ähr blifven 273*

[1] *Hinckelmans*] I MS.* *Hintelmans.*

skyllig Cronan för de ödesgodz han hafver intagit och brukat och hånom intet donerade ähre, blifver hånom skänckt hvadh han till dato der af opburit hafver; men här effter skall han gifva Cronan tilbörlig åhrlig uthlagor eller affstå godzen. 4. Der han kan förskaffa sig Rijkz-Cantzlerens attestation, att H. sal. K. M:t hafver tillsagt hånom adelskap, kan framdeles H. K. M:tz nådige tillscijelse effectueres.

Den 16 Octobris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marsken, Skattmestaren, Her Per Baner, Her Clas Flemming.

Oplästes Felltmarskalkens bref, ifrån Pryssen ankomne, angående staten och tillståndet på den sijdan sampt dedh folcket, som dijt öfver kommitt ähr och ännu här ifrån i höst försändas skall.

Resolverades att thedh skulle ratione officii imponeres Erich Larsson att gjöra richtig beskedh och rächning för den kopparen, som han i Holland hafver hafft att gjöra medh.

Befaltes att af General-Gouverneuren Her Bengt Oxenstierna skall fordras een reverss.

[**Samma dag**] effter middagen underskrefs någre fullmachter för Landzhöfdingarne.

Item någre privata.

Resolverades att then förrymbde båtzmannen på Åland, för hvilken hela landet beder, må perdonneras till lifvet.

Item att sahl. K. M:tz bref, gifvit orgenisten i Strägnes, skall honom confirmeras.

308, 274* **Den 18 Octobris** [**1634**] sutto i Rådet Marsken, Skattmästaren, Her Per Baner, Her *[Claes] Fleming.

Resolverades att then Fransösche Gesanten skall hämptas ifrå Elsnabben hijt sjövägen.

Skattmästaren proponeradhe om thed Erich Larsson prætenderar på 700 rixdaler för bådmerij. Mentes the kunne beståes honom, så framt han thed med skäl kan hafva att fordra.

Discurrerades och att Loijs de Geer skulle antastas, för thed han hafver gått till och deponerat Cronones koppar, som uthsändes, à 44 rixdaler, då han hade kunnat sellja honom à 62 rixdaler

skeppundet, och begäras att framleggja hvad commission han där till hafver hafft.

Resolverades och att man på räckning skulle låta Erich Larsson bekomma trijhundrade rixdaler, men i medler tijd hafva sig then actionen emot honom och Loijs förbehållen, för thed den kopparen så ähr vården depositeradh.

Den 21 [Octobris 1634] voro in Senatu Drotzen, Marschen, 309
Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Carl Bonde, Her Åke Axillsson, Her Åke Tott, Her Axill Baner.

Oplästes Spirings bref, där uthinnan han begärar 1000 skeppund koppar att salvera crediten medh.

Resolverades att han kopparen bekomma skulle.

Her Per Baner proponerade, att effter Regeringen hade effter samptlig Ständernes sluth och samptyckjo förordnadt några Commissarier till den Pålenske trac*[ta]ten, hvilke mädan åhrstijden 275*
nu så tillsade, att de sig till Pryssen begifva skole, och nu een instruction för dem conciperet var, hade Regeringen för den orsak skuldh låtet sammankalla de andre Herrar af Rådet till att förnimma deres samptlig betänckjande och mening, om instructionen så blifva eller uthi några puncter förandras skulle.

Där på oplästes instructionen.

Her Jahan Skytte discurrerade, om thedh skulle kunne vara Sveriges Crono tilldrägelig att cedera Pryssen på een evig fredh eller icke, och beholla Lijflandh.

Drotzen invände, hvarföre thedh intet säkert skee kunde, ty så lenge någon af Sigismundi familia lefde, låte de intet Sveriges Crono oanfechtadt; och kunde de thedh så mycket bättre gjöra, om de finge Pryssen igen. Där till medh der oss illa ginge i
Tyssland, skulle Keijsaren intet underlåta att bruka sig Preussen 310
till fordell emot oss eller och åthminstonne hjelpa Pålacken att grijpa oss uthur de fordelar an. 3. Åhr och ingen securitet hoos oss, att Polaken vorde hollandes, om han än skönt på Pryssens cederande slöte medh oss een evig fredh.

Öfverlästes M. Erici Scroderi supplicatz, där uthinnan han begärade att få beholla till sitt arbetes fortsättjande bibeltunnan, som igenkallat var.

Resolverades att effter Schroderus hade mäst sålt samma spanmål och penningarne användt på Osiandri Historiam eccle-

siasticam, som han under trycket hafver, thedh han derföre bibeltunnan till vijdare förklaring skall få beholla.

Den 22 Octobris [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Jahan Pontesson, Her Carl Bonde, Her Åke Tott, Her Jöns Kurck.

276* Oplästes bref och aviser, ankomne medh Öfversten Måns Duvald ifrån Her Steen Bielke och andre Correspondenter.

Her Per Baner proponerade Senaten, att Regeringen hade effter deres förre consultation och betänckjande slutitt att affärda een legation till Danmark och Engeland och nu der till förordnadt Her Jahan Skytte; begärade än ytterligare att förnimma deres meningh och betänckjande, om de thed ännu *[finne] så gott vara.

311 Her Gabriel Göstafsson hölt legationen högnödigh för åthskillige skääl: 1. Måste ridderordningen föras medh reputation tillbaka. 2. Hafva vij monge ovenner för licenterne skuldh, dem man moste igenom een ansenlig legation underbyggja, att om vij icke kunna förmå dem till att göra oss gott, de doch icke må göra oss ont. 3. Notificera Konungen, att H. M:t var satt uthi sin salige Her fadhers stool. 4. Anholla om värfningar.

Samptligh Senaten samtyckte till denne legation.

Her Jahan Skytte sadhe, att ehuru väl han var een åldrigh man och gerna vore förskont medh sådan besvärlig reesa, lickväl mädan han icke mindre än som andre befan sig skyllig att tjäna sitt fäderneslandh uthi hvadh occasion han kan och förmå, särdeles in hoc turbulentissimo statu, ähr han öfverbödig att föresa dijt Regeringen hånom täckes befala.

Drotzen proponerade, om och rådeligit skulle vara, att Sveriges Crono offerera Staterne att renovera de expirerade 16 åhrs förbundh. Debatterades argumenta pro et contra. Slöts endtlich att om man kunde märckja dem vara der till inclineret, kunde thedh vääl skee.

Öfversågs krigz- och ordinarie staten.

[Samma dag] effter middagen

Underskrefs några publiq[ue] och privat bref.

277* Resolverades att effter Her Spenses prest ähr lofvat kättillbleck i betalning på sal. Her Spenses räst och ingen kättill-

bleck för handen åhr, derföre skall hånom betalas gahrkoppar för något ringare prijs.

Item att thedh och skulle betalas Jörgen Terle på de Britanniske kjöpmäns vägnar 1100 daler svenska på een gammal räst.

Den 23 Octobris [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, 312
Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Åke Axilsson, Her Axil Baner, Her Jöns Kurk, Her Clas Christersson.

Resolverades att Regeringen intet mera än 3 dagar om veckan, nämligen tijsdagen, torssdagen och lögerdagen velle komma tillhopa i Cantzlijt, på thedh hvartt och ett Collegium dess emellan må kunna företta sin tjänst.

Item consulterades hvadh som skulle skrifvas R. Cantzleren till.

Befaltes att een Her Per Sparres vexell på 300 rijkzdaler, som han uthi Danmark förtärt hafver, betalas skulle.

Den 24 [Octobris 1634] voro in Senatu Marschen, Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming.

Begyntes revisionen emellan Skepz-Compagnies-Directorerne och participanterne, hvilken act finnes antecknadt uthi ett serdeles prothocoll.

Den 25 [Octobris 1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken,
Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, 278*
Her Clas Flemming, Her Jöns Kurck, Her Axill Baner, Her Clas Christersson.

Befaltes skrifva till Danmark om värfningar.

Oplästes aviser och bref, medh grentzeposten ankomne.

Resolverades att thedh skulle sändas uth till Secreteraren 313
Grubben 2000 skeppund koppar att föryttra Cronan til bästa.

Den 29 Octobris [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Her Nils Bielke, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Carl Bonde, Her Axill Baner.

Oplästes conceptet på thedh memorial, som skulle gifvas Her Jahan Skytte medh till Danmark.

Discurrerades om värfningar, hvilke som värfva, och huru starckt man värfva skulle et quibus mediis.

Resolverades att uthi Krigz-Collegio skulle anteknas värfningspersonerne, och i Cammaren öfverläggjas om värfningspenningarne.

Delibererades om thedh skulle vara consultum att holla stifft Bremen eller inrymma thedh Printzen i Danmark, och han thedh hade såsom ett lähn af Sveriges Crono.

Argumenta pro: För Sveriges Cronos recompens skuld vore stifft Bremen och Färden beqvembt att erholla. 2. Åhr betänckeligit att stärckja Kungen i Danmark, som ähr Sveriges Cronos æmulant, medh landh och folck. 3. Der kriget medh Danmark skulle begynnas, vore thedh Sveriges Crono een godh ryggstödh att föra een armee der uth in i Danmark.

Argumenta contra: Sveriges Crono förmå thedh nu intet holla.
279* 2. Åhr Sveriges Crono reputerligare att cedera thedh godvilligt, än att hon thed medh macht intaga skulle.

Drotzen voterade, att man skulle skrifva Grubben till, att han gifver Kungen i Danmark dilatorisk svar och skjuter allt till Sveriges Crono och Consilium formatum.

2. Brukar han någon actualitet, då måste vår garnison sij till, huru de kunna försvara sigh.

314 3. Att man och skrifver Capitlet till, att thed intet är Sveriges Crono emot, thedh Hertig Fredrich opdrages Stifftet, allenast thedh skeer legitimo modo, nämligen medh Consilii formati och R. Cantzlerens inrådan.

4. Kunde och Her Per Sparre skrifva R. Rådh i Danmark till och gifva dem godh förtröstning, att S. Crono intet unner heller någon Stifftet än Printzen i Danmark, allenast thedh legitime må sökjas.

5. Moste Grubben låta befästningarne tilbörligen proviantera på 4 eller 5 månaders tijdh, till dess man får sij, huru väsendet aflöper.

6. Där nöden oss tränger och Keijsaren skulle vijdare fåa öfverhanden, rådde Drotzen, att vår garnison skulle dragas där uth och låta marchera åth Pommern, och Stifftet inrymmas Konungen i Danmark certis conditionibus.

Den 31 Octobris [1634] voro in Senatu Drotzen, R. Admiralen, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Åke Axillsson, Her Erich Ryning, Her Jöns Kurck.

Resolverades att så frampt den Fransöske Gesanten och Mediatoren kommer hijt ifrån Danmark, då skall hånom förordnas så gott skepp hädan ifrån, som han ifrån Danmark hijtkommer.

Underskrefs bref till Commissarierne i Pryssen.

Inträdde Skepz-Compagnicts-Directorerne, öfvergifvandes een 280*
supplication, hvilken oplästes, angående de skepp, som nu här vidh vallen ligge. Sädan begärade de muntligen, att Regeringen täcktes fortfara medh revisionen och öfversij de documenta, som de — sedermera som dommen i Hoffretten fallen ähr — ifrån Spanien bekommitt hafve, önskandes att de samma documenta hade *[hafft], för än som dommen publicerades, ville de förmena, att hoffretsdommen intet skulle hafva luppit dem under ögonen.

Resolverades att dem skulle på een annan lägligare tijdh gifvas svar.

Underskrefs Her Jahan Skyttes expedition till Holland och 315
Engelandh.

Oplästes Hoff-Cantzlerens concept till Rijkz-Cantzleren, där uthinnan hånom blef rådd, huru han sig på all olycksam händelsse förholla och uthur kriget i Tysslandh retirera skulle. Och effter samma bref var aff stor vichtigheet, debatterades om thedh skulle afgå eller icke, och huru thedh skulle komma säkert i Rijkz-Cantzlerens händer. Elljest föll i consideration, om Senaten nu kunde sluta något nytt om fredh eller krigh, annat ähn hvadh på seneste Rijkzdag consiliivijs concluderat var om satisfactionen.

Resolutionen blef till effter middagen opskutin.

Her Åke Axillsson tog sitt affskedh till Pryssen och valedicerade Regeringen.

[Samma dag] effter middagen slöt Regeringen effter noga consultation, att brefvet, som till Rijkz-Cantzleren stältt var, skulle sändas fort.

Sädan proponerade R. Admiralen och Her Clas Flemmingh, att på flottan höghnödigt behöfves någre compagnier båtzmän, som de intet viste att tillgå, eij heller tilbörligen viste att kunna i vår uthstoffera flottan, medh mindre de kunne få där under visse landskap och visse ränttor, begärandes Ööland och Tjust sampt någre sochner i Finlandh och någre compagnier af dess folck till båssmän. Och där[1] Regeringen thedh efftерlåta ville, 281*
förmodade de att så kunna affärda i tilkommande vår flottan till sjös, att Cronan skulle der af hafva hedher och godh tjenst.

[1] *där*] enl. MS.* I MS. står *dedh*.

Marsken hölt thedh fuller i förstonne betänckeligit att förminska landtfolcket, som dess föruthan intet synnerligen starckt var; doch mädan rijkzens välfärdh mäst hengde på skepzflottan, samtyckte Regeringen att Öölandz och Tjusts folck må tagas till båssmän, såsom och de sochner de i Finland begärade. Visse
316 räntor anlangande gillade Regeringen och så vijda, att Admiralerne skulle öfverslå medh Skattmestaren, hvadh räntor han till Admiralitetet bäst opdraga kunne, och de sädan communicera dedh Regeringen, så ville de vijdare resolvera sigh.

Resolverades att Krigzrätten skulle antaga een Rijkz-Gevaldiger, som till den scharge kunne qvalificeret vara.

Den 3 Novembris [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Carl Bonde, Her Erich Ryning, Her Clas Christersson.

Öfversågs förslagen på krigzstaten och discurrerades medh Räntemestaren Mårten Weiwitzer om medlens opbringande.

Den 4 Novembris [1634] voro in Senatu Marsken, Her Jahan
282* Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Jöns Kurck, Her Axil Baner, Her Clas Christersson.

Continuerades medh revisionen emellan Skepz-Compagniets-Directorerne och participanterne.

Sädan blef resolveret, att 4 af compagni-skeppen, som vore komne ifrån Holland, skulle afbetala och afdancka folcket och skeppen läggjas i vinterqvarter under Hollmen till Cronans skepp, män dedh fempte skeppet, som bäste lasten draga kan, må löpa uth, sökja sin last och förtjänst, hvarest thedh säkrast och bäst kan.

---

317 **Den 7 Novembris** [1634] voro in Senatu Marsken, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Jöns Kurck, Her Axill Baner.

Företogs åter revisionen emellan Directorerne och participanterne.

Den 12 Novembris [1] [1634] ähr af Regeringen resolveret i Drotzens huus, att alla Hamburger och Lybeske, som hafve för-

[1] *Novembris*] enl. MS.* I MS. står *h*[*ujus*].

sträkt Cronan godz och vahror, skole blifva betalte medh koppar à 60 Rdr skeppundet för själfve capitalet, män hvadh interesset vidkommer, skall skrifvas dem till, att de patientera medh dess betalningh, till dess Cronan kan falla något lägligare dedh att betala.

Den 14 Novembris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marsken, Skattmestaren, Her Jahan Skytte.

Resolverades att Michill Pauli skulle värffva i Tysslandh ett regemente till häst, och att der om skall skrifvas Hertigarne af Mechlenborg och Pomern till, att de ähre värfningen beforderlige.

Bevilljades att Her Nills Bielke skulle få byta tvenne gårdar 318, 283*
medh Cronan.

Resolverades att Öfversten Axill Lillie skulle nu i höst öfversändas till Wissmar att blifva där Gubernör.

Slötz att så frampt Her Jahan Skytte når värfning i Engelandh, då skall han låta värfva 2 regementen, hvardera om 8 compagnier, och draga åhåga att få öfvertala Lumsdorff att värffva. Slås hånom och värffningen af, kan han remittera värfningspenningarne per vexell på Hamborg eller Pryssen.

Underskrefs bref till Churfursten aff Saxen.

Resolverades att Öfverståthollaren skulle förvijsa dem alle, som hafva någre Kungelige bref här i staden att njuta friheet för inqvarteringar och hvadh mera vara kan, till Regeringen att taga der på confirmation och effter handen afskaffa sådanne frijheter, som præjudicera staden och borgerskapet.

Den 15 Novembris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Jahan Skytte, Her Clas Flemming, Her Axill Baner.

Oplästes bref, ankomne ifrån Sundet medh grentzeposten.

Befaltes skrifvas Fegræo och Grubben till, thedh de låta sig vara anlägit, att posterne hafva sin richtige gong, och att de någott particularius avisera hijt, hvadh tijender där höres.

Befaltes Skattmestaren sända een vexell öfver på 1000 Rdr till posternes löön.

Drotzen proponerade, om thedh icke skulle vara rådeligit, att
Generalen Linder Torstensson sendes öfver till Tysslandh att assi- 284*
stera Her Jahan Baner och lura på Jutens actioner.

319 Feltthërren hölltt thedh så vijda gott, att om man kunde sända uth 2 eller 3 regementen medh hånom, hadhe thedh sine skääl, ville och då själf råda der till; elljest sijr han intet, hvadh han där uthe öfver vintern stort vore nyttig, förmente doch vara en sak, som behöfves tagas i vijdare consideration.

Her Per Sparre kom in i Senaten och gjorde relation, huru hans legation åth Danmark affluppen var, berettandes iblandh annadt thedh han där blef mächta vääl undfången och hollen; hade och intet annatt sport eller märckja kunnad så hoos Konungen själf som hans officerer än som godh affection. Gravamina ähre hånom slätt inga hvarken aff een eller annan förebracht vordne, uthan allenast hafft discurss medh Konungen och Princen om stifft Bremen, hvilken gick der på uth, att han, Her Sparre, ville vidh sin återkompst till Stockholm Konungens och Princens begäran om successionen till stifft Bremen andraga.

Medh Fransöske Gesanten hafver han mäst hafft communication och af hånom förstått, thedh han i commission hadhe att föresa till Pryssen och der tanquam mediator bijvåna tractaten, ärnandes sig först hijt till H. M:t. Uthi discurrerande hafver han gjort sigh så vijda blott och frågat, om icke Konungen i Påland skulle kunna fåå Lijfland och Pryssen igen, der han medh Svenska titelen och all prætension på Sverige afstå ville; hvar uppå Her Per hafver gifvet hånom thedh svar, att han medh ingen rätt något hade att prætendera på Sveriges Crono.

Den Spanske Gesanten hafver först besökt Her Per Sparre, och han sädan hånom. Män uthi afresandet hafver den Spanske Gesanten intet valediceret hånom.

285 Resolverades att Her Per Sparre skulle uthi sitt nampn skrifva Rådet i Danmark till, thedh han hade andragitt Senaten, hvadh
320 såsom medh hånom uthi Danmarck om stifft Bremen discurrerat ähr, och af Regeringen bekommitt den resolution, att när Konungen i Danmark holler om successionen till stifft Bremen på sin sons vägnar tillbörligen an hoos dem, tviflade han intet, att de sig vääl der på förklarandes varde, och måste Her Per Sparre thed observera, [att han] hvarken skär dem något hopp der till af eller och gör dem någon viss försäkring.

Den 17 Novembris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Jahan Skytte, Her Per Baner.

Resolverades att Michill Paull skulle föresa till Tysslandh att värffva där ett regemente till häst under Her Jahan Baner och i vår löpa där medh öfver åth Pryssen.

Her Per Baner notificerade Her Per Sparre, thedh Regeringen hafver för särdeles skääl skuldh förordnadt hånom till Cantzlij-Collegiumet, effter regeringsformen förmå, att 4 aff Rijkzens Rådh där vara skole.

Her Per Sparre gjorde sin ändskyllan, begärandes att Regeringen täcktes hafva hånom medh den tjenst förskonat, aldenstundh han befan sigh der till aldeles oförfaren; klagade der till medh mycket öfver sin syn, och att han vidh ljuus ingen ting sij kunde.

Drotzen sadhe, att effter Regeringen hadhe funnitt hans persson capabel nogh till een sådan scharge och nogsampt voro försäkrade, att han var een redeligh patriot, som medh beröm och reputation så vääl detta som de förre höge officia igenomgå skulle, hvarföre drogo de till hånom den tillförsicht, att han sig
intet mera än som andra undragandes varder; han viste sig fuller 286*
att påminna, medh hvadh bedröfvat modh några af Regeringen hade vedtagit deres tjenst, och att för dem inga ändskyllningar hafver gälla veladt; önskandes hånom der mycken lycko här till.

Blef bevilljet Hoffmesterinnan Fru Elisabet Gyllenstierna 500 321
Rdr till att lossa sin son uthur Franckrijket medh, effter H. M:t unge Drottningen åthskillige gongor Regeringen der om tilltalt hafver.

Den 18 Novembris [**1634**] voro in Senatu R. Marsken, Skattmestaren, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Mattias Soop, Her Jöns Kurck, Her Jahan Pontesson, Her Per Sparre, Her Axill Baner.

Continuerades medh revisionen emellan Skepz-Directorerne och participanterne.

Den 19 Novembris [**1634**] voro in Senatu Marsken, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Erich Ryning.

Skattmestaren præsenterade hoff- och krigzstaten, aff H. K. M:t underskrefven, såsom och den staten, som nu af Regeringen gjordt var, vijsandes där medh att den sedermera staten belopp sig 20 tynnor gull uthi rijkzdaler högre än H. K. M:tz egen stat, och att Cronan nu hade 9 tynnor gulld ringare inkompst än som till-

förende, begärandes der hoos att Regeringen ville sådant öfverläggja och hånom sin mening vetta låtha, på hvadh sätt de vele
287* sådant menageras skall; han för sin person var där uthinnan rådhlöös, var och nu allredo så trött af sollicitanternes öfverlopp, att han vidh första Rijkzdag gerna ville resignera sin tjenst, effter hon faller hånom allt för odrägeligh.

Her Per Baner rådde der till, att man skulle, så mycket möijeligit ähr, effterföllja den stat och ordning, som var af H. sal. K. M:t gjordt.

322 Her Jahan Skytte præsenterade Regeringen tvenne kistor, fulle medh cantzlijacter, som voro passerade vidh varande hans gubernament öfver Lijflandh, Ingermanland och Carelen, sampt tvenne inventaria, ett på de Tyske och thedh andre på de Svenske acta, seijandes att churu vääl han intet var befalat af H. sal. K. M:t att inlefrera någre acta, icke heller effter sin undfongne instruction sig skyllig befan thedh att göra, hälst mädan han för regeringsformens publicerande sitt gubernamentskap resignerat hafver; lickväl att bevijsa sin flijt och troheet och gå androm före medh gott exempell, såsom och att lemna uthi H. M:tz Cantzlij godh éffterrettelse, hafver han detta göra velad, doch medh thed förbeholdh, att effter acterne nyligen voro här ankomna och han ingen tijdh hafft att sökja, om der iblandh någre privata kunne finnas, att hånom eller hans barn framdeles må fritt stå och efftertåtitt varda att sij dem igenom och uthtaga hvadh privata, som där ibland till äventyrss liggje, såsom och de publique acta, som han framdeles kan försvara sig medh, huru han gubernamentet förestått hafver, begärandes till ett besluth att hånom där på een reverss gifvas motte.

Underskrefs memorialer och fullmachter för dem, som Slotzhöfvitzmän på grentzehusen blifva skole.

Blef resolveret att där Rijkz-Skattmestaren kunde oppnegotiera 100,000 rijkzdaler à 6 pro cento, då skulle han thedh gjöra och
288* sättja creditorerne godz i pant, doch icke någre som ähre förlänte ryttare och knechter.

Den 20 Novembris [1634] voro in Senatu Marsken, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Jahan Skytte, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Carll Bonde.

323 Underskrefs bref till Her Jahan Baner, att han anstellcr någre värffningar i Tysslandh till krigzcontinuationen emot Pålacken.

Rijkz-Admiralen præsenterade några puncta, öfverlefrerade af Fermin Mazalet, och såsom han der uthinnan tillbjuder sig både vela och kunna optaga thedh stora skeppet, som baak om Lusteholmen ligger nedsunckit, så frampt Regeringen hånom halfparten af skepp och godz *[giffva ville], altså blef hånom thedh bevilljat medh sådan förordh, att han thedh på sin egen omkåstnadt optaga skulle och sådan för sin halfpart i skeppet och stycken låta lösa sig uth och taga penningar för halfva skeppet och koppar för sin andeel i styckerne, effter som själfve contractet i bookstafven vijdare uthviser.

Den 21 Novembris [**1634**] voro in Senatu Marsken, Skattmestaren, Her Nils Bielke, Her Per Baner, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop.

Resolverades att effter den Fransöske Gesanten var vidh Callmar landstigen och nu på vägen hijt till Stockholm, thedh Frantz Kruse och Lorens von der Linde skulle föresa emoth hånom och beledsagan till Tälljc, där hånom här ifrån några karetter undfå skulle.

Rijkz-Marskalcken gaf Regeringen tillkenna, hvadh för oor- 289*
denteligh hoffholdning, som nu här holles; begärade att någon
bättre order motte ställas der på.

Oplästes bref och aviser, ankomne medh grentzeposten ifrån Rijkz-Cantzleren, Grubben och Fegræo.

Her Jahan Skytte valedicerade Regeringen och Senaten, gif- 324
vandes tillkenna att han nu var aldeles resefärdigh åth Danmark
och Engelandh, begärandes att effter han var en gammall man
och hånom lätteligen något dödeligit vedkomma kan på reesan,
thedh Regeringen och de andre godhe Herrar aff Rådet ville på
sådant fall låta sig vara hans hustru och barn till thedh bästa
recommenderet. Sädan framladhe han några dombref och documenta emot den klaglibell, som Öfversten Otto von Sack emoth hånom inlagt hafver angåendes några ägor, som ifrån Hackstadh synte och dömbde ähre.

Den 22 Novembris [**1634**] voro in Senatu Marsken, R. Admiralen, Her Per Baner, Her Clas Flemming.

Oplästes ett bref ifrån Rijkz-Cantzleren af den 10 Octobris.

Resolverades att compagnie-skeppen skulle läggjas till Skepzholmen och der medh Crونones folck bevakas, till dess en annan ordning kan göras.

Den 26 Novembris [1634] [1] voro i Rijkz-Drotzens hus församblade Drotzen, Marsken, R. Ammiralen, Skattmästeren, Her Per Baner, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Carl
290* Bonde, Her Erich Rynning, Her Per Sparre, Her Claes Christersson.

Delibererades huru man vidh närvarande sakernes beskaffenheet uthi stifft Bremen sigh comportera skulle, synnerligen om man nu effter Erchjebispens dödh skulle uplåta Hertigh Frederich. Konungens son i Danmarch, Stiffted eller icke.

Drotzen: Så frampt sakerne stå i sådan stat, att hopp ännu ähr, dhet dhe kunne redresseras, då ähr bäst sökja att differera saken. Men går dhet illa för oss der uthe, då ähr bäst skillja sigh der ifrån medh vänskap.

Marsken: Vette vij medell att försörja garnisonen, då ähr bäst, att vij hollat dhet längste vij kunne, elljest ähr vana sine viribus ira; sade och på den händelsen, att hvar der medh skall komma till en ruptur, vill behöffves paar tunnor guld till en adsistence.

Drotzen hölt före inthet görligit vara att bekomma stifft Bremen till satisfaction.

Marsken: Posito dhet goffves H. M:t, så goffves dhet likväl aldrig Sveriges Chrono, ty status Imperii everterades der igenom.

Drotzen: Att försvarat medh sverdzägg förmå inthet våre kraffter. Ergo bäst att vij accommodera oss tijden; gåret väl, då kan man sökja att differerat, men för än vij skole periclitera om staten, då ähr bäst, att vij certis conditionibus opdrage Konungens son i Danmark Stifftet, nembligen att Regis Daniæ filius träder i samma alliance som förra Erchjebispen, så frampt unionen elljest står, och in summa ju bättre conditiones Her Skytte och Grubben kunne sökja, ju bättre dhet vore.

291* Her Per Sparre refererade, att dhe offererade sigh mot honom in Dania in generalibus terminis, att Sveriges Chrono uhr Stifftet inthet præjudicium skee skulle.

Drotzen: Dhet moste förståes både nu och framdeles.

Her Per Baner meente dhet skulle strijda emot aliancen. vidh hvilken man bör bliffva, hälst emedan dhe förnembste i Stifftet

[1] Protokollet för denna dag fins endast i MS.*

genom dheres skriffvelse till Hoff-Cantzlern Her Salvium, tilbjude sigh att vele bliffva vedh alliancen.

Marsken: Man moste regulera, sigh effter som sakerne stå der uthe; han vill inthet råda der till, att vij först skole gå från alliancen, men när hvar och en söker att draga sigh undan, då veet han inthet, hvar till den ähr nyttigh..

Her Salvius sade: I alliancen medh stifft Bremen vore någre conditiones communes, någre particulares. Communes på Regis sijda, att H. K. M:t skulle restituera och handhaffva Bispen vidh Stifftet; på Bispens sijda, att han skulle contribuera till krijget. Och mente, att om Konungens son i Danmark får Stifftet, så præjudicerar dhet inthet alliancen.

Her Per Baner meente, att om sakerne gå illa i Tyskland och vij giffve bort Stifftet, då haffve vij ingen retraicte.

Marsken svarade: Vij kunde bättre retirera oss på Pommern; Gudh giffve dhet stode väl till maintenera.

Drotzen ihugkom, att oss tilstundar och nu krijget medh Pålacken, och vill höra konst till, huru man skall kunna alt väl uthföra.

Marsken remonstrerade hvadh folck och medell, som in hunc eventum vele behöffvas till krijget i Liffland, Pryssen, Pommern, Mechelburg och stifft Bremen, som sigh skall belöpa till 52,000 man, sedan och att besättja flottan, Calmare, Jönecköping och Gö- 292*
theborg, så att moot sommaren necessario vill behöffvas 70,000 man; om nu medlen till att uppeholla dhe samma ähre att tilgå, dhet står först till att debattera.

Her Per Baner: Thet ähr betänckeligst, att vij der igenom stärckje vår fiende, som sitter oss så när.

Feltherren frågade svarsvijs: Hvar medh skole våre garnisoner i Stifftet holla sigh, när dhe skäre aff contributionerne och vele inthet giffva dhem maten? Skole dhe underhollas, så moste medell hädan effter dijt skaffas.

Her Salvius: Sveriges Crono haffver inthet att prætendera på Stifftet, icke heller begärer Konungen i Danmarck dhet aff oss, uthan att vij vele öffverlåta honom Stade och Buxtehade, der våre garnisoner inne ligge.

Voterades:

Her Claes Christersson hölt före vara bäst att accommodera sigh tijden.

Her Per Sparre: Konungen i Danmark begärer inthet annat, än vij tage uthur Stifftet våre garnisoner. Emellan Hertig Fre-

derich och Stifftet ähr reda klart, och resterar inthet annat än detta; slöt så vara bättre medh reputation och beröm än medh skam och otack draga der uth.

Her Carl Bonde applauderade Drotzens mening och hölt omöijeligh vara att kunna undsättja dem hädan effter.

Her Erich Rynning: Fast bättre ähr skilljas tädan medh reputation, än kasta fäderneslandet i olycko; doch att man tager i acht, huru vereket skickar sigh der uthe, och först see, om dhet ähr görligit att maintenerat, och hvadh medell der till reqvireres; der tijden kan prolongeres, vore gott, hvar och icke bäst angripa detta extremum.

293* Her Matthies Soop applauderade Drotzens mening; elljest ähre dhe twå städer oss mehr skadelige än nyttige.

Her Flemming: När som dhet inthet går den vägen vij vele, så moste man aff nöden göra en dygd och see till, huru man medh ähra och uthan skadha kan komma der ifrån.

Her Per Baner: Såsom alt pro re nata der uthe moste dirigeras, så moste medh detta ährendet inthet præcipiteras, icke heller töffvas der medh länge, uthan recommenderes dheres försichtigheet, som der öffver tractera skole.

Skattmästeren: Bättre stämma i bäcken än uthi åån, och bättre ähr göra oss der medh en vän än en ovän.

R. Ammiralen: Ju mehre vij giffva Dano, ju starckare bliffver han, men icke deste mindre effter som sakerne nu stå bade hemma och der uthe, tyckes migh honom der medh vara att gratificera; hoppes och Danus skall skämmas att bliffva moot oss otacksam, och hvar han än ville bliffva otacksam, så kan då heela verlden see oss gärna vele sökje vänskap.

Marsken: Ingen ähr så kär åth Dano, att man vill giffva honom något, der medh han sigh kan sterkja; doch om han får Stifftet, fast vij honom dhet icke unna, så moste vij vara der medh till fredz, sökja affträda dhet medh godhe conditioner.

Drotzen: Att kasta oss i större difficulteter vill jagh inthet rådha, och ähr så gott, att vij säija vij vele giffva honom dhet, när vij inthet kunna impedierat, och kan fördenskuld vara bäst, att man lämpar sigh effter sakernes tilstånd der uthe och giffver Her Johan Skytte och Grubben i instruction, att der dhe see periculum vara in mora, dhe då tilsee att sökja dhe conditioner,
294* som ähre både skälige och billige, der ibland desse kunne vara: 1. Att Hertigh Friderich träder i samma alliance, som Erchjebispen var uthi, så frampt unionen ännu står. 2. Att Sveriges Chrono

tädan inthet præjudicium skeer. 3. Att Stifftet holler vårt folck in till våhrdagh. 4. Att Stifftet afvittrar oss medh en tunna guld till tacksamheet, för dhet vij toget aff fienden.

Her Per Baner sade, att på all händelse vill delibereras, hvart dhe våre, som nu der i garnison ligge, skole föras, och hvar medh dhe öffver vintern skole underhollas.

Feltherren: The skulle väl tjäna uthi Her Johan Baners armee, och skaffar han väl medell till dheres underhold. Her Steen Bielcke haffver tilförenne begärt 3000 man; desse kunne employeras i dheres ställe.

Her Salvius: Dhet kunne giffvas Her Baner och Her Bielcke i skön att afföra dhem till den ort dhe funne vara lägligst.

Sedan bleff delibererat om conditionerne till Polnische fredztractaten, huru vijda dhe kunne vara till att förandra.

Drotzen förmälte Rijkz-Cantzlerns mening vara, att man inthet skulle släppa hvarcken Liffland eller Pryssen, uthan att der opå sättja tanquam pro aris et focis; proponerade så der hooss, att om Pålacken föreslogo, dhet han inthet stillestånd uthan fred göra ville, således att vij behölle Liffland och dhe Preussische tullar på någre åhr, hvad man tå skulle göra, antingen consentera der till eller sättja för ett fast fundament aldrig att släppa Pryssen; sättje vij der opå, då öke vij fiendskapen med Danmarck, Holländerne, Engeland och flere för licenterne skuld, och in summa vij skole få heela verlden der igenom till fiende.

Her Claes Flemming svarade: Medh licenterne haffve vij
hollet dhet Pryssische väsendet gående, betalt en god deel güld
och tillijka fått penninger hijt in i rijket. 2. Så består vår se-
curitet der uthi, att vij haffve dhe Preussische hambner. 3. Fä 295*
vij någre ovänner annorstädes, så vore der altid en ryggläning
med våre skepp. 4. Preussen kan och väl stå till holla, ty kom-
mer Pålacken med en stoor armee, då förderffver han sitt eget
land; kommer han med en liten armee, så mycket bättre kan
man sigh honom tå opponera.

Her Per Baner replicerade, dhet allegata utilitas ex vectigalibus kan inthet längre bestånd haffva än durantibus induciis. Vele vij sedan haffva någon nytto aff dem, så moste dhet skee medh våld; jam nullum violentum est perpetuum, till förtijga att vij drage der med öffver oss alles haat; multorum vero odiis nemo potest resistere. 2. Securiteten med hampnerne är fuller till considerera, men den samma haffver största osäkerheten med sigh, att vij dem moste försvara med vår skepzflotta, hvilken

altid der med hazarderes; man bör och fuller inthet släppa dhet man haffver händer emellan, men när vij see, att dhet holles med undersåternes suckan, landetz depopulation och uthödning, synes skäligt, att man heller slepper them emot en säker recompens. Commoditeten att holla Preussen är honom så vijda okänd, men dhet är noog præsumerligit, att våre qvarter skole bliffva så trånge, där en stoor armee näplig skall vara där att logera, och der en liten armee utsändes, är till befruchta, att den uthaff fienden varder opriffven.

Her Claes Flemming svarade, att hvad hated eller invidien vidkommer aff tullerne, så skall den snart kunna declineras, när vij bemälte tullar moderera; sedan kan fuller then maxime *nullum violentum esse perpetuum* fuller under tijden gälla, men nu äre monge i Preussen, som gärna skole vela vara under Sveriges Crono, såsom dhe Elbinger, Brunssberger och flere. Någon incommoditet att hollat hoppes han och inthet att skola infalla, så länge vij äre mästare öffver Friska haffvet, ty Pålacken moste i medler
296* tijdh marchera 8 dagar till att taga en belägring före, thet vij kunne göra på en dagh.

Her Per Baner exaggererade, att heela konungarijker commoveras öffver den Pryssische tullen för den servituten han med sigh haffver, och att han är en ny tull, såsom och att ingen potentat gärna seer, att den andra växer; the i Pryssen, som vela bliffva under Sveriges Crono, äre ganska fåå och förslå icke en hand full. Att släppa bort Preussen, med mindre man erholler någon säkerheet der emot igen, vill han aldrig råda till, men så är nu ingen annan säkerheet att fordra, än i dhe förre tijder haffver varit brukelig, såsom med löffter och förskriffningar. Sidst skall vara oförsvarligit för posteriteten, om Konungen i Påland tilbjuder sigh att renunciera titelen och cedera Liffland, och vij än tå inthet vele affstå Pryssen emot en säker fredh.

Drotzen mente, att när man seer, huru emellan andre potentater och konungarijker tilgår, och huru dhe fred göra, kunne vij icke heller nogon annan modum begära; kunne vij och emot en säker fred få Liffland, så att Dünen bleffve grentzen, då skulle dhet väl kunna gå för sigh.

Hoff-Cantzlern förmälte, dhet sahl. K. M:t i sine discurser om något ting plägade considerera, om dhet vore justum, honestum, utile et possibile; thet samma gjorde H. sahl. K. M:t i sine discurser om Preussen och hölt vara contra jus divinum att låta så monge 1000 själar komma under dhet papistische oked igen, contra jus gentium att släppa dhet man jure belli hade intaget, och statuerade

för sin person vara väl och gott, där man så länge kunne trainera saken, att man finge see, huru väsendet i Tyskland afflöper.

Marsken svarade till dhet förre, att prætextus conservandi animas christianas a jugo pontificiorum är inthet så stoor och sufficient, dhet cupiditas habendi der med kan öffverskylas; komme vij till krijget, då skole tullerne icke halfparten så mycket förslå som nu uthi fredlig tijdh.

Drotzen: Vij vele tänckja på vår egen stat, att vij haffve 297*
en ovillig almoge, inthet folck och stoor armod finnes i landet, desslikest att vij så moste conservera barnegodz, att vij der öffver icke löpa hazard uthaff alt sammans.

Her Per Baner: Thet synes vara oförsvarligit för verlden, hvar vij icke vele förstå till billige conditioner.

Skattmästeren: Thet är och oförsvarligit för Gudh för dhet christne blod, som således uthgjutes. Mentes så att emedan detta ärendet är uthaff stoor vichtigheet, så skulle man på någre dagar tillgörande taga dhet hooss sigh sjelff uthi deliberation.

Den 28 [Novembris 1634] [1] voro in Senatu Marsken, R. Admiralen, Her Mattias Soop, Her Carll Bonde, Her Per Sparre.

Inträdde een post uthur Moschou och öfverlefrerade Regeringen tvenne Storfurstens bref, till H. M:t skrefne. Och effter på uthanskrefften var uthlåtitt detta ordet *Arffurstinna*, befaltes att skrifva derom Storförsten till, att thedh här effter uthi Cantzlij corrigeres motte.

Den 29 Novembris [1634] [1] voro in Senatu Marsken, R. Admiralen, Her Mattias Soop, Her Carll Bonde, Her Per Sparre.

Underskrefs een hoop publique bref till Ståthollarne i landzenderne.

Sädan opläststes ett memorial, stältt för Her Jahan Skytte och Secreteraren Lars Grubbe.

Den 3 Decembris [1634] [1] voro in Senatu R. Marsken, R. 325
Admiralen, Skattmestaren, Her Per Sparre.

Opläststes aviser, ankomne ifrån Preussen.

---

[1] Protokollet för denna dag fins endast i MS.

Resolverades att thedh skulle skrifvas Gesanterne ath Ryss-landh till, att deres procedere och förettande där sammestädes behagade Regeringen.

Discurrerades om den Persianiske handelen, att våre Gesanter intet skulle förobligera H. K. M:t till någon viss penningesumma att gifva Ryssen, på thedh der handelen icke ginge för sig, då icke någon vidlyfftigheet sig emellan oss och Ryssen yppas motte, uthan man skulle där på bearbeta, att de Hollsteniske motte holla så vääl Ryssen som H. M:t, hvadh de lofvadt hafve.

Resolverades att Spens skulle njuta frijhett på begrafnings-hjelpen uthi sitt frijherskap.

299* **Den 4 Decembris [1634]**[1] voro hooss Drottzen församblade Marsken, Rijkz-Ammiralen, Skattmästeren, Her Claes Flemming, Her Matthies Soop, Her Carl Bonde, Her Erich Rynning, Her Jönss Kurck, Her Per Sparre.

Reassumerades discursen om dhet Pryssische väsendet, och mente Drottzen saken vara så vichtig, att fleres närvaru aff Senaten och ett uthskott aff Ständerne till dess slutande väl behöffves.

Feltherren svarade till befruchtandes vara, att vij så länge deliberera, intill dess vij förlore alt samman. Remonstrerade aff Her Wrangels breff, uppå hvad löse fötter alt sammans står; them feelar i Preussen icke allena maten, uthan snarast sagt krut och lodh. Slött vara galit att vela försvara ett ting och haffva inga medell der till. Sade och att Pålackerne vetta vår lägenheet, sedan huru Pillou är provianteradt och förseedt, och haffva derföre dhet anslaget att see till kunna tagat sin kooss på den tijdh om åhret, då vij inthet kunne änsättjat.

Oplästes en advis uthur Konigzberg om dhe prachtiker, som aff Pålackerne emot Pillou sköle förehaffvas.

Proponerades om man skulle aldeles bliffva vid den instruction Commissarierne sidst är geffven, eller och om then vore något till limitera.

Drottzen: Vij moste haffva alla medell uthur fiendens land; bliffve dhe samma oss affskurne genom commerciernes spärring och andre potentaters adsistence, som alle adviser nu lyde, då synes vela bliffva oss svårt till att kunna föra krijget. Men så är quæstio, om cessio Borussiæ skall kunna giffva oss fred.

[1] Protokollet för denna dag fins endast i MS.*

Her Flemming: Pålacken, han haffver köpt freden aff Ryssen; thet synes han skulle gloriera sigh, der han och kunne komma till fred med Sverige.

Drottzen remonstrerade närvarande rijkzens olägenheter, doch ingen sperance vara till någon fredh, uthan den in lucro mehre 300*
vara att sättja; hölt och snarare ett longt stillestånd på 30 eller 40 åhr än en stadig fred stå till obtinera.

Marsken: Ville Pålacken cedera sin titel och bevillja till 40 åhrs stillestånd emot Pryssens cession, och vij i medler tijdh beholla Liffland, vore fuller en saak till considerera.

Drottzen: När vij giffva bort Pryssen, då miste vij vår bästa styrckja, then vij haffve emot Pålacken. 2. Styrcke vij här med Pålackens krafftcr. 3. Amittere vij dominium maris Balthici på den sijdan. 4. Om vij giffve nu något bort, är värst, att här icke är dimidia pars Senatus, som dhet sluto. 5. Haffve Ständernes consilium altid varit, vij skulle ingen ting giffva bort.

Marsken: Status rerum är sedan den tijden mycket förandrat; Pålacken haffver nu fått fred med Ryssen och Turcken. 2. Invidien hänger oss öffver för den orsaken skull fast aff heela verlden, hvilke inthet skole underlåta hvar icke publice, doch in secreto att adsistera Konungen i Påland emot oss. 3. Fördelen, den vij haffve hafft uhr Pryssen, är inthet så stoor och kostelig, som vij der opå haffve spenderat både i manskap och elljest. Deducerade der jämpte, att Konungen i Danmarck skall gärna hissa oss Pålacken i håret, men sjelff näpligen något göra där till; sade och stoor consideration vara, om vij med gott samvet kunna föra krijget med Pålacken, där han renuncierer titelen aff Sverige, såsom man seer honom allaredo haffva gjordt med Ryssen.

Her Salvius: Sahl. K. M:t hade altid respectum religionis för dhe monge tusende själar, som ifrån dhe Påvische äre libererade. Mente elljest, der man trachtade effter på dhet sättet att kunna komma till fred, skulle alles odia ther igenom falla, som elljest inbilla sigh, att vij icke allena vele taga Sverige, Liffland och Pryssen ifrån Konungen i Påland, uthan och sjelffve Påland. Svaderade der hooss man skulle inthet præcipitera den acten eller giffva Her Johan Oxenstierna der om någon fulkomlig commis- 301*
sion, uthan allenast att där något sådant föresloges, skulle Commissarierne taga dhet an ad referendum.

Her Erich Rynning mente detta vara en saak, som 10 eller 12 personer inthet kunna sluta, uthan dhet reqvireres nödigt fleres consens där till.

Marsken: Vij kunne resolvera oss emellan först, hvad vij mene; jag i mitt samveet seer inthet, huru dhet kan vara försvarligit för verlden, att vij uthslået, der oss något sådant tilbjudes. Men resolvera vij till att bliffva uthi ett evigt krijgh, så är detta inthet att tala om.

Her Salvius: Alla stånd i rijket skole ropa på freden, och om the finge råda, skulle dhe och väl samtyckja till att giffva bort Liffland; gaff sitt consilium man skulle föra korta krijgh och starcka, och till den ända nu i sommar gå dijt öffver så starckt, som någon tijdh mögeligh.

Discurrerades om cautionen, och hölt Skattmästaren stoor consideration behöffvas om hvad caution på en sådan händelse tagas skulle.

Drottzen: Vij kunne ingen annan caution begära, än som ibland andre potentater i verlden är brukelig; han moste bestå i dheres tro och ähra, sedan att Ständerne i Påland, Pryssen och staden Dantzich cavera, att H. M:t och Sveriges Crona tädan effter ingen fiendtligheet skall haffva att befahra. Mente och man skulle nu först bliffva ense sin emellan, hvad man ett uthskott skulle proponera.

Her Matthies Soop: Ville Pålacken renunciera titelen och cedera Liffland och giffva oss några tunnor guld till recompence, då synes kunna gå för sigh, att man affstår Pryssen.

Her Erich Rynning: Om man skall see på något extremum, der igenom man kan få sin fiendes hjerta i handen, så haffver sahl. K. M:t proponerat sigh detta i Strengnes till ett medium att få äntlig fred aff Pålacken: Man moste på något sätt accommodera sigh, skakandes invidien aff oss hooss androm och holla oss sedan så säkre, som vij kunna bäst.

Her Kurck approberade, att Pryssen må restitueras, der man der igenom kunne få beholla Liffland och sedan nå en fred eller 30 åhrs stillestånd.

Her Per Sparre: Här äre tvenne quæstiones, om man skall resolvera till fred eller stillestånd; ville vij ettera haffva, så
302* synes skäligt man moste giffva något derföre igen, och kan således med gode skääl giffvas Polono Pryssen igen.

Her Carl Bonde: Thet är bättre giffva något och få något igen, än som att mista altsammans.

Her Flemming: Alle kostnader, som här till gjorde äre, äre skedde till den ända, att vij äntlig skole få fred, men aldrig att taga in Polen. På dhet sättet skole inge några medell vela con-

tribuera, et sic vana sine viribus ira. Thet är bättre see till att conservera rijked än att gripa för vidt kring sigh, thet man inthet sedan kan holla. Rådde, om man med god skääl kunne komma der till, att nåå fred eller longt stillestånd; kunne vij och, på fall att stillestånd slutes, beholla Memel till caution, så vore thet väl.

Skattmästaren: Bättre är spela vist än ovist, i synnerheet så som vår stat nu ståår, och är bättre att stämma i bäcken än uthi åån.

Rijkz-Ammiralen: Hvad hjelper oss att acqvirera monge land och spendera der opå alle medell och uthmatta sigh hemma? Man moste inthet sträckja armarna längre, än the räckja; kunne vij nå freden med gode försäkringer, hoppas jagh posteriteten der uthi inthet skulle haffva att säija.

Marsken: Oss är om ingen ting så mycket till göra som om en redelig fred; then att erholla moste man någorlunda sigh accommodera; så länge vij haffve Pryssen, moste Pålacken leffva aff våre nåder, thet han aldrig skall vara til fredz med. Mente så på den händelsen, att Pålacken vill cedera titelen mot Pryssen, äre vij inthet tjänte med kort stillestånd, uthan åttminstone på 30 åhr.

Drottzen: Vårt fädernesland är treffeligen tjänt med en fred; then att nå skall vara svårt, så länge vij sittja Pålacken lijka som uthi hjertadt. Derföre om vij kunne köpa en evig fred eller långt stillestånd emot cessionen aff Preussen, synes posteriteten inthet skola kunna haffva att besvära sigh öffver, ty vij haffve ther med conserverat Sveriges grentzer och skakat invidien aff oss. Slöt så, att där vij genom Pryssens cession kunne fåå en evig fred eller stillestånd, freden lijkmätig, så bör man der effter fambla, doch så att vij der hooss sökja att kunna nåå några gode conditioner antingen med Memell eller andra pacter med Chur-Brandenburg, favorable för vår stat att oprätta.

Den 6 Decembris [**1634**] voro in Senatu R. Marsk, R. Ad- 303'
miral, Skattmestaren, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Carl Bonde, Her Per Sparre, Her Erich Ryning.

Underskrefs een hoop publiq[ue] och privat bref.

Resolverades på tvenne bref ifrån Gubernatoren Anders Ersson.

Den 8 Decembris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Carll Bonde, Her Per Sparre.

Delibererades huru och medh hvadh pomp den Fransöske Gesanten skulle gifvas audiens.

Öfversågs staten, och alldenstundh der uthi funnes store deficit, sadhe han[1] sigh vela som een trogen tjenare administrera rentorne, så vijda de förslå kunne; dedh öfrige ville han lemna
326 Regeringens umsårgh. Togh Gudh till vittne, att han natt och dag arbetade der på att fournera staten, thedh bästa hånom möijeligit var att göra.

Fellthcrren frågade, om man intet skulle kunna, som skedde uthi sal. K. M:tz tijdh, läna på kopparen eller koppartullen een half tynna gull mer eller mindre, eller der på något anticipera.

Skattmestaren svarade, thedh han nogsampt medh rechningarne kan bevisa, att H. sal. K. M:t alldrigh hafver kunnadt opbringa 20,000 Rdr, medh mindre creditorerne finge föruth visse räntor händer emellan eller och kopparen; och på sådant sätt
304* hafver H. K. M:t läänt penningar medh sin och Cronones store skada. Elljest ähr hånom omöijeligitt att opbringa på koppartullen 10,000 Rdr.

Her Clas Flemming begärade resolution på några fångar, särdeles den sadelmakaren. R[esolverades] blifva vidh den resolution, som om hånom i Hoffretten gifvin ähr. 2. Om den käckepojken, som hafver slagit den andre ihjäl. R[esolverades] taga om hånom consilium i Hoffretten.

Den 9 Decembris [**1634**] voro in Senatu R. Drotzen, R. Marsken, R. Admiralen, Her Mattias Soop, Her Per Sparre.

Resolverades att effter Bispen i Vesteråås hafver åhrligen hafft af la[du]gården vidh Vesterås ett par oxar, och ängjarne nu ähre lagde till stallen och ladugården medh bönder besatt, så att Bispen nu intet kan fåå af ladugården några oxar, hvarföre blef bevilljat att Ståthollaren här effter åhrligen kjöper ett par oxar och dem Bispen bekomma läther.

327* **Den 13 Decembris** [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Skattmesteren, Her Mattias Soop, Her Per Sparre.

Förordnades Uthskrifnings-Commissarier.

---

[1] Skattmästaren.

Oplästes bref och aviser ifrån Grubben, ankomne medh grentzeposten.

Befaltes skrifva Her Jahan Baner till, att han medh alla poster aviserer hijt om staten och sakernes förlopp der uthe eller förordnar een viss correspondens. 305*

Resolverades att thedh skulle skrifvas Rask till, att han skulle caute administrera sakerne i stifft Bremen och sålunda, att thedh icke må lända Sveriges Crono till præjuditz.

--- -- ---

Den 16 Decembris [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Her Mattias Soop.

Oplästes conceptet på Landshöfdingernes instruction.

--- ---

Den 17 Decembris [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Her Clas Flemming, Her Mattias Soop, Her Jahan Pontesson, Her Carl Bonde, Her Axill Baner, Her Per Sparre, Her Erich Ryning.

Drotzen och Felltherren gjorde relation om de discurser, som de separatim hafva hafft medh den Fransöske Gesanten om den Pålenske tractaten och väsändet i Tysslandh. Item att han, Gesanten, hade låtitt sig förmärckja, thedh han öfver Januarij och Februarij ville här förtöfva, och fördenskuldh begäradt, att hans tractament och oppvachtande motte här effter blifva något ringare.

Delibererades: 1. Hvadh depesch hånom skulle gifvas. 2. 328
Om han blifver qvar öfver vintern, huru han skall i medler tijdh blifva underhollen och tracteret. 3. Hvar R. Marskalken skall taga dedh, som till hans tractament hörer. 4. Om [1] något vijdare medh hånom communiceras skall.

Hoff-Cantzleren gaf thedh consilium, att man *[skulle] op- 306*
tänckja någre krafftige argument till att öfvertala hånom att föresa, i synnerheet låta hånom dedh förnimma, att vij antingen moste göra fridh i Tysslandh eller Pålandh, och fördenskuldh nödigt, att Gesanten strax föreste och så lagade, att han kunde bijvåna Rijkzdagen i Pålandh och der pussera gemüterne till fredh.

Resolverades att tvenne af Regeringen eller Rådet skulle gåå till hånom och bruka allehanda argument, doch discretemant och caute att persvadera hånom till att reesa.

[1] Efter *om* står *han*, hvilket torde böra utgå.

R. Marskalken besvärade sig åter igen deröfver, att han intet får någre medell till att oppholla hoffstaten medh; hafver nu så åffta der öfver klagat och förslag i Cammaren inlagt, att han framdeles vill vara ändskyllat. Af dedh borgande och bettlerij. som han härtill till hofförtäringen hafver brukat, vill föllja, att när åhret ähr om, att hoffstaten då stiger dubbelt så högt, som han ähr gjort.

[**Samma dag**] efter middagen

Öfversågs Lijfländske staten och förslagen.

Räntemästaren Mårten Rosenstierna begärade, att effter han
329 nu i någre åhr hafver förestått renterijt, så mädan han intet ähr försäkradt på sin lijfstijdh och han för sin dödsstundh gerna ville gjöra sine räkningar klare, på thedh hans barn icke effter hans dödh måge för hans trälige och mödosamme tjänst skuldh blifva tilltalte och besvärade, hvarföre begärade han på thedh flitigeste, att Regeringen ville medh Camreraren Tönie[s] Hindersson öfversij alla hans räkningar på alla de åhr, som han Räntemestare
307* varit hafver, hvilke han ähr öfverbödig att framläggja och godh gjöra, hvadh stundh Regeringen tijdh hafver dem att igenomsij. Och der någre feel där uthinnan finnas kan, tilbjuder han sig thed att opfylla och sitt samvett befrija.

Den 18 Decembris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marsken. R. Admiralen, Her Jahan Oxenstierna[1], Her Per Sparre, Her Erich Ryning.

Resolverades att göra een fullmackt för Her Erich Ryning att draga till Västergötland att stabiliera compagnierne af folcked till sjöstaten; i lika måtto att afhandla med Askins härad och städerna om theres visse mantaall, som ännu ingen uthskrifning ähr hollen uthi, som på förre Rixdag bevilljades och elljest på andre orther i rijked uthgången ähr.

Underskrefs uthskrifningsinstructionerne och fullmachterne sampt missif till Landzhöfdingerne om uthskrifningens fortställande.

Discurrerades huru vijda Commissarierne i Pryssen gå skulle uthi tractaten, och hvadh muntlig information Her Jahan Oxenstierna för sitt afresande gifvas skulle.

---

[1] J. Oxenstierna var under detta och följande sammanträde närvarande icke i egenskap af riksråd, utan endast i anledn. af missionen till Preussen. Han blef icke riksråd förr än 1639.

R. Marsken sadhe, att om Commissarierne thedh nåå kunne, 330
att Pålacken vill cedera Sveriges Crono Lijflandh och för Pryssen gifva een så stor summa penningar, som någorlunda [mot] krigzomkostnaden svara kan, och låta Sveriges Crono beholla Pryssen i underpant, till dess penningarne kunne erläggjas, hölle han för sin person Sveriges Crono hällsosampt att där på sluta antingen evig fredh eller longt stilleстånd, ty oansett Sveriges Crono kan hafva af Pryssiske tollen några tynnor gulld, lickväl effter samma inkompster måste åter användas till Prysiske och Lijfländske kriget,
var samma toll Sveriges Crono lijtet eller intet nyttig; och holler 308*
den för ingen välbetänckt patriot, som där ifrån rådher.

Resolverades att Her Jahan Oxenstierna skall i morgon opfordras in Senatum och gifvas sin depesche åth Pryssen.

Den 19 Decembris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Jahan Pontesson, Her Carll Bonde, Her Per Sparre, Her Axill Baner, Her Erich Ryning.

Infordrades Öfversten Nils Ribbing och af Her Per Sparre notificerades, thedh han af Regeringen var förordnadt till Slotzhoppman på Callmar särdeles af thedh betänckjande, att[1] samma platz var af stor importans och Regeringen nog försäkradt var aff hans förre præsterade trogne tjenster om hans curage och trooheet att holla fästningen H. M:t och Cronan tillhanda.

Blefve tvenne kopparbergzmennens uthskickade infordrade, 331
och dem af Drotzen förehollit deres medbrachte bref och supplicationers contenta; der hoos huru de så åffta hafva anhollit så vääl hoos sal. K. M:t som sädan hoos Regeringen att fåå Berget lööst. Nu ehuru vääl H. K. M:t och Regeringen hafve saken fast bättre förstått och vetta deres bästa än de själfve, de och nu bekenna moste, att de bättre hafva farit, när Cronan hade Berget
än som nu; lickväl mädan de så trägit der om anhollit hafve, 309*
och nu sädan deres villja ähr effterkommen, komma åter nu och andraga ny besvär, lyste der af deres oförståndh och obetäncksamheet. Der hoos bevistes dem och, att de nu, sädan kopparen slogz löss, hafve bekommitt mera för skeppundet än som förr.

Bergzmen[nen] besvärade sigh där öfver, att Berget i åhr så mycket fallit var och deres arbete så mycket större, seijandes att om Cronan och Regeringen icke nu vill hjelpa dem och lindra afradh eller tollen, sij de intet, att de kunna blifva beholdne.

---

[1] Efter *att* står *effter*, hvilket torde böra utgå.

Begärade och der hoos, att de motte fåå handla medh råå koppar åth kjöpmännen.

Drotzen: Thedh var af dem illa betänckt, att de sådant begära, och den, som hade gifvitt dem thedh rådet, var ingen godh Svänsk, uthan rijkzens förädare.

Remonstrerades och hvadh skada thedh skulle gifva samptlige bergzmennen, om och eelak koppar, som de begära, skulle vägas och sälljas medh den godhe; ty där thedh skulle skee, då motte de sig försäkra, att kopparen innan ett åhr kummo på 6 Rdr.

Der medh befaltes dem taga afträde; dem skulle gifvas vijdare skrifftelige beskedh på deres medhbrachte besvär.

332 Blef Her Jahan Oxenstierna infordradt och informeret, huru vijda han medh de andre Commissarierne skole gå i Pryssen, och var thedh Regeringens förnembste intention och betänckjande, att om Pålacken tillbjuder att cedera tittelen och Lijflandh och pro refusione sumptuum tillbjuder Pillouske tollen, att då Commissarierne hvarken slå thedh uth eller gifve dem vist hopp, uthan tage[1] thedh ad referendum. I medler tijdh kan man vinna tijdh att fåå sij, huru väsändet aflöper i Tyssland och att förnimma R. Cantzlerens mening här om; hvilket Her Jahan secretemant optäckes till den ända, att han beholler thedh hemlig
310' och ingen af Commissarierne thedh communicerar för än uthi yttersta ijlhälningen. Regeringen ville fuller skrifva här om Commissarierne till, män för särdeles betänckjande kan thedh nu intet ske.

Befaltes Her Jahan han ville seija Fellttmarskalken, att han försvarar Preussen, thedh bästa han kan, om thedh kommer till någon ruptur medh Pålacken. 2. Tala medh Her Steen Bielke, att han på sådan händelse adsisterar Wrangell, så vijda han thedh kan. 3. Förmaner och påminner Spiringen, att han medh högsta flijt effterkommer, hvadh Regeringen hånom för detta om platzernes proviantering tillskrifvitt hafver.

Den 20 Decembris [1634] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Jahan Pontesson, Her Per Sparre.

Infordrades Her Bengt Oxenstierna, och blef medh hånom discurrerat om han[s] depesche åth Lijflandh och de ryttarevärfningar han i Tysslandh anställa skulle.

[1] *Commissarierne — tage*] Meningen rättad med ledning af MS.

Resolverades att [på] alle de Svenske, Finske och Lijfländske, 333
som han här eller annorstädes värfvandes och till Pryssen bringandes *[varder], skall hånom gifvas på hästen 10 Rdr, men på Tysker, Hollender och andre fremmande på hästen 20 Rdr.

Den 22 Decembris [**1634**] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Admiralen, Skattmestaren, Her Clas Flemming, Her Per Sparre.

Oplästes R. Cantzlerens och Secreteraren Grubbens bref, an- 311*
komne den 20 Decembris medh grentzeposten.

[**Samma dag**] effter middagen[1]

39 Inkallades Erich Larsson och Lethoor. Emädan gifvit Erich Larsson i commission att använda till Cronones nytta och I beskylle honom, — —. Han säger, att Loijs deponerat kopparen uthan hans order. Nu ville man gärna veeta, hvem orsaken der till ähr.

Erich Larsson framlade concept af ett bref de 2:da Novembris anno 1633, skrifvit till Loijs De Geer om thenne kopparen. Besvärade sig högt öfver Loijs på thed högste. Loijs sade: Jag vill dig beneficera den kopparen; min tjänare tänckte, jagh kan väl lida, när jag får surplus ther uthur. Tripp kom och ville låta Loijs kopparen, men han skulle låta honom sitt interesse ther uthur. Växlarna lågo mig på halsen.

Drotzen: På huru lång tijd hade Loijs satt uth kopparen?

Fordrades Erich Larsson och Luis' tjenare Littur in, och förehölts, att effter han tillförende hade gifvitt Louis De Geer och hans tjenare Lethoor skulden, thedh han intet hafver fått så negotiera medh de 2500 skeppund koppar, som hånom betrodde ähre för ett åhr sädhan, hvarföre haffve *[Regeringen] nu låtitt dem opfordra att förnimma rette sanningen, huru där medh sig hadhe. Erich Larsson gjorde relation om thedh hinder hånom af Luis De Gere inkastadt var, öfvergifvandes ett concept af sitt bref, här ifrån förskickatt till Luis angåendes kopparen. Än præsenterade han ett bref, hånom tillskrifvitt af hans tjenare Jahan Dittmar om Luis De Geers procedere med kopparen.

Sädan besvärade sig Erich

---

[1] I MS. finnas två protokoll, hörande till eftermiddagssammanträdet d. 22 Dec., det ena (trol. memorialprotokoll) skrifvet af Johan Månsson, det andra (koncept) skrifvet af Nils Nilsson. Båda innehålla redogörelse för öfverläggningen med Erik Larsson o. Lethor ang. kopparaffärerna i Holland, men förete sådana olikheter, att det har befunnits nödigt att återgifva den i fråga varande öfverläggningen (till orden *Där medh togo de affträde*) efter begge protokollen; det förra är aftryckt i venstra spalten, det senare i den högra. Jfr vid. sid. 264, not. 1.

Erich svarade: På 12 månader, thed doch inthed ähr bruk, uthan allena på 6 månader högst.

Lethor: Erich Larssons bref, som han uplagt hafver, hafver præsumtioner med sig. Hafver ingen commission mot Erich att svara; allena när then saken med alfvar skall företagas, vill han sig ther till præparera och sustinera contrarium, att Loijs De Geer sökt med then kopparen Cronones reputation. Kopparen, som här uthskepades, sändes till Larssons tjänare, och thed ähr vist, att han hafver thed min herre præsenterat, thed ingen tjänare kunne göra uthan sin herres ordre. Sade Loijs och väntas hijt nu med snareste.

340 Erich Larsson opläste ett annat bref ifrå Spiring.

Lethor: Spiring adviserar ovijsligen; den som Tripp vill anröra, han måste annorledes gåå ther med om. Geer hafver så ifrig procederat med Trip öfver thenne saken, som nogon fiende. Trip hafver therföre arresterat kopparen, att han altid måtte hafva honom under sig och målka Cronan med interesse.

Feltherren: Erichs tjänare hafver inted tords neka Loijs kopparen för then commission han hade af Cantzleren.

Frägades hvem som accepteradhe växlerne, Loijs eller Erichs tjänare?

Erich: Min tjänare.

Lethor: Min herre gjorde Larsson, att närvarandes Littur hade sagt och uthsprengt här i staden, att han, Erich Larsson, intet kunde lefva uthan Litturs herres, nämligen De Geers credit.

Drotzen sadhe, att thedh var en annan saak; han skulle gå thedh förbij och referera, huru saken om kopparen sig vijdare hadhe.

Erich Larsson klagade mäst 341
der öfver, att Luis hade låtitt arrestera kopparen för hånom, hvilket hafver gjort hånom stort slag i kopparkjöpet.

Littur: Dedh bref, som Erich Larsson nu hafver låtitt opläsa ifrån sin tjenare Jahan Dittmar, var fast mera een præsumption än som in re vera, hvilket han nogsampt bevisa kan, män aldenstundh han intet var instrueradt thedh så vidlyfftigt att göra, tillbödh han sig, att där dedh ske moste, då ville han ifrån sin principal förskaffa sig sådan beskedh och documenta, som kunne
tjäna till sakzens förklaring och 342
hans herres defension. Hoppades och, att hans herre Luis själf sig snart inställandes varder, thedh han af Garlep, som i afftons hijtkommen ähr, förstått och bref där om bekommitt hafver.

Erich Larsson läste opp een avijs ifrån Spiring, huru otilbörligen Luis medh kopparen procederet hafver.

Littur: Spiring förstodh sig på den saken intet; viste och

thed, och eer tjänare, Ditmar, brackte opp penningar på De Gers credijt.

Erich Larsson opläste ett bref till att bevijsa contrarium, och var skrifvit ifrå een hustru i Hamborg.

Lethor: De Geer hafver alle bref i Amsterdam accepteret.

Erich Larsson: Iche ett bref, uthan min tjänare. Loijs var iche mäcktig 1000 fl[oriner] in banco, för än kopparen kom uth.

Fleming: Aldenstund vij abhorruimus semper a deposito, så vele vij gerna veeta, genom hvars vållande thed ähr skedt. Jam quærendum cujus culpa?

Erich: Att Loijs hafver deponerat kopparen, hafver han gjort till att rädda kopparen uthur Trips händer, ty mine växler vore än tå inthed på någre veckur förfallne. Och när Loijs deponeraden på 12 månader, då hade han inthed lust att sälljan på så långan tijd.

41 Lethor: Han hade inthed taget
kopparen emot, om eder tjänare iche hade honom then præsenterat. Och när beskylte honom om sin commission, bedyrade och nekade han thed högt. Protesterade högt och sade, han ville behålla Loijs sin rätt, in till dess han hijt kommer. Han hafver dragit sårg före, att alle Larssons växlar ähre vårdne accepteradhe.

Erich nekade och sade: Så mykit kopparen löper à 44 rixdaler in deposito, så myckit hafintet, huru där medh grundeligen beskaffat var.

Erich Larsson: Thedh var intet Spirings, uthan Hans Excell. R. Cantzlerens ordh.

Der till nekade Littur och sadhe, att thedh var Spirings avis.

Drotzen frågade Littur, om Luis hade tagit kopparen till sig och negotierat medh hånom föruthan Erich Larssons vettskap och villja. R[esponderade]: Neij,
thedh ähr intet skett; han ville 335
bevisa, att Erich Larssons tjenare hafver præsenteret Luis kopparen.

Drotzen frågade, om vexelen var öfverkommen, för än som kopparen kom till Amsterdam. R[esponderade]: Ja, longt för; och hafver hans principal caveret vexlarne och stått bakom dörren och begärat, att Hans Dittmar ville acceptera den förste vexelen.

Erich Larsson läste åter opp ett bref, som han föregaf vara hånom uthur Contoret tillskrifvitt.

Littur: Thedh var gott till att sij och höra, att thedh hafver en fru skrifvitt.

Erich Larsson: Thedh hafver een så godh och bättre bookhollare, än som han, Littur, ähr, skrifvitt.

Erich Larsson: Hans tjenare Jahan Dittmar hadhe större credit än som Luis De Gere.

Littur: Jag vill bevisa, att Luis De Gere hafver accepteret
monge Erich Larssons bref och 313*
växlar.

Erich Larsson: Thedh ähr

ver han bekommit af De Geer och mehre inthed.

Lethor: Så hafve I liqväl brukat hans credijt, och när I hade commission, hvarföre hafve I iche annorledes ther med omgått?

Larsson: Jag hafver inthed mått annorledes ther med gåå.

Drotzen frågade, om penningarne voro betalte, när kopparen deponerades.

Erich Larsson: Neij.

Lethor: Jag bekänner, att Loijs hafver deponerat kopparen på Erich Larssons commissie, och Erich Larssons tjänare hafver honom thed præsenterat.

Feltherren: På hvad condition?

Larsson: Hvarföre deponerat kopparen och växlerne, än tå inthed på 6 veckur förfallne?

Fleming: Om kopparen var deponerad, för än han kom lös uhr arresten?

Erich Larsson: Jaa väl, een månad tillförende.

Lethor: Handt muss Handt waren; I svara Cronan, och Loijs svarar eder.

342 Lethor: För än Loijs nogon skada skall draga, så varder han nog bevijsandes, att han inthed där till ähr orsaken, att kopparen deponerades.

Larsson: Loijs hade aldrig gjort Trippen den præsentatie (?), hade han iche haft denne kopparen. Uthur sin egen pung hade han thed inthed gjort.

Lethor: intet skett, icke ett; ville bevisa, att Luis var icke ett tusend f[loriner] mechtig uthur bancko, för än kopparen uthkom.

Her Clas Flemming påminte Erich Larsson hvadh han sadhe, och varnade hånom, när han fick commission åth Hollandh.

Erich Larsson: Luis De Geer hafver till den ända låtitt arestera kopparen till att bringa der medh Trippen dijt han ville.

Littur sadhe sig villa bevisa, att Jahan Dittmar hafver præsenteret och opdragit Luis den kopparen, som Luis deponeret hafver.

Erich Larsson beskylte Littur, att han hadhe aviseret uth om hans commission och der hoos i sitt bref begäratt, att hans herre intet skulle låta Erich Larsson vetta, att han om hans commission aviseret hafver, på thedh der dedh intet fort ginge, hånom då icke skulle skuldh gifvas.

Littur nekade aldeles der till 336
och refererade sig pa sin copiebook.

Drotzen frågade, om Erich Larssons vexlar vore betalte, för än han själf dijt uth kom. R[esponderade]: Hans tjenare hade själf betalt der på 10,000 Rdr och Luis 12,000 gyllen.

Felltherren frågade, hvem som hade deponeret kopparen. Littur svarade: Luis De Gere.

På hvars commission? Littur: På Erich Larssons commission, ty Erich Larssons tjenare hade själf præsenteret hånom kopparen.

Än frågades till hvadh intention Luis hade deponeret kopparen. R[esponderade]: Till att betala de vexlar medh, som på hånom dragne vore.

Felltherren: Effter Litturs 314*
principal hade stått bakom dörren och begärat, att *[Hans Ditmer] ville acceptera Erich Larssons vexlar, hvilke doch intet vore förfallne för än 6 veckors förlopp, synes underligit, att Luis skulle deponeret kopparen på 12 månader.

Littur: Thedh ähr skett på Erich Larssons commission och till hans devotion. Han var så ampell instrueret och allena var fullmechtig att negotiera medh kopparen; derföre kunde Luis intet uthan Erich Larssons commission något att disponera med kopparen eller penningar.

Littur: För än hans principal skulle lijda ett runstycke skada här af, för lärer han seija, när han kommer, reent uth, huru här medh spelat ähr, ty hade Erich Larsson intet fått denne com- 337
mission, uthan Luis eller åthminstonne blefvin satt i commissionen medh, då skulle kopparen bettre haffva blifvitt negotierat till Cronones bästa.

Erich Larsson nekade där till.

Där medh togo de affträde.

När de åter inträdde, blef dem sagt, att effter de nu hade ageret emot hvar andre och thedh så hastigt och confuse, att man der öfver intet hafver kunnad holla något richtigt prothocoll, hvarföre var Regeringens resolution och befallning, att de på bådhe sijdor skulle författa och inläggja skrifteligen deres

skääl. Och alldenstundh att Littur hafver exciperet, thedh han intet var fullmechtig af sin principal specialiter att svara Erich Larsson till denne dispute, uthan refererar sig på sin principals hijtkomst, hvarföre begärades han ville skrifva Luis till, att han
315* antingen snart kommer och sjelf svara Erich Larsson till saken eller och sänder hånom instruction och richtige documenta på hans vägnar här att svara in Martio nästkommande.

Resolverades på en ingifven supplication af Alexander Watzon, att effter Anders Marten i Åbo hafver af Regeringen fått ett anstands- eller försvarelsebref på 3 åhr att vara okrafd af sine creditorer, och Alexander Watzon hafver varit een hans löfftesman och blifver nu för Anders Marten krafder; derföre skall bemälte Watzon och andre Anders Martens börgsmän blifva af Anders Martens creditorer okrafde och njuta lijka villkor som Anders
* Marten, in till dess de 3 anstandzåhr förluppne ähre [1].

Pardon för Gosen Anrep [2].

Melcher von Wernstedt advoceras.

Till Erckjebispen om Loföön [3].

Den 27 Decembris [1634] [4] voro in Senatu Drotzen, Marsken, Rijkz-Ammiralen, Skattmästaren, [Her] Per Sparre.

Underskreffves åtskillige breff till Commissarierne uthi Pryssen.

Item till alle Bisper och Superintendenter uthi Sverige och Finland att bedja för tractaten.

---

343 **Den 29 Decembris** [5] **[1634]** voro in Senatu Drotzeten, Marsken, Her Fleming, Her Carl Bonde, Her Per Sparre.

Discurrerades om then Fransösche Gesantens expedition och nödigt vara, att någre af Rådet deputerades dijt neder till att

---

[1] *Där medh togo de affträde — förluppne ähre*] enl. konceptet; det sista stycket (från *Resolverades på* etc.) saknas i det ofv. (sid. 259, not. 1) nämnda memorialprotokollet.

[2] Jfr R. Reg. 1634, II, fol. 1367.

[3] *Pardon — Loföön*] enl. memorialprotokollet; saknas i konceptet o. i MS.*

[4] Protokollet för denna dag fins endast i MS.*

[5] *Decembris*] I MS. står *Novembris*, hvilket måste vara oriktigt; jfr t. ex. ang. det franska sändebudet ofv. sid. 243, 254, 255 o. ang. Jöns Kurck R. Reg. d. 29 Dec. 1634, II, fol. 1382 v. Det i MS. befintliga protokollet för denna dag, hvilket är temligen oredigt, synes vara memorialprotokoll. I MS.*, hvarest detta protokoll saknas, fins ett annat för samma dag, mycket knapphändigt och handlande om andra saker; med undantag af öfverskriften, som icke innehåller uppgift på de närvarande rådsherrarne, är det sist nämnda protokollet insatt i texten här nedan efter memorialprotokollets slut (jfr följ. sida, not. 3).

förnimma hans egentlige mening och hvad han kan hafva vidare att proponera, än för detta skedt ähr.

Resolverades att Drotzen, Her Fleming, Her Sparre och Her Salvius skulle i morgon fahra dijt neder till honom.

2. Inkommo Abram Stensson och Fiscalen Lipstorp och öfverlefrerade någre puncter.

Munstring i Österbotten. Resolverades att Her Jöns Kurck skole hålla munstring där sammastädes.

Till Ake Oxenstierna att sända hijt Secreteraren Samuel Kröel för åthskillige saker skull, som honom tillvitte blifva.

1. Munstra i Österbotten. 2. Skillja af sochnerne, som skole höra under Ammiraliteted. 3. Ransaka om undandålde kneckter i the härader, som ännu inthed ransakade ähre.

Till Assersson att vara i commission om them, som skole uthantvardas.

1. Sochner, som sträckje sig opp i landet. R[esolverades]: Man skall taga ett vist mantaall till båtzmän allena af the byar, som ähre vahne att vancka oppå sjön, till thes få summan full, och the andre blifva knecktar.

2. Om alt footfolck. Fleming: Alle sjöbyerne hålle båtzmän, men the andre oppe i landet blifva knecktar undantagandes på 100 när eller någre, som kunne blifva bysseskyttere.

3. Ryttaregärdar. Nödigt visse gårdar assigneres till krigzfolkedz underhåld in perpetuum, och Ståthållaren vara plicktig att hålla med them husesyn.

Ståthållaren hålle hand öfver att ingen må tvinga ryttarehustrur att skjutza, och straffa them, som ther med beträdas, hårdeligen [1].

Ryttaregårdar i de byar vid sjön.

Thed rytterij, som afgångit ähr, skole theres hustrur igen rusta eller andra rusta för samma hemman [2].

Underskreffves någre breff till Borgmestere och Rådh i Stocholm, Götheborg, Norköping, Upsala, Åbo, Viborg om uthskåtet [3].

Den 31 Decembris [1634] [4] voro in Senatu Drotzen, Marsken, R. Ammiralen, Her Claes Flemming, Her Per Sparre. 316*

---

[1] I kanten är antecknadt: *Göras onyttige, när till fält.*

[2] Ang. mönstringen i Finland jfr memorial för Jöns Kurck o. Abraham Stensson, R. Reg. d. 3 Jan. 1635, fol. 7 v. o. f.

[3] *Underskreffves — uthskåtet*] enl. MS.* Saknas i MS. Jfr föreg. sida, not. 5.

[4] Protokollet för denna dag fins endast i MS.* I MS. (sid. 342) förekommer dock en anteckning, som synes hänföra sig t. d. 31 Dec.; den lyder så: *Pass* [*för*] *Lars Ulfsparre* [*och*] *Anders Isaksson* [*till*] *Småland* [*på*] *7 hästar.*

Her Claes Flemming proponerade några punchter:

1. Om stacketed, som nederriffves, hvem dhet skall uppbyggja igen. R[esolverades]: Effter dhet aldrigh får bliffva till fredz, skulle steen och alle materialia aff Her Flemming i tijdh præpareras der till.

2. Resolverades att alle ordninger om lille tullen eller accisen skole samblas tilhopa hijt opp i Cantzlijet, och der aff göras en viss ordning.

3. Resolverades att dhe, som beslåes icke haffva angiffvit sitt godz och dhet förtullat, skall förste gången bötha dubbelt, annan gången fyredubbelt och tridje mista alt godzet, som han förde.

4. Om bakeungspenningerne skall hollas effter ordinancen.

Skall göras breff till Spiring att låtha föllja den resten till Ammiralitetet, som dhet kan haffva att fordra.

Mentes och att staden kunne giffvas igen dheres gamble privilegium på accisen aff ööl och brennevijn, som brygges och brännes här i staden.

Skall skriffvas till alle Ståthollere i Sverige, att accijsen, som ähr vahn att giffvas på slachtarehusen, skall här effter anslåes i portetullen.

Resolverades att holla reenligit på gathurne och vackt och
317* vårdh, så skulle strax order der oppå ställas och en viss taxa göras på alle hus i staden, der till Regeringen sjelff och der till contribuera vele. The som i husen boo, skole och samme penninger uthläggja.

Resolverades att dhe, som haffva tompter ifrån Her Svante Baners hus till Malmtorget och sedan ifrån stallet till Malmtorget, skole på bägge sijdor om gathun byggja steenhus eller uplåtha dhem androm, som thet göra vele.

Appendix.

Anno 1634 den 1 Februarij[1] voro the högvälborne Herrer Rixens Regering och Rådh hooss H. F. N:de Pfaltz-Grefven, hvarest så Konung Gustavi primi som Arffursternes donationer och heuratscontracter blefve igenomsedde, och ther med bevijst, att store gärden altid hafver varit Cronan förbehållin. 345. 318*

H. F. N:de dedh seende kunde inthed neka, att iche gärden kom Konungen och Cronan '[till], men menthe liqväl, efter H. M:t ähr een änckja, så borde man thed nogot considerera.

Her Gabriel Gustafsson allegeradhe Drottning Catharinæ så väl som Drottning Kirstins heuradznotuller, och att the iche heller nånsin med någre sådana extraordinarie hjälper hafve beneficeradhe varit. Elljest vore thed oförsvarligit både[2] för H. K. M:t vår unge Drottning, när hon till sine åhr kommer, om man nu uthi dess minorennitet skulle gåå ifrån H. sahl. K. M:tz lifgedingsbref och cedera gärden, hvilken med andre extraordinarie hjälper expresse der uthi varder exciperat.

H. F. N:de Pfaltz-Grefven sade, att H. M:t får liqväl nu mindre mantal än i thed förra lifgedinget vore, och kunne 2000 man myckit göra uthi körslor och dagzvärcken.

Feltherren resp[onderade]: Konung Gustafs testamente måste vara vårt fundament till att gåå efter, och ville man önska, dedh sahl. K. M:t mehre hade mått förordnat H. M:t till lifgeding. Men nu kan man inthed göra H. M:t större stat, än then tillförende gjord ähr.

Her Fleming: ¿Efter Sveriges lag så var K. M:t sahlig H. M:tz målsman, och kunne ingen unna H. M:t bättre än H. K. M:t sjelf.

Her Gabriel Gustafsson: Sahlige K. M:tz eget bref måste vara oss pro norma, hvar ifrån vij inthed gåå kunne, ehuru gärna vij och vele.

H. F. N:de sade myckit gott vara, där H. M:t sjelf ville betänckja sigh i saken; mente liqväl der hooss, att H. M:t ju så väl kunde gratificeres med gärden som sahl. Drottning Kirstin. 346

Feltherren opreppade här emot, hvad strijd här om hafver varit först emillan Konung Johan och Konung Carl, sedan emillan sahl.

---

[1] Jfr ofv. sid. 26. [2] *både*] bör trol. utgå.

K. M:t och Herttig Carl Philip, thed H. F. N:de väl viste, och vore
319* gott, dedh een sådan brand iche nu igen optändas måtte. Drottning Kirstin hade fuller gärden, men så skeddet, therföre att hon försträckte sahl. K. M:t penningar ther oppå. Betygade så Senatens affection till att bevijsa H. M:t all underdånig ödmjuk respect uthi alt, hvad them nogon tijd kan vara görligit. Gjorde och så der hooss een comparation emillan H. M:tz lifgeding och thed förra Drottningar uthi Sverige nutet hafve, och hvad stor åthskillnad ther emillan ähr, concluderandes att om detta H. M:tz lifgeding rätt administreres, kan H. M:t åhrligen der utaf hafva femtijo tusend rixdaler.

Talte så H. F. N:de om frälsesbönderne uthi lifgedinget, att dee ähre H. M:t med påförde, aff hvilke H. M:t liqväl ingen intrade hafver.

Her Fleming sade thed vara skedt efter sahl. K. M:tz egen calculation. Nu sedan ähr där inthed tillsatt, iche heller ähr dedh något taget ifrån, uthan dee härader, sochner och mantal, som uthi H. M:tz lifgedingsbref nämbde ähre, them fåhr H. M:t. Elljest frälsesbönderne hafver K. M:t derföre låtit införa, att the inthed kunne uthslutas för konungshästen skull.

347 Vidare kom H. F. N:de ihug om thed, som ähr bortskänckt i liffgedinget.

Der oppå H. F. N:de svarades, att hvad gårdar som anten genom köp eller donation kunne vara abalieneradhe, så ähr man resolverat att göra H. M:t satisfaction för them med godz oppå andra orther, som inthed långt ifrån lifgedinget liggja skole; och hoppas man, att H. M:t sig thed nådigst låter behaga, när the in vicinia ähre; elljest hvad godz som på lifsdagsrätt eller behaglig tijd gifne ähre, skole nu strax revoceras, efter som och ordre uhr Cammaren ther oppå ähr uthgången.

Efter några flere dess like discurser, som allenast priora repeteradhe, låfvade H. F. N:de alt favorabiliter att vela H. M:t rapportera och, så myckit han kan, saken till dedh bästa hooss H. M:t uttyda.

Senaten tackade och bodo H. F. N:de ther om och i synnerheet, dedh H. F. N:de ville änskylla, att the inthed kunne göra thed, som iche står uthi theres våld eller skön.

[Samma dag] efter middagen voro föreskrefne välborne Herrer åther hoos H. F. N:de Pfaltz-Grefven.

H. F. N:de berättade sig hafva föredragit H. M:t Senatens skäl och motiver, och refererar H. M:t sig alt uppå dee promisser Her Gabriel Gustafsson skall hafva gjort H. M:t uthi Wollgast. 320*

Her Gabriel Gustafsson frägade, utaf hvad fundament thed skulle vara skedt; han och Her Mattias Soop vore inthed der 348 oppå instrueradhe att tillsäija H. M:t nogot nytt lifgeding. Och där han nogot hade sagt för sin person, så vore the andre gode Herrer der med inthed obligeradhe.

Feltherren: Gustavi primi testamente och sedan alle donationer ähre vårt fundament, att gärden inthed kan bortgifvas.

H. F. N:de exciperadhe, att Drottning Kirstin hafver nutet henne.

Feltherren refererade sig på dedh svar, som för middagen här oppå gafs. Elljest var Kongl. M:t sahlig hennes sohn och een Konung i rijkedh, men the ähre tjänare. The vele göra hvad redlige män ägnar och bör, men här till obligera sig kunne the inthed, ty the kunne framdeles ther öfver låta theres halsar.

H. F. N:de sade hela fundamented gåå ther på uth, att man vijser, huru H:nes M:t med detta sitt lifgeding kan komma till rätta.

Feltherren: Med 50,000 rixdaler kan man myckit uthrätta, them han vill understå sig H. M:t der uthur att förskaffa. Sade och thed kan aldrig taga lag, om iche H. M:t hafver nogon, som dess saker dirigerar.

Her Fleming: Aff ladugårderne kan H. M:t allena hafva sin disk, och aff dee andre intraderne kunde H. M:t såmpt löna sitt folck, sompt använda till byggningar, eller hvad H. M:t elljest behagar.

Sedan discurrerades för all ting nödigt vara, att H. M:t må hafva goda consiliarios och rådgifvare, efter som elljest fast underligen uthi H. M:tz hoff tillgåhr.

Thed H. F. N:de och hölt nödigt vara, låfvandes uthi alt att vela styrckja och råda H:nes M:t till dedh bästa.

REGISTER.

Vid registrets begagnande är att märka:

att de med en asterisk (*) utmärkta siffertalen hänvisa till både texten och noterna;

att de siffertal, framför hvilka bokstafven *n* är satt, hänvisa endast till noterna;

att personernas både förnamn (om dessa finnas i texten eller i registren till föregående delar) och tillnamn äro i den alfabetiska ordningen anförda, med hänvisning från de senare till de förra;

att för de personer, hvilka tillhöra adliga slägter eller sjelfva blifvit adlade, adelsnamnet — så vida det ej förekommer i texten och sålunda är i registret anfördt med den vanliga rubrikstilen — blifvit tillagdt med kursivstil; hvarjemte i de fall, då adlandet egt rum *efter* den tid, som denna del omfattar, årtalet är utsatt efter Svenska Adelns ättartaflor, utg. af G. Anrep;

att för öfrigt de tillagda upplysningarna rörande personernas titlar, embeten, offentliga uppdrag och samhällsställning äro begränsade till nyss sagda tidrymd;

att fastän samma person, ställe eller sak ofta förekommer två eller flere gånger på samma sida i texten, detta förhållande ej är i registret särskildt anmärkt; samt

att parentestecknet omkring ett siffertal är ett *gif akt*, som betyder, att personen, stället eller saken, som är i fråga, i texten förekommer under annan benämning än i registret eller blott antydningsvis finnes vidrörd. Dock är parentestecknet i allmänhet icke användt för sådant ändamål i andra fall, än då ett förbiseende eljes lätteligen kunde ega rum.

A.

[1] Se S. A. Ä., ätten *Gyllengrip.*

B.

C.

D.

E.

[1] Jfr Svenskt krigshistoriskt arkiv, III, 220 samt Mankell: Uppgifter rör. svenska krigsmagtens styrka m. m., II, 225.

F.

H.

---

[1] Hans Munck blef d. 30 Okt. 1634 utn. t. slottshöfvidsman på Dorpat (R. Reg.).

[2] Se S. A. Ä., ätten *Taubenfelt*.

[1] Se S. o. K., *Väckjärfvislägten.*

I.

J.

[1] Blef d. 17 Nov. 1634 utn. t. assessor i hofrätten i Jönköping (R. Reg.).

[1] Se S. A. Ä., ätten *Reuter*.
[2] *Johan*] Enl. R. Reg. 1634, fol. 421 o. 606 *Herbert*.
[3] Se S. A. Ä., ätten *Clo*.

K.

[1] Enl. 1634 års amiralitetshufvudbok.

L.

[1] Se S. A. Ä., ätten *Vallenstedt*.

M.

[1] Se S. A. Ä., ätten *Gyllentrost.*

N.

[1] Enl. S. A. Ä. hette Nils Gjordssons farfar *Peder Månsson.*

O.

P.

[1] Otto von Scheiding blef d. 6 Sept. 1654 utn. t. gubernator o. ståthållare öfv. enkedrottn. Maria Eleonoras lifgeding (R. Reg.).

[1] Utn. t. generalguvernör i Preussen d. 27 Dec. 1634 (R. Reg.).

[2] Blef d. 14 Okt. 1634 utn. t. landshöfding i Södermanl. (R. Reg.).

[3] Utn. t. assessor i hofrätten i Jönköping d. 17 Nov. 1634 (R. Reg.).

Q.

R.

[1] Nämnes ej i protokollets öfverskrift.

[1] Nämnes ej i protokollets öfverskrift.

[1] Nämnes ej i protokollets öfverskrift.

[1]) Nämnes ej i protokollets öfverskrift. [2] Inkallas und. sammanträdet.

S.

[1] Jfr reg. t. Del. III samt Nils Asserssons bref t. K. M:t d. 21 April 1634 (i saml. "Livonica" i riksark.).

---

[1] Jfr bref fr. Nils Assersson t. K. M:t d. 16 Nov. 1633 o. d. 21 April 1634 (i saml. "Livonica" i riksark.).

[1] Utn. t. landshöfding i Vester-Norrland d. 14 Okt. 1634 (R. Reg.).

T.

[1] Utn. t. pastor i Vasa d. 2 Maj 1634 (R. Reg.).

[2] Se S. A. Ä., ätten *Anckarfjell*.

U.

V, W.

Y.

Z.

Å.

Ö.

Förkortningar.

MS. = Koncept- o. memorialprotokoll.
MS.* = Munderade (renskrifna) protokoll.
R. Reg. = Riksregistratur.
S. A. Å. = Svenska adelns ättartaflor (utgifna af G. Anrep).
S. o. K. = Schlegel o. Klingspor (Den ej introducerade svenska adelns ättartaflor).

Rättelser och tillägg till Del. III.

Sid. 316,	spalt 1,	rad 13 o. 12 nedifr.	*står:*	konferensen *läs:* konferenser
» 317,	» 1,	» 12 uppifr.	*efter*	**Bubb** *göres följ. tillägg o. rättelse:* (Lars, 1642 adl. *Rodersköld*), skeppsmajor.
» 330,	» 2,	» 13 »	*efter*	**Klerck** *tillägges:* (holmamiral i Sthm)
» 352,	» 1,	» 13 »	*efter*	**Larsson** *tillägges:* (Alebeck, 1645 adl. *Örneklou*).
» 368,	» 2,	» 12 nedifr.	*efter*	und. *tillägges:* **Brandenburg,**
» 369,	» 2,	» 1 uppifr.	*efter*	**Jute** *tillägges:* (skeppsmajor).

Rättelser och tillägg till Del. IV.

Sid. 41, 101 o. 199	*står ofranför texten:* 1534. *läs:* 1634.	
» 69, rad 15 uppifr.	*efter handskriften är tryckt:* the 4 ämbeten — *hvilket bör vara:* the 5 ämbeten	
» 85, » 9 nedifr.	*står:* not. 4.	*läs:* not 5.
» 146, » 17 »	» resolverades	» resolverades
» 192, » 17 uppifr.	» kopparan	» kopparen
» 275, spalt 2, rad 11 uppifr.	*efter* 187, *tillägges:* 211,	
» 283, » 2, » 11 »	*utgår* 119,	
» 286, » 1, » 8 nedifr.	*utgår* 242,	

Pris: 4 kr. 50 öre.